

Editör

Prof. Dr. H. Ercüment ERDEM

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
TİCARET HUKUKU ANABİLİM DALI E. ÖĞRETİM ÜYESİ

HUKUK POSTASI

2012

ERDEM & ERDEM Ortak Avukatlık Bürosu
Valikonağı Caddesi Başaran Apartmanı No: 21/1
Nişantaşı 34367 İstanbul

ERDEM-ERDEM
Hukuk Dizisi - 05

HUKUK POSTASI 2012
Editör: Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Kapak Tasarım: Gülgonca Çarpık
Dizgi: Sami Abbas

Bu kitabın Türkiye ve diğer ülkelerdeki yayın hakları Erdem & Erdem Ortak Avukatlık Bürosuna aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Bu kitapta yayımlanan makaleler ve diğer veriler tamamıyla bilgilendirme amaçlıdır ve herhangi bir yasal ya da profesyonel tavsiye veya hukukî görüş niteliği taşımaz. Kitapta yer alan bilgiler herhangi bir avukat/müvekkil ilişkisi kurmaz. Bu nedenle, okuyuculara profesyonel anlamda yardım almadan sadece bu kitapta verilen bilgilere göre hareket etmeleri önerilmez.

Baskı - Cilt
ALTAN BASIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sit. 222 34200 Bağcılar/İstanbul
(Sertifika No. 11968)
(0-212) 629 03 74

1. Baskı – Mart 2013 – İSTANBUL

ISBN 978 - 605 - 61961 - 5 - 7

ERDEM& ERDEM Ortak Avukatlık Bürosu
Valikonağı Caddesi Başaran Apartmanı No: 21/1
Nişantaşı 34367 İstanbul
Tel: 0212 291 73 83
www.erdem-erdem.av.tr

ÖNSÖZ

Hukuk Postası 2012 kitabımızı sizlerle paylaşmaktan çok mutluyuz. Hukuk Postası 2012 her ay Büromuzun internet sitesinde yayınladığımız aylık bültenlerimizde yer alan makalelerin sistematik bir şekilde bir araya getirilmesinden oluşuyor. Hukuk Postası 2010'dan başlayarak Hukuk Postası kitabı iş ortaklarımızdan, müvekkillerimizden ve uygulamadaki diğer ilgililerden o denli büyük ilgi gördü ki, bu ilgi kitabımızı daha da geliştirmek ve genişletmek konusunda bize güç verdi.

Hukuk Postası 2012'de de geçen yıllardaki sistematığe sadık kaldık. 2012 yılı temel kanunlarda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girdiği ve uygulamada yaşanan aksaklıkların çokça tartışıldığı bir dönem oldu. Bu çerçevede biz de Hukuk Postası'nda yer alan makalelerimizi 2012 Temmuz'unda yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu üzerinde yoğunlaştırdık. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun uygulanmasına yol göstermek amacıyla hazırlanan ikincil mevzuat da ayrıntılı olarak ele alındı. Bu nedenle Türk Ticaret Kanunu ve ikincil mevzuata ilişkin çalışmalar kitapta önemli bir yer tutuyor. Bu çalışmalar teorik konular yanında uygulamada ortaya çıkan sorunlara da ışık tutmayı hedefliyor. Rekabet Hukuku her zaman olduğu gibi bu yılki yayınlımızda da önemli bir bölüm oluşturuyor. Hukuki gelişmeler bölümü 2012 yılı içinde kabul edilen milletlerarası antlaşmalar, kanunlar, yönetmelikler, tebliğler, Rekabet Kurulu kararları, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları ve enerji hukukundaki önemli gelişmelerle yine önemli yargısal içtihatları ele alıyor.

Bu kitap başta makale yazarak katkıda bulunan, ayrıca makaleleri okuyarak gözden geçiren, tercümelerini kontrol eden, web sitesine yükleyen, elimizdeki kitabın düzeltmelerini yapan çok geniş bir ekibin inancılı, istekli ve özverili çalışmalarının ve çabalarının bir ürünüdür. Çok keyifli bir takım çalışması olarak hazırladığımız bu yayında emeği geçen tüm ekip arkadaşlarımıza içtenlikle ve ayrı ayrı teşekkürü borç biliriz.

Okuyucuya daha g¼ncel bilgiler verebilmek amacıyla internet sitemizde yayınlanan metinleri kitabın basımı sırasında yeniden ele aldık. Zira Rekabet Kurumu sitesi kısa bir süre önce yenilendi ve bu sitedeki kararlara yaptığımız atıflar g¼ncelliğini yitirdi. Hem Kitapta hem de internet sitemizde yer alan makalelerdeki atıfları bu nedenle g¼ncelledik. Ayrıca İngilizce metinleri de dil birliği açısından bir kez daha gözden geçirdik.

Bu yayında yer alan bilgilerin müvekkillerimize ve iş ortaklarımıza yararlı olmasını umar, 2013 yılının hepinize sağlık, mutluluk ve başarılar getirmesini dileriz.

Nişantaşı, Ocak 2013

Av. Piraye Erdem
Kurucu ve Yönetici Ortak

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem
Kurucu Ortak

KATKIDA BULUNANLAR

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Av. Piraye Erdem

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Av. Süleyman Sevinç

Av. Pelin Baydar

Av. Sedef Üstüner

Av. Begüm Taner Huntürk, LLM

Dr. Ceyda Sural, LLM

Av. Ceyda Büyükoral

Av. Berna Aşık Zibel, LLM

Av. Nilay Çelebi, LLM

Av. Alper Uzun

Av. Zeynep Tuncer, LLM

Av. Ezgi Babur

Av. Fatih Işık

Av. Naciye Yılmaz

Av. Leyla Orak

Av. Revan Sunol

Derya Akyuz

Beril Sarı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KATKIDA BULUNANLAR	V
KISALTMALAR	XIII
TİCARET HUKUKU	1
6335 Sayılı Kanun ile Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler	3
Türk Ticaret Kanunu'nda Kurucu İntifa Senetleri.....	9
Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Menkul Kıymetlere İlişkin Düzenlemeleri	14
Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Finansal Tablolar ve Yedek Akçelere İlişkin Yenilikler	19
Şirketlerde Sermayeye Eklenebilecek Fonlar ve Duran Varlıkların Yeniden Değerlemesi	24
Ticaret Şirketlerinin Bakanlıkça Denetimi.....	34
Anonim Şirketlerde Sona Erme ve Tasfiye.....	39
Yeni TTK'da Finansal Yardım Yasağı	44
Yeni TTK Uyarınca Şirketin Kendi Paylarını İktisabı.....	49
Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Birikimli Oy.....	55
Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik	58
Kâr Payı Avansı	62
Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ	66

VIII

Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Şirkete Borçlanma Yasağı	70
6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Limited Şirketler	75
Kurumsal Yönetim İlkeleri.....	78
Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları	84
İşletme/İşyeri Devri'nde Aktif ve Pasiflerin Kül Halinde Devri	88
Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmeleri ve Yeni Müesseseler	94
6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu	101
Finansal Kiralama Sözleşmesi	105
Anayasa Mahkemesi Anonim Şirketlerde Avukat Bulundurma Zorunluluğuna İlişkin Hükmü İptal Etmedi.....	111
REKABET HUKUKU	115
Ceza Yönetmeliği, Avrupa Birliği Mevzuatına Gerçek Bir Uyum mu Yoksa Bir İllüzyon mu?	117
Rekabet İhlallerine İlişkin Başvuru Usulüne Dair Yeni Tebliğ.....	125
2012 Rekabet Raporu – I	128
2012 Rekabet Raporu – II.....	134
Rekabet Hukukunda Hâkim Durumdaki Teşebbüs Tarafından Uygulanan İndirim Sistemleri	140
Birleşme ve Devralmalar Açısından “Rekabet Yasağı Sözleşmesi”	143
Rekabet Kurulu, Otomotiv ve Motorlu Araçlar İçin Parça ve Sistem Üretim Sektöründeki Ortak Kontrol İçeren Bir Devralma İşlemine İzin Verdi (Mahle/Behr)	149
Samsung'un Sabit Disk Sürücüsü İşine İlişkin Kontrolün Seagate'e Devrine Koşulsuz İzin	156
Çipli Kartuş Uygulamasına Ceza Yok.....	162
Rekabet Kurulu Dondurması Pazarında Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmadığına Karar Verdi	168
Teşebbüslerin Rekabet Sorunu Yaşamalarına Engel Olmak İçin Yeni Bir Broşür Yayınlandı	173

TAHKİM	179
Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İç Tahkim – I	181
Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İç Tahkim – II	186
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi	191
Yabancı Hakem Kararlarının Kısmi Tenfizi	195
Kira Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözülmesi	198
MEDENÎ USUL HUKUKU	203
Tebliğat Kanunu Uygulama Yönetmeliği	205
Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi	210
4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanundan Doğan İhtilaflara Uygulanacak Yargılama Usulü ve Cezaya İlişkin Hükümler ..	214
Gerekçe Bulunmamasının Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizine Engel Olmayacağına İlişkin Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı	219
ENERJİ HUKUKU	225
Elektrik Piyasası İçin Yeni Kanun Tasarısı Taslağı	227
Elektrik Piyasasında Ayırıştırma ve EPDK'nın Hukuki Ayırıştırmaya Dair Kararı	234
BORÇLAR HUKUKU	239
Yeni Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Temsil	241
Yeni Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesinin Geçerlilik Koşulları	244
Garanti ve Kefalet Sözleşmelerinin Birbirinden Ayrılması	247
Muvazaa'ya İlişkin BK m. 18/2 (TBK m. 19/2)'nin Uygulanması Sırasında Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar	251
Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Sorumsuzluk Anlaşmaları	254
6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nda Faiz Oranlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Hükümler Ticari İşlere de Uygulanır mı?	259

X

Vekaletsiz İş Görme	262
Türk Hukukunda Franchise Sözleşmeleri	266
Türk Hukukunda Distribütörlük Sözleşmeleri	272
Şirket Birleşme ve Devralmalarında Ayıba Karşı Tekeffül ve Hukuki İnceleme	279
4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki "Ayıplı Mal" Kavramı ve Ayıplı Maldan Sorumluluk	287
Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Ayıp Sebebiyle Sorumluluğu	291
<i>İŞ HUKUKU</i>	295
İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Amacı	297
Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Yürürlüğe Girdi	301
4857 Sayılı İş Kanunu Çerçevesinde İş Güvencesi Hükümleri	305
İş Sözleşmesinin İşçinin Yetersizliği Sebebiyle İşveren Tarafından Geçerli Nedenle Feshi	309
Alt İşveren İlişkisinde İhale Makamı Kavramı	313
<i>FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU</i>	317
Marka Hakkına Tecavüz Halleri	319
Markanın Koruma Süresi ve Marka Tescilinin Yenilenmesi	324
<i>MUHTELİF</i>	327
Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikler	329
Mesleki Sorumluluk Sigortası	333
Tüzel Kişilerin Tabiyeti	338
Tüm Türk Limanlarına Uygulanacak Tek Bir Yönetmelik	341
Bireysel Emeklilik Şirket ve Fonları Kuruluşu	346
Tapu Kanunu'ndaki Değişiklikler	351

<i>HUKUKÎ GELİŞMELER</i>	355
Önemli Milletlerarası Antlaşmalar	357
Önemli Bakanlar Kurulu Kararları	365
Kanunlardaki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	375
Yönetmeliklerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	379
Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	390
Genel Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	402
Diğer Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	407
Rekabet Hukuku'nda Önemli Mevzuat ve Kararlar	410
Birleşme ve Devralmalar'da Önemli Mevzuat ve Kararlar	426
Özelleştirme'de Önemli İlan ve Kararlar	440
Enerji Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	444
Önemli İçtihatlar	450
Avrupa Birliği Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	453
<i>KAVRAM DİZİNİ</i>	455

KISALTMALAR*

AB	: Avrupa Birliği
BDDK	: Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu
BK	: Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: cümle
dn.	: dipnot
E.	: Esas
EPDK	: Elektrik Piyasası Dzenleme Kurumu
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
K.	: karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: madde
MMS	: Meslekî Sorumluluk Sigortası
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
no.	: numara

* Bu bölümde yer alan kısaltmalar genel kısaltmalardır. Kullanılan diğer kısaltmalar her bir madaleda ayrıca belirtilmiştir.

XIV

RK	: Rekabet Kurulu
s.	: sayfa
S.	: sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay

TİCARET HUKUKU

6335 Sayılı Kanun ile Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“Yeni TTK”) 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi. Yeni TTK’da esaslı değişiklikler yapan 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (“6335 sayılı Kanun”) 26 Haziran 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edildi ve 30 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete’ de yayımlandı. Bu makalemizde, 6335 sayılı Kanun ile Yeni TTK’da yapılan önemli ve dikkat çekici değişiklikler ele alınacaktır.

Ticaret Unvanı Kullanma Zorunluluğu

Ticaret unvanı kullanma zorunluluğunu düzenleyen Yeni TTK m. 39, 6335 sayılı Kanun ile değiştirilen maddeler arasında yer alır. Maddenin değişiklikten önceki ikinci fıkrasında, tacirin işletmesiyle ilgili olarak kullandığı her türlü kâğıt ve belgede, tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi, tacir sermaye şirketi ise taahhüt edilen ve ödenen sermaye, internet sitesinin adresi ve numarasının gösterileceği düzenlenirdi. Ayrıca anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin, müdürlerin ve yöneticilerin adları ile soyadlarının gösterilmesi zorunluydu. 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, “her türlü kâğıt ve belge” kavramı, “tacirin işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplar ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeler” olarak açıklığa kavuşturuldu. Ayrıca bu belgelerde gösterilmesi gereken bilgiler de sınırlandırılarak, tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi ile tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise tescil edilen in-

* Temmuz 2012 tarihli Makale

ternet sitesinin adresi olarak belirlendi. Böylece, değişiklikten önce öngörülen tüm bilgilerin tacirin işletmesiyle ilgili her türlü belgede yer almasının uygulamada yaratacağı sorunlar da önlendi.

İşlem Denetçisinin Kaldırılması

Yeni TTK ile getirilen yeni kurumlardan biri de, işlem denetçisi kurumuydu. İşlem denetçisi; kuruluş, sermaye artırımını, azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul değer ihracı gibi nitelikli işlemleri denetleyen uzmanlara verilen addır. 6335 sayılı Kanun ile işlem denetçisi kaldırıldı ve Yeni TTK'da işlem denetçisine yapılan atıflar da bu doğrultuda kanundan çıkarıldı.

İşlem denetçisi, önem gösteren bazı işlemlerin denetlenmesi ve bu yolla pay sahipleri ve şirket alacaklıları başta olmak üzere tüm ilgililerin korunması bakımından yerinde bir düzenlemeydi. İşlem denetçisi kurumunun kanundan çıkarılmasıyla, bu nitelikli işlemlerin denetim dışı kalması söz konusu oldu. Özellikle birleşme ve bölünmede değişim oranının, ayrılma akçesinin veya denkleştirme tutarının adil olup olmadığı işlem denetçisi tarafından denetlenirdi. İşlem denetçisi denetimi yerine başka herhangi bir denetim mekanizması getirilmemiş olması da, bu işlemlerin tamamen denetim dışında kalması sonucunu doğurdu.

Şirkete Borçlanma Yasağı

Yeni TTK m. 358, anonim şirketlerde pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağını düzenler. Bu maddenin 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki hali uyarınca pay sahipleri, iştirak taahhüdünden doğan borç hariç, şirkete borçlanamazdı. Bu kuralın istisnası, borcun şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olması ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tabi tutulmasıdır. Bu madde uyarınca, belirtilen hal dışında pay sahiplerinin şirkete borçlanmaları mümkün değildir. Yeni TTK'nın Madde Gereklileri uyarınca bu madde, pay sahiplerinin çoğu iş ve işlemde şirket kasasını kullanmalarını, kişisel harcamalarını bu şekilde yapmalarını ve şirketten para çekmelerini engelleme amacı taşır. Gerçekten de, pay sahiplerinin şirketten para çekmelerinin uygulamada çok yaygınlaşmış ve olumsuz sonuçlara yol açan bir durum olduğu tartışmasızdır.

Yeni TTK m. 358'de 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler uyarınca pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz. Görüldüğü gibi, pay sahiplerinin şirkete borçlanmaları için borcun işletme gereği doğmuş olması ve emsalleriyle benzer şartlara tabi tutulması şartları kaldırıldı. Yapılan değişiklikle pay sahiplerinin sermaye taahhüdü borçlarını ifa etmiş olması ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârının geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olması şartlarının sağlanması yeterli görüldü. Bu düzenlemeyle, pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağının yumuşatıldığı görülür. Ancak avans kar payı dağıtma olanağı ve sermayenin korunması ilkesi karşısında hiçbir sınır öngörmeksizin şirkete borçlanmanın yerindeliliği tartışılabilir.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Nitelikleri

Yeni TTK m. 359, anonim şirketlerde yönetim kurulu ("YK") üyelerinin sayısı ve niteliklerini düzenler. Bu maddenin 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesi hali uyarınca, temsile yetkili en az bir YK üyesinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve Türk vatandaşı olması zorunludur. Ayrıca yine aynı maddenin 3. fıkrası uyarınca, YK üyelerinin en az dörtte birinin yükseköğrenim görmüş olması gerekir.

6335 sayılı Kanun, temsile yetkili en az bir YK üyesinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve Türk vatandaşı olması şartını kaldırdı. Yeni TTK'nın ruhuna ve getirdiği kolaylıklara aykırı olan Yeni TTK m. 359 hükmünün bu şekilde değiştirilmesini olumlu karşıyorum.

Bu değişikliğe paralel olarak, limited şirketlerde müdürlerden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve bu müdürün şirkete tek başına temsile yetkili olması yönündeki Yeni TTK m. 628 hükmü de yürürlükten kaldırıldı.

Denetime Tabi Anonim Şirketler

Yeni TTK m. 397, anonim şirketlerde denetimi düzenler. Maddenin değişiklikten önceki hali, anonim şirketin ve şirketler topluluğunun finansal tablolarının denetçi tarafından, uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre denetleneceğini öngörür. 6335 sayılı Kanun ise, ilgili maddenin denetime tabi olan ano-

nim şirketler bakımından uygulanacağını düzenledi. Denetime tabi olacak anonim şirketler ise, Yeni TTK m. 397/4 uyarınca, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Yeni TTK'da 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerden sonra, tüm anonim şirketlerin denetime tabi olması söz konusu değildir. Halbuki dış denetim kurumu Yeni TTK'nın en önemli yeniliklerinden biriydi ve anonim şirketlerde artık işlevsiz hale gelen iç denetimin yerine geçiyordu. Bazı anonim şirketlerin tamamen denetim dışında kalması, sermaye şirketleri olan anonim şirketlerde sermayenin korunması, ortakların ve alacaklıların haklarının güvenceye alınması açısından sorun yaratabilir.

Yeni TTK'nın 6335 sayılı Kanun ile değişen bir diğer maddesi de, denetçi olabilecekleri düzenleyen Yeni TTK m. 400'dür. Maddenin değişiklikten önceki hali uyarınca denetçi, ancak ortakları, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan bir bağımsız denetleme kuruluşu olabilirdi. Orta ve küçük ölçekli anonim şirketler, bir veya birden fazla yeminli mali müşaviri veya serbest muhasebeci mali müşaviri denetçi olarak seçebilirler. 6335 sayılı Kanun ile denetçinin bağımsız denetim yapmak üzere, 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre ruhsat almış yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumuna yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketi olabileceği düzenlendi.

İmtiyazlı Paylar

6335 sayılı Kanun ile, Yeni TTK'nın imtiyazlı payları düzenleyen 478. maddesine 4. fıkra eklenerek imtiyazlara ilişkin kısıtlamalar getirildi. Yeni hüküm uyarınca sermayesinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarına ait anonim şirketlerde ve bu şirketlerin aynı oranda sermaye payına sahip oldukları iştiraklerinde; bunların sahip oldukları paylara ilişkin imtiyazlar hariç olmak üzere, diğer paylara, belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine, belirli pay gruplarına ve azlığa Yeni TTK'da düzenlenen herhangi bir imtiyaz verilemez. Böylece, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 401. maddesinde 6215 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler, Yeni TTK kapsamına da alındı.

Suçlar ve Cezalar

6335 sayılı Kanun ile, Yeni TTK'nın suçlar ve cezaları düzenleyen 562. maddesinde de önemli değişiklikler yapıldı. Bağlı ve hâkim şirketlerin raporlarını düzenleyen Yeni TTK m. 199'un 1. ve 4. fıkralarına aykırılık halinde öngörülen hapis cezası kaldırıldı. Ayrıca, Yeni TTK uyarınca tutulmakla veya saklanmakla yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgileri, denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen vermeyenler veya eksik verenler ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler hakkında öngörülen hapis cezası da kaldırıldı. Bu maddede sayılan suçların re'sen takip olunacağını düzenleyen Yeni TTK m. 563, kanun kapsamından çıkarıldı. Böylece kamuoyunda çok eleştirilen ceza hükümleri yumuşatıldı.

Limited Şirketlerin Kuruluşu

Limited şirketlerin kurulma anını düzenleyen Yeni TTK m. 585'te 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle nakit sermayenin derhal ve tamamen ödenmesi şartı kaldırıldı. Limited şirketlerde de anonim şirketlerde olduğu gibi sermayenin dörtte birinin kuruluşta, geri kalan kısmının da yirmi dört ay içinde ödenmesi olanağı tanındı. Ayrıca, esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtildi. Bu yeni düzenlemeyi de olumlu karşılıyorum.

İnternet Sitesi

Yeni TTK m. 1524, internet sitesine ilişkin düzenlemeler getirir. Bu maddenin değişiklikten önceki hali uyarınca tüm sermaye şirketlerinin internet sitesi açma zorunluluğu öngörülmüşken, 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler sonrasında internet sitesi açma yükümlülüğü, Yeni TTK m. 397/4 uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri bakımından uygulanır. Bu şirketlerin, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde internet sitesi açmaları gerekir. Ayrıca, Yeni TTK'ya 6335 sayılı Kanun ile eklenen Geçici Madde 8 uyarınca, m. 1524'ün yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulan denetime tabi sermaye şirketleri üç ay içinde internet sitesi açmak ve bu sitenin belli bir bölümünü anılan maddedeki içeriklerin yayımlanmasına öz-gülemek zorundadır.

6103 sayılı Kanun'da Yapılan Değişiklikler

6335 sayılı Kanun ile 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'da ("6103 sayılı Kanun") da önemli değişiklikler yapıldı.

Esas sözleşme değişikliklerini düzenleyen 22. madde değiştirilerek, esas sözleşme değişikliklerinin Yeni TTK'nın yürürlüğe girmesinden itibaren 12 ay içinde yapılacağı düzenlendi. Maddenin değişiklikten önceki halinde, esas sözleşme değişikliklerinin Yeni TTK'nın yayımı tarihinden itibaren 18 ay içinde yapılacağı düzenlendiğinden, daha kısa bir süre öngörülmüştü ve bu süre uygulamada ve öğretilerde eleştiriliyordu.

6103 sayılı Kanun'un değiştirilen 26. maddesi uyarınca, esas sözleşmede toplantı ve karar nisapları açısından 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na yapılan atıflar da, yine Yeni TTK'nın yürürlüğe girmesinden itibaren 12 ay içinde esas sözleşme değiştirilerek yeniden düzenlenir. Oy hakkı ve oyda imtiyazlı paylar ile nama yazılı payların devredilmesinin sınırlandırılmasına ilişkin 28. maddede de, ilgili Yeni TTK maddelerinin yine yürürlükten itibaren 12 ay sonra yürürlüğe gireceği belirtildi.

Sonuç

Yeni TTK'nın yürürlüğe girmesinden çok kısa bir süre önce, 6335 sayılı Kanun ile birçok temel değişiklik yapılmış ve Yeni TTK daha yürürlüğe girmeden değiştirilmiştir. Bu durum Yeni TTK gibi hazırlanması neredeyse on yılı bulan bir temel kanun açısından olağan değildir. Yeni TTK'nın getirdiği birçok yeni ve temel kurumun (işlem denetçisi ve dış denetim gibi) aceleyle ve yeterli tartışma yapılmadan kaldırılmasının veya değiştirilmesinin de kanun yapma tekniği açısından yerinde olduğunu söylemek güçtür. Kaldı ki, kanunda yapılması öngörülen birçok ikincil düzenleme de hala yapılmamış olduğundan, başta Ticaret Sicili nezdinde olmak üzere birçok sorun yaşanmaktadır. Bu temel değişikliklerin daha erken yapılması ve yoruma açılması uygun olurdu. Belirttiğimiz aksaklıkların en kısa zamanda düzelmesini ve Yeni TTK uyarınca yapılacak uygulamaların netlik kazanmasını umuyoruz.

Türk Ticaret Kanunu'nda Kurucu İntifa Senetleri*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

İntifa senetleri, sahibine sadece malvarlıksal haklar sağlayan ve hisse senetlerinden farklı olarak herhangi bir payı temsil etmeyen kıymetli evrak niteliğindeki senetlerdir. Bu durum, intifa senetlerinin hükümlerini düzenleyen, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") m. 503'ten anlaşılır. Maddede, intifa senetleri sahiplerine pay sahipliği haklarının verilemeyeceği açıkça ifade edilir.

İntifa senetleri genel olarak, TTK m. 502 ile düzenlenir. Bu maddeye göre şirket genel kurulu, esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir. Bu intifa senetleri emre veya hamiline yazılı olabilir.

TTK m. 502, intifa senetlerine TTK m. 348'in uygulanacağını belirtir. TTK m. 348, kurucu menfaatlerine ve intifa senedi sahiplerine yapılacak ödemelere ilişkin sınırlamalar içerir. Bu maddeye göre dağıtılabilir kârdan kanunda öngörülen yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir.

Kurucu İntifa Senetlerinin Çıkarılması

TTK m. 502'de, intifa senetlerinin esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşme değişikliği ile çıkarılabileceği düzenlenir. 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlükten kalkan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("eTTK") döneminde intifa senetlerini düzenleyen m. 402'de de benzer bir hüküm bulunmaktaydı. Ancak eTTK m. 402/2, ilk esas sözleşmede yer verilmedikçe kurucular lehine intifa senetlerinin düzenlenemeyeceğini öngörmekteydi. Bu nedenle, eTTK döneminde, ilk ana sözleşmede öngörülmedikçe kurucular lehine intifa senedi çıkarılması mümkün değildi.

* Ekim 2012 tarihli Makale

Bununla birlikte, ilk esas sözleşmede öngörülmemiş olsa dahi, sermaye artırımını hallerinde kurucu intifa senedinin çıkarılması kabul edilmekteydi. Bu kabul, dayanağını sermaye artırımını düzenleyen eTTK m. 392'de bulurdu. Zira bu madde, yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle sermaye artırımının şirket kuruluşuna ait hükümlere tabi olduğunu belirtir. Bu nedenle, şirket kuruluşu sırasında öngörülebilir kurucu intifa senetlerinin, sermaye artırımını sırasında da çıkarılabileceği gerek doktrin, gerek Yargıtay tarafından kabul edilmekteydi.

Görüldüğü üzere TTK, eTTK düzenlemesine göre bazı farklılıklar içerir. Bu nedenle, kurucu intifa senetlerinin hangi hallerde çıkarılıp çıkarılmayacağı 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe giren TTK bakımından tartışılmalıdır.

Yukarıda değinildiği üzere TTK, intifa senetlerinin esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşme değişikliği uyarınca çıkarılmasını kabul ederken, kurucu intifa senetlerinin ilk esas sözleşmede öngörülmüş olması zorunluluğunu da ortadan kaldırır. Buna rağmen, herhangi bir esas sözleşme değişikliği ile kurucu intifa senetlerinin çıkarılması mümkün görünmez. Kurucu intifa senetlerinin varlık nedeni incelendiğinde, böyle bir kabulün mümkün olmadığı anlaşılır. Zira, kurucu intifa senedinin amacı, kuruluşta emeği geçenlerin ödüllendirilmesi ve şirket kuruluşu girişimlerinin özendirilmesidir. Kurucu intifa senetlerini düzenleyen TTK m. 348'in gerekçesi de bu amacı ortaya koyar.

TTK kapsamında gerçekleşecek sermaye artırımını işlemleri sırasında da kurucu intifa senedi çıkarılamaz. Zira sermaye artırımının kuruluş işlemlerine tabi olacağını öngören eTTK m. 392 hükmü TTK'ya alınmadı. TTK'da, eTTK'nın aksine, kuruluş işlemlerine genel atıf yapılması yerine, kuruluşla ilişkin bazı maddelere özel olarak atıf yapılır. Bu kapsamda sermaye artırımını işlemlerine, kuruluşla ilişkin m. 353 (Fesih Davası), m. 354 (Şirketin Tescili ve İlanı), m. 355 (Tüzel Kişiliğin Kazanılması), m. 342 ve m. 343 (Ayni Sermaye Taahhüdü), m. 344 ve m. 345 (Bedellerin Ödenmesi), m. 346 (Halka Arz Edilecek Paylar), m. 347'nin (Primli Paylar) kıyasen uygulanacağı ayrıca belirtilir. Ancak bu maddeler içinde, kurucu intifa senetlerinin sermaye artırımını sırasında da çıkarılabileceğine ilişkin herhangi bir hüküm yoktur.

Kurucu İntifa Senedi Sahiplerine Tanınan Haklar

TTK m. 503, intifa senetleri sahiplerine pay sahipliği haklarının verilemeyeceğini, ancak bu kişilere net kara, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakkı tanınabileceğini düzenler. Madde, eTTK m. 403'ün tekrarıdır. Gerekçe de maddenin aynen tekrar edildiğini belirtir. Bu nedenle, eTTK döneminde, “net kar”dan veya “tasfiye sonucu kalan tutar”dan ne anlaşılması gerektiğine ilişkin tartışmalar TTK döneminde de geçerliliğini korur.

TTK m. 348/3 ile kurucu intifa senetleri sahibine bir ayrıcalık tanınır ve şirkette dağıtılabilecek kârın mevcut olduğu durumlarda şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa dahi kurucu intifa sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alacağı öngörülür.

Birleşme Halinde İntifa Senedi Sahiplerinin Durumu

İntifa senedi sahiplerinin, şirket genel kurulu kararlarına, genel olarak, engel olmak haklarının bulunmadığı kabul edilir. Bu durum şirket menfaatlerinin şirkette pay sahibi olmayan kişilerce engellenmesinin arzu edilmemesi olarak açıklanır. Bununla birlikte, şirkette mali hakları bulunan intifa senedi sahiplerinin de şirket genel kurulu tarafından alınan kararlardan zarar görmemesi sağlanmalıdır. TTK m. 140/5 bu amaçla, birleşme halinde intifa senedi sahiplerinin durumunu düzenler.

Anılan maddeye göre devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır. Dolayısıyla, devrolunan şirkette mevcut kurucu intifa senedi sahiplerinin haklarının devralan şirkette aynen korunması gerekir. Bu durumda devrolunan şirkette mevcut intifa senedi sahiplerine devralan şirkette intifa senedi vermek hukuki bir zorunluluktur.

Birleşme sırasında intifa senedi sahiplerinin korunması açısından TTK m. 142 de göz önünde bulundurulmalıdır. Anılan madde, ortakların haklarının korunması için sermaye artırımı yapılmasının zorunlu olduğunu belirtir. Madde her ne kadar ortakların haklarının korunmasını düzenliyor olsa da, intifa senedi sahiplerinin haklarının korunması açısından bu maddenin kıyasen uygulanması ve sermaye artırımının intifa senetleri sahipleri de göz önünde bulundurulması gerekir.

Halka Arz Halinde İntifa Senetleri Sahiplerinin Durumu

Birleşme işleminde, devrolunan veya devralan şirketin halka açık anonim şirket olması durumunda, şirketlerin alacağı genel kurul kararları, intifa senedi sahiplerinin özel olarak toplanıp alacakları kararlar onaylanmadıkça uygulanamaz. Ancak, bu kararın nasıl alınacağı konusu tartışılmalıdır. Zira bilindiği gibi, eTTK'da intifa senedi sahipleri genel kurulu tahvil sahipleri genel kuruluna yapılan atıfla düzenlenmiştir. Ancak TTK tahvil sahipleri genel kuruluna yer vermez ve TTK'da intifa senedi sahipleri genel kuruluna ilişkin farklı bir düzenleme de yoktur. Bu nedenle, Sermaye Piyasası mevzuatından kaynaklanan intifa senedi sahipleri genel kurulunun onayının yasal temelini yitirdiği savunulabilir.

Bununla birlikte, halka arz konusunda TTK m. 348/2'ye de değinmek gerekir. Anılan madde, TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketlerin, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemediği iptal edeceklerini; aksi hâlde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılacağı hükmünü içerir. Bu fıkranın, şirket kurucularını caydıracağı gerekçesiyle doktrinde eleştirilmesine rağmen madde olduğu gibi kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Bu durumda, 1 Temmuz 2012'den sonra kurulan ve kurucularına kurucu intifa senedi sağlayan anonim şirket halka arza karar verdiği anda, kurucu intifa senetlerini iptal etmesi gerekir. Aksi halde bu senetler kendiliğinden geçersiz sayılır.

Senetlerin Sona Ermesi

Yukarıda değinildiği üzere, intifa senetleri, sahiplerine şirkette pahasahipliği hakkı vermez. İntifa senedi sahipleri ile şirket arasında sözleşmesel bir ilişkinin var olduğu kabul edilir. Bu nedenle, intifa senetleri, sözleşmeye taraf olan senet sahiplerinin onayları ile sona erdirilebilir. Bununla birlikte, süreli düzenlenen bir intifa senedi, öngörülen sürenin sonunda sona erer. Ancak birleşme veya tür değiştirme durumlarında intifa senetleri sona ermez; meğer ki şirket intifa senetlerini birleşme tarihindeki gerçek değeri üzerinden satın alsın (TTK m. 140/5). Bununla birlikte intifa senetleri, yukarıda değinilen TTK m. 348/2 uyarınca halka arz sırasında da sona erebilir.

Sonuç

TTK ile eTTK'nın intifa senetlerini etkileyen hükümlerinde yapılan değişiklikler, kurucu intifa senetlerinin çıkarılabileceği hallerin sınırlandırılması, özellikle sermaye artırımını sırasında kurucu intifa senetlerinin çıkarılmaması sonucunu doğurur. Bu sonuçların, kanun koyucu tarafından özellikle istenip istenmediği belirsizdir. Ancak yürürlükteki hukuki düzenlemeler bu sonucun kabul edilmesini gerektirir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Menkul Kıymetlere İlişkin Düzenlemeleri*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun ("Yeni TTK") menkul kıymetlere ilişkin hükümleri, Türk Ticaret Kanunu'ndaki ("TTK") temel ilkeleri benimsemekle beraber, sistemin daha rahat işlemesi bakımından önem taşıyan yeni düzenlemeler içerir. Yeni TTK, hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması zorunluluğu ve azlığın istemi üzerine nama yazılı pay senetlerin bastırılması zorunluluğu gibi, pay sahiplerinin haklarını daha etkin olarak ileri sürebilmelerine hizmet edecek hükümler getirir. Bunun yanı sıra, alma ve değiştirme hakkını içeren menkul kıymetlere ilişkin hükümlerle, TTK'da yer almayan bir menkul kıymet türü benimsenir.

Pay Senetleri

Yeni TTK m. 484, pay senetlerini düzenler. Bu madde, TTK'nın 409. maddesinde öngörülen pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olabileceğine ilişkin esas ilkeyi tekrar eder. Ancak Yeni TTK, "hisse senedi" ifadesi yerine "pay senedi" ifadesini benimser.

Yeni TTK m. 484/2 uyarınca, bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamaz. Bu kurala aykırı olarak çıkarılan hamiline yazılı pay senetleri geçersiz olmakla birlikte, iyi niyet sahiplerinin tazminat hakları saklıdır.

Yeni TTK m. 485 uyarınca, esas sözleşmede aksi öngörülmediği sürece bir payın türü dönüştürme yolu ile değiştirilebilir. Bu madde, TTK'da yer almayan, dönüştürmenin ancak esas sözleşmenin değiştirilmesi yoluyla yapılabileceği konusunu açıklığa kavuşturur. Ayrıca Yeni TTK m. 485, dönüştürmenin kanunen yapılmasının gerekli olduğu hallerde işlemin yönetim kurulu kararı ile yapılmasını ve bunun esas sözleşmeye daha sonra yansıtılmasını hükme bağlar.

Pay senedi bastırılmasına ilişkin esasları düzenleyen Yeni TTK m. 486 uyarınca, TTK m. 412'ye paralel olarak, şirketin tescilinden

* *Ekim 2012 tarihli Makale*

önce bastırılan pay senetleri hükümsüz olmakla beraber, iştirak taahhüdünden doğan yükümlülükler geçerliliklerini sürdürür. Ayrıca, tescilden önce pay senedi çıkararak kimse, bundan doğan zararları tazmin etmekle yükümlüdür. Yeni TTK m. 486'nın 2. ve 3. fıkraları ise, TTK'da bulunmayan yeni hükümler içerir. Buna göre, paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır. Bu hüküm ile hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması zorunluluğu öngörülür. Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı tescil ve ilan edilir, ayrıca şirketin internet sitesine konulur. Ayrıca ilgili maddede, pay senetleri bastırılıncaya kadar ilmühaber çıkarılabileceği ve ilmühaberlere nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenir.

Yeni TTK m. 486/3 uyarınca, azlığın istemde bulunması durumunda, nama yazılı pay senedi bastırılıp nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır. Bu düzenleme, TTK'da yer almayan yeni bir düzenlemedir. Nama yazılı pay senetlerinin bastırılması olanağı ile pay defterinin güncel pay sahipliği durumunu yansıtmadığı şirketlerde pay sahiplerinin karşı karşıya kalabileceği olumsuzluklar engellenir. Bilindiği üzere, özellikle kapalı anonim şirketlerde, pay senedinin bastırılmaması suretiyle pay sahiplerinin söz konusu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları gibi olumsuz uygulamalar söz konusu olabilir. Yeni TTK'nın Madde Gereçekçeleri'nde, hükme aykırılık hâlinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabilecekleri düzenlenir. Böylece pay sahiplerine etkin bir koruma sağlanır.

Yeni TTK'nın pay senetlerinin şekli ve yıpranmış pay senetlerine ilişkin hükümleri, TTK'nın ilgili hükümlerinin tekrarıdır.

Pay Senetlerinin Devri

Yeni TTK'da payın devrine ilişkin yenilikler, Temmuz 2011'de yayımlanan "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Payın Devrine İlişkin Yenilikler" başlıklı makalemizde ele alınmıştır. Bu nedenle, bu makalede yalnızca payın devrine ilişkin temel ilkelere değinilecektir.

Yeni TTK m. 489 uyarınca, hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesiyle hüküm ifade eder. Hamiline yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin bu hü-

küm, TTK'nın 415. maddesinin tekrarıdır. İlgili maddede "teslim" ifadesinin kullanılmasına rağmen, Yeni TTK'da kavramı daha iyi anlatan "zilyetliğin geçirilmesi" ifadesi tercih edilir.

Yeni TTK'nın nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin 490. maddesi uyarınca nama yazılı pay senetleri, ciro edilmiş nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesiyle devredilir. Bu madde ile ciro edilmiş pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesi zorunluluğunun, hukuki işlemle devir halinde söz konusu olduğu açıklığa kavuşturulur. Böylece, kanuni devirlerde ciro ve zilyetliğin devrinin gerektiği yönünde ortaya çıkabilecek karışıklıklar engellenir.

İntifa Senetleri

İntifa senetlerine ilişkin düzenlemeler, Yeni TTK m. 502 ve m. 503'te yer alır. Yeni TTK m. 502 uyarınca şirket genel kurulu, esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir. Bu maddede, TTK m. 402'de yer alan temel ilke tekrar edilir. Ancak, Yeni TTK m. 502/2, TTK'dan farklı olarak intifa senetlerinin emre veya hamiline yazılı olabileceğini düzenler.

Yeni TTK m. 503 ise, TTK m. 403'e paralel hükümler içerir. Bu maddeye göre, intifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilememekle beraber, net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilir.

Borçlanma Senetleriyle Alma ve Değiştirme Hakkını İçeren Menkul Kıymetler

Yeni TTK'nın 504 ve devamı maddeleri, borçlanma senetleri ve TTK'da düzenlenmeyen alma ve değiştirme hakkını içeren menkul kıymetleri düzenler.

Alma ve değiştirme hakkını içeren menkul kıymetlerin hamillerinin alma ve değiştirme haklarını kullanmalarıyla beraber, şirketin esas sermayesi bu haklar oranında artar. Hak sahiplerinin bu haklarını kullanmaları üzerine esas sermaye artışı, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden gerçekleşir. Değiştirme ve alım haklarının kullanılması, yenilik doğurucu bir hak niteliği taşır. Bu nedenle söz konu-

su beyan, karşı tarafa ulaşmasıyla hüküm doğurur, geri alınamaz ve şarta bağlanamaz.

Yeni TTK m. 504 uyarınca, tahviller ve finansman bonoları gibi borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkını içeren senetler ve her çeşit menkul kıymetler, aksi kanunlarda öngörülmedikçe, ancak genel kurul kararıyla çıkarılabilir. Yeni TTK m. 504, alınacak genel kurul kararı konusunda, Yeni TTK'nın 421/3 ve 421/4 maddelerine atıf yapar. Bu hükümlere göre bu konudaki kararlar, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır. Bu nisaba ilk toplantıda ulaşamaması halinde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır. Ancak, esas sözleşme ile kanundakinden farklı bir nisap öngörülmesi mümkündür (Yeni TTK m. 504). Yeni TTK'nın Madde Gereçekçeleri'nde, kanunda öngörülen nisabın artırılması veya azaltılmasının mümkün olacağı belirtilir.

Menkul kıymet çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararının, menkul kıymetlere ilişkin bütün hüküm ve şartları içermesi gerekir.

Yeni TTK m. 504 uyarınca çıkarılacak menkul kıymetler, hamiline veya emre yazılı ve itibarî değerli olabilir. Genel kurul ve yetkilendirilmiş olması hâlinde yönetim kurulu, menkul kıymetlerin itibari değerini belirlemeye yetkilidir. Yeni TTK m. 504'ün son cümlesi ise, yalnızca borçlanma senetlerini ilgilendiren bir düzenleme içerir. Buna göre, borçlanma senetlerinin bedellerinin nakit olması ve teslimi anında tamamen ödenmesi zorunludur.

Yeni TTK m. 505 uyarınca, aksi kanunda öngörülmemişse, genel kurul, menkul kıymet çıkarılmasını ve hükümleriyle şartlarını saptamak yetkisini, en çok on beş ay için yönetim kuruluna bırakabilir. Yeni TTK'nın Madde Gereçekçeleri'nde, yetkinin on beş aylık bir süre için sürekli olmasının uygulamada kolaylık sağlayabileceği belirtilir. Yetkilendirme kararları bakımından uygulanacak nisaplar hakkında, Yeni TTK'nın 421/3 ve 421/4 maddelerine atıf yapılır. Böylece ilgili kararlar, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır ve bu nisaba ilk toplantıda ulaşamaması halinde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır.

Yeni TTK m. 506, yukarıdaki maddeler uyarınca çıkarılacak borçlanma senetlerinin toplam tutarı konusunda bir sınır öngörür. Bu tutar, sermaye ile bilançoda yer alan yedek akçelerin toplamını aşamaz. Ye-

ni TTK m. 506/2, Sermaye Piyasası Kanunu ile ilgili mevzuat hükümlerini saklı tutar.

Sonuç

Yeni TTK'nın menkul kıymetlere ilişkin hükümleri, TTK'daki ilgili hükümlere paralel olmakla beraber, TTK döneminde ortaya çıkan bazı aksaklıkları gidermeye yönelik düzenlemeler içerir. Yeni TTK ile "hisse senedi" ifadesi yerine "pay senedi" ifadesi benimsenir. Hamiline yazılı pay senetlerinin ve azlığın istemi üzerine, nama yazılı pay senetlerin bastırılması zorunluluğu getirilerek pay sahiplerinin hakları korunur. TTK'da düzenlenmeyen alma ve değiştirme hakkını içeren menkul kıymetler, Yeni TTK kapsamında ele alınır. Tüm bu düzenlemelerle, TTK döneminde ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesi ve sistemin daha etkin olarak işlemesi hedeflenir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Finansal Tablolar ve Yedek Akçelere İlişkin Yenilikler*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Finansal tablolar, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("Yeni TTK") esaslı değişikliğe uğrayan bölümleri arasında yer alır. Yeni TTK, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") kapsamında düzenlenmeyen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ("IFRS") ile uyumlu Türk Muhasebe Standartları ("TMS") kavramını benimser. Böylece, finansal tablolar sanayileşmiş ülkelerin benimsediği raporlama standartlarına uygun olarak çıkarılır ve uygulama bütünlüğü sağlanır. Ayrıca, yabancı piyasalarla rekabet gücü hedeflenir ve Türk piyasalarına uluslararası nitelik kazandırılır. Yedek akçeler konusunda ise, TTK'daki esas çerçeve korunur.

Genel Olarak

Finansal tablolar, bir işletmenin finansal durumunun ve finansal performansının biçimlendirilmiş sunumu olarak tanımlanır. Genel amaçlı finansal tabloların hedefi, geniş bir kullanıcı kitlesinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olmak amacıyla işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamaktır. Bunların yanı sıra finansal tablolar, yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları ne etkinlikte kullandıklarını da gösterir.

Finansal tablolar; işletmeyle ilgili varlıklar, yabancı kaynaklar, öz kaynaklar, gelir ve giderler, kâr ve zararlar, öz kaynaklardaki diğer değişimler ve nakit akışları konusunda bilgiler içerir.

Yeni TTK m. 514 uyarınca anonim şirketin finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporunu hazırlama yükümlülüğü, yönetim kurulundadır ("YK"). YK, geçmiş hesap dönemine ait, TMS'de öngörülmüş bulunan finansal tabloları, eklerini ve YK'nın yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula ("GK") sunar. Bu madde ile yılsonu finansal tablolarının belli bir süre içinde GK'ya sunulması hükme bağlanır.

* Şubat 2012 tarihli Makale

Dürüst Resim İlkesi

Yeni TTK m. 515, dürüst resim ilkesini düzenler. Anglo-Sakson hukuku kökenli bir kavram olan *true and fair view*, Yeni TTK kapsamında “dürüst resim” olarak ifade edilir.

Dürüst resim ilkesi, finansal tabloların şirketin finansal durumunu aslına uygun, doğru, eksiksiz ve dürüst bir şekilde yansıtacak şekilde hazırlanmasına yönelik bir ilkedir. Bu madde, şirketin finansal tablolarının TMS’ye göre çıkarılacağını belirtir. Finansal tablolar; tam, anlaşılabilir, geçmiş yıllarla karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun, şeffaf ve güvenilir olmalıdır. Böylece, şirketin içinde bulunduğu şartlar açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya konulur. Finansal tablolar yoluyla şirketin mali durumunun bir fotoğrafı çekilir.

YK’nın Yıllık Faaliyet Raporu

Yeni TTK m. 516, yıllık faaliyet raporunu ele alır. Yıllık faaliyet raporu, şirketin o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunu ortaya koyar. Faaliyet raporunda, şirketin faaliyetleri ve finansal durumu doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtılır. Yeni TTK m. 516’nın gerekçesinde de, yıllık faaliyet raporunda Yeni TTK m. 515 uyarınca durum resminin verilmesi gerektiği düzenlenerek, dürüst resim ilkesine atıf yapılır.

Yıllık faaliyet raporunda şirketin finansal durumu, finansal tablolar uyarınca değerlendirilir. YK ayrıca, şirketin gelişimi ve karşılaşılabilecek risklere ilişkin değerlendirmesine raporda yer verir.

Yeni TTK m. 516/2, yıllık faaliyet raporunda bulunması gereken konuları düzenler. Bu maddeye göre; faaliyet yılının sona ermesinden sonra şirkette meydana gelen ve özel önem taşıyan olaylar, şirketin araştırma ve geliştirme çalışmaları, YK üyeleri ile üst düzey yöneticilere ödenen ücret, prim, ikramiye gibi mali menfaatler, çeşitli giderler, aynı ve nakdî imkânlar, sigortalar ve benzeri teminatlar, yıllık faaliyet raporunda düzenlenir.

Yeni TTK m. 516/3 uyarınca, yıllık faaliyet raporunun içeriği, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikte belirlenir.

Yeni TTK m. 517 ve 518, şirketler topluluğunun finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporu bakımından paralel düzenlemeler getirir. Yeni TTK m. 517 uyarınca, konsolide finansal tabloları hazırlamakla yükümlü işletmeler ile konsolidasyon kapsamına giren işletmelerin belirlenmesinde ve ilgili diğer konularda TMS geçerlidir. Yeni TTK m. 518 ise, topluluğa ilişkin yıllık faaliyet raporunun ana şirketin YK tarafından, YK'nın yıllık faaliyet raporunu düzenleyen m. 516'ya uygun olarak düzenleneceğini hükme bağlar.

Yedek Akçeler

Yeni TTK'nın 519-523. maddeleri, yedek akçeleri ele alır. Genel kanuni yedek akçeleri düzenleyen yeni TTK m. 519, TTK düzenlemesi ile paralel niteliktedir. Yeni TTK m. 519/1 uyarınca, yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır. Bu sınıra ulaşıldıktan sonra da, Yeni TTK m. 519/2'de sayılan değerler, genel kanuni yedek akçeye eklenir. Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işletmenin devam ettirilmesine veya işsizliğin önüne geçilmesine yönelik olarak kullanılabilir.

Yeni TTK m. 520, TTK'da yer almayan yeni bir düzenleme içerir. Yeni TTK m. 520/1 uyarınca şirket, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda yedek akçe ayırır. Bu yedek akçeler, anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde iktisap değerlerini karşılayan tutarda çözülebilirler. Yeni TTK m. 520/2 ise, yeniden değerlendirme fonu ile ilgili mevzuat uyarınca pasifte yer alan diğer fonların, sermayeye dönüştürüldükleri ve yeniden değerlendirilen aktifler amorti edildikleri veya devredildikleri takdirde çözülebileceklerini düzenler.

Şirketin İsteği ile Ayırdığı Yedek Akçe

Yeni TTK m. 521, “şirketin isteği ile ayırdığı yedek akçeler” başlığını taşır. Bu başlık, TTK'nın 467. maddesinde düzenlenen ihtiyari yedek akçe kavramı yerine kullanılır. Bu madde uyarınca, yedek akçeye yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında esas

sözleşmeye hüküm konabilir. Ayrıca, esas sözleşme ile başka yedek akçe ayrılması öngörülebilir ve bunların özgülleme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenebilir. Bu madde, TTK m. 467 ile paralel düzenlemeler içerir.

Yeni TTK m. 522 ise, çalışanlar ve işçiler lehine yardım akçesi ayrılması konusunu düzenler. Bu madde, büyük ölçüde TTK m. 468'den alınmış olmakla beraber, bazı ek düzenlemeler de getirir. İlgili madde uyarınca, esas sözleşmede şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yedek akçe ayrılabilir. Şirket yöneticileri, TTK'da yer almayıp, Yeni TTK ile söz konusu madde kapsamına alındı.

Yeni TTK m. 522/2 ise, TTK'dan farklı olarak, yardım amacına özgülünen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle vakfın yanı sıra kooperatif de kurulabileceğini düzenler. Madde nin üçüncü fıkrası ise, şirketin bu amaçla aidat alması durumunda, iş ilişkisinin sonunda ilgili yedek akçelerden yararlanılamaması halinde çalışanlara ve işçilere ödedikleri tutarların ödeme tarihinden itibaren kanuni faizi ile birlikte geri verileceğini düzenler. Yeni TTK ile, TTK'daki %5'lik sabit oranlı faiz düzenlemesi yerine, kanuni faiz düzenlemesi getirilir.

Kâr Payı ile Yedek Akçeler Arasındaki İlgî

Yeni TTK m. 523, kanun ve esas sözleşmede öngörülenler dışında yedek akçe ayırma konusunda sınırlama öngörür. Bu maddenin ikinci fıkrası uyarınca GK; aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse ve bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımı yönünden haklı görülüyorsa, kanun ve esas sözleşmede öngörülenden başka yedek akçe ayrılmasına karar verebilir. Bu hüküm ile öngörülen amaç, pay sahiplerinin kâr payı bakımından korunması olmakla beraber, TTK'daki sorunların devam ettiği görülür. Kanunda ve esas sözleşmede öngörülenden başka yedek akçe ayrılması konusundaki takdir yetkisi GK'da olup, pay sahiplerinin GK kararının iptalini talep etmekten başka hakkı bulunmaz.

Çeşitli Hükümler

Yeni TTK m. 524, finansal tabloların ilanına ilişkin TTK'da yer almayan yeni bir hüküm içerir. Bu madde uyarınca, şirketin ve şirket topluluğunun finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporu, kâr dağıtımına ilişkin GK kararı ve denetçi kararına ilişkin GK kararı bilanço gününden itibaren altı ay içinde Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanır ve internet sitesine eklenir. Bu yükümlülüğe uymamak Yeni TTK m. 562/6 uyarınca cezai yaptırımlara bağlıdır.

Yeni TTK m. 526, özet finansal tabloları düzenler. Bu madde uyarınca, küçük ölçekli anonim şirketler ile merkezleri yurt dışında bulunan şirketlerin Türkiye şubelerinin özet finansal tablo yayımlaması yeterlidir.

Sır saklama yükümlülüğünü düzenleyen Yeni TTK m. 527 uyarınca, anonim şirketin defter ve belgelerini inceleyen kişilerin sır saklama yükümü bulunur. Bu yükümü ihlal eden kişiler, şirketin maddi ve manevi zararlarını tazmin etmekle yükümlüdür. Maddenin ikinci fıkrası, ceza mevzuatının suç ihbarına ilişkin hükümlerini saklı tutar.

Sonuç

Yeni TTK ile finansal tablolar konusunda yapılan yenilikler, sanayileşmiş ülkelerde kullanılan standartların benimsenmesi ve bu ülkelere paralel bir düzenleme getirilmesi amacını taşır. Yeni TTK uyarınca şirketin finansal tabloları, IFRS ile uyumlu TMS uyarınca düzenlenir. Dürüst resim ilkesi kanun kapsamına alınarak, finansal tabloların şirketin mevcut durumunu yansıtması hedeflenir. Yedek akçeler konusunda ise, TTK sistemi genel hatlarıyla benimsenir. Tüm bu değişikliklerle, şirketlerin finansal durumunun sağlıklı olarak yansıtılacağı ve yabancı piyasalarla uyum sağlanacağı tartışmasızdır.

Şirketlerde Sermayeye Eklenebilecek Fonlar ve Duran Varlıkların Yeniden Değerlemesi*

Av. Berna Aşık Zibel

Yeni Ticaret Kanunu'nun İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı ile ilgili Düzenlemesi

01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("YTTK") 462'inci maddesi iç kaynaklardan sermaye artırımını hususunu düzenlemektedir. Buna göre:

- esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler,
- kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve
- mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar

sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir.

Görüldüğü üzere, şirket bilançosunda yedek akçeler bir kenara bırakıldığında, ancak mevzuatın sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülebilecektir.

Madde düzenlemesi uyarınca, şirket bilançosunda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilerek sermaye artırılamaz.

Prosedür uyarınca, sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayacak tutarın şirketin bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve yönetim kurulunun vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanmalıdır. Eğer işleme dayanak olan bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş ise, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun yönetim kurulu tarafından onaylanması gerekir. Artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin ilgili ticaret sicil memurluğuna tescili ile kesinleşir. YTTK'nın 462'inci maddesinin son fıkrasına göre, tescil ile

* Ağustos 2012 tarihli Makale

mevcut pay sahipleri paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler ve bedelsiz payların iktisabına ilişkin hak kaldırılmaz, sınırlandırılmaz ve ayrıca bu haktan vazgeçilemez.

Madde uyarınca, mevzuatın sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar bakımından, YTTK uyarınca henüz konuya ilişkin ikincil mevzuat düzenlemesi bulunmamaktadır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında düzenlenen ikincil mevzuat incelendiğinde ise, Resmi Gazete’de 25 Temmuz 2003’te Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanan 2003/3 sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine dair İç Ticaret Tebliği (“2003/3 sayılı Tebliğ”) dikkati çekmektedir. İşbu 2003/3 sayılı Tebliğ’in eklerinden Ek 2’de sermaye artırımında istenen belgeler arasında “*sermaye artırımını hisse senetlerinin konulması veya değer artış fonu, iştiraklerden gelen değer artış fonu, maliyet artış fonu, iştirak hisseleri ve gayrimenkul satış karının ilavesi yoluyla yapılması halinde bunların tespitine dair Yeminli Mali Müşavir raporu*” denilmek suretiyle, iç kaynaklardan sermaye artırımını halleri sayılmıştır.

Doktrinde, bu madde kapsamında mevzuatın izin verdiği fonlar ifadesi çerçevesinde, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (“VUK”) m. 298, mükerrer 298 ve enflasyon muhasebesi sebebiyle geçici m. 25’te yer alan düzenlemelerin bazı maddi hukuk kuralları içerdikleri kabul edilerek, bu hükümlerin maddi hukuk niteliklerinin tanındığı belirtilmektedir¹. Bu doğrultuda, VUK’un yukarıda belirtilen ilgili maddeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir.

Yeniden Değerleme ile İlgili Vergi Usul Kanunu Düzenlemesi ve İkincil Mevzuat

Yeniden değerlendirme sonucu ortaya çıkan artışların, değer artış fonu veya yeniden değerlendirme fonu olarak bilançoya kaydedilmesi ve sermayeye ilavesi ile ilgili VUK’ta mevcut olan düzenleme 30.12.2003 tarih ve 25332 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5024 sayılı “Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (“5024 sayılı Kanun”) ile Vergi Usul Kanunu’nun değiştirilen mükerrer 298’inci maddesi ile kaldırıl-

¹ **Pulaşlı, Hasan;** Yeni Şirketler Hukuk Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, 1. Baskı, s. 859.

mış ve yine bu Kanunla VUK'a eklenen Geçici 25'inci madde ile "enflasyon düzeltmesi esası" vergi sistemimizde hüküm altına alınmıştır.

5024 sayılı Kanun ile birlikte yeniden değerlendirme uygulamasına son verilmiştir. Dolayısıyla, bilançoda yer alan, sermayeye ilave edilmesine izin verilen "Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları" ve "İştirakler Yeniden Değerleme Artışları" hesaplarının geçerliliği kalmamıştır. Benzer şekilde, 5024 sayılı Kanun ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun ("GVK") 38/4. maddesi kaldırılmış ve sermayeye ilave edilmesine izin verilmiş olan "Maliyet Bedeli Artışları Fonu" hesabı da geçerliliğini yitirmiştir.

Ancak, 5024 sayılı Kanun ile VUK'un mükerrer 298'inci maddesinde belirtilen değişiklik yapılmadan önce, yukarıda belirttiğimiz 2003/3 sayılı Tebliğ eklerinden, iç kaynaklardan sermaye artırımını halleri sayılmış ve 5024 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası da 2003/3 sayılı Tebliğ'in Ek 2'sinde yer alan ifadeler düzeltilmemiştir. Bu sebeple, kanun değişikliği sonrasında, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı sicil memurlukları ile Maliye Bakanlığı'na bağlı vergi daireleri nezdinde birbiri ile bağlaşmayan farklı uygulamalar yapıldığı görülmüş ve bazı sicil memurlukları, yeniden değerlendirme (değer artış) fonlarından yapılan bu tür sermaye artışlarına ilişkin tescil taleplerini 2003/3 sayılı Tebliğ uyarınca yeminli mali müşavir raporlarına istinaden tescil etmiştir.

Tebliğe karşı kanunun üstünlüğü ilkesi dikkate alındığında, mevzuattan kalkan hükümlere göre bu yönde yapılan sermaye artırımlarının tescil edilmemesi gerekmektedir.

Kaldı ki, 5024 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası, bir şirkete ilişkin öz varlık tespitinin mahkemeden talep edilebileceği haller; bir ticari işletmenin bir şirkete sermaye olarak konulması (diğer bir deyişle nev'i değişikliği, şirket birleşmesi ve bölünme halleri gibi GVK 81 m. ve Kurumlar Vergisi Kanunu 18, 19 ve 20 m.) halleri ve bir de YTTK'nın 462'inci maddesi uyarınca şirket bilançosunun borca batık olması durumunda, şirket mevcudunun borçları karşılamaya yetip yetmediğinin tespiti ve iflas sürecinde, iflas ertelenmesi amaçları ile sınırlı kabul edilmektedir.

Her ne kadar YTTK ile ilgili yayımlanan genelelerde, 2003/3 sayılı İç Ticaret Tebliği'nin YTTK ile ilgili ikincil mevzuat yayımlanana

kadar yürürlükte kalacağı belirtilmiş ise de, VUK'a aykırı bir açıklama içeren ve hatta düzenleme bile olmayıp yalnızca ekte istenecek belgeye ilişkin açıklama olarak yer alan bir ifadeye dayanarak bu yönde bir sermaye artışı yapılamamalıdır.

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın kendisine yapılan bir özel başvuru sebebiyle verdiği 19.08.2011 tarihli Özerge'de de bu yönde değerlendirme yapılmıştır. Buna göre, 5024 sayılı Kanun'la getirilen ve VUK'un mükerrer 298'inci maddesinde yer alan enflasyon düzeltmesi işlemi ile yeniden değerlendirme müessesesi kaldırılmış olup, kanun maddesinde yer alan şartları haiz mükellefler enflasyon düzeltmesi haricinde başka bir değerlendirme işlemi yapamayacaklardır. Bu nedenle, işletmelere ait taşınmazların bilanço değerine herhangi bir şekilde yeniden değerlendirme yaptırılması halinde bu işlemin vergi usul mevzuatı açısından değerlendirme işlemi olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca yine, şirket aktifinde yer alan taşınmaz değerlerinin Asliye Ticaret Mahkemesi veya gayrimenkul değerlendirme şirketlerince vb. şekilde yeniden tespit edilmesi halinde ortaya çıkan farkların bilançonun dipnotlarında sadece bilgi amaçlı gösterilebileceği açıkça ifade edilmiştir.

Dolayısıyla, VUK kapsamındaki değişiklik sonrası şirket sermayesine ilave edilebilecek fonlar arasında, değer artış/yeniden değerlendirme fonu ve maliyet artış fonu yer almadığından ve kanun ile sermayeye eklenmesi yönünde izin verilmemiş olan fonların sermayeye dönüştürülmesi mümkün olmadığından, artık VUK düzenlemelerinde yeri olmayan yeniden değerlendirme (değer artış) fonlarının sermayeye ilavesi söz konusu değildir.

Yeni Ticaret Kanunu'nun Muhasebe İlkeleri ve Değerleme ile ilgili Düzenlemeleri

YTTK'nın ticari defterlere ilişkin 5. Kısım, madde 64 ve devamında muhasebe ilkeleri, bilanço ve değerlendirme ile ilgili hükümleri içermektedir. 5. Kısım kapsamında konu ile ilgili olan maddeler aşağıda kısaca ele alınmıştır.

YTTK madde 72 uyarınca; *“ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunludur”*.

Şirket varlıklarına ilişkin değerlendirme ilkeleri YTTK'nın 78 ile 80'inci maddeleri uyarınca düzenlenmiştir. Genel değerlendirme ilkeleri uyarınca, finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler dikkate alınmalıdır. Ayrıca, bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalı, bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilmeli, önceki yılsonu finansal tablolarında uygulanmış bulunan yöntemler korunmalıdır.

Duran varlıklara ilişkin olarak madde 79 ve 80 uyarınca; duran ve dönen varlıklar Türkiye Muhasebe Standartlarında gösterilen ölçülere göre değerlendirilir ve değerlemede uygulanacak değerlerin belirlenmesi, tanımları, kapsamı, uygulanacak kalemlerin gösterilmesi ve değişiklikler Türkiye Muhasebe Standartlarına tabidir.

YTTK madde 515 ile finansal tablolar bakımından "dürüst resim ilkesini" benimsenmiştir. Buna göre; anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır.

Yukarıda belirtilen düzenlemeler ışığında, şirket muhasebesinin muhasebe standartlarına uygun hale getirilmesi ve bu doğrultuda "dürüst resim ilkesi" uyarınca, muhasebe sisteminde duran varlıkların yeniden değerlemesi için "maliyet yönteminin" değil "gerçeğe uygun değer" yönteminin benimsenmesi mümkün görünmektedir. Ancak henüz YTTK kapsamında tüm şirketlere uygulanacak muhasebe standartları ile ilgili ikincil mevzuat tamamlanmadığından ve VUK ile aradaki bağlantı ve vergisel muhasebe sisteminin muhasebe standartları ile uyumlaştırılması yolunda kesin adımlar atılmadığından bu konuda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

Mevzuata Aykırılığın Sonuçları ve Yaptırımlar

VUK'un mükerrer 298'inci maddesine ve YTKK'nin 462'inci maddesine aykırı şekilde, yeniden değerlendirme yaptırılarak, bunun sonucunda çıkan değer artışı, şirket bilançosunda değer artış veya yeniden

değerleme fonlarına kaydetmek vasıtası ile, iç kaynaklardan sermaye artırımını yoluna gidilmesi halinde aşağıdaki sonuçlar ve müeyyideler ile karşılaşılması kuvvetle muhtemeldir.

Sermaye Artırım Kararının Bakanlık Temsilcisince Onaylanması veya Sicil Memurluğunca Tescil Edilmemesi:

YTTK'nın 462'inci maddesi yalnızca mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine cevaz verdiği fonların sermayeye dönüştürüleceğini belirttiğinden, yetkili mahkeme vasıtası ile yeniden değerlendirilerek, tespit edilen değer bilançoya eklense ve yeminli mali müşavir raporu ile bu husus tespit edilerek sermaye artırımını yapılabileceği belirtilse dahi, işlemin içeriğinin incelenmesi halinde, sermaye artırımına konu genel kurulda görevli Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi tarafından onaylanmayabileceği gibi, daha sonraki aşamada ilgili Sicil Memurluğu YTTK hükümleri çerçevesinde tescil talebini inceleyerek, tescilden imtina edebilir.

Sermaye Artırım Kararı'na İlişkin Beyanlar ve Denetim

YTTK m. 457 uyarınca, sermaye artırımlarında yönetim kurulu tarafından artırımın türüne göre bir beyan imzalanacaktır. Bu beyan kapsamında, var ise sermayeye dönüştürülen fonun veya yedek akçenin serbestçe tasarruf edilebilir olduğu; gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı; kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği ve sair gerekçeli açıklamalar yer alır. Ayrıca iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının hangi kaynaklardan karşılandığı, bu kaynakların gerçekliği ve şirket malvarlığı içinde var oldukları konusunda garanti verilir.

Bu doğrultuda, iç kaynaklardan yapılan bir sermaye artırımında, şirket yönetim kurulunun verdiği beyan ile sermaye artırımının mevzuatın cevaz verdiği fonlardan karşılandığını garanti etmesi gerekecektir. Dolayısıyla, mevzuatın izin vermediği fonların sermayeye eklenmesi yolu ile iç kaynaklardan yapılacak bir sermaye artırımında, yönetim kurulunun, ilgili sicil memurluğuna kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği yönünde gerçeğe aykırı bir beyan sunması halinde yönetim kurulunun gerek hukuki gerekse cezai sorumluluğunun doğabileceği dikkate alınmalıdır.

YTTK'nın 398'inci maddesi uyarınca; şirketin finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi; Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığının incelenmesini de kapsar. YTTK'nın 403'üncü maddesine göre; denetçi denetim sonucunda bir görüş yazmak ve yönetim kurulunun finansal tablolara ilişkin konular bakımından sorumluluğunu gerektirecek bir sebep mevcut ise, bu sebebi, görüş yazısında belirtilmek ile mükelleftir. Denetim ile ilgili düzenlemelere uyulmaması ve denetim raporunda işaret edilmesi gereken çekince ve olumsuzluklara işaret edilmemesi halinde denetçinin hukuکی ve cezai sorumluluğu da doğurabilecektir.

Tescil ve İlan Edilen Sermaye Artırım Kararı'na Karşı İleri Sürülebilecek İddialar

YTTK'nın sermaye artırımına ilişkin m. 456 uyarınca, sermaye artırımları içinde kuruluş hükümlerinden m. 353 kıyasen uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre, YTTK m. 353 lafzi yorum ile sermaye artırımlarına da uygulandığında, kuruluşta olduğu gibi sermaye artırımında da, butlan veya yokluk kararı verilemeyecek, ancak kıyasen uygulaması sonucu, sermaye artırımında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince sermaye artırımının fesihine karar verilebilecektir. Bu davanın yine m. 353'ün 4. fıkrası uyarınca sermaye artırımının tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması gerekecektir.

Diğer taraftan, doktrinde, kanuna aykırı sermaye artırımlarının yokluk ve butlanın talep edilebileceğini belirten görüşler de bulunmaktadır². Yokluk ve butlanın talep edilebileceğinin kabulü halinde herhangi bir süre sınırı olmaksızın bu talepler ileri sürülebilecektir. Bu konuda uygulama Yargıtay kararları ile şekillenecektir.

² **Kendigelen, Abuzer**; Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, XII Levha, İstanbul 2011, s. 310, dn. 133.

Sorumluluk ve Yaptırımlar

➤ Hukuki Sorumluluk ile ilgili Düzenlemeler

YTTK'nin 549 ve devamı maddeleri anonim şirkette hukuki sorumluluk ile ilgili esasları düzenlemektedir. Madde 549'da yer alan genel düzenleme uyarınca, şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur.

Ayrıca yine YTTK'nin 550'inci maddesi ile sermaye ile ilgili yanlış ve gerçeğe aykırı intiba uyandıran şirket yetkililerinin, kusurlu olmaları şartıyla, bu payları üstlenmiş kabul edilecekleri ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen ödeyecekleri düzenlenmiştir.

Dolayısıyla mevzuatın izin vermediği fonlar ile sermaye artırımı yapılması halinde, bu sermaye artırımına ilişkin beyanda bulunan yönetim kurulu üyeleri ve diğer ilgili kişilerin (ör: olumlu rapor veren yeminli mali müşavir, vs.) sorumlu olacağı açıktır. Ayrıca yönetim kurulu üyeleri ve var ise işleme katılan diğer şirket yetkilileri, şirketin nakdi sermaye artırımını sonucu elde edeceği aktif artışı da düşünüldüğünde, gerek söz konusu payların karşılıklarından gerekse doğan zarardan, hem şirkete ve pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı sorumlu olacaklardır.

Bunun yanı sıra, YTTK'nin 554'üncü maddesi uyarınca, denetçi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur. Dolayısıyla, mevzuatın izin vermediği fonların sermayeye eklenmesi sonucu bir sermaye artırım kararı tescil ve ilan edilmiş ve şirket bilançosu ve finansal tabloları buna göre düzenlenmiş olsa dahi, yıllık denetim esnasında, bu hususun şirket denetçisi tarafından dikkate alınarak belirtilmemesi, denetçinin de sorumluluğuna yol açacaktır.

Yukarıda anılan sorumluluk düzenlemeleri ile bağlantılı olarak, YTTK m. 559, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumluluklarının, şirketin tescili tarihinden itibaren (sermaye artırımlarında, sermaye artırımının tescili tarihinden itibaren) dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamayacağını açıkça belirtmiştir. Sorumlu olanlara karşı tazminat istemek hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her hâlde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Şu kadar ki, bu fiil cezayı gerektirip, Türk Ceza Kanunu'na göre daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır. Sorumlular aleyhinde şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.

➤ *Cezai Sorumluluk ile ilgili Düzenlemeler*

YTTK'nın cezai sorumluluk ve yaptırımlara ilişkin 562'inci maddesinin 8 ve 9'uncu fıkraları yukarıda belirtilen hukuki sorumluluk hükümlerine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Buna göre; 549'uncu madde uyarınca, şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olması, gerçeğin saklanmış bulunması ve diğer kanuna aykırılıklar halinde, belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Ayrıca yine, 550'inci madde uyarınca, sermaye ile ilgili yanlış ve gerçeğe aykırı intiba uyandıran şirket yetkilileri için ise, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmüştür.

Sonuç

Yukarıda yer alan açıklamalar uyarınca, şirket bilançolarında yer alan duran varlıkların yeniden değerlendirilerek, tespit edilen değer üzerinden çıkan değer artışının bilançoda yeniden değerlendirme (değer artış) fonlarına eklenmesi ve yeniden değerlendirme (değer artış) fonları kullanılarak iç kaynaklardan sermaye artırımının yapılmasının VUK'un mükerrer 298'inci maddesinde 5024 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası mümkün değildir. Yasal düzenlemelere aykırı işlem yapılması, yö-

netim kurulunun, denetçinin ve diğer ilgili kişilerin (ör: olumlu rapor veren yeminli mali müşavir, vs.) hukuki ve cezai sorumluluğunu doğurabilir.

Ticaret Şirketlerinin Bakanlıkça Denetimi*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının şirketleri denetleme yetkisi ilk defa anonim şirketlerle sınırlı olarak 6762 sayılı Kanunun (“Eski TTK”) 274üncü maddesinde düzenlendi. Bu denetimin kapsamı 1 Temmuz 2012’de yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanunun (“Yeni TTK”) 210uncu maddesi ile genişletildi ve denetim artık tüm ticaret şirketlerinin tabi olduğu bir yükümlülüğe dönüştürüldü.

Yeni TTK yürürlüğe girmeden önce Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda (“Yürürlük Kanunu”) 6335 sayılı Kanun ile (Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (“6335 sayılı Kanun”)) bazı değişiklikler yapıldı. 6335 sayılı Kanun Yeni TTK ve Yürürlük Kanununda iş dünyasının ve akademik çevrelerin eleştirdiği hükümlerde yeni düzenlemeler getirdi. Bu konuda ayrıntılı bilgi Temmuz ayı makalemizde bulunabilir.

6335 sayılı Kanunla değiştirilen Yeni TTK’nın 210uncu maddesine “denetimin ilkeleri ve usulü ile denetime tabi işlemler Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenir” ibaresi eklendi.

Yeni TTK’ya uygun olarak 28 Ağustos 2012 tarihli Resmi Gazete’de Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik (“Yönetmelik”) yayımlandı.

Yönetmelik şirketler üzerinde gerçekleşecek olan denetimin kapsamını ve usulünü belirler ve beş bölümden oluşur.

Denetimin Kapsamı

Bu Yönetmeliğin amacı denetimin, hangi ilkelerle yönetilerek, ne şekilde gerçekleşeceğini ve hangi işlemlerin denetime tabi olacağını belirlemektir. Bu doğrultuda Yönetmelik belirli tanımlar verir.

* Ağustos 2012 tarihli Makale

Yönetmelik uyarınca denetimi gerçekleştirecek olan kamu kurumu Gümrük ve Ticaret Bakanlığıdır (“Bakanlık”). 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önce de Yeni TTK’nın 210uncu maddesinde yer alan Sanayi ve Ticaret Bakanlığına yapılan tüm yollamaların Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’na yapıldığı zaten kabul edilirdi. Yönetmelik 6335 sayılı Kanunun gerçekleştirdiği değişikliğe uygun olarak bu terminolojik değişikliği gerçekleştirdi.

Yeni TTK m. 210, Eski TTK’dan farklı olarak denetimin kapsamına sadece anonim şirketleri değil, tüm ticaret şirketlerini alır. Bu doğrultuda Yönetmeliğin tanımlar bölümünde tüm ticaret şirketlerine atıfta bulunulur. Ayrıca, Yönetmeliğin 13. maddesinde tüzel kişiliği sona eren ticaret şirketlerinin de Bakanlıkça denetlenebileceği düzenlenir.

Denetime Tabi İşlemler

Denetime tabi işlemler Yönetmeliğin 5inci maddesinde sayılır. Bunlar kuruluş işlemleri, ticari işletmenin varlığı için gerekli işlemler (ticaret siciline tescil ve ilan işlemleri, ticaret unvanına ve işletme adına ilişkin işlemler, ticari defterlere ilişkin işlemler) olduğu gibi, şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesi işlemleri, şirketler topluluğuna ilişkin işlemlerdir. Bunlara ek olarak şirketin genel kurulu ve yönetimine ilişkin işlemler, denetçinin seçilmesine ilişkin işlemler ve esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin işlemler de denetim kapsamındadır. Paya ve sermaye koyma borcuna ilişkin işlemler, menkul kıymet işlemleri, sermaye değişikliklerine yönelik işlemler, şirketin finansal tablolarına, yıllık faaliyet raporlarına ve yedek akçelere yönelik işlemlerle birlikte kar, kazanç ve tasfiye payına ilişkin işlemler de denetime tabi işlemlerin yer aldığı uzun listenin parçalarıdır. Elektronik ve bilgi toplumu hizmetlerine ilişkin işlemler de Yeni TTK’nın elektronik şeffaflık anlayışına uygun olarak denetime tabidir. Şirketin sona ermesine yönelik işlemler ve son olarak kanuna dayanılarak çıkarılan düzenleyici işlemler de Bakanlık tarafından denetlenir.

Bu şekilde denetimin aslında bir şirketin kuruluş anından itibaren bütün faaliyetlerini kapsadığı anlaşılır. Bu geniş denetim yetkisi sayesinde Kanun ticari işlerde hesap verebilirliği ve şeffaflığı sağlamayı hedefler.

Denetimin Amacı

Denetimin amacı Yönetmeliğin 4üncü maddesinde açıklanır. Denetim ticaret şirketlerinin işlemlerini kanuna uygun olarak gerçekleştirmelerini amaçlar. Yönetmelik bu yönde “*Bakanlıkça ticaret şirketlerinin kuruluşundan sona ermesine kadar gerçekleşen tüm işlemlerinin Kanuna ve Kanuna dayanılarak çıkarılan düzenleyici işlemlere*” uygunluğunun denetleneceğini belirtir. İlk olarak denetimin iyileştirici yönü ortaya konulur. Bu şekilde, Bakanlığın uygunsuzlukların giderilmesi için rehberlik edeceği belirtilir. İkinci olarak denetimin yaptırım yönü söz konusudur. Denetim sonucunda cezai sorumluluğu saptananların yetkili makamlara sevk edileceği hüküm altına alınır. Hukuki sorumluluğu doğanlar ise genel kurul gündemine alınıp yönetim organına bildirilir. Son olarak da denetimin önleyici yönü vurgulanır. Yönetmelik uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi için önlemler alınacağını belirtir.

Denetimde Benimsenen ilkeler

Denetim tarafsızlık, eşitlik, dürüstlük, gizlilik ve mesleki özen ilkeleri üzerine yapılır. Bu ilkeler denetimin her aşamasında, başka bir deyişle, kanıtlarının toplanmasından ulaşılan sonuçların değerlendirilmesine kadar geçerlidir. Ayrıca denetimden çıkan sonuç kesinleşinceye kadar gizlilik ilkesi hâkimdir.

Denetim Usulü

Yönetmeliğin Üçüncü bölümünde denetimin ne şekilde gerçekleştirileceği belirlenir. Denetim kararı Bakanlığın tasarrufundadır ve Bakanlık bünyesindeki denetim elemanlarınca şirket merkezinde, ticari işletmede ve gerekirse şubede gerçekleştirilir. Ancak şirketin teknolojik altyapısı kuvvetli ise ve denetim elemanı şirket merkezinde yapılacak bir denetime gerek görmüyorsa Bakanlığın uygun görüşü alındıktan sonra sadece dosya üzerinde inceleme yapılabilir. Bakanlık denetim kararını kendiliğinden alabileceği gibi ortakların yahut üçüncü kişilerin istem, ihbar veya şikâyetleri üzerine de alabilir. Ancak denetim elemanlarının denetimi hakim, iştirak veya bağlı şirket ilişkisinde olan ticaret şirketlerini de kapsayacak şekilde genişletebilmesi için Bakanlıktan ayrıca izin almaları gerekir.

Denetleyen denetimi belirli bir usule bağlı kalarak gerçekleştirmekle yükümlüdür. Buna karşılık denetlenenlerin de belirli yükümlülükleri vardır. Bunlardan biri denetçilere çalışma kolaylığı sağlama yükümlülüğüdür. İkinci yükümlülük ise denetim esnasında talep edilen yazılı veya elektronik her belgenin gizli dahi olsalar denetçilere uygun süre içinde ulaştırılmasıdır. Bu yapılmadığı takdirde denetlenenler uyarılır. Buna rağmen istenilen belgelerin süresinde ulaştırılmama veya eksik ulaştırılma durumu karşısında Yönetmelik Yeni TTK m. 562. (4)'e atıfta bulunur ve bu davranışların cezai sorumluluğa yol açtığını belirtir. Buradaki yaptırım, eylem daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıdır. Denetlenenin yanında kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler, noterler, bankalar, sigorta şirketleri ile diğer gerçek ve tüzel kişiler de denetim sebebiyle istenilen belgeleri sağlamakla yükümlüdür.

Denetim Teknikleri

Denetim teknikleri yönetmelikte sınırlı olarak sayılmamıştır. Önerilen tekniklerin ne ölçüde kullanılacağına denetçiler koşullara göre karar verirler ancak bu yetki teknikler konusunda sınırsız bir seçim hakkı vermez. Kullanılan çeşitli teknikler sonucunda yeterli ve gerekli denetim kanıtlarının toplanması gereklidir. Bu kapsamda Yönetmelikte, gözlem, doğrulama gibi teknikler önerilir.

Denetim Raporlarının Düzenlenmesi

Denetim sonunda Yönetmeliğin belirlediği raporlar düzenlenir. Bu raporların neler olduğu 9 uncu maddede belirtilir. Teftiş raporu, şirketin işlemlerinin kanuna uygunluğunun değerlendirmesini içerir. Soruşturma raporu, sadece cezai sorumluluğu gerektiren bir suçun varlığı halinde düzenlenir. Son olarak inceleme raporu yer alır ve diğer raporlarda düzenlenmeyen bütün konuları kapsar.

Yeni TTK m. 210 (3) da belirtildiği üzere Bakanlık "*kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında*" faaliyetin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açabilir. Bu yönde faaliyetler saptandığında fesih davasının açılabilme-

si için inceleme raporu düzenlenmesi şarttır. Ayrıca inceleme raporunda ilgililerin hukuki sorumluluğunu gerektiren durumların genel kurul gündemine alınarak ortakların bilgisine sunulması, idari para cezalarının uygulanması; diğer bakanlık, kurum ve kuruluşların yetkilerine giren ve onların önlem almasını gerektirecek konulara yönelik saptamalar ve görüşler de gösterilir.

Sonuç

Yönetmelik son derece kapsamlı olarak tüm ticaret şirketlerinin tabii olduğu denetimin gerçekleşeceği ölçütleri düzenler. Bir ticaret şirketinin kuruluşu, çalışmalarını sürdürmesi ve sona ermesi belli usuller çerçevesinde artık denetime tabidir. Bu denli kapsamlı bir denetim kayıt dışı ekonomi ile savaşta büyük bir etken olacağı gibi, şeffaflık ve kayıt edilebilirliği de arttıracaktır. Ancak Bakanlığın sayıları her geçen gün artan ve işlemleri ve hesapları gittikçe karmaşık hale gelen ticaret şirketlerinin etkin denetimi için hem büyük şehirlerde hem de taşrada iyi yetişmiş ve deneyimli kadrolara gereksinimi vardır. Bu kadrolar olmadan etkin bir denetim beklemek ancak iyimser bir temenni olabilir.

Anonim Şirketlerde Sona Erme ve Tasfiye*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“Yeni TTK”), 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişikliklerle birlikte, herhangi bir erteleme olmaksızın 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

Yeni TTK’nın sona erme ve tasfiyeye ilişkin hükümleri, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) döneminde ortaya çıkan ihtiyaçlara göre yeniden düzenlendi. Yeni TTK ile haklı sebeplerle fesih, ek tasfiye ve tasfiyeden dönme kurumları getirildi.

Sona Erme

Yeni TTK m. 529, anonim şirketlerin sona erme sebeplerini sayar. Bu maddenin (a) bendi uyarınca anonim şirketler, sürenin sona ermesine rağmen işlerine fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle sona erer. Bu düzenleme ile, TTK döneminde tartışmalı olan bir konu açıklığa kavuşturuldu. Gerçekten de, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesine rağmen faaliyetlerine fiilen devam eden şirketlerin durumu, TTK’da düzenlenmemekteydi. Yargıtay ise, sürenin sona ermesine rağmen faaliyetlerine devam eden anonim şirketlerin belirsiz süreli hale geldiğini belirterek esas sözleşmelerinin bu duruma uyarlanmaması gerektiği yönünde karar vermektedir. Yeni TTK ile bu tartışmalar sona erdirildi.

Yeni TTK m. 529’un (b) bendi uyarınca, işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi de sona erme sebepleri arasında yer alır. TTK’daki “şirket maksadı” ifadesi yerine, Yeni TTK ile “işletme konusu” ifadesi tercih edildi.

Yeni TTK m. 530 ve m. 531, özel sona erme hallerini düzenler. Yeni TTK m. 530 uyarınca, uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli

* *Haziran 2012 tarihli Makale*

organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun (“GK”) toplanamaması durumunda, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, bu durumun kanuna uygun hale getirilmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verilir. Tek kişilik anonim şirket kurulmasının mümkün olması ile birlikte, TTK m. 435’teki pay sahiplerinin sayısının beşten aşağı düşmesi durumu Yeni TTK ile sona erme sebebi olarak kabul edilmez.

Yeni TTK m. 531 ise, TTK’da yer almayan haklı sebeplerle fesih kurumunu düzenler. Bu madde uyarınca, haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilir. Burada, bir azlık hakkı öngörülür. Haklı sebep kavramına hangi hallerin dâhil olduğu maddede belirtilmez. Ancak mahkeme fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Yeni TTK m. 532 uyarınca, sona erme iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulu (“YK”) tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Sona eren şirket, kanundaki istisnalar saklı kalmak üzere, tasfiye sürecine girer. Yeni TTK m. 533/2, şirketin tasfiyeye girmesiyle birlikte organların yetkilerinin tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam edeceğini açıklığa kavuşturur. Yeni TTK ile iflas halinde tasfiye ve şirket organlarının durumu, TTK’ya paralel olarak düzenlenir.

Tasfiye

Yeni TTK m. 536 ve devamı maddeleri, tasfiyeye ilişkin düzenlemeler içerir. Tasfiye memurlarını düzenleyen m. 536 uyarınca, esas sözleşme veya GK kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye YK tarafından yapılır. YK, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Maddenin 3. fıkrası uyarınca, şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hallerde tasfiye memuru mahkemece atanır. Yeni TTK’dan önceki dönemde, bu durumda dahi tasfiye işleri YK tarafından yürütülmekteydi. Temsile yetkili tasfiye memurlarından en az

birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması şarttır.

Yeni TTK m. 537/1, atanmış tasfiye memurları veya bu görevi yerine getiren YK üyelerinin, GK tarafından her zaman görevden alınabileceğini düzenler. Maddenin ikinci fıkrası uyarınca, mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının tescil ve ilan edilmesi için mahkeme kararı yeterli görülür. Tasfiye memurlarının hiçbirinin Türk vatandaşı olmaması veya Türkiye’de yerleşim yerinin bulunmaması halinde mahkeme, pay sahiplerinin, alacaklıların veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın istemiyle bu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar.

Yeni TTK m. 539, tasfiye memurlarının yetkilerinin sınırlandırılması ve genişletilmesini ele alır. Tasfiye memurların yetkileri devredilmez yetkiler olup, ancak belirli işlemlerin yapılabilmesi için bir diğer tasfiye memuruna veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verilebilir. Tasfiye memurunun üçüncü kişilerle yaptığı tasfiye dışı işlemler de, üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacı dışında olduğunu bilmesi veya bilmesinin mümkün olmaması durumu hariç olmak üzere, şirketi bağlar. Tasfiyenin tescil ve ilan edilmiş olması, bu durumun ispatı için yeterli değildir.

Tasfiye işleri dahilindeki ilk envanter ve bilanço, Yeni TTK m. 540 uyarınca, tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz düzenlenir. Yeni TTK, TTK’dan farklı olarak, gerekirse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurulabileceğini öngörür.

Yeni TTK m. 541, alacaklıların çağrılması ve korunmasına ilişkin düzenlemeler getirir. Alacaklı oldukları anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar ise Ticaret Sicili Gazetesi’nde ve şirketin internet sitesinde ve esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona erdiği konusunda bilgilendirilerek alacaklarını bildirmeye çağrılır. Maddenin ikinci fıkrası, alacaklı oldukları bilinenlerin bildirimde bulunmamaları durumunda alacaklarının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın belirlediği bir bankaya depo edileceğini düzenler.

Tasfiye sonucu dağıtımın nasıl yapılacağı, Yeni TTK m. 543’te düzenlenir. Bu madde uyarınca, tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikle-

ri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı hâlinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır. Böylece Yeni TTK ile, önce ödenmiş pay bedellerinin iade edileceği, daha sonra da kalan mevcudun, esas sözleşmede aksi öngörülmemişse pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları nispetinde dağıtılacağı hükme bağlanır.

Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere belgeler, belgelerin saklanması ve saklama süresini düzenleyen Yeni TTK m. 82 uyarınca saklanır. Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirketin ticaret unvanı, tasfiye memurlarının talebi uyarınca ticaret sicilinden silinir ve yine talep üzerine silinme, tescil ve ilan edilir.

Yeni TTK m. 546 uyarınca pay sahipleri ile tasfiye memurları arasındaki uyuşmazlıklar, basit yargılama usulüne tabi olarak çözülür. Mahkeme, kararını otuz gün içinde verir. Böylece, uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözülmesi ve kararın da belli bir sürede verilmesi sağlanır.

Ek Tasfiye

Yeni TTK, tasfiyeye ilişkin olarak iki yeni kurum öngörür. Bunlardan ilki olan ek tasfiye, Yeni TTK m. 547’de düzenlenir. Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, YK üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar, şirketin yeniden tescilini isteyebilirler. Böylece, tasfiyenin kapanmış olmasına rağmen ek tedbirlerin alınmasının gerekli olması durumunda, şirketin yeniden tescilinin istenmesi mümkün olur. Yeni TTK’nın madde gerekçelerinde şirkete ait bazı aktiflerin tasfiyede dikkate alınmamış olması, malvarlığının dağıtımını sırasında kanuni hükümlere uyulmaması ve organlara karşı sorumluluk davası açılacak olması gibi sebepler, ek tasfiye yapılmasını zorunlu kılabilir durumlar olarak sayılır. Yine madde gerekçelerinde, ek tasfiyenin talep edilebilmesi üç şartın varlığına bağlanır. Bunlar; yeniden tescil isteğinin korunmaya değer bir menfaate dayanması, yeniden tescilin amaca ulaşmada tek yol olması ve alacağın veya aktifin varlığının kanaat doğurucu şekilde belgelendirilerek silme kararının iptalinin dava olunmasıdır.

Yeni TTK m. 547/2 uyarınca, mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemleri yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir.

Tasfiyeden Dönülmesi

Tasfiyeye ilişkin yeni kurumlardan bir diğeri olan tasfiyeden dönülmesi, Yeni TTK m. 548'te düzenlenir. Tasfiyeden dönme imkanı ile şirket, GK'nın alacağı bir karar ile, tasfiye amacı taşıyan bir şirket olmaktan çıkar ve tekrar kâr elde etme amacı taşıyan bir şirket haline gelir. Şirket sürenin dolmasıyla veya GK kararıyla sona ermiş ise, pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, GK şirketin devam etmesini kararlaştırabilir. Bu kararın sermayenin en az yüzde altmışının oyu ile alınması gerekse de, esas sözleşme ile bu nisabın artırılması ve başkaca önlemler öngörülmesi mümkündür. Tasfiyeden dönülmesine ilişkin GK kararı, tasfiye memuru tarafından tescil ve ilan ettirilir.

Sonuç

Yeni TTK'nın anonim şirketlerde sona erme ve tasfiyeye ilişkin hükümleri, TTK dönemindeki eksiklikler ve gereksinimler de göz önünde bulundurularak yeniden düzenlendi. Şirket süresinin sona ermesine rağmen faaliyetlerinin fiilen devam ettirilmesi durumunda şirketin sona ermeyeceği açıklığa kavuşturuldu. TTK'da yer almayan haklı sebeplerle fesih, Yeni TTK ile kanun kapsamına alındı. Ek tasfiye ve tasfiyeden dönülmesi imkanları ile, tasfiye sürecine giren şirketler bakımından yeni seçenekler öngörüldü. 1 Temmuz 2012 itibariyle yürürlüğe giren Yeni TTK'nın sona erme ve tasfiye işlemlerinin daha rahat işlemlerini sağlayacağını umuyoruz.

Yeni TTK'da Finansal Yardım Yasağı*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) uyarınca şirketin kendi paylarını iktisabı belirli istisnai haller haricinde yasaktır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“Yeni TTK”) ise reform niteliğinde bir yenilik yaparak anonim şirketlerin kendi paylarını iktisabı ve rehnini bazı şartlara bağlayarak mümkün kılmıştır. Ancak bu değişiklik kapsamında getirilen yeni düzenlemelerden biri olan madde 380 ile şirketin, üçüncü bir kişiye kendi paylarını satın alması için avans, ödünç veya teminat vermesi yasaklanmaktadır (kısaca “finansal yardım yasağı”). 1 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olan bu düzenleme, uygulamada sıkça rastlanan şirket hisse alım satımında şirket malvarlığından yararlanma (kaldıraçlı devralma, borçlanarak satın alma, *leveraged buy-out*) yönteminin akıbeti ve geçerliliği bakımından önem arz etmektedir. Bu ayki makalemizde şirketleri ve yatırımcıları yakından ilgilendiren finansal yardım yasağı incelenecektir.

Şirketin Kendi Paylarını İktisabı ve Finansal Yardım Yasağı

TTK madde 329, anonim şirketlerin kendi paylarını satın almasını veya rehin olarak kabul etmesini, maddede belirtilen beş istisna haricinde, tamamen yasaklamaktadır. Yeni TTK bu yasağın kapsamını daraltmaktadır. Yeni TTK madde 379 ve devamı maddeleri uyarınca artık anonim şirketler, kendi paylarını (doğrudan veya üçüncü kişi aracılığıyla dolaylı olarak) iktisap edebilir. Şirketlerin kendi paylarını iktisap etme imkânı bu ayki hukuk postamızda ayrıca irdelenmektedir.

Yeni TTK, şirketin kendi paylarını iktisap etmesine ilişkin bazı sınırlar ve koşullar öngörmektedir. Örneğin, 379. madde uyarınca iktisap edilen paylar, şirket sermayesinin yüzde onunu aşmamalıdır. Kanunun gerekçesine göre, bu gibi sınırlamaların dolanılmasını önlemek için 380. madde getirilmiştir. Bu madde uyarınca üçüncü kişilerin şirketin paylarını satın almasına yönelik bir işlemde şirket tarafından üçüncü kişiye avans, ödünç veya teminat verilmesi yasaklanmıştır. Yasağı dü-

* Nisan 2012 tarihli Makale

zenleyen maddenin gerekçesinde bu tür işlemlerin şirketin dolaylı olarak kendi paylarını kendisinin alması olarak kabul edildiği belirtilmektedir.

Madde 380'in Geliş Nedeni

Finansal yardım yasağını düzenleyen Yeni TTK'nın 380. maddesinin gerekçesinde Avrupa Birliği'nin 77/91 sayılı şirketlere ilişkin İkinci Yönergesi'nin¹ ("Yönerge") esas alındığı belirtilmektedir. İngiltere'de özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kaldırılmalı işlemlerle hedef şirketin kaynakları kullanılarak hisse alımları yapılmış ve 1920-21'deki büyük ekonomik krizde birçok şirket batmıştır. Bu gelişme karşısında şirketin kendi hisselerinin satın alınması için finansman sağlaması tehlikeli görülmüş ve 1929 yılında kabul edilen İngiliz Şirketler Kanunu'na, bu tür bir finansman yardımlarını yasaklayan bir kural konmuştur. Kural İngiliz hukukunda bu güne dek devam etmiş ve oradan AB hukukuna girmiş ve tüm AB üyesi ülke hukuklarına yayılmıştır.

Gerçekten de, 2006 yılında yapılan değişiklik öncesinde bu Yönerge uyarınca, şirket kendi hisselerinin üçüncü bir kişi tarafından iktisap edilmesi amacıyla üçüncü kişiye avans, ödünç veya teminat veremekteydi. Ancak, banka veya diğer kredi kurumları tarafından olağan işletme faaliyetleri sırasında verilen krediler ile şirket (ve bağlı şirketlerinin) çalışanlarının pay iktisabı amacıyla verilen avans, ödünç veya teminat bu yasağın kapsamı dışındadır. Yeni TTK 380, bu düzenlemeyi benimsemiş, ayrıca bu hükme aykırı işlemlerin geçersiz olduğunu düzenlemiştir.

Bununla beraber, bu yasak finansman imkânını, amacı aşacak ölçüde kısıtladığı için eleştirilmiştir. Yönerge, 2006 yılında 2006/68/AT sayılı yönerge² ile değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile Avrupa Birliği üyesi devletlerin, Yönerge'de belirtilen şartlara uyarak finansal yardımı mümkün kılabileceği düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklik uyarınca, avans, ödünç veya teminat verme işlemi adil piyasa koşullarına göre

¹ 13 Aralık 1976 tarihli 77/91/AET sayılı İkinci Konsey Yönergesi (*Second Council Directive 77/91/EEC*).

² 6 Eylül 2006 tarihli 2006/68/EEC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi (*Directive 2006/68/EC of the European Parliament and of the Council*).

yapılmalı, yönetim organı işleme ilişkin rapor hazırlayıp şirkete sunulmalı, şirket üçte iki çoğunluk ile bu finansal yardım işlemine izin vermeli ve yapılan yardım sonucu şirketin aktif sermaye ile dağıtılamayacak yedek akçelerin toplamından az olmamalıdır. Ayrıca yedek akçe ayrılması ve şirket menfaatlerinin gözetilmesi gerekmektedir.

Yeni TTK bu değişikliği benimsememiştir. Ancak Avrupa Birliği devletlerinin Yönerge'nin bu değiştirilmiş metnini benimsemek yükümlülüğü bulunmadığını belirtmek gerekir. Üye devletler finansal yardıma izin vermeyi ya da izin vermemeyi seçebilir. Dolayısıyla, Yeni TTK eleştirilen ve katı bir sistemi benimsemiştir ancak madde 380 mevcut haliyle Avrupa Birliği müktesebatına aykırılık teşkil etmemektedir.

Finansal Yardım Yasağının Kapsamı ve Yasağa Aykırılığın Sonuçları

Yeni TTK madde 380'de yasaklanan finansal yardım işlemleri, şirketin paylarını iktisap etmesi için üçüncü kişilere avans, ödünç ve teminat verilmesi işlemleridir. Konusu avans, ödünç ve teminat olan her türlü işlemin yasak kapsamına girdiği kabul edilmektedir.

Gerek şirketin doğrudan doğruya payı satın alan üçüncü kişiye menfaat sağlaması gerekse dolaylı olarak finansal yardımda bulunması bu maddenin kapsamına girebilir. Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamada, şirketin, pay devri için yapılan hukuki ve finansal inceleme, denetim veya danışmanlık masraflarını karşılaması; pay devri için alıcının aldığı krediyi, şirketin malvarlığını teminat olarak göstererek aldığı başka bir kredi ile ödemesi; araya başka şirketler sokulması yoluyla finansal yardım yapılması işlemleri de finansal yardım yasağı kapsamında değerlendirilmektedir³.

Madde 380'in getirdiği bir diğer yenilik, yasaklanan finansal yardım işlemlerinin batıl olduğuna ilişkin düzenlemedir. Finansal yardım işleminin geçersiz olması için şirket aleyhine bir zarar doğmuş olması gerekmemektedir. Dolayısıyla, şirketin sağladığı bir finansman veya yardım, payları finanse edilen kişi tarafından alınmasaydı devir işlemi yapılmayacak idiyse, bu işlem madde 380 yasağına tabidir ve batıldır.

³ **Gül Okutan Nilsson**, Anonim Şirketlerin Kendi Hisselerini İktisabı Bağlamında Finansal Yardım Yasağı, Anonim Şirketler ve Sermaye Piyasası Hukukunda Güncel Gelişmeler Türk - Alman Uluslararası Sempozyumu (25-26 Haziran 2010), s. 96-97.

Finansal yardım kapsamında payın devredilmesi ve bu devredilen payın bedelinin ödenmesi için finansman sağlanması olmak üzere iki işlem bulunmaktadır. Madde 380, yalnızca finansman işleminin batıl olacağını düzenlemiş, pay devrine bir sonuç bağlamamıştır. Dolayısıyla, geçersiz sayılacak finansman yardımı ile yapılan pay devri işleminin geçerli olmaya devam edeceği görüşünderiz. Ayrıca Yeni TTK'nın 385. maddesinde şirketin paylarını devralmasına ilişkin 379, 380 ve 381. maddelere aykırı olarak iktisap edilen paylara ilişkin böyle bir iktisabın geçersizliği (butlanı) yerine altı ay içinde elden çıkarma yükümlülüğü öngörülmüştür. Bu ifadeden, 380'inci maddeye aykırı olarak pay iktisabının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Batıl olan işlem sadece finansman işlemidir.

Finansal Yardım Yasağının İstisnaları

Madde 380, finansal yardım yasağına iki istisna getirmiştir. Bu istisnalardan ilki, kredi ve finans kuruluşlarının işletme konuları gereği devamlı olarak yaptığı işlemlerdir. İkinci istisna ise, şirketin, kendi veya bağlı şirketinin çalışanlarına şirket paylarını iktisap etmesi için avans, ödünç ve teminat verilmesi işlemleridir. Bu işlemler, şirketin yedek akçelerini azaltmamalı ve 519 ile 520. maddelerdeki yedek akçelerin ayrılması ve harcanmasına ilişkin düzenlemelere uygun olmalıdır. 380. maddenin gerekçesi, finansman desteğine izin verilen hallerle ilişkin olsa dahi şirketin serbest malvarlığından sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu istisnalar kapsamındaki işlemler yasaklanmamıştır ve batıl değildir.

Kredi ve finans kuruluşlarına ilişkin getirilen istisna, Yönerge'deki düzenleme temel alınarak getirilmiştir ancak kapsamı tartışmalıdır. Doktrinde bir şirketin gösterdiği teminat karşılığında, bankaların üçüncü kişilerin bu şirketin paylarını satın alması için kredi verebileceğini savunan bir görüş bulunmaktadır. Ancak gerek madde 380'in amacı ve madde gerekçesi, gerekse Avrupa Birliği uygulamasına bakıldığında bu istisnanın sadece bankaların, üçüncü kişilerin banka (kendi) paylarını satın almaları için kredi ve finansman desteği verebilmesine ilişkin olduğunu savunan görüşlerin ağırlıkta olduğunu belirtmek gerekir.

Sonuç

Yeni TTK madde 380, kaldıraçlı devralma işlemlerinin akıbetini önemli ölçüde etkilemektedir. Bankaların kendi paylarının üçüncü kişiler tarafından iktisabı için yapılan veya şirket çalışanlarının pay iktisabı için yapılanlar haricinde finansal yardım yasaklanmıştır. Bu istisnalar haricinde, bir şirketin paylarını satın alması için üçüncü kişiye verilecek her tür avans, ödünç, teminat (yapılacak finansman) işlemi batıldır.

Bu düzenleme, pay iktisabı işleminin finansmanı bakımından önemli bir sıkıntı yaratmaktadır. Yönerge'de bu sıkıntıyı gidermek için 2006 yılında yapılan değişiklik ile finansmana belli şartlar altında izin verilebileceği düzenlenmiştir. Ancak Yeni TTK bu değişikliği benimsemiştir.

Bu düzenleme karşısında artık şirket paylarının alım satımı için şirket malvarlığı veya kaynakları kullanılamaz veya teminat olarak gösterilemez.

Yeni TTK Uyarınca Şirketin Kendi Paylarını İktisabı*

Av. Leyla Orak

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“Yeni TTK”) 379 ve devamı maddeleri ile reform niteliğinde bir yenilik getirmektedir. Yeni TTK’nın yürürlüğe girmesi ile birlikte artık şirketler kendi paylarını iktisap edebilir ve payları üzerinde kendi lehlerine tesis edilecek rehni kabul edebilir. Bu makalemizde kısaca hâlihazırdaki iktisap yasağı ve sermaye piyasası mevzuatında yasağın kapsamının daraltılmasına yönelik gelişmeler irdelenecek, sonrasında da Yeni TTK ile getirilen şirketin kendi paylarını iktisap etmesi imkânının tabi olduğu koşullar ve kanuna aykırı iktisapların sonuçları incelenecektir.

TTK ve Sermaye Piyasası Kurulu’nun İlke Kararı

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (“TTK”) 329. maddesi uyarınca anonim şirketlerin kendi paylarını ivaz karşılığı iktisap etmesi veya rehin olarak kabul etmesi yasaktır. Yasağa aykırı olarak yapılan işlemler kesin hükümsüzdür. Bu yasak ile şirketin sermayesinin, şirket alacaklılarının ve ortaklarının korunması amaçlanmış, keza, hakim pay sahibinin borsadaki zararını şirkete yüklemesi, sermayenin iadesi gibi sakıncalar engellenmek istemiştir. Bununla beraber, şirketin kendisini korumak için (örneğin manipülasyonları önlemek) hisselerini iktisap etme imkânı da bu yasak ile ortadan kalkmaktadır¹.

329. maddede bu yasağın istisnaları sınırlayıcı olarak sayılmıştır. Bu istisnalar, şirketin ancak sermaye azaltma kararına dayanarak, işti-
rak taahhüdü haricinde şirket alacaklarının ödenmesi amacıyla, mal-
varlığı veya işletmenin küllen devralınması yoluyla, yasak konusu iş-
lemlerin şirketin işti-
gal konusu olması halinde, yönetim kurulu üyeleri,
müdürler ve memurların yükümlülüklerine karşı paylarını rehin ola-

* *Nisan 2012 tarihli Makale*

¹ Şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin fayda ve sakıncaları için bkz. **Prof. Dr. Ünal Tekinalp**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, 2. Bası, İstanbul, 2011, par. 9-18 ila 9-21; **Dr. Alihan Aydın**, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, sf. 66 vd.

rak yatırması ya da iktisabın ivazsız olması hallerinde kendi paylarını devralabilmesidir. Bu istisnalardan biri kapsamında iktisap edilen paylar genel kurulda temsil edilmez.

Sermaye Piyasası Kurulu (“SPK”) 2011/31 sayılı SPK haftalık bülteninde 10 Ağustos 2011 tarihli ve 26/767 sayılı bir karar yayınlamaya payları İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda (“İMKB”) işlem gören şirketlerin kendi paylarını iktisabına ilişkin ilkeleri düzenlemiştir. SPK’nın bu ilke kararında payları İMKB’de işlem gören bir şirket, ödenmiş/çıkarılmış sermayesinin %10’unu aşmamak ve payları azami üç yıl elinde tutmak kaydıyla İMKB’de işlem gören paylarının iktisabı için yönetim kurulunu yetkilendirebilir². Pay bedelleri düşüldükten sonra kalan şirket aktifi, şirketin sermayesi ile dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamından az olamaz. Kararda iktisabın ne zaman yapılacağı, hangi hallerde özel durum açıklamalarının yapılacağı ve bu açıklamaların içeriği detaylı olarak düzenlenmiştir.

Her ne kadar SPK’nın bu kararı ile Yeni TTK’nın yürürlüğe girmesinden önce payları İMKB’de işlem gören şirketlerin kendi paylarının iktisabına imkân tanınmış olsa da bu kararın geçerliliği tartışmalıdır. Zira SPK, TTK ile yasaklanan, Sermaye Piyasası Kanunu’nda yapılmasına açıkça cevaz verilmemiş olan bir işleme düzenleyici bir işlem olan ilke kararı ile izin vermektedir. Hâlbuki düzenleyici işlemin kanuna uygun olması gerekir; aykırılık halinde ise üstün norm durumunda bulunan kanun uygulanır. Özellikle de TTK’da düzenlenen kendi paylarını iktisap yasağını ihlal eden işlemin kesin hükümsüz olduğu düşünüldüğünde SPK’nın bu ilke kararı ciddi sorunlar doğurmaya müsaittir. TTK madde 329’daki istisnalar haricinde SPK’nın ilke kararının TTK’ya aykırılığı ve buna dayanarak yapılan işlemlerin de geçersiz olması tehlikesi mevcuttur³.

² SPK’nın bu ilke kararında yeni TTK tasarısının esas alındığı görülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Yrd. Doç. Dr. Hayrettin Çağlar**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketin Kendi Paylarını İktisap Etmesi, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, www.doktrinbank.com.

³ SPK’nın ilke kararının TTK 329’daki düzenlemenin dışına çıktığı ölçüde kanuna aykırı olduğu, buna dayanarak yapılacak pay iktisabı işlemlerinin geçersiz olacağı ve üçüncü kişi iktisabında iyi niyetin korunmayacağı görüşünde bkz. **Prof. Dr. Veliye Yanlı, Doç. Dr. Gül Okutan**, Şirketin Kendi Paylarının İktisabına İlişkin 10.08.2011 tarih ve 26-767 sayılı SPK İlke Kararının 6762 Sayılı TTK Çerçevesinde Değerlendirilmesi, 10 Şubat 2012, Arslanlı Bilim Arşivi, www.arslanlibilimarsivi.com.

Yeni TTK Rejimi

Yeni TTK, 379 ve devamı maddelerde şirketin kendi paylarını iktisap etme imkânını düzenlemektedir. Yeni TTK'nın gerekçesinde bu maddelerin kaynağının Avrupa Birliği'nin şirketlere ilişkin 77/91 sayılı genelgesi olduğu belirtilmiştir. Aşağıda Yeni TTK uyarınca şirketin kendi paylarını iktisap edebileceği veya rehin olarak kabul edebileceği haller irdelenmektedir.

379. madde uyarınca şirket, esas sermayesi veya çıkarılmış sermayesinin %10'unu aşmadığı müddetçe kendi hisselerini ivazlı olarak iktisap veya rehin olarak kabul edebilir. Üçüncü kişinin şirket hesabına yaptığı iktisap ile yavru şirket tarafından yapılan iktisaplar da bu yüzden hesaplanmasında dikkate alınır.

Şirket, pay adedi, toplam itibari değeri ile ödenebilecek pay bedelinin alt ve üst sınırlarını belirleyerek yönetim kurulunu bu işlemi yapmak üzere azami beş yıl süre ile yetkilendirebilir⁴. Böylelikle, genel kurula iktisaba ilişkin kontrol imkânı tanınmıştır⁵. İktisap edilen pay bedelleri düşüldüğünde, şirketin aktifi en az esas sermaye veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır. Bu madde uyarınca iktisap edilen payların bedelinin tamamen ödenmiş olması aranır. Sermayenin korunmasına ilişkin kaygıların giderilmesi için 388. maddede açıkça şirketin kendi paylarını taahhüt edemeyeceği düzenlenmiştir.

381. maddede, 379. maddede aranan şartlardan biri olan genel kurulun yetki kararı olmaksızın pay iktisabı düzenlenmiştir. Bu maddeye göre yönetim kurulu, herhangi bir yetkilendirme kararı olmaksızın, ciddi ve yakın bir kayıptan kaçınmak için pay iktisabında bulunabilir. Ancak bu durumda yönetim kurulu, toplanacak ilk genel kurulda bu alımın amacı, toplam iktisap edilen pay adedi, itibari değerinin toplamı ve sermayeye oranı ile ödenen bedel ve ödeme şartları hakkında bilgi verir.

⁴ Maddenin gerekçesinde genel kurulun bu yetkinin kullanılmasını belirli bir amaca bağlayabileceği de belirtilmiştir.

⁵ Prof. Dr. Ünal Tekinalp, a.g.e., par. 9-29.

382. maddede ise, TTK madde 329'a paralel biçimde, yukarıda düzenlenen şart ve sınırlamalara tabi olmaksızın şirketin belli hallerde paylarını iktisap edebileceği düzenlenmiştir. Bu haller sermayenin azaltılması için, külli halefiyet gereği, şirket alacağının cebri icradan tahsili amacına yönelik olarak yapılan veya menkul kıymetler şirketlerinin yaptığı iktisaplardır.

Son olarak, madde 383, şirketin kendi paylarını veya yavru şirketin ana şirket paylarını yukarıda belirtilen sermayenin yüzde onunu aşmama sınırına tabi olmaksızın karşılık ödemedi (ivazsız) iktisap edebileceğini düzenlemektedir.

Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde pay sahipliği haklarının akıbeti konusunda Yeni TTK madde 389'da TTK'ya benzer bir düzenleme bulunmaktadır. Bu paylar genel kurul nisap hesabında dikkate alınmaz. 383. madde uyarınca ivazsız pay alma hakkı haricinde devralınan paylar şirkete pay sahipliği hakkı vermez.

Yeni TTK, şirketin kendi paylarını iktisap etmesi imkânını tanımakla beraber, ilgili maddelerinin dolanılmasını engellemek amacıyla 380. maddede finansal yardım yasağını düzenlemektedir. Ayrıca incelenmesi gereken bu madde uyarınca şirket, üçüncü bir kişiye, kendi paylarının iktisap edilmesi amacıyla konusu avans, ödünç veya teminat vermek olan işlemleri gerçekleştiremez; bu işlemler batıldır.

İktisap Edilen Payların Elden Çıkarılması

TTK'nın 329. maddesi uyarınca iktisap edilen payların sermaye azaltılması için iktisap edilmesi halinde derhal imha edilmesi, diğer hallerde de mümkün olan ilk fırsatta elden çıkarılması gerekir. Bu maddeye aykırı iktisaplarda elden çıkarma süresi öngörülmemiştir, zira söz konusu iktisabın geçersiz olacağı öngörülmüştür. SPK'nın ilke kararı, bu kararda belirtilen koşullara uygun olarak iktisap edilen payların üç yıl içerisinde, kararda belirtilen sermayenin yüzde onu eşliğini aşan payların ise altı ay içerisinde elden çıkarılması gerektiğini düzenlemektedir.

Yeni TTK ise, kanuna uygun olarak işlem yapılması halinde iktisap edilen payların tamamına ilişkin elden çıkarma yükümlülüğü getirmemektedir. Madde 384'te düzenlenen elden çıkarma yükümlülüğü şirketin iktisap ettiği paylarının sermayesinin yüzde onunu aşan paylar

için uygulanır. Bu maddeye göre, 382. maddede (payların imha edildiği sermayenin azaltılması hali hariç olmak üzere) belirtilen istisnai hallerde devralınan ve madde 383 uyarınca ivazsız olarak iktisap edilen payların şirket için kayba yol açmayacak şekilde mümkün olan ilk fırsatta ve azami üç yıl içinde elden çıkarılması gerekmektedir.

385. maddede de ayrıca 379 ve 381. maddelere aykırı iktisap edilen payların akıbeti düzenlenmiştir. Kanuna aykırı iktisap edilen bu payların iktisap tarihinden itibaren en geç altı ay içinde elden çıkarılması veya üzerlerinde tesis edilen rehnin kaldırılması gerekir. Yeni TTK'da açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber, bu madde hükmünden, kanuna aykırı işlemlerin geçerli olacağı sonucuna varılabilir. Zira TTK madde 329'un aksine Yeni TTK'da yukarıda incelenen maddelere aykırı iktisap işlemlerinin geçersiz olacağı düzenlenmemiştir⁶. Aksine bu şekilde iktisap edilen payların elden çıkarılması öngörülmüş, dolayısıyla da şirketin kendi paylarını bu düzenlemelere aykırı olarak dahi iktisap edebileceği kabul edilmiştir.

Sonuç

TTK, şirketin kendi paylarının iktisabını belli istisnalar haricinde yasaklamış ve geçersiz saymıştır. Halka açık şirketlerin İMKB'de işlem gören hisselerini SPK'nın yayınladığı 10 Ağustos 2011 tarihli ilke kararına göre geçerli olarak iktisap edip edemeyeceği, TTK'da düzenlenmiş yasağa aykırı olması nedeniyle tartışmalıdır.

Yeni TTK ise önemli bir yenilik getirerek genel kuruldan yönetim kuruluna verilecek bir izin ile şirket sermayesinin %10'unu aşmamak kaydıyla şirketlerin kendi paylarını iktisap edebileceğini düzenlemiştir. Ayrıca, şirketin karşılaştığı ciddi ve yakın kayıp tehlikesinin bulunması halinde yönetim kurulu izin almadan bile bu iktisapları gerçekleştirebilecektir. Sermaye azaltımı ya da külli halefiyet gibi belli istisnaların bulunması ya da payların bedelsiz olarak iktisap edilmesi halinde de şirketlerin kendi paylarını devralabilme veya rehin olarak kabul edebilme imkânları muhafaza edilmiştir.

⁶ 379 ve devamı emredici hükümlere aykırılığın yaptırımı hakkındaki tartışmalar için bkz. **Dr. Alihan Aydın**, a.g.e., sf. 313 vd.

Bununla beraber, iktisap imkânını düzenleyen maddelerin dolandırılmasını engellemek amacıyla kanunda finansal yardım yasağı düzenlenmiştir. Bu yasak uyarınca şirketin, üçüncü kişilerin kendi hisselerini alması için yapacağı finansman işlemleri geçersiz olacaktır. Bu düzenleme, hukuk postamızda ayrı bir makale kapsamında irdelenecektir.

Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Birikimli Oy*

Av. Fatih Işık

Giriş

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK"), pay sahibinin haklarından oy hakkını düzenleyen 434. maddesinin son fıkrası ile halka açık olmayan anonim şirketlerde birikimli oy kullanılması mümkün kılındı. 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde birikimli oy, yalnızca sermaye piyasası hukuku kapsamında halka açık anonim şirketler için kullanılabilen bir oy sistemi idi.

Hukuki Dayanak

TTK m. 434/4'te, halka açık olmayan anonim şirketlerde birikimli oy kullanılmasının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın ("Bakanlık") çıkaracağı bir tebliğ ile düzenlenebileceği öngörülmektedir. Bu düzenleme lafzen incelendiğinde, kanun metninin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na, birikimli oy sistemini düzenlemek veya düzenlememek hakkında bir takdir yetkisi tanıdığı; başka bir ifadeyle, Bakanlık'ın böyle bir tebliği düzenlemek ile yükümlü kılınmadığı anlaşılmaktadır. Ancak aynı maddenin gerekçesi incelendiğinde, Bakanlık'a böyle bir takdir yetkisi tanınmadığı; Bakanlık'a sadece, birikimli oyu çıkarılacak tebliğ ile düzenleme yetkisinin bırakıldığı anlaşılmaktadır.

TTK m. 434/4'ün metni ve gerekçesi arasındaki bu tutarsızlıkla birlikte "Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" ("Tebliğ") 29.08.2012 tarihli ve 28396 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

Birikimli Oya İlişkin Hükümlerin Yürürlüğü

Tebliğ'in "Yürürlük" başlıklı 9. maddesinde yürürlük tarihi olarak Resmi Gazete'de yayım tarihinin belirlendiği görülmektedir. Ancak, Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un ("Yürürlük Kanunu") 6335 sayılı Kanun ile değişik 28. mad-

* Ağustos 2012 tarihli Makale

desinin birinci fıkrasında, Tebliğ'e dayanak teşkil eden TTK'nın 434. maddesinin, TTK'nın yürürlük tarihinden itibaren 12 ay sonra yürürlüğe gireceği öngörülmektedir. Böylece, birikimli oy için TTK'da ve Yürürlük Kanunu'nda öngörülen yürürlük süreleri ile Tebliğ'de öngörülen yürürlük sürelerinin birbiri ile örtüşmedikleri görülmektedir.

Tebliğ Hükümleri

Birikimli oy, şirketlerde çoğunluğa sahip olmayan pay sahiplerinin, şirketin yönetim kuruluna üye seçtirebilmelerini etkileyecek bir imkan olarak kabul edilmektedir. Birikimli oyun bu varlık nedeni, Tebliğ'in "Amaç" konulu birinci maddesine de yansımıştır. Anılan maddeye göre Tebliğ'in amacı, çoğunluğa sahip olmayan pay sahiplerinin, şirketin yönetim kuruluna üye seçtirebilmelerine imkan sağlayacak birikimli oy kullanımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Tebliğ'in kapsamına ilişkin ikinci maddesinde de Tebliğ'in, yönetim kuruluna üye seçiminde birikimli oyun kullanılacağını düzenlediği görülmektedir. Bu iki madde uyarınca, birikimli oyun sadece yönetim kuruluna üye seçiminde kullanılabilmesi, genel kurulun alacağı diğer kararlarda birikimli oy yöntemi ile oy kullanılamayacağı sonucuna varılabilir.

Tebliğ'e göre birikimli oy genel kurula katılan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin kullanmaya yetkili olduğu oy sayısının, seçimi yapılacak yönetim kurulu üye sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır. Ancak birikimli oyun kullanımı Tebliğ'de bazı şartlar ile sınırlanmıştır.

Şöyle ki, Tebliğ'in beşinci maddesinde, genel kurulda birikimli oyun kullanılabilmesi için olumlu ve olumsuz bazı şartlar öngörülmüştür. Birikimli oyun kullanılabilmesi için olumlu şartlar, birikimli oyun kullanılabilmesi yönünde esas sözleşmede açık bir hükmün bulunması ve yönetim kurulu üye sayısının üçten az olmayacak şekilde sabit bir rakam olarak belirlenmiş olmasıdır. Olumsuz şartlar ise esas sözleşmede TTK m. 360 uyarınca yönetim kurulunda belirli grupların temsil edilmesine ve/veya yönetim kurulu üyeliğine aday önerme hakkına ilişkin hükümlerin ve TTK m. 479 uyarınca paylara oyda imtiyaz tanınmasına ilişkin hükümlerin bulunmamasıdır.

Birikimli oyun kullanılma şekli de Tebliğ'in altıncı maddesinde düzenlenmektedir. Bu düzenlemeye göre birikimli oy, yazılı oy pusulaları ile kullanılır. Bu pusulalarda birikimli oyun dağılımı gösterilir ve

oy kullanan kişinin sahip olduğu oy sayısı, adı ve soyadı ile imzası yer alır. Yazılı oy pusulaları genel kurul toplantı başkanına sunulur. Ancak anılan madde, elektronik ortamda yapılacak genel kurul toplantılarına ilişkin mevzuat hükümlerini saklı tutmaktadır.

Temsilen oy kullanımına ilişkin önemli yenilikler içeren TTK ile uyum sağlamak adına, Tebliğ'in yedinci maddesinde, temsilci aracılığıyla birikimli oy kullanılması düzenlenmektedir. Bu maddeye göre, temsil belgesinde birikimli oy kullanımı yönünde bir talimat olmasa dahi, diğer pay sahiplerinin veya temsilcilerinin talebi üzerine genel kurulda birikimli oy kullanılmasının zorunlu olduğu durumlarda temsilci birikimli oy kullanır. Temsil belgesinde temsilciye toplam birikimli oy sayısının dağılımı konusunda özel bir talimat verilmediyse dağılım miktarını ise temsilci belirler.

Tebliğ ayrıca, birikimli oyun kullanılmasına ilişkin hükümlere uyulmasını zorunlu kılmakta, bu hükümlerin uygulanmamasından ve uygulanmasının engellenmesinden veya uygulamanın etkisinin azaltılmasından ise yönetim kurulunu sorumlu tutmaktadır.

Sonuç

Daha önce de değinildiği üzere birikimli oy, TTK'dan önceki dönemde yalnızca halka açık anonim şirketler için mümkün kılınan bir oy kullanım sistemi idi. Ancak bu sistemin sadece halka açık anonim şirketlere tanınması ve halka açık olmayan anonim şirketlere tanınmamasının herhangi hukuksal bir sebebi bulunmamaktaydı. Bu nedenle, azınlıkta kalan pay sahiplerinin şirket yönetiminde daha etkin olmasını sağlayacak birikimli oyun halka açık olmayan anonim şirketlerde de öngörülmesi, TTK açısından isabetli bir yöntem olmuştur.

Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik*

Av. Naciye Yılmaz

Giriş

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) piyasa ihtiyaçlarını karşılama, Avrupa Birliği’ne üyelik hedefi doğrultusunda Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlama ve işlemlerde şeffaflığın sağlanmasını hedefler. Bunun yanında, bilgi toplumu olmanın gerektirdiği e-devlet ve e-şirket yenilikleri de getirilir. Yapılan değişiklikler arasında önemli ve faydalı olarak nitelendirilebilecek bir örnek de; şirket genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılabilmesidir. Buna dayanarak, 28.08.2012 tarihli 28395 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan, Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik (“Yönetmelik”) 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Yönetmeliğin Kapsamı ve Amacı

Elektronik ortamda genel kurulun toplanmasını öngören hüküm TTK’nın 1527. maddesidir. Hükme göre, “*anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur*”. Bu hükmün uygulama esasları ise Yönetmelik’te düzenlenmiştir. İşbu Yönetmelik, anonim şirket genel kurullarına elektronik ortamda katılmaya, öneride bulunmaya, görüş açıklamaya ve oy kullanmaya ilişkin usul ve esasları, genel kurullara elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneğini, oyun hak sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasının esaslarını, Elektronik Genel Kurul Sisteminin işleyiş esaslarını ve bu sistemin katılımcılarının yükümlülüklerini kapsamaktadır.

* Ağustos 2012 tarihli Makale

Genel Kurula Elektronik Ortamda Katılmaya ve Oy Vermeye İlişkin Esas Sözleşme Hükümü Örneği ve Uygulama

Yönetmelik'in 5. maddesine göre, elektronik ortamda genel kurum sistemini yürürlüğe koymak isteyen şirketler, esas sözleşmelerinde düzenlemeye gitmelidir. Bu kapsamda, esas sözleşmede genel kurul toplantıları nezdinde yer alması gereken hüküm şu şekildedir:

“Genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılım; Şirketin genel kurul toplantılarına katılma hakkı bulunan hak sahipleri bu toplantılara, Türk Ticaret Kanununun 1527 nci maddesi uyarınca elektronik ortamda da katılabilir. Şirket, Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik hükümleri uyarınca hak sahiplerinin genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılmalarına, görüş açıklamalarına, öneride bulunmalarına ve oy kullanmalarına imkan tanıyacak elektronik genel kurul sistemini kurabileceği gibi bu amaç için oluşturulmuş sistemlerden de hizmet satın alabilir. Yapılacak tüm genel kurul toplantılarında esas sözleşmenin bu hükümü uyarınca, kurulmuş olan sistem üzerinden hak sahiplerinin ve temsilcilerinin, anılan Yönetmelik hükümlerinde belirtilen haklarını kullanabilmesi sağlanır.”

Hüküm, herhangi bir değişiklik yapılmadan esas sözleşmede yer almalıdır. Buna ek olarak ise, esas sözleşmesinde elektronik ortamda genel kurula imkan veren şirketler, hak sahiplerinin ve temsilcilerinin genel kurula elektronik ortamda katılabilmelerini ve oy verebilmelerini temin etmekle yükümlüdür.

Genel Kurula İlişkin Bilgi ve Belgelere Erişimin Sağlanması

Yönetmelik'in 6. maddesi uyarınca, elektronik ortamda genel kurulu uygulayacak şirketler, genel kurul toplantılarına ilişkin TTK ve esas sözleşme gereği yapılması zorunlu olan çağrılarını, genel kurul öncesi hak sahiplerinin incelemesine sunulması zorunlu olan belgeleri ve toplantı gündemine ilişkin belgeleri, güvenli elektronik imzalı olarak, TTK'da öngörülen süreler içinde hak sahiplerinin erişimine hazır bulundurmaları yükümlüdür.

Genel Kurula Elektronik Ortamda Katılma Bildirimi ve Toplantıya Katılım

Yönetmelik'in 7. ve 8. maddelerinde genel kurula elektronik ortamda katılma bildirimi ve toplantıya katılım düzenlenir. Buna göre, genel kurula elektronik ortamda şahsen veya temsilcileri aracılığıyla katılmak isteyen hak sahipleri bu tercihlerini sistemden bildirmek zorundadır. Genel kurula hak sahibi yerine temsilcinin katılacağı durumda temsilcinin kimlik bilgisinin sisteme kaydedilmesi zorunludur. Hak sahibi temsilci tayin ederken temsilcisini genel olarak yetkilendirebileceği gibi her bir gündem maddesine ilişkin ayrı ayrı da yetkilendirebilir. Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uygun oy kullanır.

Bu şekilde bildirimde bulunan hak sahibinin tercihini değiştirmesi de mümkündür. Hak sahibi, sistemden tercihini geri alabilir. Ancak elektronik ortamda katılma yönündeki talebini geriye almayan hak sahibi veya temsilcisi genel kurul toplantısına fiziken katılamaz.

Genel kurula elektronik ortamda katılım, hak sahiplerinin veya temsilcilerinin güvenli elektronik imzaları ile sisteme girmeleriyle gerçekleşir.

Elektronik Ortamda Görüş İletme ve Oy Verme

Yönetmelik'in 10. ve 11. maddelerinde görüş iletme ve oy verme halleri düzenlenir. Buna göre, hak sahibi veya temsilcisi, elektronik ortamda katıldığı genel kurul toplantısında görüşlerini iletir. Oylamaya geçilmesinin ardından ise, ilgililer oylarını sistem üzerinden kullanır.

Her gündem maddesinin toplantı başkanının oylamaya geçildiğini bildirmesinden sonra ayrı ayrı oylanması zorunludur. Hak sahibi veya temsilci ilgili gündem maddesine ilişkin olarak verdiği oyu değiştiremez.

Şirketlerin Yükümlülükleri

Yönetmelik'in 13. maddesinde genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sistemini uygulayacak şirketlerin yükümlülükleri sayılır. Bunlar, sistemin bu Yönetmelik ve TTK hükümlerine uygunluğunu tespit ve tescil ettirmek, şirketlerin kendisi veya destek hizmeti aldıkları şirketler, sistemde yapılan tüm işlemlere iliş-

kin kayıtları, genel kurula elektronik ortamda katılan hak sahiplerinin ve temsilcilerinin kimlik bilgilerini, elektronik ortamda, bunların gizliliğini ve bütünlüğünü sağlayarak on yıl süreyle saklamak zorunluluğu gibi yükümlülüklerdir.

Sonuç

Yönetmelik'te; anonim şirket genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy kullanmaya ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. TTK'nın ticari hayata ilişkin getirdiği yenilikler ve kolaylıklardan biri olarak şirket genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılabilmesi gösterilir. Bu yeni düzenleme, şirket yönetimine hissedarların katılımını kolaylaştırır ve teşvik eder. Ayrıca söz konusu düzenleme, günümüz teknolojik ihtiyaçlarına da cevap vermektedir.

Kâr Payı Avansı*

Av. Nilay Çelebi

Kâr payı avansı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“6102 sayılı TTK”) ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan ve 9 Ağustos 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ (“Tebliğ”) ile düzenlenir. Tebliğ, Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketler ile limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri kapsar.

Tebliğ m. 5 uyarınca, şirketlerin kâr payı avansı dağıtabilmeleri için;

- a) şirket genel kurulunca kâr payı avansı dağıtılmasına ilişkin karar alınması, ve
- b) kâr payı avansı dağıtılacak hesap döneminde hazırlanan üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolara göre kâr edilmiş olması gereklidir.

Tebliğ m. 6/1 şirket genel kurulunca alınacak kararın içeriğini belirler. Bu madde uyarınca, şirket genel kurulunca kâr payı avansı dağıtımına karar verilmesi halinde bu kararda ayrıca aşağıdakiler belirtilmelidir.

- a) İlgili hesap dönemi sonunda, yıl içinde dağıtılan kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem kârı oluşmaması durumunda, net dönem kârını aşan kâr payı avanslarının varsa bir önceki yıla ait bilançoda yer alan serbest yedek akçelerden mahsup edileceği,
- b) serbest yedek akçe tutarının da dağıtılan kâr payı avanslarını karşılayamaması halinde fazla ödenmiş olan kâr payı avanslarının Yönetim Kurulunun bildirim üzerine pay sahipleri tarafından şirkete iade edileceği,
- c) İlgili hesap dönemi sonunda zarar oluşması durumunda;

* Eylül 2012 tarihli Makale

- 1) Varsa bir önceki yıla ait bilançoda yer alan genel kanuni yedek akçeler ile serbest yedek akçelerin öncelikle oluşan zararın mahsu-bunda kullanılacağı, bu akçelerin oluşan zararı karşılayamaması halinde dönem içinde dağıtılan kâr payı avanslarının tamamının Yönetim Kurulunun bildiri üzerine pay sahipleri tarafından şirkete iade edileceği,
- 2) Genel kanuni yedek akçeler ile serbest yedek akçelerin, oluşan dönem zararından mahsubu sonrasında bakiye serbest yedek akçe tutarının dağıtılan kâr payı avanslarından indirileceği, indirim işlemi sonucunda dönem içinde dağıtılan kâr payı avansı tutarının bakiye serbest yedek akçe tutarını aşması halinde ise aşan kısmının yönetim organının ihtarına üzerine ortaklar tarafından şirkete iade edileceği ilgili genel kurul kararında yer almalıdır.

Kâr payı avansı dağıtılması yönünde karar alınabilmesi için genel kurul sermayenin en az dörtte birini karşılayan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır olması ile toplanır ve bu nisap toplantı süresince korunmalıdır. Karar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile alınır.

İlgili hesap dönemi öncesinde ödenen kâr payı avanslarının, ilgili olduğu yılın net dönem kârından mahsup edilmesi zorunludur. Bu işlem yapılmadan, şirket genel kurulunca kâr payı dağıtılmasına ve kâr payı avansı ödenmesine karar verilemez.

Tebliğ m. 8'e göre kâr payı avansı, dağıtım tarihleri itibarıyla pay sahiplerine payları oranında (*pro rata*), kârdan imtiyazlı paylara imtiyaz dikkate alınmadan ödenir. İntifa senedi sahiplerine, ortak olmayan yönetim kurulu üyelerine ve pay sahipleri dışında kâra katılan diğer kimselere kâr payı avansı ödenemez.

Pay sahiplerinin sermaye taahhüt borçları dışında şirkete borçlu olmaları halinde söz konusu borç ilgili pay sahibine ödenecek kâr payı avansından mahsup edilir.

Tebliğ m. 8 ayrıca, bir hesap döneminde kâr payı avansı dağıtan ve ardından sermaye artırımını gerçekleştiren şirketler bakımından, aynı hesap döneminde tekrar kâr payı avansı dağıtılmak istediğinde uyulması gereken esasları belirtir. Bu maddeye göre, sermaye artırımını sonrasında

da yapılacak kâr payı avansı ödemesinde, yeni pay sahiplerine öncelik verilir. Bu öncelik, eski ve yeni pay sahiplerinin dönem içerisinde her pay için aldıkları toplam kâr payı avans tutarları eşitleninceye kadar devam eder. Eski ve yeni pay sahiplerinin hesap dönemi içerisinde her pay için aldıkları toplam kâr payı avans tutarları eşitlendikten sonra, kalan kâr payı avansı tutarı veya bir sonraki ara hesap döneminde ödenecek kâr payı avansı tutarı mevcut pay sahiplerine payları oranında ödenir.

Tebliğ m. 9 yönetim kurulunun görevlerini belirler. Buna göre aşağıdakiler sırasıyla yerine getirilir:

- a) Kâr payı avansı dağıtımına ilişkin rapor hazırlanır ve bu raporda;
 - 1) Kâr payı avansı dağıtımına dayanak oluşturan ara dönem finansal tabloların 6102 sayılı Kanunun 515. maddesinde belirtilen dürüst resim ilkesine uygun olarak hazırlandığı,
 - 2) Dağıtılacak kâr payı avansı tutarının yukarıda açıklanan Tebliğ'in 7. maddesine uygun olarak hesaplandığı belirtilir. Hesaplamalara ve diğer şartların yerine getirildiğine dayanak olan belgeler bu rapora eklenir.
- b) Raporda tespit edilen kâr payı avansının pay sahiplerine ödemesine ve bu ödemelerin yapılma usulüne ilişkin yönetim kurulu kararı alınır.
- c) Kâr payı avansı tutarları Tebliğ'in 8. maddesine uygun olarak kararı izleyen en geç 6 hafta içerisinde pay sahiplerine ödenir.

Hamiline yazılı pay senedi sahiplerine kâr payı avansı ödenirken gerekli güvence yönetim kurulu tarafından alınır.

Yukarıda açıklanan Tebliğ'in 6/1. Maddesinde açıklanan durumların ortaya çıkması halinde fazladan ödenen kâr payı avanslarının pay sahiplerinden tahsil edilerek şirkete iadesine ilişkin işlemleri yönetim kurulu yerine getirir.

2012 yılına ilişkin hesap döneminde kâr payı avansı dağıtacak şirketler, avans tutarının hesaplanmasında 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre düzenlenen bilançoları esas alır. Yönetim kurulunun Tebliğ m. 9 kapsamında düzenleyeceği raporda, kâr payı avansı dağıtımına

dayanak oluşturan ara dönem bilançosunun gerçeğe uygun olarak düzenlendiği açıklanır.

Sonuç

Yukarıda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere, kâr payı avansının dağıtılması Tebliğ'de belirtilen belirli kurallar kapsamında ve genel kurul kararı ile mümkündür.

Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ*

Av. Naciye Yılmaz

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) ile getirilen yeniliklerden biri, halka açık olmayan anonim şirketler açısından kayıtlı sermaye sisteminin benimsenmesinin mümkün hale getirilmesidir. Bu kapsamda, Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (“Tebliğ”) 19.10.2012 tarih ve 28446 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Kayıtlı sermaye sistemini, TTK’nın esas sermaye sistemi çerçevesinde sermayenin arttırılmasına ilişkin hükümlere tabi olunmaksızın, belirlenen ve esas sözleşmede belirtilen bir sermaye tavanına ulaşıncaya kadar yalnızca yönetim kurulu kararı almak yeterli olmak suretiyle sermayenin arttırılabilmesine olanak veren sistem olarak tanımlamak mümkündür.

Halka açık olmayan anonim şirketlerde kayıtlı sermaye sistemine dair çerçeve TTK m. 460 ile belirlenirken, detaylı düzenlemeler ve esaslar Tebliğ ile getirilmektedir.

Tebliğın Kapsamı ve Amacı

İlgili Tebliğ, kayıtlı sermaye sistemini kabul eden halka açık olmayan anonim şirketleri kapsar.

Tebliğın ilk maddesinde, Tebliğın amacı, “*şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine, kayıtlı sermaye sistemine geçmelerine, bu sistemde sermayelerini arttırmalarına, kayıtlı sermaye tavanını yükseltmelerine, sistemden çıkmalarına veya çıkarılmalarına, yönetim kurulunun imtiyazlı ve primli paylar ihracına, rüçhan haklarını sınırlandırmasına ve diğer hususlara ilişkin usul ve esasları düzenlemek*” olarak belirtilir.

* Ekim 2012 tarihli Makale

Kayıtlı Sermaye Sistemini Kabul Etme ve Kayıtlı Sermaye Sistemine Geçme Şartları

Tebliğin 5. maddesinde kayıtlı sermaye sistemini kabul etme ve bu sisteme geçme şartları düzenlenir. Buna göre, sermaye açısından, kuruluşta kayıtlı sermaye sisteminin kabul edilebilmesi için öncelikle başlangıç sermayesinin en az 100.000 Türk Lirası olması gerekir. Ayrıca kuruluşta kayıtlı sermaye sisteminin kabul edilebilmesi için başlangıç sermayesinin tamamının ödenmiş olması gerekir. Bu çerçevede, başlangıç sermayesi 100.000 Türk Lirasından daha fazla olan bir anonim şirketin kayıtlı sermaye sistemini benimseyebilmesi için sermayenin tamamını mı ödemesinin gerekeceği yoksa 100.000 Türk Lirası ödemesinin yeterli sayılmasının mümkün olup olmayacağı düzenlenmesi gereken bir husustur.

Kayıtlı sermaye sistemini sonradan benimseyecek şirketlerde ise, sermaye açısından öngörülen koşul; çıkarılmış sermayenin tamamının ödenmiş ve sermayenin karşılıksız kalmamış olmasıdır.

Kayıtlı sermaye sistemini kuruluşta benimsemek veya bu sisteme geçmek isteyen anonim şirketlerin esas sözleşmelerinde belirlemeleri gereken asgari unsurlar da Tebliğe açıklanmıştır. Buna göre, söz konusu şirketler esas sözleşmelerinde;

- başlangıç sermayesini,
- yönetim kuruluna verilen sermayeyi kayıtlı sermaye tavanına kadar artırma yetkisinin süresini, sürenin başlangıç ve bitiş tarihlerini (bu süre azami beş yıl olabilir),
- kayıtlı sermaye tavanını, ve
- sermaye artırımına ilişkin yönetim kurulu kararının ilan usulünü düzenlemekle yükümlüdür. Belirtilen kayıtlı sermaye tavanı ise başlangıç sermayesinin beş katından fazla olamaz.

Bunlara ek olarak ise, yönetim kuruluna imtiyazlı veya itibari değerinin üzerinde pay çıkarma veya rüçhan haklarını sınırlandırma yetkisi verilmek isteniyorsa, buna dair düzenlemeler de esas sözleşmede yer almalıdır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İzni

Tebliğin 6. maddesi uyarınca, kayıtlı sermaye sistemini kuruluşta kabul etmek veya sonrasında bu sisteme geçmek isteyen anonim şirketlerin İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne başvurarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin almaları gerekir.

Aynı hükmün son fıkrasında, başvurular açısından İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak değerlendirmelerde, “*Kanunun (TTK) genel amaç ve ilkeleri, Tebliğ hükümleri, piyasanın gerekleri, kayıtlı sermaye sisteminin gayesi, ortakların hak ve yararları, şirketin yasal yükümlülüklerine uyma*” gibi hususların dikkate alınacağı belirtilir.

Kayıtlı Sermaye Sisteminde Sermayenin Arttırılması

Yönetim kurulunun sermaye artırımına ilişkin kararda, arttırılan sermaye tutarını, çıkarılacak yeni payların itibari değerlerini, sayılarını, cinslerini, primli ve imtiyazlı olup olmadıklarını, rüçhan hakkının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, bu hakların kullanılma şartları ile süresini ve varsa gerekli görülen diğer hususları belirteceği Tebliğin 9. maddesinde düzenlenir.

Yönetim kurulunun ayrıca, esas sözleşmede öngörülen ilan şekline uygun olarak, arttırıma ilişkin kararı, çıkarılmış sermayeyi gösteren yeni şeklini, yeni payların itibari değerlerini, cinslerini, sayılarını, imtiyazlı olup olmadıklarını, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamaları ve kullanılma şartları ile süresini, prime dair kayıtları ve bunun uygulanması hakkındaki kuralları ilan yükümlülüğü de bulunur.

Kural olarak, yönetim kurulu kararları ile sermaye, kayıtlı sermaye tavanına kadar arttırılabilir. Bu tavan aşılamaz. Ancak Tebliğde buna bir istisna getirilerek, sermaye artırımının şirketin iç kaynaklarından yapılması halinde, kayıtlı sermaye tavanının aşılabileceği belirtilir. Buna ek olarak, Tebliğde, kayıtlı sermaye tavanına ulaşıldıktan sonra yeni bir tavan belirlenmeden yönetim kurulu kararları ile sermaye artırımını yapılamayacağı da düzenlenir.

Kayıtlı Sermaye Sisteminden Çıkma ve Çıkarılma

Tebliğin 5. maddesinin 6. fıkrası uyarınca, yönetim kurulunun yetki süresinin dolduğu yıl genel kurul toplantısında yetki süresine ilişkin

esas sözleşme değişikliği yapmayan şirketler kayıtlı sermaye sisteminde çıkmış sayılırlar.

Buna ek olarak, Tebliğin 8. maddesinde kayıtlı sermaye sisteminde çıkma ve çıkarılma halleri düzenlenir.

Kayıtlı sermaye sisteminin amacı dışında, ortakların ve diğer tasarruf sahiplerinin istismarına yol açacak şekilde kullandığı anlaşılan, ortaklık yapısı nedeniyle bu sisteme ihtiyaç duymaksızın kolayca sermaye artırımını yapabilecek durumda olan ve bu sisteme geçişte aranan diğer nitelikleri yitiren şirketlerin sistemden çıkartılabileceği belirtilir.

Kayıtlı sermaye sistemini benimseyen şirketlerin esas sözleşmelerinde belirledikleri sürenin bitiminden önce, ilgili sistemden çıkmaları mümkündür. Bu kapsamda, esas sözleşme değişiklik taslağı hazırlayarak İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne başvuru yapılır ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izni ve çıkmaya ilişkin genel kurul kararı ile kayıtlı sermaye sisteminde çıkılabilir. Bir başka deyişle, kayıtlı sermaye sistemini benimsemeye olduğu gibi sistemden çıkma açısından da Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izni aranır.

Sonuç

Kayıtlı sermaye sisteminin halka açık olmayan şirketler açısından da öngörülmesi ile sermaye sistemi açısından yapı halka açık anonim şirketler ile yakınlaştırılmıştır. Bu kapsamda, halka açık olmayan anonim şirketlerin halka açık hale gelmesinin kolaylaştırıldığından bahsedilebilir. Dolayısıyla, halka açık anonim şirketler açısından Sermaye Piyasası mevzuatı uygulama alanı bulurken; halka açık olmayan şirketler açısından TTK'nın ilgili hükümleri ile işbu Tebliğ uygulanır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Şirkete Borçlanma Yasağı*

Av. Leyla Orak

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“Yeni TTK”) 13 Ocak 2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kanunlaştırıldı. Yeni TTK, diğer birçok yeniliğin yanı sıra ilk defa anonim şirketin pay sahipleri ile yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanma yasağını düzenlemiştir. Yeni TTK’nın getirdiği yeni müesseseler, kanunlaştığı tarih ile yürürlüğe girdiği 1 Temmuz 2012 tarihi arasındaki süreçte kamuoyundan çokça tepki almıştır. Bu tepkilerin sonucunda Yeni TTK yürürlüğe girmeden önce kanunlaşan 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (“Tadil Kanunu”) ile 4 Temmuz 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değişikliğe uğradı. Tadil Kanunu, şirkete borçlanma yasağının kapsamını büyük ölçüde daraltan düzenlemeler getirir. Bu ayki makalemizde Yeni TTK hükümleri uyarınca şirkete karşı borçlanma yasağı ve Tadil Kanunu ile bu müesseseye getirilen değişiklik irdelenecektir. Tadil Kanunu ile getirilen değişiklikler ve bu konudaki değerlendirmeler Hukuk Postası’nda ayrı bir makale ile ele alınacaktır.

Pay Sahibinin Şirkete Borçlanma Yasağı

Yeni TTK’nın m. 358 hükmü, pay sahibinin şirkete borçlanma yasağını düzenler. Kanunlaştığı haliyle ilgili madde pay sahibinin şirkete borçlanmasını tamamen yasaklarken Tadil Kanunu ile değiştirilmiş hüküm borçlanmaya belirli koşulların varlığı halinde cevaz verir. Aşağıda öncelikle Tadil Kanunu ile değişiklik yapılmadan önce Yeni TTK düzenlemeleri uyarınca pay sahibinin şirkete karşı borçlanma yasağı incelenecek ardından Tadil Kanunu ile getirilen değişiklik değerlendirilecektir.

* Temmuz 2012 tarihli Makale

Yeni TTK ile Getirilen Düzen

Yeni TTK pay sahibinin sermayeye iştirak taahhüdü haricinde şirkete karşı borçlanamayacağını ilk defa düzenlenir. Tadil Kanunu ile getirilen değişiklik öncesi ilgili madde ile şirket alacaklıları ile şirketi yönetebilecek konumda olmayan pay sahiplerinin korunması amaçlanmıştır. Maddenin gerekçesinde de Yeni TTK'nın yürürlüğe girmesinden önceki dönemde pay sahiplerinin şirketten borç alma imkânının sıkıntılı bir uygulama yarattığı, bu nedenle pay sahiplerinin kendi işleri için şirket sermayesini kullanmalarının önüne geçilmek istendiği belirtilir.

Bununla beraber ilgili madde, pay sahibinin yapacağı bazı işlemler sonucunda şirkete borçlanmasına imkân verir. 358. madde uyarınca pay sahipleri, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğan bir borcu üstlenebilir. Bu istisna ile maddenin katı uygulaması sonucunda doğabilecek sıkıntıların giderilmesi amaçlanır.

6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un ("Yürürlük Kanunu") 24. maddesi, yürürlük tarihi öncesi şirkete borçlanmış pay sahipleri bakımından bir geçiş süreci öngörür. Şirkete borçlanmış pay sahiplerinin borçlarını Yeni TTK'nın yürürlüğü tarihinden itibaren üç yıl içerisinde nakden şirkete ödemesi gerekir. Bu yükümlülüğe uyulmaması halinde pay sahibi Yeni TTK'da öngörülen yaptırımla karşı karşıya kalır. Yeni TTK, yasağa aykırı olarak şirkete borçlanan pay sahiplerinin üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacağını düzenler.

Tadil Kanunu ile Getirilen Değişiklik

Tadil Kanunu gerek pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağına ilişkin düzenlemeyi gerekse ilgili düzenlemeye aykırılığa getirilen yaptırımı değiştirmiştir. Değişmiş 358. madde uyarınca artık şirketin pay sahipleri (a) pay sahibi, sermaye taahhüdünden dolayı vadesi gelmiş olan borcunu ifa etmedikçe ve (b) borçlanılacak şirketin serbest yedek akçeler ile birlikte kârı şirketin geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça, şirkete borçlanamaz. Tatbikat Kanunu'nda üç yıllık geçiş dönemini düzenleyen madde de Tadil Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Tadil Kanunu'nun bu değişikliğe ilişkin gerekçesi yasağın kaldırılmadığını belirtir. Değişiklik ile artık pay sahiplerinin acil kaynak ihtiyaçlarının şirket varlıkları ile karşılanması mümkün hale gelir.

Tadil Kanunu, şirkete borçlanma yasağının ihlaline ilişkin yaptırımını düzenleyen maddeyi de değiştirir. Buna göre, artık bu yasağa aykırı olarak şirkete borçlanan pay sahibi bir yaptırım ile karşı karşıya değildir, bu yasağa aykırı olarak pay sahiplerine borç verenler ise üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

Her ne kadar, Tadil Kanunu'nun yasağı yumuşatan değişikliği getiren maddeye ilişkin gerekçesinde bu imkânın yalnızca pay sahipleri ve yöneticilerin acil kaynak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğu belirtilse de, yapılan düzenlemenin bu amacı aştığı düşüncesindeyiz. Zira madde uyarınca vadesi gelen sermaye taahhüdünü ödemiş olan pay sahibi, kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayan şirkete, acil kaynak ihtiyacı olsun olmasın borçlanabilir. Bununla beraber Tadil Kanunu'nun gerekçesinde şirket varlıklarını uzun süreli ve yüksek oranda kullanan pay sahipleri ve yöneticilerin bulunması halinde durumun "şirketin içinin boşaltılması" teşkil edebileceğini ve Türk Ceza Kanunu'nun güveni kötüye kullanma veya hileli iflas suçlarının işlenmiş sayılabileceği belirtilir.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirkete Borçlanma Yasağı

Yeni TTK, yönetim kurulu üyelerinin şirketle işlem yapma yasağını düzenleyen 395. maddesi ile aynı zamanda ilk defa şirkete borçlanma yasağını öngörür. Kanunlaşan metin uyarınca yönetim kurulu üyelerinin şirkete nakit veya ayın olarak borçlanması yasaklanmıştır. Tadil Kanunu ise, pay sahibinin şirkete borçlanma yasağına ilişkin değişikliğe paralel olarak, yasağın kapsamını daraltır. Aşağıda öncelikle değişiklik öncesinde yönetim kurulu üyelerinin şirkete karşı borçlanma yasağı incelenecek; ardından Tadil Kanunu ile getirilen değişiklik değerlendirilecektir.

Yeni TTK ile Getirilen Düzen

Yeni TTK, pay sahibinin şirkete borçlanma yasağının yansıması olan bir düzenleme ile yönetim kurulu üyesi; yönetim kurulu üyesinin alt ve üst soyu, eşi veya üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil)

kan ve kayın hısımları; bu kişilerin ortağı olduğu şahıs şirketleri ile yüzde yirmi oranda katıldıkları sermaye şirketlerinin şirkete borçlanmasını yasaklar. Yasağın kişi bakımından kapsamı çok geniş tutulmuştur. Bu kişiler, şirkete ayın veya nakit borçlanamayacakları gibi, şirketin bu kişiler için kefalet, garanti ve teminat vermesi, sorumluluk yüklenmesi veya bu kişilerin borçlarını devralması da yasaktır. Madde yasağın bir istisnasını düzenleyerek, şirketler topluluğuna dâhil şirketlerin birbirlerine kefil olabileceğini ve garanti verebileceğini düzenler.

Bu yasağa aykırılık iki farklı yaptırıma tabidir. Yasağa aykırı olarak maddede sayılan kişilerin şirkete borçlanması (veya şirketin yukarıda belirtilen yükümlülükler altına girmesi) halinde, şirketin alacaklıları, şirkete borçlanılan miktarda bu kişileri takip edebilir. Ayrıca, bu yasağa aykırı olarak şirkete borçlanan kişiler üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

Tadil Kanunu ile Getirilen Değişiklik

Tadil Kanunu, yasağın kişi bakımından kapsamını daraltır. Pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri ile maddede belirtilen yakınları bakımından bu yasak uygulanmaz. Keza, yönetim kurulu üyeleri ve yakınlarının ortağı bulunduğu şahıs ve sermaye şirketlerinin şirkete borçlanamayacağına ilişkin ibare tamamen çıkartılmıştır. Dolayısıyla şirkette pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yakınları şirkete borçlanamaz ve şirket bu kişiler için kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez veya bu kişilerin borçlarını devralamaz.

Tadil Kanunu, şirket alacaklılarının yasağa aykırı şirkete borçlanan kişileri takip edebileceğine ilişkin düzenlemeyi değiştirmez. Bununla beraber, takip imkânının Yeni TTK'da düzenlenmesi hâlihazırda eleştirilere sebebiyet vermiştir; zira İcra İflas Kanunu zaten şirket alacaklılarının alacakları ile sınırlı olacak şekilde şirkete borçlanan kişilerden borçlarını icra kapsamında yatırmalarına imkân tanır. Yeni TTK var olan bir imkânı yeniler, hatta sonradan yürürlüğe giren bir hüküm olması sebebiyle İcra İflas Kanunu'nun ilgili hükmünün uygulanmaması sonucunu dahi doğurabilir.

Yasağa aykırılık halinde maddeyi ihlal eden kişiler için öngörülen üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası yaptırımı da değiş-

mez. Pay sahibi olması sebebiyle bu yasak kapsamına girmeyen yönetim kurulu üyeleri ile yakınlarının, yukarıda incelediğimiz 358. maddeye uygun olarak şirkete borçlanabileceği, aksi takdirde maddenin ihlali için öngörülen yaptırıma tabi olacakları aşikârdır.

Sonuç

Yeni TTK kanunlaştığı haliyle şirketin pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve yakınları ile yönetim kurulu üyesi ve yakınlarının ortak olduğu şahıs ve sermaye şirketlerinin şirkete borçlanmasını yasaklayan düzenlemeler içerir. Bu yasaklara aykırı olarak şirkete borçlanan kişiler en az üç yüz gün adli para cezası ile cezalandırılır. Acil ihtiyaçların bulunması halinde dahi şirkete borçlanmanın önüne geçen bu düzenleme ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Tadil Kanunu yasağın kapsamını büyük ölçüde daraltır.

Pay sahiplerinin şirkete borçlanmasının yolu açılarak, vadesi gelen sermaye taahhüdü borcunu ödeyen pay sahiplerinin kârı geçmiş yıl zararlarını karşılamaya yeten şirkete borçlanabileceği öngörülür. Bu koşullara aykırı olarak şirkete borçlanma halinde pay sahibi yerine borç veren kişiler en az üç yüz gün adli para cezası ile cezalandırılır. Her ne kadar değişiklik ile amaçlanan yalnızca acil ihtiyaçlar için şirkete borçlanılabilmesi olsa dahi, bu değişiklik sonucunda pay sahiplerinin, güveni kötüye kullanma veya hileli iflas sayılmadığı sürece acil olmayan ihtiyaçları için dahi şirkete borçlanabileceği görüşündeyiz.

Tadil Kanunu ayrıca yönetim kurulu ve yakınlarına ilişkin getirilen yasağın kişi bakımından kapsamını daraltır. Değişen düzenleme uyarınca pay sahibi olan yönetim kurulu ve yakınları, yukarıda belirtilen koşulları sağladığı sürece şirkete borçlanabilir. Yönetim kurulu üyesi ve yakınlarının ortak olduğu şahıs ve sermaye şirketlerinin şirkete borçlanmasını yasaklayan düzenleme kaldırılmıştır. Yalnızca pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile bu üyelerin yakınlarının şirkete borçlanması yasaktır.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Limited Şirketler***Av. Nilay Çelebi**

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("Yeni TTK") ve Yeni TTK'nın yürürlüğüne ilişkin 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun ("Tatbikat Kanunu"), Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 26 Haziran 2012 tarihinde kabul ederek kanunlaştırdığı 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ("Tadil Kanunu") ile değiştirilmiştir.

Tatbikat Kanunu'nun Tadil Kanunu ile değiştirilmiş 22. maddesi uyarınca, limited şirketler esas sözleşmelerini, Yeni TTK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 12 ay içerisinde (1 Temmuz 2013'e kadar) Yeni TTK'nın ilgili hükümlerine uyumlu hale getirmelidirler. Uyumlu hale getirmeme halinde, ES'lerin ilgili hükümlerine Yeni TTK hükümleri uygulanır. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu süreyi bir yıl uzatabilir.

Yapılan bu önemli değişiklik hakkında kısa bilgi verdikten sonra söyleyebiliriz ki, Yeni TTK ile limited şirketler bakımından önemli değişiklikler getirilmiştir. Anonim şirketlerin bazı hükümleri limited şirketlere uygulanarak limited şirketler bir bakıma anonim şirketlere benzer hale getirilmiştir. Aşağıda kısaca limited şirketler bakımından getirilen yeniliklere değinilecektir.

Limited şirketler bir veya daha fazla hissedar tarafından kurulur. Limited şirketler, hissedar sayılarını müdüre haber vermek suretiyle bire düşürebilirler. Müdür, bu haber tarihinden itibaren 7 gün içinde ticaret siciline kayıt edilmek ve yayımlanmak üzere şirketin yeni yapısını bildirir. Bu yükümlülükler aykırılık halinde müdürler sorumludur.

Madde 623/1 uyarınca, şirketin yönetim ve temsili esas sözleşme ile düzenlenir. Yönetim ve temsil, müdür sıfatı taşıyan bir veya daha fazla ortak veya tüm ortaklara veya üçüncü kişilere verilebilir; ancak en az bir ortağın yönetim ve temsil yetkisini haiz olması şarttır.

* *Haziran 2012 tarihli Makale*

Limited şirket sermayesi 5.000 TL'den 10.000.- TL'ye yükseltilmiştir. Limited şirketlerin esas sermayeleri bu 10.000 TL'nin altında ise Yeni TTK'nın yürürlük tarihinden itibaren 3 yıl içinde bu orana yükseltmelidirler. Payların itibari değeri en az 25.- TL olabilir.

Esas sermaye payları ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir ve nama yazılı hisse senetleri ile temsil edilirler.

Esas sözleşmede aksi öngörülmediyse pay devri için GK'nın onayı şarttır. Esas sözleşmede aksi öngörülmediyse GK onay vermeyi sebep göstermeksizin reddedebilir. Esas sözleşme ile yan yükümler yüklenebilir (örn: ön alım hakkı).

Esas sözleşmede öngörülmek kaydıyla, müdürler kurulu ve/veya genel kurul (GK) toplantıları telekonferans veya video konferans yoluyla (elektronik olarak) yapılabilir.

Esas sözleşme, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilir, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilir. Esas sözleşmede bir ortağın GK kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir.

Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya müdürler kurulu tek kişiden oluşmuyorsa şirketi temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere müdürlere aittir. Müdürler, temsil yetkisini bir veya daha fazla muhahas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. Müdür tüzel kişilik de olabilir.

Yeni TTK madde 628 Tadil Kanunu ile kaldırılmıştır. Bu kapsamda, en az bir müdürün yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması kuralı kaldırılmıştır.

Limited şirketler pay defteri tutmakla yükümlüdür. Bu pay defterinde; hissedarların adı-soyadı/unvanı ve adresleri, hisse miktarı, hisselerin nominal bedeli, hisse devirleri, hisse grupları (varsa), hisseler üzerindeki rehinler ve rehin alanlara ilişkin bilgiler yer alır.

Yeni TTK madde 610 kapsamında, finansal tablolar ve yedek akçelere anonim şirketlere ilişkin hükümler (514 ila 527. maddeler) uygulanır.

Limited şirketler, şirketin ticari işlemlerini ve varlık yapısını gösteren ticari defter tutmak zorundadırlar. Türkiye Muhasebe Standartla-

rı Kurulu tarafından oluşturulan Türk Muhasebe Standartları'nı (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı yansıtır) uygulamak zorundadırlar.

Müdürler bir önceki mali yıla ait finansal tabloları, eklerini ve faaliyet raporunu hazırlayıp genel kurulun dikkatine sunar. Bunlar Türk Muhasebe Standartlarına göre ilgili mali yıla ilişkin bilanço tarihinden itibaren 3 ay içerisinde hazırlanır.

Anonim şirketin denetime ilişkin hükümleri limited şirkete de uygulanır. Kısaca, limited şirketlerin de serbest veya mali müşavir olan bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi öngörülmüştür.

Limited şirketler internet sitesi kurmak ve devam ettirmekle yükümlüdür. Finansal tablolar ve kararlar, diğer önemli belgeler (örn: imza sirküleri) ve bilgiler bu internet sitesinde yayımlanmalıdır.

Yeni TTK madde 643 kapsamında, tasfiye usulü ile tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

Kurumsal Yönetim İlkeleri*

Av. Nilay Çelebi

Giriş

Sermaye Piyasası Kurulu (“SPK”) Seri: IV, No: 54 sayılı Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ¹ yayımlanmış ancak bu tebliğ piyasada büyük tartışmalara yol açmıştır. Bunun üzerine SPK, Kurumsal Yönetim İlkelerine ilişkin taslak metin yayımlayarak kamunun görüşüne açmıştır. SPK piyasadan topladığı görüşlerle Seri: IV, No: 56 sayılı Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (“Tebliğ”) oluşturmuş ve bu Tebliğ 30.12.2011 tarihli ve 28158 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kurumsal Yönetim İlkeleri

Tebliğ, Borsa Şirketlerine uygulanır, Borsa Şirketleri payları İMKB’de işlem gören halka açık anonim ortaklıkları ifade eder. Borsa Şirketleri, Kurumsal Yönetim İlkelerinden (“İlkeler”) 1.3.1, 1.3.2, 1.3.7, 1.3.10, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.3.5, 4.3.6, 4.3.7, 4.3.8, 4.3.9, 4.4.7, 4.5.1, 4.5.2, 4.5.3, 4.5.4, 4.6.2, 4.6.4 maddeleri uygulamakla yükümlüdürler. Diğer ilkelere uyulmaması halinde, bu durum gerekçesiyle birlikte İlkeler Uyum Raporu ile kamuya açıklanır. Tebliğe göre, Borsa Şirketleri 3 gruba ayrılır. İlkeler’in bazı hükümleri bakımından 3. Grup Borsa Şirketleri muafır. İlkelere aşağıda kısaca değinecek olursak;

Tüm pay sahiplerine eşit muamele edilir. Her pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkı vardır ve bu hak kaldırılmaz veya sınırlandırılmaz.

Özel denetim isteme hakkı bilgi alma hakkının bir parçasıdır. Bilgi alma ve inceleme hakkının daha önce kullanılmış olması koşuluyla, belirli olayların incelenmesi için, gündemde yer almasa dahi, her pay

* *Mart 2012 tarihli Makale*

¹ 11.10.2011 tarihli ve 28081 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan.

sahibinin özel denetimi genel kuruldan talep edebileceği yönünde bir hüküm esas sözleşmeye konulabilir.

Genel kurul toplantı ilanı, mevzuat ile belirlenen usullerin yanı sıra, mümkün olan en fazla sayıda pay sahibine ulaşmayı sağlayacak, elektronik haberleşme dahil, her türlü iletişim vasıtası ile genel kurul toplantı tarihinden asgari 3 hafta önceden yapılır.

Genel kurul toplantısı, pay sahipleri arasında eşitsizliğe yol açmayacak ve pay sahiplerinin mümkün olan en az maliyetle en fazla katılımını sağlayacak şekilde gerçekleştirilir. Bu amaçla esas sözleşmede yer almak kaydıyla, toplantı pay sahiplerinin sayısal olarak çoğunlukta bulunduğu yerde yapılır.

Yönetim hakimiyetini elinde bulunduran pay sahiplerinin, yönetim kurulu üyelerinin, üst düzey yöneticilerin ve bunların eş ve ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî yakınlarının, şirket veya bağlı ortaklıkları ile çıkar çatışmasına neden olabilecek nitelikte işlem yapabilmesi ve rekabet edebilmesi için genel kurul tarafından önceden onay verilmelidir.

İlgili mevzuat uyarınca önemli nitelikteki işlemlere ilişkin genel kurul kararı gerekmedikçe, bu işlemlere ilişkin yönetim kurulu kararının icra edilebilmesi için bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayının bulunması gerekir. Şirketlerin; varlıklarının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde aynı hak tesis etmesi veya kiraya vermesi, önemli bir varlığı devir alması veya kiralaması, imtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi, borsa kotundan çıkması Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması bakımından önemli nitelikte işlem sayılır.

Önemli nitelikteki işlemlerde bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayının bulunmaması ve bağımsız üyelerin çoğunluğunun muhalefetine rağmen anılan işlemlerin icra edilmek istenmesi halinde, işlem genel kurul onayına sunulur. Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin muhalefet gerekçesi derhal kamuya açıklanır, SPK'ya bildirilir ve genel kurulda pay sahiplerinin bilgisine iletir. Önemli nitelikteki işlemlere taraf olanların ilişkili taraf olması durumunda, genel kurul toplantılarında ilişkili taraflar oy kullanamaz. Buradaki genel kurul toplantılarında toplantı nisabı aranmaz ve karar, oy hakkı bulunanların adi çoğunluğu ile alınır. Bu husus esas sözleşmeye yansıtılır.

Önemlilik kriteri bakımından aşağıdaki ölçütler esas alınır:

- a) Kamuya açıklanan son finansal tablolardaki aktif toplamının %20'si,
- b) Kamuya açıklanan son finansal tablolardaki ilgili hesap grubunun %40'ı,
- c) Kamuya açıklanan son finansal tablolardaki öz kaynakların %25'i,
- d) Kamuya açıklanan son yıllık finansal tablolara göre brüt satış hasılatının %20'si.

Genel kurul toplantıları, söz hakkı olmaksızın menfaat sahipleri ve medya dâhil kamuya açık olarak yapılabilir. İstenirse buna ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulabilir.

Oy hakkının kullanılmasını zorlaştırıcı uygulamalardan ve oy hakkında imtiyazdan kaçınılır. Oy hakkında imtiyazın varlığı halinde halka açık payların sahiplerinin yönetimde temsilini engelleyecek nitelikteki imtiyazların kaldırılması esastır.

Azlık hakları, esas sözleşme ile sermayenin 1/20'inden daha düşük bir miktara sahip olanlara da tanınabilir, azlık haklarının kapsamı esas sözleşme ile genişletilebilir.

Şirketin belirli ve tutarlı bir kâr dağıtım politikası bulunur. Bu politika genel kurulda pay sahiplerinin onayına sunulur, faaliyet raporunda yer alır ve şirketin internet sitesinde kamuya açıklanır.

Borsalarda işlem gören payların serbestçe devredilebilmesini zorlaştırıcı uygulamalardan kaçınılır.

Kamunun aydınlatılmasında, şirkete ait internet sitesi aktif olarak kullanılır ve burada yer alan bilgiler sürekli güncellenir.

Şirketin internet sitesinde; mevzuat uyarınca açıklanması zorunlu bilgilerin yanı sıra; ticaret sicili bilgileri, son durum itibarıyla ortaklık ve yönetim yapısı, imtiyazlı paylar hakkında detaylı bilgi, değişikliklerin yayınlandığı ticaret sicili gazetelerinin tarih ve sayısı ile birlikte şirket esas sözleşmesinin son hali, özel durum açıklamaları, finansal raporlar, faaliyet raporları, izahnameler ve halka arz sirküleri, genel kurul toplantılarının gündemleri, katılanlar cetvelleri ve toplantı tutanakları, vekaleten oy kullanma formu, çağrı yoluyla hisse senedi veya

vekalet toplanmasında hazırlanan zorunlu bilgi formları ve benzeri formlar, varsa şirketin kendi paylarını geri alımına ilişkin politikası, kar dağıtım politikası, bilgilendirme politikası, ilişkili taraflarla işlemlere ilişkin bilgiler, şirket tarafından oluşturulan etik kurallar ve sıkça sorulan sorular başlığı altında şirkete ulaşan bilgi talepleri, soru ve ihbarlar ile bunlara verilen cevaplar yer alır.

Menfaat sahipleri, şirketin hedeflerine ulaşmasında veya faaliyetlerinde ilgisi olanlardır (örneğin: alacaklılar, müşteriler, tedarikçiler). Menfaat sahiplerinin hakları koruma altına alınır.

Yönetim kurulu en az 5 üyeden oluşur. Yönetim kurulunda en az bir kadın üye bulunur. Yönetim kurulunda icrada görevli olan ve olmayan üyeler bulunur. İcrada görevli olmayan yönetim kurulu üyeleri içerisinde bağımsız üyeler bulunur.

Yönetim kurulu başkanı ile icra başkanı/genel müdürün yetkilerinin net bir biçimde ayrıştırılarak esas sözleşmede belirtilmesi gerekir. Ancak, yönetim kurulu başkanı ve icra başkanı/genel müdürün aynı kişi olmasına karar verilmesi durumunda, söz konusu husus, gerekçesiyle birlikte genel kurulda ortakların bilgisine sunulur ve faaliyet raporunda gerekçeli açıklamaya yer verilir.

Yönetim kurulu içerisindeki bağımsız üye sayısı toplam üye sayısının 1/3'ünden az olamaz. Bağımsız üye sayısının hesaplanmasında küsuratlar izleyen tam sayı olarak dikkate alınır. Her durumda, bağımsız üye sayısı ikiden az olamaz.

Bağımsız üye aşağıdaki kriterlere sahip olmalıdır:

- a) Şirket, şirketin ilişkili taraflarından biri veya şirket sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak %5 veya daha fazla paya sahip hissedarların yönetim veya sermaye bakımından ilişkili olduğu tüzel kişiler ile kendisi, eşi ve üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları arasında, son beş yıl içinde, doğrudan veya dolaylı istihdam, sermaye veya önemli nitelikte ticari ilişkinin kurulmamış olması,
- b) Son 5 yıl içerisinde, başta şirketin denetimini, derecelendirilmesini ve danışmanlığını yapan şirketler olmak üzere, yapılan anlaşmalar çerçevesinde şirketin faaliyet ve organizasyonunun tamamını veya belli bir bölümünü yürüten şirketlerde çalışma-

- mış ve yönetim kurulu üyesi olarak görev almamış olması,
- c) Son 5 yıl içerisinde, şirkete önemli ölçüde hizmet ve ürün sağlayan firmaların herhangi birisinde ortak, çalışan veya yönetim kurulu üyesi olmaması,
- d) Yönetim kurulu görevi dolayısıyla hissedar ise sermayede sahip olduğu payın oranının %1'den fazla olmaması ve bu payların imtiyazlı olmaması,
- e) Bağımsız yönetim kurulu üyesi olması sebebiyle üstleneceği görevleri gereği gibi yerine getirecek mesleki eğitim, bilgi ve tecrübeye sahip olması,
- f) Bağlı oldukları mevzuata uygun olması şartıyla üniversite öğretim üyeleri hariç, kamu kurum ve kuruluşlarında, aday gösterilme tarihi itibarıyla ve seçilmesi durumunda görevi süresince, tam zamanlı çalışmıyor olması,
- g) Gelir Vergisi Kanunu'na göre Türkiye'de yerleşmiş sayılması,
- h) Şirket faaliyetlerine olumlu katkılarda bulunabilecek, şirket ortakları arasındaki çıkar çatışmalarında tarafsızlığını koruyabilecek, menfaat sahiplerinin haklarını dikkate alarak özgürce karar verebilecek güçlü etik standartlara, mesleki itibara ve tecrübeye sahip olması.
- i) Şirket faaliyetlerinin işleyişini takip edebilecek ve üstlendiği görevlerin gereklerini tam olarak yerine getirebilecek ölçüde şirket işlerine zaman ayırabiliyor olması.

Yönetim kurulu, Denetimden Sorumlu Komite, Kurumsal Yönetim Komitesi, Aday Gösterme Komitesi, Riskin Erken Saptanması Komitesi ve Ücret Komitesi oluşturur; oluşturulmasının yapısal anlamda mümkün olmaması halinde, Kurumsal Yönetim Komitesi bu komitelerin görevlerini yerine getirir. İcra başkanı/genel müdür komitelerde görev alamaz. Bir yönetim kurulu üyesinin birden fazla komitede görev almamasına özen gösterilir.

Aday Gösterme Komitesi bağımsız yönetim kurulu üyelerinin aday gösterilmesinde önemli rol oynar. Bağımsız üyelik için aday tekliflerini bağımsızlık ölçütlerinin sağlanıp sağlanmadığı bakımından değerlendirir ve buna ilişkin değerlendirmesini yönetim kuruluna ra-

porlar. Bağımsız yönetim kurulu üye adayı ayrıca bağımsız olduğuna ilişkin yazılı bir beyan verir.

Yönetim kurulu, bağımsız üye aday listesini, genel kurul toplantısından en az 60 gün önce SPK'ya gönderir. SPK, eğer varsa, liste hakkında olumsuz görüşünü 30 gün içerisinde şirkete bildirir. SPK'nın olumsuz görüş bildirmiş olduğu kişi genel kurula bağımsız üye adayı olarak sunulamaz.

Şirketin her türlü ilişkili taraf işlemlerinde ve üçüncü kişiler lehine teminat, rehin ve ipotek verilmesine ilişkin yönetim kurulu kararlarında bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayı aranır. Bağımsız üyelerin çoğunluğunun söz konusu işlemi onaylamaması halinde, bu durum işleme ilişkin yeterli bilgiyi içerecek şekilde kamuyu aydınlatma düzenlemeleri çerçevesinde kamuya duyurulur ve işlem genel kurul onayına sunulur. Söz konusu genel kurul toplantılarında, işlemin tarafları ve bunlarla ilişkili kişilerin oy kullanamayacakları bir oylamada karar alınır; diğer pay sahiplerinin genel kurulda bu tür kararlara katılmaları sağlanır. Bu maddede belirtilen durumlar için yapılacak genel kurul toplantılarında toplantı nisabı aranmaz. Oy hakkı bulunanların adi çoğunluğu ile karar alınır. Bu esaslara uygun olarak alınmayan yönetim kurulu ile genel kurul kararları geçerli sayılmaz. Bu husus esas sözleşmeye yansıtılır.

Yönetim kurulu toplantı ve karar nisabına esas sözleşmede yer verilir.

Yönetim kurulu üyelerine ve üst düzey yöneticilere verilen ücretler ile sağlanan diğer tüm menfaatler, yıllık faaliyet raporu vasıtasıyla kamuya açıklanır.

Sonuç

Tebliğ ve İlkeler, Borsa Şirketleri bakımından uyulması zorunlu hükümler ve uyulması önerilen hükümler getirmiştir. Her halükarda Borsa Şirketleri, İlkelerin uygulanıp uygulanmadığına; uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu prensiplere tam olarak uymama dolayısıyla meydana gelen çıkar çatışmalarına ve gelecekte şirketin yönetim uygulamalarında İlkelerde yer alan hususlar bakımından bir değişiklik yapma planının olup olmadığına ilişkin açıklamaları faaliyet raporunda açıklar.

Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları*

Av. Naciye Yılmaz

Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (“Yönetmelik”) 28.11.2012 tarih ve 28481 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Kapsam

Yönetmeliğin 2. maddesi uyarınca, Yönetmeliğin kapsamı “*Bakanlık (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı) temsilcisinin bulunması zorunlu olan anonim şirket genel kurul toplantılarının belirlenmesi, anonim şirket genel kurul toplantılarında uygulanacak usul ve esaslar ve toplantılarda bulunacak Bakanlık temsilcilerinin görev, yetki ve nitelikleri ile bunlara yapılacak ödemeler, şirketlerin genel kurul çalışmalarının esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren iç yönergede bulunacak asgari unsurlar, genel kurula katılma ve oy kullanma hakkını kullanacak olan pay veya pay senetlerinin tevdi edildiği kişiler, tevdi edilen kişilerin bağlı oldukları esas ve usuller ile temsil belgesinin içeriği*” olarak belirlenmiştir.

Bu yazı kapsamında, genel kurul toplantılarında uygulanacak usul ve esaslardan toplantıların yapılmasına dair olanlar ele alınacaktır.

Toplantı Çeşitleri

Yönetmelik, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda (“TTK”) genel anlamda düzenlenen genel kurul toplantılarına ilişkin detayları ortaya koyar. Bu kapsamda, olağan ve olağanüstü genel kurul toplantıları ile imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu toplantısı anonim şirketlerde yapılan ilgili toplantılar olarak belirtilir.

Olağan genel kurul toplantılarında; organların seçimi, finansal tablolar, yıllık faaliyet raporu, kara ilişkin hususlar, yönetim kurulu üye-

* Aralık 2012 tarihli Makale

lerinin ibrası ile faaliyet dönemi içinde gerekli görülen diğer konular görüşülür.

Olağanüstü genel kurul toplantıları, olağan toplantılar dışında, şirket için toplantı yapılması gerekli ve acele ise yapılan toplantılardır.

Bu toplantılara ek olarak, şirket payları arasında imtiyazlı payların bulunması ve ana sözleşmede yapılacak değişiklik ile imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının kısıtlanması söz konusu ise, belirtilen değişiklik kararının onaylanması için imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu toplanır. Ancak, ilgili genel kurul toplantısında imtiyazlı payları temsil eden sermayenin %60 veya daha fazla oranda bizzat veya temsilcileri aracılığıyla bulunması ve çoğunluğunun genel kurulda ana sözleşme değişikliğine olumlu oy vermeleri halinde, ayrıca imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu toplantısı yapılmasına gerek yoktur.

Toplantı Zamanı

Yönetmeliğin 7. maddesi uyarınca, olağan genel kurul toplantıları her hesap dönemi sonundan itibaren 3 ay içinde yapılır. Olağanüstü genel kurul toplantıları ise, gerek bulunması halinde yapıldığından herhangi bir zaman belirlemesine tabi değildir.

İmtiyazlı pay sahipleri özel kurulu, yukarıda belirtilen türden bir ana sözleşme değişikliğine karar verilmesi durumunda, bu karar tarihinden itibaren 1 ay içinde toplantıya çağrılır. Çağrıya rağmen imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu toplanamazsa, genel kurul kararı onaylanmış sayılır.

Toplantı Yeri

Genel kurul toplantıları, şirket ana sözleşmesinde aksi düzenlenmediği takdirde, şirketin merkezinin bulunduğu mülki idare birimi sınırları içinde yapılır. Toplantının bu yerden başka bir yerde veya yurt dışında yapılabilmesi ana sözleşmede açıkça düzenlenmesine bağlıdır.

Toplantıya dair ilan edilen çağrıda, toplantı yerinin doğru ve detaylı olarak belirtilmesi gerekir.

Toplantıya Çağrı

Yönetmeliğin 9. maddesinde, TTK'da farklı hükümlerde düzenlenen genel kurulu toplantıya çağırma yetkilileri ve mahkeme izni bir

başlık altında toplanmıştır. Yönetmeliğin daha sonraki maddelerinde ise, çağrı usulü, genel kurulun toplantıya çağrılmasına dair ilanın içeriği ve çağrısız toplantıya dair esaslar belirlenir.

Bu kapsamda, kural olarak genel kurul yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Yönetim kurulunun bulunmaması, toplanamaması veya toplantı nisabının oluşmasına olanak bulunmadığı takdirde ise, genel kurul, TTK'nın 410. maddesi uyarınca mahkemeden izin alan herhangi pay sahibi tarafından toplantıya çağırılabilir.

Şirkette azlığı oluşturan pay sahipleri (şirket sermayesinin en az %10'u, halka açık anonim şirketlerde ise en az %5'i veya ana sözleşmede öngörülmüşse daha az bir oran ile azlığı oluşturan pay sahipleri) de genel kurulun toplantıya çağrılmasını yönetim kurulundan talep edebilir. Bu talep noter aracılığı ile ve yazılı olarak yapılmalıdır.

Bunlara ek olarak, Yönetmeliğin 9(5) maddesi uyarınca kayyım, 9(6) maddesi uyarınca ise, tasfiye halinde tasfiye memurları genel kurul toplantıya çağırabilir.

Yönetmeliğin 10. maddesi uyarınca, genel kurul toplantıdan en az 2 hafta önce toplantıya çağrılır. Belirtilen 2 hafta hesaplanırken, ilan ve toplantı günleri dikkate alınmaz.

Yönetmeliğin 11. maddesinde, ilanının içeriği detaylı bir şekilde ortaya konulurken, 12. maddede, genel kurulun çağrısız olarak toplanması düzenlenir. Şu kadar ki, "bütün pay sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, çağrı usulüne uyulmaksızın genel kurul olarak toplanabilir".

Toplantıya Katılım ve Toplantıda Oy Hakkı

Yönetim kurulu tarafından hazırlanan genel kurula katılabilecekler listesinde yer alan her pay sahibi veya temsilcisi genel kurula katılabilir. Temsilci pay sahibi olmak zorunda değildir, şu kadar ki, temsilcinin pay sahibi olmasını öngören ana sözleşme hükümleri geçersiz sayılır.

Her pay sahibinin genel kurulda en az bir oy hakkı bulunur. Bununla birlikte, oy hakkının doğması için pay bedelinin dörtte birinin veya ana sözleşmede daha yüksek bir miktar öngörülmüşse bu bedelin ödenmesi gerekir.

Bakanlık Temsilcisi Bulundurma Zorunluluğuna Son Verilmesi

Kural olarak genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisi bulundurma zorunluluğuna son verilmiştir. Ancak aşağıda sayılan toplantılarda bakanlık temsilcisi bulundurulması zorunludur:

- Kuruluş ve ana sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketlerin bütün genel kurul toplantılarında,
- Diğer şirketlerde ise gündeminde;
 - o sermayenin artırılması veya azaltılması,
 - o kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi ve kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması,
 - o kayıtlı sermaye tavanının artırılması veya faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin ana sözleşme değişikliği,
 - o birleşme, bölünme veya tür değişikliği

konuları bulunan genel kurul toplantıları,

- Genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan şirketlerin genel kurul toplantıları,
- Yurt dışında yapılacak bütün genel kurul toplantıları,
- Yurt dışında yapılacak imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantıları.

Yürürlük

Yönetmelik hükümleri, yönetim kurulunun ibrasında ve yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davası açılmasında imtiyazlı oy kullanılmayacağına dair 19/2(b) maddesi ile internet sitesinde ilan zorunluluğunu düzenleyen hükümler dışında yayımı tarihinde yürürlüğe girer. Belirtilen düzenlemelerin yürürlüğü ise, sırasıyla, 01.07.2013 ve 01.10.2013 tarihleridir.

İşletme/İşyeri Devri'nde Aktif ve Pasiflerin Kül Halinde Devri*

Av. Berna Aşık Zibel

TTK ve YTTK Işığında İşletme Kavramı

Ticari işletme kavramı doktrinde, sermaye, emek ve idarenin bir organizasyon içinde ticari faaliyette bulunması olarak tanımlanmaktadır¹. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) kapsamında ticari işletmeyi tanımlamak bakımından en önemli unsurun “ticari şekilde işletilme” olduğu belirtilmektedir.

TTK m. 11/I'e göre, “*ticarethane, fabrika ve ticari şekilde işletilen diğer müesseseler ticari işletme sayılır*”. TTK, ticari işletme kavramını temel kavram olarak belirlemiş olmasına rağmen, ticari işletmenin unsurlarını gösteren isabetli bir tanım yapmamış, sadece ticari işletme türlerini belirtmekle yetinmiştir. TTK m. 12 ve 13'de ise, hangi tür işlemlerle uğraşan müesseselerin, ticarethane veya diğer ticari müesseselerden sayılacağı gösterilmiştir.

Diğer taraftan, bir işletme, TTK m. 12 veya m. 13'te gösterilen alanlarda çalışsa da, önemli olan ticari faaliyetin esnaf faaliyeti düzeyini aşıp aşmadığıdır. Bu husus, Ticaret Sicili Tüzüğü m. 14/II'de belirtilen; “*bir gelir sağlamayı hedef tutmayan veya devamlı olmayan faaliyetlerle Türk Ticaret Kanununun 17. maddesinde tarif edilen esnaf faaliyeti sınırlarını aşmayan faaliyetler ticari işletme sayılmaz*” hükmü ile mevzuatta belirtilmiştir. Yine Yargıtay kararlarında bir müessesenin ticari işletme sayılması için, ticari muhasebeyi gerektiren bir hacme ve öneme sahip olması koşulunun da gerekeceğini belirtmektedir.

İşbu esaslar ışığında, 6012 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu (“YTTK”) m. 11 ile “esnaf faaliyeti sınırını aşma” esası ticari işletme tanımının yapılması bakımından esaslı unsur olarak kabul etmiştir.

* Şubat 2012 tarihli Makale

¹ Poroy/Yasaman; Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, 13. Bası, s. 27-28.

İşletme/İşyeri Devri Kavramı ve Aktif ve Pasiflerin Kül Halinde Devri ile ilgili Tartışmalar

Halen yürürlükte olan kanunlarımız kapsamında, ticari işletmenin devri 818 sayılı Borçlar Kanunu (“BK”) ile düzenlenmiştir.

BK 179’uncu maddesi uyarınca; *“bir mameleki veya bir işletmeyi aktif ve pasifleriyle birlikte devralan kimse, bunu alacaklılara ihbar veya gazetelerde ilan ettiği tarihten itibaren onlara karşı mamelekin veya işletmenin borçlarından mesul olur; şu kadar ki, iki yıl müddetle evvelki borçlu dahi yenisiyle birlikte müteselsilen mesul kalır; bu müddet muaccel borçlar için ihbar veya ilan tarihinden ve daha sonra muaccel olacak borçlar için de muacceliyet tarihinden itibaren işlemeye başlar”*.

Buna ek olarak, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında (“İK”) tamamlayıcı bir hüküm düzenlenmiştir. Genel bir kural olarak işyeri devri halinde, devir anında söz konusu işyerinde mevcut iş sözleşmeleri, diğer bir deyişle işyeri çalışanları bütün hak ve borçları ile kendiliğinden, işletmeyi sürdüreceği olan yeni iş sahibine devrolmaktadır.

Teorik olarak, bir malvarlığı satışı “işyeri devri” veya “ticari işletme devri” olarak niteleyebilmek için, devralan işyerinin tamamını veya ticari işletmenin (başlı başına bir ticari faaliyet sayılabilecek) ayrılabilir bir işletme bölümünü tüm hak ve borçları ile birlikte bir bütün halinde devralıyor olması gerekmektedir. Bu sebeple, eğer devreden yalnızca bazı malvarlıklarını (ör: taşınmaz, makine veya sair) devretmekte, ancak borç ve yükümlülükleri kendisinde tutmakta ise, bu işlem genel anlamı ile işyeri devri olarak değil, yalnızca bir malvarlığı devri olarak değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, doktrinde² ve yerleşik Yargıtay içtihatlarında³ kabul gören baskın görüş uyarınca, işletmenin münferit bazı unsurları devredilmemiş olsa bile, devrolunan unsurlarla ticari işletmenin işletme olarak devamı mümkün ise, bu işlem BK’nın 179’uncu maddesi uyarınca

² **Poroy/Yasaman**; s. 46; **Ülgen/Teoman/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer/Ertan**; Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006, 1. Bası, s. 170.

³ Yargıtay 21. Hukuk Dairesi E. 2005/1077 K. 2005/1752 T. 1.3.2005; Yargıtay 21. Hukuk Dairesi E. 2004/6582 K. 2004/6965 T. 14.9.2004; Yargıtay 21. Hukuk Dairesi E. 2001/6728 K. 2001/6742 T. 15.10.2001; 15. Hukuk Dairesi E. 1995/1063 K. 1995/1252 T. 6.3.1995; ve sair kararlar.

“işletme devri” kabul edilmektedir. Ayrıca BK 179’uncu maddenin ticari işletmenin devri bakımından emredici hüküm olduğu belirtilerek, yalnızca aktiflerin bütünüünün devrini engelleyen kararlar verilmektedir.

Bu doğrultuda, bir işletmenin faaliyetini sürdürmesini sağlayan asli unsurlarını konu alan devirler, sadece malvarlıklarını içerse dahi, “örtülü işletme devri” kabul edilmekte ve söz konusu işletmeye ilişkin pasiflerinde bu aktiflerle birlikte devir alana geçtiği yönünde kararlar verilmektedir.

Diğer bir deyişle, bir işyerinin belirli unsurlarının bölümler halinde veya ayrı devir işlemleri ile devredilmesi, devralanın devredilen işyeri veya işletme ile ilgili sorumlulukları üstlenmesinin önüne geçemekte veya işletme devrinden kaynaklanan hukuki yaptırımlardan kaçınma imkânı vermemektedir.

BK’nın 179uncu maddesi, yukarıda belirtildiği üzere, baskın görüş uyarınca emredici nitelikte kabul edilmektedir. Bu sebeple, bu maddeye aykırı şekilde işlem yapılması yönünde alınan kararların da emredici kanun hükmüne aykırılık sebebiyle butlanının, her zaman menfaat sahiplerince ileri sürülebileceği yine yerleşik Yargıtay içtihatlarınca kabul edilmektedir⁴.

Diğer taraftan, Türk hukuk doktrininde bu görüşe katılmayan sesler de bulunmaktadır. Aksi görüş uyarınca, BK m. 179’a göre bir işletmenin asli unsurlarına ilişkin devirler bakımından aktif ve pasiflerin birlikte devri emredici bir kural değildir. Bu görüş, borçların devralana geçmesi için işletmenin aktif ve pasifleri ile birlikte bir bütün olarak devrinin gerektiğini, ancak bunun yalnızca aktiflerin devrine engel oluşturmayacağını ve BK m. 179’un gerek lafzen gerekse özü itibarıyla bu şekilde okunması gerektiğini belirtmektedir. Diğer bir deyişle, işletmeye müstehab malvarlıklarının tamamının veya esaslı unsurlarının devri, tarafların iradesi bu yönde değil ise, borç ve yükümlülüklerin de devri anlamına gelmemelidir. Buna göre, işletmenin malvarlıklarının tamamı da borç ve yükümlülüklerden ayrı bir şekilde devre konu olabilmelidir⁵.

⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 1978/3158 K. 1978/3661 T. 6.7.1978 ve sair kararlar.

⁵ **Mehmet Fatih Arıcı**, Ticari İşletmenin Aktifi ve Pasifi ile Devri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 79, 148, 156, 157, 165.

Bir diğer görüşe göre, devir sözleşmesi kapsamında borçların nakli açıkça veya örtülü olarak kararlaştırılabilir⁶. Sözleşme açıkça aksi yönde bir düzenleme yapmamış ise, devralan kural olarak işletmeyle birlikte borçları da üstlenecektir, yeter ki, işletmeyi bir bütün olarak aktif ve pasifleri ile devralmış olsun⁷.

BK m. 179'un emredici kural olduğunu belirten ve işletmenin aktiflerini bütününe pasiflerinden ayrı olarak devredilemeyeceğini savunan yerleşik görüşün dayandığı en önemli iddia, bir işletmenin malvarlıklarının yükümlülükler olmaksızın devredilmesinin o işletmeyi, alacaklılarını veya diğer menfaat sahiplerini zarara sokacağı veya böyle bir devrin yalnızca bu maksatla yapılabileceği iddiasıdır.

Buna karşılık, aksi görüş, işletmenin malvarlığı unsurlarının devri karşılığında devir bedeli olarak piyasa koşullarına uygun bir karşılık ödenmekte ise bu işlemin geçerli bir işlem olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Zira borçlar ile birlikte devredilen işletme unsurlarının piyasa değeri ile yalnızca malvarlıklarını içeren bir devrin piyasa değeri aynı olmayacaktır.

İcra İflas Kanunu ("İİK") m. 280 uyarınca, tediye kabiliyetini kaybetmiş bir ticari işletmenin, bu ticari işletmenin alacaklılarını tazmin etmeme amacıyla yaptığı tüm işlemler geçersiz kabul edilecektir. Ancak bunun için, işlemin diğer tarafının şirketin ekonomik durumundan haberdar olması ve alacaklıları ızzar kastını bilmesi veya bilmesinin gerektiğine ilişkin açık bir delilin olması aranmaktadır. Bunun yanı sıra, aynı maddenin üçüncü paragrafı uyarınca bir işletmenin bütününe veya mal varlıklarının önemli bir bölümünü satın ve devir alan kişinin, söz konusu ekonomik durumu ve alacaklıları ızzar kastını bildiği varsayılacaktır. Bu hükümleri yukarıda belirtilen İİK m. 280 çerçevesinde uygulayabilmek için, devir işleminin tarihinden itibaren devam eden iki yıl içinde devre konu işletme veya malvarlıklarına ilişkin olarak haciz veya iflas talep etmiş bir alacaklı tarafından, işlem tarihinden itibaren en geç beş yıllık zamanaşımı süresi içinde iptal davası açılmış olması gerekmektedir.

⁶ **Abuzer Kendigelen**, Hukuki Mütaalalar IV, s. 12.

⁷ **Arıcı**, s. 75 atfıyla **Claus-Wilhelm Canaris**, *Hendelsrect*, 24., vollständig neu bearbeitete Auflage, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2006, 8, II, N. 11.

Görüldüğü üzere, İİK kapsamında bir işletme devri işleminin geçersizliğinin ileri sürülebilmesi için malvarlıklarının borçlardan ayrı olarak devrinden bahsedilmemekte, ilgili şirketin olumsuz ekonomik durumu ifade eden belirli koşulların oluşması ve işlemin yapılmasında ızzar kastı aranmaktadır.

İİK'nın yukarıda belirtilen maddesi, BK m. 179 uyarınca aktif ve pasiflerin birlikte devrinin emredici olmadığını belirten aksi görüşleri destekler niteliktedir.

Bir devrin "işletme devri" mi yoksa "malvarlığı devri" mi olduğu hususunun belirlenmesi bakımından belirleyici faktör tarafların nihai amacıdır.

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecek 6098 sayılı Yeni Borçlar Kanunu'nun ("YBK") ilgili hükümleri incelendiğinde, işletme devrine ilişkin madde 202'nin BK m. 179'daki kuralı tekrar ettiği belirtilebilir. Ancak, YBK'nın daha sadeleştirilmiş bir ifade tarzı benimsemesi sebebiyle, işletme devri için aktif ve pasiflerin birlikte devri zorunluluğunu aramadığı yönünde görüş belirtmek daha kolaylaşmaktadır. YBK madde 202 uyarınca, işletmeyi devralan kişi bunu ancak aktifleri ve pasifleri ile birlikte devraldı ise borçlardan da sorumlu olacaktır. Diğer bir deyişle, YBK'nın bu hükmü karşısında, devralanın işletmenin yalnızca aktiflerini devraldığı ancak pasiflerini devralmadığı ileri sürülebilecektir.

İşletme/işyeri devri için alışlagelmiş uygulama çerçeve bir "malvarlığı/işletme devri anlaşması" yapılmasıdır. Ancak, halen yürürlükte olan BK ve TTK hükümleri dikkate alındığında, işlemin kapanış aşamasında, sözleşmeye konu işletmenin devrine ilişkin her bir malvarlığını ayrı ayrı prosedürlerle devretmek gerekmektedir; örneğin, bir taşınmaz devri gerekiyor ise, söz konusu devir ilgili tapu müdürlüğünde, bir araç devri gerekiyorsa, noter ve ilgili trafik sicili veya emniyet müdürlüğünde ve taşınır devri gerekiyorsa faturalandırma usulü ile devir gerekecektir.

1 Temmuz 2012'den itibaren yürürlüğe girecek olan YTTK m. 13/III uyarınca: "*Ticari işletme, içerdiği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu olan tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün halinde devredilebilir ve diğer işlemlere konu olabilir. Aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikri mülkiyet*

haklarını ve sürekli olarak işletmeye özgülenen malvarlığı unsurlarını içerdiği kabul olunur. Bu devir sözleşmesi ile işletmeyi bir bütün halinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılır ve ticaret siciline tescil ve ilan edilir.”

Görüldüğü üzere, YTTK'nın yukarıdaki ifadesi de, işletme devri bakımından, aktif pasif birlikteliğinin zorunlu unsur olmadığını, tarafların amaç ve niyetleri ile söz konusu işleme konu unsurları serbestçe belirleyebilecekleri iddiasını güçlendirmektedir. Zira sözleşmeye konu unsurlarının aksinin düzenlenebileceği açıkça belirtilmiş ve madde metninde yükümlülük ve borçlara atıf yapılmamıştır.

Sonuç

Yukarıda ayrıntılı olarak tartışıldığı üzere, gerek YBK gerek YTTK'nın işletme devrine konu hükümleri, işletme devri işlemi için aktif ve pasiflerin birlikte devrinin zorunlu bir unsur olarak görülmesi gerektiği görüşünü destekler niteliktedir.

Ancak ilgili hükümlerin Yargıtay tarafından nasıl yorumlanacağı, bu kanunların yürürlüğe girmesi sonrası ortaya çıkabilecek uyumsuzluklar sonucu anlaşılacaktır.

Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmeleri ve Yeni Müesseseler*

Av. Berna Aşık Zibel

Acentelik Sözleşmelerinin Yasal Çerçevesi

Acentelik sözleşmeleri 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile daha ayrıntılı şekilde düzenlenmiş, acentelik sözleşmelerine ilişkin eski kanun metninde yer almayan fakat Yargıtay kararları ile şekillenen bazı hususlar ilk kez kanun metnine aktarılmıştır. Bu sebeple acentelik sözleşmeleri işbu çalışma kapsamında genel olarak değerlendirilmekte ve özellikle yeni düzenlemelere ayrıca yer verilmektedir.

Acente YTTK'nın 102'inci maddesi uyarınca *“Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimse”* olarak tanımlanmıştır.

Bu tanım çerçevesinde, acentelik ilişkisinin ana unsurları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Acentenin, ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmesi veya bunları o tacir adına yapması;
- acentenin aracılık veya sözleşme yapma faaliyetlerinin yasal dayanağı olan bir sözleşme ilişkisine dayanması,
- bu faaliyetlerin süreklilik göstermesi ve acentenin bu faaliyetleri meslek olarak sürdürmesi.

Bu kapsamda, acente müvekkilin ticari işletmesi ile ilgili sözleşmelerde aracılık faaliyetleri yürütmekte veya bu faaliyetleri müvekkil hesabına gerçekleştirmektedir. Müvekkil ve acente arasındaki ilişki bu bakımdan özel bir temsil ilişkisi olarak da değerlendirilebilir. Gerçek veya tüzel kişi olarak acentenin, hukuken acentelik iş ve işlemlerini

* Ekim 2012 tarihli Makale

müvekkilin talimatlarına ve menfaatlerine uygun şekilde gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Sözleşme serbestisi prensibi temelde acentelik sözleşmeleri için de geçerlidir. Sözleşmesel düzenlemelerin bulunmaması halinde, YTTK'nin acentelik sözleşmesine ilişkin maddeleri uygulanacaktır. Bunun yanı sıra YTTK'nin acentelik hükümlerinde düzenleme bulunmayan hallerde, aracılık faaliyeti yapan acentelere 6098 sayılı yeni Borçlar Kanunu'nun ("YBK") simsarlık ile ilgili düzenlemeleri, sözleşme yapma faaliyetinde bulunan acentelere ise komisyonculuk düzenlemeleri, burada da hüküm bulunmayan hallerde ise vekâlet ile ilgili düzenlemeler uygulama alanı bulur.

Ayrıca acentelik ile ilgili belirli bazı özel haller bazı özel kanunlar ile düzenlenmiştir. Örneğin, sigorta acenteleri Sigortacılık Kanunu ile, seyahat acenteleri Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ile düzenlenmiştir. Ayrıca yine sermaye piyasası araçlarının alım satımı ile ilgili faaliyet gösteren aracı kuruluş acenteleri ise Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri V No: 46 sayılı Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Tebliği ile düzenlenmektedir.

Acentelik Sözleşmesi'nin Yasal Şekli

YBK'da düzenlenen genel kural uyarınca, özel olarak kanunda belirtilmediği sürece, sözleşmelerin geçerliliği için özel bir şekil şartı söz konusu değildir. Dolayısıyla şekil şartı ile ilgili özel bir kanun olmadığı ve YTTK'da da ayrıca özel kural ile şekil şartı getirilmediğinden, acentelik sözleşmeleri sözlü olarak da yapılabilir. Diğer taraftan, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca 2500 TL üzerindeki işlemlerin senetle ispat kuralı sebebiyle, bir acentelik ilişkisi ile ilgili uyuşmazlık olduğunda, sözleşmenin varlığını iddia eden tarafça ispatı ve belirtilen rakamı aşan meblağlarda yazılı delil sunulması gerekecektir.

Belirtilen hususlardan bağımsız olarak, acenteye müvekkil adına sözleşme yapma yetkisi verildiği durumlarda veya müvekkil adına ödeme alma, alacak miktarını yenileme veya düşürme gibi yetkilerin mutlaka yazılı olarak verilmesi gerekmektedir. Ayrıca sözleşme yapma yetkisinin acente tarafından tescil ve ilan ettirilmesi zorunludur.

Acentenin Hak ve Borçları

Taraflar acenteye tanınacak hak ve borçları serbestçe belirleyebilirler. Ancak bu yönde bir düzenleme yapılmış olsa dahi temel hak ve borçları kanuni düzenlemeler çerçevesinde belirlemek mümkündür.

Borçlar

Türk ticaret ve sözleşme hukuku uyarınca, genel olarak acentenin borçları şunlardır:

- Kendisine bırakılan bölge içerisinde müvekkilin iş ve işletmesi ile ilgili faaliyetler yürütmek. Müvekkilin bu faaliyetleri sözleşmesel olarak kısıtlama imkânı vardır. Aynı şekilde, müvekkil acenteye satış hedefleri uygulayabilir;
- Müvekkilin menfaatlerini gözetmek, örneğin müşterileri seçerken özen göstermesi, pazar koşullarını izlemesi gibi;
- Güven ve sadakat yükümlülüğüne uygun davranmak ki bu yükümlülükler, (i) müvekkil acente ilişkisine dair her türlü husus konusunda müvekkili bilgilendirmeyi ve (ii) acentenin bağımsızlığına aykırı olmamak kaydı ile müvekkilin talimatlarına uygun davranmayı, (iii) rekabet etmemeyi ve (iv) gizlilik yükümlülüğünü içerir;
- İhtiyaç olduğunda, müvekkili lehine koruyucu ve önleyici tedbirler almak, örneğin gerektiğinde ihtar, ihbar, protesto bildirmesi, ihtiyati tedbir kararı alınması, delil tespiti gibi;
- Müvekkiline her türlü ödeme ve belge teslimini zamanında ve gecikmeden yapmak.

Haklar

Türk ticaret ve sözleşme hukuku uyarınca, genel olarak acentenin yükümlülükleri şunlardır:

- Ücret talep etmek. Acente ücrete ancak müşteri satış sözleşmesi uyarınca ödemesi gereken meblağı zamanında ödemesinin akabinde kazanacaktır;
- Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, münhasır olarak atandığı bölge kapsamında faaliyetlerini sürdürmek;
- Olağanüstü giderlerin tazminini talep etmek;

- Sözleşmenin müvekkil tarafından haksız olarak ve acente tarafından geçerli olarak feshedilmesi halinde müşterilerini kaybetme ve finansal zorluk yaşama ile ilgili denkleştirme tazminatı talep etmek;
- Sözleşme sonrası bir rekabet yasağı öngörülmüş ise, rekabet etmeme için özel bir tazminat talep etmek.

Müvekkilin Hak ve Borçları

Tekrardan kaçınmak için, karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerin genel özelliklerine uygun olarak, acentenin haklarının müvekkilin borçlarıyla, borçlarının ise müvekkilin hakları ile uyum sağladığını belirtebiliriz. Özel olarak belirtmek gerekirse, müvekkilin, kabul edip etmediği işleri acenteye derhal bildirmek, mallarla ilgili belgeleri vermek, acentenin sözleşmeyi yerine getirmesi ile ilgili gerekli bilgileri vermek ve özellikle iş hacminin acentenin bekleyebileceğinden düşük olduğunu bildirmek ve ücret ödemek yükümlülükleri temel borçlarını oluşturur.

Acentenin Yetkileri ve Yetkisiz Temsil

Türk hukuku uyarınca acenteye tanınmış yetkiler aşağıda kısaca belirtilmiştir.

- Kendisine verilen talimat ve yetki uyarınca müvekkil adına ve hesabına müşteriler ile yapılacak sözleşmelere aracılık etmek ve/veya sözleşmeleri yapmak. Bu çerçevede iki tür acenteden bahsedilebilir: (i) müvekkili adına ve hesabına sözleşme yapma yetkisini haiz acenteler, (ii) müvekkili ad ve hesabına sözleşme yapma yetkisini haiz olmayan acenteler.
- İhtiyaç olduğunda, müvekkili lehine koruyucu ve önleyici tedbirler almak üzere müvekkili temsil etmek ki bu yetki müvekkili mahkemeler nezdinde temsil yetkisini kapsamaktadır.
- yapılan sözleşmeler çerçevesinde bizzat kendisi tarafından sunulan hizmetlere ilişkin ödemeleri almak.

YTTK madde 108 uyarınca, acentenin yetkisiz olarak veya yetki sınırlarını aşmak sureti ile işlem yapması halinde, müvekkil bunu öğ-

renir öğrenmez icazet verebilir. İcazet verilmez ise, acente kendi ad ve hesabına sorumlu olur.

Acentelik Sözleşmesi'nin Sona Ermesi

Süresiz bir acente sözleşmesinin varlığı halinde, taraflardan herhangi biri, tasarlanan fesih tarihinde en az üç ay önce ihtarda bulunmak sureti ile sözleşmeyi feshedebilir. Belirli süreli sözleşmeler, taraflar kendiliğinden yenilenme ile ilgili sözleşmesel bir düzenleme yapmamışlarsa, sözleşme süresinin dolması ile kendiliğinden sona erer. Her iki halde de, taraflar haklı sebeplerin varlığı halinde sözleşmenin derhal feshini talep edebilirler.

İflas, ölüm ve kısıtlılık hali gibi YBK'ya atıf yapılan haller dışında, fesih için haklı sebep oluşturabilecek hususlar YTTK'da açık bir hüküm ile sayılmamıştır. Ancak sınırlı sayıda olmayacak şekilde bazı hususlar Yargıtay kararları ile fesih için haklı sebep kabul edilmiştir. Bunlara örnek olarak:

- Sözleşme taraflarından birinin faaliyetlerini makul olmayan bir süre için durdurması veya durdurma yükümlülüğünün bulunması,
- Sözleşme taraflarından birinin doğrudan veya dolaylı olarak diğer tarafa zarar verici faaliyetlerde bulunması,
- Yazılı ihtara rağmen ödemelerde temerrüde düşülmesi.

Bunlara ek olarak, acentelik sözleşmesinin tarafları, kanunun emredici kurallarına aykırı olmamak şartı ile karşılıklı olarak sözleşme kapsamında fesih için haklı sebepler düzenleyebilirler.

Ayrıca yine, acentelik sözleşmesi, kendiliğinden yenilenmeye ilişkin hüküm içermiyorsa veya taraflar devam etme konusunda anlaşarak sözleşmeyi sürdürmemiş ise, süresinin sona ermesi ile de kendiliğinden sona erecektir.

Denkleştirme Tazminatı

YTTK'nın yürürlüğe girmesinden önce, Türk hukukunda denkleştirme tazminatını diğer bir deyişle portföy tazminatını düzenleyen açık bir hüküm yoktu. Ancak denkleştirme tazminatı kavramı ve temelleri ile ilgili kurallar Yargıtay kararları ile şekillenmişti.

Yargıtay kararları ile ortaya uygulama uyarınca, acentelik sözleşmesinin feshi halinde (üç aylık süre verilmiş olmasından bağımsız olarak) acente tarafından yaratılan müşteri çevresi sebebiyle mahkeme tarafından “portföy tazminatına” hükmedilmekte idi. Tazminatın ölçülmesine ilişkin metot mahkemenin yetkisine bırakılmakta ise de, uygulamada acentenin son beş yıl içerisinde sağladığı net kazancın bir yıllık ortalaması ile sınırlandırılıyordu.

YTTK'nın yürürlüğe girmesi ile, acenteler için denkleştirme tazminatı madde 122 çerçevesinde açıkça düzenlenmiş oldu. Buna göre, denkleştirme tazminatına hükmedilmesi için, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra;

- Müvekkil, acentenin bulduğu yeni müşteriler sayesinde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra da önemli menfaatler elde ediyorsa,
- Acente, sözleşme ilişkisinin sona ermesinin sonucu olarak, onun tarafından işletmeye kazandırılmış müşterilerle yapılmış veya kısa bir süre içinde yapılacak olan işler dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği ücret isteme hakkını kaybediyorsa ve,
- Somut olayın özellik ve şartları değerlendirildiğinde, ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa,

acente müvekkilden uygun bir tazminat isteyebilir.

YTTK ayrıca tazminatın, acentenin son beş yıllık faaliyeti sonucu aldığı yıllık komisyon veya diğer ödemelerin ortalamasını aşamayacağını düzenlemiştir. Sözleşme ilişkisi daha kısa bir süre devam etmişse, faaliyetin devamı sırasındaki ortalama esas alınır. Sözleşmeyi haklı bir sebep olmaksızın acente feshetmişse, veya acentenin kusuru sebebiyle sözleşme müvekkil tarafından haklı sebeple feshedilmişse, acente denkleştirme tazminatı talebinde bulunamayacaktır. Denkleştirme tazminatı isteminden önceden feragat edilemez. Diğer bir deyişle, acentelik sözleşmesi acentenin denkleştirme tazminatına hak kazanmayacağını açıkça düzenlemiş olsa bile mahkeme yine de acente lehine denkleştirme tazminatına karar verebilir.

Tazminata ilişkin taleplerin sözleşmenin feshinden itibaren bir yıllık süre içinde ileri sürülmesi gerekir.

Rekabet Yasağı ve Tazminat

YTTK'nın 104'üncü maddesi uyarınca, yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamayacağı gibi, acente de aynı yer veya bölgede, birbirleriyle rekabette bulunan birden çok ticari işletme hesabına acentelik yapamaz. Diğer bir deyişle taraflar aksini kararlaştırmadığı sürece, acente sözleşme süresi boyunca rekabet etmeme ve rakiplerle çalışmama yasağı ile bağlıdır. Diğer bir deyişle, acentelik ilişkisi süresince rekabet yasağı aksi kararlaştırılmadığı sürece acenteyi bağlar.

Diğer taraftan, kanuna göre, sözleşme sonrası acentenin rekabet etmeme yükümlülüğü bulunmamaktadır. YTTK ile ilk defa düzenleme alanı bulmuş diğer bir konu da 123'üncü madde ile öngörülmuş olan sözleşme sonrası rekabet yasağı anlaşmalarına ilişkin kurallardır. Acentenin, işletmesine ilişkin faaliyetlerini, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonrası için sınırlandıran anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve anlaşma hükümlerini içeren ve müvekkil tarafından imzalanmış bulunan bir belgenin acenteye verilmesi gerekir. Rekabet yasağı öngören bu tür bir anlaşma en çok, ilişkinin bitiminden itibaren iki yıllık süre için yapılabilir ve yalnızca acenteye bırakılmış olan bölgeye veya müşteri çevresine ve kurulmasına aracılık ettiği sözleşmelerin talluk ettiği konulara ilişkin olabilir. Müvekkilin, rekabet sınırlaması dolayısıyla, acenteye uygun bir tazminat ödemesi şarttır. Müvekkil, sözleşme ilişkisinin sona ermesine kadar, rekabet sınırlamasının uygulanmasından yazılı olarak vazgeçebilir. Bu hâlde müvekkil, vazgeçme beyanından itibaren altı ayın geçmesiyle tazminat ödeme borcundan kurtulur. Taraflardan biri, diğer tarafın kusurlu davranışı nedeniyle haklı sebeplerle sözleşme ilişkisini feshederse, fesihden itibaren bir ay içinde rekabet sözleşmesiyle bağlı olmadığını diğer tarafa yazılı olarak bildirebilir. Bu düzenlemelere aykırı şartlar, acentenin aleyhine olduğu ölçüde geçersizdir.

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu*

Av. Nilay Çelebi

Giriş

21.11.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu¹ (“6361 sayılı Kanun” veya “Kanun”) ile 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu, 30.09.1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

6361 sayılı Kanunun amacı; finansal kuruluş olarak faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları ile finansal kiralama, faktoring ve finansman sözleşmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

6361 sayılı Kanun ile söz konusu şirketler ‘finansal kuruluş’ olarak tanımlanarak mali sistemin önemli bir parçasını oluşturdukları vurgulanmış ve şirketlerin kuruluş ve faaliyetlerine yasal altyapı oluşturulmuş ve etkin gözetim ve denetim sistemi getirilmiştir.

6361 sayılı Kanunla getirilen en önemli yeniliklerden bir diğeri tüzel kişiliği haiz ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliğinin” kurulması ve şirketlerin söz konusu Birliğe üye olma zorunluluğunun getirilmesidir. Birliğin kurulması ve faaliyete geçmesiyle sektörde tüm şirketler koordineli biçimde hareket edecek ve yasal düzenlemelere uygun olarak belli standartlar dahilinde faaliyet göstereceklerdir.

6361 sayılı Kanun’un Önemli Hükümleri

6361 sayılı Kanun’un Geçici 1. Maddesi uyarınca, ilgili kanuna göre çıkarılacak düzenlemeler yürürlüğe girene kadar, kaldırılan hükümlere dayanılarak çıkarılan düzenlemelerin, 6361 sayılı Kanun’a

* *Aralık 2012 tarihli Makale*

¹ 13 Aralık 2012 tarih ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Aynı madde uyarınca 6361 sayılı Kanunca öngörülen düzenlemeler 1 yıl içinde yürürlüğe konulur.

6361 sayılı Kanun'un intibak süresine ilişkin Geçici 2. Maddesi uyarınca, bu kanuna tabi şirketler durumlarını, kanunun yayımı tarihinden itibaren, asgari sermayeyi düzenleyen 5(1)(e) hükmüne 3 yıl içinde, şube açılmasına ilişkin 8(1) ve yönetim kurul ve genel müdürlerde aranan şartlara ilişkin 13(2) hükümlerine ise 6 ay içinde intibak ettirmek zorundadır. Mücbir sebeplerin bulunması ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca ("BDDK" veya "Kurul") uygun görülmesi hâlinde bu süreler 1 yılı geçmemek üzere uzatılabilir.

Türkiye'de, Kanun kapsamındaki bir şirketin kuruluşuna, Kanunda öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla Kurulun en az 5 üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararlar ile izin verilir. Türkiye'de kurulacak bir şirketin;

- a) Anonim şirket şeklinde kurulması ve kurucu ortak sayısının beşten az olmaması,
- b) Pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,
- c) Ticaret unvanında "Finansal Kiralama Şirketi", "Faktoring Şirketi" veya "Finansman Şirketi" ibarelerinden birinin bulunması,
- d) Kurucularının Kanunda belirtilen şartları haiz olması,
- e) Yönetim kurulu üyelerinin bu Kanunun kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olması,
- f) Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş sermayesinin en az yirmi milyon Türk Lirası olması,
- g) Ana sözleşmesinin Kanun hükümlerine uygun olması,
- h) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun ("Kurum") etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısına sahip olması,

- i) Öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi şarttır.

Kuruluş izni alan şirketlerin, BDDK'dan ayrıca faaliyet izni alması şarttır. Kurul tarafından verilen faaliyet izinleri Resmî Gazete'de yayımlanır.

Şirketin yurt içinde veya yurt dışında şube açması Kurumun iznine tabidir. Şirketler şube dışında başka teşkilatlanmaya gidemez ve acentelik veremez.

Şirketlerin esas sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler öncesinde Kuruma bilgi verilir. Kurum, esas sözleşme değişiklikleri ile ilgili olarak 15 iş günü içinde olumsuz görüş bildirmediği takdirde, bu değişiklikler şirketlerin genel kurul gündemine alınır ve sonucundan Kuruma bilgi verilir. Şirket esas sözleşmeleri güncel olarak şirketin internet sayfasında yayınlanır. Esas sözleşmelerin güncelleştirilmesi, değişikliklerin gerçekleştiği tarihten itibaren 10 iş günü içinde yapılmak zorundadır. Adres değişiklikleri değişiklik tarihinden itibaren 15 iş günü içinde Kuruma bildirilir.

Şirketin yönetim kurulu, genel müdür dâhil üç kişiden az olamaz. Genel müdür, bulunmadığı hâllerde vekili, yönetim kurulunun doğal üyesidir. Şirket genel müdürünün en az 7 yıl, genel müdür yardımcısının ise en az 5 yıl olmak üzere işletmecilik veya finans alanında mesleki deneyime sahip olmaları ve ayrıca lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmaları şarttır.

Şirketlerin, Kanun kapsamındaki gözetim ve denetimi Kurum tarafından yapılır. Kurum; şirket, şirket ortakları, şirketin kontrol ettiği ortaklıklar ile bunların şubeleri ve ilgili diğer gerçek ve tüzel kişilerden Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri gizli dahi olsa istemeye yetkilidir. Ayrıca bunların vergiyle ilgili kayıtları dâhil olmak üzere tüm defter, kayıt ve belgelerini inceleyebilir. Şirketler Kurum tarafından talep edilen bu bilgileri vermekle, defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır bulundurmamakla, tüm bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak Kurumun yerinde denetim yapan meslek personeline açmakla ve verilerin güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler. Ayrıca muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve

karneler ile vermek zorunda buldukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm ve benzeri ortamlardaki kayıtları ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifrelerini inceleme için ibraz etmek ve işletmekle yükümlüdür.

Sonuç

6361 sayılı Kanun ile mali sistemin önemli bir parçasını oluşturan finansal kiralama şirketleri, faktoring ve finansman şirketlerini bir arada ve finansal kuruluş olarak tanımlayan bu kanun önemli ve gereklidir.

Finansal Kiralama Sözleşmesi*

Av. Leyla Orak

Giriş

13 Aralık 2012 tarihine dek, finansal kiralama, faktoring, finansman ve ikrazatçılık faaliyetleri 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu (“Mülga Kanun”) ile 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve buna dayanarak çıkartılan ikincil mevzuat ile düzenlenmekteydi. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 21 Kasım 2012 tarihinde kabul edilerek kanunlaşan 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu (“6361 sayılı Kanun”), 13 Aralık 2012 tarihli ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Her üç işlem ile iştigal eden şirketleri birlikte düzenleyen 6361 sayılı Kanun, Mülga Kanun ile 90 sayılı kararnameyi yürürlükten kaldırır.

6361 sayılı Kanun, finansal kiralama sözleşmelerine ilişkin önemli yenilikler getirir. Bu ayki makalemizde, yeni düzenlemeler ışığında finansal kiralama sözleşmeleri ve getirilen önemli değişiklikler incelenecektir.

Sözleşmenin Kurulması ve Mülkiyet

Finansal kiralama sözleşmesi, kiralayanın temin ettiği bir malın zilyetliğini, kira bedeli karşılığında kiracıya devretmesine ilişkin bir sözleşmedir. 6361 sayılı Kanun uyarınca, bu sözleşmeye katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketleri kiralayan sıfatı ile taraf olabilir. Böylelikle Mülga Kanun’da yalnızca finansal kiralama şirketinin kiralayan olabileceğine ilişkin tanım terk edilmiştir. Kiralayan, malı üçüncü bir kişiden veya kiracıdan dahi satın alabilir.

Sözleşme ile kiralanan mal, taşınır veya taşınmaz mal olabilir. 6361 sayılı Kanun ilk defa bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshalarının da bu sözleşmenin konusunu oluşturabileceğini düzenler. Tek başına asli niteliğini koruyan her mal sözleşmenin konusu olabilir.

* Aralık 2012 tarihli Makale

Mülga Kanun'un aksine, finansal kiralama sözleşmesinin belli bir süre feshedilmemek şartı ile imzalanması koşulu aranmamaktadır.

Sözleşmenin kurulması için artık noterde düzenlenmesi aranmaz. Finansal kiralama sözleşmesi yazılı olarak kurulabilir. Finansal kiralama sözleşmesi uyarınca kiralanmış taşınmaz mallar tapu kütüğüne, sicili bulunan taşınır mallar sicillerine şerh ve tescil edilerek Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği'ne¹ ("Birlik") bildirilir, diğer mallar da Birlik tarafından tutulacak özel sicile tescil edilir. Birlik tarafından tutulacak sicil herkese açıktır; sözleşmenin tarafı olmayan kişiler sicilde mevcut bir kaydı bilmediğini ileri süremez.

Tarafların Hak ve Borçları

Finansal kiralama sözleşmesi ile kiracı ve kiralayan karşılıklı borçlar üstlenir. Kiralayan, malın zilyetliğini kiralayana bırakma, kiracı da finansal kiralama ödeme borcu altına girer. 6361 sayılı Kanun, tarafların diğer borç ve yükümlülüklerini ve bazı haklarını ayrıca düzenler.

Bu bölümde 6361 sayılı Kanun'un tarafların hak ve borçlarına ilişkin düzenlemeleri incelenecektir.

Kiracının Hak ve Borçları

Kiracı, finansal kiralama bedelini ödemekle yükümlüdür. Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri sözleşmede belirlenir. Mülga Kanun'da öngörülen, yurtdışından yapılacak finansal kiralamalarda yıllık kiralama bedelinin 25.000 Amerikan Doları'ndan az olamayacağına ilişkin hüküm 6361 sayılı Kanun'a alınmamıştır. Ancak, yurtdışından yapılacak finansal kiralamalara ilişkin usul ve esasları Birlik belirler.

6361 sayılı Kanun'un getirdiği bir diğer önemli yeniliğe göre, finansal kiralama sözleşmesinde, kiralanmış mal henüz üretilmemiş veya teslim edilmemiş olsa bile, kiracının kira bedelini sözleşme tarihinden itibaren ödemesi düzenlenebilir.

Mülga Kanun'da da olduğu gibi, kiracı malın zilyedidir. Malı sözleşmeye uygun olarak ve itina ile kullanıp her türlü faydayı elde edebi-

¹ 6361 sayılı Kanun uyarınca Birlik kanunun yürürlüğünden itibaren altı ay içinde kurulur.

lir. Malın sigortalıması zorunludur ve primleri kiracı öder. Malı kimin sigortalatacağı ise Mülga Kanun'un aksine 6361 sayılı Kanun'da açıkça belirtilmemiştir, sözleşmede düzenlenir.

Sözleşme ile kiracıya kiralanan malı satın alma hakkı tanınabilir.

Sözleşme süresi boyunca malın uğrayacağı hasar ve kayıpların sigorta ile karşılanmayan kısmından kiracı sorumludur. Kiralayan, malın ayıplı olmasından sorumlu değildir.

Mülga Kanun'da kiracının finansal kiralama konusu malın zilyetliğini başkasına devredemeyeceği düzenlenmişti. 2007 yılında tüketicilerin konut edinmesi ve yatırımlara finansman sağlama işlemlerinde kiralayanın yazılı izni alınarak, konut finansmanı kapsamında kiralayana bilgi vererek, diğer hallerde ise sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla zilyetliğin devredilebileceğini düzenleyen hükümler getirildi.

6361 sayılı Kanun; zilyetliğin, hatta kiracılık sıfatının devrini kolaylaştırdı. Buna göre, sözleşmede ayrıca buna imkân tanıyan bir düzenleme bulunmasa dahi, kiracı kiracılık sıfatını veya sözleşmeden doğan hak ve borçlarını kiralayanın yazılı izni ile devredebilir. Konut finansmanı kapsamında yapılan kiralamalarda izin alma mecburiyeti yoktur, kiracı kiralayana bildirerek malın zilyetliğini başkasına devredebilir.

Kiralayanın Hak ve Borçları

Kiralayan, finansal kiralama sözleşmesi ile kiralanan malın zilyetliğini kiracıya devretme borcu altındadır. Sözleşmede aksi düzenlenmedikçe, söz konusu malın sözleşme tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde kiracıya teslim edilmesi zorunludur.

Kiralayan, kiralama konusu malın satıcısı veya imalatçısı ile zamanında sözleşme yapmadığı için mal kiracıya teslim edilemezse, Borçlar Kanunu'nun borçların ifa edilmemesi halinde karşı tarafın haklarını düzenleyen hükümleri uygulanır.

6361 sayılı Kanun, kiralanan malı kiralayanın sigortalatacağına ilişkin düzenlemeyi kaldırmıştır. Yeni düzenlemeye göre kiralanan malı hangi tarafın sigortalatacağı sözleşmede düzenlenir.

Sözleşme ile kiracıya kiralanan malı satın alma hakkı tanınabilir. Sözleşmede bu imkânın düzenlenmesi ve kiracıya tebligat yapılması koşuluyla, kiracının alım hakkını hakkın doğumundan itibaren otuz gün içinde kullanmaması veya malı kiralayana iade etmemesi halinde kiralayan tek taraflı olarak malın mülkiyetinin kiracıya devri ile ilgili her türlü işlemi yapabilir.

Finansal kiralama sözleşmesinde aksi düzenlenmediyse, kiralayan, maliki olduğu kiraladığı malın mülkiyetini, (6361 sayılı Kanun'da tanımlanmış olan) başka bir kiralayana devredebilir. Devrin kiracıya bildirilmesi gerekir.

Sözleşmenin Sona Ermesi

Mülga Kanun'da da düzenlendiği üzere, aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşme, sürenin sona ermesi, kiracının iflası, ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi halinde kendiliğinden sona erer. Taraflar, sürenin biriminden üç ay önce anlaşarak süreyi uzatabilir. Kiracı aleyhine yapılan icra takibinin semeresiz kalması, sona erme sebepleri arasından çıkarılmıştır. Buna karşın, 6361 sayılı Kanun, kiracının veya kiralanan malın tahsis edildiği işletmenin tasfiye sürecine girmesi halinde kiracının sözleşmeyi süresinden önceden feshedebileceğini düzenler.

Kiracının finansal kiralama bedelini ödemede temerrüde düşmesi ve kiralayanın vereceği otuz günlük sürede de (alım hakkı tanındıysa bu süre en az altmış gündür) bedeli ödememesi halinde kiralayan sözleşmeyi feshedebilir. 6361 sayılı Kanun ayrıca bir yıl içerisinde kiracının üç kira bedelini veya arka arkaya iki kira bedelini zamanında ödememesi nedeniyle ihtara muhatap olması halinde de kiralayanın sözleşmeyi feshedebileceğini düzenler.

6361 sayılı Kanun, taraflardan birinin ihlali sebebiyle diğer tarafın sözleşmeyi devam ettirmesinin beklenemeyeceği durumlarda sözleşmenin feshedilebileceğine ilişkin düzenlemeyi korur. Bu madde uyarınca fesih hakkı ancak taraflardan birinin sözleşmeye aykırı hareket etmesi ve bu aykırılık sebebiyle diğer tarafın sözleşmeyi sürdürmesinin beklenemeyeceği bir durumun oluşması halinde doğar. Mülga Kanun döneminde, finansal kiralama sözleşmesinin, işlem temelini çökmesi veya haklı sebebin bulunması halinde feshedilip edilemeyeceğine ilişkin tartışma 6361 sayılı Kanun hükümleri ile de sonuca bağlanmıştır.

Her halükârda, sözleşmenin sona ermesi halinde, satın alma hakkını kullanmayan veya bu hak kendisine tanınmamış kiracı, kiralanan malı derhal geri verir.

Mülga Kanun, sözleşmeyi kiralayanın feshetmesi halinde kiracının malı iade etmesi, vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini ödemesi ve aşkın zararı tazmin etmesini düzenlemekteydi. 6361 sayılı Kanun bu düzenlemeyi kaldırmıştır. Yeni düzenleme uyarınca, sözleşmeyi kiralayanın (veya tasfiye nedeniyle kiracının) feshetmesi halinde, malı iade etmekle yükümlü olan kiracının ayrıca ek bir bedel ödemesi gerekebilir. Kiracının vadesi gelmemiş kira bedelleri ile kiralayanın bunu aşan zararının toplamı, kiralayanın söz konusu malı üçüncü kişiye satması veya finansal kiralama yöntemiyle kiralaması halinde satış veya toplam kira bedelinden düşük olursa, kiracı aradaki farkı kiralayana öder. Aksi halde farkı kiralayan kiracıya öder. Sözleşmeyi kiracının (kendi veya işletmesinin tasfiyesi haricindeki bir sebebe dayanarak) feshetmesi halinde kiracı uğradığı zararın tazminini kiralayandan talep edebilir.

Mülga Kanun'da yer alan, sözleşmenin en az dört yıl feshedilemeyeceğine ilişkin hüküm 6361 sayılı Kanun'a alınmamıştır.

Sonuç

6361 sayılı Kanun, 13 Aralık 2012 tarihinde yürürlüğe girerek Mülga Kanun ile 90 sayılı kararnameyi yürürlükten kaldırmıştır. Bu kanun, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ile kanun kapsamına giren sözleşme hükümlerini düzenler. Bu düzenlemeler bir takım önemli değişiklikler getirmektedir.

Finansal kiralama sözleşmesi akdedebilecek kiralayanın kapsamı genişlemiştir. Sözleşme yazılı şekil ile yapılabilir, kiralanan malın tapuya, kendi özel siciline veya Birlik tarafından tutulacak sicile tescili gerekir. Azami yürürlük süresi düzenlenmemiştir.

Kiracı, kiracılık sıfatını kiralayanın yazılı izni ile devredebilir. Kiralayan, kiracıya bildirmek koşuluyla malın mülkiyetini başka bir kiralayana devredebilir. Sözleşmede alım hakkı tanındıysa, sürenin sonunda kiracının malı iade etmemesi halinde, belirli şartların varlığı halinde, kiralayan malın mülkiyetini tek tarafı olarak kiracıya devredebilir.

Kiracının kiralama bedelini ödemede temerrüde düşmesi ve kendisine tanınan ek sürede bedeli ödememesi, bir yıl içerisinde üç kira bedelini veya arka arkaya iki kira bedelini zamanında ödememesi nedeniyle ihtar alması hallerinde kiralayan sözleşmeyi feshedebilir.

Anayasa Mahkemesi Anonim Şirketlerde Avukat Bulundurma Zorunluluğuna İlişkin Hükmü İptal Etmedi*

Av. Naciye Yılmaz

Anayasa Mahkemesi, 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun 5728 Sayılı Kanun ile değiştirilen 35/3 hükmünün anonim şirketler yönünden iptaline ilişkin talebi reddetti.

İptal Talebinin Gerekçeleri

Trabzon 2. Sulh Ceza Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'nde açtığı 2010/10 sayılı dava ile ilgili hükmün iptal edilmesini talep etmişti. Bu talebin gerekçeleri olarak ise, Avukatlık Kanunu'nun 35/3 maddesinin Anayasa'nın hukuk devleti, eşitlik, sözleşme özgürlüğü, özel hayatın gizliliği ve ceza ve ceza yaptırımını yerine geçen güvenlik tedbirlerinin yasayla düzenlenmesi ilkelerine aykırı olduğu belirtilmişti.

Avukatlık Kanunu'nun 35. Maddesinin 3. Fıkrası

Trabzon 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nce anonim şirketler yönünden iptali talep edilen Avukatlık Kanunu'nun 5728 Sayılı Kanun ile değiştirilen 35/3 hükmünde, dava açma kabiliyeti olan herkesin davasını bizzat açabileceği ve davasını takip edebileceği hüküm altına alındıktan sonra, buna anonim şirketler açısından bir istisna getirilmiştir. Buna göre, "*Türk Ticaret Kanununun 272 nci maddesinde öngörülen esas sermaye miktarının beş katı veya daha fazla esas sermayesi bulunan anonim şirketler ile üye sayısı yüz veya daha fazla olan yapı kooperatifleri sözleşmeli bir avukat bulundurmak zorundadır*".

İlgili hükümde ayrıca bu kurala uymamanın yaptırımını da belirtilir. Buna göre, "*bu fıkra hükmüne aykırı davranan kuruluşlara Cumhuriyet savcısı tarafından sözleşmeli avukat tayin etmedikleri her ay için, [...] idarî para cezası verilir*".

* Şubat 2012 tarihli Makale

Anayasa Mahkemesi'nin Kararı

Anayasa Mahkemesi'nin 18.02.2012 tarih ve 28208 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan E. 2010/10 K. 2011/10 sayılı ve 30.06.2011 tarihli gerekçeli kararında, iptal talebinin reddedilme nedenleri ayrı ayrı değerlendirir.

Anayasa Mahkemesi kararında öncelikle, anonim şirketlerin sosyal ve ekonomik anlamda önemini açıklar. Buna göre, *“bünyelerinde pay sahiplerine, şirket çalışanlarına, şirket alacaklılarına ve topluma ait birbiriyle çatışan farklı çıkarları barındıran anonim şirketler sağladıkları büyük sermayelerle, sınırlı sorumluluğun ve tüzelkişi olmanın verdiği olanaklardan da yararlanarak, önemli girişimler gerçekleştirmişler ve ülkelerinin kalkınmalarında yararlı olmuşlardır”*. Bu durum ise, esas sermayesi yüksek olan bir anonim şirket bünyesinde bulunan çıkarlar arasında bir dengeyi gerektirir ve anonim şirketlerin çağdaş işletmecilik esaslarına göre yönetilmelerini zorunlu kılar. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi ayrıca devletin ekonomik işleyişi düzenleyici görevinin de bulunduğunu belirterek, Avukatlık Kanunu'nun 35/3 hükmünün bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyar.

Hukuk devleti ilkesi, Anayasa Mahkemesi'nce yukarıdaki açıklamalar ile ilişkilendirilmiş olup, anonim şirketler açısından avukat bulundurma zorunluluğunun kapsamının belirsiz olmadığı, aksine ilgili hükmün gerekçesinde *“uyuşmazlıkların büyük bir kısmının hukukî ilişki kurulurken gerekli özenin gösterilmemesinden kaynaklandığı belirtildiğinden, yapılan düzenleme ile anonim şirketlerin sadece taraf oldukları davalarda değil, hukuki uyuşmazlık doğmadan önce de avukat bulundurarak, avukatın hukuki yardımından yararlanmalarının amaçlandığı”* ortaya konulur.

Hukuk devleti ilkesinin akabinde, Anayasa Mahkemesi ilgili hükmü, eşitlik ilkesi bakımından değerlendirir. Bu kapsamda, eşitlik ilkesinin amacı, hukuksal durumları aynı olanların kanunlarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere kanun karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemek olarak belirlenirken, Anayasa ile düzenlenen eşitlik ilkesinin *“hukuksal eşitlik”* olduğu vurgulanır. Dolayısıyla, eşitlik ilkesinin aynı durumda bulunanlara aynı kuralların uygulanması olarak anlaşılması gerektiği açıklanır. Anonim şirketler açısından ise, her ne kadar anonim şirketler unsurları açısından aynı

özelliklere sahip olsalar da, esas sermayesi yüksek anonim şirketler sosyal ve ekonomik hayata etki ettiğinden, düşük sermayeli anonim şirketlerden ayrı tutulmaları gerekir. Anayasa Mahkemesi, düşük sermayeli anonim şirketler ile yüksek sermayeli anonim şirketlerin aynı “hukuksal konumda” bulunmadığının altını çizer.

Trabzon 2. Sulh Ceza Mahkemesi’nce iptal talebine gerekçe olarak gösterilen diğer bir unsur, cezada yasallık ilkesidir. Anayasa Mahkemesi, anonim şirketlerden avukat bulundurma zorunluluğu bulunanlar açısından, bu yükümlülüğe uymayanlara ilişkin yaptırımın Avukatlık Kanunu’nun 35/3 hükmünde düzenlendiğini ve suç için öngörülen cezanın suç gününden önce belirlenmiş olduğunu ortaya koyarak, ilgili hükmün cezaların yasallığı ilkesine aykırı bir yönü olmadığını belirtir.

Son olarak ise, Anayasa Mahkemesi, Avukatlık Kanunu Yönetmeliği’nde, Avukatlık Kanunu’nun değişen 35/3 hükmü gereği yapılan değişikliğin Anayasa Mahkemesi’nin yönetmeliklerin Anayasa’ya uygunluğunu denetleme görevi bulunmadığını belirterek inceleme konusu etmemiştir.

Sonuç

Anayasa Mahkemesi’nin belirli bir sermayesi bulunan anonim şirketlerin avukat bulundurma zorunluluğuna dair Avukatlık Kanunu’nun 35/3 hükmüne ilişkin iptal talebini reddetmesi kanımca yerinde olmuştur. Zira Anayasa Mahkemesi tarafından da belirtildiği üzere, büyük sermayeli anonim şirketler ekonomik ve sosyal anlamda toplum üzerinde etkiye sahiptir ve bu kapsamda değerlendirilmelidir. Bu ve yukarıda belirtilen diğer nedenlerle, söz konusu hükmün anayasal ilkeler ile çelişmediği düşünülmektedir.

REKABET HUKUKU

Ceza Yönetmeliği, Avrupa Birliği Mevzuatına Gerçek bir Uyum mu yoksa bir İllüzyon mu?*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (“Ceza Yönetmeliği” veya “Yönetmelik”) 15.02.2009 tarih ve 27142 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Ceza Yönetmeliği 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (“Rekabet Kanunu”) 16. ve 27. maddelerine dayanılarak hazırlandı. Rekabet Kanunu’nun 16. maddesi, rekabet hukukunda yasaklanmış davranışlarda bulunan teşebbüs ve teşebbüs üyelerine idarî para cezası verileceğini düzenler. Rekabet Kanunu’nun 27. maddesi ise, verilecek bu idarî para cezasının Rekabet Kurulu’nun (“Kurul”) yetkisinde olduğunu ifade eder.

Avrupa Birliği’nin Yönetmeliğe Etkisi

Türkiye Avrupa Birliği (“AB”) üyeliğine aday bir ülkedir. Türkiye’nin bir gün Avrupa Birliği üyesi sıfatını kazanabilmesi için, mevzuatını AB mevzuatıyla uyumlaştırması gerekir. Ceza Yönetmeliği, Türkiye’nin bu uyumlaştırma çalışmaları kapsamında hazırlandı. Bu sebeple, Ceza Yönetmeliği hazırlanırken, 01.09.2006 tarih ve C 210/2 sayılı AB Resmî Gazetesi’nde yayımlanmış olan Avrupa Komisyonu’nun 2006 tarihli Duyurusu’ndan¹ (“2006 tarihli Duyuru” veya “Duyuru”) yararlanıldı.

2006 tarihli Duyuru, AB’de teşebbüslere verilecek idarî para cezalarına yönelik hazırlanan ikinci Duyurudur. Bu konudaki ilk Duyuru

* *Mayıs 2012 tarihli Makale*

¹ 2006 tarihli Duyuru’ya ulaşmak için bkz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:210:0002:0005:EN:PDF>
(erişim tarihi: 30.05.2012).

1998² yılında (“1998 tarihli Duyuru”) hazırlandı ve sekiz yıl boyunca uygulandı. Sekiz yıllık tecrübeden sonra ise, ceza politikasının rekabet hukuku gereklerine daha uygun hale getirilmesi gereksinimi doğdu ve 2006 tarihli Duyuru hazırlandı.

Yönetmeliğin Kapsamı

Rekabete Aykırı Fiil Bakımından

Ceza Yönetmeliği Rekabet Kanunu’nun 4. ve 6. maddelerinde düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesi halinde verilecek idarî para cezalarını düzenler.

Rekabet Kanunu’nun 4. maddesi, rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararları, 6. maddesi ise, hâkim durumun kötüye kullanılması halini düzenler. Bununla beraber, Ceza Yönetmeliği’nin 8 (1) maddesi “kartel” kavramına yer verir. Oysa “kartel” kavramı, öğreti ve Kurul kararlarında her ne kadar kullanılan bir kavram olsa da, Rekabet Kanunu’nda açıkça düzenlenmez. 2006 tarihli Duyuru’da da “kartel” kavramına yer verilmediği görülür. Şöyle ki, 2006 tarihli Duyuru’da, “kartel” kavramını sadece iki yerde ve parantez içinde kullanır. Böylece, 2006 tarihli Duyuru’nun, “kartel” kavramına yer vermeyen Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Anlaşma ile uyum içinde olması sağlanır. Aynı şekilde, 1998 tarihli Duyuru’da da, “kartel” kavramı tırnak içinde kullanılmıştır. Bu sebeplerle, Ceza Yönetmeliği, 1998 ve 2006 tarihli Duyurulara şekli bakımından aykırılık teşkil eder.

Türk hukuku bakımından ise, Rekabet Kanunu’nda yer almayan bir kavramın Ceza Yönetmeliği’nde düzenlenmesi ve kartellere ceza verilmesi, ceza hukukunda öngörülen “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesine aykırılık oluşturur.

Rekabete Aykırı Davranışta Bulunan Kişi Bakımından

Ceza Yönetmeliği hem rekabete aykırı davranışta bulunan teşebbüs ile teşebbüs birliklerine, hem de rekabete aykırı davranışta “belirleyici etki”si olan teşebbüs yönetici ve çalışanlarına idarî para cezası

² 1998 tarihli Duyuru’ya ulaşmak için bkz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998Y0114%2801%29:EN:NOT> (erişim tarihi: 30.05.2012).

verilebileceğini düzenler. “Belirleyici etki”nin tanımı verilmemekle beraber, Kurul kararlarında, “belirleyici etki”yi haiz kişilerin, aykırı davranış kapsamında yazışma veya görüşmeleri yapan kişiler olarak yorumlandığı görülür. Bununla beraber, “belirleyici etki” kriterinin Ceza Yönetmeliği’nde tanımlanması uygun olurdu. Nitekim belirlilik ilkesi gereği, hangi fiillerin ceza gerektirdiğinin yönetici ve çalışanlar tarafından bilinmesi gerekir.

2006 tarihli Duyuru sadece teşebbüs ve teşebbüs birliklerine yönelik idarî para cezalarını düzenler. Gerçek kişilere verilecek idarî para cezaları her üye devlette ayrı ayrı düzenlenir. Bu sebeple, Ceza Yönetmeliği bu konuda AB mevzuatına bir aykırılık oluşturmaz.

Teşebbüslere Verilecek İdarî Para Cezasının Belirlenmesi

İdarî para cezası belirlenirken, tıpkı AB’de olduğu gibi, önce temel para cezası saptanır, sonra da hafifletici ve ağırlaştırıcı sebepler dikkate alınarak, temel para cezası indirilir veya arttırılır.

Temel Para Cezası

- Ceza Yönetmeliği’nin 4. maddesinde, Rekabet Kanunu’nun 16. maddesine paralel olarak, temel para cezasının, “*nihâî karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan [...] yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onunu*” aşmayacağı öngörür. Bu düzenleme iki konuda AB mevzuatına aykırılık teşkil eder:

- Cezanın hesaplanmasında, teşebbüsün toplam yıllık gayri safi gelirinin mi yoksa soruşturmaya konu faaliyete ilişkin yıllık gayri safi gelirinin mi dikkate alınacağı ne Rekabet Kanunu’nda, ne de Ceza Yönetmeliği’nde açıklanır. Oysa 2006 tarihli Duyuru’da, idarî para cezasının belirlenmesinde dikkate alınacak cironun “*ihlalin gerçekleştiği ilgili ürün pazarındaki*” ciro olduğu belirtilir. Bu sebeple, Ceza Yönetmeliği AB mevzuatına açıkça aykırıdır.

Bununla beraber, Kurul da Ceza Yönetmeliği’ndeki bu hukuk boşluğunu AB mevzuatına uygun olarak doldurmaz. Nitekim Kurul, idarî para cezasının belirlenmesinde, teşeb-

büslerin toplam cirolarını dikkate alır. Oysa bu durum, AB mevzuatına aykırılık haricinde, ceza hukukunda öngörülen “ölçülülük ilkesi”ne de aykırılık teşkil eder. Şöyle ki, teşebbüsler, cirolarının çok küçük bir bölümünü etkileyen bir rekabet ihlalden, toplam ciroları üzerinden ceza alabilirler. Böyle bir durumda, teşebbüslerin rekabet ihlalden elde ettikleri haksız kazanç ile aldıkları idarî para cezası ölçsüz olur.

Aynı şekilde, bu hüküm Anayasa’da düzenlenen ve eşit durumda olanlara aynı uygulamada bulunulmasını öngören nispi eşitlik ilkesini de ihlal eder. Şöyle ki, birçok iş kolunda faal bir teşebbüs, rekabet ihlalini gerçekleştirdiği iş kolu cirosu yerine, toplam cirosu üzerinden ceza alırken, tek bir iş kolunda faal diğer bir teşebbüs, sadece rekabet ihlalini gerçekleştirdiği iş kolu cirosu üzerinden ceza alır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, Ceza Yönetmeliği tarafından öngörülen bu sistem istenilen ve adil bir amaca ulaşıyorsa, AB’de, 1998 tarihli Duyuru’da yer alan “toplam ciro” esası terk edilip, 2006 tarihli Duyuru ile “ilgili iş kolu cirosu” esası kabul edilmezdi.

Cezanın hesaplanmasında dikkate alınacak cironun “... *nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan...*” ciro olduğu hem Rekabet Kanunu’nda, hem de Ceza Yönetmeliği’nde belirtilir. Ancak, 2006 tarihli Duyuru’da, dikkate alınacak cironun teşebbüsün ihlale katıldığı son yılki cirosu olduğu açıkça belirtilir. Dolayısıyla, Ceza Yönetmeliği bu açıdan da AB mevzuatına aykırıdır.

Ceza Yönetmeliği’nin öngördüğü ve 1998 tarihli Duyuru ile aynı olan bu düzenlemenin sonuçları da adil değildir. Nitekim teşebbüslerin rekabet ihlalini gerçekleştirdikleri yıldan sonra elde ettikleri ve ihlalle bağlantısı olmayan ciroları artabilir. Bu durum da, teşebbüslerin çok daha ağır cezalar almalarına neden olabilir.

- Rekabet Kanunu, rekabet ihlalden bulunan teşebbüslere, cirolarının %10’una kadar idarî para cezası verilebileceğini düzen-

ler. Ancak, Ceza Yönetmeliği'nin 5 (1) (a) maddesi, Rekabet Kanunu'nun 4. ve 6. maddeleri kapsamında bir rekabet ihlali gerçekleşmesi halinde, idarî para cezasının “*Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin [...] yüzde ikisi ile yüzde dördü arasında*” belirleneceğini öngörür. Başka bir deyişle, Ceza Yönetmeliği, verilecek idarî para cezası için bir alt ve bir üst sınır belirler. Oysa böyle bir alt ve üst sınır ne 2006 tarihli Duyuru da, ne de 1998 tarihli Duyuru da yer alır. Nitekim 2006 tarihli Duyuru, 1/2003 sayılı Tüzüğe³ uygun olarak, idari para cezasının teşebbüslerin cirosunun %10'unu aşamayacağını düzenler. Bu sebeple, Ceza Yönetmeliği bu açıdan da AB mevzuatına açık aykırılık teşkil eder

Ceza Yönetmeliği'ndeki bu düzenleme Rekabet Kanunu'na da açıkça aykırıdır. Şöyle ki, Rekabet Kanunu idarî para cezası için %0'lık bir alt sınır ve %10'luk da bir üst sınır öngörür. Ceza Yönetmeliği ise, getirdiği düzenleme ile Rekabet Kanunu'ndaki düzenlemeyi değiştirir. Oysa yönetmelikler kanunlarda yer alan düzenlemeleri değiştiremez, ancak açıklayabilir.

- Ceza Yönetmeliği'nin 5 (2) maddesi, rekabet ihlalinin 1 ila 5 yıl arası sürmesi halinde, idarî para cezasının yarı oranında, 5 yıl veya daha fazla süren rekabet ihlalleri için ise, idarî para cezasının bir kat arttırılacağını öngörür. Oysa 2006 tarihli Duyuru rekabete aykırılığın sürdüğü yıl sayısı kadar ceza verilmesini öngörür ve böylece aykırılığın süresiyle cezanın ağırlığı arasında doğrudan bir ilişki kurar. Ceza Yönetmeliği'nin öngördüğü bu sistemin AB mevzuatına aykırı olduğu açıktır. Bununla beraber, bu sistem nispî eşitlik ilkesine de uygun değildir. Zira cezaların arttırılması için belirlenen süre aralıkları çok geniştir. Başka bir ifadeyle, çok daha uzun süre rekabeti ihlal etmiş ve böylece daha uzun bir süre haksız kazanç elde etmiş bir teşebbüs ile kendisinden çok daha kısa süre rekabeti ihlal etmiş bir teşebbüsün cezaları aynı oranda arttırılır.

³ 1/2003 sayılı Tüzüğe ulaşmak için bk.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R0001:EN:NOT> (erişim tarihi: 30.05.2012).

Bu denli adaletsiz bir sistem 1998 tarihli Duyuru'da dâhi öngörülmemiştir. Nitekim 1998 tarihli Duyuru'da bir yıldan kısa süren rekabet ihlalleri için, cezada herhangi bir artırım yapılmayacağı, bir yıl ila beş yıl arası süren rekabet ihlaller için, cezanın % 50'ye kadar arttırılabileceği ve beş yıldan fazla süren rekabet ihlaller için ise, cezanın beş yılı aşan her yıl için % 10'a kadar arttırılabileceği öngörülmüştü. Ancak AB'de 1998 tarihli Duyuru ile getirilen bu sistem bile yetersiz görüldü ve 2006 tarihli Duyuru ile daha "adil" bir sisteme geçildi.

Hafifletici ve Ağırlaştırıcı Sebepler

Ceza Yönetmeliği'nde hafifletici ve ağırlaştırıcı sebepler sınırlı sayıda öngörülmez. Bu nedenle, Kurul, her olayın özelliğine göre, farklı hafifletici ve ağırlaştırıcı sebepleri dikkate alabilir.

Hafifletici sebepler olarak, ihlalde kamu otoritelerinin teşvikinin veya diğer teşebbüslerin zorlamasının bulunması gibi haller sayılır. Aktif işbirliği hali ise ayrı bir indirim sebebi olarak öngörülür.

Ağırlaştırıcı sebepler olarak ise, rekabet ihlalinin tekrarı, soruşturma kararının tebliğinden sonra kartele devam edilmesi gibi haller gösterilir.

Ceza Yönetmeliği tarafından öngörülen bu uygulama 2006 tarihli Duyuru'ya uygundur. Bununla beraber, aktif işbirliğinin Ceza Yönetmeliği'nde özellikle belirtilmesine gerek yoktur. Zira aktif pişmanlık ayrı bir yönetmelikle düzenlenir ve ilgili yönetmelikte hangi durumlarda cezanın ne oranda indirilmesi gerektiği zaten belirtilir⁴. 2006 tarihli Duyuru'da, aktif işbirliği bir indirim sebebi olarak sayılmamıştır. Ancak aktif işbirliğine ilişkin yönetmelik 2006 tarihli Duyuru'dan birkaç ay sonra yürürlüğe girdi⁵.

⁴ Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmeliğe ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/Yonetmelikler/yonetmelik8.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

⁵ Aktif işbirliğine ilişkin AB Duyurusu 08.12.2006 tarih ve C 298/17 sayılı AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanmıştır. Duyuru'ya ulaşmak için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:298:0017:0022:EN:PDF> (erişim tarihi: 30.05.2012).

Yönetici ve Çalışanlara Verilecek İdarî Para Cezasının Belirlenmesi

- Yönetici ve çalışanlara ancak teşebbüse idarî para cezası verilmesi halinde ceza verilebilir. Nitekim Ceza Yönetmeliği'nin 8 (1) maddesi, rekabet ihlalinde belirleyici etkisi olan yönetici ve çalışanlara, teşebbüse verilen idarî para cezasının %3 ila %5 arasında bir ceza verilebileceğini düzenler. Oysa Rekabet Kanunu'nun 16 (4) maddesi, yönetici ve çalışanlara %5'e kadar idarî para cezası verilebileceğini öngörür. Başka bir anlatımla, Ceza Yönetmeliği burada da, Rekabet Kanunu'ndan farklı olarak bir alt sınır belirler.

Oysa yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, yönetmelikler kanunlardan farklı düzenlemeler getiremez. Bu sebeple, Ceza Yönetmeliği Rekabet Kanunu'na aykırıdır.

- Hafifletici ve ağırlaştırıcı sebepler, Kurul'un verilecek idarî para cezasını düzgün belirleyebilmesini sağlar. Ancak, Ceza Yönetmeliği, aktif işbirliği hariç olmak üzere, herhangi bir hafifletici veya ağırlaştırıcı sebep öngörmez. Bunların da ayrıca düzenlenmesi gerekirdi.

Sonuç

Ceza Yönetmeliği'nin hazırlanması, Türkiye'nin bulunduğu AB'ye uyum sürecinde önemli bir adımdır. Ancak, yukarıda da belirtildiği gibi, Ceza Yönetmeliği birçok açıdan AB mevzuatına hem şekil, hem de esas bakımından önemli aykırılıklar içerir:

- Ceza Yönetmeliği, AB mevzuatında yer almamasına rağmen, "kartel" kavramına yer verir;
- AB mevzuatı, temel para cezasının teşebbüsün rekabet ihlalinde bulunduğu iş kolu cirosu üzerinden hesaplanacağını öngörürken, Ceza Yönetmeliği, temel para cezasının teşebbüsün toplam cirosun üzerinden hesaplanacağını öngörür;
- AB mevzuatı, temel para cezası hesaplanırken, teşebbüsün rekabet ihlaline katıldığı son yılki cirosunun dikkate alınacağını düzenlerken, Ceza Yönetmeliği, teşebbüsün nihaî karardan bir önceki malî yılki cironun dikkate alınacağını düzenler;

- AB mevzuatı, %10'luk bir üst sınır haricinde, herhangi bir sınır öngörmezken, Ceza Yönetmeliği, Rekabet Kanunu'nda öngörülen %10'luk üst sınır haricinde, %2'lik ve %4'lük bir alt ve üst sınır öngörür,
- AB mevzuatı, teşebbüsler arasında haksızlık yaratmayacak bir sistem getirerek cezaların rekabet ihlali sürelerine uygun olarak hesaplanmasını sağlarken, Ceza Yönetmeliği tamamen adaletsiz bir sistem getirerek kısa süre ile uzun süre rekabet ihlali gerçekleştirmiş teşebbüslerin cezalarının aynı şekilde hesaplanmasını öngörür.

Ceza Yönetmeliği'nin getirdiği düzenlemeler ayrıca, idarî para cezasında dikkate alınacak ciro ile rekabet ihlalinin süresinin temel para cezası üzerine etkisi bakımından Anayasa'ya, idarî para cezalarında alt ve üst sınır belirlenmesi bakımından Rekabet Kanunu'na, teşebbüs yöneticileri ve çalışanlarına verilecek idarî para cezasında hafifletici ve ağırlaştırıcı sebeplerin belirlenmemesi bakımından ise, ceza hukukunun genel ilkelerine de aykırıdır.

Rekabet İhlallerine İlişkin Başvuru Usulüne Dair Yeni Tebliğ*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

2012/2 sayılı Rekabet İhlallerine İlişkin Başvuru Usulüne Dair Tebliğ (“Tebliğ” veya “2012/2 sayılı Tebliğ”) 23 Ağustos 2012 tarih ve 28390 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi¹.

2012/2 sayılı Tebliğ, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un² 4, 6 ve 7. maddelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak Rekabet Kurumu’na (“Kurum”) yapılacak başvurular ile bu başvuruların değerlendirilmesine ilişkin usul ve esasları tespit etmek amacıyla, Rekabet Kanunu’nun 27. maddesine dayanılarak hazırlandı.

Başvuru Usulü

2012/2 sayılı Tebliğ, başvuru usulünü üç farklı açıdan düzenler.

Başvuruda Bulunmaya Yetkili Kişiler

Kurum’a başvuru, ihbar, şikâyet ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı talebi şeklinde yapılabilir. 2012/2 sayılı Tebliğ, kamu kurumları tarafından yapılacak ihbarları kapsamaz.

Görüldüğü üzere, 2012/2 sayılı Tebliğ uyarınca, herkes, meşru menfaati olmayan kimseler dâhi, başvuruda bulunmaya yetkilidir. Oysa Rekabet Kanunu’nun 9. maddesinde açıkça “*meşru menfaati bulunan gerçek ve tüzel kişiler ihbarda bulunmaya*” yetkili oldukları ifade edilir. Bu çerçevede, “meşru menfaat” şartının 2012/2 sayılı Tebliğ’e de dâhil edilmesi ve bu şekilde 2012/2 sayılı Tebliğ ile Rekabet Kanunu arasındaki uyumun tam anlamıyla sağlanması gerekir.

* *Eylül 2012 tarihli Makale*

¹ 2012/2 sayılı Tebliğ’e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/Tebliğler/tebliğ93.pdf> (erişim: 18.01.2013).

² Rekabet Kanunu’na ulaşmak için bkz. http://www.rekabet.gov.tr/Resources/UserFiles/Documents/4054-KHK66105_07_2012.pdf (erişim: 18.01.2013).

Ayrıca, 2012/2 sayılı Tebliğ’de ihbar ile şikâyet arasındaki fark açıklanmaz ve bunların sonuçları da sayılmaz.

Başvurunun Şekli

Kurum’a yapılacak başvurular esasen yazılı olarak yapılır ve şahsen, posta, elektronik posta, faks, telefon veya diğer yollarla Kurum’a teslim edilir. Telefon yoluyla yapılan başvurunun akabinde yazılı olarak da sunulup sunulmaması gerektiği açık değildir. Kurum’a şahsen yapılmayan başvurular, sözlü başvurularda olduğu gibi ihbar olarak değerlendirilir ve tutanağa geçirilir.

Başvurunun Kapsamı

- ***Başvuruda bulunanlara ilişkin olarak:*** Gerçek kişiler tarafından yapılan başvurularda başvuru sahibinin adı ve soyadı, vatandaşlık numarası, adresi ve imzası yer almalıdır. Tüzel kişiler tarafından yapılan başvurularda ise, tüzel kişinin ticaret unvanı/işletme adı, adresi, imza sirküleri ile bu sirkülere göre tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olanların imzası yer almalıdır.

Başvurunun bir temsilci vasıtası ile yapılması halinde, başvuruda temsilcinin yetkili olduğunu gösterir belgenin aslı veya usulüne uygun bir şekilde aslına uygunluğu onanmış örneği, temsilcinin ve temsil olunan gerçek veya tüzel kişinin adresi ile temsilcinin imzasının bulunması gerekir.

Başvuru sahibi, kimlik bilgilerinin korunmasını ve gizli tutulmasını talep edebilir. Bu halde, başvuru sahibinin gizlilik talebi dikkate alınır ve kişisel bilgileri gizli tutulur. Bununla beraber, başvuru esnasında sunulan herhangi bir bilgi ve/veya belgenin Kurum tarafından açıklanmaması daha uygun olur. Zira bilgi ve belgeler kişiler veya kurumlar hakkında önemli bilgiler içerebilir.

Yukarıda açıklanan koşulları taşımayan başvurular, esas olarak Kurum tarafından dikkate alınmaz. Bununla beraber, Kurum, yukarıdaki koşulları taşımamakla birlikte, ciddi olduğunu değerlendirdiği başvurular hakkında resen işlem başlatabilir.

- ***Rekabet ihlaline ilişkin olarak:*** Yukarıda belirtilenlere ek olarak, başvuru ayrıca rekabet ihlaline ilişkin açık, detaylı ve kesin

bilgiler içermelidir. Başka bir deyişle, başvuruda ihlalin gerçekleşme şekli, yeri ve zamanı ile hakkında inceleme istenen teşebbüs veya teşebbüs birlikleri hakkında somut bilgi ve/veya belgeler yer almalıdır. Aksi halde, başvuru hakkında esas olarak işlem yapılmaz. Ancak Kurum, ön araştırma başlatılmasından önceki aşamada, daha fazla bilgi talep edebilecektir. Bu durumda, Kurum'un başvuruda bulunanın görüş bildirebilmesi için belli bir süre öngörmesi daha uygun olur.

Ek olarak, başvuruda bulunanın, başvurusunda söz ettiği olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı elindeki – sözleşme, ticarî belge, yazışma gibi - tüm belgeleri ve bu olaylara ilişkin olarak tanıklık edebilecek kişilerin isim ve adreslerini de bildirmesi daha faydalı olur.

Yukarıda belirtilenler ışığında, hem başvuruda bulunan, hem de Kurum için gerekli tüm bilgileri içeren standart bir başvuru formunun hazırlanmasının daha etkili ve kolay olacağı şüphesizdir.

- ***Yanlış bilgilendirmeye ilişkin olarak:*** Kurum, başvuruda yanlış bilgi veren kişiler hakkında yasal işlem başlatmaya yetkilidir.

İhbarın Değerlendirilmesi

Kurum, ihbarda bulunanları veya temsilcilerini başvurularının akıbeti hakkında otuz gün içinde bilgilendirir. Tamamlanmamış başvurulara ilişkin olarak ise, ihbarda bulunanlar veya temsilcileri haberdar edilmez.

Yukarıda belirtilen eleştirilere ek olarak, Tebliğ'de, ihbarın reddi halinde hangi adımların atılması gerektiğinin de düzenlenmediği belirtilmelidir.

Sonuç

Yukarıdaki eleştirilere rağmen, 2012/2 sayılı Tebliğ'in, başvuruda bulunanlar tarafından sağlanan bilgi ve belgeler sayesinde, Kurum'un daha hızlı ve etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacağı kuşkusuzdur.

2012 Rekabet Raporu – I*

Av. Begüm Taner Huntürk

Rekabet Kurumu (“Kurum”), bazı piyasa ve endüstrilerin içinde buldukları rekabet koşullarını tespit etmek, özellikle bu piyasalarda rekabetin gelişmesini engelleyen davranışsal, yapısal ve hukuki nedenleri belirlemek ve bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik karar vericilere öneriler sunmak amacıyla hazırladığı Rekabet Raporunu (“Rapor”) yayınladı.

Raporda her bir piyasa üç ana başlık altında değerlendirildi:

- Piyasanın yapısından kaynaklanan rekabet kısıtları
- Düzenlemelerden kaynaklanan rekabet kısıtları
- Piyasa aktörlerinin davranışlarından kaynaklanan rekabet kısıtları

Kurum Raporda şu piyasa ve endüstrilerini inceledi: elektrik, doğalgaz, hava, demir, kara ve denizyolu taşımacılığı, bankacılık, genişbant internet erişimi, dijital platform işletmeciliği, beşeri ilaç ve hızlı tüketim malları perakendeciliği

Burada, Kurum’un enerji ve taşımacılık sektörlerine ilişkin değerlendirmelerine özetle yer verilecek olup, diğer piyasa ve endüstriler önümüzdeki ay işlenecektir.

Elektrik Piyasası

Yakın tarihe kadar üretim faaliyetinden satış faaliyetine, tümüyle kamunun kontrolünde olan Türkiye elektrik piyasası, rekabetçi bir yapıya geçilmesi yönünde bir politika tercihi sayesinde dünyadaki değişimlere paralel şekilde önemli bir reform sürecinden geçmektedir.

Kurum, Türkiye elektrik piyasasının serbestleşme sürecinin 2001 yılından beri 4628 sayılı Kanun ile birlikte hızla ilerlediğini ve ön plana çıkan unsurun özelleştirmeler olduğunu belirtti. Ayrıca, elektrik piyasaları-

* *Nisan 2012 tarihli Makale*

nın serbestleşmesi sürecinde önem arz eden diğer hususların iletim ve dağıtım faaliyetlerinin ayrıştırılması, tüketicilerin sağlayıcısını seçme serbestisine kavuşması ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (“EPDK”) ile Kurum arasındaki koordinasyon ve işbirliği olduğu belirtildi.

Kurum yaptığı değerlendirmeler sonucunda aşağıdaki önerileri sunmuştur:

- Elektrik özelleştirmeleri sürecinde, rekabetçi bir piyasa tasarımının sağlanmasının ana hedef olarak kabul edilmesi
- İletim ve dağıtım faaliyetlerinin, rekabete açık piyasa faaliyetlerinden ayrıştırılmasına yönelik etkili düzenlemelerin yapılması
- Geçiş maliyetlerini azaltmaya yönelik önlemlerin alınması
- Tüketicilerin rekabet kültürü ve bilincini artırmaya yönelik çalışmalarına önem verilmesi
- Kurum ile EPDK arasındaki işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi

Doğalgaz Piyasası

Dünyadaki enerji kaynaklarının tüketimi açısından bakıldığında doğal gaz, petrol ve kömürden sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye bu alanda tüketimine göre oldukça düşük bir üretime sahiptir. Türkiye’de doğal gaz ihtiyacı boru hatlarıyla ya da sıvılaştırılmış doğal gazın gemilerle taşınmasıyla yapılan ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Bu kapsamda başta Rusya ve İran olmak üzere üretici ülkelerle uzun dönemli alım sözleşmeleri imzalanmıştır.

Türkiye’de doğal gaz piyasasının rekabete açılmasının genel çerçevesi 18.04.2001 tarih ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile çizilmektedir. Aynı Kanunda doğal gaz piyasasında bağımsız düzenleme ve denetim faaliyetlerinin EPDK tarafından yürütülmesi düzenlenmiştir.

Kurum, doğal gaz piyasasını rekabet politikası çerçevesinde incelediğinde; doğal gazın ithalat ve tedarikinden başlamak üzere son kullanıcıya ulaşmasına kadar piyasada yer alan tüm değer zincirini dikkate alan bir değerlendirme yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu

noktada doğal gaz piyasasına ilişkin tutarlı bir rekabet politikası geliştirmenin zor olduğu belirtilmiştir.

Doğal gaz piyasasının serbestleşmesi sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesindeki kilit noktanın, doğal tekel konumundaki faaliyetleri arz zincirinden tamamen ayırıştırmak ve bir anlamda doğal gaz ticaretiyle ilgili tamamen genel rekabet hukuku uygulamalarına tabi kılmak olduğu belirtilmiştir.

Kurum, Türkiye doğal gaz piyasasında etkin bir rekabet politikası oluşturulması için aşağıdaki hususları önermektedir:

- Doğal tekel niteliği taşıyan iletim ve dağıtım faaliyetlerinin etkin bir şekilde düzenlenmesi
- Rekabetçi bir fiyatlandırma mekanizmasının hayata geçirilmesi
- Kamu tekeli geçmişine sahip olan piyasanın yoğunlaşma seviyesinin azaltılması
- BOTAŞ'ın yeniden işlevsel açıdan yapılandırılması

Havayolu Taşımacılığı Endüstrisi

2003 yılında sivil havacılıkta serbestleşme yönünde atılan adımlar ve özel sektörün tarifeli sefer düzenlemeye başlaması ile birlikte Türk sivil havacılığı çok hızlı bir şekilde büyümüştür.

Kurum, Rapor'da piyasada yaşanan olumlu gelişmelere rağmen Türk sivil havayolu taşımacılığında sağlıklı ve etkin rekabetin gelişmesi ve devamı bakımından hâlâ bazı sıkıntılar bulunduğunu belirtmiştir. Türk sivil havayolu taşımacılığı endüstrisinde rekabetin temel olarak kamusal düzenlemeler aracılığıyla sınırlandırıldığı vurgulanmış ve bu bağlamda özellikle slot tahsis sistemi ve devletlerarası ikili hava ulaştırma anlaşmaları hususlarındaki düzenlemelerin rekabeti sınırlandırıcı nitelikte oldukları Kurum tarafından belirtilmiştir.

Kurum, yaptığı değerlendirme ışığında, daha rekabetçi bir havayolu taşımacılığı endüstrisinin tesisi bakımından aşağıdaki önerileri getirmiştir:

- Slot tahsisinin işleyişi ve denetiminin operasyonel açıdan bağımsız, yeterli idari ve teknik kapasitesi olan bir sivil havacılık mekanizması tarafından gerçekleştirilmesi

- Devletlerarası ikili hava ulaştırma anlaşmalarının mümkün olduğu ölçüde çoklu tayin içerir hale getirilmesi

Demiryolu Taşımacılığı Endüstrisi

Demiryolu endüstrisinde altyapı hizmetleri üst piyasa, demiryolu ile yolcu ve yük taşımacılığı faaliyetleri ise alt piyasa olarak ele alınabilir. Türkiye’de şehirlerarası demiryolu ulaşımı konusundaki görev, yetki ve sorumluluklar Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bünyesindeki Demiryolu Düzenleme Genel Müdürlüğü (“DDGM”), Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü (“AYGM”) ile işletmecilik faaliyeti yürüten Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (“TCDD”) tarafından üstlenilmektedir.

Yürürlükteki mevzuat hükümleri çerçevesinde TCDD’ye yurt içi demiryolu taşımacılığı işletmeciliği faaliyetlerinde yasal tekel hakkı tanınmıştır. Söz konusu tekel hakkı demiryolu taşımacılığı endüstrisinde hukuki bir giriş engeli anlamına gelmektedir. Ayrıca altyapı ve taşımacılık hizmetleri dikey bütünleşik şekilde TCDD tarafından verilmektedir.

Kurum’un demiryolu taşımacılığı endüstrisinin serbestleşme sonrasında hedeflenen rekabetçi yapıya kavuşmasına yönelik önerileri şöyledir:

- Demiryolu Rekabetini Düzenleme Makamı’nın operasyonel bağımsızlığa sahip bir yapıya kavuşturulması
- Serbestleşme sürecinin başında pazara girecek teşebbüsler bakımından rekabeti bozucu etkilerin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınması
- Taşımacılık faaliyetlerine ilişkin taban ücretlerin belirlenmesine yönelik düzenlemenin kaldırılması,
- Serbestleşme sonrasında özellikle altyapı erişimi hakkında hazırlanacak ikincil düzenlemelerin piyasanın rekabetçi bir yapı kazanmasını destekleyici nitelikte oluşturulması

Denizyolu Taşımacılığı Endüstrisi

Denizyolu taşımacılığı endüstrisi, denizyolu yolcu taşımacılığı, denizyolu yük taşımacılığı ve liman işletmeciliği hizmetlerini kapsa-

maktadır. Bu hizmetler ise, çok sayıda alt piyasayı ve hizmet kolunu içinde barındırmaktadır.

Ülkemizde denizcilikle ilgili politikaların belirlenmesi ve uygulanmasından sorumlu kuruluş, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'dır. Söz konusu Bakanlık, sektör oyuncularının ruhsatlandırılmasında ve denetiminde de yetkilidir.

Kabotaj Kanunu uyarınca, ülkemiz kıyılarında yolcu ve yük taşımacılığı ile ülkemiz limanları içinde veya arasında römorkaj ve pilotaj (kılavuzluk) ile diğer bütün liman hizmetleri münhasıran Türk bayraklı gemiler tarafından sunulabilmektedir. Aynı kanuna göre, karasularımız dâhilinde kılavuzluk, limancılık ve liman işçiliği, gemilerde gemi adamı olarak görev alınması gibi faaliyetler de Türk vatandaşları ve Türk şirketleri tarafından yapılabilmektedir.

Kurum, denizcilik sektörünün rekabet sorunlarını, pazar yapısından kaynaklanan rekabet sorunları ile verimsizlik ve rekabet gücü eksikliğinden kaynaklanan rekabet sorunları olmak üzere iki başlık altında değerlendirmiştir. Bunun yanında, özellikle konteyner elleçlemesi ve ro-ro taşımacılığı alanlarında yüksek yoğunlaşma oranlarının bulunması da bir diğer sorun olarak ortaya konmuştur.

Kurum'un önerileri şöyledir:

- Yurt içi taşımalarda denizyolunun payının artırılması için, modern yolcu ve yük gemilerinin faaliyete sokulmasını teşvik eden politikaların hayata geçirilmesi
- Ülkemiz kıyılarında birbirine yakın mesafelerde konuşlanmış liman tesislerinin bir araya gelerek daha büyük ölçekli tesisler haline dönüşmesini teşvik edici politikaların geliştirilmesi
- Konteyner elleçleme hizmetlerinde limanlar arası rekabetin tesisi bakımından, yeni kurulacak limanlarda konteyner elleçlemeye yönelik yatırımlara öncelik verilmesi
- Özelleştirme süreci devam eden limanlardan elverişli olanlarında konteyner elleçlemesi için altyapı yatırımı yapma mecburiyetine ihale şartnamelerinde yer verilmesi
- Gerek limancılık alanında gerekse uluslararası düzenli hat taşıyıcılığı alanında uzmanlaşmış olan teşebbüslerin ülkemizde ya-

tırım yapmasını teşvik edici ve kolaylaştırıcı politikaların benimsenmesi

- Ro-ro taşımacılığı alanında faaliyet gösteren teşebbüs sayısının artırılması için bu alanda pazara girişlerin teşvik edilmesi

Karayolu Taşımacılığı Piyasası

Karayolu taşımacılığı piyasası, yolcu taşımacılığı ve yük taşımacılığı hizmetlerini içermektedir.

Rapor'da karayolu ile yolcu taşımacılığı hizmetleri piyasasının giriş engellerinin düşük olduğu bir piyasa olduğu belirtilmiştir. Bu piyasada arz fazlalığı ile arz ve talep arasında mevsimsellikten kaynaklanan dengesizlik olduğu belirtilmiştir. Yolcu sayısının arttığı tatil dönemlerinde firmalar talebi karşılamakta güçlük çekerken, yılın büyük bir bölümünde ise talep edilenin çok üstünde koltuk arzı bulunmaktadır. Ayrıca, bu piyasada yüksek ölçüde kayıt dışılığın söz konusu olduğu da belirtilmiştir.

Kurum, tespitleri ışığında aşağıdaki önerileri sunmuştur:

- Kayıt dışılığın önlenmesi
- Piyasada atıl kapasitenin ortadan kaldırılması ve faaliyet gösteren teşebbüslerin yeterli ölçüğe ulaşmaları için teşvik edici düzenlemeler yapılması

2012 Rekabet Raporu – II*

Av. Begüm Taner Huntürk

Rekabet Kurumu (“Kurum”), bazı piyasa ve endüstrilerin içinde buldukları rekabet koşullarını tespit etmek, özellikle bu piyasalarda rekabetin gelişmesini engelleyen davranışsal, yapısal ve hukuki nedenleri belirlemek ve bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik karar vericilere öneriler sunmak amacıyla hazırladığı Rekabet Raporunu (“Rapor”) incelemeye devam ediyoruz.

Daha önce Rapor’un elektrik, doğalgaz, hava, demir, kara ve deniz yolu taşımacılığına ilişkin bölümlerine değinilmiş idi.

Burada ise, Kurum’un genişbant internet erişimi, dijital platform işletmeciliği, bankacılık, beşeri ilaç ve hızlı tüketim malları perakendeciliği sektörlerine ilişkin değerlendirmelerine özetle yer verilecektir.

Genişbant İnternet Erişimi Piyasası

Türk genişbant internet erişim pazarı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (“BTİK”) tarafından detaylıca denetlenmekte ve düzenlenmektedir. Diğer yandan, Kurum Rapor’da ilgili pazarda rekabet seviyesinin düşük olduğunu, alternatif teknolojilerin henüz etkin bir şekilde kullanılmadığını ve tüketiciler tarafından düşük kalitede hizmete yüksek bedel ödenmek zorunda kaldığını belirtmiştir.

İlgili pazardaki rekabet sorunları şöyle sıralanmıştır:

- Dikey bütünleşik yapıdaki yerleşik teşebbüs olan Türk Telekom’un davranışlarından kaynaklanan sorunlar
- Gerekli düzenlemelerin uygulanmasındaki eksikliklerden kaynaklanan sorunlar
- Kablo TV şebekesinin hâlâ kamunun kontrolünde kalmasından kaynaklanan sorunlar

* *Haziran 2012 tarihli Makale*

Bu bağlamda, Türk Telekom'un davranışlarından kaynaklanan sorunların hem BTİK hem de Rekabet Kurulu'nun müdahalesi ve kararları ile çözümlenmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

Kurum yaptığı değerlendirmeler sonucunda aşağıdaki önerileri sunmuştur:

- Genişbant internet erişimine ilişkin alternatif teknolojilerin gelişiminin teşvik edilmesi
 - Kablo TV altyapısının iyileştirilerek DSL'ye alternatif olarak geliştirilmesi
 - Kablo TV altyapısının ve işletmeciliğinin özelleştirilmesi
 - Fiber optik teknolojisi ve altyapısının yaygınlaşması için yatırımcılara net ve açık bir düzenleyici çerçevenin sunulması
- Genişbant internet erişimi piyasasında düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanması
 - Bakır kablo üzerinden erişime ilişkin pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip Türk Telekom'un sahip olduğu altyapıyı alternatif teşebbüslerin erişimine açması için düzenlemelerin yapılması
 - BTİK ile Kurum arasındaki işbirliği ve koordinasyonun sağlanması

Dijital Platform İşletmeciliği Piyasası

Kurum, anılan sektördeki rekabet sorunlarını iki ayrı başlık altında içerik erişimine ilişkin rekabet sorunları ve ekipmana ilişkin rekabet sorunları olarak incelemiştir.

İçerik Erişimi

Dijital platform işletmecileri gibi görsel-işitsel içeriğin dağıtım alanında faaliyet gösteren işletmeciler için özellikle önemli futbol müsabakalarının yayın hakları ve Hollywood filmlerinden oluşan birincil içeriğe erişim büyük öneme sahiptir. Raporda, bu nitelikte içeriğin azlığı ve birincil içerik hakları sözleşmelerindeki münhasırlık hükümlerinin birincil içerik satışındaki maliyetleri çok yükselttiği belirtilmiştir.

Ayrıca Türkiye’de futbol müsabakalarının yayın haklarının satışı konusunda kısıtlayıcı bir hukuki düzenleme vardır. Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (“TFFK”) m.13 uyarınca futbol müsabakalarının yayını ve dağıtılmasına ilişkin yetki TFF Yönetim Kurulu’na verilmiştir. Kurum, Rapor’da yukarıda anılan yetki kullanılarak 2010 yılından itibaren 4 yıl için yapılan ihale şartnamesinin rekabet koşulları bakımından kısıtlamalar getirdiğine dikkat çekmektedir.

Türkiye Süper Futbol Ligi yayın hakları Rekabet Kurulu’nun 1999 yılından bu yana önemseydiği ve üzerinde birçok karar verdiği bir konudur. Nitekim Rapor’da da bu kararlara değinilmiş ve Türkiye uygulaması ile uluslararası uygulamalar karşılaştırılmıştır. TFF Yönetim Kurulu’nun TFFK m. 13’ten kaynaklanan yetkilerini Rekabet Kanunu kapsamında değerlendirme yapılmasını dışlamayacak şekilde düzenlenmesinin yerinde olacağı belirtilmiştir. Yapılacak düzenleme ile futbol yayın haklarının bu pazara yönelik giriş engeli tesis etmesinin önüne geçilmesinin sağlanması gerekliliği vurgulanmıştır.

Ekipmanlar

Rapor’da da belirtildiği üzere platformlar üzerinden sunulan yayınlar genellikle şifreli olarak yapılmakta ve bunların abonelerce izlenebilmesi için birtakım donanım ve yazılımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Yayınların şifrelerini çözen donanımlara akıllı kart adı verilmektedir. Bu kartların yerleştirildiği, şifreleri çözücü yazılım ve programların yüklü olduğu donanımlar ise “set-üstü-kutu” (*set-top-box*) olarak adlandırılmaktadır. Platform üzerindeki yayınların sadece platforma abone olan izleyicilerce izlenilmesine izin veren bu sisteme “koşullu erişim sistemi” (*conditional access system*) adı verilmektedir.

Rapor’da bu konuya ilişkin Avrupa Birliği düzenlemesi olan Erişim Direktifi’ne değinilmiş ve ülke uygulamalarına yer verilmiştir. Daha sonra ise, Rekabet Kurulu’nun bu konudaki kararlarından bahsedilerek, set üstü kutunun satın alınması koşulunun tüketicilere dayatılmasının bu konuda faaliyet gösteren diğer teşebbüsleri zarar uğrattığı ve bu durumun da sonuç olarak tüketicileri zarara uğratabileceği belirtilmiştir.

Ekipmanlara ilişkin yapılan genel değerlendirmede ise, dijital platform işletmeciliği piyasasında rekabetin artırılabilmesi ve mevcut veya potansiyel rekabet sorunlarının önlenmesi amacıyla, tüketicilerin hizmet aldıkları dijital platform işletmecilerini değiştirme ya da çeşitlendirmesine imkân verecek düzenlemelerin ilgili düzenleyici otoriteler tarafından yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Bankacılık Piyasası

Türk bankacılık sektörünün düzenlenmesinden 5411 sayılı Bankacılık Kanunu çerçevesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu sorumludur. Bunun yanı sıra, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da bankacılık piyasasında mevduat sınıflaması, zorunlu karşılıklar, kredi kartı faizlerinin sınırları konularında düzenleyici kuruluş rolü üstlenmektedir. Halka açık bankalar ise Sermaye Piyasası Kurumu'nun düzenlemelerine tabidir. Ayrıca mevduat sigortası alanında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun düzenleme yapma yetkisi bulunmaktadır. Görüleceği üzere, ilgili pazarda pek çok düzenleyici otorite bulunmaktadır.

Buna rağmen, bankacılık piyasasının rekabete açılmış bir pazar olduğunu söylemek mümkündür.

Kurum, Rapor'da bankacılık pazarına ilişkin rekabet sorunlarını yapısal sorunlar ile hukuki ve davranışsal sorunlar olarak iki ayrı başlık altında incelemiştir. Bu inceleme sonucunda Kurum aşağıdaki önerileri sunmuştur:

- Banka birleşme ve devralmalarında 5411 sayılı Kanun m. 19'da yer alan ve işlem tarafı bankaların pazar paylarının %20'yi geçmemesi halinde Rekabet Kanunu m. 7, 10 ve 11'in hükümlerinin bu işlemlere uygulanmasını engelleyen istisnanın kaldırılması
- Perakende bankacılık hizmetlerinde müşterilerin bankalar arasındaki geçişini kolaylaştırıcı ve geçiş maliyetlerini azaltıcı düzenlemeler yapılması
- Mevduat, kredi ve diğer bankacılık hizmetlerinde uygulanan sözleşmelerde işlem ücret ve masrafları gibi uygulamalarda tüketicinin korunması bakımından sektör otoritelerinin etkin rol

almalarının ve Kurum'la işbirliği ve eşgüdüm içinde olmalarının sağlanması

- Bankalar ile müşteriler arasındaki bilgi asimetrisinin azaltılması, müşterilerin bankaları kıyaslamasının kolaylaştırılması amacıyla bankalara belli hususlarda bilgi açıklama yükümlülüğü getirilmesi

Beşeri İlaç Endüstrisi

Beşeri ilaç endüstrisi, kendine has yapısı nedeniyle, birçok konuda ayrıntılı yasal düzenlemelere tabidir. Endüstri'nin rekabet sorunları açısından en dikkat çeken özelliği gelişmiş dağıtım ağıdır. Anılan endüstrinin dağıtım kanalları, üst piyasadaki ilaç firmalarından satın alınan ürünleri alt piyasaya dağıtan ecza depolarından ve bunların alt piyasasında yer alan eczanelerden oluşmaktadır. Rekabet Kurumu tarafından yapılan tespitlere göre beşeri ilaç piyasasının dağıtım kanallarında rekabet sorunları özellikle perakende seviyede yoğunlaşmaktadır. Perakende dağıtım kanallarındaki yapısal ve davranışsal rekabet sorunları nedeniyle eczaneler arasında tüketicilere yansıtacak nitelikte fiyat rekabeti oluşmamakta, tüketici tercihleri ve tüketicilerin ilaca erişimi sınırlanmaktadır.

Kurum rekabet sorunlarının aşılabilmesi için aşağıdaki önerileri sunmuştur:

- Eczaneler arası rekabetin sağlanmasının önemsenmesi
- Rekabeti sınırlayan ve hastaların hizmet aldıkları eczaneyi serbestçe seçmesini engelleyen uygulamaların dayandırıldığı mevzuatın rekabet ihlallerine zemin oluşturmayacak açıklıkta yeniden düzenlenmesi
- Mevcut geri ödeme sisteminin çizdiği sınırlar içinde perakende seviyesinde rekabetin artırılabilmesi amacıyla eczacıların eşdeğer ilaçlar arasında düşük fiyatlı ilacı tüketiciye önermelerini teşvik edecek, ilaç seçiminden sağladıkları avantajları nihai tüketiciye yansıtılmalarını sağlayacak bir sistem geliştirilmesi
- Perakende seviyede piyasaya giriş engeli yaratacak nitelikte, coğrafi ve nüfusa dayalı eczane açma kriterleri getirilmesi yönündeki önerilerin etki analizine tabi tutularak geniş bir platformda değerlendirilmesi

Hızlı Tüketim Malları Perakendeciliği Piyasası

Türkiye’de hızlı tüketim malları (“HTM”) perakendeciliği piyasası 2000’li yıllardan bu yana hızlı bir dönüşüme girmiştir. HTM perakendeciliğinde organize perakendenin ağırlığı artarken, geleneksel perakendecilerin hem sayıları hem de ticaretten aldıkları pay azalmaktadır. Organize HTM perakendecilerinin pazardan aldıkları payın artması ile birlikte, bu perakendeciler arasında birleşme ve devralma işlemleri de hız kazanmakta olduğu ve yoğunlaşma oranlarının giderek arttığı görülmektedir. Kurum tarafından, anılan yapısal dönüşüm ve yoğunlaşmaların artması dikkate alınarak, organize perakendecilerin yatay ve dikey ilişkilerinde giderek güçlendikleri ve tedarikçi teşebbüsler karşısında avantajlı konuma geçerek, alıcı gücü vasıtasıyla tedarik zincirinde ticaretin koşullarını belirlemedeki rollerini artırdıkları tespit edilmiştir.

Raporda, Kurum bünyesinde HTM perakendeciliğine yönelik başlatılan incelemede piyasanın yakından takip edilmesi, sorunlara karşı proaktif bir yaklaşım sergilenmesi ve piyasa işleyişinde ortaya çıkabilecek alıcı gücünden kaynaklı aksaklıkların piyasa işleyişine zarar vermeyecek çözüm araçlarıyla giderilmesinin yollarının araştırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir. Bu çerçevede Kurum, perakende piyasasını “haklı sebep (rule of reason)” analizi temelinde ele almış ve Türkiye bakımından model olabilecek üç yöntemi tartışmaya açmıştır:

- Yoğunlaşmaların bildirilmesine yönelik ciro eşiklerinin HTM perakendeciliği ile sınırlı olmak üzere düşürülmesi
- Davranış Kodu ve Ombudsmanlık sistemi getirilmesi
- Tedarikçi- Perakendeci anlaşmalarının periyodik olarak Kurum’a gönderilmesi

Sonuç

Görüldüğü kadarıyla Kurum, Raporu hazırlarken rekabet engellerini tek başına kendi müdahalesi ile ortadan kaldıramadığı ve diğer kamu kuruluşlarının rekabet politikası çerçevesinde düzenlemelerine ihtiyaç duyulan piyasaları özellikle seçmiş ve bu konularda rekabet bilinci yaratmaya çalışmıştır.

Rekabet Hukukunda Hâkim Durumdaki Teşebbüs Tarafından Uygulanan İndirim Sistemleri*

Av. Naciye Yılmaz

Hâkim durum ve hâkim durumun kötüye kullanılması

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (“Kanun”), hâkim durumu “Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü” olarak tanımlar.

Bu kapsamda, hâkim durumdaki teşebbüs tarafından, Kanun’un 6. maddesinin (a) bendi uyarınca “ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler” ve (b) bendi uyarınca “eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayırimcılık yapılması” yasaklanır. Bu kapsamda, hâkim durumdaki teşebbüsün alıcılara sağladığı indirimler ayırimcılığa yol açarak kötüye kullanma teşkil edebileceğinden yasak kapsamında değerlendirilir. Zira, indirim sistemlerinin belirgin özelliği indirimlerin koşullu olarak sağlanması ve böylelikle pazardaki alıcılardan bir kısmının indirimlerden fayda sağlarken bir kısmının sağlayamama ihtimalinin bulunmasıdır¹. Buna ek olarak, indirim sistemleri açısından rakipleri pazar dışına itmeyi veya rakiplerin piyasaya girmesini engellemeyi amaçlayan eylemlerin somut örneklerinden olduğu değerlendirilmesi de yapılır². Dolayısıyla, indirim sistemlerinin dışlama ve ayırimcılık olarak iki farklı rekabet karşıtı etkisi bulunur³.

* *Mayıs 2012 tarihli Makale*

¹ **Kocabaş, Bekir**, *İndirim Sistemleri ve Rekabet: Tek Taraflı Davranışlar Açısından Bir Değerlendirme*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi No: 90, Ankara, 2009, s. 5.

² **Öz, Gamze**, *Avrupa Topluluğu ve Türk Rekabet Hukukunda Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması*, Rekabet Kurumu Lisansüstü Tez Serisi No:4, Ankara, 2000, s. 175.

³ **Sanlı, Kerem Cem**, *Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun’da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği*, Rekabet Kurumu Lisansüstü Tez Serisi No: 3, Ankara, 2000, s. 302.

İndirim sistemleri

İndirim sistemleri, üretim veya dağıtım zincirinin herhangi bir aşamasında faaliyet gösteren teşebbüslerin alıcılara karşı olan fiyat uygulamalarındaki değişiklikler olarak tanımlanabilir⁴.

İndirim sistemleri, uygulama ve doktrinde farklı isimler altında sınıflandırılmaktadır. Bu yazı kapsamında, indirim sistemleri kötüye kullanma olarak nitelendirilen ve kötüye kullanma olarak nitelendirilmeyen şekilde bir ayrıma tabi tutulacaktır.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Olarak Nitelendirilen İndirim Sistemleri

Bu tür indirim sistemlerinden ilki, alıcıları tüm tedariklerini tek bir kaynaktan yapmaya yönelten sadakat indirimleridir. Sadakat indirimlerinde hâkim durumdaki teşebbüs, alıcıya ihtiyacının tamamını veya önemli bir bölümünü kendisinden yapması koşuluyla indirim sağlar⁵.

Bu şekilde değerlendirilen ikinci bir indirim türü ise, hedef indirimleridir. Bu indirimler, alıcıların geleceğe yönelik tahmin edilen ihtiyaçlarına göre veya alıcıların ihtiyaçlarından bağımsız olarak belirlenen hedefler içerirler⁶.

Belirtilen indirimlerle hâkim durumdaki teşebbüs bir yandan ürün arzını garantilerken, diğer yandan mevcut rakiplerinin faaliyetlerini alıcıyı kendisine bağlayarak zorlaştırmış yani onları piyasa dışına itmiş ve piyasaya yeni girecek rakipleri açısından giriş engeli oluşturmuş olur.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Olarak Nitelendirilmeyen İndirim Sistemleri

Kural olarak miktar indirimleri rekabet hukukunda kötüye kullanma olarak değerlendirilmez. Zira miktar indirimleri belirli bir dönemdeki alıma göre verilmez. Miktar indirimi sadece teşebbüsten yapılan alımlar ile bağlantılıdır, tüm alıcılara uygulanır ve objektif olarak alı-

⁴ Kocabaş, a.g.e, s. 5.

⁵ Görgülü, Ümit, *Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Kapsamında Fiyat Ayrımcılığı Uygulamaları*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi No: 32, Ankara, 2003, s. 17.

⁶ Kocabaş, a.g.e, s. 9.

nan miktara göre verilir. Dolayısıyla miktar indiriminde, aynı miktarda alım yapan iki müşteri aynı indirimini alır. Ancak miktar indirimlerinin kendiliğinden yasal olduğu sonucuna varılmamalı, etkilerinin değerlendirileceği dikkate alınmalıdır.

Fonksiyonel indirim olarak tanımlanan, alıcının pazardaki işlevini yerine getirmesi için satıcı tarafından sağlanan fiyat avantajları da fiyat ayrımcılığı olarak nitelendirilmez.

Bu kapsamda, indirim sisteminin objektif olarak belirlenmesi ve her alıcının bundan yararlanabileceği şekilde önceden açıklanması halinde fiyat ayrımcılığından bahsedilemeyeceği belirtilmelidir⁷.

Sonuç

Hâkim durumdaki teşebbüsler tarafından uygulanan indirim sistemlerinin, alıcıların seçim özgürlüğünü elinden almak suretiyle hedeflere ulaşmak için daha fazla çaba göstermelerine neden olabileceği, ilgili pazarda rekabeti bozabileceği ve alıcılar arasında ayrımcılık yaratabileceği düşünülmektedir. Alıcılar açısından bağlılık artırıcı ve belirsiz şekilde öngörülen indirimler yasak kapsamında değerlendirilir. Buna karşılık, indirim sisteminin objektif olması, her alıcının bundan yararlanabileceği şekilde önceden açıklanması halinde ise fiyat ayrımcılığından söz edilemeyecektir.

Hâkim durumdaki teşebbüs tarafından indirim uygulanırken dikkat edilmesi gereken, ayrımcılık ve dışlayıcılık etkisinin doğmasının rekabet hukuku anlamında yeterli olacaktır. Ancak ekonomik ve rasyonel haklı nedenler ile açıklanabilecek şekilde yapılan farklı fiyatlandırmaların hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilmeyeceği indirim sistemlerinin belirlenmesinde göz önünde bulundurulmalıdır. Başka bir deyişle, ticari ilişkinin veya pazar koşullarının gereklerinden kaynaklanan indirimlerde yukarıda açıklanan ayrımcı ve dışlayıcı etkilerin bulunmamasına dikkat edilmeli, indirim sistemleri objektif olarak uygulanmaya çalışılmalıdır.

⁷ **Gül, İbrahim**, *Teşebbüsün Alıcılara Ayrımcılık Yaparak Hâkim Durumunu Kötüye Kullanması*, Rekabet Kurumu Lisansüstü Tez Serisi No: 2, Ankara, 2000, s. 83.

Birleşme ve Devralmalar Açısından “Rekabet Yasağı Sözleşmesi”*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Birleşme veya devralma işlemlerinde, rekabet yasağı sözleşmesi sıkça görülen bir uygulamadır. Bu sözleşmeler çoğu kez, birleşme veya devralma işlemleriyle elde edilmesi amaçlanan sonuç açısından zorunludur. Nitekim devralma işlemlerinde, devralınan hak ya da malvarlığının değerinin tam olarak alıcıya geçmesi için, satıcıya belirli bir süre için alıcı ile rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmesi gerekebilir. Bu gereklilik özellikle müşteri çevresinin kazanılması ve devrolunan know-how'dan yeterince yararlanılabilmesi gibi durumlarda ortaya çıkar.

Rekabet Yasağının Tanımı

Rekabet yasağı sözleşmesi bir yan sınırlamadır. Yan sınırlamalar birleşme veya devralma işlemi ile doğrudan ilgili ve işlemin uygulanabilmesi ve birleşme veya devralma işleminden beklenen sonucun tam olarak sağlanabilmesi için gerekli olan sınırlamalardır.

Yan sınırlamalar asıl olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") 4. maddesi uyarınca rekabeti engelleme veya kısıtlama amacını taşıyan bir anlaşmalardır ve hukuka aykırıdır. Bununla beraber, Avrupa Topluluğu uygulamasına uygun olarak birleşmeler ve devralmalar kapsamındaki rekabet yasağı sözleşmeleri belli şartlar altında, bu birleşme ve devralma işleminin sonuçlarını gerçekleştirmesi açısından zorunlu bir yan sınırlama olarak görülür ve izin verilir.

Yasal Çerçeve

Yan sınırlamalara ilişkin Rekabet Kanunu'nda herhangi bir düzenleme yoktur. Bununla beraber, 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ¹ ("2010/4 sayılı Tebliğ") kısa da olsa yan sınırlamalara değinir. Buna göre, Rekabet Kurulu ("Kurul") tarafından birleşme veya devralma işlemlerine verilen izin yan sınırlamaları da kapsar.

* *Aralık 2012 tarihli Makale*

2010/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesini müteakip, Birleşme ve Devralmalarda İlgili Teşebbüs, Ciro ve Yan Sınırlamalar Hakkında Kılavuz ("Kılavuz") Rekabet Kurumu'nun resmi internet sitesinde yayımlandı². Kılavuz, yan sınırlamaların özellikleri ve unsurları hakkında bilgi verir.

Rekabet Yasağı Türleri

Rekabet yasağı sözleşmeleri asli ve tali olmak üzere iki farklı şekilde ortaya çıkabileceği gibi, tamamlayıcı yükümlülük olarak da görülebilir.

Asli Rekabet Yasağı Sözleşmesi. Fiyat, satış, üretim, dağıtım ve benzeri alanlarda belirli koşulların kabul edilmesiyle rekabetin sınırlandırılmasını hedef alan sözleşmeler veya Rekabet Kanunu'nda ifade edildiği üzere "anlaşmalar"dır.

Asli nitelikteki rekabet yasağı sözleşmelerinin amacı belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama olduğundan bu tür sözleşmeler Rekabet Kanunu uyarınca hukuka aykırı ve yasaktır.

Tali Rekabet Yasağı Sözleşmesi. Bu tür sözleşmeler, kurulmalarına neden olan bir başka sözleşme (asıl sözleşme) ile sıkı bir bağ içerisindedir ve bu sözleşmenin ifasına yardımcı olur. Başka bir ifade ile bu tür sözleşmeler, bu asıl sözleşmenin bir parçasıdır ve ancak onunla beraber bir anlam ifade eder.

Asli rekabet yasağı sözleşmelerinin aksine, tali rekabet yasağı sözleşmelerinde, her ne kadar rekabetin kısıtlanması veya engellenmesi söz konusu ise de, asıl konu ve amaçları belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama değildir. Bu tür sözleşmelerde, rekabet asıl sözleşmenin ifası amacıyla ve çoğu kez de zorunlu olarak kısıtlanır. Bu nedenle, tali rekabet yasağı sözleşmeleri doğrudan rekabete aykırı olarak değerlendirilmez.

¹ 2010/4 sayılı Tebliğ 7 Ekim 2010 tarih ve 27722 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı ve 01 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe girdi. Tebliğ'e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/UserFiles/Netmin/Tebliğler/4teblig83.pdf> (erişim tarihi: 18 Ocak 2013).

² Kılavuz 27 Haziran 2011 tarihinde yayımlandı. Kılavuz'a ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/Kilavuzlar/kilavuz12.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

Tamamlayıcı Yükümlülük. Rekabet yasağı ile benzer nitelikte ya da bu yükümlülüğü tamamlayıcı nitelikte olan; satıcının devre konu teşebbüsün çalışanlarını istihdam etmemesi, devre konu teşebbüse ait ticari sırları açıklamaması ve kullanmaması gibi yükümlülükler de, rekabet etmeme yükümlülüğü ile benzer şekilde değerlendirilir. Şu kadar ki, gizliliğin know-how'a ilişkin olması halinde, söz konusu bilginin gizli kaldığı, yani know-how niteliğini koruduğu sürece açıklanmamasına ve kullanılmamasına yönelik olarak getirilen yükümlülük, işlemin asli bir unsuru olarak değerlendirilebilir.

Rekabet Yasağının Unsurları

Aşağıdaki unsurların ancak tümüne sahip yan sınırlamalar rekabete aykırı değerlendirilmez.

Doğrudan İlgili ve Gerekli Olması. Kılavuz, bir yan sınırlamanın kabul edilebilmesi için, birleşme veya devralma işlemi ile doğrudan ilgili ve işlemin uygulanabilmesi ve birleşme veya devralma işleminden beklenen etkinin tam olarak sağlanabilmesi için gerekli olması aranır.

Yan sınırlamanın devralma işlemi ile doğrudan ilgili olması için, birleşme veya devralma işlemi ile aynı kapsam veya zamanda yapılması yeterli değildir. Şöyle ki, sınırlamanın ana işlem ile ekonomik olarak yakından ilişkili olması ve birleşme veya devralma işlemi sonucu oluşacak yeni yapıya sorunsuz bir geçiş için öngörülmüş olması gerekir.

Gereklilik ölçütü ise, ilgili sınırlamanın yokluğunun, birleşme veya devralma işleminin hayata geçirilip uygulanamamasına ya da daha belirsiz koşullar altında, çok daha yüksek maliyetlerle ve daha düşük başarı olasılığıyla uygulanmasına neden olmasını ifade eder. Kılavuz'da "gereklilik ölçütü" yukarıdaki şekilde ifade edilmemiş olup, Yan Sınırlamalara İlişkin Komisyon'un 2005/C - 56/3 sayılı Duyurusu'ndan³ ("Duyuru") kötü bir şekilde tercüme edilmiştir.

Kurul da, uzun zamandır rekabet yasağı sözleşmesinin zorunlu olup olmadığını incelerken, ilgili sınırlamanın birleşme veya devralma

³ Duyuru 05 Mart 2005 tarih ve C56/24 sayılı Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlandı. Objektifliğe ilişkin hüküm Duyuru'nun 11. paragrafında yer alır. Duyuru'ya ulaşmak için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:056:0024:0031:EN:PDF> (erişim: 03.01.2013).

işlemi ile doğrudan ilgili ve bu işlemin yürütülebilmesi için gerekli olup olmadığını değerlendirir⁴.

Objektif Olması. Rekabet kısıtlamasının objektif olmasından anlaşılması gereken somut olayda, devir veya birleşmenin somut koşulları uyarınca böyle bir yasağın objektif şekilde gerekli olmasıdır. Burada amaç devreden açısından onu rekabetin dışına itmek veya onun ticaret ve girişim özgürlüğünü kısıtlamak değildir. Bu kısıtlama somut olayın koşulları açısından objektif olarak gereklidir. Bir başka ifadeyle, somut olayda bu devreden yerine başka bir devreden de olsaydı yine böyle bir rekabet kısıtlaması öngörmek gerekecek idiye, kısıtlama objektiftir.

Kılavuz, objektiflik ilkesini yukarıda belirtildiği şekilde açıklamaz, sadece “doğrudan ilgililik” ve “gereklilik” ölçütlerinin olayın özelliklerine göre objektif olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Oysa bu husus Duyuru’da açıkça yer alır.

Makul Olması. Kılavuz, rekabet yasağı sözleşmesinin makul olarak kabul edilebilmesi için, konu, coğrafi alan ve kişi yönünden kapsamının, birleşme veya devralma işleminin uygulanabilmesi için gerekli olan makul düzeyi aşmaması gerektiğini ifade eder. Bir başka deyişle, devralan açısından devreden devir konusuna ilişkin ne tür bir rekabettinden endişe ediliyorsa, rekabet kısıtlaması sadece bunu kapsamalı ve ötesine geçmemelidir.

- **Konu Bakımından.** Rekabet yasağı sözleşmesi kural olarak işlem öncesinde devre konu ekonomik birimin faaliyet alanını oluşturan mal ve hizmetlerle sınırlı olmalıdır. Gelişim aşamasını tamamen ya da büyük ölçüde tamamlamış, ancak henüz pazarlama aşamasına geçilmemiş mal ve hizmetler de bu kapsama dâhil edilebilir.
- **Coğrafi Alan Bakımından.** Rekabet yasağı sözleşmesi, coğrafi bakımdan, işlem öncesinde satıcının faaliyet gösterdiği alanlarla sınırlı olmalıdır. Bununla beraber, satıcının yeni bölgelere girmek için yatırım yapmış olması gibi istisnai durumlarda bu bölgeler bakımından getirilen sınırlama da gerekli ve makul kabul edilebilir.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kurul’un 16.04.2002 tarih ve 02-24/242-97, 03.04.2003 tarih ve 03-22/247-108, 04.06.2012 tarih ve 12-33/936-292, 08.07.2012 tarih ve 12-38/1079-338 ve 20.09.2012 tarih ve 1339-445 sayılı kararları.

- **Kişi Bakımından.** Satıcının kendisi ve satıcı ile ekonomik bütünlük oluşturan iktisadi birimler ve acenteleri bakımından getirilen kısıtlama makul kabul edilebilecek iken, bunun ötesinde, özellikle satıcının bayileri ya da kullanıcılar bakımından getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü gerekli ve ilgili bir sınırlama olarak kabul edilmez.

Kurul da, uzun zamandır, bir yan sınırlamanın kapsamı itibariyle makul olup olmadığını denetlerken, sınırlamanın ilgilendirdiği kişileri, sınırlanan faaliyetlerin konularını ve sınırlamanın uygulanacağı coğrafi alanı özellikle inceler⁵.

Makul Süreli Olması. Kılavuz, süre bakımından üç yılı aşmayan rekabet yasağı sözleşmelerinin genel olarak makul olarak kabul edildiğini ifade eder. Bununla beraber, her bir somut olay ayrı ayrı incelenir ve müşteri bağımlılığının daha uzun sürmesi ve devredilen know-how'ın niteliği gereği gerekli olması halinde, üç yıldan daha uzun rekabet yasağı sözleşmeleri de kabul edilir.

Kurul kararları incelendiğinde, Kurul'un da her bir olayı ayrı ayrı incelediği ve gerekli görmesi halinde, üç yıldan çok daha uzun süreli rekabet yasağı sözleşmelerini kabul ettiği görülür⁶.

Kılavuz, ortak girişimlerde ana teşebbüslerin ortak girişimle rekabet etmemesine yönelik uzun süreli ya da süresiz rekabet etmeme yükümlülüklerin de yan sınırlama olarak kabul edilebileceğini ifade eder.

Rekabet Yasağının Değerlendirilmesi

Birleşme veya devralma işlemi 2010/4 sayılı Tebliğ'de öngörülen eşikleri aşıyor ise⁷, Kurul işlemi inceler ve rekabet kurallarına uygun bulursa işleme izin verir. Bu halde, Kurul tarafından verilen izin, yan

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kurul'un 20.02.2003 tarih ve 03-11/118-55 sayılı, 31.12.2003 tarih ve 03-84/1021-409 ve 04.11.2010 tarih ve 10-69/1454-554 sayılı kararları.

⁶ Çeşitli örnekler için bkz. Kurul'un 03.03.1999 tarih ve 99-12/94-36 sayılı, 12.02.2002 tarih ve 02-08/58-27 sayılı, 24.11.2005 tarih ve 05-79/1088-314 sayılı, 14.08.2008 tarih ve 08-50/741-297 sayılı ve 15.04.2009 tarih ve 09-15/343-85 sayılı kararları.

⁷ 2010/4 sayılı Tebliğ'de yer alan eşikler 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2012/3 sayılı Tebliğ ile değiştirildi. İlgili Tebliğ'e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/UserFiles/Netmin/Tebliğler/teblig97.pdf> (erişim tarihi: 18 Ocak 2013).

sınırlamaları da kapsar. Dolayısıyla, Kurul'a yan sınırlamalara ilişkin ayrı bir başvuruda bulunulması gerekmez.

Bununla beraber, birleşme veya devralma işlemi 2010/4 sayılı Tebliğ'de öngörülen eşikleri aşmıyor ise, rekabet yasağı sözleşmesinin bir yan sınırlama olup olmadığının değerlendirilmesi esas itibarıyla işlem taraflarına aittir. Taraflar, Kılavuz'daki bilgiler çerçevesinde, aralarında öngördükleri rekabet yasağı sözleşmesinin bir yan sınırlama olup olmadığını, başka bir ifadeyle, hukuka aykırı olup olmadığını kendileri değerlendirir.

İşlem taraflarının talepte bulunması halinde, Kurul, Kılavuz'da ya da önceki kararlarında ele alınmamış, yeni bir yönü bulunan sınırlamaları, birleşme veya devralma kararlarında değerlendirir.

Sonuç

Birleşme veya devralma işlemlerinde rekabet yasağı sözleşmeleri kilit bir rol oynar. Nitekim bu tür işlemlerin bazılarında rekabet yasağı öngörülmezse, yapılan yatırım anlamsız kalır ve ekonomiye herhangi bir katkı sağlanmamış olur. Başka bir anlatımla, rekabet hukukunun amacı gerçekleşmez.

Bu kapsamda, yan sınırlamaların, Avrupa Birliği hukukuna uygun olarak, öncelikle 2010/4 sayılı Tebliğ'de öngörülmesi, sonra da Kılavuz'da açıklanması yerinde oldu.

Bununla beraber, Kılavuz'un yan sınırlamalara ilişkin bölümü oldukça özettir ve Kurul kararlarına atıflar çok azdır. Oysa Kılavuz'da rekabet yasağı sözleşmesinin bir yan sınırlama olup olmadığının değerlendirilmesinin işlem taraflarına ait olduğu yer alır. Bu halde, Kılavuz işlem taraflarına gerçek anlamda kılavuzluk etmez ve işlerini kolaylaştırır. Ayrıca, Kılavuz'un bazı bölümleri doğrudan Avrupa Birliği Duyurusu'ndan alınmış olup, kötü tercüme edilmiştir. Bu nedenle, Kılavuz'un yeniden ele alınmasının gerekli olduğu görüşündeyim.

Rekabet Kurulu, Otomotiv ve Motorlu Araçlar İçin Parça ve Sistem Üretim Sektöründeki Ortak Kontrol İçeren Bir Devralma İşlemine İzin Verdi (Mahle/Behr)*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Rekabet Kurulu (“Kurul”), Mahle GmbH (“Mahle”) ve Behr GmbH & Co. Kg’nin (“Behr”) ana hissedarlarının Behr üzerinde ortak kontrol tesis etmesi işlemine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (“Rekabet Kanunu”) ve 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’in (“Birleşme Tebliği”) ilgili hükümleri çerçevesinde izin verdi.

Çok Aşamalı Kontrol Devri

Mahle, Behr’in kontrolünü 2013 yılında devralmayı amaçlamaktadır. Söz konusu kontrol devrinin aşamalı olarak gerçekleştirilecektir. İlk aşama Behr’in arttırılmış sermayesinin %19,9’unun Mahle tarafından devralınmasını ve Mahle’nin ortak olarak Behr’e katılmasını içermektedir. Bu aşama 18.10.2010 tarihinde tamamlanmıştır.

17 Ocak 2011 tarihinde tamamlanan ikinci aşamada, Mahle’nin Behr’deki hissedarlık oranı toplam %36,85’e çıkarılmıştır.

İhtiyari olan üçüncü aşamada ise, Mahle’ye çoğunluğa sahip olarak, hisse oranını %50.1’e çıkarabileceği şekilde ilave hisseler satın alabilmesine ilişkin hisse alım opsiyonunu tanınmıştır. Bildirim Formunda bu opsiyonun 1.1.2013 tarihinden sonra kullanılabilmesi belirtilmiştir.

Üçüncü aşamaya geçilmeden önce bir ara aşama planlanarak Mahle’nin %36,85’lik hisse oranını korurken, Behr üzerinde ortak kontrol sağlanmasına imkân tanıyacak ilave haklar elde etmesi öngörülmüştür.

İşlem Tarafları

Mahle, otomotiv ve motorlu araçlar için parçalar ve sistemler geliştirilmesi, üretilmesi ve satımı konularında dünya çapında faaliyet

* *Mart 2012 tarihli Makale*

göstermektedir. Mahle, piston sistemleri, silindir bileşenleri, valflü tren sistemleri, hava idare sistemleri ve sıvı idare sistemlerinin dünya çapındaki sağlayıcıları arasında en üst sıralarda yer almaktadır.

Mahle, Türkiye'deki iştirakleri olan Mahle Farpas Filtre Sistemleri A.Ş., Mahle Mopisan Konya A.Ş. ve Mahle Mopisan İzmir A.Ş. aracılığıyla faaliyet göstermektedir.

Behr, otomotiv endüstrisinde kullanılmak üzere yolcu araçlarının ve ticari araçların motor soğutması ve havalandırma yönetimi için bileşenler ile sistemler geliştirmekte ve üretmektedir. Behr'in şu andaki mülkiyeti ve kontrolü, ana hissedar olan Behr ailesi tarafından elde tutulmaktadır. Mahle'nin Behr'de azınlık hissesi bulunmaktadır.

Behr, Türkiye'de Kale Behr Otomotiv Sanayi ve A.Ş. aracılığıyla faaliyet göstermektedir.

İlgili Pazar

Etkilenen Pazar. Kurul, işlem taraflarının faaliyetlerini dikkate alarak, inceleme konusu dosya kapsamında iki ayrı etkilenen pazar tespit etmiştir: yatay olarak etkilenen pazar ve dikey olarak etkilenen pazar. Kurul, yatay olarak etkilenen pazarın, "karayolu araçları için geliştirilen, üretilen ve satılan ısı değiştiriciler pazarı" olarak tanımlamıştır. Kurul, işlem tarafları arasında dikey tedarik ilişkisi bulunduğunu değerlendirerek, dikey olarak etkilenen pazarı, "yağ filtreleri, ısı değiştiricileri, termostatlar ve kabin hava filtreleri pazarı" olarak tanımlamıştır. Gerçekten de, Behr tarafından üretilen termostat ve yağ-su ısı değiştiricileri, Mahle tarafından üretilen yağ filtresi modüllerinin girdisidir.

İlgili Coğrafi Pazar

Kurul, etkilenen pazardaki ürünlerin satış koşullarının benzer özellikler taşıması nedeniyle inceleme konusu dosyada ilgili coğrafi pazarı "Türkiye" olarak tespit etmiştir.

Birleşme Tebliği Kapsamında Değerlendirme

Kurul, Birleşme Tebliği m. 5/1 (b) uyarınca "Bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünün, hisse ya da mal varlığının satın alınmasıyla, sözleşmeyle ve-

ya diğerk bir yolla bir ya da daha fazla teŖebbüs veya hâlihazırda en az bir teŖebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kiŖi tarafından devralınması”nın Rekabet Kanunu m. 7 kapsamında birleŖme veya devralma iŖlemi sayılacağını belirtmiŖtir.

Söz konusu bildirim konusunu, Mahle’nin Behr üzerinde ortak kontrol sağlamasına imkân tanıyacak bir takım haklar elde etmesini öngören ara aŖama oluŖturmaktadır. Bu aŖamada ortak kontrol, herhangi bir hisse devri söz konusu olmadan, sözleşmede bir takım deđiŖiklikler yapılması ve Behr’deki iki kilit göreve Mahle yöneticilerinin getirilmesi ile sağlanacaktır.

İlk İki AŖama. Kurul, bildirim konusu ara aŖama hakkında herhangi bir değerlendirme yapmadan önce, ilk iki aŖamayı değerlendirmiş ve bu aŖamaların neden bildirilmediğin açıklanmasını talep etmiŖtir. Cevaben, bu aŖamalar sonucunda kontrolde herhangi bir deđiŖiklik olmadığı, bu nedenle de değinilen iŖlemlerin bildirim tabi olmadığı belirtilmiŖtir.

Ancak, Mahle ilk aŖamada Behr denetim kuruluna iki aday gösterme hakkını kazanmıŖtır. Behr, denetim kurulu tarafından aday gösterilen bir ya da birden fazla murahhas aza tarafından yönetilmekte ve bu murahhas azalar, olağan iŖ kararı sayılmayan kararlar ile özel olarak belirlenen bazı önemli durumlarda denetim kurulunun onayını alırlar.

Bu Ŗartlar altında Kurul, ilk iki aŖamanın kontrol deđiŖikliđi yaratıp yaratmadığı bakımından incelenmesine karar vermiŖtir.

Denetim Kurulu altı (6) üyeden oluŖmaktadır ve basit çoğunluk ile karar almaktadır. Bu durumun, denetim kurulu üyelerinin beŖinin olumlu oyu ile oluŖacak nitelikli çoğunluk gerektiren üç istisnası bulunmaktadır: (i) yeni iŖ kollarında faaliyete baŖlanması, mevcut ticari faaliyetlere son verilmesi, üretim ve satıŖ programlarında temel deđiŖiklikler yapılması, (ii) Behr ve Mahle arasında kapsamlı iŖbirliđi yapılması ve (iii) Denetim Kurulu’nun onayını gerektiren iŖlemler listesinde düzeltme veya deđiŖiklik yapılması.

Kurul, bir teŖebbüs üzerinde kontrolün, Ŗirketin hisse yapısından bağımsız olarak bir kontrol grubu tarafından mutlak olarak sağlanabileceği gibi birkaç grup tarafından da ortak bir Ŗekilde oluŖturulabileceđini belirtmiŖtir. Mutlak kontrol, “Ŗirketin azınlık hissedarı konumun-

daki hissedarlarının yaptıkları yatırımların korunması için bu hissedarlara tanınan bazı haklar saklı kalmak kaydıyla, bu kontrol grubunun şirketin stratejik ticari kararlarını belirleyebilmesi ya da tek taraflı veto yetkisi aracılığıyla çözümsüzlük durumu yaratabilmesi “olarak tanımlanabilir.

Diğer yandan Kurul, bir ya da birkaç hissedar grubunun teşebbüsün stratejik kararlarının alınmasında eş ölçüde belirleyici etkiye sahip olduğu stratejik ticari kararların ancak bir fikir birliği aracılığıyla alınabildiği ve/veya tarafların her birinin dilediği takdirde bir çözümsüzlük durumu yaratabildiği hallerde de ortak kontrolün doğacağından bahsetmiştir. Kurul, (i) oy haklarında ve karar verici mercilere yapılacak atamalarda eşitlik, (ii) veto haklarını içeren nitelikli hisselerin kullanılması, (iii) kontrolü paylaşan tarafların stratejik ticari kararlar üzerinde belirleyici etkiye kontrolün paylaşımını içeren çeşitli yollarla sahip olmasıyla da ortak kontrolün sağlanabileceği hususu üzerinde durmuştur.

Kurul, yukarıda paragraf (i)’de belirtilen oy haklarında ve karar verici mercilerde yapılacak atamalarda eşitlik hususuna ilişkin yaptığı değerlendirmelerde, taraflar arasındaki ilişkinin sözleşme aracılığıyla düzenlenmesi halinde yönetim organlarında her bir tarafın eş sayıda temsilciyle temsil edilmesinin sözleşme şartlarında yer alması ve karar verici oy uygulamasının bulunmaması unsurlarını gözetmiştir.

Bununla birlikte, ortak kontrolün veto hakkını içeren nitelikli hisseler aracılığıyla sağlandığı durumlarda söz konusu veto hakkının azınlık hissedarların yatırımlarının korunmasının ötesine geçmesi gerekmektedir¹. Ayrıca Kurul, stratejik ticari kararlar olarak değerlendirmemiş, bunları daha ziyade hissedarların yatırımlarını koruması için gerekli unsurlar olarak görmüştür: (i) teşebbüsün konusunda yapılan değişiklikler, (ii) sermaye artışı ve/veya azalışı, (iii) mal varlığının satışı, (iv) teşebbüsün satılması ya da tasfiye edilmesi².

Kurul, işlemin ilk iki aşamasını yukarıda açıklanan bakış açısı ile değerlendirmiş ve Mahle’nin bu aşamalardaki hisse devirleri ile birlik-

¹ Kurul’un 25.11.2009 tarihli ve 09-57/1392-361 no.lu kararı.

² Kurul burada AB Komisyonu’nun “Teşebbüsler Arasında Gerçekleşen Yoğunlaşma Doğuran İşlemler Hakkında 139/2004 Sayılı Konsey Regülasyonuna ilişkin Konsolide Duyuru”suna atıfta bulunmaktadır.

te iktisap ettiği denetim kurulunun iki üyesini belirleme hakkının ve böylece yeni iş kollarında faaliyete başlanması, mevcut ticari faaliyetlere son verilmesi ile üretim ve satış programlarında temel değişiklikler yapılması alanlarındaki dolaylı veto yetkisinin stratejik karar olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir. Bu nedenle, gerçekleştirilen ilk iki aşamada herhangi bir kontrol değişikliğinin olmadığı sonucuna varmıştır.

Ara Aşama. İşlem tarafları Denetim Kurulunun ön iznine tabi olan yönetim işlemlerine ilişkin görevleri değiştirmek konusunda anlaşmışlardır. Böylelikle, Mahle'nin önceki veto hakkına ilaveten Murahhas azaların seçimine ilişkin geçici veto hakkı olacaktır. Anılan bu geçici veto hakkı, Mahle'nin Behr'deki hissedarlığının %50'nin üzerine çıktığı tarihte ve her halükarda 31 Ocak 2013 tarihinde sona erecektir. Kurul, bu yeni geçici veto hakkının Mahle'ye, teşebbüsün olağan yönetim işleri alanında ortak kontrol hakkı tanıdığına hükmetmiştir.

Ara aşama bunlara ilaveten Mahle'nin ki eski çalışanının Behr'in CFO'su ve İnsan Kaynakları Müdürü olarak atanmasını kapsamaktadır.

CFO'nun görevleri bütçe planlaması, finansal yönetim ve likit yönetimini kapsamaktadır. Ayrıca, CFO pek çok harcamanın onaylanmasından sorumlu olacaktır. Hukuk departmanı ve satın alma departmanının faaliyetleri hakkında karar verme yetkisi de CFO'nun olacaktır.

Katılım Sözleşmesi uyarınca yatırım, finans, ciro, masraflar ve istihdam planları da dahil ana yönetim işlerinin bütün Murahhas Azalar tarafından ortaklaşa kararlaştırılması gerekmektedir.

Mahle'ye ortak kontrol sağlayacak bir başka husus ise, Behr'in küresel istihdam politikalarının geliştirilmesinden sorumlu olan kapsayan İnsan Kaynakları Müdürü'nün Mahle tarafından atanacak olmasıdır.

Yukarıdaki tespitler ışığında, ilk iki şamadan sonra gelen ara aşama sonucunda Mahle ve Behr'in ortak kontörle sahip olacağı, bu durumun da Behr'in elinde olan mutlak kontrolü değiştireceği belirtilmiştir.

Bildirim Zorunluluğu/Ciro. İşlem taraflarının her ikisinin de dünya ciroları beş yüz milyon TL'yi aşmakta, aynı zamanda Türkiye ciroları da beş milyon TL'yi geçmektedir. Bu nedenle, ilgili işlemin hukuکی geçerlilik kazanabilmesi Kurul'un izninin alınmasına bağlıdır.

Hakim Durum Yaratılması veya Hakim Durumun Güçlendirilmesi

Rekabet Kanunu m. 7/I, ilgili pazarda etkin rekabetin önemli ölçüde kısıtlanması sonucunu doğuracak şekilde hakim durum yaratılması veya hakim durumun güçlendirilmesini yasaklamıştır³.

Tarafların faaliyetlerinin yatay olarak çakıştığı tek pazar karayolu araçları için geliştirilen, üretilen ve satılan ısı değiştiriciler pazarıdır. Ayrıca, Türkiye coğrafi pazarında tarafların faaliyetleri bakımından herhangi bir dikey çakışma bulunmamaktadır.

Kurul, ilgili pazarda faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin sayısı ve pazar paylarını dikkate alarak söz konusu devralma işleminin ilgili pazarda hakim durum yaratılması veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi sonucunu doğurmayacağı kanaatine varmıştır.

Sonuç

Kurul, Mahle GmbH (“Mahle”) ve Behr GmbH& Co. Kg’nin (“Behr”) ana hissedarlarının Behr üzerinde ortak kontrol tesis etmesi işlemine, bu işlemin etkin rekabeti kısıtlayacak bir hakim durum yaratılması veya hakim durumun bu şekilde güçlendirilmesi sonucunu doğurmayacağı gerekçesi ile oybirliği ile izin vermiştir.

Bu karar pek çok açıdan dikkate değerdir. Öncelikle, karar “ortak kontrol” kavramını ve Avrupa Birliği Mevzuatındaki uygulamasını detaylı olarak tartışmaktadır. Ayrıca, Kurul “mutlak kontrol” ve “ortak kontrol” kavramlarını karşılaştırmalı bir şekilde ele almakta ve iki kavram arasındaki farkları ortaya koymaktadır.

³ Rekabet Kanunu m. 7/I hükmü şöyledir:

“Bir ya da birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır.” Rekabet Kanunu’nun linki şöyledir:

http://www.rekabet.gov.tr/Resources/UserFiles/Documents/4054-KHK66105_07_2012.pdf (erişim: 18.01.2013).

Buna ilaveten, ara aşamada Mahle'ye tanınan hakların yapısına ilişkin detaylı incelemeler Birleşme Tebliği m. 5/1 (b) uyarınca öngörülen “kontrolün diğer yollarla el değiştirmesi” kavramına dair güzel ve somut bir örneği gözler önüne sermektedir.

Kararı eleştirmemiz gerekirse, Mahle'ye ara aşamada tanınan veto hakkının “geçici” niteliğinin Birleşme Tebliği m. 5/1de yer alan “kontrolde kalıcı değişiklik meydana getirme” şartı açısından tartışılmadığı söylenebilir. Bu geçici veto hakkının çoğunluk hakkını sağlayan hisselerin devralınması halinde veya her halükarda en geç 31.01.2013 tarihinde sona ereceği belirtilmiştir. Burada, kanımızca Kurul'un böyle bir geçici hakkın Birleşme Tebliği uyarınca kontrolde kalıcı değişiklik yaratıp yaratmadığını tartışması gerekirdi.

Samsung'un Sabit Disk Sürücüsü İşine İlişkin Kontrolün Seagate'e Devrine Koşulsuz İzin*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Rekabet Kurulu ("Kurul"), 29.12.2011 tarih ve 11-64/1656-586 sayılı kararında¹, Samsung Electronics Co. Ltd.'nin ("Samsung") Sabit Disk Sürücüsü ("SDS") işine ilişkin kontrolünün Seagate Electronics PLC ("Seagate", "Samsung" ve "Seagate" birlikte "Taraflar" olarak anılacaktır) tarafından devralınması işlemine, bu işlemin hâkim durum yaratması veya mevcut bir hâkim durumu güçlendirmesine rağmen, ilgili pazardaki rekabeti önemli ölçüde azaltmaması sebebiyle, koşulsuz izin verdi.

İşlemin Tarafları

Devralan taraf olan Seagate, halka açık bir şirket olup, dünya çapında, çoğunluğu SDS ve hibrid SDS'lerden oluşan bilgisayar sarf cihazları ile mobil, işletme, masa üstü bilgisayar ve tüketici elektroniklerinin tasarımı, üretimi ve pazarlaması alanlarında faaliyet gösterir. Seagate ayrıca, SDS'lerde kullanılmak üzere, ince film kayıt medyası ile okuma ve yazma başı da üretir.

Devreden taraf olan Samsung ise, SDS işi kapsamında, dünya çapında bilgisayar sistemi, alt sistemler veya tüketici elektronik cihazlarının kullanımı için SDS tasarımını, üretimini, pazarlamasını ve bu ürünlerin Orijinal Ürün Üreticisi ve Orijinal Tasarım Üreticisi şirketlere satışını yapar.

İşlemin Konusu

Tarafların 19.04.2011 tarihinde imzaladıkları malvarlığı satış sözleşmesi kapsamında, Samsung, SDS işine yönelik kontrolü Seagate'e devreder ve işlemin tamamlanmasının ardından, tedavüldeki Seagate hisselerinin bir bölümünü devralır.

* *Temmuz 2012 tarihli Makale*

¹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/GerekceliKurulKararlari/karar4587.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

Devralmaya konu varlık, SDS'lerin araştırma, geliştirme, üretim ve satımında Samsung tarafından münhasır olarak kullanılan, Samsung'a ait veya Samsung tarafından kiralanmış bazı fabrikaları, ekipmanları ve diğer maddi ve gayri maddi malvarlığını kapsar.

İşlem, Seagate'in mevcut hissedarlık yapısında ve Samsung'un mülkiyet, kontrol ve yönetim yapısında herhangi bir değişiklik yaratmaz.

İşlemin Hukukî Niteliği

2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in² ("2010/4 sayılı Tebliğ") 5. maddesi, hangi işlemlerin birleşme veya devralma sayıldığıını belirtir. Buna göre, *"kontrolde kalıcı değişiklik meydana getirecek şekilde, bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı, kontrolünün, hisse ya da mal varlığının satın alınmasıyla, sözleşmeyle veya diğer bir yolla bir ya da daha fazla teşebbüs veya halihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması"* bir birleşme veya devralma işlemidir.

2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca birleşme veya devralma sayılan işlemler ise, (1) işlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL'yi veya (2) işlem taraflarından birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun beş milyon TL'yi aşması halinde, Kurul'un iznine tâbi olur.

Mevcut olayda, Samsung, SDS işine ilişkin kontrolü sözleşme ile Seagate'e devreder. Bu sebeple, Taraflar arasındaki işlem, 2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca, bir birleşme veya devralma işlemidir. Söz konusu bu işlem ayrıca, yukarıda belirtilen eşikleri aştığı için, Kurul iznine tâbidir.

İşlemin Kurul Tarafından İncelenmesi

Türk rekabet hukukunda, (1) bir hâkim durum yaratan veya mevcut bir hâkim durumu güçlendiren ve bunun sonucunda (2) ilgili ürün

² 2010/4 sayılı Tebliğ'e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/UserFiles/Netmin/Tebliğler/4tebliğ83.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

pazarındaki etkin rekabeti önemli derecede azaltan birleşme veya devralma işlemleri hukuka aykırı ve yasaktır.

Bu sebeple, Kurul, Taraflar arasındaki işlemin Türk rekabet hukuku kapsamında yasak olup olmadığını değerlendirebilmek için, sırayla aşağıdaki incelemeleri gerçekleştirir:

- (i) İşlemin ilgilendirdiği ilgili pazarı tespit eder;
- (ii) İşlemin ilgili pazarda bir hâkim durum yaratıp veya mevcut bir hâkim durumu güçlendirip güçlendirmedini inceler (ilk test);
- (iii) İşlemin, bir hâkim durum yaratması veya mevcut bir hâkim durumu güçlendirmesi sonucunda, ilgili pazardaki rekabeti önemli derecede azaltıp azaltmadığını değerlendirir (ikinci test).

Dolayısıyla Kurul, söz konusu bu olay kapsamında, rekabet hukukunda öngörülen bu iki testi ayrı ayrı uygular. Oysa Kurul, normalde bu iki testi düzgün bir şekilde uygulamaz. Nitekim Kurul kararlarında çoğu kez bu iki teste ilişkin somut verilere rastlanmaz. Hatta bazı kararlarda hâkim durum yaratılması veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesi herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin “rekabetin önemli ölçüde azaltılması” olarak kabul edilir. Örneğin, Kurul, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından satışa sunulan Burgaz Alkollü İçecekler Ticari ve İktisadi Bütünlüğü’nün Mey İçki Sanayi ve Ticaret A.Ş. (“Mey İçki”) tarafından devralınması işlemine ilişkin 08.07.2010 tarih ve 10-49/900-314 sayılı kararında, Mey İçki’nin rakı ve cin pazarlarında hâkim durumda olduğuna ve ilgili devralma işlemi sonucunda, Mey İçki’nin hâkim durumunu güçlendirerek pazardaki rekabeti önemli ölçüde kısıtlayacağına karar verdi.

İlgili Pazarın Tespiti

İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı tüketicinin gözünde fiyatları, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından birbiriyle değiştirilebilir veya ikame edilebilir bütün mal ve / veya hizmetlerden oluşan pazarı ifade eder. Dolayısıyla, ilgili ürün pazarı belirlenirken, mal ve / veya hizmetlerin tüketicinin gözünde ikame edilebilir olup olmadığı değerlendirilir.

Bu kapsamda, Kurul, öncelikle SDS'lerin "masaüstü uygulamalar", "mobil uygulamalar" ve "tüketici elektroniği kapsamında üretilen ürünler" gibi değişik kullanım alanlarında uygulandığını saptar. Ancak, SDS'ler bir bütün olarak işlemin konusunu oluşturduğundan, Kurul, bu ayrımları dikkate almayıp, SDS'leri bir bütün olarak değerlendirir ve ilgili ürün pazarını "tüm SDS ürünleri" olarak belirler.

İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar, teşebbüslerin ürettikleri mal ve hizmetlerin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı oluşu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgeleri ifade eder.

Bu kapsamda, Kurul, her ne kadar ilgili coğrafi pazarın – fiyat veya arza talep yapıları gibi – unsurlardan dolayı küresel olarak değerlendirilmesi gerektiği kanısına varsa da, Türkiye pazarının, dünyadaki diğer pazarlardan ayrılan bir yapıya sahip olması nedeniyle, ilgili coğrafi pazarı "Türkiye" olarak belirler.

Hâkim Durum Testi

Kurul, %50 ve üzeri pazar payının, istisnai durumlar dışında, hâkim durumu gösterebilecek bir nitelik arz ettiğini belirtir ve tarafların 2007 – 2010 yılları arasında, SDS genel pazarındaki pazar payları ile mobil uygulamalar, masa üstü ve kurumsal çözümlere yönelik pazar paylarını inceler. Yaptığı inceleme sonucunda, Kurul, Seagate'in Türkiye pazarında önemli bir pazar gücüne ulaşacağı sonucuna varır.

Görüldüğü üzere, Kurul, bu devralma işlemi sonucunda Seagate'in ilgili ürün pazarında hâkim duruma mı geleceğini yoksa mevcut hâkim durumunu mu güçlendireceğini açıkça belirtmez. Kurul'un bu tutumunun, bu iki durumun sonucunun aynı olmasından kaynaklandığı muhtemeldir. Nitekim Seagate, işlem sonrasında ilgili ürün pazarında hâkim duruma gelse veya mevcut hâkim durumunu güçlendirse de, herhangi bir fark gözlemlenmesinin ikinci test aşamasına geçilir. Ancak, her ne kadar bu iki durumun sonuçları aynı da olsa, bu konuda açıklık getirilmesi, hukuki belirlilik açısından daha uygun olurdu.

Rekabetin Önemli Ölçüde Azalması Testi

Kurul, söz konusu birleşme işleminin ilgili ürün pazarında rekabeti önemli ölçüde azaltıp azaltmayacağı değerlendirmesini birçok kriter üzerinden gerçekleştirir.

İşlemin İlgili Ürün Pazarında Yaratacağı Olumlu Etkiler

Kurul, teşebbüslerle yaptığı görüşmeler neticesinde, yerel bilgisayar üreticileri dışında, çoğu teşebbüsün bu işlemde olumsuz şekilde etkilenmeyeceği sonucuna varır. Nitekim işlem sonrasında bile, Western Digital ve Toshiba ilgili ürün pazarında önemli aktörler olmaya devam edeceklerdir. Ayrıca, SDS'lerin nihai ürünlerin maliyet içerisindeki oranının düşük olması ve SDS üreticileri arasındaki fiyat farklarının çok düşük miktarlarda gerçekleşmesi, işlemin rekabet üzerindeki olumsuz etkilerini azaltır.

İşlemin İlgili Ürün Pazarında Yaratacağı Olumsuz Etkiler

Kurul, teşebbüslerle yaptığı görüşmeler neticesinde, SDS ürünlerini ara malı olarak kullanan özellikle yerel bilgisayar üreticileri açısından, hem fiyat konusunda hem de tedarik konusunda pazarlık güçlerinde zayıflama olabileceğini tespit eder.

İşlemin Potansiyel Rekabet Üzerindeki Etkileri

Kurul, önümüzdeki yıllarda, birkaç ürünün SDS'lere alternatif olabileceğini tespit eder. Nitekim Kurul, SDS'lere göre hız, dayanıklılık, pil ömrü gibi üstün özelliklerinden dolayı, Katı Hal Sürücülerinin ("KHS") yeni teknoloji olarak piyasaya güçlü bir şekilde giriş yapabileceğini tespit eder.

KHS teknolojilerinin yanı sıra, Kurul ayrıca, önümüzdeki yıllarda, verinin kullanıcının fiziki sunucularında değil, bir bilişim şirketinin sunucusunda depolandığı hizmetleri sağlayan "bulut bilişim" teknolojisinin de SDS'lere başka bir alternatif olacağı sonucuna varır.

Kurul, sonuç olarak, önümüzdeki yıllarda SDS'lerin piyasadaki etkisinin azalacağını ve KHS'lerin SDS'lere önemli bir alternatif olacağını belirler.

Dış Pazarın İç Pazar Üzerindeki Etkileri

Kurul, anılan devralma işleminin taraflarının yurtdışında üretim yaptığı, Türkiye'ye satışların distribütörler veya aracılar yoluyla ulaştığı, işlemin dünya ölçeğinde gerçekleştiği ve ABD, AB, Güney Kore ve Japonya başta olmak üzere, on bir rekabet otoritesinden şartsız izin aldığını dikkate alarak, mevcut durumda Türkiye pazarında farklılıklar bulunmasına rağmen dünyadaki değişen piyasa şartlarına bağlı olarak Türkiye'de de daha rekabetçi bir pazar yapısının oluşmaya başlayacağı sonucuna varır.

Sonuç

Kurul, gerçekleştirdiği inceleme neticesinde, söz konusu işlemin her ne kadar rekabet üzerinde olumsuz etkileri olsa da, bu etkilerin “rekabeti önemli derecede azaltacak” boyutta olmadığına karar vererek işleme şartsız izin verir.

Söz konusu bu karar Türkiye açısından önem arz eder. Nitekim Kurul, 2010/4 sayılı Tebliğ'de yer alan iki aşamalı testi ayrı ayrı uygulayarak bir sonuca varır ve işlem sonrasında rekabetin önemli derecede azalıp azalmayacağını tespitinde (ikinci test) kullanılacak kriterleri açıkça ortaya koyar.

Çipli Kartuş Uygulamasına Ceza Yok*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Rekabet Kurulu (“Kurul”), 17.11.2011 tarih ve 11-57/1470-527 sayılı kararında¹, Xerox marka yazıcılarda kullanılmak üzere üretilen Xerox marka çipli kartuş uygulamasının, Xerox marka yazıcı sahiplerinin diğer kartuş üreticilerinden de kartuş almalarını engellemediği için, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (“Rekabet Kanunu”) 6. maddesinde yer alan hâkim durumun kötüye kullanılması halini teşkil etmediğine karar verdi.

Rekabet İhlali İddiası

Ön araştırma kapsamında, Xerox marka yazıcılar için satılan Xerox marka kartuşlardaki çip uygulamasının diğer kartuş üreticilerinin Xerox marka yazıcı için kartuş üretmelerini engellediği ileri sürüldü.

Çipli Kartuş Uygulaması

Kurul, gerçekleştirdiği inceleme sonucunda, Xerox Büro Araçları Ticaret ve Servis A.Ş.’den (“Xerox”), çipli Xerox marka kartuşlar hakkında aşağıdaki bilgilere edindi:

- Xerox’un halen pazarda satılan 50’nin üzerinde Xerox marka yazıcı modelinin toner kartuşlarında çip bulunur.
- Xerox marka yazıcıların kartuşlarında bulunan çip (i) o kartuşun ilgili yazıcıya ait olup olmadığının tespitini, (ii) kartuş ömrünün yazıcı tarafından takibini ve kullanıcının buna göre uyarılmasını ve (iii) uzaktan yönetilebilen yazıcılarda kartuş seviyelerinin rapor edilmesi gibi farklı amaçlarla kullanılmasını sağlar.
- Pazarda bulunan birçok rakip firmanın² da kartuşlarında çip bulunur.

* Şubat 2012 tarihli Makale

¹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/GerekceliKurulKararlari/karar4468.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

² Xerox gibi çip uygulaması olan firmalardan bazıları şunlardır: HP, Samsung, OKI, Epson, Lexmark, Philips, Sagem, Utax, Sharp, Develop ve Olivetti.

- Çipli kartuşun teknik olarak tekrar kullanılması mümkündür. Nitekim boşalan kartuş, çipin resetlenmesi veya yenilenmesiyle yeniden doldurulabilir.
- Yazıcıdaki çipli kartuşun bitmesi halinde, farklı opsiyonlar vardır: (i) biten kartuş yerine orijinal kartuş satın alınabilir, (ii) pazarda çeşitli yazıcı modellerine uyduğu belirtilen uyumlu tip kartuş satın alınabilir, (iii) mevcut kartuş, çipin resetlenmesi veya yenilenmesi yoluyla yeniden doldurulabilir.
- Orijinal kartuş kullanımını yüksek kalite ve baskı performansı sağlar. Oysa bitmiş kartuşun tekrar doldurulması gibi opsiyonel yollara başvurulması, her ne kadar mali olarak daha uygun olsa da, çıktı kalitesinin düşük olması veya cihazın zarar görmesi gibi riskleri de beraberinde getirebilir.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Hali

Kurul, iddia konusu davranışın tek taraflı olarak gerçekleştirilmesi nedeniyle, ancak hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilebileceğini belirtti. Zira Rekabet Kanunu'nun 4. maddesi, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği eylem ve kararlarına ilişkin olduğu için en az iki teşebbüsün varlığını gerektirir.

Kurul, söz konusu bu iddianın Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca bir rekabet ihlali oluşturup oluşturmadığını değerlendirebilmek için, önce ilgili pazarı saptadı, sonra da Xerox'un hâkim durumda olup olmadığını inceledi.

İlgili Pazarın Saptanması

İlgili Ürün Pazarı. Kurul, yazıcı gibi ürünlerin içerisinde yer aldığı pazarların, zamanla tamamlayıcı ürün ve hizmetlere gerek duymaları sebebiyle, "birincil" veya "öncül" pazarlar olarak; yedek parça, sarf malzemesi, tamir, bakım-onarım hizmetleri gibi birincil ürünle birlikte kullanılan ve birincil ürünün satın alınmasından belli bir süre sonra gerek duyulan ürün ve hizmetlerin bulunduğu pazarlar ise "ikincil" veya "ardıl" pazarlar olarak tanımlanabileceğini belirtir. Kurul, ardıl pazarların bulunduğu hallerde, pazarın üç farklı şekilde tanımlanabileceğini vurgular:

- Birincil ve ikincil ürünlerin birlikte yer aldığı sistem pazarı;
- Birincil pazarda yer alan tüm markalara ait yedek parça, sarf malzemesi veya servisin yer aldığı bütüncül ardıl pazar;
- Herhangi bir markaya ait yedek parça, sarf malzemesi veya teknik servis, bakım-onarım hizmetinin yer aldığı marka-spesifik ardıl pazarı.

Ancak Kurul, tüm bu saptamaları yaptıktan sonra, söz konusu iddia ile ilgili olarak kesin bir pazar tanımına gitmeyerek ilgili ürün pazarının, en dar haliyle, Xerox markalı yazıcılarda kullanılan sarf malzemesi (veya kartuş / toner) pazarı olduğunu varsayar.

İlgili Coğrafi Pazar. Kurul, kararda, ilgili coğrafi pazara ilişkin herhangi bir açıklama yapmaz.

Hâkim Durum Değerlendirmesi

Kurul, ilgili pazarı kesin bir şekilde tespit saptamamasına rağmen, Xerox'un hâkim durumda olup olmadığını belirleyebilmek için, Xerox'un özellikle ardıl pazardaki konumunu inceler.

Ardıl (Toner / Kartuş) Pazarı. Kurul, Xerox'un ardıl pazardaki konumunu değerlendirirken, Avrupa Komisyonu'nun ("Komisyon") 25. Rekabet Politikası Raporu'nu³ ("Komisyon Raporu") da dikkate alır ve hâkim durum değerlendirmesini – öncül piyasadaki ürünün fiyatı ve ömrü, ardıl piyasalardaki fiyatlarda şeffaflık, bu piyasalardaki ürün fiyatlarının ana ürünün fiyatına oranı ve bütün bu bilgileri elde etme sürecinde katlanılan maliyetlerin yüksekliği – kriterlerine uygun olarak yapar⁴.

Kurul, yaptığı inceleme sonucunda, Xerox marka yazıcı ile kartuş arasındaki düşük fiyat farkı ile toplam toner maliyetinin yazıcı maliyetine oranla yüksek olduğu sonucuna varır. Kurul ayrıca, kartuş fiyatla-

³ Komisyon Raporu'na ulaşmak için bkz. http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/1995/fr.pdf.

⁴ Bkz. Komisyon Raporu, § 85 – 86. Bu kriterler ayrıca Kurul'un Xerox yazıcıları hakkında vermiş olduğu 15.08.2008 tarih ve 08-33/417-143 sayılı kararında da yer almaktadır. Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/GerekceliKurulKararlari/karar2433.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

rına ilişkin bilgilerin ulaşılabilir olduğunu, yazıcılar arası geçiş maliyetlerinin yüksek olmadığını ve bu nedenle yazıcı değiştirmenin mümkün olduğunu da saptar.

Kurul, sonuç olarak, yukarıdaki tespitlerinin, ardıl pazarda, öncül pazardan bağımsız bir şekilde Xerox'un fiyatları arttıramayacağını ve dolayısıyla, söz konusu pazarda hâkim durumda olamayacağını birer göstergesi olduğunu belirtir.

Öncül (Yazıcı) Pazarı. Kurul, Xerox'un hâkim durumda olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla, öncül pazardaki pazar paylarını inceler ve ilgili pazarda, Xerox'un pazar gücünden daha fazla pazar gücüne sahip 3-4 teşebbüs bulunduğunu tespit etmiştir⁵.

Karar

Kurul, hem birincil ürün olan yazıcı pazarını, hem de ardıl pazar olan Xerox markalı yazıcılarda kullanılan kartuş / toner pazarını incelemiştir.

Yaptığı inceleme sonucunda, Kurul, söz konusu çip uygulamasına rağmen, kartuş dolumu ve / veya eşdeğer toner kullanımı yoluyla, yazıcılarda kullanılabilen kartuşların Xerox dışındaki kaynaklardan sağlanabildiğini ve bu şekilde faaliyet gösteren çok sayıda firma olduğunu belirtir.

Sonuç olarak, Kurul, Xerox markalı yazıcılarda kullanılan sarf malzemeleri (veya kartuş / toner) pazarında, Xerox'un hâkim durumda olmadığını, bu nedenle de, Xerox'a karşı soruşturma açılmasını gerek olmadığını karar verir.

Değerlendirme

Kurul kararından, Kurul'un aslında Xerox'un ardıl pazarda hâkim durumda olup olmadığını araştırdığı anlaşılır. Zira 15.08.2008 tarih ve 08-33/417-143 sayılı kararında, Kurul, öncül (yazıcı) pazarında, Xerox'un hâkim durumda olmadığını zaten belirledi. Başka bir deyişle, incelediğimiz bu kararda, Kurul, Xerox'un öncül pazarda hâkim

⁵ Kurul, Xerox'un öncül (yazıcı) pazarında hâkim durumda olmadığını zaten 15.08.2008 tarih ve 08-33/417-143 sayılı kararında tespit etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 4.

durumda olmamasına rağmen, ardıl pazarda hâkim durumda olup olmadığını araştırır. Kurul kararına ilişkin şu değerlendirmeler yapılabılır:

- Kurul’un ön araştırma sırasında elde ettiği bilgilerin tümü ardıl pazara ilişkindir;
- Xerox’un bulunduğu ilgili pazar belirlenmemiştir. Oysa normalde, hâkim durum değerlendirmesi yapılabilmesi için, öncelikle ilgili pazarın saptanması gerekir. Zira tespit edilen pazara göre bir teşebbüsün hâkim durum olup olmaması değişebilecektir;
- Hâkim durum değerlendirmesinde önce Xerox’un ardıl pazardaki konumunu incelenir ve Komisyon Raporu’nda yer alan kriterlere atıfta bulunulur. Öncül pazar incelemesinde ise, herhangi bir hâkim durum değerlendirmesi yapılmadan, sadece Xerox’un pazar gücünden daha fazla pazar gücüne sahip 3-4 teşebbüs bulunduğunu vurgulanır.

Kurul, bu kararıyla, Rekabet Kanunu’nda yer alan “hâkim durum” anlayışına farklı bir boyut kazandırdı. Şöyle ki, yaygın olarak bilinen, bir teşebbüsün öncül pazarda hâkim durumda olmasıdır. Zira öncül pazarda hâkim durumda bulunan bir teşebbüs o pazardaki ekonomik parametreleri kolayca belirleyebilir. Oysa söz konusu bu karar, bambaşka bir bakış açısı getirir ve öncül pazarda hâkim durumda olmayan bir teşebbüsün ardıl pazarda hâkim durumda olabileceğini ortaya koyar.

Bu durum 1995 yılında, Pelikan / Kyocera⁶ kararı çerçevesinde, Avrupa Birliği’nde de değerlendirildi. Komisyon, her ne kadar Kyocera’nın ardıl pazarda hâkim durumda olmadığına karar vererek şikâyeti reddettiyse de, öncül pazarda hâkim durumda bulunmayan bir teşebbüsün ardıl pazarda hâkim durumda bulunabileceğini belirledi ve bu değerlendirme kapsamında dikkate alınması gerekli kriterleri de saptadı.

⁶ Bkz. Komisyon Raporu, § 85 – 86. Komisyon, Info-Lab/Ricoh, Hugin Kassaregister AB ve Hugin Case Register Ltd, Hilti AG ve Tetre Pak International AG kararlarında da bu konuya değinmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Van Beal, Ivo / Van Bael & Bellis**, Competition Law of the European Community, Lahey 2005, s. 149, dn.526, http://books.google.com.tr/books?id=Xzo8eA_MenEC&printsec=frontcover&dq=Van+Bael+%26+Bellis&hl=tr&sa=X&ei=b0tLT4HfDIry8QP78XbCw&redir_esc=y#v=onepage&q=Pelikan&f=false.

Karardan da anlaşıldığı üzere, ilgili pazardaki rekabetin tam olarak korunabilmesi için, hâkim durum incelemesinin iki aşamalı olarak gerçekleşmesi gerekir. Öncelikle, teşebbüsün öncül pazarda, sonra da ardıl pazarda hâkim durumda bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Sadece öncül pazarın dikkate alınması ve hâkim durumun değerlendirmesinin bu pazar kapsamında gerçekleştirilmesi, eksik bir incelemeye neden olabilir ve rekabeti bozucu sonuçlar doğurabilir.

Ancak, belirtmek gerekir ki, kararda yer alan açıklamalar çok yetersiz ve konunun tam olarak anlaşılmasını sağlamamaktadır. Oysa böylesine önemli bir kararın Kurul tarafından ayrıntılı bir şekilde açıklanması uygun olurdu.

Rekabet Kurulu Dondurma Pazarında Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmadığına Karar Verdi*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Rekabet Kurulu (“Kurul”), 28.08.2012 tarih ve 12-42/1257-409 sayılı kararında¹, Unilever Sanayi ve Ticaret Türk A.Ş.’nin (“Unilever”) Algida markalı dondurmaları bazı satış noktalarına vermeyi reddederek hâkim durumunu kötüye kullanmadığına, bu nedenle de Unilever’e karşı soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi.

Önaraştırmaya Konu Teşebbüs

Unilever, 1953 yılından beri Türkiye’deki hızlı tüketim ürünleri sektöründe, 1990 yılından beri de Algida markası ile endüstriyel dondurma pazarında faaliyet göstermektedir. Algida’nın alt markaları “Cornetto”, “Max” ve “Carte d’Or”dur.

Önaraştırmaya Konu Davranış

Şikâyet sahibi, bedeli peşin ödenerek Algida marka dondurma satın almak istenmesine rağmen Unilever’in ürün temin etmeyi reddederek hâkim durumunu tek başına kötüye kullandığını iddia eder.

Önaraştırmanın Yasal Çerçevesi

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu’nun 6. maddesi (“Rekabet Kanunu”) bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmasını yasaklar.

Rekabet Kanunu ayrıca hâkim durumun kötüye kullanılması hallerini oluşturan örnekleyici bir listeye de yer verir. Mal satmayı reddet-

* *Kasım 2012 tarihli Makale*

¹ Kurul kararına ulaşmak için, bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/GerekceliKurulKararlari/karar4694.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

me bu listede yer almamasına rağmen, Avrupa Birliği Komisyonu² (“Komisyon”) ve Kurul³ tarafından hâkim durumun kötüye kullanılmasını oluşturabilecek bir davranış olarak kabul edilir. Nitekim söz konusu davranış rakip bir tarafı yok edecek niteliğe sahiptir.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmasına Yönelik Hükümün Uygulanabilirliği

Rekabet Kanunu’nun 6. maddesinin uygulanabilmesinin ön koşulu ilgili pazarda bir hâkim durumun var olmasıdır. Fakat bu ön koşulun gerçekleşmesi rekabet hukuku kurallarına tâbi olmak için yeterli değildir. Zira rekabet hukuku kuralları hâkim durumda olmayı değil, hâkim durumda olan teşebbüsün söz konusu hâkim durumunu kötüye kullanılmasını yasaklar.

Mal vermeyi reddetmek ancak aşağıdaki koşulların bir arada gerçekleşmesi halinde hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilir.

Sözleşme Konusu Mal veya Hakkın Vazgeçilmez Nitelikte Olması. Ürünün bizatihi kişinin ticaretini sürdürmesi için vazgeçilmez nitelikte olması, yani hâlihazırda ürünün mevcut veya potansiyel bir ikamesi olmaması gerekir. Bu sebeple, söz konusu bu koşul, mal veya hak açısından makul bir alternatifin bulunmadığı hallerde ve ayrıca malı veya hakkı kopyalama imkânsızlığının objektif olduğu durumlarda gerçekleşir.

Ret Eyleminin İkincil Piyasadaki Rekabeti Ortadan Kaldırması. Hâkim durumda olan teşebbüsün, ilgili pazardaki hâkim durumu sayesinde başka bir pazarı, alt veya yan pazarın tamamını veya büyük bir kısmını kendisine veya bağlı ortaklıklarından birine ayırması mümkündür.

Bu koşulun gerçekleşmesi için hâkim durumda olan teşebbüsün ikincil pazarda faaliyet göstermesi zorunlu değildir. Örneğin, hâkim

² Komisyon’un C-468/06 ve C-478/06 sayılı müşterek davalarına ilişkin kararı için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006CJ0468:EN:HTML> (erişim tarihi: 29.11.2012).

³ Kurul’un 16.05.2012 tarih ve 12-26/767-220 sayılı kararı için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/GerekceliKurulKararlari/karar4694.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

durumda olan teşebbüs mal vermeyi reddederek ikincil pazara girişini kolaylaştırabilir veya ikincil pazar sadece potansiyel bir pazar olabilir.

Eylem için Objektif Bir Gerekçenin Olmaması. Bu koşul için olay bazında bir değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin, uygun önlemlerin alınmasını ve teknik uzmanlık gerektiren zararlı ürünlerin satımının reddi objektif bir gerekçe olarak görülebilir.

Kurul'un Değerlendirmesi

Kurul, yukarıda anılan kararında ilk önce ilgili pazarı belirledi, sonra Unilever'in söz konusu bu pazarda hâkim durumda olup olmadığını inceledi ve son olarak da mal vermeyi reddetmesinin hâkim durumun kötüye kullanılması halini teşkil edip etmediğini değerlendirdi.

İlgili Pazar

İlgili Ürün Pazarı. İlgili ürün pazarı tüketicinin gözünde ürünün fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından, birbiri ile değiştirilebilir veya ikame edilebilir olarak nitelendirilebilen bütün ürün ve/veya hizmetlerin tamamından oluşan pazardır. Bu sebeple, ilgili ürün pazarı belirlenirken tüketici tarafından ürünlerin birbiri ile değiştirilebilir olması veya ikame edilebilirliği dikkate alınır.

Kurul endüstriyel dondurma pazarı ile artisan dondurma pazarı olmak üzere iki farklı dondurma pazarının bulunduğunu belirtir. Bu iki pazar arasındaki en önemli fark endüstriyel dondurmanın her yerde satılmasına rağmen artisan dondurmanın yalnız üretildiği yerde veya civarında satılmasıdır.

Algida markalı dondurmaların endüstriyel dondurma olması sebebiyle, Kurul, ilgili ürün pazarını endüstriyel dondurma pazarı olarak belirler.

İlgili Coğrafi Pazar. İlgili coğrafi pazar ilgili teşebbüslerin ürünlerin veya hizmetlerin tedarik sürecine dâhil olduğu ve rekabet koşullarının yeterli düzeyde homojen bulunduğu ve komşu pazarlardan, rakiplerin koşullarının farklı olması sebebiyle ayırt edilebilen pazardır.

Algida markalı dondurmaların Türkiye'de satılmasına dayanarak, Kurul ilgili coğrafi pazarı Türkiye olarak kabul eder.

Hâkim Durum Değerlendirmesi

Kurul, hâkim durum değerlendirmesini 2008 yılına ait eski bir kararını esas alarak yapar. Söz konusu kararda, Kurul, Unilever'in endüstriyel dondurma pazarında Algida markalı dondurmaları ile %40'lık bir pazar payına sahip olması nedeniyle hâkim durumda olduğuna karar vermiştir⁴.

Kurul, 2008 yılında verdiği karardan bu yana Unilever'in endüstriyel dondurma pazarında hâkim durumda olduğuna ilişkin yapılan tespitlerin değiştirilmesini gerektirecek boyutta önemli gelişmelerin ortaya çıkmadığını vurgular.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmasına İlişkin Değerlendirme

Kurul, mal vermeyi reddetme eyleminin yukarıda sayılan üç koşulun bir arada yerine getirilmesi halinde, Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilebileceğini belirtir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, Kurul, vazgeçilmez nitelikte bir hak veya malvarlığını içeren ilk koşulu inceler ve endüstriyel dondurma pazarında ulusal ve yerel pek çok oyuncunun yer alması ve müşteriler için alternatif temin kaynaklarının bulunması sebebiyle Algida markalı dondurmanın vazgeçilmez nitelikte bir ürün olmadığı sonucuna varır.

Kurul, yukarıda belirtilen üç koşulun kümülatif olarak yerine getirilmesi gerektiği için diğer koşulları incelemeye dâhi gerek görmez ve Unilever'in Algida markalı dondurmaları satmayı reddetmesi ile ilgili davranışının somut olayda hâkim durumun kötüye kullanılması halini oluşturmadığına karar verir.

Kurul Kararının Değerlendirmesi

Kurul'un bu kararı oldukça önemlidir. Zira kararda hangi koşullarda hâkim durumdaki bir teşebbüsün mal vermeyi reddetmesinin Rekabet Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca hâkim durumun kötüye kullanılması halini oluşturduğu açıklanır.

⁴ Kurul'un 15.05.2008 tarih ve 08-33/421-147 sayılı kararı için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/Resources/GerekceliKurulKararlari/karar2469.pdf> (erişim tarihi: 18.01.2013).

Bununla beraber, Kurul'un, yukarıda belirtilen üç kümülatif koşulun içeriklerini açıklamaması ve bu koşullara sadece atıfta bulunması eleştirilebilir. Kurul kararlarının uygulamayı aydınlatması gerektiği düşünüldüğünde, Kurul kararlarının teşebbüslere yol göstermek amacıyla daha ayrıntılı olması beklenir.

Kurul'un koşullardan birisi gerçekleşmedi diye diğerlerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırmaması da başka bir eleştiridir. Zira bu yönde bir araştırma hem pazar koşulları üzerinde daha sağlıklı bilgi sahibi olmasını, hem de pazardaki diğer oyuncuların Rekabet Kurumu'nun bakış açısı hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar.

Teşebbüslerin Rekabet Sorunu Yaşamalarına Engel Olmak için Yeni bir Broşür Yayınlandı*

Av. Zeynep Tuncer

Avrupa Komisyonu (“Komisyon”), 23 Kasım 2011 tarihinde, Rekabet Konularına İlişkin yeni bir Broşür (“Broşür”) yayımladı. Broşürün amacı, teşebbüslerin¹ Avrupa Birliği (“AB”) rekabet hukuku kurallarına uymalarına yardımcı olmaktır².

Broşür, kanunu bilmemenin tehlikeleri de dâhil olmak üzere, teşebbüslerin uymaları gereken en önemli rekabet hukuku kurallarını özetler ve söz konusu kurallara uygun hareket etmeyi sağlayacak pratik çözüm önerileri sunar.

Rekabet Hukuku Kurallarına Uyumda Teşebbüslerin Sorumlulukları

Teşebbüslere uygulanan AB rekabet hukuku kuralları günlük ticaret hayatının bir gerçeğidir. Bu sebeple, teşebbüslerin bu kurallar ile yaşamayı öğrenmeleri gerekir. Nitekim rekabet hukuku kurallarını bilmemek teşebbüsleri söz konusu bu kurallara uymamanın sonuçlarından kurtarmaz. Bununla beraber, her ne kadar teşebbüsler rekabet hukuku kurallarına uymak zorunda olsalar da, her biri bu kurallara uymanın yolunu belirlemede serbesttir.

Rekabet Hukuku Kurallarına Uymamanın Sonuçları

AB rekabet hukuku kurallarına uyulmaması halinde, hem teşebbüsler, hem de yöneticiler ağır idarî para cezalarıyla karşılaşabilir.

Ayrıca teşebbüsler, bir rekabet ihlali nedeniyle üçüncü kişilerin uğradıkları zararları da tazmin etme yükümlülüğü altındadırlar.

* *Ocak 2012 tarihli Makale*

¹ Rekabet hukukunda “şirket” yerine “teşebbüs” kavramı kullanılır. Teşebbüslerin tümü, rekabet hukuku kurallarına tabidir. Başka bir anlatımla, teşebbüslerin büyük veya küçük olmaları rekabet hukuku kuralları açısından herhangi bir fark yaratmaz.

² Broşüre ulaşmak için bkz. http://ec.europa.eu/competition/antitrust/compliance/compliance_matters_en.pdf.

AB Rekabet Hukuku Kurallarına Uyum Nasıl Sağlanır?

AB rekabet hukuku kurallarına etkin olarak uyum sağlayabilmek ve böylece uyum sağlamamanın sonuçlarına maruz kalmamak amacıyla, teşebbüsler, kendilerine uygun bir yaklaşım benimsemeli ve bu yaklaşımlarını yazılı hale getirmelidirler. Böylece, ancak bir sorun ile karşı karşıya kaldıklarında herhangi bir davranış benimsemeleri gerekmez.

AB rekabet hukuku kurallarına uyum sağlayabilmek için, teşebbüsler aşağıda yer alan davranışları benimseyebilirler:

Açık Bir Strateji

Tüm Risklerin Belirlenmesi. Teşebbüsler ancak rekabeti en çok ihlal etme risklerinin olduğu alanları inceleyerek başarılı bir uyum stratejisi uygulayabilir. Risklerin bulunduğu alanlar ise aşağıdaki faktörlere göre belirlenebilir:

- Teşebbüsün faal olduğu iş kolu, örneğin, belli sektörlerdeki önceden karşılaşmış olan rekabet ihlalleri, o sektörlerde özellikle dikkat edilmesi gerektiğinin bir göstergesidir;
- Teşebbüsün rakipleriyle olan etkileşimin (sıklığı / seviyesi), örneğin, sektör toplantılarının veya kendi aralarındaki toplantıların ya da meslek odaları ile toplantıların ile günbegün ticarî alışverişlerin seyri;
- Pazarın özellikleri: teşebbüs ile rakiplerinin durumları, giriş engelleri, vs. Bir teşebbüs ilgili pazarda hâkim durumda ise, onun alacağı önlemler, bir “kartelizasyon” durumunda alınacak önlemlerden farklı olacaktır.

Stratejinin Açık Hale Getirilmesi. Tam bir uyumun sağlanabilmesi için, uyum stratejisinin teşebbüsün tüm organizasyon yapısına yayılması önemlidir. Teşebbüs içi açıklık için, stratejinin yazılı olması ve teşebbüste kullanılan tüm dillere çevrilmesi, herkesin anlamasını sağlamak için daha uygun olur. Örneğin, strateji bir manüel şeklinde olabilir.

Pratik bir “YAPMA” ve “KIRMIZI BAYRAK” seti yararlı olabilir:

- “YAPMA” listesi, fiyat belirlemeye ilişkin sözleşmeler, ilerideki fiyatlama politikasının paylaşılması, üretim kotalarının ayrıl-

ması veya pazar paylarının belirlenmesi gibi açık yasa dışı davranışları içermelidir;

- “KIRMIZI BAYRAK” listesi rekabet kuralları ihlalinin oluşabileceğine işaret eden durumların tespit edilmesini sağlayan uyarı işaretleridir. “KIRMIZI BAYRAKLAR” yönetici ve çalışanların, bünyesinde çalıştıkları teşebbüslerin rekabet ihlaline taraf olmamaları için özen göstermelerini sağlar.

Doğru stratejinin seçilmesi ve bu stratejinin herkese yayılması haricinde, üst düzey yöneticilerin desteği esirgenemez. Hukuka uygunluğun teşebbüsün esas politikası olduğunun açıkça onaylanması gerekir. Bu husus, teşebbüs içinde ortak bir “kanunlara uygun davranma” kültürünün oluşması için esastır.

Çalışanlar Tarafından Açık Kabul ve Çalışanların Uygun Davranışlarının Değerlendirilmesi

Teşebbüsler tarafından çalışanlarının uyum stratejisine ayak uydurmaları için alınan yedek önlemler aşağıdaki hususları içermelidir:

- Çalışanların AB rekabet hukukuna uygun davranmaları için bilgilendirdiklerine dair yazılı teyit alınması, örneğin, yazılı teyit kendilerine manüel verildikten veya bir eğitime gönderildikten sonra istenebilir. Bu tür açık kabuller çalışanın her birisinin AB rekabet hukuku kurallarına uyması gerektiğini benimsemesini sağlar;
- Olumlu teşviklerin öngörülmesi çalışanların büyük bir ciddiyet ile bu amacı değerlendirmelerini sağlar. Örneğin uyum yükümlülükleri görev tanımlarının bir parçası olabilir;
- İç uyum kurallarına uyulmaması halinde yaptırımlar öngörülebilir. Ancak bu tür yaptırımların her ülkenin iş hukukuyla uyumlu olması ve bu durumun önemle incelenmiş olması gerekir.

Yukarıdakilere ek olarak, başarılı bir uyum stratejisi için, strateji hakkında çalışanlara düzgün ve kapsamlı bilgi verilmesi de gerekir. Başka bir anlatımla, çalışanların sadece AB rekabet hukukuyla ilgili olarak çıkabilecek muhtemel sorunları değil, böyle bir sorunun çıkması halinde, kiminle ve nasıl irtibata geçeceklerini de bilmeleri gerekir.

Sürekli Güncelleme, Danışma ve Eğitim için Bağlantılar

Kuşku yok ki, bir stratejiyi kâğıt üzerinde hazırlamak yetersizdir. Çalışanlara bir manüel verildiği takdirde, bu manüelin sık aralıklar ile gözden geçirilmesi gerekir. Ayrıca, AB rekabet hukukuna aykırı bir davranış veya sözleşme yapıldığı şüphesi olduğunda, çalışanların bu konu hakkında danışmak için başvurabilecekleri bir bağlantının da gösterilmesi gerekir.

AB rekabet hukuku kurallarına ilişkin eğitimlerin de rolü büyüktür. Birçok teşebbüs, çalışanlarını, özellikle de işe yeni başlayanları, ayrıntılı bir eğitime tabi tutar.

Gözetim / Denetim

Gözetim ve denetim teşebbüs içindeki rekabete aykırı davranışları engellemeye ve saptamaya yarar. Örneğin, teşebbüsün pazardaki davranışını gözletmek daha önleyici bir yaklaşımdır.

Denetim ise, ancak rekabete aykırı davranış meydana geldikten sonra bu davranışı saptamaya yarar.

Strateji Tam Bir Uyum Sağlanmasında Yetersiz Olduysa, Ne Yapılmalıdır?

Etkin bir uyum stratejisi herhangi rekabete aykırı bir davranışın oluşmasını engeller. Bununla beraber, yine de rekabete aykırı davranışlar söz konusu olabilir.

Rekabet İhlaline Bir An Önce Son Verilmesi. Bir rekabet ihlalinin olması durumunda, stratejinin teşebbüs içine düzgün yayılma mekanizması olması halinde, uygun davranma stratejisinin varlığı ihlalin baştan itibaren engellenmesini sağlar.

Teşebbüsler, zaman kaybetmeksizin, uygun tedbirler alabilecek ve böylece, muhtemel ihlale çok kısa sürede son verilebilecektir. Bu durum hem zararların minimize edilmesini, hem de teşebbüsün ifşa edilmemesini sağlar.

Pişmanlık Programı Dâhilinde İşbirliği ve Anlaşma Usulü. Etkin bir uyum stratejisiyle öngörülen tespit mekanizmaları Komisyon'un pişmanlık programından azami faydanın elde edilmesinde de yardımcı

olabilir. Amacı rakipler arasındaki gizli sözleşmelerinin ortaya çıkartılması olan pişmanlık programı, Komisyon ile işbirliği yapmayı arzula-yan teşebbüslere böyle bir imkân tanımakta ve böylece teşebbüslerin hiç idari para cezası almamalarını veya cezalarında indirim yapılmasını sağlamaktadır.

Son olarak, teşebbüslerin bir rekabet ihlaline katıldıklarını kabul etmeye hazır olmaları halinde, Komisyon kendilerini hızlı bir kapanışa (anlaşma usulü) davet de edebilir. Teşebbüslerin “anlaşma” usulüne katılmaları, pişmanlık haricinde %10’a kadar cezada indirim yapılmasını sağlar.

Sonuç

Böylesine bir Broşür’ün yayımlanması, teşebbüsler için çok önemlidir. Nitekim bu Broşür teşebbüslerin hem AB rekabet hukuku kural-larına uyulmamasının sonuçlarından, hem de uyum sağlamak için hangi adımları atmaları gerektiğini açıklar.

Türkiye’de de böyle bir Broşür’ün hazırlanması uygun olacaktır. Zira rekabet hukuku daha sadece 15 yıldır uygulanan yeni bir hukuk dalı olması sebebiyle, birçok teşebbüsün halen rekabet hukuku kural-larından haberleri yoktur.

TAHKİM

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İç Tahkim – I*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("HMK") tahkime ilişkin hükümleri, yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır. Bu hükümler, milli tahkime ilişkin hükümlerin günümüz tahkim anlayışına ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'na ("MTK") uygun hale getirilmesi bakımından büyük önem taşır. HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerinin MTK'ya uyarlanmasıyla, bu hükümler UNCITRAL Model Kanunu ile de uyumlu hale geldi. Böylece, farklı tahkim kuralları arasındaki çelişkiler önlenmiş oldu.

HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri kapsamlı olduğundan, bölümlere ayrılarak incelenecek ve diğer hükümler önümüzdeki aylardaki makalelerimizde ele alınacaktır.

Genel Olarak

Türk hukukunda milli ve milletlerarası tahkime ilişkin düzenlemeler, iki ayrı kanunda yer alır. Milli tahkime ilişkin düzenlemeler, HMK'nın kabul edilmesinden önce 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda ("HUMK") yer alırdı. Ancak, HUMK'taki tahkim hükümleri ile milletlerarası tahkime uygulanacak hükümler arasında önemli farklılıklar bulunurdu. Bu nedenle, milli tahkim ile milletlerarası tahkimin tabi olduğu kurallar arasında yeknesaklık olması önem taşırdı.

HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri, MTK'ya uyarlandı. Böylece, her iki düzenleme de UNCITRAL Model Kanunu ile uyumlu hale getirildi.

* *Nisan 2012 tarihli Makale*

HMK m. 407, HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerinin uygulama alanını düzenler. HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri, MTK'nın tanımladığı anlamda yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır. Ayrıca tahkim, sadece tarafların iradesine bağlı olan uyuşmazlıklar hakkında geçerlidir. HMK m. 408 uyarınca, taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan veya iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. Gerçekten de; boşanma, miras, iflas ve iş hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar tahkim yoluyla çözülemez.

HMK m. 410, tahkim yargılamasında mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde görevli ve yetkili mahkemenin tahkim yerindeki bölge adliye mahkemesi olduğunu belirtir. HMK Geçici Madde 3/3 uyarınca, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasına kadar HUMK'un HMK'ya aykırı olmayan maddeleri uygulanır. MTK'da ise, bu mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu düzenlenir. Bu farklılığın haklı bir gerekçesi yoktur. Bu nedenle, öğretide tıpkı MTK'daki gibi asliye hukuk mahkemelerinin görevli olmasının daha uygun olacağı savunulur.

Tahkim Anlaşması

HMK m. 412, tahkim anlaşmasının tanımı ve şeklini düzenler. Tahkim anlaşması; tarafların sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması konusundaki anlaşmaları olarak tanımlanır. Tahkim anlaşması, ayrı bir sözleşme veya tahkim şartı olarak yapılabilir. Uygulamada tahkim anlaşmasının daha çok taraflar arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir sözleşmenin içinde tahkim şartı şeklinde yapıldığı görülür.

Tahkim anlaşmasının geçerli olması için, yazılı olarak yapılması gerekir. Yazılı şekil bir ispat şartı olmayıp, geçerlilik şartıdır. HMK m. 412/3 uyarınca, tahkim sözleşmesinin taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasında teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde yazılı bir tahkim sözleşmesinin varlığının iddia edilmesine davalının verdiği cevap dilekçesinde itiraz edilmemiş olması yeterlidir. Asıl sözleşmenin bir parçası hâline getirilmek amacıyla tah-

kim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması hâlinde de tahkim sözleşmesi yapılmış sayılır. Tahkim sözleşmesinin varlığına ilişkin iddianın, yazılılık koşulunu oldukça esnettiği görülür.

Tahkim anlaşmasının, belirli uyuşmazlıklar hakkında yapılması gerekir. Gerçekten de, belirli bir hukuki ilişkiden doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözüleceği kararlaştırılmalıdır. Örneğin, tarafların aralarında doğabilecek tüm uyuşmazlıklardan dolayı tahkim yoluna başvuracakları yönündeki tahkim sözleşmeleri geçerli değildir.

Tahkim anlaşmasının asıl anlaşmanın geçerliliğinden bağımsız olması, HMK ile de kabul edilen bir ilkedir. Ayrılabilirlik doktrini (*separability doctrine*) uyarınca, tahkim anlaşmasının geçerliliği, asıl sözleşmenin geçerliliğinden bağımsızdır. Böylece, asıl sözleşme herhangi bir sebeple geçersiz olsa bile, tahkim anlaşması geçerliliğini korur. Bu görüş, HMK m. 412/4'te de desteklenir. İlgili hüküm uyarınca, tahkim anlaşmasına karşı asıl sözleşmenin geçerli olmadığı veya tahkim anlaşmasının henüz doğmamış olan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu itirazında bulunulamaz.

HMK m. 413/1 uyarınca, geçerli bir tahkim anlaşmasının varlığına rağmen mahkemede dava açılması halinde, davalının uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenmesi gerektiğini ilk itiraz olarak ileri sürmesi gerekir. Gerçekten de, ilk itirazları düzenleyen HMK m. 116/1/b uyarınca da, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenmesi gerektiği itirazı ilk itirazlardandır. Bu bağlamda, davalının cevap dilekçesini verdikten veya cevap dilekçesi verme süresini geçirdikten sonra yaptığı tahkim itirazına itibar edilmez. Tahkim ilk itirazı üzerine mahkeme, tahkim anlaşmasının hükümsüz, tesirsiz veya uygulamasının imkânsız olmaması halinde, tahkim itirazını kabul eder ve davayı usulden reddeder. Tahkim ilk itirazının süresi içinde ileri sürülmemesi halinde, uyuşmazlık mahkeme huzurunda görülür ve taraflar uyuşmazlığın mahkemede çözümlenmesine itiraz edemez. Tahkim itirazının ilk itiraz olarak yapılması ve yapılmadığı takdirde bu itirazın daha sonra dinlenmemesi eleştiriye açıktır.

HMK m. 422/1 uyarınca hakemler, tahkim sözleşmesinin mevcut veya geçerli olup olmadığına ilişkin itirazlar da dâhil olmak üzere, kendi yetkileri hakkında karar verebilir. Hakemlerin kendi yetkileri hakkında karar verebilmeleri doktrinde “*competence-competence*” ilkesi ola-

rak anılır. HMK m. 422/2 uyarınca ise, hakemlerin yetkisizliğine ilişkin itirazın ise, en geç cevap dilekçesinde yapılması gerekir. Tarafların hakemleri seçmiş olmaları veya hakem seçimine katılmış olmaları, hakemlerin yetkisine itiraz etme hakkını ortadan kaldırmaz. Ancak, hakemlerin yetkisini aştığına ilişkin itirazın derhal ileri sürülmesi gerekir.

Tahkimde Geçici Hukuki Koruma Kararları

HMK m. 414, tahkimde ihtiyati tedbir ve delil tespiti kararlarının verilmesini düzenler. HMK m. 414/1 uyarınca, aksi kararlaştırılmadıkça, tahkim yargılaması sırasında hakemler taraflardan birinin talebi üzerine ihtiyati tedbirin alınmasına veya delil tespitine karar verebilir. “İhtiyati tedbir kararı verilmesi, hakemler tarafından uygun bir teminat verilmesine bağlanabilir. Ancak doktrinde ihtiyati haczin, niteliği itibarıyla hakem kurulu tarafından verilecek bir geçici hukuki koruma önlemi olmadığı ve ancak mahkemeden talep edilebileceği ileri sürülür.

HMK m. 414/3, ihtiyati tedbir veya delil tespiti için mahkemeye başvurulabilecek halleri düzenler. Bu madde uyarınca, hakemlerin ya da taraflarca görevlendirilecek bir başka kişinin zamanında veya etkin olarak hareket edemeyecek olduğu hâllerde, taraflardan biri ihtiyati tedbir veya delil tespiti için mahkemeye başvurabilir. Bu hâller mevcut değil ise mahkemeye başvuru, sadece hakemlerden alınacak izne veya tarafların bu konudaki yazılı sözleşmesine dayanılarak yapılır. Bu düzenleme de eleştiriye açıktır, zira öngörülen usul uygulamada uzun süre alabilir ve çoğu kez gecikilmesinde sakınca olan durumlarda amaca hizmet etmeyebilir.

Hakemlerin Seçiminde Uygulanacak Usul

HMK m. 415, hakem sayısına ilişkin düzenlemeler içerir. Taraflar, hakemlerin sayısı konusunda diledikleri düzenlemeyi benimseyebilir, ancak hakem sayısının tek sayı olması gerekir. İlgili maddenin ikinci fıkrası uyarınca, hakemlerin sayısı taraflarca kararlaştırılmadığı takdirde, üç hakem seçilir.

Hakemlerin seçiminde uygulanacak usul, HMK m. 416’da düzenlenir. Buna göre öncelikle, ancak gerçek kişiler hakem olarak seçilebilir. Tek hakemin seçilmesine karar verilmesine rağmen tarafların hakem seçiminde anlaşamaları durumunda hakem, mahkeme tarafın-

dan seçilir. Üç hakem seçilecekse, taraflardan her biri bir hakem seçer ve bu hakemler üçüncü hakemi belirler. Üçüncü hakem, başkan olarak görev yapar. Taraflardan birinin, diğer tarafın bu yoldaki talebinin kendisine ulaşmasından itibaren bir ay içinde hakemini seçmemesi veya tarafların seçtiği iki hakemin seçilmelerinden sonraki bir ay içinde üçüncü hakemi belirlememeleri durumunda, taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme tarafından hakem seçimi yapılır. Görüldüğü gibi, hakemlerin taraflarca seçilememesi durumunda, tahkim prosedürünün tıkanmaması için mahkeme tarafından seçilmeleri konusunda düzenlemeler benimsenir.

HMK m. 416/1/d, hakemlerin niteliğiyle ilgili bir düzenleme getirir. Buna göre, hakemlerin birden fazla kişiden oluşması halinde, en az birinin kendi alanında beş yıl ve daha fazla kıdeme sahip olan bir hukukçu olması gerekir. Böylece, hakemlerin nitelikli kişiler arasından seçilmesi sağlanır.

HMK m. 416/2 uyarınca, hakem seçimi konusundaki uyuşmazlıklar mahkemelerce karara bağlanır. Bu kararlara karşı temyiz yolu kapalıdır. HMK m. 421 ise, hakemlerden herhangi birinin görevinin sona ermesi halinde, yeni hakemin de aynı usul uygulanarak seçileceğini düzenler. Bir veya birden fazla hakemin seçilmesi için geçen süre, tahkim süresinden sayılmaz.

Sonuç

HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri, UNCITRAL Model Kanunu ve MTK dikkate alınarak hazırlandı. Böylece, MTK ile HMK'nın tahkime ilişkin düzenlemeleri, birbiriyle uyumlu hale getirildi. Bu gelişme, milli ve milletlerarası tahkime ilişkin kuralların yeknesaklaşması açısından oldukça olumludur.

MTK ile HMK arasındaki önemli benzerlikler nedeniyle, milli tahkim ile milletlerarası tahkime ilişkin hükümlerin tek bir kanunda düzenlenmesi uygun olur. Böylece, söz konusu kanunların uygulama alanı bakımından ortaya çıkabilecek karışıklıklar da önlenebilir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İç Tahkim – II*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("HMK") tahkime ilişkin hükümlerinin bir bölümü, geçen ayki yazımızda incelendi. Bu ayki yazımızda, söz konusu hükümlerin incelenmesine devam ediyor ve HMK m. 417 ve devamı maddelerini ele alıyoruz.

Hakemlerin Çekinmesi veya Reddi

Hakemler de tıpkı hâkimler gibi yargılama faaliyetinde önemli rol oynar. Bu nedenle, tahkim yargılamasında hakemlerin tarafsız ve bağımsızlığı büyük önem taşır. HMK m. 417/1 uyarınca hakem, hakemlik görevini kabul etmeden önce tarafsızlık ve bağımsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren durum ve koşulları açıklamak zorundadır. Böyle bir durumun daha sonra ortaya çıkması halinde de, bu durum gecikmeksizin taraflara bildirilir.

Hakemlerin reddi ise, HMK m. 417/2 uyarınca, ancak hakemin taraflarca kararlaştırılan niteliklere sahip olmadığı, taraflarca kararlaştırılan tahkim usulünde öngörülen bir ret sebebi mevcut bulunduğu veya tarafsızlığından şüphe edilmeyi haklı gösteren durum ve koşullar gerçekleştiği takdirde mümkündür.

HMK m. 418, hakemin reddi usulünü detaylı olarak düzenler. Taraflar, hakemin reddi usulünü serbestçe kararlaştırabilirler. Hakemi reddetmek isteyen tarafın, hakemin veya hakem kurulunun seçiminden veya ret sebebini öğrenmesinden itibaren iki hafta içinde ret talebinde bulunması ve talebini karşı tarafa yazılı olarak bildirmesi gerekir. Hakemin çekilmemesi veya diğer tarafın reddi kabul etmemesi hâlinde, hakem kurulu ret talebi konusunda karar verir.

Hakemlerin sorumluluğu, HMK m. 419'da düzenlenir. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, tahkim yargılamasında görevi kabul eden hakem haklı bir neden olmaksızın görevini yerine getirmekten kaçın-

* *Mayıs 2012 tarihli Makale*

dığı takdirde, tarafların bu nedenle uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür. Söz konusu madde ile hakemlerin sorumluluğunun sınırlandırıldığı görülür.

Dava Açılması ve Yargılama

Tahkimde dava açılması ve yargılamaya ilişkin hükümler, HMK m. 423 ve devamı maddelerinde yer alır. HMK m. 423, tahkim yargılamasına hâkim olan iki temel ilkeyi düzenler. Bunlar, tarafların eşit hak ve yetkiye sahip olmaları ve hukuki dinlenilme hakkıdır. Taraflar tahkime uygulanacak usul kurallarını belirlemede kural olarak serbesttirler, ancak bu temel ilkelerin aksi kararlaştırılamaz; hakemlerin de bu ilkelere uyması gerekir.

Taraflar, hakemler tarafından uygulanacak usule ilişkin kuralları, HMK'nın tahkime ilişkin kısmındaki emredici hükümler saklı kalmak kaydıyla serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflarca kararlaştırılmadığı takdirde ise tahkim, hakemler tarafından HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri gözetilerek yürütülür.

HMK m. 425 uyarınca tahkim yeri, taraflarca veya onların seçtiği bir tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılabilir. Bu konuda bir anlaşma yoksa tahkim yeri, hakem veya hakem kurulunca olayın özelliklerine göre belirlenir. Ancak hakemler, önceden taraflara bildirmek koşuluyla tahkim yeri dışında da toplanabilir ve bazı usuli işlemleri yapabilir.

Tahkim davasının açıldığı tarih bakımından HMK m. 426 çeşitli durumlara göre farklı düzenlemeler getirir. Bu madde uyarınca tahkim davası, hakemlerin seçimi için mahkemeye veya tarafların sözleşmesine göre hakem seçecek olan kişi, kurum veya kuruluşa başvurulması ve eğer sözleşmeye göre hakemlerin seçimi iki tarafa ait ise davacının hakemini seçip kendi hakemini seçmesini diğer tarafa bildirmesi ile açılmış sayılır. Ayrıca, tahkim sözleşmesinde hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise tahkim davası uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi talebinin karşı tarafça alındığı tarihte açılmış sayılır. Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca, taraflardan birinin, mahkemeden ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı alması halinde, iki hafta içinde tahkim davasını açması gerekir. Aksi hâlde ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz

kendiliğinden ortadan kalkar. Bu kararlar geçici nitelikli olduğundan, davanın açılması için kısa bir süre öngörülür.

Tahkimin hızlı işleyen bir uyuşmazlık çözüm yolu olması, HMK m. 427'de yansımasını bulur. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, bir hakemin görev yapacağı davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemin görev yapacağı davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde, hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir. Tahkim süresinin tarafların anlaşması üzerine veya anlaşma sağlanamazsa mahkemece uzatılması mümkündür.

Tahkim yargılamasında dava ve cevap dilekçesi, HMK m. 428 uyarınca, taraflarca kararlaştırılan veya hakem tarafından verilecek süre içinde sunulur. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, iddia ve savunmalar değiştirilebilir ve genişletilebilir. Hakemler, işlemin gecikerek yapılmış olduğunu veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını ve diğer durum ve koşulları dikkate alarak, böyle bir değişiklik veya genişletmeye izin vermeyebilir. Böylece, tahkim yargılamasını uzatmaya yönelik çabalara karşı gerekli önlemler alınabilir. HMK m. 429 uyarınca hakemler, yargılamanın dosya üzerinden veya duruşmalı olarak yapılmasına karar verebilir.

Davacının geçerli bir neden göstermeksizin dava dilekçesini süresi içinde vermemesi, dava dilekçesinin usulüne uygun olmaması ve eksikliğin verilen sürede giderilmemesi halinde, HMK m. 430/1-a uyarınca tahkim yargılamasına son verilir. Davalının cevap dilekçesi vermemesi halinde ise, bu durum ikrar veya davanın kabulü olarak değerlendirilmez ve yargılamaya devam edilir.

HMK m. 431 uyarınca hakemler, belirledikleri konular hakkında rapor vermek üzere bilirkişi seçimine, tarafların bilirkişiye gerekli açıklamaları yapmalarına, gerekli belgeleri vermelerine ve keşif yapılmasına karar verebilir. Bilirkişiler, taraflardan birinin talebi veya hakemlerin gerekli görmesi halinde, rapor sunduktan sonra duruşmaya katılabilir. Bu duruşmada tarafların bilirkişilere soru sorması ve kendi seçtikleri özel bilirkişileri dinletmesi mümkündür. HMK m. 432 uyarınca, taraflardan biri hakemlerin onayı ile delillerin toplanmasında mahkemeden yardım isteyebilir.

Yargılamanın Sona Ermesi ve Hakem Kararı

HMK m. 435, tahkim yargılamasının sona ermesini düzenler. Tahkim yargılaması, nihai hakem kararının verilmesi veya yine maddede sayılan hallerden birinin gerçekleşmesiyle sona erer. HMK m. 433 uyarınca, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem kurulu oy çokluğuyla da karar verebilir. Yargılama usulü ile ilgili konularda, taraflar veya hakem kurulunun diğer üyelerinin yetki vermeleri halinde, hakem kurulu başkanı tek başına karar verebilir.

Hakemlerin hakkaniyet ve nesafet kurallarına göre veya dostane çözüm yoluyla karar verebilmeleri, ancak tarafların açıkça yetkili kılınmış olmaları şartına bağlıdır.

Tahkim yargılaması devam ederken tarafların sulh olması halinde, HMK m. 434 uyarınca, tahkim yargılamasına son verilir. Tarafların talebi, ahlâka veya kamu düzenine aykırı değilse ya da tahkime elverişli olan bir konuya ilişkin ise sulh, hakem kararı olarak saptanır.

HMK m. 436, hakem kararında bulunması gereken unsurları düzenler. Bunlardan, kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi, bir sıra numarası altında açık ve kesin bir biçimde taraflara yüklenen hak ve borçlar ile yargılama giderleri ve karara karşı iptal davası açılabileceği ve süresi maddeleri dikkat çekicidir.

HMK m. 437 uyarınca, daha farklı bir süre öngörülmemişse taraflar, hakem kararının kendisine bildirilmesinden itibaren iki hafta içinde, hakem kararında bulunan hesap, yazı ve benzeri maddi hataların düzeltilmesini veya karara ilişkin belirli bir konunun veya kararın bir bölümünün tazyihini isteyebilir.

Yargılama Giderleri

Tahkimde yargılama giderleri, HMK m. 441'de sayılan kalemlerden oluşur. HMK m. 442/1 uyarınca hakemler, tarafların her birinden yargılama giderleri için gereken hâllerde avans yatırılmasını isteyebilir. Aksi kararlaştırılmadıkça, bu avans taraflarca eşit miktarda ödenir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça yargılama giderleri haksız çıkan tarafa yüklenir. Davada her iki taraf da kısmen haklı çıkarsa, yargılama giderleri haklılık durumuna göre taraflar arasında paylaşılır. Hakem veya hakem kurulunun yargılamayı sona erdiren veya taraflar arasındaki sulhü tespit eden kararında da yargılama giderleri gösterilir.

Hakem Kararına Karşı Kanun Yolları

Hakem kararına karşı başvurulacak yegane kanun yolu iptal davasıdır ve HMK m. 439'da düzenlenir. İptal davası, tahkim yerindeki mahkemede açılır; öncelikle ve ivedilikle görülür. İptal davası açılabilir haller, maddenin ikinci fıkrasında sınırlı olarak sayılır. Tahkimin niteliği gereği iptal davasında, hakemlerin hukuku doğru uygulayıp uygulamadığı incelenmez. İptal davası, bir ay içinde açılabilir ve davaya bakan mahkeme aksine karar vermedikçe, dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır.

İptal davası hakkında verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Temyiz incelemesi, aynı maddede yer alan iptal sebepleriyle sınırlı olarak, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanır. Temyiz, kararın icrasını durdurmaz.

Olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın iadesine ilişkin hükümler, HMK m. 443 uyarınca, niteliğine uygun düştükçe tahkimde de uygulanır.

Sonuç

HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerinin güncel tahkim uygulamalarını dikkate alarak, bağımsız, tarafsız ve hızlı bir yargılama hedeflediği görülür. Hakem kararlarına karşı sadece sınırlı sayıda iptal nedeni öngörülmesi de hakem kararlarına olan güveni arttırır.

HMK'da yer alan hükümler büyük ölçüde 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'ndan ("MTK") da esinlenerek hazırlanmasına karşın, MTK'dan farklı olarak HMK'da görev belgesine yer verilmesi eleştirilebilir. Görev belgesi, bir yandan taraflar arasındaki tahkim anlaşmasını teyit etmesi, diğer yandan da, tahkimde izlenecek usule ilişkin konularda tarafların anlaşmasını yansıtması açısından önemli bir görev yapar.

Geçen yazımızda da belirttiğimiz gibi MTK ile HMK arasındaki önemli benzerlikler nedeniyle, milli tahkim ile milletlerarası tahkime ilişkin hükümlerin tek bir kanunda düzenlenmesi ve farklı kanunların uygulama alanı bakımından ortaya çıkabilecek karışıklıkların önlenmesi uygun olur.

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi*

Av. Alper Uzun

Görev Belgesi Kavramı

Görev Belgesi, Milletlerarası Ticaret Odası tarafından, milletlerarası tahkim hukukunun hizmetine sunulan ve temel amacı tahkim yargılamasının daha hızlı ve verimli bir şekilde ilerlemesi olan; içeriği taraflar ve hakemlerce birlikte düzenlenip imzalanan bir belgedir.

Belgenin amacı hakemlerin görev ve yetkilerinin kapsam ve sınırını belirlemektir. Belge; taraflara ve hakemlere ilişkin bilgiler, her iki tarafın iddia ve savunmalarının özeti, istemleri, uyuşmazlığın tam olarak ne olduğu, uygulanacak usul hükümlerine ilişkin ayrıntıları içerir. Dolayısıyla Belge'nin düzenlenmesi ile yargılamanın seyrine ilişkin bir çerçeve oluşturulur ve taraf iradesinin bir sonucu olarak meydana gelmesi nedeniyle, yargılama sonucu verilecek olan hakem kararının geçerliliğinin ve icra kabiliyetinin garanti altına alınması sağlanır.

Görev Belgesi'nin Yararları, İşlevi ve Hukuki Niteliği

Görev Belgesi'nin hazırlanması ile taraflar ve hakemler, uyuşmazlığın karşılıklı olarak açık bir şekilde ortaya çıkarılmasını sağlarlar. Belge hazırlanırken, taraflar karşılıklı olarak davanın usulüne uygulanacak olan; tahkim dili, tahkim yeri, süreler, tebligat şekli gibi pek çok önemli kural hakkında müzakere ederek ortak bir çözüm belirlerler. Böylece usule ilişkin ortaya çıkması muhtemelen olan pek çok sorun, davanın başında sonuca bağlanabilmekte ve yargılamanın gecikmesi önlenmektedir.

Belge'ye ek olarak ayrıca hazırlanan Geçici Zaman Çizelgesi ile hangi tarihte hangi işlemin yapılacağı ayrıntılı olarak düzenlenir. Böylece tarafların ve hakemlerin tahkim süresini daha verimli kullanmaları sağlanır.

* *Nisan 2012 tarihli Makale*

Belge'nin imzalanması ile taraflar, açıkça ve yazılı olarak o ana kadar yapılmış olan bütün işlemlerin, dava dilekçelerinin tebliği usulü, tahkim yeri seçimi, tebligat şekli, gider avansı gibi pek çok konunun hukuka uygun olduğunu ikrar etmiş olmaktadır. Böylece taraflardan birinin daha sonra burada yer alan unsurlardan birine dayanarak iptal yoluna başvurusunun ya da tenfiz aşamasında benzer iddialarla karşılaşılmasının önü baştan kapatılmış olmaktadır. Görev Belgesi ile hakemlerin yetkileri dışında kalan bir sorunu görüşüp karara bağlaması da engellenmiş olur. Tüm bu hususlar, hakem kararının iptal edilmesi olasılığını azaltmakta ve kararın icra edileceği ülke mahkemesinden tenfiz kararı elde edilebilmesini kolaylaştırmaktadır.

Görev Belgesi tahkim şartı ya da sözleşmesinin yerine geçen bir belge olmasa da, her iki tarafça da imzalanması ile taraflar arasında yeni bir tahkim sözleşmesi niteliğini kazanır. Görev Belgesi ile tahkim şartı arasında bir çelişki bulunursa, tarafların herhangi bir ihtirazî kayıt ileri sürmeksizin Görev Belgesi'ni imzalamaları ile en son iradelerini açıklamış oldukları esas alınmalı ve bu beyana değer verilmelidir.

Görev Belgesi'nin bir başka fonksiyonu ise hukuki boşlukların doldurulmasıdır. Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kuralları'nın uygulandığı milletlerarası tahkim davalarında Görev Belgesi usule uygulanacak usul kurallarının sessiz kaldığı durumlarda da hüküm yaratarak boşluk doldurucu bir özellik sunmaktadır.

Milletlerarası Tahkim Hukukunda bugün için önemli bir işleve sahip olan Görev Belgesi her ne kadar Milletlerarası Ticaret Odası uygulamalarından doğmuş olsa da, sağladığı ciddi faydalar nedeniyle ad hoc tahkim yargılamalarında da hakem veya hakemlerce yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu, taraflar aralarında aksine bir anlaşma yapmadıkları sürece hakemlere görev belgesi hazırlamaları şartını getirmiştir. Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kuralları'nın 18. Maddesine göre, Görev Belgesi'nde şu unsurlar bulunmak zorundadır: Taraflara ve hakemlere ilişkin bilgiler, tebligata ilişkin bilgiler, iddia ve savunmaların özetlenerek uyuşmazlığın ortaya konması, karara bağlanması istenen hususların listelenmesi, tahkim yeri, usule dair kurallar, hakemlere arabuluculuk veya dostane aracılık yetkisi verilip verilmeyeceği.

Görev Belgesi'nin Önemli Hukuki Sonuçları

Görev Belgesi düzenlenmesi ile pek çok hukuki ve sair sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Görev Belgesi; taraflar ve hakem (veya hakem heyeti) tarafından imzalandığı an yürürlüğe girer ve tüm etki ve sonuçlarını doğurur. Ancak Milletlerarası Ticaret Odası Kuralları'na göre, Belge'nin her iki tarafça da mutlaka imzalanmış olması yargılamaya devam edilebilmesi için zorunlu bir kural değildir. Böylece Görev Belgesi'ni imzalamayarak süreci uzatmaya veya engellemeye çalışan tarafın bu amacının önüne geçilmiştir. Milletlerarası Ticaret Odası Kuralları, taraflardan birinin Belge'nin düzenlenmesine veya imzalanmasına katılmayı reddetmesi halinde, belgenin onay için tahkim divanına sunulacağını düzenler. Görev Belgesi her iki tarafça da imzalanmaz ise, belge mevcut olmayacaktır.

Belgenin imzalanmasından sonra 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun 15A/1 hükmünde belirtilen sebeplere dayanılarak iptal davası açma olasılığı büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla Görev Belgesi düzenlendikten sonra, taraflar uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözülmesini istediklerini beyan etmiş olduklarından, daha sonra tahkim şartının geçersizliği itirazını ileri süremeyeceklerdir. Taraflar, hakem seçimine ilişkin hususları da kabul etmiş olduklarından hakem seçiminde usulsüzlük iddiası ile iptal davası açamayacaklar, kararın tahkim süresi içinde verilmediğini iddia edemeyecekler, hakemlerin tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar vererek yetkilerini aştıkları ya da istemin tamamı hakkında karar vermedikleri sebepleriyle hükmün iptalini talep edemeyecekler ve usule aykırılık sebebiyle iptal yoluna gidemeyeceklerdir.

Görev Belgesi'nin hakem ve taraflarca imzalanmasının bir diğer sonucu ise hakem kararının tenfiz koşullarını büyük ölçüde taşıdığına işaret etmesidir. New York Konvansiyonu 5/1 hükmü uyarınca Görev Belgesi imzalandıktan sonra tahkim şartının geçersizliğinin, hakem seçiminin usule aykırı olduğunun, tahkim anlaşması dışında bir konuda karar verildiğinin veya istemlerin tamamı hakkında karar verilmediğinin ya da usule aykırı davranıldığıının ileri sürülmesi tarafların belgeye şerh düşmüş olmamaları halinde, dürüstlük kuralına da aykırılık teşkil edecektir.

Görev Belgesi'nde belirtilen ve karşılıklı imza edilen unsurlara dayanarak hakem kararının iptali yoluna gidemeyecekleri gibi tenfiz aşamasında da benzer gerekçeleri ileri süremeyeceklerdir.

Sonuç

Tahkim yargılamasındaki ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkan Görev Belgesi, Milletlerarası Tahkim Hukukunda işlev anlamında son derece önemli hukuki sonuçlara yol açan bir belge olmuştur. Belge ile tarafların bir araya gelip uyuşmazlığın çözümü için iddia ve taleplerini açıklığa kavuşturmaları, tebligat şekli, tahkim lisanı gibi birçok konuda yaşanabilecek problemler aşılarak, yargılamanın hızlanması, hukuki güvenilirliğin ve verimin artması amaçlanmaktadır. Ayrıca taraflar, uyuşmazlığın tahkim hukukuna göre çözülmesi yönündeki iradelerini bir kez daha açıkça ortaya koyarak, bu alanda daha sonra ileri sürülebilecek itirazları önlemekte, tenfizi ve icra kabiliyeti yüksek olan bir hakem kararı elde etmektedirler.

Yabancı Hakem Kararlarının Kısmi Tenfizi*

Av. Ezgi Babur

Bilindiği üzere yabancı hakem kararlarının Türkiye’de icra edilebilmesi için tenfiz edilmesi gerekmektedir. Tenfiz davası sırasında, yabancı hakem kararı bakımından herhangi bir tenfiz engelinin bulunup bulunmadığı araştırılacak ve buna göre tenfiz kabul ya da reddolunacaktır. Hakem kararları bakımından tenfiz engellerinin hakem kararının yalnızca bir kısmını etkilemesi söz konusu olabilmektedir. Bu noktada, hakem kararlarında hükmedilen hususların bir kısmının tenfizinin talep edilip edilemeyeceği sorusu önem taşır.

Genel Olarak

Yabancı hakem kararlarının tenfizinde ret sebepleri, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un (“MÖHUK”) 62. maddesinde ve Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkındaki 10 Haziran 1958 tarihli New York Sözleşmesi’nde (“New York Sözleşmesi”) düzenlenir.

New York Sözleşmesi uyarınca gerçekleştirilecek tenfizler bakımından kısmi tenfiz taleplerinde, ilgili sözleşmenin V/1-(c) maddesi uygulanacaktır. Bu madde uyarınca, hakem kararının tahkim anlaşmasında belirlenmeyen bir uyuşmazlığa ilişkin olması veya tahkim anlaşmasının sınırlarını aşan hükümlerinin bulunması durumunda, bu hükümlerin hakem kararının diğer hükümlerinden ayrılabilir olması durumunda, bunların tanınması ve tenfizinin mümkün olduğu düzenlenir.

MÖHUK’un 62. maddesinin (g) bendi incelendiğinde, tenfiz mahkemesinin, hakem kararının hakem sözleşmesinde veya şartında yer almayan bir hususa ilişkin olması veya sözleşme veya hakem şartının sınırlarını aşması durumunda bu kısım hakkında yabancı hakem kararının tenfizi talebini reddedeceğinin düzenlendiği görülür.

Yargıtay söz konusu maddeye dayanarak, tahkim yargılamasının tarafları arasındaki üç sözleşmeden ikisinde tahkim şartının bulunduğu

* Temmuz 2012 tarihli Makale

bir olayda, yabancı hakem kararlarının kısmen tenfiz edilmesinin mümkün olduğuna hükmetmiştir:

“... Bu durumda hakem kararının kısmen tenfizinin mümkün olup olmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır. Kural olarak hakem kararının kısmen tenfizine yasal yönden bir engel bulunmamaktadır. Nitekim Dairemizin 3.6.2002 gün ve 9357/4209 sayılı kararında MÖHUK'nun 45/4. maddesi hükmüne göre mahkemenin hakem kararı hakem sözleşmesinde veya şartında yer almayan bir hususa ilişkin ise veya sözleşme veya şartın sınırlarını aşıyor ise (bu kısım hakkında) yabancı hakem kararının tenfizi istemi reddedeceği belirtilerek kısmi tenfizin mümkün olduğu kabul edilmiştir.” (Yargıtay 19. H.D.’nin 18.12.2003 tarihli, 2003/7270 E., 2003/12888 K. sayılı kararı. Kaynak: www.kazanci.com.tr)

Yukarıda atıf yaptığımız karar, Yargıtay’ın MÖHUK’tan önce yürürlükte bulunan 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca verdiği bir karardır. Ancak, 2675 sayılı Kanun’un atıf yapılan 45/(h)¹ maddesinin içeriği, MÖHUK m. 62/(g)’nin içeriğiyle tamamen örtüşmektedir. Bu nedenle, söz konusu Yargıtay kararlarının MÖHUK döneminde de esas alınabileceği görülmektedir. Bu kararın yanı sıra, Yargıtay’ın kısmi tenfizin mümkün olacağına hükmettiği başka kararları da bulunmaktadır².

Yabancı hakem kararlarının yanı sıra, yabancı mahkeme kararlarının tanınması bakımından da kararların kısmen tanınabileceğine dair Yargıtay kararları bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse; Yargıtay’ın çocuğun velayetinin her iki eşe de verilmesi hükmünü de içeren boşanma kararları bakımından, mahkeme kararının boşanmaya ilişkin kısmının tanınmasına karar verip velayetin anne ve babanın her ikisine de verilmesine ilişkin hükmün tanınmasını ise reddettiği kararlar bulunmaktadır³.

¹ İlgili kararda sehven 45/4. maddeye atıf yapılmış olmasına rağmen, atıf yapılan hükmün içeriğinden 45/(h) maddesine atıf yapıldığı anlaşılmaktadır.

² Bu konuda örnek olarak Yargıtay 19. H.D.’nin, 3.6.2002 tarihli, 2001/9357 E., 2002/4209 K. sayılı kararı verilebilir.

³ Bu kararlardan bazıları için bkz. Yargıtay 2. H.D.’nin 27.12.2004 tarihli, 2004/13947 E., 2004/15854 K. sayılı kararı, Yargıtay 2. H.D.’nin 12.6.2006 tarihli, 2006/2773 E., 2006/9267 K. sayılı kararı.

Kısmi Tenfiz ve Révision au Fond Yasağı

Tenfiz hâkiminin kısmi tenfiz kararı verirken, hakem kararlarının tenfizinde hâkim olan révision au fond (esasa ilişkin inceleme yapma) yasağını göz önünde bulundurmalıdır. Gerçekten de kısmi tenfiz istemi tenfiz hâkiminin, hakem kararının esasına girerek yargılama yapmasını gerektirmemelidir. Hakem kararının esasa ilişkin incelenmesinin gerekmesi durumunda, kısmi tenfiz istemi reddedilmelidir.

Bu doğrultuda, hakem kararının kısmi tenfizi istenen kısmının karardan ayrılabilir nitelikte olması gerekmektedir. Örneğin, bölünebilir para borçlarının kısmen tenfiz edilmesinin önünde herhangi bir engel yoktur⁴.

Sonuç

Yabancı hakem kararlarının tenfizi bakımından, kararın yalnızca bazı hükümlerini etkileyen tenfiz engellerinin bulunması durumunda, kısmi tenfiz istemi kabul edilmelidir. Böylece, aralarındaki uyuşmazlıkları tahkim yoluyla çözümlene iradesi gösteren ve bu amaçla önemli zaman harcayan ve masraflara katlanan tarafların iradelerine uygun bir sonuç elde edilmiş olur. Kaldı ki Yargıtay kararları da kısmi tenfizin mümkün olduğu yönündedir. Ancak kısmi tenfiz talep edilirken, tenfiz yargılamasına hâkim olan temel ilkelerden biri olan révision au fond yasağını ihlal etmeyecek şekilde karar verilmelidir. Bu bağlamda, hakem kararının hakkında tenfiz engeli oluşan kısmının karardan ayrılabilir olması önem taşır.

⁴ **EKŞİ, Nuray**, Yargıtay Kararları Işığında ICC Hakem Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi. Kaynak: <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2009-1/5.pdf>.

Kira Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözülmesi*

Av. Ezgi Babur

Kira sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesi, tahkime elverişli olmayan konularda verilen hakem kararlarının iptal edilebilmesi ve tenfiz engeli oluşturması nedeniyle büyük önem taşır. Gerçekten de, tahkime elverişli olmayan bir konuda verilen hakem kararları, iptal davasına ve tenfiz aşamasında tenfizin reddine konu olabilir. Bu nedenle, kira sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların tahkime elverişliliği, incelenmesi gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel Olarak

Bilindiği gibi alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olan tahkim, ancak tahkime elverişli konularda söz konusu olabilir. Tahkime elverişlilik, bir uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözümlenip çözümlenmeyeceği şeklinde tanımlanabilir¹. Tahkime elverişlilik konusuna ilişkin temel prensip, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (“HMK”) m. 408’de yer alır. Bu madde uyarınca, taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan veya iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. Tahkime elverişliliğe ilişkin düzenlemeler HMK’nın yanı sıra, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu’nda (“MTK”) da yer alır. MTK m. 1/4 uyarınca ilgili kanun, Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tabi olmayan uyuşmazlıklarda uygulanmaz. Bu düzenlemelerle, tarafların iradeleri dışında kalan konularda tahkimin uyuşmazlık çözüm yolu olarak belirlenemeyeceği düzenlenmiştir.

* *Mayıs 2012 tarihli Makale*

¹ AKINCI, Ziya, Milletlerarası Tahkim, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 284 (“AKINCI”).

Kira Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıkların Taşınmazın Aynına İlişkin Olmaması

HMK ve MTK’da yer alan düzenlemeler, “taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar”ın tahkim yoluyla çözülemeyeceği yönündedir. Bu ifadeden yola çıkan bazı yazarlar, kira sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların taşınmazın aynına ilişkin olmadığı ve bu nedenle kira uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözülebileceği yönünde görüş beyan etmektedir².

Gerçekten de, kira sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar taşınmaz üzerindeki aynı haklara ilişkin değildir. Ancak, taşınmaz üzerindeki aynı hakka ilişkin olmamasına rağmen, kira sözleşmelerinden doğan bazı uyuşmazlıkların tarafların iradesine tabi olmayan uyuşmazlıklar kapsamına girebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Kaldı ki, Yargıtay’ın da kira sözleşmelerinden doğan kira bedelinin tespiti ve tahliye davalarının tahkime elverişli olmadığı yönünde kararları vardır. Bu husus, aşağıda incelenecektir.

Kira Bedelinin Tespiti ve Tahliye Davaları

Kira sözleşmelerine ilişkin bazı uyuşmazlıkların, konunun kamu düzenini ilgilendirmesi ve tarafların o konudaki iradelerinin kanun koyucu tarafından sınırlandırılmış olması bakımından, tahkime elverişli olmadığı savunulmaktadır.

Yargıtay, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun’dan (“6570 sayılı Kanun”) doğan kira bedelinin tespitine ilişkin uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülemeyeceğini içtihat etmektedir:

“Taraflar, aralarındaki uyuşmazlığı gidermek için serbestçe anlaşma yapabiliyorlar ve bu anlaşma mahkemenin kararına gerek olmaksızın geçerli ise, o uyuşmazlık hakkında tahkim sözleşmesi (ya da tahkim şartı) yapılabilir. ... Yargıtay’ın yerleşik uygulamalarına göre, kira bedelinin tesbiti davalarında tahkim yoluna başvurulamaz. Kira tesbiti hususu kamu düzenini ilgilendirdiği için, tarafların serbest iradeleri ile kira pa-

² AKINCI, s. 203; HUYSAL, Burak, Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, İstanbul 2010, s. 135-136 (“HUYSAL”).

rasını karşılaştırmaları ancak belli ölçüler ve sınırlar dâhilinde mümkündür. Dolayısıyla bu hususta tarafların tasarruf yetkileri sınırsız değildir. Kaldı ki kiracı, kiralayanın talep ettiği kira bedelini de ödemek zorunda değildir.” (Yargıtay 3. H.D.’nin 2.12.2004 tarihli, 2004/13018 E., 2004/13409 K. sayılı kararı)

Kira bedelinin tespiti, devletin sosyal politikasını ilgilendirmekte olup, tarafların bu konuda serbestçe tasarruf etmeleri mümkün değildir. Bu nedenle, kira bedelinin tespiti davalarının tahkime elverişli olmadığı söylenebilir.

Yargıtay ayrıca, kiralanan taşınmazın tahliyesine ilişkin uyuşmazlıkların da tahkime elverişli olmadığı yönünde kararlar vermektedir³. Yargıtay kararlarında, tahliye davalarında sulh hukuk mahkemelerinin görevli olduğuna ilişkin görev kuralının mevcut olması ve konunun kamu düzenini ilgilendirmesi bakımından uyuşmazlığın hakemler tarafından çözümlenmesinin mümkün olmadığını belirtmektedir.

Tacirler Arasında Akdedilen Kira Sözleşmeleri

6570 sayılı Kanun, kiracının daha güçsüz olan taraf olması nedeniyle, kiracıyı korumaya yönelik hükümler içermektedir. Bilindiği gibi bu kanun; konut ve işyeri kiralari arasında, veya tacirler ve tacir olmayanlar arasında akdedilen kira sözleşmeleri arasında herhangi bir ayırım yapmamaktadır. Ancak, iki tarafını da tacirlerin oluşturduğu kira sözleşmelerinde, taraflardan birinin daha güçsüz olduğunu söylemek mümkün değildir.

Almanya ve İsviçre gibi bazı Avrupa ülkelerinde, sadece konut kiralalarına ilişkin uyuşmazlıkların milletlerarası ticari tahkimin dışında tutulmasının söz konusu olduğu belirtilmektedir⁴. Söz konusu ayırımın yerinde olduğunu söylemek mümkündür. Gerçekten de, ticari kullanım için yapılan ve taraflarını tacirlerin oluşturduğu kira sözleşmelerinde, tarafların herhangi birinin diğerine oranla daha güçsüz konumda ve korunmaya muhtaç olması söz konusu değildir.

³ Yargıtay 6. Hukuk Dairesi’nin 10.07.1970 tarihli, 3170 E., 3032 K. sayılı kararı.

⁴ HUYSAL, s. 134.

Bunun yanı sıra, tacirlerin basiretli davranma yükümlülüğü bulunmaktadır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 20/2. maddesi uyarınca, her tacirin ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi lâzımdır⁵. Basiretli tacir olarak hareket etmesi gereken tacirlerin, kira sözleşmelerine koyulan tahkim şartının doğuracağı sonuçları bilmediklerini iddia etmeleri mümkün olmayacaktır.

Sonuç

Kira sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar; nitelikleri ve uyuşmazlığın tarafları bakımından farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle, söz konusu uyuşmazlıkların tahkime elverişli olup olmadıklarının tespitinde, somut olaya göre bir değerlendirme yapılmalıdır. Yargıtay, kira bedelinin tespiti ve kiralanan taşınmazın tahliyesine ilişkin uyuşmazlıkların tahkime elverişli olmadığını içtihat etmektedir. Ancak, özellikle iki tarafı da tacir olan kira sözleşmelerinde, zayıf olan tarafın korunması söz konusu olduğundan, tahkime elverişlilik çok daha geniş yorumlanabilmelidir.

⁵ Bu prensip, 01.07.2012'de yürürlüğe girecek olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18/2. maddesinde de tekrar edilmektedir.

MEDENÎ USUL HUKUKU

Tebliğat Kanunu Uygulama Yönetmeliği*

Av. Sedef Üstüner

Giriş

Tebliğat Kanunu m.60'a dayanarak hazırlanan Tebliğat Kanunu Uygulama Yönetmeliği ("Yönetmelik") 25 Ocak 2012 tarih, 28184 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Yönetmelik Kapsamı

Madde 2 uyarınca Yönetmelik yargı mercileri, kamu idareleri, özel bütçeli idareler, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy hükmi şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından yapılacak tüm tebliğat işlemlerine ilişkin usul ve esasları içerir.

Tebliğatın Yapılması

Yönetmelik m.4 uyarınca, madde 2'de belirtilen merciler tarafından yapılacak tüm tebliğatlar, Yönetmelik'te yer alan hükümlere göre PTT veya memur vasıtasıyla yapılır. Tebliğat kanunlarda özel hüküm bulunan hallerde ve gecikmesinde zarar doğabilecek işlerde memur vasıtasıyla veya kolluk vasıtasıyla yaptırılır.

Yönetmelik m.10 uyarınca tebliğatların talep ile ve görülen lüzum üzerine uçakla veya postada kullanılan diğer seri ve özel araçlarla veya işaretli telgrafla da yapılabilmesi mümkündür.

Yönetmelik m.12'de elektronik yolla da tebliğat yapılabileceği düzenlenmiştir.

Tebliğat Esasları

Madde 16'da düzenlendiği üzere, tebliğatın tebliğ yapılacak kişinin bilinen en son adresine yapılması esastır. Bilinen en son adresin

* Şubat 2012 tarihli Makale

tespitinde tebliğ isteyeninin beyanı, muhatabın ve diğer ilgililerin bildirimleri ya da mevcut belgeler esas alınır.

Ancak bilinen en son adrese tebligat yapılmasının elverişli olması veya tebligat yapılamaması halinde muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat bu adrese yapılır. Bu takdirde tebligat zarfında, adresin muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu belirtilerek bu adrese tebligat yapılacağına dair meşruhata yer verilir. Söz konusu durumda ayrıca başka bir adres araştırması yapılmaz.

Madde 17’de, şahsın adresinden başka bir yerde tebligat yapılmasının ancak o şahsın kabulüyle mümkün olduğu düzenlenmiştir. Tebliğ yapılacak şahsın tebliğ çıkaran mercie, PTT merkezine veya tebliğ memuruna bizzat müracaat etmesi halinde de tebliğ yapılabileceği düzenlenmiştir.

Madde 18 uyarınca, vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile bürosunda resmi çalışma gün ve saatleri içinde yapılır. Birden fazla vekil bulunması halinde birine tebligat yapılması yeterlidir. Eğer birden fazla vekile tebligat yapılacak ise, bunlardan ilkinde yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır.

Madde 19’da kanuni temsilci bulunması halinde tebligatın temsilciye yapılacağı düzenlenmiştir. Ancak kanun hükmü uyarınca şahsın bizzat kendisine tebligat yapılması düzenlenmiş ise, artık kanuni temsilciye tebligat yapılmaz.

Madde 20 ve devamında tüzel kişilere ve ticari işletmelere yapılacak olan tebligat düzenlenmiştir. Buna göre, tüzel kişilere tebliğ yetkili temsilcisine veya birden fazla yetkili temsilci varsa yalnız birisine yapılır. Gerçek ve tüzel kişilere ait ticari işletmelerin işlemlerine ilişkin tebligatlar, ticari işletmenin o işlemde bulunan yetkili temsilcisine yapılır.

Tüzel kişiler adına tebligat almaya yetkili kişilerin herhangi bir sebeple mutlak iş saatlerinde işyerinde bulunmaması veya o sırada evrakı bizzat alamayacak durumda olmaları halinde, tüzel kişinin o yerde sürekli çalışan personel veya müstahdemine yapılan tebligat geçerli sayılır. Ancak bu kişinin esasen tüzel kişinin o yerdeki teşkilatında bu işlerle görevlendirilmiş bir kişi olması gereklidir. Böyle bir kişinin bu-

bulunmaması halinde bu husus tebliğ mazbatasında belirtilerek o yerdeki diğer bir memur veya müstahdeme tebligat yapılır.

Madde 25, tebliğ yapılacak kişinin adresinde bulunmaması halinde, aynı konutta oturan kişi veya hizmetçiye tebligat yapılabileceğini düzenlenmiştir.

Madde 26'da ise, belirli bir yerde devamlı olarak meslek ve sanat icra eden kişilere tebligatın o yerde de yapılabileceği belirtilmiştir. Muhatapın bulunmaması halinde, aynı yerde sürekli çalışan memur veya müstahdemlerden birine tebligat yapılabilir.

Tebliğ yapılacak kişinin otel, hastane, fabrika, okul, resmi veya özel daire gibi kolayca ulaşılamayan yerlerde bulunması halinde tebligatı o yeri idare eden veya muhatapın bulunduğu kısmın amiri temin eder. Muhatap bu kişiler tarafından derhal bulundurulamaz ise, tebligat o yeri idare eden veya muhatapın bulunduğu kısmın amirine yapılır.

Madde 29'da muhatap adına tebligat yapılabilecek yukarıda sayılan kişilerin, muhatapın adresten geçici olarak ayrıldığını beyan etmeleri halinde tebliğ memurunun bu hususu tutanağa geçirerek ve beyanda bulunana imzalatmak suretiyle imzalayan kişiye vereceğini düzenlemiştir. Bu kişilerin tebliğ evrakını almak istememeleri halinde tebliğ memuru bu hususu da tutanağa geçirir ve o yerin muhtar, kolluk amir veya memuruna imza karşılığında teslim eder ve teslim ilişkili ihbarnameyi muhatapın kapısına yapıştırır. Bu hallerde tebligat, evrakın ilgili kişilere verilmesi veya ihbarnamenin kapıya yapıştırılmasından itibaren onbeş gün sonra yapılmış sayılır.

Madde 30'a göre, muhatap veya muhatap adına tebligat yapılabilecek olanlardan hiçbirisinin adreste bulunmaması halinde tebliğ memurunun adreste bulunma sebebini bilmemesi muhtemel komşu, kapıcı, yönetici, muhtar, kolluk amir veya memurlarından araştırarak beyanlarını tebliğ evrakına yazıp imzalatması, imzadan çekinmeleri halinde çekinmeyi yazarak imzalaması gerekir. Muhatap ölmüşse veya gösterilen adresten sürekli olarak ayrılmışsa ve yeni adresi de tespit edilememişse tebligat evrakı çıkararak mercie iade edilir. Yeni adres tebliğ memuru tarafından tespit edilmişse ve tebliğ memurunun tevzi bölgesi dahilinde ise belirtilen adrese yapılır. Yeni adres başka bir tevzi bölgesinde ise tebligatın yapılabilmesi için tebliğ memuru tarafından bağlı olduğu merkeze iade edilir.

Madde 31’de tebliğ memurunun (i) muhatap veya muhatap adına tebligat yapılabilecek kişilerin o adreste buldukları halde hiçbirisinin tebliğ anında adreste mevcut olmamaları, (ii) muhatap ya da tebligat yapılabilecek kişilerin tebligattan kaçınması, (iii) muhatabın gösterilen adreste hiç oturmamış veya sürekli ayrılmış olsa dahi tebligatın muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine meşruhatlı olarak çıkartılması hallerinden birinin varlığı halinde evrakı muhtar veya kolluk amir veya memuruna imza karşılığında teslim eder. Muhatabın kapısına bu hususa ilişkin ihbarnameyi yapıştırır ve durumu en yakın kollarından birine, kapıcıya, yöneticiye bildirir. Bu suretle yapılan tebligat ihbarnamenin adres kapısına yapıştırıldığı tarihte yapılmış sayılır.

Madde 34 muhatap yerine kendisine tebligat yapılacak kişinin görünüşte on sekiz yaşından aşağı olmaması ve açıkça anlaşılır bir şekilde ehliyetsiz olmamasını düzenlemiştir. Yine aynı şekilde akıl hastalığı, akıl zayıflığı veya diğer bir hastalık ya da engel sebebiyle kendisi ile anlaşma imkanı olmayan kişilere tebligat yapılamaz.

İlanen Tebligat

Madde 48’de ilanen tebligat düzenlenmiştir. Buna göre, kendisine tebligat yapılamayan, tebliğ memuru tarafından adres tespit edilemeyen, adres kayıt sisteminde de yerleşim yeri bulunmayan kişinin adresi tebligat merci tarafından tespit edilmeye çalışılır. Merci öncelikle resmi veya özel kurum ve dairelerden, bunlardan sonuç alınamazsa kolluk vasıtasıyla araştırma yaparak tespit edebilir. Yapılan araştırma sonuç vermezse adres meçhul sayılır ve muhataba ilanen tebligat yapılır.

İlan, muhatabın öğrenmesini sağlayabilecek ve varsa tebliği çıkaracak merciin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve elektronik ortamda Basın İlan Kurumu vasıtasıyla yapılır. Evrak ve ilan sureti bir ay süreyle tebliği çıkaran mercide herkesin kolayca görebileceği bir yere asılır. Merci gerekirse ikinci kez ilan yapılmasına karar verebilir. Son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra tebligat yapılmış sayılır.

Usulsüz Tebligat, Gece ve Tatil Günlerinde Tebligat

Bu konular Madde 53 ve devamında düzenlenmiştir. Buna göre usulüne aykırı tebligat yapılsa bile muhatap öğrenmişse tebliğ edilmiş sayılır. Muhatabın öğrendiğini beyan ettiği tarih tebliğ tarihi sayılır.

Tebliğat gece vakti yapılabilir. Resmi ve adli tatil günlerinde de tebliğat yapılabilir.

Sonuç

Tebliğat Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenleyen Yönetmelik, mevcut düzenlemelerle tebliğat işlemlerine kolaylık ve hız kazandırmaktadır.

Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi*

Av. Alper Uzun

Genel Olarak

Hukukumuzda taşınır eşya üzerindeki rehnin kurulması, Medeni Kanun (“MK”) m. 939/1 uyarınca üzerinde rehin kurulan taşınırın zilyetliğinin devri ile mümkündür. Üzerinde rehin kurmak için teslim edilmesinde fayda bulunmayan bazı eşyalar üzerinde rehnin, teslim edilmeden de kurulması mümkündür. MK m. 940/2 uyarınca gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar (örneğin motorlu taşıtlar) üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir.

Rehnin Paraya Çevrilmesi Usulü

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip ise ilamlı ve ilamsız takip olarak iki şekilde yapılabilir.

Yapılacak takip bir ilama veya İcra ve İflas Kanunu (“İİK”) m. 38’de sayılan ilam niteliğindeki belgelerden birine (mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi re’sen tanzim edilen noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler) dayanıyorsa rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip yapılacaktır.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı ve ilamsız takip ile genel haciz yoluyla takip büyük ölçüde birbirine benzemektedir. Ancak rehnin varlığı durumunda, icra takibinde haciz aşaması yerine mevcut rehinler paraya çevrilerek alacaklı tatmin edilmektedir.

Rehnin varlığı durumunda dikkat edilecek en önemli husus, “önce rehne başvuru zorunluluğu”dur. İİK m. 45’e göre: “*Rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusunu iflasa tabi şahıslardan olsa bile alacaklı yalnız rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Ancak rehnin tu-*

* Eylül 2012 tarihli Makale

tarı borcu ödemeğe yetmezse alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yoluyla takip edebilir.” Dolayısıyla rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurulmadan, genel haciz yolu ile takip yapılamayacaktır.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, takip talebinde rehnin ne olduğunun belirtilmesi gereklidir. Rehnedilen mal üçüncü kişiye ait ise, takip hem borçlu hem de üçüncü kişi (malik) aleyhine yürütülür. Takip açıldıktan sonra borçluya icra emri gönderilir. Söz konusu icra emrine göre borçlu 7 gün içinde borcunu ödemez veya bu süre içerisinde icranın geri bırakılması kararı getirmez ise rehnedilen taşınırın satışı aşamasına geçilir.

İcranın geri bırakılması ancak borcun zamanaşımına uğradığı, borcun ödendiği veya borcun ödenmesi için mehil tayin edildiği iddiaları ile talep edilebilir. Borçlu borcun ödendiğini veya borcun ödenmesi için mehil tayin edildiğini ancak resmi makamlar nezdinde düzenlenen belgeler ile ispat edebilir.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte ise icra emri yerine ödeme emri gönderilir. İlamlı takipten farklı olarak borçlu, 15 gün içinde borcunu ödeyebilir veya 7 gün içerisinde takibe itiraz edebilir. Takibe itiraz edilmesi halinde ise takibin kesinleşmesi için itirazın kaldırılması veya itirazın iptal edilmesi gerekir. Her iki ihtimalde de bir yargılama süreci söz konusu olacaktır. İtirazın bu davalar neticesinde ortadan kaldırılmasının ardından rehnin paraya çevrilmesi aşamasına devam edilecektir.

Görüldüğü üzere, ilamlı ve ilamsız takipte farklılık arz eden husus, takibin kesinleşmesi noktasındadır. Süreçlerin devamı her iki takip yolu için de benzerdir.

Takip talebinden sonra, icra müdürü, takibin kesinleşmesini beklemeden kıymet takdirini yapabilir. İcra müdürü satış hazırlıklarına kendiliğinden başlayabilse de satış talebi olmadan satışı gerçekleştiremez.

Satış Süreci

Alacaklı, ödeme veya icra emrinin borçluya tebliğinden itibaren 6 ay içinde satış talep etmelidir. 6 ay içinde satış talep edilmez ise rehnin taşınırın paraya çevrilmesi yoluyla takip düşer. Satış talebi için öngörülen 6 aylık süre içinde, itirazın kaldırılması veya itirazın iptali ka-

rarlarının kesinleşmesine kadar geçecek süre hesaplanmaz. Alacaklı, bu süre içinde de satış giderlerini peşin olarak ödemek zorundadır.

Satış talebinin gerçekleştirilmesinin ardından taşınır malların açık artırma yoluyla satışı söz konusu olur. Ancak bazı istisnai hallerde (İİK m.119) satışın pazarlık usulüyle yapılması da kabul edilebilir.

Rehinli mal satıldıktan sonra, birden fazla alacaklı var ise paraların paylaşılması aşamasına geçilir. Rehlinli malın satış tutarı rehinli alacakların ödenmesine yetmez ise icra müdürü bir sıra ve pay cetveli düzenleyecek ve paylaşımı bu cetvel doğrultusunda yürütecektir.

Rehin Açığı Belgesi

Rehinli malın satılmasıyla alacağın tamamı karşılanamayabilir. Bu durumda ise alacaklıya, rehinli malın alacağı karşılamaya yeterli olmadığını belgeleyen bir “rehin açığı belgesi” verilir. Alacaklının satış talebinden sonra rehnedilen taşınırın alacağı karşılamayacağı takip devam ederken anlaşılırsa, açık kalan miktar için geçici bir rehin açığı belgesi verilebilir.

Geçici rehin açığı belgesi ile alacaklı, borçlunun rehnedilen malvarlığından başka diğer malvarlığını haciz yoluyla sattırabilir. Ancak bu malvarlığı değerinin satılabilmesi için geçici rehin açığı belgesi yerine kesin rehin açığı belgesinin temin edilmesi gereklidir. Şöyle ki, alacaklı rehinli malı sattırıp malın bedelinin alacağı karşılamadığını kesin olarak ortaya koymadıkça kendisine kesin rehin açığı belgesi verilemez ve bu nedenle de diğer malvarlığı değerlerinin haczedilerek satışını talep edemez. Ancak alacağın karşılanamadığının kesin olarak belirlendiği durumlarda kesin rehin açığı belgesi alacaklıya verilir.

Kesin rehin açığı belgesinin bazı avantajları bulunmaktadır. Şöyle ki, bu belgenin varlığı durumunda alacaklı, önce rehne başvuru zorunluluğunu yerine getirdiğini belgeleyerek artık genel haciz yoluyla veya iflas yoluyla takibe başvurabilir. Bunun yanında, alacaklı bir yıl içerisinde genel haciz yoluyla takip yaparsa ödeme emri veya icra emri göndermeksizin doğrudan haciz talep edebilir. Ancak takip bir yıl sonra yapılırsa bu durumda ödeme emri veya icra emri gönderilmelidir.

Kesin rehin açığı belgesi, anılan avantajlarının yanında ayrıca İİK m. 68 anlamında borç ikrarını içeren bir senet niteliğini de taşımaktadır.

Böylece, 1 yıllık süre geçtikten sonra ilamsız takip yoluna başvurulursa ve gönderilen ödeme emrine borçlu tarafından itiraz edilirse, bu itirazın kaldırılması alınan kesin rehin açığı belgesi ile talep edilebilecektir.

Önemle belirtmek gerekir ki kesin rehin açığı belgesi “borç ödemededen aciz vesikası” anlamına gelmez. Kesin rehin açığı belgesi yalnızca rehnedilen taşınırın borcu karşılamadığını ortaya koyarken, borç ödemededen aciz vesikası borçlunun tüm malvarlığının borcu karşılamak açısından yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle de kesin rehin açığı belgesi ile aciz vesikasının avantajlarından faydalanılamaz.

Sonuç

Görüldüğü üzere, taşınır rehнинin paraya çevrilmesi yoluyla takip büyük ölçüde genel haciz yoluyla örtüşmektedir. Ancak rehnin varlığı durumunda ortaya çıkan bazı farklar, örneğin önce rehne başvuru zorunluluğu, önemlidir. Rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takipte haciz aşamasının bulunmaması en büyük fark olarak dikkat çekmektedir. Bununla beraber, rehinli malın satışı ve paraların paylaşılması safhaları da büyük ölçüde genel haciz yoluyla takiple benzeşmektedir.

**4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanundan Doğan
İhtilaflara Uygulanacak Yargılama Usulü ve
Cezaya İlişkin Hükümler***

Av. Pelin Baydar

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun (“4077 sayılı Kanun”) 23-26. maddeleri bu kanundan doğacak her türlü ihtilaflara uygulanacak yargılama usulü ve cezaya ilişkin hükümleri düzenlemektedir. 4077 sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır.

Genel Olarak

Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketiciler, tüketici örgütleri ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca (“Bakanlık”) açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici örgütlerince açılacak davalarda bilirkişi ücretleri, bütçede öngörülen ödenekten Bakanlıkça karşılanır. Davanın, davalı aleyhine sonuçlanması durumunda, bilirkişi ücreti 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir.

Tüketici davaları tüketicinin ikametgâhı mahkemesinde de açılabilir.

Bakanlık ve tüketici örgütleri münferit tüketici sorunu olmayan ve genel olarak tüketicileri ilgilendiren hallerde bu Kanunun ihlali nedeniyle kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılması amacıyla tüketici mahkemelerinde dava açabilirler.

Gerekli hallerde tüketici mahkemeleri ihlalin tedbiren durdurulmasına karar verebilir. Tüketici Mahkemesince uygun görülen tedbir kararları, masrafı daha sonra haksız çıkan taraftan alınmak ve bütçeye gelir kaydedilmek üzere, ulusal gazetelerden birinde Basın İlan Kurumunca ve ayrıca varsa davanın açıldığı yerde yayınlanan mahalli bir gazetede derhal ilan edilir.

* Şubat 2012 tarihli Makale

4077 sayılı Kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılmasına yönelik Tüketici Mahkemesi kararları ise masrafı davalıdan alınmak üzere aynı yöntemle derhal ilan edilir.

Üretimin, Satışın Durdurulması ve Malın Toplatılması

MADDE 24 - Satışa sunulan bir seri malın ayıplı olması durumunda Bakanlık veya tüketici örgütleri, ayıplı seri malın üretiminin ve satışının durdurulması ve satış amacıyla elinde bulunduranlardan toplatılması için dava açabilirler. Mahkeme, dava sonucunda ayıplı malların toplatılması kararını vermiş ise; ayıplı malın ve ayıbın niteliğine göre bu malların, satıcıya iade edilip edilmemesine de karar verir. Ancak, malların toplatılması için yapılan her türlü masraf, aleyhine karar verilen kişi tarafından ödenmedikçe mallar kendisine iade edilmez.

Dava konusu malları satış amacıyla elde etmiş olan üçüncü kişilerin açacakları rücu davaları da asıl davaya bakan mahkemede görülür.

Ayıplı malları satın alan tüketicilerin uğradıkları maddî ve manevî zararlar nedeniyle tek tek dava açma hakları saklıdır.

4077 sayılı Kanununun 24. Maddesi uyarınca, satışa sunulan bir seri malın ayıplı olması durumunda Bakanlık, tüketiciler veya tüketici örgütleri, ayıplı seri malın üretiminin ve satışının durdurulması ve satış amacıyla elinde bulunduranlardan toplatılması için dava açabilir.

Satışa sunulan bir seri malın ayıplı olduğunun mahkeme kararı ile tespit edilmesi halinde, malın satışı geçici olarak durdurulur. Mahkeme kararının tebliğ tarihinden itibaren en geç üç ay içinde malın ayıbının ortadan kaldırılması için üretici-imalatçı ve/veya ithalatçı firma uyarılır. Malın ayıbının ortadan kalkmasının imkânsız olması halinde mal, üretici-imalatçı ve/veya ithalatçı tarafından toplanır veya toplattırılır. Toplatılan mallar taşıdıkları risklere göre kısmen veya tamamen imha edilir veya ettirilir.

Satışa sunulan bir seri malın, tüketicinin güvenliğini tehlikeye sokan ayıp taşıması durumunda, 4703 sayılı Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun hükümleri saklıdır.

Ayıplı malları satın alan tüketicilerin uğradıkları maddi ve manevi zararlar nedeniyle dava açma hakları saklıdır.

Olduklarından Farklı Görünen Mallar

4077 sayılı Kanun madde 24/A uyarınca, gıda ürünü olmamalarına rağmen, sahip oldukları şekil, koku, görünüm, ambalaj, etiket, hacim veya boyutları nedeniyle olduklarından farklı görünen ve bu sebeple de tüketiciler tarafından gıda ürünleriyle karıştırılarak tüketicilerin sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atan malların üretilmesi, pazarlanması, ithalatı ve ihracatı yasaktır.

Mal piyasaya sürülmüşse, 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun hükümleri uygulanır.

Olduğundan farklı görünen malı satın alan tüketicilerin uğradıkları maddi ve manevi zararlar nedeniyle dava açma hakları saklıdır.

Cezalarda Yetki, İtiraz ve Zamanaşımı

MADDE 25 - (Değişik: 5728 - 23.1.2008 / m.476) 6 ncı maddenin yedinci fıkrası uyarınca, Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara aykırı hareket edenlere, aykırılığı tespit edilen her bir sözleşme için 144 Türk Lirası () idari para cezası verilir.*

4 üncü maddenin altıncı fıkrasında, 5 inci maddede, 6 ncı maddenin altıncı fıkrasında, 6/A maddesinde, 6/B, 6/C maddeleri uyarınca Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslarda, 7 nci maddenin beşinci fıkrasında, 9 uncu maddede, 9/A maddesinde, 10 uncu maddede, 10/A maddesinde, 10/B maddesinde, 11/A maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 12, 13, 14 ve 15 inci maddelerde belirtilen yükümlülüklerden her birine aykırı hareket edenlere 291 Türk Lirası () idari para cezası verilir.*

7 nci maddenin dördüncü ve altıncı fıkraları ile 8 ve 27 nci maddelerde belirtilen yükümlülüklerle aykırı hareket edenlere 731 Türk Lirası () idari para cezası verilir.*

20 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca Bakanlıkça tespit ve ilan olunan usul ve esaslara aykırı hareket edenlere 1.463

Türk Lirası () idari para cezası verilir. Aykırılık ülke düzeyinde yayın yapan radyo ve televizyonlar aracılığıyla gerçekleştirilmişse, ceza on katı olarak uygulanır.*

18 inci maddeye aykırı hareket eden üretici-imalatçıya veya ithalatçıya 2.928 Türk Lirası (), satıcı-sağlayıcıya ise 584 Türk Lirası (*) idari para cezası verilir.*

19 uncu maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere 7.325 Türk Lirası () idari para cezası verilir.*

11 inci maddeye aykırı hareket edenlere 14.651 Türk Lirası () idari para cezası verilir. Aykırılık ülke düzeyinde yayım yapan süreli yayın aracılığı ile gerçekleşmişse, ceza yirmi katı olarak uygulanır. Bakanlık, ayrıca süreli yayın kuruluşundan kampanyanın ve kampanyaya ilişkin her türlü reklam ve ilanun durdurulmasını ister. Bu isteğe rağmen aykırılığın devamı halinde, reklam ve ilanun durdurma zorunluluğunun doğduğu tarihten itibaren her sayı-gün için 293.055 Türk Lirası (*) idari para cezası verilir. Bakanlık, kampanyanın ve kampanyaya ilişkin her türlü reklam ve ilanun durdurulması talebi ile Tüketici Mahkemesine başvurur.*

16 ncı maddeye aykırı hareket edenler hakkında Reklam Kurulu tarafından ihlalin niteliğine göre birlikte veya ayrı ayrı üç aya kadar tedbiren durdurma, durdurma, düzeltme veya 8.788 Türk Lirası () idari para cezası uygulanır. 16 ncı maddeye aykırılık, ülke düzeyinde yazılı, sözlü, görsel ve sair araçlar ile gerçekleşmiş ise, idari para cezası on katı olarak uygulanır.*

7 nci maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarına aykırı hareket edenlere, kampanya konusu mal veya hizmetin fatura bedeli oranında idari para cezası verilir. Kampanyayı düzenleyen, tüketici, kampanyadan ayrıldığında para iadesinde bulunursa bu ceza uygulanmaz.

7 nci maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, 7 nci madde hükümlerine uygun kampanya düzenlemeleri için bir hafta süre tanınır. Bu sürenin bitiminde aykırılığın devam ettiğinin tespiti halinde, bu hükme aykırı hareket edenlerle 24 ve

24/A maddelerinde belirtilen yükümlülüklere aykırı hareket edenlere 117.220 Türk Lirası () idari para cezası verilir.*

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen para cezaları, fiilin bir yıl içerisinde tekrarı halinde iki misli olarak uygulanır.

() Madde 25 in 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. ve 10. fıkralarındaki parasal değerler, 31.12.2012 tarih ve 28514 sayılı R.G.'de yayımlanan Tebliğin 1. maddesi hükmü gereğince, 1.1.2013 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.*

Madde 25 ceza hükümlerini düzenlemektedir. Bu maddede belirtilen para cezaları fiilin bir yıl içerisinde tekrarı halinde iki misli olarak uygulanır.

4077 sayılı Kanun madde 26 uyarınca, idari yaptırımlara Bakanlık tarafından ve idari para cezalarına mahalli mülki amir tarafından karar verilir.

Bu yaptırımlara ilişkin kararlar, kararı veren makam tarafından yedi gün içerisinde ilgilinin mensup olduğu meslek kuruluşuna bildirilir.

İdare mahkemesinde dava, işlemin tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde açılır. İdare mahkemesinde iptal davası açılmış olması, kararın yerine getirilmesini durdurmaz.

Sonuç

4077 sayılı Kanunun 23-26. maddeleri bu kanundan doğacak her türlü ihtilaflara uygulanacak yargılama usulü ve cezaya ilişkin hükümleri düzenlemektedir. 4077 sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır.

**Gerekçe Bulunmamasının Yabancı Mahkeme Kararlarının
Tenfizine Engel Olmayacağına İlişkin Yargıtay
İçtihadı Birleştirme Kararı***

Av. Leyla Orak

Giriş

Yargıtay 2. ve 13. Hukuk Daireleri arasında, gerekçe ihtiva etmeyen (kesinleşmiş) yargı kararlarının tenfizinin kamu düzenine aykırılık teşkil edip etmeyeceğine ilişkin içtihat ayrılığı vardır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, bu içtihat farklılığını gidermek üzere, gerekçe eksikliğinin tenfize engel olup olmayacağını nihai olarak karara bağladı. Kurulun 2010/1 Esas, 2012/1 Karar sayılı 10 Şubat 2012 tarihli kararı (“İBK”) 20 Eylül 2012 tarihli 28417 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu ayki hukuk postası yazısında bu İBK ve gerekçesi ele alınacaktır.

Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizi

Mart 2010 tarihli Hukuk Postasında yayımlanan “*Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*” yazısında da açıklandığı üzere, yabancı mahkeme kararlarının tenfizi 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (“MÖHUK”) hükümlerine tabidir. Bir yabancı ülke mahkeme kararının tenfiz edilebilmesi için, (a) yabancı ülke ile tenfiz hususunda sözleşmesel, yasal veya fiilî bir karşılıklık bulunması, (b) mahkeme kararı konusu mesele- nin Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmemesi (gayrimenkulün aynına ilişkin talepler gibi), (c) kendisine karşı tenfiz istenen kişinin mahkemeye usule uygun çağrılmamış, temsil edilmemiş olmaması veya kanuna aykırı olarak gıyabında hüküm verilmemiş olması ve (d) kararın Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmaması aranır (MÖHUK, m. 54).

* Eylül 2012 tarihli Makale

İçtihat Ayrılığı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, gerekçe içermeyen mahkeme kararının Türk kamu düzenine aykırılık teşkil ettiği yönündeki içtihadını¹ değiştirmiştir. 2006 tarihli kararında², tenfizde, mahkeme kararının doğruluğu, uygulanmış hükümler ve maddi ve hukuki tespitlerin inceleme dışında tutulması gerektiğini, gerekçe bulunmamasının kamu düzenine aykırılık teşkil etmeyeceğini belirtmiştir. Kararda kamu düzenine açıkça aykırılık hallerinin Anayasa ile düzenlenen temel hak ve hürriyetler, milletlerarası hukukta kabul edilen temel ilkeler, adil yargılanma ve savunma hakkı gibi hallerle sınırlı bulunduğu vurgu yapılmıştır.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi ise kararlarında³, yabancı mahkeme kararlarının gerekçe içermemesinin Anayasa ve kamu düzenine aykırı olduğu tespitini yapar. Bu nedenle, yabancı mahkeme kararlarının gerekçesiz olmasının, bu kararların tanıma ve tenfizine engel olduğunu kabul eder. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun, gerekçe içermeyen kararların tenfizine ilişkin bir kararı bulunmamaktadır.

Yargıtay Hukuk Daireleri arasındaki içtihat ayrılığı, yabancı mahkeme kararının gerekçe içermemesinin, tenfiz aşamasında kamu düzenine açıkça aykırı sayılıp sayılmayacağından doğar.

Gerekçe ve Kamu Düzeni

Yabancı mahkeme kararlarının Türk kamu düzenine açıkça aykırı olması, MÖHUK'ta tenfiz engeli olarak düzenlenir. Zira tenfiz ile devlet, kural olarak kendi mahkemelerinin görmeye yetkili olduğu uyuşmazlıkları çözüme yetkisinden feragat ederek, yabancı bir mahkemenin kararını benimser. Devletin tasarruf yetkisi başka bir devlet yargı erkine kullandırılmaktadır. Dolayısıyla yabancı mahkeme kararının kamu düzenine aykırı olmaması önemli bir tenfiz koşuludur.

Kamu düzeni kavramı, zamana ve yere göre değişen, içeriği ve sınırları kesin olarak çizilemeyen bir kavramdır. Yargıtay, İBK'nın ge-

¹ 30.06.1999 tarihli E: 1999/5858, K: 1999/7609 sayılı karar.

² 08.06.2006 tarihli E: 2006/2612, K: 2006/9147 sayılı karar.

³ 05.12.2001 tarihli E: 2001/9007, K: 2001/11406 sayılı ve 02.10.2003 tarihli E: 2003/6226, K: 2001/11095 sayılı kararlar.

rekçesinde, mahkeme kararlarının gerekçe içermesinin kamu düzenine aykırı olup olmadığı hususunda, Türk hukukundaki ilgili düzenlemeleri ve tenfiz konusunda bu düzenlemelerin nasıl değerlendirilmesi gerektiğini inceler.

Türk Hukukunda Gerekçe

1982 Anayasası m. 141 tüm mahkeme kararlarının gerekçeli olarak yazılacağını düzenler. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 297 (ve mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m. 388), tarafların anlaştığı ve anlaşmadığı hususların, çekişmeli hususlardaki delillerin, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesinin, çıkarılan sonuç ve hukuki sebebin karar metninde (gerekçesinde) belirtileceğini öngörür. Türk hukukunda mahkeme kararlarının gerekçe içermesi zorunludur.

Mahkeme kararlarının gerekçeleri kamu düzeni ile ilgilidir. Gerekçe hükmü temellendirir ve bağlayıcıdır. Zira gerekçede tarafların iddia ve savunmaları dikkate alınır. Türk hukukunda gerekçenin temel savunma hakkı ile bağlantılı olduğu aşikârdır.

Kamu Düzeni ve İçeriği Tetkik Yasağı

Tenfiz aşamasında, kamu düzeninin açıkça ihlal edilip edilmediği incelemesi, yabancı mahkeme kararının Türkiye’de icra edilmesi neticesinde ortaya çıkacak hukuki sonuçların kamu düzenine aykırı olup olmadığına ilişkindir. Ancak kamu düzenine aykırılık şartı dikkate alınırken, yabancı mahkeme kararının içeriğini tetkik yasağı göz önünde bulundurulmalıdır. Tenfiz istemini inceleyen mahkeme, takdir hakkını kullanarak bu yasağı yok sayamaz. Zira tenfiz incelemesi, tenfiz şartlarının varlığına ilişkin bir incelemedir. Yabancı mahkeme kararının esasına uygulanan hukuk ile usul hükümlerinin doğru uygulanıp uygulanmadığı incelenemez (MÖHUK m. 54).

Türk hukukunda gerekçenin şekli ve maddi içeriği Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile düzenlenir. Gerekçe, usul hukuku kurumu olması sebebiyle, lex fori prensibine tabidir. Diğer devlet usul hukuk kurallarının gerekçeye ilişkin düzenlemeleri farklı olabilir. Dolayısıyla temel savunma hakkının ihlali ile kararın gerekçesiz oluşu birbirinden farklı hususlar olarak ele alınmalı ve yabancı mahkeme kararının gerekçesiz

oluşu tek başına kamu düzenine aykırılık olarak değerlendirilmemelidir.

Yabancı bir devletin usul kurallarına göre “ilam” olarak kabul edilen bir mahkeme kararının, Türk hukukundaki ilama benzetilerek Türk hukuku kurallarına tabi tutulmaması gerekir. Yabancı mahkeme kararlarında gerekçenin bulunup bulunmamasına sonuç bağlanması, mahkeme ilamının Türk maddi veya usul hukukuna uygunluğunun incelenmesi olarak değerlendirilir. Bu husus da yabancı mahkeme kararının içeriğini tetkik yasağına aykırılık teşkil eder. Aksinin kabulü, Türk mahkemelerinin yeniden yargılama yapması anlamına gelecektir.

Tenfiz aşamasında ele alınması gereken kıstas, yabancı mahkeme kararının taşıdığı hükümlerin açıkça Türk kamu düzenini ihlal edip etmeyeceğidir. İçeriği tetkik yasağı da göz önünde bulundurulduğunda, uygulanan usulün tenfiz engeli yaratması için, adil yargılama ilkelerini ihlal etmesi, savunma imkânı vermemesi, bizatihi Türk kamu düzenine aykırılık teşkil etmesi gerekir.

İBK'nın gerekçesinde de özellikle, yabancı mahkeme kararının Türk hukukundan farklı olması veya emredici kurallara aykırı olması değil, Türk hukukunun temel değerlerine, genel ahlak anlayışına ve Türk kanunlarının dayandığı temel adalet anlayışı ile hukuk siyasetine, temel hak ve özgürlüklere, adalet anlayışına aykırı olup olmadığının dikkate alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, üçte ikiyi aşan oy çokluğu ile “*yabancı mahkeme kararlarının salt gerekçesinin bulunmamasının kesinleşmiş yabancı mahkeme kararının tenfizine engel olmayacağına*” karar vermiştir. İBK’da gerekçenin usul hukuku kurumu olduğu belirtilmiş ve gerekçe ihtiva etmeyen yabancı mahkeme ilamının kamu düzenine aykırı sayılması, içeriği tetkik yasağına aykırılık olarak değerlendirilmiştir. Kamu düzenine aykırılık incelemesinde, Türk hukukundaki herhangi bir emredici hükmün ihlali değil, temel değerlerinin, temel adalet anlayışının, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediği esas alınmalıdır.

Bununla beraber, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi Başkanı ve üyeleri, karara karşı oy vermiş ve İBK’ya itirazlarını belirtmiştir. Karşı oy ya-

zısında tenfizi istenen kararın kamu düzenine aykırı olup olmadığının ancak gerekçe ile saptanabileceği tespiti yapılır. Karşı oy kullanan üyeler tenfizi istenen kararın hüküm kısmının yalnızca talep hakkında sonucu içerdiğini ve kararın kamu düzenine aykırılık teşkil edip etmeyeceğinin hüküm fıkrası ile gerekçenin birlikte değerlendirilmesi ile saptanacağını savunur.

Sonuç

Yargıtay Hukuk Daireleri arasında, yabancı mahkeme ilamının gerekçe içermemesinin kamu düzenine aykırılık teşkil edip etmediği hususunda içtihat ayrılığı vardı. Bu sebeple, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 10 Şubat 2012 tarihinde aldığı İBK ile bu sorunu çözüme kavuşturdu.

Gerekçe usul hukuku kurumu olarak değerlendirilir. Her ne kadar Türk hukukunda gerekçenin bulunması kamu düzeni ile bağlantılı olsa da yabancı devlet usul hukuku farklı kurallar ihtiva edebilir. Yabancı devlet mahkemelerinin kararları kendi usul hukuklarına tabidir. Yabancı mahkeme kararlarını yalnızca gerekçe içermediği için Türk kamu düzenine açıkça aykırı kabul etmek MÖHUK'ta düzenlenen yabancı mahkeme kararının içeriğini tetkik yasağına aykırılık teşkil eder. Tenfiz aşamasında kamu düzenine ilişkin incelemede yabancı mahkeme kararının taşıdığı hükümlerin açıkça Türk kamu düzenini ihlal edip etmeyeceği ele alınmalıdır.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, bu nedenlerle oy çokluğu ile gerekçe ihtiva etmeyen yabancı mahkeme kararlarının yalnızca bu sebepten ötürü Türk kamu düzenine açıkça aykırı sayılmayacağına ve bu durumun başlı başına tenfiz engeli yaratmadığına karar vermiştir.

ENERJI HUKUKU

Elektrik Piyasası İçin Yeni Kanun Tasarısı Taslağı*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Yeni Elektrik Piyasası Kanunu Tasarısı Taslağı (“Taslak Kanun”) Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu’nun (“EPDK”) internet sitesinde yayımlandı. Taslak Kanun’un kabul edilerek yürürlüğe girmesi halinde, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu¹ (“EPK”) yürürlükten kalkacak. EPK ile karşılaştırıldığında, Taslak Kanun önemli bazı değişiklikler içeriyor. Bu makale kapsamında bu değişikliklere değineceğiz.

Faaliyetler ve Lisanslar

Lisans almak suretiyle yürütülebilecek elektrik piyasası faaliyetleri; Taslak Kanun’un 4’üncü maddesinde üretim, iletim, dağıtım, toptan satış, perakende satış, piyasa işletim, ithalat ve ihracat faaliyetleri olarak sayılır. EPK’dan farklı olarak perakende satış hizmeti ve ticaret olarak belirtilen faaliyetlere değinilmezken, faaliyetler arasına, piyasa işletim faaliyeti de eklendi.

Taslak Kanun kapsamında, lisanslar ve bunlara uygulanacak kurallar yukarıda belirtilen faaliyet ayrımı temel alınarak düzenlenir. Diğer bir deyişle, Taslak Kanun lisans türlerini değil faaliyet türlerini esas alır. Faaliyetlerdeki değişikliklerle bağlantılı olarak lisanslar ve lisans sahibi tüzel kişiler bakımından da önemli bazı değişiklikler getirilir.

Üretim Faaliyetleri için Önlisans Düzenlemesi:

Taslak Kanun’un 6’ıncı maddesi uyarınca, üretim faaliyetleri bakımından, önlisans gereklidir. Buna göre, elektrik üretim faaliyetinde bulunmak için başvuran tüzel kişilere, üretim tesisi yatırımına başlaması

* *Mart 2012 tarihli Makale*

¹ RG. 3 Mart 2002, s. 24335 Mükerrer.

için gerekli izin, onay, ruhsat gibi belgeleri alabilmesi ve üretim tesisinin kurulacağı sahanın mülkiyet ve kullanım haklarını edinebilmesi amacıyla EPDK tarafından belirli bir süre için ön lisans verilir. Önlisans süresi, mücbir sebep halleri de dâhil olmak üzere yirmi dört ayı aşamaz. Ancak EPDK kaynak türüne ve kurulu güce bağlı olarak bu süreyi artırabilir.

Taslak Kanun uyarınca, önlisans süresinde; belirtilen belgeleri alamayan, sahanın mülkiyet veya kullanım hakkını elde ettiğini belgeleyemeyen veya sair yükümlülükleri yerine getirmeyen tüzel kişilere üretim lisansı verilmaz. Ayrıca, üretim lisansı alınmaya dek, veraset dışında, önlisans sahibi tüzel kişinin ortaklık yapısında doğrudan veya dolaylı olarak değişiklik olması, hisselerinin devri sonucunu doğuracak iş ve işlemler yapılması veya belirlenen sair yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda önlisans kendiliğinden hükümsüz kalır. Önlisansı kendiliğinden hükümsüz hale getirecek sebepler arasında ayrıca sürenin dolması ve önlisans sahibi tüzel kişinin iflası da sayılır. Önlisansı hükümsüz hale gelen tüzel kişiler veya bu tüzel kişilikte yüzde on, halka açık ise yüzde beş ve üzeri pay sahiplerinin ortak olduğu diğer tüzel kişiler, hükümsüzlük tarihinden itibaren bir yıl süreyle aynı yerde önlisans başvurusunda bulunamazlar.

Yukarıda açıklanan hallerde, önlisansın kendiliğinden hükümsüz kalması bakımından, hükümsüz kalma anı ile ilgili Taslak Kanun'da bir açıklık yoktur. Ayrıca, aşağıda açıklanacağı üzere, lisans sahibi tüzel kişilerin ortaklık yapısı değişiklikleri bakımından EPDK'dan onay alma yükümlülüğü kaldırılmışken, ön lisans düzenlemesi kapsamında dolaylı ortaklık değişikliklerinin bile hükümsüzlük sebebi sayılması ve bunun her hangi bir EPDK kararına bağlanmaksızın kendiliğinden oluşacağını belirtmesi çelişkili bir düzenleme olarak görülür.

Dağıtım Lisansı Sahibi Tüzel Kişiler ve Diğer Piyasa Faaliyetleri:

Yürürlükte olan EPK kapsamında, dağıtım lisansı sahibi şirketlerin, serbest rekabet koşullarını sağlayacak şekilde sözleşmelerini tadil edip yeni düzenlemelere geçmeleri halinde üretim lisansı alarak üretim tesisi kurabilecekleri ve üretim faaliyetiyle iştigal eden tüzel kişilerle iştirak ilişkisine girebilecekleri düzenlenir. Ancak Taslak Kanun bu konuda önemli bir kısıtlama getirir. Taslak Kanun'un 9'uncu maddesi

uyarınca, dağıtım şirketleri, dağıtım faaliyetleri dışında hiçbir faaliyetle uğraşamaz ve piyasada faaliyet gösteren başka bir tüzel kişiyle doğrudan veya dolaylı olarak ortak olamaz. Diğer taraftan, EPK kapsamında üretim şirketlerinin dağıtım şirketlerine kontrol oluşturacak şekilde ortak olması engellenmişken, Taslak Kanun, kontrole ilişkin bir kısıtlama öngörmeksizin, piyasa faaliyeti gösteren tüzel kişilerin dağıtım şirketlerine doğrudan veya dolaylı ortak olabilmelerine izin verir. Hiç kuşkusuz dikey bütünlük sağlayan bu tür bir ortaklık yapısının rekabet hukuku açısından da değerlendirilmesi gerekir.

Taslak Kanun ile perakende satış faaliyetinde bulunan dağıtım şirketlerinin 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren bu faaliyetleri aynı ortaklık yapısı ile kuracakları başka bir şirket üzerinden, o dağıtım bölgesi için alacakları tedarik lisansı ile yürütmesi gerektiği düzenlenir.

Tedarik Lisansı:

EPK kapsamında “toptan satış lisansı” ve “perakende satış lisansı” olarak ayrı ayrı lisans gerektiren toptan ve perakende satış faaliyetlerinin Taslak Kanun kapsamında tek bir lisans türü olan “tedarik lisansı” altında yürütülmesi öngörülür. Taslak Kanun’un 10’uncu maddesi uyarınca, tedarik şirketleri her hangi bir bölge sınırlaması olmaksızın toptan ve/veya perakende satış faaliyetlerinde bulunabilir. Bunun yanı sıra, tedarik şirketleri enterkoneksiyon şartı oluşmuş ülkelere ithalat veya bu ülkelere ihracat da yapabilir.

Piyasa İşletim Faaliyeti:

Taslak Kanun ile elektrik piyasası faaliyetleri arasında sayılan piyasa işletim faaliyeti, organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve bu piyasalarda mali uzlaştırma faaliyetleri olarak tanımlanır.

Bilindiği gibi, Elektrik piyasası işletim faaliyeti, EPK kapsamında halen Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (“TEİAŞ”) bünyesindeki Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi (“PMUM”) tarafından yürütülür. Taslak Kanun ile Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (“EPIAŞ”) unvanlı yeni bir şirket kurulacağı ve piyasa işletim faaliyetleri ile organize toptan elektrik piyasalarının mali uzlaştırma faaliyetlerinin bu şirkete bırakılarak, PMUM’un tüm kadro ve ekipmanı ile bu şirkete devredileceği belirtilir.

Otoprodüktör Lisanslarının Üretim Lisansına Dönüştürülmesi:

“Otoprodüktör” ve “otoprodüktör grubu” lisansları Taslak Kanun’da açıkça düzenlenmez. Bunun yerine, Taslak Kanun’un geçici 7’inci maddesi ile düzenleme yapılarak, otoprodüktör lisansı sahibi tüzel kişilere, mevcut lisanslarındaki hakları korunarak 31 Aralık 2012 tarihine kadar resen ve lisans alma bedeli alınmaksızın üretim lisansı verileceği ve EPDK’ya otoprodüktör lisansı için yapılmış başvuruların üretim lisansı kapsamında değerlendirileceği belirtilir.

Lisans Sahibi Şirketler

Taslak Kanun lisans sahibi şirketlerin yönetimi ve ortaklık yapıları ile ilgili kurallar bakımından da bazı değişiklikler getirir.

Lisans Sahibi Şirketlerde Hisse Devirleri:

Bilindiği üzere, yürürlükte olan EPK’nın 8’inci maddesi uyarınca, lisans sahibi tüzel kişilerin ortaklık yapılarında herhangi bir nedenle yüzde on veya daha fazla, halka açık şirketlerde ise yüzde beş veya daha fazla bir sermaye payı değişimi veya bu tüzel kişilerin birleşmeleri veya herhangi bir tüzel kişinin konsolidasyon, kontrolün değişmesi, satış, devir veya diğer düzenlemeler ile tüzel kişilik yapısının değişikliğe uğraması hallerinde, ilgili işlem öncesinde, EPDK onayının alınması gereklidir.

Ancak Taslak Kanun, işlem öncesinde alınacak onay düzenlemesini kaldırır, 5’inci maddesi 3’üncü paragrafı kapsamında bir bildirim yükümlülüğü getirir. Buna göre, lisans sahibi şirketler, ortaklık yapılarında meydana gelen yüzde on (halka açık şirketlerde yüzde beş) veya daha fazla sermaye payı değişikliklerini, kontrol değişikliklerini, üretim tesisinin mülkiyetinin değişmesi sonucunu doğuran iş ve işlemleri EPDK’ya bildirirler, ancak EPDK’nın işlemlere ilişkin onay verme veya vermeme yetkisi yoktur.

Diğer taraftan, dağıtım şirketlerinin ortaklık yapılarındaki yüzde on (halka açık şirketlerde yüzde beş) ve üzeri değişiklikler ile kontrol değişiklikleri halen Taslak Kanun’un 5’inci maddesi 4’üncü fıkrası uyarınca EPDK’nın iznine tabidir.

Toplam Piyasa Payına İlişkin Düzenlemeler:

EPK, piyasada faaliyet gösteren şirketler için toplam piyasa payı veya toplam satış gibi sınırlamalar öngörür. Bu sınırlamalar, toptan satış şirketleri için, bir önceki yıl ülkede yapılan toptan satışların %10'u, üretim şirketleri için ülkede bir önceki yıl hesaplanan toplam elektrik enerjisi kurulu gücünün %20'sini aşmayacak şekilde belirlenir.

Taslak Kanun da bu yönde sınırlamalar getirir. Buna göre, herhangi bir gerçek kişinin ya da özel sektör tüzel kişinin kontrol ettiği;

- üretim şirketleri aracılığıyla sahip olacağı toplam elektrik enerjisi kurulu gücü, bir önceki yıla ait Türkiye toplam elektrik enerjisi kurulu gücünün %20'sini,
- tedarik şirketleri aracılığıyla toptan ve perakende satışını yaptığı elektrik enerjisi miktarı, piyasada bir önceki yılda tüketilen toplam elektrik enerjisi miktarının %20'sini, ve
- dağıtım şirketleri uhdesindeki bölgelerde dağıtılan toplam elektrik enerjisi miktarı, bir önceki yıl tüm dağıtım bölgelerinde dağıtılan enerji miktarının %30'unu geçemez.

Dağıtım Şirketleri ile ilgili Değişiklikler:

Yönetim Kurulu için Bağımsız Üye: Taslak Kanun'un 5'inci maddesi kapsamında, tarifesi düzenlemeye tabi lisans sahipleri, diğer bir deyişle dağıtım şirketleri, yönetim kurullarında bir bağımsız üye buldurmakla yükümlüdür. Bu şirketlerin haklarının temlik ve yönetim kuruluna seçilecek bağımsız üyenin seçim ve görev esaslarına ilişkin olarak yönetmelik ile düzenleme yapılır.

Dağıtım Şirketlerine Uygulanabilecek Yaptırımlar: Taslak Kanun'un 29'uncu maddesinin 4'üncü fıkrasında dağıtım lisanslarının iptal edilemeyeceği belirtilir. Buna göre, dağıtım şirketlerinin faaliyetlerini mevzuata uygun şekilde yerine getirmemeleri, hizmetlerini aksatmaları veya kalitesini kabul edilmeyecek ölçüde düşürmeleri, acze düşmeleri veya acze düşeceklerinin anlaşılması halinde, EPDK tarafından aşağıdaki yaptırımlar uygulanır:

- yönetim kurulu üyelerinin bir kısmına veya tamamına görevden el çektirilerek yerlerine EPDK tarafından atama yapılması,

- yerine getirilmeyen hizmetlerin ve yatırımların mali karşılıklarının, öncelikle şirketin diğer faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerden, yetmemesi halinde mevcut ortakların temettü gelirlerinden ve nihayet hisseleri nama yazılı ortakların malvarlıklarından temin edilmesi, ve
- şirketin hisselerine el konularak hisselerin Hazineye devredilmesi.

Yukarıdaki hükümler çerçevesinde, EPDK tarafından dağıtım şirketlerinin yönetim kurullarına atanan üyeler aleyhine görevlerinin ifası sebebiyle açılan davalar, atamayı yapan ilgili merci olan EPDK aleyhine açılmış sayılır ve zarar tazminine hükmedilmesi halinde, tazminat, rücu imkânı olacak şekilde, EPDK tarafından karşılanır.

Özelleştirmeye Dair Düzenlemeler

Özelleştirme Uygulamaları:

Taslak Kanun 31'inci maddesi ile özelleştirme çalışmaları açısından EPK'da da mevcut olan düzenlemeler tekrarlanır. Buna göre, Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. ("TEDAŞ"), Elektrik Üretim A.Ş. ("EÜAŞ"), bunların müessese, bağlı ortaklık, iştirak, işletme ve işletme birimleri ile varlıklarının özelleştirilmesine yönelik işlemler, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın öneri ve görüşleri doğrultusunda 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun² hükümleri çerçevesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülür.

Çevresel Yükümlülüklerle ilişkin İstisnai Düzenleme:

Taslak Kanun'un geçici 9'uncu maddesi kapsamında, EÜAŞ veya bağlı ortaklık, iştirak, işletme ve varlıklarına veya özelleştirme mevzuatı kapsamında özelleştirilen kamu üretim şirketlerine çevre mevzuatına uyum ve gerekli izinlerin tamamlanması amacıyla 2018 yılının sonuna kadar süre tanınır. Bu doğrultuda, gerek bu süre zarfında ve gerek önceki dönemlere ilişkin olarak, bu gerekçeyle, ilgili şirketlerin elektrik üretim faaliyetinin durdurulamayacağı ve bunlara yaptırım uy-

² RG. 27 Kasım 1995, s. 22124.

gulanmayacağı belirtilir. Bu istisnai düzenleme özelleştirilecek üretim şirketleri bakımından oldukça önemlidir.

Geçici Hükümler ile Uzatılan Bazı Süreler

Taslak Kanun ile EPK’da belirtilen bazı süreler uzatılır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- 2012 yılı sonuna kadar uygulanacağı belirtilen, fiyat eşitleme mekanizması, Geçici 1’inci maddesi ile 2015 yılı sonuna kadar;
- 2010 yılı sonuna kadar uygulanacağı belirtilen özelleştirme kapsamındaki şirketlerin birleşme, bölünme ve hisse devri işlemleri kurumlar vergisi ve KDV istisnaları 2017 yılı sonuna kadar;
- Üretim tesislerinin yatırım dönemi süresince uygulanan sistem kullanım bedelinde %50 indirim ve damga vergisi ve harç istisnaları 2015 yılı sonuna kadar uzatılır.

Sonuç

Yukarıda açıklanan hususlar ışığında, Taslak Kanun’un, kanun sistematığı bakımından piyasa faaliyetleri esas alınarak tasarlandığı anlaşılır. Bu açıdan, mevcut EPK ile karşılaştırıldığında, daha derli toplu bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Ancak elektrik piyasasına özgülenmiş olmasına rağmen, Taslak Kanun kapsamında doğalgaz ve petrol piyasasına dair bazı hükümler de yer alır. Kanun tekniği açısından, bu tarz düzenlemelerin ilgili kanun ve yönetmeliklerde yapılması gerektiği düşüncesindeyiz.

Taslak Kanun ile getirilen değişiklikler çerçevesinde, lisans sahibi tüzel kişilerde hisse devri ve kontrol değişiklikleri bakımından EPDK’dan onay alma yükümlülüğünün bildirim yükümlülüğüne dönüştürülmesini olumlu karşılıyoruz. Ancak üretim lisansı öncesi verilmesi öngörülen önlisanslar bakımından, hisse devri hallerinin geçersizlik sebebi sayılmasına dair düzenleme yumuşatılmalıdır.

Elektrik Piyasasında Ayrıştırma ve EPDK'nın Hukuki Ayrıştırmaya Dair Kararı*

Av. Revan Sunol

Giriş

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun ("EPDK") 12 Eylül 2012 tarihli ve 4019 sayılı kararı ("Karar") kapsamında "Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerinin Hukuki Ayrıştırılmasında Usul ve Esaslar" 27 Eylül 2012 tarihli ve 28424 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Söz konusu Karar ile dağıtım lisansına sahip kişiler tarafından dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin ayrı tüzel kişilikler altında yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir.

Kavram Olarak Ayrıştırma

Enerji piyasalarında ayrıştırma, dikey olarak bütünleşik yapının ayrıştırılmasını ifade eder. Üretim, iletim, dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin birbirinden ayrışması elektrik sektöründe serbest rekabetin sağlanması bakımından önemli bir yer tutar. Özellikle şebeke faaliyetleri adı verilen ve elektrik sisteminde doğal tekel özelliklerine sahip dağıtım ve iletim faaliyetlerinin üretim ve perakende satış faaliyetlerinden ayrıştırılması eğiliminin temelinde, bunun yapılmaması halinde, şebekeye hakim olan teşebbüsün, üretim veya perakende satış alanlarında rekabet içinde olduğu diğer teşebbüslerin erişimini çeşitli yöntemlerle kısıtlayabileceği ve bunun sonucunda rekabetin engellenebileceği endişesi vardır. Dikey ayrıştırma adı verilen mekanizma ile dağıtım ve iletim şebekelerine tüm oyuncuların ayırım söz konusu olmaksızın erişebilmesi ve üretim, iletim, dağıtım ve perakende satış faaliyetlerini sürdüren şirketler arasında çapraz sübvansiyonun engellenmesi amaçlanır.

Elektrik piyasasında ayrıştırma; hesap ayrıştırması, hukuki ayrıştırma ve mülkiyet ayrıştırması şeklinde olabilir. Hesap ayrıştırması uyarınca farklı faaliyetlerin muhasebeleri birbirinden ayrı tutulur. Hu-

* Eylül 2012 tarihli Makale

kuki ayrıştırma ise farklı faaliyetlerin ayrı tüzel kişilikler altında örgütlenmesini öngörür. Ancak bu durum, farklı faaliyetlerin aynı sermaye grubuna bağlı olmasına engel değildir. Mülkiyet ayrıştırması ise, hukuki ayrıştırmanın aksine, ayrıştırılan faaliyetlerin ve varlıkların aynı sermaye grubuna ait olmamasına yöneliktir¹.

Avrupa Birliği'nde Ayrıştırma

Elektrik piyasasında rekabet, Avrupa Birliği kapsamında 14 Ağustos 2009 tarihli ve 2009/72/EC sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik İç Pazarı için Ortak Kurallara dair Direktif² ("2009/72/EC sayılı Direktif") ile düzenlenmiştir. 2009/72/EC sayılı Direktif ile 15 Temmuz 2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve 2003/54/EC sayılı Elektrik İç Pazarı için Ortak Kurallara dair Direktif ("2003/54/EC sayılı Direktif") yürürlükten kalkmıştır. 2003/54/EC sayılı Direktif uyarınca, dikey bütünleşik enerji şirketlerinin söz konusu olması halinde, bu şirketler bünyesindeki iletim ve dağıtım sistemlerinin ayrı tüzel kişilikler tarafından işletilmesi ve bağımsız karar alma mekanizmalarına sahip olmaları şartı getirilmekteydi. Söz konusu Direktif, özellikle üretim ve satış faaliyetlerini yürüten diğer piyasa oyuncularını bakımından dağıtım ve iletim sistemlerinin bağımsız çalışıyor olmasının önemini vurgulamakta ve bundan dolayı iletim ve dağıtım sistemi işletmecilerinin bağımsız yönetim yapılarına sahip olmaları gerektiğini belirtmekteydi. Bu doğrultuda, ana şirket, hukuki ayrıştırma nedeniyle yavru şirketine günlük faaliyetler hakkında talimat veremezdi. Bunun yanında hesaplarda şeffaflık ve ayrışma ilkeleri de benimsenmişti. Ancak mülkiyet ayrıştırması söz konusu değildi. Buna karşılık, günümüzde yürürlükte olan 2009/72/EC sayılı Direktif ile 2003/54/EC sayılı Direktif'te öngörülen hukuki ayrıştırma ile iletim sistemleri bakımından ayrıştırmanın etkili olarak sağlanamadığı belirtilerek, mülkiyet ayrıştırması yolu benimsenir. Söz konusu Direktif uyarınca, pazarda gerçek

¹ **İzak Atiyas**, Elektrik Sektörünün Yeniden Yapılanması Sürecinde Dağıtım Faaliyetlerinde Dikey Ayrıştırma, <http://myweb.sabanciuniv.edu/izak/files/2008/10/izak-atiyas-rekabet-dergisi-elektrik-dikey-ayrıştırma.pdf>.

² Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of July 2009 concerning rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC; Official Journal 14/08/2009 P. 0055-0093.

anlamda şeffaflık sağlanarak ayrımcılığın engellenmesinin tek yolu, dikey bütünleşik teşebbüsleri ayrımcılık yapmaya teşvik eden unsuru ortadan kaldırarak şebeke faaliyetleri ile üretim faaliyetleri arasında mülkiyet ayrıştırmasına gidilmesidir. Bu şekilde dikey bütünleşik teşebbüsler için dağıtım ve iletim bakımından mülkiyet ayrıştırması öngörülür.

Türk Hukukunda Ayrıştırma

Türk Hukuku bakımından ise ayrıştırma 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (“Kanun”) ve 4 Ağustos 2002 tarihli ve 24836 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği’nin (“Yönetmelik”) çeşitli hükümleri ile öngörülmüştür. Yönetmelik uyarınca, piyasada birden fazla faaliyette bulunan ve/veya aynı faaliyeti birden fazla tesiste veya bölgede yürüten lisans sahibi tüzel kişiler, lisansa tabi her bir faaliyet veya faaliyette bulunan her bir tesis veya bölge ile piyasa faaliyetini tamamlayan ve/veya gereği olan faaliyetler ve piyasa faaliyeti sonucu oluşan yan ürünlere ilişkin faaliyetleri için ayrı hesap ve kayıt tutmakla yükümlüdür.

Kanun ise birden fazla ayrıştırma hükmü öngörür. İlk olarak Yönetmelik ile paralel olarak birden fazla lisansa sahip olan ve/veya aynı faaliyeti birden fazla tesiste yürüten tüzel kişiler, lisansa tabi her faaliyet ve tesis için ayrı hesap ve kayıt tutmak zorundadır. Üretim şirketlerinin, dağıtım şirketleri ile iştirak ilişkisine girmeleri mümkündür; ancak üretim şirketleri dağıtım şirketleri bünyesinde kontrol oluşturamazlar.

Özel sektör dağıtım şirketleri, dağıtım veya perakende satış faaliyeti dışında, üretim lisansı almak kaydıyla üretim tesisi kurabilir. Ancak bu durumda hesapların ayrı tutulması gerekir. Bunun yanında dağıtım şirketi, sahibi olduğu veya iştirak ilişkisinde bulunduğu üretim şirketi veya şirketlerinden, ülke ortalama elektrik toptan satış fiyatını geçmeyecek fiyattan elektrik enerjisi satın alabilir.

Kanun ile getirilen bir diğer temel ayrıştırma kuralı ile hukuki ayrıştırma öngörülerek dağıtım şirketlerinin, üretim ve perakende satış faaliyetlerini, 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren ancak ayrı tüzel kişilikler altında yürütebileceği düzenlenmiştir.

Bu kapsamda, EPDK tarafından alınan Karar uyarınca, dağıtım lisansına sahip tüzel kişiler tarafından yapılan dağıtım ve perakende sa-

tış faaliyetlerinin ayrı tüzel kişilikler altında yürütülmesi için hukuki ayrıştırma 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") kısmi bölünme hükümlerine göre yapılacaktır. TTK'nın kuruluş hükümlerine uygun olarak, kısmi bölünme işlemleri başlamadan önce, dağıtım şirketi tarafından bir anonim şirket kurulacaktır. Bu çerçevede kurulacak olan şirketin ana sözleşmesinin amaç ve konu, hisse senetlerinin nevi, hisse senetlerinin devri, birleşme ve ana sözleşme değişikliği ile ilgili Yönetmelik'te öngörülen hükümlere yer vermesi gerekmektedir.

TTK uyarınca kısmi bölünme yolu ile malvarlığının bir bölümünün devredilecek olması durumunda şirketin yönetim kurulu tarafından yazılı olarak bir bölünme planı hazırlanır.

TTK 165. maddeye göre, bölünme günüyle bölünme sözleşmesinin imzalanması veya bölünme planının imzalanması arasında altı aydan daha fazla zaman bulunan veya son bilançodan itibaren bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana geldiği hallerde bir ara bilanço çıkartılır.

Hazırlanan bölünme sözleşmesinin dağıtım şirketi tarafından onaylı bir örneği, sözleşmenin tamamlanmasını takip eden beş iş günü içerisinde EPDK'ya sunulacaktır.

Devralan, yani yeni kurulan şirketin payları, bölünen şirketin ortakları tarafından iktisap edilir. Hukuki ayrıştırma işlemi sona erece kadar devralan şirket ile bölünen şirketin aynı kontrol yapısına sahip olması gerekir. Ancak, Karar'ın 6. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, dağıtım şirketi ile aynı kontrol yapısına sahip olan üretim ve perakende satış şirketlerinde; yönetim kurulu üyesi, genel müdür ve genel müdür yardımcısı unvanları ile görev yapan kimseler farklı unvanlarla görev yapsalar dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst makamlarda imza yetkisini haiz diğer yöneticiler ve denetçilerin 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren farklı kişilerden oluşturulması zorunludur.

Karar uyarınca, perakende satış şirketlerinin, 15 Aralık 2012'den önce EPDK'ya satış lisansı başvurusunda bulunması gerekir. Başvuru dilekçesi ile birlikte şirket ana sözleşmesi ve ortaklık yapısı da EPDK'ya sunulur. Perakende satış şirketi ile eş zamanlı olarak dağıtım şirketi de satış lisansının sonlandırılması için EPDK'ya başvuruda bulunur. Bu çerçevede yapılan başvurular, EPDK tarafından değerlendiril-

rilecek ve dağıtım şirketine ait satış lisansı 31 Aralık 2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere sona erdirilip, perakende satış şirketine eskisinin devamı mahiyetinde yeni lisans 1 Ocak 2013'ten itibaren geçerli olmak üzere verilecektir.

Son olarak, Karar uyarınca dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin ayrıştırılması çerçevesinde hukuki ayrıştırmanın zorunlu kıldığı iş ve işlemlere ilişkin zorunlu maliyetler, ilgili olduğu şirkete göre, dağıtım şirketinin veya perakende satış şirketinin tarifesi yoluyla karşılanacaktır. Ancak bu işlemlerin en az maliyetle yapılmış olması şarttır. Tarifeyle yansıtılması talep edilen maliyetler hakkında EPDK'ya bir rapor sunulmalı ve söz konusu maliyetler belgelenmelidir.

Sonuç

Elektrik sektöründe pazara yeni oyuncuların girişinin desteklenmesi ve pazar içinde teşebbüslerin birbirlerine karşı ayrımcılık yapımlarının engellenmesi adına dikey bütünleşik teşebbüslerde ayrıştırılmaya gidilmesi şarttır. Türk hukukunda da, sadece dağıtım ve perakende satış faaliyetleri bakımından dahi olsa, hesap ayrıştırmasından hukuki ayrıştırılmaya geçilmesi önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir.

BORÇLAR HUKUKU

Yeni Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Temsil*

Av. Pelin Baydar

01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 40 vd. maddelerinde temsile ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. TBK'daki düzenlemeler "yetkili temsil" ve "yetkisiz temsil" olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.

Yetkili Temsil

TBK m. 40 uyarınca yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunana bağlar.

Temsilci hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları bizzat kendisine ait olur. Şöyle ki, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci veya temsil olunandan biri ile yapması bir fark yaratmıyorsa, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur.

TBK m. 41'e göre temsil yetkisinin içeriği ve derecesinin belirlenmesi noktasında temsil yetkisinin kamu hukukundan mı yoksa hukuksal işleminden mi doğduğuna bakılır.

Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere; temsil hukuksal bir işleminden doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenir.

Temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirimle göre belirlenir.

* Ekim 2012 tarihli Makale

TBK m. 42, temsil olunanın hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabileceğini veya geri alabileceğini hüküm altına almıştır. Temsil olunanın bu hakkından önceden feragat etmesi hükümsüzdür.

Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığını da yine onlara bildirmelidir. Aksi halde, yetkinin geri alındığını iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürmesi mümkün değildir.

Hukuki işlemde doğan temsil yetkisinin hangi durumlarda sona ereceği TBK m. 43'te ele alınmıştır. Buna göre; aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, temsil olunanın veya temsilcinin (i) ölümü, (ii) gaipliğine karar verilmesi, (iii) fiil ehliyetini kaybetmesi veya (iv) iflas etmesi durumlarında sona erer. Tüzel kişiliğin sona ermesi de aynı sonucu doğurur.

TBK m. 44'te, temsilciye yetki belgesi verilmişse, yetkinin sona ermesi durumunda temsilcinin, bu belgeyi temsil olunana iade etmekle veya hâkimin belirleyeceği yere bırakmakla yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır.

Temsil olunan veya halefleri, temsilcinin belgeyi iade etmesi için gereğini yapmazlarsa, bundan dolayı iyiniyetli üçüncü kişilerin zararını gidermekle yükümlüdür.

TBK m. 45 uyarınca temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdır. Ancak üçüncü kişilerin yetkinin sona ermiş olduğunu bildikleri durumlarda bu kuralın uygulanması söz konusu değildir.

Yetkisiz Temsil

TBK m. 46 uyarınca bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar.

Yetkisiz temsilcinin kendisiyle işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması duru-

munda, diğerk taraf bu işlemlle bağılı olmaktan kurtulur.

TBK m. 47, temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işleml onamaması hâlinde, bu işlemlin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesinin yetkisiz temsilciden istenebileceğini düzenlemiştir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemlin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesini istemek mümkün değildir.

Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğerk zararların giderilmesi de istenebilir.

Sonuç

TBK m. 40 vd. maddelerinde düzenlenen temsil müessesesi “*yetkili temsil*” ve “*yetkisiz temsil*” olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

Yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemlin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunanı bağlar. Temsil hukuksal bir işlemlden doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriğı ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenir. Temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriğı ve derecesi, bu bildirimle göre belirlenir. Temsil olunan hukuki bir işlemlden doğan temsil yetkisini her zaman sınırlandırabilir veya geri alabilir.

Bir kimse yetkisi olmadığı hâlinde temsilci olarak bir hukuki işleml yaparsa, bu işleml ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar. Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işleml onamaması hâlinde, bu işlemlin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi yetkisiz temsilciden istenebilir.

Yeni Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesinin Geçerlilik Koşulları*

Av. Ceyda Büyükorall

01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 581 vd. maddelerinde kefalet sözleşmesi düzenlenmiştir.

TBK m. 581'de kefalet sözleşmesinin tanımına yer verilmiştir. Buna göre kefalet sözleşmesi; kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir.

Kefalet sözleşmesinin geçerliliği bir takım koşulların mevcudiyetine bağlıdır. Bu koşullar; (i) mevcut ve geçerli bir asıl borcun bulunması, (ii) kefalet sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve (iii) eşin rızasının alınmasıdır.

Mevcut ve Geçerli Bir Asıl Borcun Bulunması

TBK m. 582 uyarınca kefalet sözleşmesi mevcut bir borç için yapılabilir. Ancak, gelecekte doğacak veya koşula bağlı bir borç için, bu borç doğduğunda veya koşul gerçekleştiğinde hüküm ifade etmek üzere kefalet sözleşmesi kurulabilir. Buna göre, asıl borcun kefalet sözleşmesinin yapıldığı anda mevcut olmasına gerek yoktur; kefaletin yerine getirilmesi alacaklı tarafından istenildiği zaman asıl borcun mevcut olması yeterlidir. Geciktirici koşula bağlı bir borç için kefil olununca, kefalet borcu koşul gerçekleştiğinde hüküm ifade edecektir. Diğer yandan bozucu koşula bağlı borca kefalette ise, koşulun gerçekleşmesiyle kefilin borcu sona erecektir.

Anılan maddede kefalet sözleşmesinin yalnızca geçerli bir borç için yapılabileceği de hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, şayet asıl borç, hukuka ya da ahlaka ve adaba aykırılık, başlangıçtaki imkânsızlık, şekle aykırılık, muvazaa, ayırt etme gücünün bulunmaması vs. gibi neden-

* Eylül 2012 tarihli Makale

lerle kesin hükümsüz olan bir muameleden doğmuş ise, kefalet de geçerli addedilmeyecektir.

Ancak, yanılma veya ehliyetsizlik sebebiyle borçlunun sorumlu olmadığı bir borç için kişisel güvence veren kişi, yükümlülük altına girdiği sırada, sözleşmeyi sakatlayan eksikliği biliyorsa, kefaletle ilgili kanun hükümlerine göre sorumlu olur. Keza, borçlu yönünden zamanışımına uğramış bir borca kefil olan kişi de yükümlülük altına girdiği sırada bu durumu bilmesi halinde sorumlu tutulacaktır.

TBK m. 582’de kanundan aksi anlaşılmadıkça kefilin, kendisine tanınan haklardan önceden feragat edemeyeceği ifade edilmiştir.

Kefalet Sözleşmesinin Yazılı Şekilde Yapılması

TBK m. 583 uyarınca kefalet sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azamî miktar ile kefalet tarihi belirtilmedikçe geçerli olamaz.

Anılan maddede öngörülen nitelikli yazılı şekildir. Zira kefalet sözleşmesinin belirli bölümlerinin kefilin el yazısı ile belirtilmiş olması gerekmektedir. Buna göre; kefilin, (i) sorumlu olduğu azamî miktarı, (ii) kefalet tarihini ve (iii) müteselsil kefil olması durumunda, bu sıfatla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girdiğini kefalet sözleşmesinde kendi el yazısıyla belirtmesi şarttır.

Kefalet sözleşmesinde sonradan yapılan ve kefilin sorumluluğunu artıran değişiklikler de kefalet için öngörülen şekle uyulduğu takdirde geçerli olacaktır.

Aynı şekil koşulu kendi adına kefil olma konusunda özel yetki verilmesi ve kefil olma vaaşinde bulunulması durumlarında da aranır.

Taraflar, yazılı şekle uyarak kefilin sorumluluğunu borcun belirli bir miktarıyla sınırlandırmayı kararlaştıracabilir.

Eşin Rızasının Alınması

TBK m. 584 kefil olma ehliyetini evli kişiler için sınırlayan bir düzenleme getirmiştir. Anılan madde uyarınca eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir.

Eşin rızasının sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç kurulması anında verilmiş olması şarttır.

Kefalet sözleşmesinde sonradan yapılan ve kefilin sorumlu olacağı miktarın artmasına veya adi kefaletin müteselsil kefalete dönüşmesine ya da kefil yararına olan güvencelerin önemli ölçüde azalmasına sebep olmayan değişiklikler için eşin rızası aranmaz.

Sonuç

01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren TBK m. 581 vd. maddelerinde düzenlenen ve “kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşme” olarak tanımlanan kefalet sözleşmesinin geçerliliği bir takım koşulların varlığına bağlıdır.

Bu koşullar;

- (i) mevcut ve geçerli bir asıl borcun bulunması,
- (ii) kefalet sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması
- (iii) eşin rızasının alınmasıdır.

Asıl borcun kefalet sözleşmesinin yapıldığı anda mevcut olmasına gerek olmamakla birlikte; kefaletin yerine getirilmesi alacaklı tarafından istenildiği zaman asıl borcun mevcut olması yeterlidir.

Ayrıca, asıl borcun geçerli olarak doğmuş olması gerekir. Ancak, yanılma veya ehliyetsizlik sebebiyle borçlunun sorumlu olmadığı bir borç için veya borçlu yönünden zamanaşımına uğramış bir borç için kefil olan kişinin yükümlülük altına girdiği sırada bu durumu bilmesi halinde, bu kişi kefaletle ilgili kanun hükümlerine göre sorumlu addedilir.

TBK kefalet sözleşmesini nitelikli yazılı şekle şartına bağlamıştır. Buna göre, kefalet sözleşmesi yazılı şekilde yapılmalı; kefilin, sorumlu olduğu azamî miktar, kefalet tarihi ve müteselsil kefil olunması durumunda, bu sıfatla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girdiği kendi el yazısıyla belirtilmelidir.

Evli kişiler için TBK m. 584 ek bir koşul getirmiştir. Buna göre, kefalet sözleşmesinin geçerliliği eşin rızasına tabi olup, bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç kurulması anında verilmiş olması gerekir.

Garanti ve Kefalet Sözleşmelerinin Birbirinden Ayrılması*

Av. Fatih Işık

Giriş

Bilindiği üzere hukuki işlemler, irade beyanlarının uyuşması üzerine kurulur. Tarafların meydana getirdikleri hukuki işlemler ile nasıl bir sonucu amaçladıkları bu irade beyanlarına yansır. Ancak tarafların irade beyanları her zaman tarafların gerçek iradesini yansıtmayabilir. Bu durumda tarafların gerçek iradelerinin nasıl bir sonuca yönelik olduğunun tespit edilmesi gerekir. Uygulamada ortaya çıkan uyuşmazlıkların pek çoğu, taraflar arasındaki mevcut ilişkinin niteliğinin ve dolayısıyla bu ilişkiye uygulanacak hükümlerin tespitinden kaynaklanır. Hatta taraflar aralarındaki hukuki ilişkiyi kendileri belli bir yönde tanımlamış olsalar dahi hukuki ilişkinin niteliğinin tarafların gerçek iradeleri uyarınca doğru belirlenmesi gerekir¹. Bu genel kural 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 18² ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (“TBK”) m. 19’da yansımaları bulur. Söz konusu maddelere göre bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır.

Dolayısıyla, taraflar arasındaki ilişkinin hukuki niteliği, taraflar bu ilişkiyi belli bir yönde hukuken nitelemiş olsalar veya olmasalar dahi, her durumda, tarafların irade beyanları dikkate alınarak tespit edilmelidir³.

* *Kasım 2012 tarihli Makale*

¹ **Kocayusufpaşaoğlu, Necip / Hatemi, Hüseyin / Serozan, Rona / Arpacı, Abdulkadir**, Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, İstanbul 2008, s. 332. Yazar, taraf iradelerin yanlış beyan edilmiş olması halinde “yanlış belirtme zarar vermez” (falsa demonstratio non nocet) kuralının uygulanacağını ve sözleşmenin içeriğinin tarafların gerçek iradeleri tespit edilerek bulunacağını belirtir.

² Maddenin düzenleniş tarzının eleştirisi için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı**, s. 332. Yazara göre söz konusu madde, gerçek iradelerin ne olduğunun bilindiği faraziyesinden hareket etmekte ve bilinmeyen iradelerin ne şekilde araştırılacağını düzenlememektedir. Yazarın bu eleştirisinin, TBK m. 19 için de geçerli olduğundan şüphe etmemek gerekir. Zira söz konusu madde, BK m. 18’in tekrarıdır ibarettir.

³ Taraf iradelerinin yeterince açık olduğunun düşünüldüğü hallerde yorumun gerekli olmadığı (in claris non fit interpretatio) savunulmakta ise de bu görüş doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi/Serozan / Arpacı**, s. 333. Zira taraflar her ne kadar

Garanti mi, Kefalet mi?

Türk hukukunda taraf iradelerinin yorumlanmasını en çok gerektiren durumlardan biri, taraflar arasındaki teminat ilişkisinin bir kefalet sözleşmesi mi, yoksa garanti sözleşmesi mi olduğu yönündeki tartışmalardır. Bu husus doktrinde ve yargı kararlarında uzun süre tartışılmıştır⁴.

Kefalet sözleşmeleri ile bağımsız garanti sözleşmeleri, teminat fonksiyonları açısından benzer; fakat kuruluşuna ilişkin şartlar, özellikleri ve hükümleri açısından bir o kadar farklıdır. Bu nedenle, taraflar arasındaki teminat ilişkisinin bir kefalet sözleşmesi veya garanti sözleşmesi olarak tespiti büyük önem taşır. Bu iki sözleşme arasındaki farklar bu çalışmanın konusu olmamakla birlikte bu farklara özet olarak değinmekte fayda vardır⁵.

Örneğin, kefalet sözleşmesinden doğan borç ile esas sözleşmeden doğan borç arasında fer'ilik ilişkisinin bulunması nedeniyle esas sözleşmenin hükümsüz olduğu durumlarda kefalet sözleşmesinden doğan borç da ortadan kalkar. Halbuki, esas sözleşmeden bağımsız bir garanti sözleşmesinin varlığı halinde asıl borcun hükümsüz olduğu durumlarda dahi garanti alacaklısı garanti verene başvurabilir.

Bu iki ayrı sözleşme türü arasındaki bir diğer fark ise teminat verenin asıl borçluya ait defileri ileri sürmesine ilişkindir. Şöyle ki, kefalet sözleşmesinde kefil asıl borçluya ilişkin def'i ve itirazları alacaklıya karşı ileri sürebiliyor iken, garanti veren asıl borçluya ilişkin def'i ve itirazları alacaklıya karşı ileri süremez.

açık ifadeler kullanmış olsalar dahi iradelerin o yönde olmadığına ancak yorum sonucunda ulaşılabilir ve taraf iradelerinin yeterince açık olduğundan bahisle yoruma başvurmamak, tarafların arzu etmediği sonuçlara yol açabilir. Bu sebeple taraf iradeleri her ne kadar açık olsa da iradelerin yöneldikleri sonucun tespit edilmesi önemlidir.

⁴ **Barlas, Nami**, Kefalet Hukukuna İlişkin Bazı Sorunlar/ Yargıtay Uygulaması, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 2005, XXI, S. 56 vd.; **Develioğlu, Hüseyin Murat**: Kefalet Sözleşmesini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri, İstanbul, 2009; **Kocaman, Arif, B.**, Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Niteliği Üzerine, Batider 1990, s. 49 - 64; **Özen, Burak**, Kefalet Sözleşmesi, İstanbul 2012.

⁵ Kefalet ve garanti sözleşmeleri arasındaki farklar ve TBK ile getirilen düzenlemeler hakkında bkz. **Aşık Zibel, Berna**, Erdem-Erdem Hukuk Postası, Eylül 2011, http://www.erdem-erdem.com/newsletter.php?katid=12110&id=14819&main_kat=14814&yil=2011.

Bu farklardan en önemlisi, belki de, bu iki sözleşme türünün şekilleri arasındaki farklarıdır. Şöyle ki, kefalet sözleşmesi önemli şekil şartlarına uyularak gerçekleştirilebilecek iken garanti sözleşmesinin geçerliliği için herhangi bir şart öngörülmemektedir⁶.

Görüldüğü üzere bu iki teminat sözleşmesi arasında önemli farklar bulunmaktadır. Bu nedenle tarafların bu iki sözleşme türünden hangisini imzalamak istediklerinin tespiti önemlidir. Zira uygulamada tarafların “kefalet sözleşmesi” ve “garanti sözleşmesi” tabirlerini birbirleri yerine kullandıkları sıkça görülmektedir. Dolayısıyla, tarafların aslında hangi sözleşmeyi imzalamak istediklerini tespit etmek gerekir. Örneğin, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2001 tarihli bir kararında, tarafların garanti sözleşmesi olarak adlandırdıkları sözleşmenin aslında bir kefalet sözleşmesi olduğu sonucuna varmış ve sözleşmenin kuruluşunda kefalet sözleşmesi için öngörülen şekil şartlarına uyulmadığı için sözleşmenin geçersiz olduğuna hükmetmiştir⁷.

Kullanılabilecek Kriterler

Bu iki sözleşme arasında yapılacak ayırmada bazı kriterler kullanılabilir⁸. Bu kriterlerin başında ilk olarak tarafların sözleşmede kullandıkları ifadeler gelir. Her ne kadar tarafların ifadeleri, sözleşmenin niteliğini kesin olarak belirlemeye yeterli değil ise de bu ifadelerin ilişkinin hukuki niteliğini tespitinde çıkış noktası olacağı aşikardır. Daha önce de işaret edildiği üzere, bu iki kelimenin birbiri yerine sıklıkla kullanılması önemli sorun doğurur. Bu durum, özellikle, yabancı dillerden Türkçeye yapılan çevirilerde daha fazla görülür. Zira, İngilizce'deki “guarantee” kelimesi Türkçe'ye “kefalet” veya “garanti” olarak tercüme edilmektedir. Ancak tercümenin yapılışı sırasında sözleşmenin niteliği göz önünde bulundurulmamaktadır. Bu nedenle, tarafların kullan-

⁶ Ancak TBK m. 603 hükmü saklıdır. Şöyle ki, anılan madde uyarınca gerçek kişilerin taraf olduğu her türlü teminat ilişkisinde, garanti sözleşmeleri de dahil olmak üzere, kefalet sözleşmesi için öngörülen şekil şartlarına uyulacaktır.

⁷ Bkz. Yarg. HGK. 4.7.2001 Tarih E. 2001/19 – 534, K. 2001/583 (www.kazanci.com) Kararın ayrıntılı incelemesi için bkz. **Kocaman, Arif, B.**, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 4.7.2001 Tarih ve E. 2001/19-534, K. 2001/583 Sayılı Kararı Üzerine Bir Değerlendirme – Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Hukuki Niteliği: Garanti mi, Kefalet mi?, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 2003, C.XIX, S. 65 vd.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Develioğlu**, s. 225- 288.

dıkları ifadeler, hukuki ilişkinin niteliğinin tespitinde önemli olmakla beraber yorum faaliyetinin gerekliliğini ortadan kaldırmamaktadır.

Bu iki sözleşme arasında yapılacak ayırmda kullanılacak diğer kriterler, sözleşmede kullanılan klotlardır. Şöyle ki, sözleşmelerde kullanılacak bazı klotlar kefalet sözleşmesinin varlığına işaret edebilecek iken diğer bazı klotlar, garanti sözleşmesinin varlığına işaret edebilir. Örneğin, önce kefil yerine asıl borçlunun takip edilmesine yönelik def'iden, önce rehnin paraya çevrilmesi def'inden veya rücu hakkından feragate ilişkin sözleşme maddeleri, mevcut teminat ilişkisinin bir kefalet ilişkisi olarak değerlendirilmesini gerektirebilir. Zira anılan def'i hakları sadece kefalet sözleşmesinde bulunur ve bu def'ilerden feragata ilişkin hükümlerin ancak kefalet sözleşmesinde bulunulabileceği kabul edilebilir. Bununla birlikte asıl borçlu ile kefil arasında bir teselsül doğurulmuş olmasına ilişkin şart da teminatın bir kefalet olarak değerlendirilmesine sebep olabilir. Bununla beraber, teminat sözleşmesinde, asıl borcun doğduğu asıl sözleşmeye atıf yapılması da kefalet sözleşmesinin varlığına işaret edebilir; zira kefalet sözleşmesi asıl sözleşmenin fer'i niteliğinde iken garanti sözleşmesi asıl borcu doğuran sözleşmeden bağımsız bir sözleşme niteliğindedir.

Bunun yanında, ilk talepte ödeme, şartsız ve gayri kabili rücu borç altına girme, alacağa itiraz hakkını bulunmaması gibi klotlar ise sözleşmenin bir garanti sözleşmesi olarak nitelendirmesi sonucunu doğurabilir.

Sonuç

Görüldüğü üzere, garanti ve kefalet sözleşmeleri, birbiriyle karıştırılmaya müsait, ancak birbirinden ayırt edilmesi bir o kadar da önemli olan iki farklı sözleşmedir. Bu ayırımın yapılmasında yukarıda işaret edilen kriterler kullanılabilir. Ancak, anılan bu kriterlerin hiçbirisi sözleşmenin niteliğini belirlemeye tek başına yeterli değildir. Ayrıca her hukuki ilişkinin kendine özgü şartlarının bulunması da kaçınılmazdır. Bu nedenle, bir teminat ilişkisinin garanti veya kefalet sözleşmesi olup olmadığı her durumda ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Muvazaa'ya İlişkin BK m. 18/2 (TBK m. 19/2)'nin Uygulanması Sırasında Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Muvazaa, mevcut 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun ("BK") 18. maddesinde ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 19. maddesinde düzenlenmiştir. Bu iki düzenleme esas itibarıyla benzer niteliktedir. Söz konusu düzenlemelere göre, bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır. Gerçek iradeleri gizlenerek oluşturulan işlemler de kesin hükümsüzlük veya yokluk yaptırımıyla karşılaşır. Ancak bu yazıda incelenecek husus, muvazaalı işlemler veya bu işlemlere karşı kabul edilen yaptırımlar değil, özel bir düzenleme niteliği taşıyan BK m. 18/2 veya TBK m. 19/2 hükmüdür.

BK m. 18/2 ve TBK m. 19/2 Hükümü

Bu iki hüküm benzer nitelikte olup iki hüküm arasında sadece ifade farklılığı bulunmaktadır. Söz konusu maddelere göre, yazılı bir borç ikrarına güvenerek alacağı kazanmış olan üçüncü kişiye karşı bu işlemin borçlusu, alacağın kaynağı olan işlemin muvazaalı olduğu savunmasında bulunamaz. Ancak söz konusu maddenin uygulanmasında doğru anlaşılmayan bazı hususların bulunduğu görülmektedir.

Söz konusu maddenin uygulanması için öncelikle muvazaanın tarafları arasında yazılı borç ikrarı bulunmalıdır ve bu borç ikrarı muvazaalı olmalıdır. Buna ek olarak, muvazaalı ikrardan doğan alacağın iyiniyetli üçüncü kişiye temlik edilmesi gerekmektedir. Ancak alacağı temlik eden kişiye karşı borçlunun muvazaa iddiası ileri sürememesi için muvazaalı olması gereken işlem borcun kaynağı temel ilişkidir; alacağın temliki işleminin muvazaalı olmaması gerekir.

* Mart 2012 tarihli Makale

Maddenin Uygulanması ve Ortaya Çıkan Sorunlar

Uygulamada görülen ve maddenin yanlış uygulanması sonucunu doğuran kurgu ise şu şekilde gerçekleşebilir. Bir A ve B kişisi arasında geçerli bir sözleşme uyarınca hukuken geçerli bir borç doğmaktadır ve A tarafından bu alacak için ayrı bir borç ikrarı düzenlenmektedir. Bu ilişkiden doğan alacak, B tarafından C'ye muvazaalı bir temlik işlemi ile devredilmektedir. Daha sonra A, temlik işleminin muvazaalı olduğunu tespit ederek alacağı C'ye ödemeyi reddetmektedir. C de alacağını talep etmiş ve mahkeme A'nın borçlu konumunda olduğunu ve BK m. 18/2 uyarınca muvazaa iddiasını ileri süremeyeceğini ifade ederek C'in talebini haklı bulmuştur.

Maddenin anılan örnek kapsamında uygulanma şekli, maddenin konusu, kişisi ve amacı bakımından hatalıdır.

Madde konusu bakımından incelendiğinde görülecektir ki maddenin uygulama alanı bulabilmesi için borcun kaynağının muvazaalı bir işlem olması gerekir. Bu şekilde doğan bir alacak ise daha sonradan geçerli bir temlik işlemi ile temlik edilecektir. Halbuki örnek olayda muvazaalı olan borcun kaynağı değil, alacağın temliki işlemidir. Başka bir ifadeyle muvazaalı olması gereken işlem ile geçerli olması gereken işlemler karıştırılmıştır.

Kişi bakımından madde incelendiğinde ise muvazaa iddiasını ileri süremeyecek olan kişinin muvazaalı işlemin borçlusu olduğu ifade edilmektedir. Muvazaa iddiasının ileri sürülemeyeceği kişi ise muvazaaya taraf olmayan ve muvazaadan haberdar olmayan iyiniyetli üçüncü kişidir. Örnek olayda ise borçlu konumunda olan A, muvazaalı işlemin değil, geçerli bir işlemin borçlusudur. Daha önemli nokta ise şudur ki alacağı temlik eden C, muvazaadan haberdar olmayan iyiniyetli üçüncü kişi değil, bizzat muvazaanın tarafıdır.

Söz konusu maddenin uygulanması sırasında göz önünde bulundurulması gereken en önemli nokta ise, maddenin yönelik olduğu amaçtır. Şöyle ki, maddenin lafzı ve amacı, muvazaanın taraflarını değil, alacağı iyi niyetle temellük eden üçüncü kişileri korumaya yöneliktir. Hâlbuki örnek olayda maddenin uygulanmasıyla korunan kişi bizzat muvazaanın tarafı olup, alacağı iyi niyetle temellük eden şahıs değildir.

Ayrıca, ortada bir muvazaalı bir temlik işlemi varsa, bu muvazaayı temlik işleminin temlik edilen alacağın borçlusunun da ileri sürmesi mümkündür¹. Fakat BK m. 18/2'nin örnek olaydaki gibi yanlış algılanması ve uygulanması sonucunda bu imkan da ortadan kalkmaktadır.

Söz konusu maddelerin uygulanması doktrinde de örneklerle açıklanmaktadır:

“BK. m. 18 f.2’de öngörülen hal şudur:

B, A’nın kredisini yükseltmek için bir borç senedi düzenliyor. Fakat A, emniyeti kötüye kullanarak muvazaalı alacağı C’ye temlik ediyor. B, A ile arasındaki borç münasebetinin muvazaadan ibaret olduğundan haberi olmayan C, alacağı temellük eden sıfatı ile borçludan tediye talebinde bulunursa, borçlu B iyiniyetli C’ye BK. md.18/2 gereğince muvazaa iddiası ileri sürülemeyecektir.”²

“Örnek olarak, A ve B aralarında muvazaalı bir satış sözleşmesi yapmışlardır, B sözde borcu için A’ya satış sebebiyle 100.000.000 lira borçlu olduğuna dair imzalı bir senet vermiş ve A bu senedi Ü’ye göstererek geçersiz alacağı ona temlik etmişse; B bu senede güvenen Ü’ye karşı muvazaa iddiasında bulunarak ödeme yapmaktan kaçınamayacaktır.”³

Sonuç

Görüldüğü üzere, basit olarak görülen bir kanun maddesi, somut olayın farklılaşması sonucu yanlış uygulanmaya müsait bir hale gelmektedir. Bu şekilde bir yanlış uygulamanın sonucunda ise ilgili maddede konu, kişi ve amaç bakımından tamamen aksi sonuçlara yol açabilmektedir.

¹ **Von TUHR, Andreas**; Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Yargıtay Yayınları No.15, Ankara 1983, sf. 274.

² **Esener, Turhan**; Borçlar Hukuku – I, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 246, Ankara 1969, sf. 104-105.

³ **Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2011, sf. 139.

Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Sorumsuzluk Anlaşmaları*

Av. Süleyman Sevinç

Genel Olarak

Sorumluluğun taraf anlaşmasıyla kaldırılması, uygulamada farklı şekillerde görülmektedir. En yaygın olanı, kusur türüne bağlı olarak sorumluluğun kaldırılmak istenmesidir. Hukukumuzda kusur türleri, kast, ağır ihmal ve hafif ihmal şeklinde derecelendirilmektedir. Kanun koyucu, kusurun derecelerine bağlı olarak BK m. 99 ve 100'de (01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun ("TBK")'nın 115. ve 116. Maddelerinde) sorumsuzluk anlaşmalarını sınırlamıştır.

Borçlar Kanunu'nun 99. ve 100. maddeleri şöyledir:

"Madde 99

Hile veya ağır kusur halinde düçar olacağı mesuliyetten borçlunun iptidaen beraetini tazammun edecek her şart, batıldır.

Hafif kusur halinde, borçlu iptidaen mesuliyetten beraeti tazammun eden şartın dermeyanı sırasında alacaklı borçlunun hizmetinde ise veya mesuliyet hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasından tevelliüt ediyorsa; haiz olduğu takdir salahiyyetine istinat ile hakim, bu şartı batıl addedebilir."

"Madde 100

Bir borcun ifasını veya bir borçdan mütevellit bir hakkın kullanılmasını kendisi ile beraber yaşayan şahıslara veya maiyetinde çalışanlara velev kanuna muvafık surette tevdi eden kimse, bunların işlerini icra esnasında ika ettikleri zarardan dolayı diğer tarafa karşı mesuldür.

Bunların filinden mütevellit mesuliyeti, evvelce iki taraf arasında yapılan bir mukavele tamamen veya kısmen bertaraf edebilir.

* Temmuz 2012 tarihli Makale

Alacaklı, borçlunun hizmetinde ise veya mesuliyet hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasından tevellüt ediyorsa; borçlu mukavele ile ancak hafif bir kusurdan mütevellit mesuliyetten kendisini beri kılabilir.”

TBK m. 115 ve m. 116 ise şu hükümdedir:

“SORUMSUZLUK ANLAŞMASI

Madde 115- Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.”

“YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUK

Madde 116- Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir.

Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.”

Bunun haricinde sözleşmelerde yer alan ve kusur sorunu ile alakası olmadığı düşünülen kimi sözleşme hükümleri ve hatta alacaklının hukuki durumunu zayıflatan her türlü taraf anlaşması da BK m. 99 ve 100’ün emredici düzenine tabi olarak, sorumsuzluk anlaşması olarak değerlendirilebilirler.

Sorumluluğun kaldırılması ile sorumluluğun taraf anlaşmasıyla tamamen bertaraf edilmesi ifade edilmektedir. Doktrinde, sorumluluğun tamamen kaldırılmasının BK m.99 uyarınca mümkün olmadığı ileri sürülmektedir. Hatta bu hüküm çerçevesinde kast ve ağır ihmali konu alan bir sorumsuzluk anlaşmasının kesin hükümsüz olması ve buna bağlı olarak hafif ihmali konu alan sorumsuzluk anlaşmalarında da sorumluluğun tamamen kaldırıldığından bahsedilmesinin yersiz olduğuna işaret edilmektedir. Ancak burada BK m.100/2 gözden kaçırılmaktadır. Bu hüküm uyarınca ifa yardımcılarının verdiği zarardan borçlunun sorumluluğunun tamamen kaldırılması mümkün bulunmaktadır.

Kural olarak ifa yardımcısının fiilinden doğan sorumluluğun tamamen bertaraf edilmesi mümkün ise de, borçlu kendi fiilinin sebep olduğu zarardan kast ve ağır ihmali için sorumsuzluk anlaşması yapamayacaktır. Dolayısıyla, borçlu açısından sadece ifa yardımcılara ilişkin anlaşma gözetilirse; sorumluluğun kaldırıldığı, ancak kendi fiilinden doğan zararları konu alan sorumsuzluk anlaşması da hesaba katılırsa, bu durumda sorumluluğun sadece sınırlandırıldığı kabul edilebilecektir.

Sorumluluğun sınırlandırılması yönünde bir anlaşma yapıldığı takdirde, konu, kişi, mal varlığı değerleri, miktar, zaman itibarıyla sınırlandırma konuları öne çıkacaktır.

Herkesine yönelik yapılan tek taraflı irade açıklaması niteliğinde bulunan sorumsuzluk beyanları, temellerinde bir irade uyuşması bulunmadığı için sorumsuzluk anlaşması olarak kabul edilemezler. Eğer sorumsuzluk beyanını görmek ve içeriğini anlama olanağı alacaklıya verilmişse ve alacaklı bundan sonra sözleşme ilişkisine girmişse, artık alacaklının bu sorumsuzluk beyanını kabul etmiş olduğu varsayılabilir. Ancak bu yönde bir sonucun doğması için alacaklı herkesten beklenebilecek bir özen göstererek sorumsuzluk beyanını görebilecek koşullar içinde olmalıdır. Yoksa alacaklının bu kayıtları arama ve bulma yükümlülüğü olmadığı gibi, herkesçe okunup anlaşılabilir şekilde kaleme alınmayan kayıtları da okuması kendisinden beklenemez. Bu tür kayıtlar, haksız fiil sorumluluğu altında tazminatın tayin edilmesinde, bir indirim nedeni olarak dikkate alınabilirler. Tek taraflı irade açıklaması neticesinde uyarılmış olan muhatap, buna rağmen uyarıya dikkat etmez ve eylemi neticesinde zarar görürse, bu davranışı müterafik kusur olarak kabul edilebilecektir.

Sorumsuzluk Anlaşmasının Sınırları

Borçlar Kanunu'nun 19. maddesi, genel bir ifade ile sözleşmenin konusunun kanunun çizdiği sınırlar çerçevesinde serbestçe belirlenebileceğini, ancak kanuna, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olmadığı sürece geçerli olabileceğini öngörmektedir.

TBK m. 27.'de de, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür denilmektedir.

Emredici hükümler denildiğinde, sorumsuzluk anlaşmaları için hukukumuzda öncelikle BK m.99 ve 100 (TBK m. 115 ve 116) akla gelmektedir. BK m. 99'un (TBK m.115'in) koyduğu ana kural gereğince, borçlunun kastından ya da ağır ihmalden (TBK m. 115'in ifadesiyle ağır kusurundan) sorumsuzluğunu kaldırması hukuka aykırı olacaktır. BK m.99'a göre hafif ihmalden doğan sorumluluğunu kaldırabilse de borçlu, somut olayda devletin verdiği bir imtiyazla faaliyet yürütmekte ise ya da alacaklı borçlunun hizmetinde ise, hafif ihmalden sorumsuzluk anlaşması hakimın takdiri ile batıl sayılabilecektir. Ayrıca borçlu, ifa yardımcısının her türlü kusurundan sorumsuzluğunu alacaklıya kabul ettirmiş olsa bile, BK m. 100 gereğince somut olayda sorumluluk devletin verdiği imtiyazla yürütülen bir faaliyetten doğmuşsa ya da alacaklı borçlunun hizmetinde ise, borçlu ancak hafif ihmalden sorumluluğunu kaldırabilecektir. TBK m. 115'in ve 116'nın birlikte okunması suretiyle, BK m.99 ve 100'de yer alan istisnaları kısmen kapsayacak şekilde farklı bir sonuca varmak gerekecektir. Buna göre sorumluluk, uzmanlık gerektiren faaliyetlerin yürütülmesinden doğmuşsa ya da alacaklı ile borçlu arasında bir hizmet sözleşmesinden kaynaklanan bir borcun ifasından doğmuşsa, hâlihazırda yapılmış bulunan tüm sorumsuzluk anlaşmaları kesin hükümsüz olacaktır.

BK m. 99/2'de düzenlendiği üzere hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasından sorumluluk doğmuşsa hakim, bu imtiyazlı faaliyete ilişkin hafif ihmal için evvelce yapılan sorumsuzluk anlaşmalarını etkisiz kılabilir. BK m. 100/3 gereğince ise borçlunun başkasının davranışından doğan sorumluluğunu bertaraf eden sorumsuzluk anlaşmasının konusu, hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasına özgü bulunmakta ise, sadece hafif ihmal için sorumluluk kaldırılabilir. İmtiyazlı sanat/ticari faaliyet tanı-

mına, somut olaya uygun olduğu gibi, girişimcilerin idare ile akdettiği imtiyaz sözleşmelerine dayanarak yürüttüğu faaliyetlerin de gireceği şüphesizdir.

Sorumsuzluk anlaşması serbestisi yönünden BK m.99 ve 100'de yer alan sınırlamalardan biri olarak kabul edilen devletin verdiği imtiyazla yürütölen faaliyetin ortaya çıkardığı zararların kural olarak sorumsuzluk anlaşmasına konu olamaması ilkesi, 6098 sayılı TBK ile birlikte önemli değişiklikler geçirmiştir. Değişiklikle birlikte, BK m. 99'daki hakimın takdirine bırakılmış olan yaptırım kaldırılmış, içerik yönünden BK m.100 ile borçluya tanınan hafif ihmal için sorumsuzluk anlaşması serbestisi de kaldırılmıştır.

Dolayısıyla yeni kanun ile birlikte, bu tür bir faaliyet yürüten borçlunun artık ne kendi davranışından ne de yardımcı kişisinin davranışlarından doğan zararlardan sorumluluğunu sınırlaması mümkün değildir. Bu tür sorumsuzluk anlaşmaları ister ağır kusur isterse hafif kusur için olsun, artık kesin hükümsüz olacaktır.

**6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nda Faiz Oranlarının
Sınırlandırılmasına İlişkin Hükümler
Ticari İşlere de Uygulanır mı?***

Av. Fatih Işık

Giriş

Bir para ödücü sözleşmesinin tarafları, sözleşme konusu para borcuna uygulanacak faiz oranlarını birlikte belirleyebilirler. Tarafların bu faiz oranlarını kararlaştırmadıkları durumda faiz oranları, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizi Hakkında Kanun (“Faiz Kanunu”) uyarınca belirlenir. 818 sayılı Borçlar Kanunu (“BK”) döneminde ödünç para ilişkisinin taraflarının, uygulanacak faiz oranlarını herhangi bir sınıra tabi olmaksızın serbestçe kararlaştırmaları mümkündür. Ancak, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (“TBK”), BK’dan farklı olarak, taraflar arasında belirlenecek akdi¹ faiz oranlarını kanunen sınırlandırmaktadır.

İlgili Hükümler

TBK m. 88 uyarınca taraflarca belirlenecek anapara faizi oranı, Faiz Kanunu uyarınca belirlenen anapara faizinin %50 fazlasını geçemez. TBK m. 120 de benzer bir sınırlamayı temerrüt faizi açısından getirir. Bu madde, taraflarca belirlenecek temerrüt faizi oranının, Faiz Kanunu uyarınca belirlenen temerrüt faizi oranının %100’ünü aşamayacağı hükmünü amirdir. Bununla birlikte, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 8/1’de ise ticari işlerde faiz oranlarının serbestçe belirlenebileceği kabul edilir.

* *Haziran 2012 tarihli Makale*

¹ Faiz Kanunu’nun da etkisiyle, “kanuni faiz” ve “akdi faiz” ifadeleri hatalı olarak kullanılmaktadır. Uygulamada hem kanuni faiz, hem akdi faiz ibaresiyle anapara faizinin kastedildiği görülmektedir. Hâlbuki faiz, anapara üzerine uygulanan anapara (sermaye) faizi veya temerrüt faizi olarak karşımıza çıkabilir. Anaparaya uygulanan veya temerrüt halinde uygulanan faiz oranları ise kanuni veya akdi olarak belirlenebilir. Bu nedenle, kanuni faiz veya akdi faiz ibaresiyle anapara faizinden bahsedilmesi hatalı bir kullanımdır. Bu nedenle, mevcut çalışmada, tarafların birlikte belirledikleri orana akdi faiz – ki bu sermaye faizi veya temerrüt faizi – olabilir, faiz oranının kanunen belirlendiği durumlarda ise kanuni faiz ifadesi kullanılacaktır.

Hukuki Sorun

Bu durumda, TBK'nın faiz oranlarına ilişkin getirdikleri sınırlamalar ile TTK m. 8/1'de kabul edilen faiz oranı belirleme serbestisinin çeliştiği görülür. Bu çelişki sırasında ortaya çıkan sorun, TBK'da öngörülen sınırlamaların TTK m.8/1'in açık hükmüne rağmen ticari işlere de sirayet edip etmeyeceğidir. Başka bir ifadeyle, TBK'nın hükmüne rağmen ticari işlerde ticari faiz oranı serbestçe belirlenebilecek midir? Bu sorunu karmaşıklaştıran bir diğer kanuni hüküm TTK m. 9'dur. Bu maddeye göre, kanuni faiz, anapara faizi ve temerrüt faizi hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanacaktır. TBK hükümleri de mevzuat hükümleri olduğundan, ticari faize de faiz oranı sınırlandırılmasına ilişkin TBK hükümlerinin uygulanması düşünülebilir.

Bu hukuki sorun, TBK düzenlemelerinde kişi bakımından uygulama konusunda herhangi bir ifadenin bulunmamasından kaynaklanmaktadır ve doktrinde tartışmalıdır². Doktrindeki bir görüşe³ göre, TBK'da kişiler arasında hiçbir ayırım yoktur. Faizin sınırlandırılmasına ilişkin hükümler sadece tacir olmayanları değil, tacir olanları da korumaya yöneliktir; zira faizin sınırlandırılması gerekliliği fikrini doğuran aşırı faiz uygulamaları tacirleri de zor durumda bırakmıştır. Dolayısıyla TBK'da öngörülen faiz sınırlamalarının tacirlere de uygulanması gerekir.

Doktrindeki diğer bir görüşe göre⁴, ilgili TTK hükümleri, TBK hükümleri ile aynı anda yürürlüğe giren özel hüküm niteliğindedir. Bu nedenle, TTK ile TBK hükümleri arasındaki çelişkide tacirler açısından TTK hükümleri uygulanır. Bu bağlamda, ticari işlerdeki faiz oranı Yeni TTK m. 8/1 uyarınca serbestçe belirlenir. Bu görüşe göre, TTK m. 9 hükmünde atıf yapılan faize ilişkin mevzuat, ancak faizin işleme şartlarına, hesaplanmasına, fer'iliğine ve faiz oranlarına dair düzenlemelerdir; bu atfın faiz oranlarının sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere yönelik olduğu söylenemez. Aksi takdirde bu yorum, TTK m. 8/1 ile çelişir.

² Legal Hukuk Dergisi, Ekim 2005, Yıl: 3 Sayı: 34, s. 3641 vd.; **AYDOĞDU, Murat**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi, 2010, Cilt 12, S. 1, s. 95 vd.; **OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut**, Borçlar Hukuku, İstanbul 2011, s. 523; **ARKAN, Sabih**, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2011, s. 77 vd.

³ **AYDOĞDU**, s. 95.

⁴ **OĞUZMAN/ÖZ**, s. 523.

Doktrinde TBK m. 88 ve m. 120'de belirtilen sınırlandırmaların adi işler bakımından emredici olmasına rağmen ticari işlerde faiz oranının serbestçe belirlenebileceği de ifade edilmektedir⁵.

Sonuç

Gerçekten de, özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, tacirler aşırı faiz yükü altında olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmışlardır. Ancak, özel kanun niteliğindeki TTK'da faiz oranının sınırlandırılmaması, aksine açıkça serbest bırakılması, TBK'da öngörülen sınırlamaların ticari işlere uygulanmasına engel olarak değerlendirilmelidir. Aksi takdirde TTK m. 8/1 hükmünün nasıl anlaşılması gerekeceği sorunu ortaya çıkar. Faiz sınırlamalarının ticari işe de uygulanacağı, TTK m. 8/1'de öngörülen serbestinin ise sadece sınırlar arasında kullanılabilceği düşünülebilirse de bu görüşü ne kanunun gerekçesi, ne de kanunun yapılış süreci destekler. Kanun koyucunun ticari işlerde faizi sınırlamak gibi bir düşüncesi olsaydı, bu düşüncenin TTK'da özellikle düzenlenmesi veya TTK m. 8/1'in kanunda yer almaması gerekirdi. Bu durumda, doktrinde de ağırlıklı görüş olarak savunulduğu gibi, ticari işlerde faiz oranının serbestçe belirlenmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, ticari işlerde faiz oranını belirleme serbestisinin, MK m. 2, tacirinin müzayaka halinde bulunması veya cezai şarta özgü tenkis imkânı ile sınırlı olduğu da ifade edilmelidir⁶.

⁵ ARKAN, s. 77.

⁶ OĞUZMAN/ÖZ, s. 523, ARKAN, s. 77.

Vekaletsiz İş Görme*

Av. Pelin Baydar

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 10. bölümünde "vekaletsiz iş görme" m. 526-531 arasında "iş görenin hak ve borçları" ile "iş sahibinin hak ve borçları" başlıkları altında düzenlenmiştir.

Genel Olarak

Vekaletsiz iş görmenin unsurları aşağıdaki gibidir:

- 1) **İş görme:** Vekaletsiz iş görmenin konusunu teşkil eder. İş görmenin mutlaka hukuki muamele olması gerekli değildir.
- 2) **İşin başkasına ait olması:** Bir kimsenin (iş gören) yaptığı iş ile bir başkasının (iş sahibi) hukuk alanına müdahale etmesi söz konusudur.
- 3) **Vekaletin bulunmaması:** İş görenin işi yapmaya mezun bulunmaması gerekir.
- 4) **İş görme iradesi:** İş görenin başkasının menfaatine hareket iradesini taşıması veya işin başkasına ait olduğunu bilerek faaliyette bulunması şart değildir. İş görenin genel olarak bir işi görme iradesine sahip olması diğer bir deyişle, iradesinin işin fiili sonucuna yönelmiş olması yeterlidir.

İş Görenin Hak ve Borçları

İşin Görülmesi

TBK m. 526 uyarınca vekaleti olmaksızın başkasının hesabına iş gören, o işi sahibinin menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak görmekle yükümlüdür.

Vekaletsiz İş Görenin Sorumluluğu

Vekaletsiz iş görenin sorumluluğu TBK m. 527 ile hüküm altına alınmıştır. Anılan maddede vekaletsiz iş gören, her türlü ihmalden

* Aralık 2012 tarihli Makale

sorumlu tutulmuştur. İş görenin sorumluluğunun hangi halde daha hafif değerlendirileceği ve hangi halde daha kapsamlı olacağı maddede açıklanmıştır.

Söz konusu madde uyarınca şayet iş sahibinin karşılaştığı zararı veya zarar tehlikesini gidermek üzere bir iş yapılmış ise, iş görenin sorumluluğu daha hafif değerlendirilir. Eski Borçlar Kanunu'nda yalnızca iş sahibinin maruz bulunduğu zararın giderilmesi için işin yapılmış olması iş görenin sorumluluğunun daha hafif değerlendirilmesini gerektirmekte iken, TBK'da "iş sahibinin karşılaştığı zarar" ibaresinin yanı sıra "zarar tehlikesi" ibaresinin de eklenmesiyle hükmün kapsamı genişletilmiştir.

Aynı maddede şayet iş sahibinin açıkça veya örtülü olarak yasaklamış olmasına karşın işin yapılmış olması durumunda ve iş sahibinin yasaklaması da hukuka veya ahlaka aykırı değilse, iş görenin beklenmedik halden de sorumlu olacağı ifade edilmiştir. Ancak, bu noktada iş gören için bir kurtuluş imkanı getirilmiştir. Şöyle ki, iş gören o işi yapmamış olsaydı bile, zararın beklenmedik hal sonucunda gerçekleşeceğini ispat ederse, sorumluluktan kurtulabilir.

Vekaletsiz İş Görenin Ehliyetsizliği

TBK m. 528'de iş görenin sözleşme ehliyetinden yoksun olması durumunda, yaptığı işlemde ancak zenginleştiği ölçüde veya iyiniyetli olmaksızın elinden çıkardığı zenginleşme miktarıyla sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Ancak, haksız fiillerden doğan daha kapsamlı sorumluluk saklıdır.

İş Sahibinin Hak ve Borçları

İşin İş Sahibinin Menfaatine Yapılması Halinde

TBK m. 529'da, işin iş sahibinin menfaatine yapılması halinde, diğer bir deyişle gerçek vekaletsiz iş görmede iş sahibinin hak ve borçları düzenlenmiştir.

Anılan madde çerçevesinde iş sahibine yüklenen borçlar şöyledir:

- 1) İş sahibi, iş görenin durumun gereğine göre yaptığı tüm zorunlu ve yararlı masrafları faiziyle ödemek zorundadır.

- 2) İş sahibi, iş görenin gördüğü iş dolayısıyla üstlendiği edimleri ifa etmekle yükümlüdür.
- 3) İş sahibi, iş görmeden dolayı iş görenin uğradığı zararları gidermekle mükelleftir.

TBK m. 529, umulan sonuç gerçekleşmemiş olsa bile, işi yaparken gereken özeni göstermiş olan iş gören hakkında da uygulanır.

İş gören, yapmış olduğu giderleri alamadığı takdirde, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre ayırıp alma hakkına sahiptir.

İşin İş Görenin Menfaatine Yapılması Halinde

TBK m. 530'da, işin iş görenin menfaatine yapılması halinde, diğer bir deyişle gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş sahibinin hak ve borçları düzenlenmiştir.

Söz konusu maddeye göre iş sahibi, kendi menfaatine yapılmamış olsa bile, iş görmeden doğan faydaları edinme hakkına sahiptir; ancak zenginleştiği ölçüde, iş görenin masraflarını ödemek ve giriştiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür.

İşin İş Sahibi Tarafından Uygun Bulunması Halinde

TBK m. 531 uyarınca iş sahibi yapılan işi uygun bulmuşsa, vekalet hükümleri uygulama alanı bulur.

Sonuç

TBK m. 526-531 arasında düzenlenen vekaletsiz iş görmede; bir kimsenin (iş gören) iş görme iradesiyle bir başkasının (iş sahibi) hukuk alanına mezuniyeti bulunmaksızın müdahale etmesi söz konusudur. Vekaletsiz iş görme sonucunda iş gören ve iş sahibi bir takım hak ve borçlara sahip olur.

Vekaletsiz iş gören, o işi sahibinin menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak görmekle yükümlü olup, her türlü ihmalden sorumludur. Şayet söz konusu iş, iş sahibinin karşılaştığı zarar veya zarar tehlikesinin giderilmesi için yapılmışsa, iş görenin sorumluluğu daha hafif değerlendirilirken; eğer söz konusu iş, iş sahibi tarafından açıkça veya örtülü olarak yasaklanmış olmasına karşın yapılmışsa, iş görenin sorumluluk alanı genişlemektedir.

İşin iş sahibinin menfaatine yapılması halinde, iş sahibi iş görenin (i) durumun gereğine göre zorunlu ve yararlı bulunan bütün masraflarını faiziyle ödemek, (ii) gördüğü iş dolayısıyla üstlendiği edimleri ifa etmek ve (iii) zararını gidermekle yükümlüdür. İşin iş görenin menfaatine yapılması halinde ise, iş sahibi iş görmeden doğan faydaları edinme hakkına sahip olup, bu durumda iş sahibi zenginleştiği ölçüde iş görenin masraflarını ödemek ve giriştiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür. Diğer yandan, iş sahibi yapılan işi uygun bulduğunda, vekalet hükümleri uygulanır.

Türk Hukukunda Franchise Sözleşmeleri*

Av. Berna Aşık Zibel

Tanımı

Franchise sözleşmeleri, Türk hukukunda, kanun ile açıkça tanımlanmamış bir “sui generis” sözleşme olarak, bir çok tanımlanmış sözleşmenin özelliklerini barındırır (ör: alım satım sözleşmeleri, acentelik sözleşmeleri, hizmet sözleşmeleri, vekalet sözleşmeleri) ve Türk franchise sözleşmeleri bakımından Borçlar Kanunu (“BK”) ve Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) kapsamında bu sözleşmelere özgü hükümler yorum yolu ile uygulama alanı bulur. Bunların yanı sıra, franchise sözleşmeleri sözleşmelere uygulanan genel kurallar uyarınca değerlendirilir.

Franchise sözleşmeleri doktrinde¹ ve Yargıtay kararlarında² aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır:

“Franchising, bir ürün veya hizmetin imtiyaz hakkına sahip tarafın belirli bir süre şart ve sınırlamalar dâhilinde işin yönetim ve organizasyonuna ilişkin bilgi ve destek sağlamak suretiyle imtiyaz hakkına konu ticari işleri yürütmek üzere ikinci tarafa verdiği imtiyazdan doğan uzun dönemli ve sürekli bir iş ilişkileri bütünü olup, birbirinden bağımsız iki taraf arasında meydana gelen sözleşmesel ilişkidir. Franchise veren ürüne, hizmete veya bilgi birikimine ve bunlara ait denenmiş kalitesi kanıtlanmış ve başarılı bir markaya, isme sahip ve bunların satış, dağıtım veya işletme hakkını belirli bir bedel karşılığı veren taraftır. Franchise veren isim, marka ve diğer ayırt edici özelliklerinin sahibi olmalı veya yasal olarak kullanım hakkına sahip bulunmalıdır. Ayrıca tescilli tüm ticari marka, logo, sembol, ve isimler ile ilgili tüm bilgileri franchise alana vermesi gereklidir.”

* *Mayıs 2012 tarihli Makale*

¹ GÜRZUMAR, Osman Berat; Franchise Sözleşmeleri, Beta Yayınları, İstanbul – 1995; s. 8-10.

² Yargıtay, 19. Hukuk Dairesi; 25.06.2001, 2001/819E. - 2001/4917K.

Türleri

Genel olarak, iki tür franchise sistemi mevcuttur: i) işletme sistemi ve ii) marka temini ile ürün veya hizmet dağıtımı.

Ürün veya hizmet dağıtımı franchise sistemi dâhilinde, franchise veren marka ve logosunun kullanımı için franchise alana lisans vermekte ve ürün veya hizmetlerini franchise alana sunarak, franchise alanın ilgili ürün ve hizmetleri bu marka lisansı çerçevesinde satmasını ve dağıtmasını sağlamaktadır. Bu tür franchise sisteminde franchise veren franchise alana işletmenin işleyişi bakımından tam bir sistem sunmaktadır.

Diğer taraftan, işletme sistemi, franchise alana franchise verenin ürün, hizmet ve markalarının yanı sıra işin yürütülmesi ile ilgili sistem ve know-how'ını da kullanım imkânı sağlamaktadır.

Urusları

Franchise sözleşmelerinin esaslı urusları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- (i) Franchise alanın franchise verenden bağımsızlığı (franchise alanın kendi adına ve hesabına, bağımsız olarak hareket edebilme imkânı);
- (ii) İlgili işletme sistemi için know-how kullanımı ve ürün ve hizmetlerin yeknesaklığı;
- (iii) Marka ve logonun iş öğeleri üzerinde standart bir biçimde kullanımı;
- (iv) Royalti ücreti ödemesi;
- (v) Franchise alanın satış ağını genişletmesi ve satışı artırması; ve
- (vi) Süreklilik.

Yukarıda belirtildiği üzere, know-how kullanımı veya markaların lisans verilmesi franchise sözleşmelerinin esaslı uruslarındandır. Bu doğrultuda, franchise sözleşmeleri üretim, işletme veya pazarlama sistemine ilişkin know-how kullanımı içermiyor ise, sözleşmenin franchise sözleşmesi olarak değil, içeriğine göre başka bir sözleşme tipi ola-

rak yorumlanması kuvvetle muhtemeldir: Örneğin, sürekli satış ve dağıtım ilişkisi içeren bir sözleşmede, ürünlerin mülkiyeti bir sağlayıcıdan bir aracıya geçiyorsa, bu sözleşme bir distribütörlük/bayilik sözleşmesi olarak değerlendirilirken; ürünlerin mülkiyeti sağlayıcıda kalıyor ise, bu takdirde bir acentelik sözleşmesinin varlığından söz edilebilir.

Fesih

Franchise sözleşmeleri belirli süreli veya belirsiz süreli olarak düzenlenebilir. Belirsiz süreli bir franchise sözleşmesinde, sözleşme (i) makul bir önel verilmek sureti ile fesih ihbarı ile veya (ii) haklı sebeplerin varlığı (ör: franchise alanın sözleşmeye aykırılığa rağmen bu aykırılığı makul bir sürede telafi etmemesi) halinde feshedilebilir. Franchise veren ve franchise alan arasında feshe ilişkin sözleşmesel bir düzenlemenin olmaması halinde, ilgili taraf, fesih talep ettiği tarihten önce feshi ihbar ile uygun bir önel vermelidir. Doktrinde TTK'nın acentelik sözleşmelerine ilişkin hükümlerinin, franchise sözleşmelerinin feshine de uygulanması yönünde bir eğilim söz konusudur. Yargıtay "makul feshi ihbar öneli süresi" ile ilgili suskun kalmaktadır. Ancak belirsiz süreli acentelik sözleşmeleri bakımından bu süre üç ay olarak belirlenmiştir. Ancak uygulamada franchise sözleşmeleri bakımından feshi ihbar önelinin altı aydan daha az olmaması gerektiğini savunan görüşler de bulunmaktadır³.

Belirli süreli franchise sözleşmesi, taraflar kendiliğinden yenileme hususunda özel bir düzenleme öngörmediği sürece, sözleşme süresinin sonunda sona erer. Ancak her durumda, taraflar sözleşmenin feshine ilişkin olarak "haklı sebeplerin varlığına" dayanabilirler.

Taraflardan birinin sözleşmeyi haksız olarak feshetmesi halinde, diğer taraf maddi (ör: doğrudan maddi zararlar, kazanç kaybı, stokta kalan ürünlerin iadesi, vs.) ve/veya manevi (ör: ticari itibar kaybı) gibi ispatlayabildiği zararlarını talep edebilir.

³ GÜRZUMAR, s. 169-172; DURUKAN Tülin; Franchising Sistemleri ve Türk Uygulaması, Asil Yayınları, İstanbul – 2006; s. 127-128.

Yargıtay, sözleşmelerin feshinde royalti ücretinin iadesi veya müşteri tazminatı bakımından sessiz kalmakta ise de, doktrin, sözleşmenin franchise veren tarafından haksız feshi halinde, somut olayın özelliklerine göre, peşin ödenen royalti ücretinin tazmininin ve müşteri tazminatının talep edebileceği yönündedir⁴. Müşteri tazminatı bu kapsamda, franchise alan tarafından, franchise verenin sistemine sağlanmış olan müşteri portföyüne ilişkin bir iyiniyet tazminatı niteliğindedir.

Uygulanacak Kanunlar

Yukarıda da belirtildiği üzere, Türk hukukunda doğrudan franchise sözleşmelerini düzenleyen bir kanun bulunmamaktadır. Bir sui generis sözleşme olarak, franchise sözleşmesi, sözleşme hukukunun genel kaide ve kurallarına bağlıdır ve sözleşme hukuku çerçevesinde, franchise sözleşmeleri ile benzerlik taşıyan belirli sözleşme tiplerine uygulanan kurallar franchise sözleşmelerine de uygulanır. Doktrinde, franchise, distribütörlük ve acentelik ilişkileri arasında aşağıda belirtilen benzerlikler sebebiyle, TTK'nın acentelik ilişkilerine ilişkin belirli kurallarının hem franchise sözleşmelerine hem de distribütörlük sözleşmelerine uygulanması gerektiği belirtilmektedir.

- e) taraflar arasında devam eden ilişki,
- f) tanımlanmış belirli bir alanda ürün satımına ilişkin (münhasır veya değil) hak tanınması,
- g) söz konusu alanda ticari çıkarların korunması ve pazar ağının genişletilmesi ile ilgili yükümlülükler.

Benzerliklere rağmen, franchise sözleşmesi, know-how, işletme sistemi ve markaların kullanım hakkı gibi özellikleri sebebiyle acentelik sözleşmesinden kolaylıkla ayırdedilir.

Yukarıdakilere ek olarak, bir franchise sözleşmesi, özellikle rekabet ve fikri mülkiyet kanunları başta olmak üzere başka kanun ve kurallara da tabi olabilir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, franchise sözleşmelerinin en önemli özelliklerinden biri fikri mülkiyet haklarının kullanımı ve

⁴ GÜRZUMAR, s. 176 vd.

know-how devridir. Bu sebeple, bir franchise sözleşmesi, lisans gereklilikleri, tescil, haklara tecavüz gibi konularda elbette ki fikri mülkiyet kanun ve kurallarına tabi olacaktır.

Rekabet hukuku bakımından, franchise sözleşmeleri franchise veren ve franchise alan arasında dikey bir ilişki tesis etmektedir ve genellikle, münhasırlık, rekabet etmeme, bilgi verme gibi dikey yükümlülükler içerirler. Bu sebeple, bir franchise sözleşmesi özellikle grup muafiyeti veya bireysel muafiyetten yararlanmıyor ise, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hk. Kanun'un ("4054 sy. Kanun") 4. maddesinde düzenlenmiş yasak kapsamına dâhil olur.

4054 sy. Kanun'un 4. maddesi uyarınca: "*Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır.*" Temin edilen know-how'ın kapsam ve içeriğine dayalı olarak, franchise sözleşmeleri 2002/2 sy. Dikey Anlaşmalara ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne veya 2008/2 sy. Teknoloji Transferi Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne tabi olabilir. Bu iki tebliğ, grup muafiyetlerine ilişkin olarak birbirinden farklı ve oldukça detaylı kurallar düzenlemektedir. Tebliğlerden her hangi biri kapsamında grup muafiyetinden yararlanmak için, sözleşmenin tebliğlerde belirtilen şartlara uygun olması ve tebliğler ile kısıtlanan koşullar düzenlemekten kaçınması gerekir.

Yukarıda belirtilenlerin yanı sıra, franchise sözleşmeleri, sözleşmenin ticari ve işletmesel yönü sebebiyle, yürütülen faaliyetin türüne bağlı olarak, Türk hukukunda sektörel bazı düzenlemelere de tabi olabilir. Buna bağlı olarak, franchise alanın, lisans, izin, onay gibi bazı işletmesel yükümlülükleri yerine getirmesi gerekebilir.

Sonuç

Franchise sözleşmesi sui generis bir sözleşme olarak franchise alanın, franchise alandan know-how, operasyon ve işletme sistemi, marka ve sair fikri haklar temin ederek, franchise verenin işletme modeline dâhil olduğu bir ilişki ortaya koyar. Sui generis niteliği sebebiyle; sözleşme hukukunun genel kaidelerinin yanı sıra, satış, acente, vekâlet gi-

bi benzeri bazı sözleşme türlerine uygulanan kuralların da uygulama alanı bulduğu bir sözleşme türüdür. Bunun yanı sıra, sözleşme özgürlüğü ilkesine rağmen, franchise sözleşmeleri rekabet kuralları uyarınca sınırlı bir nitelik de arz ederler. Tüm bu sebeplerle, her bir somut olayda, belirli bir franchise sözleşmesinin imzasından önce, hukuka uygunluğunun sağlanabilmesi için hukuki yardım alınması önerilir.

Türk Hukukunda Distribütörlük Sözleşmeleri*

Av. Berna Aşık Zibel

Distribütörlük Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği

Distribütörlük sözleşmeleri Türk Hukuku tahtında *sui-generis* (kanun ile düzenlenmemiş) sözleşmeler arasındadır. Bir distribütörlük sözleşmesi satış sözleşmesinin unsurlarını taşıyabilir, ancak satış sözleşmesinden birden çok satış işlemini konu alması, münhasırlık gibi (aksi kararlaştırılmadıkça) maddeler içermesi, taraflar arası güçlü bağlılık ve sadakat özelliklerine sahip olması ve edim ilişkisinin sürekli nitelik göstermesi sebebiyle ayrılmaktadır.

Distribütörlük sözleşmeleri ile acentelik sözleşmeleri sadakat yükümlülükleri ve edimlerin sürekliliği bakımından benzer özelliklere sahiptirler. Ancak distribütörlük sözleşmesi, acentelik sözleşmesinden distribütörün kendi adına ve kendi hesabına bağımsız olarak hareket edebilme yetkisi sebebiyle ayrılmaktadır. Ayrıca, distribütör malı satın alma ile tekrar satma fiyatı arasındaki farktan kazanç elde ederken, acenteye müvekkilinin yaptığı satışlardan komisyon ödemektedir.

Bir distribütörlük ilişkisinin ana özellikleri:

- 1) süreklilik,
- 2) distribütörün sağlayıcıdan bağımsız olarak kendi adına ve hesabına hareket edebilme yetkisi, ve
- 3) distribütörün sürümü artırmaya yönelik faaliyette bulunma yükümlülüğüdür.

Distribütör sözleşmede yer alan ürünleri sağlayıcıdan satın aldıktan sonra kendi müşterilerine satmaktadır. Bu itibarla, sözleşmede yer alan ürünlerin mülkiyeti distribütöre devrolmaktadır. Satım sonucu elde edilen kar ve bu satıma ilişkin tüm mali ve fiili rizikolar bu sebeple distribütöre aittir. Distribütör sağlayıcının temsilcisi değildir. Distribu-

* Aralık 2012 tarihli Makale

tör yasal ve ekonomik olarak bağımsız bir tacirdir¹. Sağlayıcı, distribütöre münhasır bir bölge veya münhasır bir müşteri grubu özgülüyebilir. Böyle bir durumda sağlayıcı, yasal olarak sahip olduğu, distribütörün münhasır bölge veya müşteri grubu ile ilgili başka bir distribütör atama hakkını kaybeder.

Distribütörlük İlişkilerine Uygulanacak Mevzuat

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (“TBK”) uyarınca sözleşme hukununun genel prensipleri kural olarak distribütörlük ilişkilerine de uygulanabilmektedir. Türk mevzuatı özel olarak distribütörlük sözleşmeleri ile ilgili herhangi bir hüküm barındırmamaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (“TTK”) Temmuz 2012’de yürürlüğe girmesinden önce, Türk doktrini ve Yargıtay’ın müstakar mahkeme kararları uyarınca; eski Türk Ticaret Kanunu’nun (“ETTK”) acentelik sözleşmelerini düzenleyen belirli hükümleri uygun olduğu ölçüde kıyasen distribütörlük sözleşmelerine uygulanmaktaydı. Bu tip kıyasen uygulamaların TTK sürecinde de devam edeceğini düşünmekteyiz.

Her bir durumun kendi özel koşulları dikkate alındığında, müvekkil ile distribütör arasındaki ilişkinin yoğunluğu incelenmelidir. Distribütörün müvekkilin sistemiyle daha çok bütünleştiği hallerde acentelik hükümlerini uygulamak daha uygun olacaktır. Ayrıca, acenteye ilişkin hükümlerin distribütörlük sözleşmesindeki tarafların menfaat dengesini sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi bakımından bu hükümlerin amacı incelenmelidir. TTK’nın acentelere ilişkin hükümleri Alman ve İsviçre hukununun ilgili hükümlerine göre daha az ayrıntılıdır.

Distribütörlük Sözleşmesi için Gerekli Şekil Şartı

TBK’daki genel kural uyarınca, kanunda özel bir şekil zorunluluğu getirilmedikçe sözleşmelerin geçerliliği herhangi bir yasal şekle tabi değildir. Bu tip zorunlu şekil öngören herhangi bir özel kanun hükmü bulunmadığı için (TTK’nın acentelik hükümlerini düzenleyen ilgi-

¹ **İŞGÜZAR, Hasan**, Tek Satıcılık Sözleşmesi, Ankara 1989, s. 14; **TANDOĞAN, Haluk**, Tek Satıcılık Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 1982, c. XI, sa. 4, s.1; **ERDEM, Ercüment**, Tek Satıcılık Sözleşmesinde Denkleştirme Talebi (Müşteri Tazminatı), Ünal Tekinalp’e Armağan, c. I, İstanbul 2003, s. 93 vd.; **İNAN, Nurkut**, Tek Satıcılık Sözleşmesi ve Üçüncü Kişiler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 1993, c. XVII, sa. 2, s. 57.

li hükümleri de dâhil olmak üzere), distribütörlük sözleşmesi sözlü olarak dahi kurulabilmektedir.

Yukarıda belirtilenlere karşın, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu dikkate alındığında, acentelik ilişkisi hususunda herhangi bir uyuşmazlık çıktığı takdirde uyuşmazlık konusu tutar 2500 TL'yi (yaklaşık olarak 1100 Euro) geçerse sözleşmenin geçerliliğini kanıtlamak için bir yazılı belge örneğin müvekkil ve acente tarafından imzalanmış bir belge gerekmektedir.

Distribütörlük Sözleşmelerinin Sona Ermesi

Doktrin ve Türk hukuku uygulaması distribütörlük sözleşmelerinin sona ermesi için altı yol sunmaktadır. Bunlar; (i) karşılıklı fesih, (ii) belirsiz bir süre için yapılmış distribütörlük ilişkilerinde olağan fesih (bir sebebe dayanmadan), (iii) belirli bir süre için yapılmış distribütörlük ilişkisinde sürenin sona ermesi, (iv) sebebe bağlı fesih, (v) herhangi bir tarafın iflası, (vi) distribütörün ölümü/ kısıtlanma-sıdır.

Karşılıklı fesih için her iki tarafın da sözleşmenin feshi konusunda anlaşmalarının yanında feshin şartları bakımından da anlaşmaları gerekmektedir. Bunun dışında, sözleşmenin süresinin sona ermesi, bir tarafın iflası veya ölümü genellikle herhangi bir yasal uyuşmazlık yahut tartışmanın olmadığı sona erme sebepleridir. Bu sebeple distribütörlük sözleşmelerinin sona ermesi ile ilgili yasal tahlillerimiz olağan ve sebebe bağlı feshe dayanacaktır.

Olağan Fesih (Sebebe Bağlı Olmaksızın)

TTK'nın 121. Maddesi taraflara belirsiz bir süre için yapılmış acentelik sözleşmesini üç ay önceden ihbarda bulunmak şartıyla feshetme imkânı tanımaktadır. Türk doktrini bu maddede belirtilen üç aylık ihbar süresinin distribütörlük sözleşmelerine de uygulanacağı konusunda hemfikirdir² ve bu görüş uygulamada da kabul edilmektedir. Ancak Türk doktrininde ihbar süresinin ilişkinin dinamiklerine (örneğin distribütörlüğün uzunluğu, yapılan yatırım ve işin niteliği gibi) dayanılarak uzatılabileceğini savunan bir görüş de bulunmaktadır.

² **İşgüzar**, s. 143 vd., Tandoğan, s. 29 vd. Bazı hallerde Yargıtay ihbar süresinin “ olayı çevreleyen koşullar, sözleşmenin niteliği ve ekonomik büyüklüğü, tarafların niteliklerini” dikkate alarak belirlenmesi gerektiğini belirtir (bakınız 11. HD T. 15.01.1992, E. 1990/001959, K. 1992/000096).

TTK'nın 18/3. Maddesi temerrüt veya fesih için verilen ihbar veya ihtarların ancak noter aracılığıyla, telgrafla veya taahhütlü mektupla gerçekleştirilmesi gerektiğini ve Türk hukukuna uygun olarak münasip şekilde yapıldığı tarihten itibaren geçerli şekilde verilmiş sayılacağını belirtmektedir. Bu sebeple bir fesih ihbarının noter aracılığıyla gönderilmesi makul olacaktır.

Haklı Sebep Fesih

Distribütörlük sözleşmeleri diğer tüm sözleşme çeşitleri gibi haklı sebeple feshedilebilir. Distribütörlük sözleşmesinin süresi, haklı sebeple feshin yasal tahlilinin yapılmasında önem arz etmemektedir. Haklı sebeple fesih, sözleşmenin belirli veya belirsiz bir süre için yapılmasına bağlı olmadan bütün distribütörlük sözleşmeleri için mümkün olabilir.

Sözleşmenin taraflarından biri, sözleşme uyarınca yerine getirmekle yükümlü olduklarından yoksun bırakılacak şekilde zarara sokulduğu takdirde haklı bir sebebin varlığından bahsedilir. Bir sebebin haklı sebep olarak nitelendirilmesi için rahatsızlık taraflar arasındaki güveni sarsmalıdır ve bu sebeple tarafların bundan sonra sözleşmeye devam etmeleri makul olarak kendilerinden beklenememelidir.

Türk hukuku uyarınca distribütörün herhangi bir asli borcunu (örneğin ödemede temerrüde düşmesi, faaliyetlerini bildirmeyi reddetmesi, hileli davranış gibi) ihlal etmesi haklı bir sebep olarak değerlendirilmektedir.

Haklı bir sebebin varlığı halinde, distribütörlük ilişkisi karşı tarafa yapılan yazılı bir bildirimle derhal etki doğuracak şekilde feshedilebilir. Sebebe bağlı olmayan olağan feshe benzer olarak fesih bildirimini noter aracılığıyla, telgrafla veya taahhütlü mektupla gönderilmelidir.

Fesih halinde Denkleştirme Tazminatı

TTK'nın 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmesinden önce, denkleştirme tazminatı ETTK'nın acenteliğe ilişkin hükümleri altında düzenlenmemekteydi. Ancak, Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı³ ve doktrin,

³ Bakınız, *diğerleri arasında*, 19. Hukuk Dairesinin, 4 Mayıs 2000 tarih, 2000/3470 sayılı Kararı.

distribütörün (ve/veya acentenin) sağlayıcıdan (ve/veya müvekkilden) denkleştirme tazminatı isteminde bulunma hakkını kabul etmekteydi.

Örneğin Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, üretici şirketin müşteri tabanını geliştiren sözleşmesi sonlandırılmış bir distribütör lehine 4 Mayıs 2000 tarihli⁴ ve 2000/3470 sayılı kararıyla denkleştirme tazminatına hükmetmiştir. Bu kararında Yargıtay, distribütörlük sözleşmesinin haklı sebeple feshinin haricinde, bu fesih sonucunda münhasır distribütörün müşteri çevresini kaybettiğini ve mali sıkıntı yaşadığını, bu sebeple denkleştirme tazminatı talep etmeye yetkili olduğunu belirtmiştir. Yargıtay bulgularını, distribütörün ürünleri Türk pazarına tanıttığı ve üretici şirketin markasının tanıtımı ve pazarlaması için kayda değer çaba gösterdiği şeklindeki maddi kanıtlarla gerekçelendirmiştir. Ayrıca Yargıtay üretici şirketin ürünlerinin müşteri çevresini tamamen veya önemli ölçüde genişleten distribütörün, sözleşmenin haklı bir neden haricinde sona erdirilmesi durumunda münasip bir tazminata hak kazanacağını belirtmiştir.

TTK benzer bir yaklaşım göstermekte ve ETTK'nda bulunan denkleştirme tazminatı taleplerine ilişkin boşluğu doldurmaktadır. Bu sebeple yeni TTK'nın 122. maddesinin hükümleri, bu durum iyi niyet kurallarına aykırılık oluşturmadığı takdirde, münhasır distribütörlük sözleşmelerine ve münhasır hak tanıyan diğer sürekli ilişkilere de uygulanacaktır.

TTK denkleştirme tazminatının talep edilebilmesi için üç şart aranmaktadır. Bunlar (i) feshin haklı bir sebebe dayanmaması; (ii) sağlayıcının distribütörlük ilişkisinin sona ermesinden sonra distribütörün (distribütör) bulduğu müşteriler sayesinde önemli menfaatler elde etmesi; ve (iii) tazminatın ödenmesinin hakkaniyete ve dürüstlüğe uygun düşmesidir.

Yargıtay'ın yerleşik içtihadı ve doktrin (Avrupa Birliği düzenlemelerine paralel olarak) doğrultusunda, denkleştirme tazminatı distribütör tarafından kazandırılan müşteri çevresi ve distribütörün faaliyetleri sebebiyle sağlayıcının iş hacminde meydana gelen artış dikkate alınarak hesaplanır. Bu hesaplamayı yapmak için kullanılacak yöntem, acente-

⁴ Yargıtay 19 HD, 04.05.2000 tarih ve 1999/7724E., 2000/3470K sayılı karar.

nin son beş yıllık faaliyeti sonucu elde ettiği net karın ortalamasını almaktır. Eğer sözleşme beş yıldan az devam etmişse, bu takdirde tüm faaliyet döneminin ortalaması dikkate alınmalıdır.

TTK özel olarak acentenin (incelediğimiz durumda, münhasır distribütör) sözleşmeyi feshetmesi veya üretici şirketin haklı bir sebebe dayanarak sözleşmeyi feshetmesi halinde, acentenin denkleştirme isteminde bulunmaya hak kazanamayacağını belirtir. Denkleştirme isteminin önceden feragat TTK uyarınca kabul edilmemektedir ve tazminat talebinin sözleşmenin sona ermesinden itibaren bir yıl içinde ileri sürülmesi gerekmektedir.

Denkleştirme tazminatının koşullarının oluştuğunu kanıtlama yükü distribütördedir. Distribütör yeterli delil getiremediği takdirde denkleştirme tazminatı talep etme hakkını kaybeder.

Denkleştirme tazminatının dışında distribütörün, TTK'nın 121. Maddesinin hükümlerine dayanarak, distribütörlük sözleşmesinin haklı bir sebep olmadan veya üç aylık ihbar süresine uymaksızın feshi sonucu meydana gelen fiili zararı tazmin edilmelidir.

Türk Rekabet Hukuku Uyarınca Distribütörlük

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") 4. Maddesi teşebbüsler arası kısıtlayıcı anlaşmaların, teşebbüs birliklerinin bu tür kararlarının ve uyumlu eylemlerin esaslarını saptamaktadır. İlgili madde "Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır" demektedir.

Rekabet Kanunu'nun 4. Maddesi hem yatay hem dikey anlaşmalara uygulanır. Dikey anlaşmalar üretim zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren teşebbüsler arasındaki tarafların ürünlerinin veya hizmetlerinin alım, satım ve yeniden satımıyla ilgili anlaşmalar olarak tanımlanır. Bu sebeple Türk rekabet hukuku tahtında distribütörlük sözleşmeleri dikey anlaşma olarak nitelendirilir ve Madde 4'te bulunan yasak, distribütörlük sözleşmelerine sözleşme amacı veya sonucu olarak rekabetin kısıtlanması öngördüğü ölçüde uygulanabilir.

Türk rekabet kanunları kısıtlayıcı anlaşmaların muafiyet şartlarını yerine getirmek kaydıyla ve yerine getirdikleri ölçüde, 4. Madde yasaklarına yakalanmayacağı bir muafiyet sistemi sunmaktadır. İlgili muafiyet rejiminin kanuni dayanağını 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalar için Grup Muafiyet Tebliği (“2002/2 sayılı Tebliğ”) oluşturur. Tebliğ uyarınca, tebliğlerde belirtilen muafiyet koşullarını taşıdıkları ölçüde ve takdirde, Rekabet Kanunu’nun 4. Maddesinde bulunan yasaklar dikey anlaşmalara uygulanmayacaktır. 2002/2 sayılı Tebliğ’in 5. Maddesi dikey anlaşmalarda rekabet etmeme yükümlülüğünü düzenler. Grup muafiyetinin kapsamında yer almak için, rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi beş yıldan uzun olmamalıdır. Genel olarak, Türk hukuku bu konuda AB düzenlemelerini takip etmektedir. Bunun yanı sıra, anlaşma sonrası getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü 2002/2 sayılı Tebliğ tahtında kabul edilemez. Ancak, yasaklamanın anlaşma konusu mal ya da hizmetlerle rekabet halindeki mal ve hizmetlere ilişkin olması, anlaşma süresince alıcının faaliyette bulunduğu tesis ya da arazi ile sınırlı olması ve sağlayıcı tarafından alıcıya devredilen know-how’ı korumak için zorunlu olması koşullarıyla, alıcıya, anlaşmanın sona ermesinden itibaren bir yılı aşmamak kaydıyla rekabet etmeme yükümlülüğü getirilebilir.

Şirket Birleşme ve Devralmalarında Ayıba Karşı Tekeffül ve Hukuki İnceleme*

Av. Leyla Orak

Bu ayki makalemizde, şirket birleşme ve devralmalarında hukuki inceleme (*legal due diligence*) yapılmasının tarafların sorumluluğuna etkisini ele alacağız. Makalede öncelikle kısaca satıcının satım sözleşmesinden doğan ayıba karşı tekeffül borcu irdelenecek, ardından hukuki incelemenin bu borçlardan sorumluluğa etkisi ele alınacaktır.

Satım Sözleşmesinden Doğan Ayıba Karşı Tekeffül Borcu

Bir alım satım sözleşmesinde satıcının alıcıya karşı asli borcu satım konusu malın mülkiyetinin alıcıya geçirilmesidir. Satıcı, mülkiyeti devretme borcunun bir yan edimi olarak malın alıcıya ayıpsız olarak teslim edileceğini de tekeffül etmektedir. Ayıba karşı tekeffül kanuni bir borçtur ve bu borcun doğması için malda ayıp bulunmadığının ayrıca taahhüt edilmesi aranmaz.

Ayıba Karşı Tekeffülün Çeşitleri

Ayıp, satılarda ortaya çıkan, satıcının zikir ve vaat ettiği vasıfları taşımamasından kaynaklanan veya satılanın değeri ve sözleşme uyarınca ondan beklenen yararı azaltan veya kaldıran, dolayısıyla alıcının o maldan gerektiği gibi veya hiç yararlanamaması sonucunu doğuran eksikliği ifade eder.

Ayıba karşı tekeffül borcu, satıcının zikir ve vaat ettiği özellikler ile lüzumlu vasıfların eksikliği olmak üzere iki halde doğar:

Beyan Edilen Vasıflardan Dolayı Tekeffül

Satıcı, satım sözleşmesine satılanın vasıflarını zikir ve vaat edebilir. Vasıf, satılan malın doğal özelliklerinin yanı sıra, değerini etkilediği düşünülen her türlü maddi (aynı cins mallarla karşılaştırıldığında satılanın değer ve elverişliliğini kaldıran ya da azaltan her türlü kötü ni-

* Ocak 2012 tarihli Makale

telik), iktisadi (örn. hedef şirketin geçmiş yıllar finansal tabloları) veya hukuki ilişki (örn. hedef şirketin faaliyet sahası için aranan izinlerinin bulunması) olabilir. Söz konusu beyanlar malın bir özelliğinin bulunduğu (olumlu vaat) şeklinde olabileceği gibi bazı vasıfların bulunmadığı (olumsuz vaat) şeklinde de olabilir. Hatta satıcı açıkça herhangi bir vasfı vaat etmese dahi, taraf olduğu sözleşmede belli vasıfların varlığı açıkça arandıysa, satıcı bu sözleşmeye herhangi bir beyanda bulunmaksızın taraf olduysa bu vasıfları da zımnen tekeffül etmiş sayılır.

Lüzumlu Vasıflardan Dolayı Tekeffül

Satıcı, satılanın belli vasıfları haiz olduğunu veya eksiklik bulunmadığını açıkça vaat etmese dahi, satılan şeyin satımından beklenen amaca yönelik vasıfları taşıması gerekir. Bu husus, ticari doğruluğun gereğidir. Satıcı lüzumlu vasıflardaki eksiklikleri bilmeseydi veya bu vasıfları zikir ve vaat etmemiş olsa dahi bundan dolayı sorumlu olur. Lüzumlu vasıftan dolayı tekeffül borcunun doğması için bazı şartların gerçekleşmesi aranır:

Satılanın tahsis ve kullanma amacı bakımından değerini veya elverişliliğini kaldıran veya azaltan bir eksiklik bulunmalıdır.

Satılanın tahsis ve kullanım amacı, tarafların üzerinde açıkça veya zımnen uyuşmuş olduğu amaca göre belirlenir. Taraflar arasında bir uyuşma yoksa, satılanın tahsis ve kullanım amacı satım yerindeki hakim uygulama, durumun özellikleri, sözleşmenin şartları ve benzeri unsura göre belirlenir. Bu vasıfların bulunmasındaki eksiklik, yukarıda vasıfları incelerken anlatıldığı üzere, maddi ayıp, ekonomik ayıp veya hukuki ayıp şeklinde olabilir.

Vasfın eksikliği, satılanın değeri veya elverişliliğini önemli ölçüde azaltmalı veya tamamen ortadan kaldıracak nitelikte olmalıdır.

Önemli ayıp, bilinmesi halinde akdin yapılmaması sonucunu doğuracak veya fiyatı etkileyecek nitelikte bir ayıbı ifade eder. Satıcı önemsiz ayıplardan, ayrıca bu eksikliklerin bulunmadığını veya vasıfların bulunduğunu tekeffül etmedikçe sorumlu tutulamaz. Ne var ki, satıcının varlığını tekeffül ettiği vasfın bulunmaması halinde satıcının bunun malın değerini önemli ölçüde azaltmadığı iddiasına dayanması mümkün olmayacaktır ve satıcı önemsiz olan bu ayıptan da sorumlu olacaktır.

Satılndaki ayıp gizli olmalıdır.

818 sayılı Borçlar Kanunu (“BK”) madde 197 uyarınca alıcı, satılnda mevcut olan bir ayıbını biliyorsa ve o şekilde satın alıyorsa ayıbı kabul etmiş sayılır. Ayıp, mal muayene edilmeden anlaşılıyorsa aşikâr, muayene sonucu anlaşılabiliriyorsa açık ayıp olarak nitelendirilir. Alıcı satımdan önce muayene yapmadan malı satın aldıysa, satıcı satılnda muayene edilmeksizin anlaşılabilen aşikâr ayıplardan sorumlu değildir. Alıcının satılanı almadan önce muayene etmesi halinde ise satıcı, alıcının satılanı yeterli ve olağan dikkati sarf etmekle farkına varabileceği açık (gizli olmayan) ayıplardan da sorumlu tutulmaz. Ancak, bu durumda satıcı açık ayıbın bulunmadığı konusunda ayrıca güvence verdiyse, bu ayıba karşı tekeffül sorumluluğu devam eder.

Yeterli derecede muayeneye rağmen görülemeyen ayıplar gizli ayıptır. Satılnda muayene ile dahi ortaya çıkmayan gizli ayıplardan satıcı, ayrıca tekeffül etmesi aranmaksızın sorumludur.

Satılndaki eksiklik, hasara ilişkin sorumluluğun alıcıya geçmesinden önce mevcut olmalıdır.

Satıcı, satılanı ilişkin hasarın alıcıya intikalinden sonra ortaya çıkan ve önceden mevcut sebeplere dayanmayan ayıplardan sorumlu değildir¹. Bu kural gerek aşikâr, gerek açık gerekse gizli ayıplar için geçerlidir. Satıcının sorumlu olduğu gizli ayıp da hasarın alıcıya intikalinden önce mevcut olmalıdır.

Satıcının sorumluluğu sözleşme ile kaldırılmamış olmalıdır.

Satım sözleşmesinin tarafları, satıcının ayıba karşı tekeffül borcunu sınırlandırabilir, hatta kaldırabilirler. Bununla beraber, satıcının ayıbı hile ile gizlemesi, yanılmaya sebep olması ve alıcıyı sözleşmeyi kendi istediği şartlar ile yapmaya bu şekilde ikna etmesi halinde tekeffülü sınırlandıran kayıtlar geçerli olmaz.

¹ BK uyarınca, aksi kararlaştırılmadıkça satım sözleşmesinde hasar alıcıya sözleşmenin akdedilmesi anında geçer. 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6098 sayılı Borçlar Kanunu’nda bu kural değiştirilmiştir. Taşınır mallarda hasar zilyetliğin devrine, taşınmazlarda ise tescil anına dek satıcıya aittir.

Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerin Dayanılması ve İhbar ve Muayene Şartları

Ayıba karşı tekeffülde alıcının satıcıyı sorumlu tutabilmesi için muayene külfetini yerine getirmesi aranır. Alıcı, satılanı, mümkün olur olmaz muayene etmeli ve satılanın gerekli ve zikredilen vasıflarının bulunup bulunmadığını kontrol etmelidir. Alıcı muayeneyi bizzat kendisi yapabilir veya özel mesleki bilgi gerektiren durumlarda üçüncü kişiye yaptırabilir.

Alıcı, muayeneyi mümkün olan ilk fırsatta yapmalıdır. Türk Ticaret Kanunu madde 25/3, ticari emtia satımlarında muayenenin satımdan itibaren en geç sekiz gün içinde yapılması gerektiğini düzenlemektedir. Satıcının ayıptan sorumlu tutulabilmesi için alıcı, muayene ile ortaya çıkan ayıpları satıcıya derhal bildirmek durumundadır (BK md. 198).

Ayıba Karşı Tekeffülde Alıcının İmkânları

Ayıba karşı tekeffülün şartları gerçekleşirse, alıcı lehine bazı seçimlik haklar doğar. Alıcı satıcıdan satım sözleşmesinde ödediği semenin indirilmesini, satım sözleşmesinin feshini veya satılan mal misli mal ise aynı cins mal ile değiştirilmesini talep edebilir (BK md. 202, 203). Alıcı bu seçim hakkını kendi menfaatine göre kullanır. Ancak bazı durumlarda tarafların seçilen hak üzerinde anlaşamaması halinde dava açılabilir ve davada hakim, seçilenden farklı bir yola karar verebilir. Örneğin fesih davasında hâkim alıcı ve satıcının katlanacağı zarar arasında açık bir orantısızlık bulunduğu kanaat getirirse sadece bedelde indirim yapılmasına karar verebilir. Taraflar ayrıca, satım sözleşmesinde, alıcının satıcıdan malı tamir etmesini ve ayıbı gidermesini isteyebileceğini düzenleyebilir.

Hukuki İncelemenin Tekeffüle Etkisi

Şirket birleşme ve devralmalarında, devreden ve devralan taraflar hisse alım satım sözleşmesi imzalarlar. Bu sözleşme, hedef olarak belirlenen şirket veya işletmenin devrine ilişkin bir sözleşmedir ve hisse veya malvarlığı devri yoluyla bir işletme satın alınır. Devralma işleminin temelinde konusu malvarlığı veya hisse senedi olan bir satım sözleşmesi olduğu için, birleşme ve devralmalarda da satıcının yukarıda

incelenen ayıba karşı tekeffül borcu bulunmaktadır. Uygulamada, bir işletmenin devralınmasından önce, alım satım sözleşmesi ile tanımlanan niteliklere sahip bir işletmenin devralınması amacına hizmet etmek üzere işletme hakkında incelemeler (*due diligence*) yapılır.

Due Diligence Türleri

Satım konusu ile ilgili yapılan inceleme hukuki, operasyonel, stratejik ve finansal konulara ilişkin olabilir. Finansal *due diligence*, hedef işletmenin ekonomik ve finansal konumuna ilişkin detaylı bir incelemeyi içerir. Stratejik *due diligence*, hedefin faaliyet gösterdiği piyasanın özellikleri ve eğilimlerinin irdelendiği bir incelemedir. Operasyonel *due diligence* ise hedefin yönetim, bilgi ve ürün teknolojileri bakımından incelenmesidir.

Hukuki incelemede ise satın alınacak hedefin hukuki yapısı (kuruluşu, organları, izinleri, çalışanları, kredi sözleşmeleri, distribütörlük, lisans ve benzeri önemli sözleşmeler, hukuki ihtilaflar, malvarlığı, fikri sınai hakları ve benzeri unsurlar) irdelenir.

Due diligence, alıcı açısından, risk ve sorumlulukların, satıcının beyan ve taahhütlerinin kapsamını belirlemesi ve hedef işletmenin değerlendirilmesinin yapılabilmesi; satıcı açısından ise devre potansiyel engellerin ortadan kaldırılmasına imkân tanınması açısından önem taşımaktadır.

Due diligence, alıcı veya satıcı tarafından yapılabilir. Alıcı incelemesinin yapılması için satıcı, alıcıya hedef ile ilgili gerekli tüm belgeleri sanal ortamda veya fiziki olarak sunar. Alıcı, bu sunulan belgeleri inceleyerek hedef ile ilgili muayeneyi gerçekleştirme imkânına sahip olur.

Bu incelemenin satıcı tarafından yapılması da mümkündür (*vendor's due diligence*). Bu şekilde yapılacak incelemede satıcı, alıcıya bağımsız ve uzman kişilerce yapılan incelemesinin sonucunu sunar. Satıcı sunulan bilgilerin doğru ve eksiksiz olduğunu vaat edebilir. Bu seçenekte satıcı, müzakere safhasında olası risklere karşı önceden önlem alabilme fırsatını elde ettiği için avantajlı konumdadır.

Due Diligence Yapılmasının Sonuçları

Satım Sözleşmesi Akdedilmeden veya Haklar Geçmeden Önce Yapılan İnceleme

Satım sözleşmesi akdedilmeden önce alıcı satılan üzerinde bir inceleme yapabilir. Alıcı, satılanı bu inceleme sonucu hazırlattığı rapora dayanarak satın alır. Satıcının bu inceleme için gereken tüm belgeleri alıcıya sunması ve alıcının satılanı inceleme raporuna dayanarak alması halinde, satıcının satılan mala ilişkin ayıba karşı tekeffül sorumluluğu sınırlanır. Zira bu inceleme, alıcının satımdan önce malı muayene etmesidir. Muayene sonucunda tespit edilebilen olan açık ayıplar (ve muayene yapılmasını gerektirmeyen aşikar ayıplar) bakımından satıcının satılana ilişkin ayıba karşı tekeffülü ortadan kalkar.

Satıcının hazırladığı hukuki inceleme raporunun alıcı tarafından kabul edilmesi de satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunu aynı ölçüde ortadan kaldırır. Ancak böyle bir rapor, aynı zamanda, satıcının satılana ilişkin vasıf vaadi olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla raporda olduğu belirtilen bir vasfın bulunmaması halinde satıcı, zikredilen vasıftan dolayı sorumlu olacaktır.

Ancak eğer satıcı, incelenmesi gereken işletmenin ayıplı olduğunu gösteren ve ayıplı olarak nitelendirilmesi ihtimalini barındıran bazı hususları ve gerekli tüm belgeleri ağır kusuruyla veya hile ile gizleyerek alıcıya sunmadıysa veya kendi hazırladığı raporda bu bilgileri sunmadıysa, *due diligence* gerçekleştirilmiş olsa dahi sorumluluğu ortadan kalkmaz. Keza, muayene ile ortaya çıkarılmayacak gizli ayıplar konusunda da satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu devam eder (BK md. 200).

Satım Sözleşmesi Akdedildikten Sonra Yapılan İnceleme

Bu şekilde yapılan hukuki inceleme, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğuna etki etmez. Bu inceleme, satım sonrasında alıcının, satımdan sonra gerçekleştirdiği ve satıcıyı ayıptan sorumlu tutabilmek için yapmakla yükümlü olduğu muayene niteliğindedir.

Alım ve Satım Sözleşmesindeki Beyan ve Tekeffüllerin Sorumluluğa Etkisi

BK madde 197 uyarınca satıcının satım konusu şeyle ilgili ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun doğmasının şartlarından birisi ayıbın gizli olmasıdır. Yukarıda belirtildiği üzere satımdan önce gerçekleştirilen inceleme sonucunda ortaya konulan veya konulabilecek eksiklikler artık gizli ayıp niteliğini kaybetmiştir. İnceleme sonucunda alıcının satım konusu mal üzerinde yeterli dikkat sarf ederek bilebileceği (gizli olmayan) ayıplardan ötürü satıcı sorumlu tutulamaz. Satıcının sorumluluğu sadece bazı husus ve bilgileri hile ile gizlemesi veya gizli ayıp bulunması halinde devam eder.

Bu nedenle hisse alım satım sözleşmesinde taraflar satıcının beyan ve tekeffüllerini ayrıntılı şekilde belirlemeyi tercih eder. Zira hukuki incelemenin yapılması halinde ortaya çıkan ayıbın gizli olup olmadığı ciddi tartışma yaratan bir durumdur. BK madde 197 uyarınca satıcı gizli olmayan ayıptan kural olarak sorumlu değildir. Ancak satıcı gizli olmayan ayıbın bulunmadığına dair tekeffül verdiği takdirde bu ayıptan sorumlu olur. Aynı şekilde, zikir ve vaat olunan vasıfların belirlenmesinde de beyan ve tekeffüller önem taşır.

Hisse alım satım sözleşmesinin beyan ve tekeffüller kısmında satıcı sözleşme konusu işletmenin sahip olduğu ileri sürülen niteliklerin gerçekte var olduğunu taahhüt eder. Bu hükümler ile işletmenin nitelikleri belirlenerek satıcının sorumluluğu belirlenir. Zira beyan edilen özellikler ile işletmenin mevcut durumda sahip olduğu özellikler arasındaki fark ayıp olarak nitelendirilir. Beyan ve tekeffüller ile satıcının bazı riskleri üstlenmesi talep edilir; çoğunlukla, satıcının *due diligence* safhasında bilgi ve belgelerin doğru ve tam olduğu ve satılan ile ilgili hiçbir bilgi ve belgeyi vermekten kaçınmadığına ilişkin bir beyan ve taahhüt düzenlenir.

Sonuç

Satım sözleşmesinde, satıcı, malın mülkiyetini teslim ederken malı alıcıya ayıpsız olarak teslim etmekle yükümlüdür. Alıcı, malı muayene ederek malda bir ayıp bulunduğunu tespit eder ve bunu ihbar ederse, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğuna gidebilir. Bu durumda alıcı, malın bedelinin indirilmesini, sözleşmenin feshedilmesini veya

malın aynı cins mal ile değiştirilmesini talep edebilir. Alıcı, malı muayene ettikten sonra satın alırsa, muayene sonucu bilebileceği (açık) ayıpları kabul etmiş olur ve satıcı artık bu ayıplardan sorumlu olmaz.

Birleşme ve devralmalarda da bir alım satım sözleşmesi mevcuttur. Alıcı, satılan şirket veya işletme hakkında *due diligence* incelemesi yürüterek, satılanı muayene etmiş olur. Bu nedenle yapılan inceleme, satıcının gizli olmayan ayıplardan sorumlu olmaması sonucunu doğurur. Bununla beraber, satıcı bilerek ve hile ile bazı hususları gizlediyse ve bu nedenle ayıplar belirlenemezse, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu devam eder.

Satıcı, inceleme ile görülen açık ayıpların bulunmadığını ayrıca beyan edebilir. Hisse alım satım sözleşmelerinde beyan ve tekeffüller bölümünde, satılan şirket veya işletmede hangi vasıfların var olduğuna ve hangi ayıpların bulunmadığına ilişkin satıcının vaatleri düzenlenir. Bu vaatler ile satıcının sorumluluğu belirlenir.

Hukuki inceleme ve bu incelemenin sonuçlarına göre hazırlanan beyan ve tekeffüller, hisse alım ve satımında satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun sınırlarını çizer. Bu nedenle, inceleme yapılması ve hisse alım satım sözleşmesindeki beyan ve tekeffüllerin ayrıntılı olarak düzenlenmesi çok büyük önem taşır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki “Ayıplı Mal” Kavramı ve Ayıplı Maldan Sorumluluk*

Av. Pelin Baydar

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (“4077 sayılı Kanun”) “Ayıplı Mal” başlıklı 4. maddesi; ayıplı malın tanımını, ayıba karşı sorumlu olanları, tüketicinin kullanabileceği seçimlik hakları ve bu hakların kullanılabilmesi süreleri düzenlemiştir.

“Ayıplı Mal” Kavramı

Öncelikle 4077 sayılı Kanun uyarınca “mal”; alışverişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları ifade etmektedir.

4077 sayılı Kanun'un 4. maddesinde; ambalajında, etiketinde, tanıma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilanlarında yer alan veya satıcı tarafından bildirilen veya standardında veya teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren malların, ayıplı mal olarak kabul edileceği hükme bağlanmıştır.

Tüketicinin Seçimlik Hakları

Anılan madde tüketicisiye, malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı satıcıya bildirme yükümlülüğü getirmiştir. Tüketici bu durumda, (i) bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, (ii) malın ayıpsız misliyle değiştirilmesi, (iii) ayıp oranında bedel indirim veya (iv) ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Tüketicinin tercih ettiği talebi yerine getirmek satıcının yükümlülüğüdür. Tüketici bu sayılan seçimlik haklarından biri ile birlikte ayrıca ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde imalatçı-üreticiden tazminat

* *Mart 2012 tarihli Makale*

Ayıba Karşı Sorumlular

İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur. Ayıplı malın neden olduğu zarardan dolayı birden fazla kimse sorumlu olduğu takdirde bunlar müteselsilen sorumludurlar. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz. İmalatçı/üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 4077 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 5. fıkrasına veya 10/B maddesinin 9. fıkrasına göre kredi veren, ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumlu tutulmuştur. 10/B maddesinin 9. fıkrasına göre kredi veren konut finansmanı kuruluşunun sorumluluğu teslim tarihinden itibaren 1 yıl süre ve kullandığı kredi miktarı ile sınırlıdır. Konut finansmanı kuruluşları tarafından 10/B maddesinin 9. fıkrasına göre verilen kredilerin devrolması halinde dahi, kredi veren konut finansmanı kuruluşunun sorumluluğunun devam edeceği, diğer yandan krediyi devralan kuruluşun ise söz konusu madde kapsamında sorumlu olmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ayıplı malın neden olduğu zarardan dolayı birden fazla kimsenin sorumlu olması halinde kanun gereği müteselsil sorumluluk söz konusu olacaktır. Anılan madde uyarınca satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmayacaktır.

Zamanaşımı

Ayıba karşı sorumlu tutulanlar şayet ayıba karşı daha uzun bir süre ile sorumluluk üstlenmemişlerse, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile malın tüketiciye teslimi tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallarda beş yıl olarak kabul edilmiştir. Ayıplı malın neden olduğu her türlü zararlardan dolayı yapılacak talepler ise üç yıllık zamanaşımına tabidir. Bu taleplerin her halükarda zarara sebep olan malın piyasaya sürüldüğü günden başlayarak on yıl sonra ortadan kalkacağı belirtilmiş olup, satılan maldaki ayıbın, tüketiciden satıcının ağır kusuru veya hile ile gizlenmiş olması durumunda ise zamanaşımı süresinden yararlanılamayacağı hükme bağlanmıştır.

Ayıplı Olduğu Bilinerek Satın Alınan Mallar

Ayıplı olduğu bilinerek satın alınan mallar hakkında 4077 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki ayıplı malın neden olduğu zararlardan sorumluluğa ilişkin hükümler dışındaki diğer hükümlerin uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

Satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, imalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde "özürdür" ibaresini içeren bir etiket konulması zorunlu tutulmuştur. Yalnızca ayıplı mal satılan veya bir kat ya da reyon gibi bir bölümü sürekli olarak ayıplı mal satışına, tüketicinin bilebileceği şekilde tahsis edilmiş yerlerde bu etiketin konulması zorunlu değildir. Malın ayıplı olduğu hususunun, tüketiciye verilen fatura, fiş veya satış belgesi üzerinde de gösterileceği ifade edilmiştir. Güvenli olmayan mallar, piyasaya özürdür etiketiyle dahi arz edilemeyecektir.

Mal satışına ilişkin her türlü tüketici işleminde 4077 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir.

Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan "Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik" ("Yönetmelik") 2003 yılından itibaren yürürlüktedir.

Yönetmeliğin amacı, ayıplı malın neden olduğu zararlardan o malın imalatçı/üreticisinin sorumluluğunun usul ve esaslarını düzenlemektir.

Yönetmelik'teki mal tanımı ile 4077 sayılı Kanun'daki mal tanımı aynı olup, Yönetmelikte "ayıp" kavramı ise Kanundan daha farklı bir şekilde ele alınmıştır. Yönetmeliğin 5. maddesine göre; malın piyasaya sunum tarzı, makul kullanım şekli ve piyasaya sürüldüğü an ve benzeri diğer hususlar göz önüne alınarak, bir kimsenin o maldan haklı olarak bekleyebileceği güvenliği sağlamayan mal ayıplı sayılır. Diğer yandan bir malın, sırf sonradan piyasaya daha iyi bir malın sürülmesi sebebiyle ayıplı sayılmayacağı açık hükme bağlanmıştır.

Yönetmeliğin "Sorumluluk" başlığını taşıyan 6. maddesi gereği; ayıplı bir malın, bir kişinin ölümüne veya yaralanmasına veya bir ma-

lın zarar görmesine sebep olması halinde imalatçı/üretici doğan zararı, kusuru aranmaksızın tazmin etmekle yükümlüdür.

Yönetmeliğin 6. maddesi uyarınca ayıplı malın neden olduğu zararlardan dolayı birden fazla kimsenin sorumlu olması halinde Kanun'da da belirtildiği gibi müteselsil sorumluluk söz konusu olacaktır. Ancak zararın, tüketicinin veya tüketicinin sorumlu olduğu üçüncü bir kişinin kusurundan kaynaklanması halinde tüm hal ve şartlar göz önüne alınarak, imalatçının/üreticinin sorumluluğunun azaltılabileceği veya kaldırılabilceği ayrıca hüküm altına alınmıştır.

“Sorumluluk Kaydı” başlıklı 8. maddede; sözleşme metninde veya müstakil herhangi bir belgede tüketicinin Yönetmelikte yer alan haklarını kullanmaktan feragat ettiğine dair veya imalatçı/üreticinin Yönetmelikten kaynaklanan yükümlülüklerini sınırlayan veya ortadan kaldıran kayıtların geçersiz sayılacağı belirtilmiştir.

Sonuç

4077 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve ilgili Yönetmelikte ayıplı mal tanımı yapılmıştır. Tüketicinin ayıplı malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı satıcıya bildirme yükümlülüğü vardır. Kanun Tüketici'nin bu durumda kullanabileceği seçimlik hakları saymıştır. Bu hakların yanı sıra tüketicinin ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde tazminat isteme hakkı da mevcuttur. Ayıplı mala karşı sorumlu olanlar kanunla belirlenmiş olup müteselsil sorumluluk söz konusudur.

Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Ayıp Sebebiyle Sorumluluğu*

Av. Ceyda Büyükorall

4 Şubat 2011 tarih ve 27836 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, 01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") "Eser Sözleşmesi" 470 ila 486. maddeler arasında düzenlenmiştir.

Eser Sözleşmesinin Tanımı

TBK m. 470'de Eser Sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

Eski Kanundaki "istisna akdi" terimi "eser sözleşmesi" olarak; "müteahhit" terimi de yüklenici olarak değiştirilmiştir.

Yüklenicinin Ayıp Sebebiyle Sorumluluğu

Yüklenicinin borçları TBK m. 471'de genel olarak, TBK m. 472'de malzeme bakımından ve TBK m. 473'de işe başlama ve yürütme bakımından ele alınmıştır. Yüklenicinin ayıp sebebiyle sorumluluğu ise TBK m. 474 ve devamında düzenlenmiştir.

"Ayıbın belirlenmesi" başlığını taşıyan TBK m. 474 gereği iş sahibi, eserin tesliminden sonra, işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve ayıpları varsa, bunu uygun bir süre içinde yükleniciye bildirmek zorundadır.

Taraflardan her biri, giderini karşılayarak, eserin bilirkişi tarafından gözden geçirilmesini ve sonucun bir raporla belirlenmesini isteyebilir.

İş Sahibinin Seçimlik Hakları

Eserdeki ayıp sebebiyle yüklenicinin sorumlu olduğu hallerde iş sahibinin hangi seçimlik hakları kullanabileceği TBK m. 475'de sayılmıştır.

* *Haziran 2012 tarihli Makale*

Anılan madde uyarınca eserdeki ayıp sebebiyle yüklenicinin sorumlu olduğu hâllerde iş sahibi, aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir:

1. Eser iş sahibinin kullanamayacağı veya hakkaniyet gereği kabul edilemeyeceği ölçüde ayıplı ya da sözleşme hükümlerine aykırı ölçüde aykırı olursa sözleşmeden dönme.
2. Eseri alıkoyup ayıp oranında bedelden indirim isteme.
3. Aşırı bir masrafı gerektirmediği takdirde, bütün masrafları yükleniciye ait olmak üzere, eserin ücretsiz onarılmasını isteme.

İş sahibinin üç seçimlik hakkı sayıldıktan sonra, “iş sahibinin genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklıdır” şeklinde ayrı bir hüküm düzenlenmiştir. Dolayısıyla, eserdeki ayıp sebebiyle yüklenicinin sorumlu olduğu hâllerde iş sahibinin tazminat istemesi hukuken mümkündür.

Eser, iş sahibinin taşınmazı üzerinde yapılmış olup, sökülüp kaldırılması aşırı zarar doğuracaksa iş sahibi sözleşmeden dönme hakkını kullanamaz.

TBK m. 476’da iş sahibinin sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre, eserin ayıplı olması, yüklenicinin açıkça yaptığı ihtar karşın, iş sahibinin verdiği talimattan doğmuş bulunur veya herhangi bir sebeple iş sahibine yüklenebilecek olursa iş sahibi, eserin ayıplı olmasından doğan haklarını kullanamaz.

Eserin Kabulü

“Eserin kabulü” başlığını taşıyan TBK m. 477 uyarınca eserin açıkça veya örtülü olarak kabulünden sonra, yüklenici her türlü sorumluluktan kurtulur; ancak, onun tarafından kasten gizlenen ve usulüne göre gözden geçirme sırasında fark edilemeyecek olan ayıplar için sorumluluğu devam eder.

İş sahibi, gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, eseri kabul etmiş sayılır.

Eserdeki ayıp sonradan ortaya çıkarsa iş sahibi, gecikmeksizin durumu yükleniciye bildirmek zorundadır; bildirmezse eseri kabul etmiş sayılır.

Zamanaşımı

Yüklenicinin ayıplı bir eser meydana getirmiş olması durumunda, bu sebeple açılacak davalar, teslim tarihinden başlayarak, taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yılın; taşınmaz yapılarda ise beş yılın ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Sonuç

01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 470 ila 486. maddeleri arasında düzenlenen Eser Sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

Eser sözleşmesinde yüklenicinin ayıp sebebiyle sorumluluğu halinde iş sahibinin kanundan doğan üç seçimlik hakkı vardır. Bunlar; (i) sözleşmeden dönme, (ii) bedelden indirim isteme ve (iii) eserin ücretsiz onarılmasını isteme hakkıdır.

İş sahibinin sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmesi için eserin iş sahibinin kullanamayacağı veya hakkaniyet gereği kabule zorlanamayacağı ölçüde ayıplı ya da sözleşme hükümlerine aynı ölçüde aykırı olması koşulunun varlığı aranır.

İş sahibinin bu sayılan seçimlik hakların dışında genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı da ayrıca saklıdır.

Eserdeki ayıp sebebiyle açılacak davalarda zamanaşımı süresi, teslim tarihinden başlayarak, taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yıl; taşınmaz yapılarda beş yıl ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yıldır.

İŞ HUKUKU

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Amacı*

Av. Alper Uzun

4857 sayılı İş Kanunu'nun da ötesine geçerek, iş sağlığı ve güvenliği konusunda birçok detaylı düzenleme öngören İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu; 30 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanun'un kimi hükümleri yayımı tarihinde, genel hükümleri ise 6 ay sonra yürürlüğe girmiş bulunacaktır.

Kanun; işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektedir. Kanun, kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanacaktır. Kanun, günümüzde çok ciddi bir ihtiyacı karşılayacak nitelikte olup, Kanun'un gerekçesinde de bu hususa vurgu yapılmıştır.

Çalışma hayatı; istihdam, çalışma şartları, sosyal güvenlik, mesleki eğitim, iş sağlığı ve güvenliği gibi konuların tümünü kapsamaktadır. Anayasamızın 49. Maddesi, “*Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak ve çalışmayı desteklemek üzere gerekli tedbirleri alır. Devlet, işçi – işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirleri alır.*” hükmündedir. Yine Anayasamızın 56. Maddesi, “*Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlar; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak işbirliğini gerçekleştirir.*” hükmündedir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda 1948 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi de bu konuya dair “*Herkesin çalışma, mesleğini seçme ve adil ve uygun iş koşullarında çalışma hakkı bulunmaktadır*” vurgusunu

* Haziran 2012 tarihli Makale

yapmaktadır. Yine birçok uluslararası anlaşma, herkesin adil ve uygun çalışma koşullarına sahip olması gerektiğini, işyerlerinin iş sağlığı ve güvenliği gereklerini karşılaması gerektiğini düzenlemektedir.

Hâlihazırda yürürlükte olan 4857 sayılı İş Kanunu, işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerle sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle ülkemizde çalışanların bir kısmı, İş Kanunu kapsamı dışında kalmakta ve bu nedenle de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hizmetlerden yararlanamamaktadır.

Günümüzde işçi ve işyeri tanımında yaşanan değişimler de dikkate alınarak, işçinin işyerine ve bir işverene bağımlı olarak bir ücret karşılığında çalışan kişi olduğu biçimindeki tanımının yetersiz kaldığı kabul edilebilecektir. Birçok ülkede işçi kavramından çok çalışan kavramı öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bir işyerine bağımlı olmadan da bir mesleğin icrası sırasında işten kaynaklanan ve herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan risklere karşı çalışanların tamamının sağlığının ve güvenliğinin sağlanması gerekmektedir.

Dolayısıyla Kanun'un çıkış amacı da, ulusal sağlık ve güvenlik mevzuatı ile uluslararası kabul gören hükümlerin farklılık arz ettiği ve iyileştirilmeleri gerektiği; çalışanların çalışma hayatları boyunca işyerindeki tehlikelere maruz kalabileceği, çalışanların sağlık ve güvenliğini işyerinde korumak için önlemler almanın mecburiyeti ve ülkemizde iş kazalarının ve meslek hastalıkları sıklığının kabul edilebilir düzeylere getirilmemiş olmasının yeni bir mevzuat ihtiyacı doğurmasıdır.

Günümüzde, sürekli iyileştirme ve önleme politikası oluşturulması, çalışanların yönetime katılımı, danışma, çalışanların ve temsilcilerinin eğitimi konusunda genel prensipleri içeren düzeltici bir yaklaşım benimsenmektedir. Kanun da, Avrupa Birliği müktesebatına uygun şekilde hazırlanmış olup, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamanın işverenin asli yükümlülüklerinden olduğunun da altı çizilmiştir.

Kanun; çalışanların mesleklerini icra ederken sağlık ve güvenlik endişesinden uzak bir çalışma ortamında iş görmelerini, ayrıca verimliliğin yanında sağlıklı ve huzurlu bir toplumun oluşmasını da amaçlamaktadır.

Kanun kısaca işyerlerinde çalışanların sağlığına ve güvenliğine öncelik vermektedir. Ancak detaylı olarak bakacak olursak, birçok düzenleme içermektedir. Kanun;

- İşyerlerinin uygun bir çalışma ortamı sağlayacak şekilde tasarlanmasını,
- Havalandırma, aydınlatma, gürültü ve titreşim düzeyi ve işyerinin diğer şartlarının çalışanların sağlığına uygun ve yeterli olmasını,
- Kayma, yangın, patlama, elektrik çarpması ve benzeri risklerden kaynaklanan yaralanmaları önlemek için yeterli ve uygun güvenlik önlemlerinin alınması,
- Makine, araç ve gereç ve diğer teknik ekipmanların, hastalık ve kazaların meydana gelmesini önleyecek şekilde tasarlanması, yerleştirilmesi ve kullanılmalarının sağlanması,
- Hastalık ve/veya kazaya neden olabilecek tehlikeli maddelerin kullanımının zorunlu olduğu durumlarda, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması,
- Risklerin önlenmesinin toplu koruma tedbirleriyle sağlanamadığı durumlarda, işveren tarafından temin edilecek kişisel koruyucu donanımların kullanılması,
- Personel taşınmasında amaca özel araç kullanılması,
- Yemekhane, dinlenme yeri vb. ortak alanların çalışanların ihtiyaçlarına uygun tasarlanması,
- İşyerinde alınacak tedbirlerin belirlenmesinde işin çeşidi ve nerede yapıldığına bağlı olarak gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Çalışanların değişen fiziksel ve ruhsal durumlarına göre işin bu kişilere uyarlanması için yol ve yöntemlerin araştırılması ve mümkünse uygulanması,
- İşin kişiye uygun hale getirilmesi,
- Genel bir çalışma ortamı değerlendirmesi ve organizasyonunda, kişilerin farklılığını göz önünde bulundurarak, çalıştıkları ortamdaki olaylara farklı tepkiler verebileceklerinin hesaplanması,
- İşteki ruhsal ve sosyal koşullar dikkate alınarak, mümkün olduğu takdirde çalışma yerlerinin farklı kişilerin memnuniyetine uygun olarak tasarlanması,

- Çalışma koşullarının insani yeteneklere adapte edilerek işyerindeki tekdüzelik, stres ve tecridin engellenmesi, buna bağlı olarak çalışanların kendi çalışma koşullarının tasarımında görev almasının sağlanması,
- İşverenin çalışanlarının kendi aralarındaki iletişimi sağlamaya yardımcı olmak için ayarlamalar yapması ve farklı görevler arasındaki uyum için çaba göstermesi,

hususları düzenlenmektedir.

Uluslararası ve ulusal mevzuat, iş sağlığı ve güvenliği alanında tüm sorumluluğu işverene vermiştir. İşyerinden ve yaptıkları işten kaynaklanan tehlike ve risklere karşı çalışanlarının sağlığını ve güvenliğini korumak, işverenlerin genel yükümlülüğüdür. İşverenin çalışanları için önlem alma ve koruma görevi aynı zamanda devlete karşı ödevlerinden de biridir. Bu yükümlülük yerine getirilirken işverenin araç ve gereçlerini eksiksiz bulundurmuş olması, işverenin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır. Hatta işverenin yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını da işyeri dışından hizmet alarak yerine getiriyor olması da içtihatlarla da ortaya konduğu üzere yeterli görülmemektedir. Dolayısıyla işbu Kanun'da da detaylıca düzenlendiği üzere işveren, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasını önceliklerinin ilk sırasına koyacak ve işyeri organizasyonunu, tasarımını buna göre yapacaktır. İşveren tehlikeleri ortadan kaldırmaya çalışacak, risklerle mücadele edecek buna göre çalışma şartlarında değişiklik yapacak ve hatta işi çalışanına uygun hale getirecektir. Ayrıca işveren, çalışanlarına gerekli eğitimi de verecektir. Kanun ayrıca yükümlülüklerini yerine getirmeyen işverenlere çeşitli yaptırımlar da öngörmektedir.

Kanun, hangi işyerlerinde işyeri sağlık ve güvenlik birimi kurulacağını, bu birimi oluşturacak kişilerin seçimini, çalışma düzenini, görev, yetki ve sorumluluklarını da düzenlemektedir. 4857 Sayılı İş Kanunu'nda düzenlenen çalışmaktan kaçınma hakkı da, özü itibarıyla aynı kalmakla beraber daha da geliştirilmiştir.

Sonuç olarak işbu Kanun; ulusal ve uluslararası gelişmelere uygun olarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda detaylı düzenlemeler içermekte ve büyük bir ihtiyacı karşılamaktadır.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Yürürlüğe Girdi*

Av. Alper Uzun

Kanunun Amacı ve Konusu

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 07.11.2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanun, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluşu, yönetimi, işleyişi, denetlenmesi, çalışma ve örgütlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile işçilerin ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını belirlemek üzere toplu iş sözleşmesi yapmalarına, uyuşmazlıkları barışçı yollarla çözümlenmelerine, grev ve lokavta başvurmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

2010 yılında 5982 sayılı Kanunla Anayasada yapılan değişiklik, sendikal hak ve özgürlükler alanında yeni bir durum ortaya çıkardı. Bu değişiklikler kapsamında toplu iş ilişkilerini düzenleyen kanunların özgürlükçü bir tutumla ele alınması kaçınılmaz oldu. Daha özgürlükçü bir yaklaşımla yapılan bu değişiklikler, kanunların değiştirilmeyen diğer maddeleri arasında anlamsız hâle gelmiştir. Ayrıca yapılan bu kısmi değişiklikler bir bütünlük arz edemediğinden, uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünde başarılı olamamıştır. Dolayısıyla, çalışma ilişkileri sistemini ileri taşıyan, çağın değerlerini yansıtan ve aynı zamanda çalışma hayatının sorunlarına köklü çözüm getiren uzun soluklu bir kanun yapmak ihtiyacı doğmuştur.

Kanunun Getirdiği Yenilikler

Kanun, uluslararası normları dikkate alarak, sendikal hak ve özgürlükler ile toplu sözleşme ve serbest toplu pazarlık hakkını; özgürlükçü ve demokratik toplum esasları temelinde yeniden düzenlemektedir. Kanunun hazırlık aşamasında Avrupa Birliği ve Uluslararası Çalışma Örgütü “ILO” normları, çalışma hayatının yapısal sorunları, yargı içtihatları ve doktrindeki eleştirilerden yararlanılmıştır.

* *Kasım 2012 tarihli Makale*

Türkiye'nin ILO'ya üye olduğu 1932 yılından günümüze kadar, sendikal hak ve özgürlükler ile serbest toplu pazarlık ve toplu iş uyuşmazlıklarının çözüm yolları, Türkiye-ILO ilişkilerinde belirgin rol oynamıştır. Kanunda sendikal hak ve özgürlükler ile serbest toplu pazarlık süreçleri, 87 ve 98 No.lu ILO Sözleşmeleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Sendika kurma, sendikaya üyelik, sendika yöneticisi olma, sendikal güvenceler, sendikal faaliyetler, sendikaların işleyişleri, denetimleri, serbest toplu pazarlık, iş uyuşmazlıklarının çözümü ve toplu iş sözleşmelerinin düzeyi, 87 ve 98 No.lu sözleşmeler paralelinde düzenlenmiştir. Kanunda, gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartının örgütlenme hakkını düzenleyen 5'inci maddesi ile toplu iş sözleşmesi ve grev hakkını düzenleyen 6'ncı maddesi başta olmak üzere birçok hükmü de dikkate alınmıştır.

Kanun kapsamında; çerçeve sözleşme ve grup toplu iş sözleşmesi ilk kez Türk çalışma ilişkileri sisteminde tanımlanmıştır. Sendikaların kuruluşu, organları, faaliyetleri ve işleyişleri, toplu iş ilişkileri alanı olan toplu iş sözleşmesinin düzeyi, serbest toplu pazarlık, iş uyuşmazlıklarının çözümü ve toplu iş sözleşmesinin bağitlanması Kanunun düzenleme alanlarını oluşturmuştur.

Kanun, sendikaların iç işleyişini özgürce düzenlemelerini öngören 87 No.lu Sözleşmenin ruhuna uygun olarak sendikaların kuruluşunda ve faaliyetlerini düzenlemelerinde kendi iradelerine öncelik tanımıştır. Bu bağlamda pek çok konunun düzenlenmesi sendika tüzüklerine bırakılmıştır.

İşkollarının sayısı dünyadaki uygulamalar dikkate alınarak azaltılmış ve yeniden düzenlenmiş, sendikaların yetki tespitinde karşılaştıkları sorunların aşılması amacıyla işkolu tespitinin yetki uyuşmazlıklarında bekletici mesele yapılmasına son verilmiştir. İşçi sendikasına üyelikte ve üyelikten ayrılmada öngörülen noter koşulu kaldırılmıştır. Ayrıca sendikaların kuruluşunda öngörülen bilgi ve belgeler azaltılmış, kurucuların beyanları esas alınmıştır. Sendikaların faaliyetleri ile ilgili olarak 2821 sayılı Kanunda yapılan sınırlamalar kaldırılmış, bu alandaki bütün yetkiler sendika organlarına ve tüzüklerine bırakılmıştır. Kanun, özgürlükçü ve demokratik toplum esasları temelinde, Türk çalışma hayatının evrensel normlara verdiği tepkiyi dikkate alarak, serbest toplu pazarlık düzeni ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkını yeni-

den düzenlemektedir. Bu kısımda, basta iş uyuşmazlıklarının çözüm yolları olmak üzere, toplu sözleşme düzenine ilişkin birçok konuda yeni düzenlemeler getirilmektedir. Kuşkusuz, bu düzenlemeler yapılırken, ILO'nun 87 ve 98 sayılı Sözleşmeleri ile AB normları dikkate alınmıştır. Kanunun hazırlık safhalarında yargı içtihadı, doktrindeki eleştiriler ve sosyal tarafların talepleri de göz önüne alınmıştır. Bu niyet temelinde, Kanunun bu kısmında, toplu iş sözleşmesi yapma hakkı ile grev ve lokavt alanında önemli değişiklikler yapılmıştır. Daha önce yargı içtihadı ile uygulama alanı bulan grup toplu iş sözleşmesi, kanunda tanımlanmış ve uygulama alanı genişletilmiştir. Böylece bir işkolunda birden fazla tarafla toplu iş sözleşmesi bağtlayabilme imkânı tanınmıştır. Öteden beri yargıyı sürekli meşgul eden işletme toplu sözleşmesinin uygulandığı bir işyerinin başka bir işverene devri durumunda birden fazla toplu iş sözleşmesinin ortaya çıkması hâlinde hangi sözleşmenin uygulanacağı sorunu ortadan kaldırılacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Türkiye'yi sürekli ILO gündemine taşıyan işkolu barajı yüzde 3'e düşürülmüştür. İşyeri düzeyindeki yarıdan fazla üye olma ilkesi korunmuş, işletme düzeyinde ise baraj yüzde 40'a indirilmiştir. Ayrıca toplu iş sözleşmesinde yetki, müzakere süreci ve arabuluculuk safhaları korunmakla beraber sadeleştirilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle toplu pazarlık safhasının her aşamasında işçi sendikaları aktif taraf olarak öngörülmüştür. Daha önce üç yöntemle gerçekleşen olağan arabuluculuk safhası teke indirgenmiştir. Ancak tarafların gönüllü uzlaştırma mekanizmalarına başvurma yolları açık tutulmuştur. Daha önce de Türk hukukunda yer almasına rağmen pek etkin kullanılmayan özel hakem mekanizmasının gönüllü uzlaştırma ve arabuluculuk mekanizması olarak kullanılması öngörülmüştür. Yüksek Hakem Kurulu'nun iş yükü azaltılmıştır.

Türk iş hukukunda devletin fazla müdahale ettiği ve denetim altında tuttuğu grev ve lokavt alanı yeniden düzenlenmiştir. Kanunî grev ve lokavt 2010 Anayasa değişikliği paralelinde tanımlanarak, grev yasaklarının alanı daraltılmıştır. Grev ve lokavt yasakları, hayatî nitelik gösteren temel kamu hizmetleri ile sınırlandırılmıştır. Bu Kanunla, sendikal hak ve özgürlükler ile serbest toplu pazarlık hakkı ve toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü, evrensel ilkeleri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

Sonuç

Avrupa Birliği ve Uluslararası Çalışma Örgütü “ILO” normları, çalışma hayatının yapısal sorunları, yargı içtihatları ve doktrindeki eleştiriler esas alınarak hazırlanan 6356 sayılı Kanun; 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu’nu yürürlükten kaldırarak; işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların işleyişlerinin düzenlenmesi ve toplu iş sözleşmeleri ile ilgili hususların belirlenmesini amaçlamaktadır. Kanun, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluş esaslarının, organlarının, gelirlerinin, denetim esaslarının belirlenmesini; bu kuruluşlara üyelikle ilgili hususların, sendikal faaliyetler ile ilgili güvence ve faaliyetlerin, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavtın genel esaslarının hükme bağlanmasını öngörmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu Çerçevesinde İş Güvencesi Hükümleri*

Av. Ceyda Büyükorall

“İş Güvencesi”, 4857 sayılı İş Kanunu’nun (“İş Kanunu”) 18 vd. maddelerinde düzenlenmiş olup; işçinin işini güvence altına almak amacıyla, işverenin süreli fesih hakkı yasayla sınırlandırılmıştır.

Süreli Fesih

Belirsiz süreli iş sözleşmeleri İş Kanunu madde 17’ye uygun bir şekilde bildirimde bulunularak feshedilebilir. İş Kanunu işçinin işyerinde kıdemi arttıkça fesih bildirim sürelerinin de uzun olması esasını kabul etmiştir. Buna göre:

“İş sözleşmeleri;

- a) İş altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,*
- b) İş altı aydan bir buçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,*
- c) İş bir buçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,*
- d) İş üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra,*

feshedilmiş sayılır.

Bu süreler asgari olup sözleşmeler ile artırılabılır.”

Feshin Geçerli Sebebe Dayandırılması

Fesih serbestisi noktasında işyerinde çalışan işçi sayısı önem arz etmektedir. Zira otuz işçiden az işçi çalıştıran işyerlerinde fesih serbes-

* Kasım 2012 tarihli Makale

tisi söz konusu iken; otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde feshin mutlaka geçerli bir sebebe dayandırılması gerekir.

Nitekim İş Kanunu madde 18 uyarınca, otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır.

Anılan maddede geçerli sebep sayılmayan haller belirtilmiştir. Buna göre özellikle aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep değildir:

- a) sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında veya işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak;
- b) işyeri sendika temsilciliği yapmak;
- c) mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip veya yükümlülüklerini yerine getirmek için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak;
- d) ırk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler;
- e) 74 üncü maddede öngörülen ve kadın işçilerin çalıştırılmasının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek;
- f) hastalık veya kaza nedeniyle 25 inci maddenin (I) numaralı bendinin (b) alt bendinde öngörülen bekleme süresinde işe geçici devamsızlık.

Yukarıda da belirtildiği gibi; otuz ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde iş güvencesi hükümlerinden en az altı aylık kıdemi olan ve belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalıştırılan işçiler yararlanabilir. İşletmenin bütününe sevk ve idare eden işveren vekili ve yardımcıları ile işyerinin bütününe sevk ve idare eden ve işçiyi işe alma ve işten çıkarma yetkisi bulunan işveren vekilleri ise iş güvencesi hükümlerinden yararlanamaz.

İşverenin aynı işkolunda birden fazla işyerinin bulunması halinde, işyerinde çalışan işçi sayısı, bu işyerlerinde çalışan toplam işçi sayısına göre belirlenir.

İşçinin altı aylık kıdemi, aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen süreler birleştirilerek hesap edilir.

Sözleşmenin Feshinde Usul

İş Kanunu madde 19, iş güvencesi hükümlerinden yararlanan bir işçinin sözleşmesinin ne şekilde feshedileceğini düzenlemektedir. Anılan maddeye göre, işveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. İşçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle belirsiz süreli iş sözleşmesi feshedilecek ise, o işçinin mutlaka hakkındaki iddialara karşı savunması alınmalıdır. Ancak, işverenin İş Kanunu'nun 25. maddesinin (II) numaralı bendinde yazılı haklı nedenlerle iş sözleşmesini derhal fesih hakkı saklıdır.

Fesih Bildirimine İtiraz ve Usulü

İş Kanunu madde 20'ye göre, iş sözleşmesi feshedilen işçi fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminden tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açabilir. Şayet taraflar anlaşılırsa uyuşmazlık aynı sürede özel hakeme götürülür.

Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür.

Geçersiz Sebep ile Yapılan Feshin Sonuçları

Feshin geçersizliğine karar verilirse, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

Feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarı da mahkeme veya özel hakem tarafından belirlenir.

Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir.

İşçi işe başlatılırsa, peşin olarak ödenen bildirim süresine ait ücret ile kıdem tazminatı, mahkeme veya özel hakem kararı uyarınca yapılacak ödemeden mahsup edilir. İşe başlatılmayan işçiye bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin ödenmemişse, bu sürelerle ait ücret tutarı ayrıca ödenir.

İşçi kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmaz ise, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur.

Sonuç

İş güvencesi, İş Kanunu'nun 18 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi feshedilirken yalnızca İş Kanunu madde 17'deki fesih bildirim sürelerine uymak yeterli değildir. Ayrıca, feshin işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayandırılması gerekir. Aksi halde işçi fesih bildirimine karşı itiraz edebilir.

İş Sözleşmesinin İşçinin Yetersizliği Sebebiyle İşveren Tarafından Geçerli Nedenle Feshi*

Av. Fatih Işık

Giriş

İş sözleşmesi, işçi ile işveren arasında sürekli ilişki doğuran ve işçi açısından bir iş görme edimi doğuran sözleşmedir. İş sözleşmesinin sürekli niteliği sebebiyle iş sözleşmeleri kural olarak belirsiz süreli olarak yapılır. Ancak istisnai hallerde belirli süreli iş sözleşmeleri akdedilebilir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun ("İK") 11. maddesi, sözleşmede bir süre belirtilmediyse sözleşmenin belirsiz süreli sayılacağını öngörür. Aynı madde, sözleşmenin belirli süreli yapılması ihtimallerini de belirtir. Anılan maddeye göre sözleşme, belirli süreli bir işin veya belli bir işin tamamlanmasına yönelik ise veya sözleşme, belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak yapılıyorsa belirli süreli olarak yapılması mümkündür; söz konusu durumların bulunmadığı hallerde belirli süreli sözleşmeler akdedilmesi mümkün değildir.

Usulüne uygun olarak geçerli bir şekilde akdedilen belirli süreli iş sözleşmeleri, öngörüldükleri sürenin sonunda kendiliğinden sona erer. Sözleşmenin "usulüne uygun olarak" belirli süreli olarak yapılmış olması, İK m. 11/2 bakımından önem arz eder. Şöyle ki, belirsiz süreli iş sözleşmesinin külfetlerinden kurtulmak amacıyla belirli süreli sözleşme akdetmek ve süre sonunda bu belirli süreli sözleşmeyi esaslı bir neden olmadan birden fazla kere yenilemek, belirli süreli sözleşmenin belirsiz süreli olarak kabul edilmesi sonucunu doğurur.

Bunun yanında, belirsiz süreli sözleşmelerde sözleşmenin sona ereceği belirli bir an mevcut değildir. Bu durumda belirsiz süreli sözleşme ile tarafların sonsuza kadar mevcut sözleşme ile bağlı kalacaklarını kabul etmek de kişilik hakları bakımından mümkün değildir. Bu nedenle, belirsiz süreli sözleşmelerin sona ermesi bakımından bazı haller öngörülmüş ve bu hallerin varlığında sözleşmelerin bazı şartlar dahilinde sona erdirebileceği kabul edilmiştir.

* Mart 2012 tarihli Makale

İş Sözleşmesinin Sona Erdirilmesinde Geçerli Sebep

Hukukumuzda belirsiz süreli sözleşmelerin işveren tarafından, karşılıklı anlaşma olmadan sona erdirilmesi, fesih için haklı veya geçerli bir nedenin varlığına bağlıdır. Bununla beraber, işçi tarafından iş sözleşmesi, geçerli bir nedene dayanmadan, fakat usulüne uygun olmak kaydıyla süreli olarak da feshedilebilir. Fesih için haklı bir nedenin bulunması durumunda sözleşme derhal feshedilebilirken, geçerli bir nedenin varlığı halinde sözleşme ancak fesih anına kadar belirli bir sürenin tanınması yoluyla gerçekleşir ki bu feshede süreli fesih de denir. Bu bağlamda, haklı bir nedene dayanarak gerçekleştirilen fesih haklı nedenle derhal fesih olarak, geçerli bir nedene dayanarak gerçekleştirilen fesih ise süreli fesih olarak adlandırılmaktadır. Şöyle ki, geçerli bir sebebin varlığında sözleşmeyi fesheden taraf, feshi diğer tarafa belli bir süre öncesinden bildirmek durumundadır.

Geçerli sebebe dayanarak işveren tarafından gerçekleştirilecek fesih hukuki düzenlemesinde etkili olan kavram, 4773 sayılı Kanun ile hukukumuzda giren ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda da etkisini gösteren iş güvencesi kavramıdır. İş güvencesinin amacı esas olarak, işverenin belirsiz süreli iş sözleşmelerinde mevcut olan süreli fesih hakkını sınırlamaktır. İş güvencesinin yansıması olarak işveren, süreli fesih hakkını kullanırken kanunda öngörülen usule uymak ve geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır.

Geçerli sebebin ne olduğu ise kanunda açıklanmamıştır. Bununla beraber, geçerli sebeplerin işçinin davranışlarından veya yeterliliğinden ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanacağı İK m. 18'de ifade edilmektedir. Bu durumda hangi hallerin geçerli sebep oluşturacağı her somut olayda ayrı ayrı incelenmelidir.

İlgili maddede geçerli sebebin ne olduğu tanımlanmasa dahi bu nedenlerin, İK m. 25'te belirtilenler kadar ağır olmamakla birlikte, işin ve işyerinin normal işleyişini olumsuz etkileyen haller olacağı belirtilmektedir.

Fesih İçin Geçerli Sebeplerden Biri Olarak İşçinin Performans Düşüklüğü

Geçerli sebep hallerinden işçinin yetersizliği halleri, mesleki ve fiziksel yetersizlik halleri olarak gruplanabilir. Örneğin, sık sık hastalan-

ma fiziki yetersizlik hallerinden, işçinin performans düşüklüğü ise mesleki yetersizlik hallerinden birisidir. Bu hallerden özellikle performans düşüklüğü muğlak bir ibare olarak karşımıza çıkmaktadır. Performans düşüklüğünün feshin sona ermesine temel olarak nasıl uygulanacağı ne kanun metninde ne de gerekçede açıklanmaktadır. Bu durumda ise performansın ve verimin ölçülmesi konusunda yargı kararları dikkate alınacaktır.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin kararlarında da belirtildiği üzere işçinin performans ve verimlilik sonuçlarının fesih için geçerli bir nedene dayanak olabilmesi için performans ve verim kriterlerinin objektif ölçütlere bağlı olması gerekir. İçtihatlara göre, bu ölçütlerin, o işçinin bulunduğu işyerine özgü olarak belirlenmesi ve o işyerinde çalışan diğer işçilere göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Performans ve verimlilik standartlarının gerçekçi ve makul olması da Yargıtay kararlarında aranan bir diğer şarttır. Bu kriterlerin yanında, geçerli feshes esas oluşturan kriterlerin fesihten önce belirlenmiş olması ve işçinin de belirlenen kriterlerden haberdar olması geçerli bir sebebin varlığı için aranmaktadır. Zira işçinin haberdar olmadığı bir performans kriterine dayanarak gerçekleştirilecek bir fesihte işçi böyle bir performans sorumluluğu ile yükümlü olduğunu bilemeyecektir.

Geçerli bir performans kriterinin varlığı ve bu kriterin karşılanmadığı her durumda işverenin sözleşmeyi geçerli fesih hakkının varlığını kabul etmemek gerekir. Şöyle ki, işçinin yetersizliğinin işyerinde olumsuzluklara yol açması da gereklidir. Bu şart İK'nın gerekçesinde geçerli nedenler için yapılan açıklamadan kaynaklanmaktadır. Zira geçerli sebep İK m. 18'in gerekçesinde "Bu madde bakımından geçerli sebepler 25 inci maddede belirtilenler kadar ağırlıklı olmamakla birlikte, işin ve işyerinin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyen haller" olarak tanımlanmıştır. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da işçinin yetersizliğinin işyerinde olumsuzluklara yol açması gerekliliğine işaret etmektedir.

Sonuç

Bir geçerli neden olarak işçinin yetersizliği, veriminin düşüklüğü, beklenen performanstan daha düşük seviyede performans göstermek gibi sebeplerin iş sözleşmesinin feshi konusunda nasıl uygulanacağı ne

kanun metninde ne de gerekçede açıklanmaktadır. Bu durumda ise performansın ve verimin ölçülmesi konusunda yargı kararları dikkate alınarak her somut olayın ayrı ayrı yorumlanması gereklidir.

Alt İşveren İlişkisinde İhale Makamı Kavramı*

Av. Fatih Işık

Giriş

Bilindiği üzere alt işverenlik, gerek kamu ve gerekse özel kesim işyerlerinde sıkça yaşanan ve personel istihdamında esneklik sağlayan bir iş hukuku kurumudur. Bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan alt işverenlik kavramının, işçiler aleyhine kullanılmasını engellemek üzere de bu kurumun uygulanması tamamen serbest bırakılmamış ve alt işverenlik ilişkisinin gerçekleşmesi bazı şartlara bağlanmıştır. Bu şartların yanı sıra, işçinin haklarının korunması bakımından alt işveren ve asıl işveren, işçinin alacaklarından müteselsilen sorumlu tutulmuştur.

Alt İşverenlik Kavramına İlişkin Düzenlemeler

4857 sayılı İş Kanunu (“İK”) m. 2/7’de alt işverenlik ilişkisi, “*bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişki*” olarak tanımlanmaktadır.

Aynı madde, asıl işveren ile alt işveren arasında mevcut müteselsil sorumluluğa da işaret etmektedir: “*Bu ilişkide asıl işveren, alt işverenin işçilerine karşı o işyeri ile ilgili olarak bu Kanundan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur.*”

Dolayısıyla, alt işverenlik ilişkisinin mevcut olduğu durumlarda, asıl işveren ile alt işveren işçiye karşı müteselsil sorumlu konumundadır. Alt işveren işçileri tarafından açılan alacak davaları da alt işveren ve asıl işverene birlikte yöneltilmektedir; alt işverenden alacağını tahsil edememe riski bulunan işçi, alacağını genelde ekonomik açıdan daha güçlü olan asıl işverenden daha kolay tahsil edebilmektedir.

* Ocak 2012 tarihli Makale

Alt İşverenlik İlişkisi İçin Gerekli Şartlar ve İhale Makamı Kavramı

Ancak, bir işin yapılmasının bir başka işverene bırakıldığı her durumda alt işverenlik ilişkisi bulunmamaktadır. Alt işverenlik sözleşmesinden bahsedebilmek için, İK m. 2/7'den çıkan ve doktrin tarafından benimsenen bazı şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar; (i) işyerinde işçi çalıştıran asıl işverenin varlığı, (ii) işin asıl işverene ait işyerinde yapılması, (iii) işin işyerinde üretilen mal ve hizmet üretimine ilişkin olması, (iv) işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren bir iş olması, (v) işçilerin sadece asıl işverenin işyerinde çalıştırılması olarak belirlenebilir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, alt işverenlik ilişkisinin söz konusu olabilmesi için bu şartların tamamının bir arada bulunması gerekir; şartlardan bir veya birkaçının bir arada bulunması yeterli değildir.

Alt işverenlik ilişkisi için aranan şartlardan ilki, “işyerinde işçi çalıştıran asıl işverenin varlığı”dır. Alt işverenlik ilişkisinden bahsedebilmek için ilgili işyerinde, asıl işverenin işçilerinin çalıştırılması zorunludur. Asıl işverenin o işyerinde işçi çalıştırarak işveren sıfatını koruması, işin bütününe yapılmasını alt işverene devretmemiş olması gerekir. Bu durumda, anahtar teslimi bir binanın yapımını üstlenen kişi alt işveren değil, asıl işveren niteliğini taşır¹. Binanın yapımı işini veren işveren ise ihale makamı olarak değerlendirilir ve asıl işveren – alt işveren ilişkisinde yer almaz. Zira asıl işveren o işyerinde işçi çalıştırmıyor ise alt işverenlik ilişkisinin varlığı için gerekli şartların bulunmadığı görülecektir. “Örneğin, Karayolları Genel Müdürlüğü, ihale suretiyle bir yolun bütününe yapımını bir şirkete (müteahhide) verse, bu şirketle genel müdürlük arasında bir asıl işveren alt işveren ilişkisi oluşmaz.”²

Projelerin bir kısmında da ihale makamları, projenin sözleşmede kararlaştırılan haline uygunluğunun denetlenmesi amacıyla personel istihdam edebilir. Ancak üstleniciyi kontrol etmek üzere ihale makamının birkaç kişiyi istihdam etmesi sonucu değiştirmemelidir³.

¹ **Süzek, Sarper**, İş Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2006, s. 137.

² **Süzek, Sarper**, age, s. 137.

³ **Kılıçoğlu, Mustafa / Şenocak, Kemal**, İş Kanunu Şerhi, 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 68.

Yargıtay da kararlarında, ihale makamının asıl işveren olmadığını içtihat etmiştir⁴:

“İşin bütünü başka bir işverene bırakıldığında, 506 sayılı Yasa anlamında bir alt işverenlik, dolayısıyla dayanışmalı sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Benzer şekilde, işveren kendisi sigortalı çalıştırmaksızın işi bölerek, ihale suretiyle farklı kişilere vermişse, iş sahibi (ihale makamı) Yasanın tanımladığı anlamda asıl işveren olmayacağından, bir alt-üst işveren ilişkisi bulunmayacaktır.”

Sonuç

Açıklanan nedenlerle, bir işin yapılmasının bir diğer işverene bırakıldığı her durumda alt işverenlik ilişkisinin bulunduğu söylenemeyecektir. Bir işin tamamının bir üstleniciye bırakıldığı durumlarda, üstlenici asıl işveren sıfatını haiz olacak ve proje sahibi olarak işin yapılmasını üstleniciye devreden işveren ise ihale makamı olarak kabul edilecektir; ihale makamı ise alt işverenlik ilişkisine dahil olmayacak ve işçi alacaklarına karşı müteselsil sorumlulukları bulunmayacaktır.

⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 02.02.2011 T., 2010/21-739 E., 2011/5 K. sayılı kararı; Ayrıca Bkz. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 13.9.1994 T., 1994/3429 E., 1994/11465 K. sayılı kararı, Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 24.10.2002 T., 2002/7988 E., 2002/9046 K. sayılı kararı.

FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU

Marka Hakkına Tecavüz Halleri*

Av. Ceyda Büyükorall

556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ("556 Sayılı KHK") m. 61 vd. marka hakkına tecavüz hallerini düzenlemektedir.

Marka Hakkına Tecavüz Sayılan Fiiller ve Ceza Hükümleri

556 Sayılı KHK m. 61'de marka hakkına tecavüz halleri sayılmıştır. Anılan madde uyarınca aşağıda sayılan haller marka hakkına tecavüz sayılacaktır.

- i) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı marka tescilinden doğan hakları düzenleyen 9. maddede belirtilen biçimlerde kullanmak,
- ii) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilmeyecek derecede benzerini kullanmak,
- iii) Markayı veya ayırt edilmeyecek derecede benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak veya ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için gümrük bölgesine yerleştirmek, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutmak veya ticari amaçla elde bulundurmak,
- iv) Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

Ceza hükümleri 556 sayılı KHK m. 61/A'da düzenlenmektedir. Buna göre, başkasına ait marka hakkına tecavüz ederek mal veya hiz-

* Ocak 2012 tarihli Makale

met üreten, satışa arz eden veya satan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Marka koruması olan eşya veya ambalajı üzerine konulmuş marka koruması olduğunu belirten işareti yetkisi olmadan kaldıran kişi hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Yetkisi olmadığı halde başkasına ait marka hakkı üzerinde satmak, devretmek, kiralamak veya rehnemek suretiyle tasarrufta bulunan kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Yukarıda sayılan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Yukarıda sayılan suçlardan dolayı cezaya hükmedebilmek için markanın Türkiye’de tescilli olması şarttır.

Yukarıdaki suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

Marka Sahibinin Talepleri

556 sayılı KHK m. 62 uyarınca marka hakkı tecavüze uğrayan marka sahibi, mahkemeden, aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

- i) Marka hakkına tecavüz fiillerinin durdurulması,
- ii) Tecavüzün giderilmesi ve meydana gelen zararların tazmini,
- iii) Marka hakkına tecavüz dolayısı ile üretilmesi veya kullanılması cezayı gerektiren eşya ile bu eşyaları üretmeye yarayan araç, cihaz, makine gibi vasıtalara el koyulması,
- iv) Yukarıdaki fıkra (iii) uyarınca el konulan ürünler üzerinde kendisine mülkiyet hakkının tanınması; bu durumda, söz konusu ürünlerin değeri, tazminat miktarından düşülür. Bu değer, kabul edilen tazminatı aştığı zaman, marka sahibinin fazlayı karşı tarafa ödemesi gerekir,
- v) Marka hakkına tecavüzün devamını önlemek üzere tedbirlerin alınması, özellikle yukarıdaki fıkra (iii) uyarınca el koyulan ürünlerin ve araçların üzerlerindeki markaların silinmesi veya

marka hakkına tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise imhası,

- vi) Marka hakkına tecavüz eden kişi aleyhine verilen mahkeme kararının, masrafları tecavüz eden tarafından karşılanarak, ilgililere tebliğ edilmesi ve kamuya yayın yoluyla duyurulması.

556 sayılı KHK m. 63, marka sahibi tarafından üçüncü kişiler aleyhine açılacak hukuk davalarında yetkili mahkemeyi düzenlemektedir. Marka sahibi tarafından, üçüncü kişiler aleyhine açılacak hukuk davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhının olduğu veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yerdeki mahkemedir.

Davacının Türkiye’de ikamet etmemesi halinde, yetkili mahkeme, sicilde kayıtlı vekilin iş yerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmiş ise, Enstitünün merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir.

Üçüncü kişiler tarafından marka başvurusu veya marka sahibi aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalının ikametgâhının bulunduğu yerdeki mahkemedir. Marka başvurusu veya marka sahibinin Türkiye’de ikamet etmemesi halinde, yetkili mahkeme, sicilde kayıtlı vekilin iş yerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmiş ise, Enstitünün merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir. Birden fazla mahkemenin yetkili olduğu durumda, yetkili mahkeme, ilk davanın açıldığı mahkemedir.

Genel Hükümler

556 sayılı KHK m. 64, tazminata ilişkin bir hükümdür. Anılan madde uyarınca marka sahibinin izni olmaksızın, marka taklit edilerek üretilen ürünü üreten, satan, dağıtan veya başka bir şekilde ticaret alanına çıkararak veya bu amaçlar için ithal eden veya ticari amaçla elde bulduran kişi, hukuka aykırılığı gidermek ve sebep olduğu zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Taklit markayı herhangi bir şekilde kullanmakta olan kişi, marka sahibinin markanın varlığından ve tecavüzden kendisini haberdar etmesi ve tecavüzü durdurmasını talep etmesi halinde veya kullanmanın kusurlu bir davranış teşkil etmesi halinde, sebep olduğu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

556 sayılı KHK m. 65, tecavüzü kanıtlayan belgeleri düzenlemektedir. Buna göre, marka sahibi, markanın kendi izni olmaksızın taklit edilerek kullanılması sonucunda uğramış olduğu zarar miktarının belirlenmesi için tazminat yükümlüsünden markanın kullanılması ile ilgili belgeleri vermesini talep edebilir.

556 sayılı KHK m. 66 uyarınca, marka sahibinin uğradığı zarar, sadece fiili kaybın değerini değil, ayrıca marka hakkına tecavüz dolayısıyla yoksun kalınan kazancı da kapsar. Yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında, özellikle markanın ekonomik önemi, marka hakkına tecavüz edildiği anda geçerlilik süresi ve tecavüz sırasında markaya ilişkin lisansların sayısı ve çeşidi gibi etkenler göz önünde tutulur.

Marka üzerinde tasarruf yetkisi olan kişi, yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında, 556 sayılı KHK m. 66'da belirtilen değerlendirme usullerinden birini seçmişse; mahkeme, ürünün satışında markanın ekonomik bakımdan önemli bir katkısının bulunduğu kanaatine vardığı takdirde, kazancın hesaplanmasında makul bir payın daha eklenmesine karar verir. Markanın ilgili ürüne ekonomik bakımdan önemli bir katkısının olduğunun kabul edilebilmesi için, ilgili ürüne olan talebin oluşmasında markanın belirleyici etken olduğunun anlaşılması gerekir.

556 sayılı KHK m. 68 uyarınca, marka hakkına tecavüz eden taraftan markanın kötü veya uygun olmayan bir şekilde kullanılması sonucunda, marka itibarı zarara uğrarsa, marka sahibi, bu nedenle, ayrıca tazminat isteyebilir.

556 sayılı KHK m. 69'a göre, marka sahibi, sebep olduğu zarardan dolayı marka sahibine tazminat ödemiş olan kişi tarafından piyasaya sürülmüş ürünleri kullanan kişilere karşı, "Marka Hakkına Tecavüz Durumları" başlıklı 8. kısımda yer alan davaları açamaz.

556 sayılı KHK m. 70, marka hakkına tecavüzden doğan özel hukuka ilişkin taleplerde, zamanaşımı süresi için, Borçlar Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin hükümlerinin uygulanacağını belirtmektedir.

556 sayılı KHK m. 71 uyarınca, KHK'da öngörülen davalarda görevli mahkeme ihtisas mahkemeleridir. Enstitünün KHK hükümlerine göre aldığı bütün kararlara karşı açılacak davalarda ve Enstitünün kararlarından zarar gören üçüncü kişilerin Enstitü aleyhine açacakları davalarda görevli ve yetkili mahkeme, Ankara ihtisas mahkemeleridir.

556 sayılı KHK m. 72, dava sonucunda haklı çıkan tarafın, haklı bir sebebin veya menfaatinin bulunması halinde, masrafları karşı tarafta ait olmak üzere kesinleşmiş kararın günlük gazete veya benzeri vasıtalarla tamamen veya özet olarak ilan edilmesini talep etme hakkına sahip olduğunu ifade etmektedir.

İlanın şekli ve kapsamı kararda tespit edilecektir. İlan hakkı, kararın kesinleşmesinden sonra üç ay içinde talep edilmezse düşecektir.

Sonuç

556 sayılı KHK m. 61 vd. marka hakkına tecavüze ilişkin hükümleri düzenlemektedir. Marka hakkı tecavüze uğrayan marka sahibinin Mahkeme'ye başvurması mümkündür. Marka hakkına tecavüzden doğan özel hukuka ilişkin taleplerde, Borçlar Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin hükümleri geçerli olup, 556 sayılı KHK'da öngörülen davalarda görevli mahkeme ihtisas mahkemeleridir.

Markanın Koruma Süresi ve Marka Tescilinin Yenilenmesi*

Av. Ceyda Büyükorall

556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (“556 Sayılı KHK”) ile sağlanan marka koruması tescil yoluyla elde edilir.

Marka Tescilinden Doğan Hakların Kapsamı

Marka tescilinden doğan hakların kapsamı 556 sayılı KHK m. 9’da düzenlenmiştir. MADDE 9 - Aşağıda belirtilen hallerde, marka sahibinin, izni alınmadan markasının kullanılmasının önlenmesini talep etme yetkisi vardır: Anılan madde uyarınca marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka sahibine ait olup, marka sahibi, aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep edebilir:

- a) Markanın tescil kapsamına giren aynı mal ve/veya hizmetlerle ilgili olarak, tescilli marka ile aynı olan herhangi bir işaretin kullanılması.
- b) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsadığı mal ve/veya hizmetlerin aynı veya benzeri mal ve/veya hizmetleri kapsayan ve bu nedenle halk tarafından, işaret ile tescilli marka arasında ilişkilendirilme ihtimali de dahil, karıştırılma ihtimali bulunan herhangi bir işaretin kullanılması.
- c) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsamına giren mal ve/veya hizmetlerle benzer olmayan, ancak Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle tescilli markanın itibarından dolayı haksız bir yarar elde edecek veya tescilli markanın itibarına zarar verecek veya tescilli markanın ayırt edici karakterini zedeleyecek nitelikteki herhangi bir işaretin kullanılması.

İlgili hüküm uyarınca aşağıda belirtilen durumlar yasaklanabilir:

- a) İşaretin mal veya ambalajı üzerine konulması.

* Nisan 2012 tarihli Makale

- b) İşareti taşıyan malın piyasaya sürülmesi veya bu amaçla stoklanması, teslim edilebileceğinin teklif edilmesi veya o işaret altında hizmetlerin sunulması veya sağlanması.
- c) İşareti taşıyan malın gümrük bölgesine girmesi, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması.
- d) İşaretin, teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarında kullanılması.
- e) İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bir bağlantısı olmaması koşuluyla, işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde, alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimlerde kullanılması.

Tescilli Markanın Koruma Süresi

556 sayılı KHK m. 40 uyarınca tescilli markanın koruma süresi başvuru tarihinden itibaren on yıldır. Bu süre, onar yıllık dönemler halinde yenilenir.

Marka Tescilinin Yenilenmesi

Koruma süresi sona eren marka, sahibinin veya onun yetkili kıldığı vekilin talebi ve 556 Sayılı KHK'nin Uygulanmasına Dair Yönetmelik'te ("Yönetmelik") öngörülen yenileme ücretinin ödenmesi koşuluyla yenilenir.

Yönetmelik'te ayrıca yenileme başvurusu için gerekli belgeler belirtilmiştir. Yönetmelik m.17 gereği yenileme talebinin kaydı için aşağıdaki belgelerin verilmesi zorunludur;

- a) Talep dilekçesi,
- b) Yenileme ücretinin ödendiğini gösterir belge, Talep vekil aracılığıyla yapılmışsa vekâletname veya vekilin talep sahibi kişiden önceden alıp Enstitüye vermiş olduğu vekâletnameye atıf.
- c) Bir yenileme talebinde sadece tek bir markanın yenilenmesi talep edilebilir.

Makul nedenlerle şüpheye düşülmesi durumunda Enstitü, yenileme talebine ilişkin olarak, başvuru sahibinden gerektiğinde noter tasdikli de dahil her türlü delilin ibrazını isteyebilir.

Enstitü, tescil süresinin dolmakta olduğunu, sürenin bitiminden önce ve Yönetmelik'te öngörülen süre içinde, marka hakkı sahibine haber verir. Ancak, Enstitünün bu bilgiyi vermemiş olması, Enstitüye herhangi bir sorumluluk getirmez.

Yenileme talebinin yapılması ve yenileme ücretinin ödenmesi, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden önceki altı ay içinde gerçekleştirilir. Bu sürenin kaçırılması durumunda, yenileme talebi, ek bir ücretin ödenmesi koşuluyla, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden itibaren altı aylık süre uzatımı içinde de yapılabilir.

Yenileme süresi mevcut tescilin sona erdiği gün başlar. Yenileme sicile kayıt edilir ve yayınlanır.

Koruma süresinin bitiminden itibaren altı aylık süre içerisinde yenilenmeyen markalar hükümsüz sayılır.

Marka Hakkının Sona Ermesi

556 sayılı KHK m. 45, koruma süresinin dolması ve markanın süresi içinde yenilenmemesi halinde marka hakkının sona ereceğini belirtir. Marka hakkının sona ermesi, sona erme sebebinin gerçekleşmiş olduğu andan itibaren hüküm ifade eder. Marka hakkının sona erdiği hususu ilgili bültende yayınlanır.

Sonuç

556 sayılı KHK ile sağlanan marka koruması tescil yoluyla elde edilir. Tescilli markanın koruma süresi başvuru tarihinden itibaren on yıldır. Bu süre, onar yıllık dönemler halinde yenilenir.

Yenileme başvurusu için gerekli belgeler Yönetmelik'te belirtilmiştir. Yenileme talebinin yapılması ve yenileme ücretinin ödenmesi, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden önceki altı ay içinde gerçekleştirilir. Bu sürenin kaçırılması durumunda, yenileme talebi, ek bir ücretin ödenmesi koşuluyla, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden itibaren altı aylık süre uzatımı içinde de yapılabilir.

Koruma süresinin bitiminden itibaren altı aylık süre içerisinde yenilenmeyen markalar hükümsüz sayılır.

MUHTELİF

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikler*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Resmi Gazete’de 3 Temmuz 2012 tarihinde yayımlanan Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik (“Yönetmelik”) ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği’nde (“Uygulama Yönetmeliği”) bazı değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu yeni düzenleme ile irtibat bürolarının kuruluşu ve işleyişi hakkındaki hükümler ile kuruluş için müracaatta aranacak belgeler kapsamlı bir şekilde değişmiştir. Ayrıca yönetmeliğin uygulamasında Hazine Müsteşarlığı devre dışı bırakılmış, dolayısıyla ilgili Devlet Bakanlığının söz konusu yönetmeliği yürütme yetkisi sona ermiş ve bu yetki Ekonomi Bakanlığı’na geçmiştir.

İrtibat Bürosunun Kuruluşu İle İlgili Değişiklikler

Yönetmeliğin irtibat bürolarının kuruluşu hakkında getirdiği en büyük değişiklik artık irtibat bürosu açabilmek için gerekli olan izni vermeye ve bu izinlerin sürelerinin uzatılmasına Hazine Müsteşarlığı’nın yerine Ekonomi Bakanlığı’nın yetkili olmasıdır. Ayrıca, yönetmelik yabancı ülke kanunlarına göre yeni kurulup da Türkiye’de irtibat bürosu açmak isteyen şirketler için bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemeye göre, bu tür şirketler için, Bakanlık şirketin faaliyet konusu, şirketin sermayesi ve istihdam edilen personel sayısı gibi unsurları değerlendirerek faaliyet izninin verilmesi için şirketin kuruluşundan itibaren en az bir yıllık sürenin geçmesi gerektiğini öngörebilir.

Ayrıca kuruluş ve süre uzatımına ilişkin başvuruların değerlendirilme sürelerine dair de bir değişiklik olmuştur. Artık başvurular, iste-

* Temmuz 2012 tarihli Makale

nilen bilgi/belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde sonuçlandırılır.

Yabancı şirketlerin, para ve sermaye piyasaları, sigortacılık gibi özel mevzuatı bulunan finansal alanlarda faaliyette bulunmak amacıyla irtibat bürosu açma talepleri, ilgili özel mevzuat çerçevesinde yetkili kılınan kurum veya kuruluşlarca değerlendirilmesi kuralı yeni düzenleme ile değiştirilmemiştir. Ancak yapılan yeni ekleme ile Bakanlık'ın, gerekli görmesi durumunda, faaliyet göstermek için izin, lisans veya benzeri yetkiler alınması gereken diğer sektörlerde yabancı şirketlerin irtibat bürosu açma taleplerini, söz konusu izin veya lisansı veren kurum ya da kuruluşların görüşlerini alarak sonuçlandırabileceği düzenlenmiştir.

Müracaatta Aranacak Belgeler İle İlgili Değişiklikler

İrtibat bürosu kurmak için Ekonomi Bakanlığı'na müracaatta aranacak belgelerde de bazı eklemeler olmuştur. 7. Maddede sayılan belgelerin yanı sıra, yönetmeliğin ekinde bulunan başvuru formu, irtibat bürosu tarafından yürütülecek işlerin kapsamını ve büronun ticari faaliyet yürütemeyeceğine ilişkin taahhüdü içeren beyanname ve beyannameyi imzalayan yabancı şirket yetkilisinin imza yetkisini gösterir belge müracaat için gerekli olan belgeler arasında sayılmıştır.

İrtibat Bürolarının İşleyişi Hakkındaki Hükümlerdeki Değişiklikler

Uygulama Yönetmeliği'nde değişiklik yapılmadan önce irtibat bürolarına en fazla 3 yıl için faaliyet izni veriliyordu ve irtibat bürolarının süre uzatımında geçmiş yıl faaliyetleri ile geleceğe yönelik plan ve hedefleri dikkate alınarak her defasında azami 3 yıl olmak üzere süre uzatılıyordu. İrtibat büroları faaliyet iznini alabilmek için ilk başvuruda azami 3 yıl süre ile beyan edilen faaliyet kapsamında izin verilmesi kuralı değişmemiştir. Ancak artık sürenin uzatılıp uzatılmayacağına, eğer uzatılacaksa ne kadar süre ile uzatılacağına irtibat bürolarının yürüteceği faaliyetin niteliğine göre karar verilecektir. Yönetmelik'e göre pazar araştırması veya yabancı şirketin ürünlerinin ya da hizmetlerinin tanıtımını yapmak üzere izin alan irtibat bürolarının faaliyet izni uzatılmayacaktır. Bunun dışında, Yönetmelik, faaliyetin niteliğini dü-

zenleyen 5 ayrı kategori öngörmektedir ve bu kategorilere göre izin uzatma süresi 5 veya 10 yıl olarak değişir. (i) Temsil ve ağırlama (Yabancı şirketin sektörel kuruluşlar nezdinde ve ilgili organizasyonlarda temsil edilmesi, yabancı şirket yetkililerinin Türkiye'deki iş temaslarının koordinasyonu ve organizasyonu, bu kişilerin ofis kullanım ihtiyaçlarının karşılanması), (ii) Türkiye'deki tedarikçilerin kalite ve standart açısından kontrolü, denetimi ve tedarikçi temini (Yabancı şirket adına üretim yaptırılan firmaların, yabancı şirketin kalite standartları çerçevesinde denetlenmesi, yabancı şirketin ürün ve üretici taleplerinin temini), (iii) teknik destek sağlanması (Distribütörlere yönelik eğitim veya teknik destek sağlanması, tedarikçi üreticilere kalite standartlarını arttırmaları yönünde destek hizmeti sunulması) ve (iv) haberleşme ve bilgi aktarımı (Türkiye ile iş ilişkisi içinde bulunan yabancı şirkete iletilmek üzere piyasadaki gelişmeler, tüketici eğilimleri, rakip firmaların ve distribütörlerin satış durumları, distribütör firmanın performansı vb. konulara ilişkin bilgilerin toplanması ve aktarılması) gibi alanlarda faaliyet gösteren irtibat bürolarının faaliyet izinleri 5 seneliğine uzatılabilir. Bölgesel yönetim merkezi olarak (Yabancı şirketin, diğer ülkelerdeki birimlerine yönelik olarak; yatırım ve yönetim stratejilerinin oluşturulması, planlama, tanıtım, satış, satış sonrası hizmetler, marka yönetimi, finansal yönetim, teknik destek, AR-GE, dış tedarik, yeni geliştirilen ürünlerin test edilmesi, laboratuvar hizmetleri, araştırma ve analiz, çalışanların eğitimi gibi faaliyetlere ilişkin koordinasyon ve yönetim hizmeti sağlanması) faaliyet gösteren irtibat bürolarının faaliyet izinleri ise 10 seneliğine uzatılabilir.

Öte yandan, yürütülen faaliyetin niteliği faaliyet süresinin uzatılmasına izin verilmesi için tek başına değerlendirmeye alınacak bir unsur değildir. Süre uzatma başvuruları Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'ne yapılır. Müdürlük yürütülecek olan faaliyetin yanı sıra, büronun geçmiş yıl faaliyetleri, yabancı şirketin Türkiye'de geleceğe yönelik iş planı ve hedefleri, mevcut ve öngörülen harcama tutarı ile istihdam edilen personel sayısı çerçevesinde değerlendirerek süre uzatma talebini sonuçlandırabilir.

İrtibat büroları adres, büro yetkilisi/yetkilileri veya yabancı şirketin unvan değişikliği söz konusu olduğu durumlarda, değişikliğin gerçekleşmesinden itibaren en geç 1 ay içinde, yeni adresi gösterir kira sözleşmesi, yeni atanan kişiye ilişkin yetki belgesi ya da yabancı şirkete

tin unvan değişikliğine ilişkin belge/belgeleri Genel Müdürlüğe bildireceklerdir.

Yönetmelik, Bakanlığa, irtibat bürolarının faaliyetlerini mevzuata ve izinlerinde belirtilen faaliyet konusuna uygun bir şekilde yürütüp yürütmediklerini denetleme yetkisi vermiştir. Bu denetleme resen veya ilgili kurum ve kuruluşların yazılı bildirimleri üzerine yapılabilir. Yapılan denetim sonucunda, izin kapsamı dışında faaliyet gösterdikleri tespit edilen bürolara, fiilen yürütülen faaliyet için izin başvurusu yapmalarından itibaren otuz günlük bir süre verilir. Bu süre, haklı gerekçelerin varlığı halinde en fazla otuz gün daha uzatılabilir. Verilen süre sonunda başvuruda bulunmayan büroların faaliyet izni iptal edilir. Denetim sonucunda ticari faaliyet yürüttüğü tespit edilen büroların ise faaliyet izni iptal edilerek ilgili mercilere bildirilir.

Sonuç

Yönetmelik ile irtibat bürolarının kuruluşu ve işleyişi hakkındaki hükümler ile kuruluş için müracaatta aranacak belgeler kapsamlı bir şekilde değişmiş, Hazine Müsteşarlığı'nın yerini Ekonomi Bakanlığı almıştır. Faaliyet izinlerini uzatmak isteyen irtibat büroları hakkında artık Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü büroların faaliyet alanlarını göz önünde bulundurarak süreyi uzatıp uzatmayacağına dair karar verecektir. Ayrıca Bakanlığa irtibat bürolarının faaliyetlerini mevzuata ve izinlerinde belirtilen faaliyete uygun bir şekilde yürütüp yürütmediğini kontrol etme yetkisi verilmiştir.

Mesleki Sorumluluk Sigortası*

Av. Begüm Taner Huntürk

Giriş

Mesleki Sorumluluk Sigortaları (“MSS”) avukat, muhasebeci, mali müşavir, eczacı, doktor, mühendis gibi mesleklerin icrası sırasındaki yetersiz ve hatalı işlemler sonucunda, üçüncü kişilere verilecek zararların tazmini için kullanılan bir sigorta türüdür. Çoğunlukla mesleki bir oda, birlik veya derneğe üye olan meslekler için uygulanması söz konusu olan bu sigorta türünün Avrupa Birliği uygulamaları kapsamında, yasal düzenlemeler ile zorunlu hale getirilmesi beklenmektedir. 16 Mart 2006 tarih, 26110 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Hakkında Tebliğ (“Tebliğ”) yürürlüktedir.

MSS, ülkemizde uygulanan sorumluluk sigortaları içerisinde yer alır.

MSS Kapsamı

MSS’nda sigortacının sigortalısı genellikle hizmet sektöründe faaliyet gösteren kişiler olup, sigortacı bu kişilerin müşterilerine verebilecekleri zarar taleplerini teminat altına almaktadır. Sigortacı sigortalısının mesleki faaliyeti sonucunda ortaya çıkabilecek maddi ve bedeni zarar karşısında üçüncü şahıs mağduriyetini gidermektedir. MSS ile sınırları belirtilen mesleki faaliyetin ifası sırasında aşağıdaki zararlar teminat altına alınmaktadır.

- Sözleşme süresi içinde meydana gelen olay sonucu doğan ve tazmini sözleşme süresi içinde veya sonradan talep edilebilen zararlar,
- Sözleşme yapılmadan önce veya sözleşme yürürlükteyken meydana gelen bir olay nedeniyle sadece sözleşme süresi içinde sigortalıya karşı doğabilecek taleplere karşı sözleşmede belirtilen miktara kadar verilen teminatlar.

* Ocak 2012 tarihli Makale

MSS Teminatı Dışında Kalan Haller

MSS teminatı yukarıda belirtildiği şekilde olmakla birlikte, Tebliğ'de teminat dışı kalan haller ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Buna göre, aşağıdaki haller teminat dışında kalmaktadır.

- Sigortalının poliçede belirlenmiş ve sınırları hukuk ve etik kuralları ile tespit edilen mesleki faaliyeti dışındaki faaliyetlerinden kaynaklanan tazminat talepleri,
- Sigortalı tarafından mesleki faaliyet sırasında kasten ifa olunan her tür olay veya davranışlar,
- Poliçede belirtilen mesleki faaliyetin ifası sırasında sigortalı veya çalıştırdığı kişiler tarafından alkol, uyuşturucu veya narkotik madde kullanılması sonucunda meydana gelen olaylar.

Tebliğde teminat dışı kalan haller, tazminat talepleri ve ödemeler ayrı ayrı düzenlenmiştir. Ancak, bunların aksinin taraflar arasında bir sözleşme ile düzenlenerek sigorta kapsamına alınabileceği belirtilmiştir.

Buna göre, aksi sözleşme ile kararlaştırılmadığı takdirde teminat dışı kalan haller aşağıdadır.

- Herhangi bir bilgisayar esaslı veya elektronik ortamda saklanabilir yazılı, basılmış veya çoğaltılmış belge kaybı veya sigortalının gözetim ve kontrolüne bırakılmış bilgi ve malzeme kaybı,
- T.C. mahkemeleri haricinde bir mahkemede açılan tazminat davaları ve tahkim,
- Her türlü haksız rekabet.

Aksi sözleşme ile kararlaştırılmamış ise teminat dışında kalan tazminat talepleri aşağıda sayılmıştır.

- Her tür fikri mülkiyet hak ihlallerinden kaynaklanan tazminat talepleri,
- Sigortalının mesleki faaliyeti sırasında anne, baba, kardeş, eş ve çocuklarına karşı sorumluluğundan doğan tazminat talepleri,
- Her türlü çevre kirliliğinden doğan sorumluluklar nedeniyle yapılan tazminat talepleri,

- Niteliği ne olursa olsun, i)herhangi bir nükleer yakıt veya bu yakıtın yanması sonucu oluşan nükleer atıktan kaynaklanan kirlilikten; ii)radyoaktif, zehirli, patlayıcı, nükleer bileşimlerin veya parçalardan, iii)Maddede tanımlanan kimyasal maddelerin varlığı, üretimi, işlenmesi, satışı, dağıtımı, depolanması, bırakılması veya kullanılmasından doğan her türlü hastalıktan kaynaklanan tazminat talepleri,
- Bir sözleşmenin ifasına veya özel bir sözleşmeye dayanıp sigortalının yasal sorumluluk ölçüsünü aşan talepler,
- Manevi tazminat talepleri.

Aksi sözleşmede yoksa aşağıda yer alan ödemeler teminat dışında kalmaktadır.

- İdari ve adli para cezaları dahil her türlü ceza ve cezai şartlar,
- Sigortalının iflasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek zararlar,
- Sigortalı aleyhine cezai takibat yapılması halinde, bu takibattan kaynaklanan masraflar.

MSS'nda Sigorta Ettiren ve Sigortalının Yükümlülükleri

Sigortalı ve Sigorta Ettirenin yükümlülükleri aşağıda sayılmaktadır.

- Rizikonun gerçekleştiğini öğrenmesinden itibaren beş gün içinde sigortacıya ihbar etmek,
- Sigorta sözleşmesi yokmuş gibi gerekli önlemleri almak ve bu amaçla sigortacı tarafından verilen makul talimatlara uymak,
- Sigortacının talebi üzerine olayın meydana gelişi, zararın gerçekleşmesi, tazminat yükümlülüğü, miktarı ile rücu hakkının kullanılmasına elverişli bilgi ve belgeleri vermek,
- Zarardan dolayı aleyhine hukuki veya cezai takibat başlatıldığı takdirde durumdan derhal sigortacıyı haberdar etmek,
- Sigorta konusu ile ilgili başka sigorta sözleşmesi varsa sigortacıya bildirmek,

Tazminatın Ödenmesi

Sigortacı talep edilen tazminat ve giderleri, hak sahibinin tazminata konu olay ve zarara ilişkin tespit tutanağı veya bilirkişi raporu ve poliçe ekinde yer alan gerekli diğer belgeleri eksiksiz olarak şirket merkez veya kuruluşlarına iletmesinden itibaren on beş iş günü içinde öder.

Değişiklikler

Sözleşmenin devamı sırasında sigortacının izni olmadan rizikoya etki edici nitelikte değişiklik yapılması halinde sigorta ettiren veya sigortalı durumu sekiz gün içerisinde sigortacıya bildirmekle yükümlüdür. Durumun sigortacı tarafından öğrenilmesinden sonra sigortacının, sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren hallerde sözleşmeyi feshetme veya prim farkı talep ederek sözleşmeyi yürürlükte tutma hakkı vardır.

Değişiklik, rizikoyu hafifletici veya daha az prim uygulamasını gerektirir nitelikte ise sigortacı bu değişikliğin yapıldığı tarihten sözleşmenin sona ermesine kadar geçen süre için hesap edilecek prim farkını sigorta ettirene geri verir.

Tebliğ ve İhbarlar

Sigortalı veya sigorta ettiren tarafından bildirimler sigorta şirketinin merkezi veya sözleşmeye aracılık eden acenteye yapılır.

Sigortacının bildirimleri de sigortalıya karşı yapılacaksa sigortalının, sigorta ettirene karşı yapılacaksa sigorta ettirenin son bildirilen adresine noter veya iadeli taahhütlü mektupla yapılır.

Güvenli elektronik imza kullanılarak elektronik ortamda yapılan ve diğer tarafa ulaştığı kanıtlanabilen bildirimler de geçerli sayılır.

Mesleki Faaliyete Son Verilmesi

Poliçeye konu mesleki faaliyete son verilmesi halinde sigorta sözleşmesi sona erer ve işlemeyen günlere ait primler sigorta ettirene iade edilir.

Ticari ve Mesleki Sırların Saklı Tutulması

Sigortacı ve sigortacı adına hareket edenler bu sözleşmenin yapılması dolayısıyla sigortalıya ve sigorta ettirene ilişkin öğrendikleri mesleki sırların saklı tutulmamasından doğan zararlardan sorumludurlar.

Yetkili Mahkeme

Sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar nedeniyle sigortacı aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, sigorta şirketinin merkezinin veya sözleşmeye aracılık eden acentenin ikametgahının bulunduğu yer mahkemesidir.

Zamanaşımı

Sigorta sözleşmesinden doğan talepler iki yılda zamanaşımına uğrar.

Klozlar ve Özel Şartlar

Genel şartların eki olan klozlar, genel şartlara göre daha özel düzenlemeler içerebileceği gibi, taraflar sigorta ettiren ve sigortalının aleyhine olmamak koşulu ile özel şartlar kararlaştırabilirler.

Sonuç

Kişilerin mesleki faaliyetleri sırasında arzu etmedikleri sonuçlarla karşılaşarak ekonomik durumlarında kayba uğramamaları açısından, risklere karşı koruyucu önlem olarak MSS yaptırımlarında fayda görülmektedir. Diğer yandan günümüzde kurumsal yapılanmaların artması sebebiyle organizasyon yapısı içerisinde MSS'nin uygulanabileceği mesleklerin bulunması halinde Şirketlerin de ilgili kişiyi MSS ile sigorta ettirmeleri yerinde olacaktır. Böylece diğer sorumluluk sigortalı ile birlikte MSS'nin da uygulanması halinde, kurum açısından da risk ve kayıplar en aza indirgenmiş olacaktır.

Tüzel Kişilerin Tabiyeti*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Türk hukukunda, tüzel kişilerin tabiyetine ilişkin kesin bir tanım yapılmamış veya kriterler düzenlenmemiştir. Fakat, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") ilgili hükümlerinden faydalanarak bir sonuca varmak mümkündür.

Anonim şirketlere ilişkin TTK m. 421, esas sözleşmenin değiştirilmesi için gereken oyçoğunluğu hususunu, "*Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunmayan oyların çoğunluğu ile alınır.*" şeklinde ele alır. Aynı maddede, şirketin merkezinin yurtdışına taşınmasına ilişkin kararların da sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliği ile alındığı belirtilmektedir. Söz konusu madde gösterir ki; Türk hukukunda dolaylı olarak 'şirketin tabiyeti' kavramı düzenlenmektedir.

Açık bir tanım mevcut olmasa da, TTK m. 40'ta belirtildiği üzere şirket merkezinin bulunduğu yer, yerli ve yabancı şirketler arasındaki ayırt edici özelliği ortaya koymaktadır. TTK m. 40 uyarınca; "*Merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur.*" , bununla birlikte "*Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret ünvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunur.*"

Bankacılık Kanunu ile Düzenlenen Tüzel Kişilerin Tabiyeti

01.11.2005 tarihli ve 25983 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayınlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, Türkiye'de kurulan şirketler ile yurtdışında kurulan şirketlerin farklılık gösteren özelliklerini belirtmektedir. Bankacılık Kanunu'nun 6. maddesi kuruluş veya Türkiye'de

* Ekim 2012 tarihli Makale

şube ve temsilcilik açma iznini “Türkiye’de bir bankanın kurulmasına veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye’deki ilk şubesinin açılmasına, bu Kanunda öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun (“Kurul”) en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararlar ile izin verilir.” şeklinde ele alır. Yurtdışında kurulan bankaların Türkiye temsilcilik açabilmesi ise 6. maddenin 4. fıkrasında şu şekilde belirtilmiştir; “Yurt dışında kurulu bankalar, mevduat veya katılım fonu kabul etmemek ve Kurulca belirlenecek esaslara göre faaliyet göstermek kaydıyla, Kurulun izni ile Türkiye’de temsilcilik açabilirler.”

Bankacılık Kanunu’nun 7. madde ise Türkiye’de kurulacak bir bankanın kuruluş şartlarını listelemektedir. Bununla birlikte, 9. madde de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde merkezi yurtdışında bulunan bankaların gerekli izni alarak Türkiye’de şube açma şartlarını sıralamaktadır. Madde hükmüne göre;

“Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde gerekli izni alarak Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösterecek yurt dışında kurulu bir bankanın;

- a) Merkezinin bulunduğu ülkede esas faaliyetlerinde yasaklanmanın bulunmamış olması,*
- b) Merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim mercisinin Türkiye’de faaliyet göstermesine ilişkin olumsuz görüşünün bulunmaması,*
- c) Ödenmiş sermayesinin Türkiye’ye tahsis edilen kısmının 7 nci maddede belirtilen miktardan az olmaması,*
- d) Müdürler Kurulu üyelerinin, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen şartları ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olmaları,*
- e) İzin kapsamındaki faaliyet konularına ait iş planlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi,*
- f) Dahil olduğu grubun ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması şarttır.”*

Maden Kanunu ile Düzenlenen Tüzel Kişilerin Tabiyeti

15.06.1985 tarihli ve 18785 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3213 sayılı Maden Kanunu, maden işletme hakkının Türk vatandaşlarına münhasır olduğunu ve Türk hukukuna göre kurulan şirketlerin söz konusu ayrıcalığa sahip olduğunu belirtmektedir. Maden Kanunu m. 6 uyarınca; *“Maden hakları, medeni hakları kullanmaya ehil T.C vatandaşlarına, madencilik yapabileceği statüsünde yazılı Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ve idarelerine verilir.”*

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ile Düzenlenen Tüzel Kişilerin Tabiyeti

17.06.2003 tarihli ve 25141 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, yabancı ülkelerin hukukuna göre kurulan tüzel kişileri yabancı yatırımcı olarak belirtmektedir. Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun 2. maddesi; *“Türkiye’de doğrudan yabancı yatırım yapan, 1) Yabancı ülkelerin vatandaşlığına sahip olan gerçek kişiler ile yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarını, 2) Yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişileri ve uluslar arası kuruluşları”* yabancı yatırımcı olarak tanımlamaktadır.

Sonuç

Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, tüzel kişilerin tabiyetine ilişkin açık bir tanım Türk hukukunda mevcut olmasa da, tüzel kişilerin tabiyetinin belirlenmesine yardımcı olacak düzenlemeleri TTK, Bankacılık Kanunu, Maden Kanunu ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu’nda bulmak mümkündür. İlgili mevzuatlar değerlendirildiğinde de görülmektedir ki Türk hukukundaki yaygın kanı; Türk hukuku kurallarına göre Türkiye’de kurulmuş olan şirketlerin Türk uyruğuna sahip olacağı yönündedir.

Tüm Türk Limanlarına Uygulanacak Tek Bir Yönetmelik*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 31 Ekim 2012 tarihli Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe giren Limanlar Yönetmeliği ("Yönetmelik") her bir liman için ayrı ayrı çıkarılmakta olan tüzük, yönetmelik ve talimatları tek bir Yönetmelikte bütünlüştürmektedir. Bu yönde Aliğa, Ambarlı, Anamur, Ayvalık, Bandırma, Bodrum, Ceyhan, Çanakkale, Dikili, Enez, Fethiye, Gelibolu, Güllük, Hopa, İskenderun, İstanbul, Karadeniz Ereğli, Karasu, Karataş, Kefken, İzmit, Mersin, Rize, Silivri, Şile, Taşucu, Tekirdağ ve Tuzla Liman Yönetmelikleri yürürlükten kaldırılarak, 70 limanda işlemler artık tek bir yönetmelik ile düzenlenmektedir. Yönetmelik, Madde 2(1)'de belirtildiği üzere, iç sularda bulunan liman başkanlıkları hariç olmak üzere liman başkanlıklarının görev, yetki ve sorumlulukları ile tüm denizcilik faaliyetlerine ilişkin olarak gemi, deniz aracı ve kıyı tesisi ilgililerinin liman başkanlığına karşı sorumluluklarını düzenlemektedir.

Kapsam

Yönetmelik, Madde 2(2) uyarınca, aksi belirtilmedikçe, liman idari sahasında faaliyette bulunan tüm gemi ve deniz araçları ile kıyı tesislerine uygulanır. Ayrıca, Yönetmelik yolcu gemileri, gezinti tekneleri ve deniz uçakları için özel hükümler içermektedir. Ancak devlet gemileri, askeri gemiler ve askeri kıyı tesisleri ile kolluk birimlerine ait gemi ve kıyı tesisleri Yönetmelik kapsamı dışında bırakılmıştır.

Amaç

Yönetmelik, liman idari sınırları ve sahası ile demirleme sahalarını tekrar düzenleyerek güncellemektedir. Yeni düzenlemelerle verilen hizmetlerin verimliliği ve trafiğin daha iyi yönetilmesi amaçlanmıştır. Gemilerin ve deniz araçlarının seyir, limana yanaşma ve ayrılma kuraları yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca her türlü yük ve yolcu taşıma yön-

* Ekim 2012 tarihli Makale

temleri, yer ve zamanları kılavuzluk ve römorkörlük hizmetleri çerçevesinde sunulmaktadır. Yönetmelik, limanlarda disiplin ve tedbire büyük önem atfetmektedir. “Disiplin ve Düzen” başlıklı 17 maddeden oluşan beşinci bölümün tamamı limanlarda disiplin ve düzeni sağlamak için getirilen kurallara ayrılmıştır. Ayrıca, Yönetmeliğin diğer bölümlerinde tedbir amaçlı belirli bildirim yükümlülükleri de düzenlenmektedir.

Liman Sahasına Yapılacak Giriş İçin Bildirim Yükümlülüğü

Turizm faaliyetlerinde gezi, spor ve eğlence amaçlı kullanılan 300 Gros Ton (“GT”) altındaki gemi ve deniz araçları ile kabotaj seferi yapan ve kendine tahsisli kıyı tesislerine yanaşan balıkçı tekneleri bildirim yükümlülüğünden muaf tutulmuştur. Ancak bildirim yükümlülükleri hem uluslararası sefer yapan Türk ve yabancı bayraklı gemiler ile deniz araçları için (Madde 9), hem de tehlikeli yük taşıyan Türk ve yabancı gemiler için (Madde 18) ayrı ayrı düzenlenmiştir. Madde 9 uyarınca sözü geçen gemiler ve deniz araçları liman sahasına girmeden en az yirmi dört saat önce, liman sahasına girmesine kadarki seyir süresi yirmi dört saatten az olan gemi ve deniz aracı ilgilileri ise kıyı tesisinden kalkışından hemen sonra, bildirim yapmak zorundadır. Uluslararası sefer yapan ve tehlikeli yük taşıyan gemilerin de aynı süreler zarfında Tehlikeli Yükler Manifestosu Formunu doldurması ve yazılı olarak liman başkanlığına bildirmesi gerekir. Yönetmelik gereği petrol ve türevleri ile diğer zararlı ve tehlikeli maddeleri taşıyan gemilerin, gerekli bildirimleri liman başkanlığına yapması ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde öngörülen mali sorumluluk yükümlülüklerine sahip olması aranmaktadır. Bu hükümlerin ihlali halinde Yönetmelik uygulanacak idari yaptırımları belirtir.

Tehlikeli Maddeler

Yönetmelik tehlikeli madde taşıyan gemileri hem bildirim yükümlülüğü kapsamında hem de kıyı tesislerince uyulacak kurallar ve alınacak tedbirler kapsamında düzenlemiştir. Patlayıcı, parlayıcı, yanıcı ve diğer tehlikeli maddeler için ayrılmış rıhtım, iskele, depo ve antrepolar, kıyı tesisi işletmelerince belirlenecektir. Bu tür maddeleri taşıyan gemilerin yüklenip boşaltılması, bu gemilere mahsus rıhtım ve iskelelerde yapılır. Ayrıca tehlikeli maddeler, iskele veya rıhtımda boşaltıldığı alanda depolanamıyorsa en kısa sürede kıyı tesisinden çıkartılır.

Tehlikeli maddeleri düzenlemekle beraber Yönetmelik Madde 19 da kıyı tesislerince uyulacak kurallar ve alınacak tedbirleri düzenleyerek yeknesak bir örgütlenme ve tedbir sistemi kurmayı amaçlar. Bu madde kapsamında dökme akaryakıt yükleme ve boşaltmaya yönelik tesisat ve teçhizat ve acil tahliye planı gibi tedbir unsurlar yer alır.

Gemi Yanaşma ve Demirleme Kuralları

Gemi yanaşma ve demirleme kuralları geliş bildirimini yapmakla yükümlü olan gemi ve deniz araçları için ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Madde 10(1) uyarınca söz konusu gemiler ve deniz araçları ordino almadan yanaşma, bağlama veya demirleme işlemi yapamaz. Genel beyannamede belirtilen tahmini varış zamanına yirmi dört saatten fazla olan gemi ve deniz araçları için bu süre zarfında ordino düzenlenmez. Madde 10(2) sürekli yanaşma veya demirleme işlemi yapan veya muhtelif hizmetler sağlayan gemi ve deniz araçlarını bir liste halinde bu yükümlülüğten muaf tutmuştur. Yanaşma yerlerinin dolu olması halinde gemi ve deniz araçlarının uyması gereken kurallar düzenlenerek yeknesak bir örgütlenme ve düzen oluşturabilmek için muhtelif durumlar göz önünde bulundurulmuştur.

Kılavuzluk ve Römorkörlük Hizmetleri

Yönetmelik madde 13, belirli gemi ve deniz araçlarına kılavuz kaptan bulundurmayı zorunlu kılmaktadır. Buna göre kıyı tesislerine yanaşacak veya bu tesislerden ayrılacak, 500 GT ve üstü tanker ve her türlü tehlikeli madde taşıyan gemi ve deniz araçları ile 1000 GT ve üzerindeki Türk Bayraklı gemi ve deniz araçları, 500 GT ve üzerindeki yabancı bayraklı gemi ve deniz araçları ile 1000 GT ve üzerindeki yabancı bayraklı ticari ve özel yatlar kılavuz kaptan almak zorundadır. Yabancı bayraklı tüm askeri gemiler, askeri olmayan kıyı tesislerine giriş ve bu tesislerden çıkışlarında kılavuz kaptan almak zorundadır.

İstanbul ve İzmit Liman Başkanlıklarına Özel Hükümler

Yönetmelik madde 41 ile İstanbul Liman Başkanlığını ziyaret edecek yabancı ve Türk askeri gemiler için özel hükümler getirir. Yönetmelik yolcu gemilerinin de izin almak koşuluyla Dolmabahçe'ye demirleyebileceğini öngörür. Anadolu ve Avrupa yakaları arasında yapı-

lacak tehlikeli madde taşıma şekli için özel düzenlemelerle emniyetin arttırılması amaçlanmıştır. İstanbul ve İzmit Liman Başkanlıklarına hava çekimi açısından sınırlamalar getirilmiştir. İstanbul Boğazı için hava çekimi elli sekiz metre ve daha fazla olan gemi ve deniz araçlarının geçiş yapması yasaklanmıştır. Hava çekimi elli dört metre ile elli sekiz metre arasında olan gemi ve deniz araçları ise liman başkanlığının gerekli gördüğü sayıda ve güçte römorkörün eşlik etmesi şartıyla boğaz geçişi yapabilecektir. Aynı şekilde bir hüküm farklı hava çekimi değerleriyle İzmit Liman Başkanlığı için de öngörülmüştür. Bu iki büyük liman başkanlıklarının trafik güvenliği için görüş mesafesinin azalması durumu da Yönetmelik'te ayrıca düzenlenmektedir.

Liman Başkanlığı'nın Yetkilileri

Yönetmelik madde 8 uyarınca, liman idari sahasında seyreden, kıyı tesisinde bulunan veya demirde bekleyen gemi ve deniz aracı ile kıyı tesisi ilgilileri ve diğer ilgililer; bu Yönetmelik ile ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri çerçevesinde seyir, can, mal, çevre güvenliği ve emniyetine yönelik olarak liman başkanlığınca verilen talimatlara uymakla yükümlüdürler. Yönetmelik ile tarafından düzenlenemeyen emniyet ve tedbir için oluşabilecek boşluğu doldurmak için liman idaresine yetki verilmiştir. Kıyı tesisi işletmecisi, Yönetmelik ve mevzuat hükümleri kapsamında olan liman başkanlığı direktiflerine tabidir. Bunun yanında acil durumlarda kılavuzluk ve römorkörcülük teşkilatları da liman başkanlığının talimatlarını uygular. Yönetmelik her ne kadar yeknesak kurallar getirmiş olsa da özellikle can, mal, çevre ve emniyete yönelik olarak ortaya çıkabilecek durumlarda liman başkanlığına yetkiler tanımaktadır. Bunun yanında liman sahası içinde şamandıralama, dalış, deniz dibi ve sualtı çalışmaları, deniz dibi tarama ve benzeri faaliyetler öncesinde liman başkanlığından izin alınması gereken faaliyetler olarak Yönetmelik Madde 22'de "Liman Başkanlığının İznine Tabi Diğer Hususlar" başlığı altında düzenlenir. Madde 38 uyarınca liman başkanlığının limanda denetim yetki ve yükümlülüğü mevcuttur. Başka bir yetki Madde 10(1) kapsamında, LPG, LNG ile yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı yük taşıyan tankerlerin gece kıyı tesislerine yanaşıp ayrılmalarına ilişkin liman başkanlığı tarafından izin verilmesi şeklinde düzenlenmiştir.

Sonuç

Söz konusu liman yönetmeliği Türkiye limanları arasında rekabet, verimlilik ve emniyet gerekliliği açısından belirli bir denge sağlamayı amaçlamakta ve yeknesaklaşmayı desteklemektedir. Yönetmelik ile limanların inisiyatif alma, kendini yenileme, yatırım yapma ve verimliliği artırma çabalarının devamının amaçlandığı görölmektedir. Yönetmeliğin yeknesak düzenleme kapsamında getirdiği genel kurallar ve yerel liman başkanlıklarına tanınan sınırlı hareket alanları sayesinde limanlarda şeffaflığın ve verimliliğin artması ve böylece deniz ticaretinin hacminin artışına katkısı olacağı düşünölmektedir.

Bireysel Emeklilik Şirket ve Fonları Kuruluşu*

Av. Revan Sunol

Genel

Bireysel emeklilik sistemi temel olarak 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu (“Kanun”), 8 Ocak 2008 tarihli ve 26750 sayılı Resmi Gazete’de ilan edilen Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esaslarına ilişkin Yönetmelik (“Yönetmelik”) ile 28 Şubat 2002 tarihli ve 24681 sayılı Emeklilik ve Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine ilişkin Esaslar hakkında Yönetmelik (“Fon Yönetmeliği”) ile düzenlenmiştir.

Bireysel emeklilik şirketi (“Şirket”), Hazine Müsteşarlığı (“Müsteşarlık”) ve Sermaye Piyasası Kurulu’ndan (“Kurul”) gerekli izinleri alarak faaliyete geçer ve bir fon kurarak katılımcılar ile akdedilecek emeklilik sözleşmeleri çerçevesinde katılma payı tahsil eder. Şirket tarafından tahsil edilen katkı payları, varsa kesintiler yapıldıktan sonra emeklilik yatırım fonlarında (“Fon”) değerlendirilir. Fon, katılımcılardan emeklilik sözleşmesi çerçevesinde alınan ve katılımcılar adına bireysel emeklilik hesaplarında izlenen katkıların, işletilmesi amacıyla oluşan malvarlığıdır.

Şirket’in bireysel emekliliğin yanında, hayat sigortası ve kaza sigortası branşlarında da faaliyet ruhsatı alması mümkündür. Şirket’in emeklilik branşı dışında başka bir branşta da faaliyet göstermesi halinde her bir branşa ait hesaplar ayrı tutulur.

Kuruluş İzni

Şirketin kuruluş izni için başvuru Müsteşarlığa yapılır, izin Başkanlık tarafından verilir. Kurulacak olan Şirketin:

- Anonim şirket olması,
- Hisse senetlerinin tamamının nakit karşılığı çıkarılması ve nama yazılı olması,

* Kasım 2012 tarihli Makale

- Kurucularının ve tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip kişilerin aşağıdaki şartları taşımaları,
 - Tasfiyeye tabi tutulan bankerler, bankalar, sigorta şirketleri ile para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren diğer kurumlarda doğrudan ve dolaylı yüzde on veya daha fazla bir oranda pay sahibi olmaması,
 - İlgili mevzuat çerçevesinde faaliyetlerinin tamamen veya kısmen, sürekli veya başvuru tarihinden önceki bir yıl içerisinde bir ay veya daha fazla süreyle geçici süreyle durdurulma kararı verilmemiş olması,
 - Müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması, Kanun'da belirtilen suçlardan mahkum olmuş olmaması.
- Emeklilik şirketi olmanın gerektirdiği mali güç ve itibara sahip olması
- Sermayesinin yirmi trilyon liradan az olmaması (Ödenmiş sermayesi en az on trilyon lira olmalıdır. Kalan sermayenin en fazla üç yıl içinde ödenmesi taahhüt edilmiş olmalıdır. Sermayenin en az yüzde elli birinin mali piyasalar konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip tüzel kişilere ait olması gerekir. Kuruluş izni için gerekli sermaye tutarı, Devlet İstatistik Enstitüsü Toptan Eşya Fiyat Endeksinin iki katının gerektirdiği miktar ve sınırları aşmamak üzere Müsteşarlık tarafından artırılabilir.)

gibi bir takım şartlara tabidir.

Diğer yandan, Şirketin yönetim kurulu üyelerinin de uyması gereken bir takım şartlar söz konusudur. Buna göre, yönetim kurulu en az beş kişiden oluşmalıdır. Yönetim kurulu üyelerinin salt çoğunluğu en az lisans seviyesinde eğitim almış olmalıdır ve sigortacılık ve işletmecilik alanında mesleki deneyime sahip olmaları şarttır.

Genel müdür, genel müdür yardımcısı ve genel müdür yardımcısına eş olanların da en az lisans seviyesinde eğitim almış olmaları; genel müdürlerin en az on yıl, genel müdür yardımcıları ve bunlara yetki ve görevleri itibarıyla eş veya daha yüksek konumda imza yetkisini haiz kimselerin en az yedi yıllık meslek deneyimine sahip olmaları gerekir.

Faaliyet Ruhsatı

Şirketin kuruluş izni aldıktan sonra faaliyete geçebilmesi için emeklilik branşında faaliyet ruhsatı (“Ruhsat”) alması gerekir. Ruhsat için başvuru Müsteşarlık’a yapılır ve Ruhsat Müsteşarlık tarafından verilir. Başvuruda;

- İki yıl içinde en az yüz bin katılımcıya hizmet verecek biçimde gerekli her türlü planlamanın yapılmış olması,
- İş planı ve sistem tasarımında öngörülen düzenlemelerin yapılmış olması
- Fiziksel mekan, teknik ve idari alt yapı ile insan kaynakları uyumunun sağlanmış olması şartları aranır.

Kuruluş izni alınmasından itibaren bir yıl içerisinde Ruhsat başvurusunun yapılmaması veya gerekli belgelerin tamamlanmaması halinde kuruluş izni kendiliğinden geçersiz olur. Şirket, Ruhsatın alınmasından itibaren üç ay içerisinde Sermaye Piyasası Kurul’una (“Kurul”) fon kurma başvurusunda bulunmaz veya başvurusu reddedilirse, kuruluş izni ve Ruhsat kendiliğinden geçersiz olur.

Şirketin ana sözleşme değişiklikleri, hisse ve malvarlıklarının devri ile birleşmeler izne tabidir. Gerekli izinler alınmaksızın yapılan tescil işlemleri geçersizdir.

Şirket ana sözleşme değişikliklerinde Müsteşarlıktan uygun görüşü alınmalıdır. Uygun görüşü olmaksızın tadil tasarıları Şirket genel kurulunda görüşülemez ve ticaret sicili tarafından da tescil edilemez.

- Yönetim ve denetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren veya intifa hakkı tanınan hisse senetlerinin devri;
- Şirketin tüm aktif ve pasiflerini bir emeklilik şirketine devretmesi veya bir veya birkaç emeklilik şirketi ile birleşmesi;
- Şirket sermayesinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan tüzel kişilerin sermayesinde, doğrudan veya dolaylı olarak bir ortağa ait payların şirket sermayesinde %10, %20, %33 veya %50’yi aşmasına veya bu oranların altına düşmesine sebep olan hisse devirleri

Müsteşarlık iznine tabidir. Hisse devir işlemlerinde izin verilmesi, devralan ortağın, Şirket kurucularında aranan şartları haiz olması şartı-

na tabidir. Bu hüküm, tüzel kişi ortağın yönetim ve denetimini belirleyen sermaye paylarının bir başka tüzel kişiye ait olması halinde, gerçek kişi ortak ya da ortaklara ulaşıncaya kadar uygulanır.

- Gerçek veya tüzel bir kişinin, Şirket sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi;
- %10, %20, %33 ve %50'yi aşan oranlarda hisse rehni ve oy hakkı edinilmesi;
- Bunun yanında, ortaklara ait payların şirket sermayesinde, %10, %20, %33 ve %50'yi aşması veya bu oranların altına düşmesi

Başbakanlık iznine tabidir.

Yaptırım

Şirketin katılımcıların hak ve menfaatlerini tehlikeye sokabilecek uygulamalar yaptığının, sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğinin veya mali bünyesinde katılımcıların hak ve menfaatlerine tehlikeye düşürebilecek zayıflamalar olduğunun tespit edilmesi halinde Başbakanlık şirketin yönetim kurulundan belirli tedbirleri almasını isteyebilir. Şirket bu gibi bir tedbirin Başbakanlık tarafından istenmesi durumunda, bildirimden itibaren on gün içerisinde bir iyileştirme planı hazırlayıp bunu Müsteşarlığa bildirmek zorundadır.

Şirketin iyileştirme planında öngörülen önlemleri zamanında almaması veya bunları uygulamasına rağmen mevcut durumun düzelmesi halinde, başbakanlık Şirketin iflası, faaliyet ruhsatının iptali ve fonların devri de dahil olmak üzere gerekli gördüğü diğer tedbirleri istemeye yetkilidir.

Emeklilik Yatırım Fonu

Fonun tüzel kişiliği yoktur ve Kanun'da, emeklilik sözleşmesinde, fon iç tüzüğünde ve ilgili mevzuatta gösterilen amaçların ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi dışında bir amaçla kullanılamaz ve kurulamaz. Fon süresiz olarak kurulur. Fon malvarlığı, rehnedilemez, portföy ile ilgili işlemler dışında teminat olarak gösterilemez ve üçüncü kişiler tarafından haczettirilemez.

Şirketin, fon iç tüzüğü, emeklilik sözleşmesi ve Kurul tarafından belirlenecek diğer belgeler ile birlikte fon kurmak için Kurul'a başvur-

ması gerekmektedir. Fon içtüzüğü, katılımcı ile şirket, saklayıcı ve portföy yöneticisi arasında portföyün inançlı mülkiyet esaslarına göre saklanmasını ve vekalet akdi hükümleri uyarınca yönetimini konu alan ve genel işlem şartlarını içeren iltihaki bir sözleşmedir.

Portföy, portföy yöneticileri tarafından, fon içtüzüğü, emeklilik sözleşmesi ve ilgili mevzuat çerçevesinde yönetilir.

Fonun kuruluşu için, Fon içtüzüğü, Kurul tarafından uygun görüşü verilmesi üzerine verilecek izin belgesinin alınmasını takip eden altı iş günü içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil edilip Türk Ticaret Sicili Gazetesi'nde ("TTSG") yayınlanmalıdır.

Fonun faaliyete geçmesi için ise kuruluş izin tarihinden itibaren en geç altı ay içerisinde katılma belgelerinin kayda alınması talebi ve Kurul tarafından belirlenecek diğer belgeler eşliğinde kayda alınmak üzere Kurul'a başvuruda bulunmalıdır. Başvuru zamanında yapılmaz ise fon içtüzüğü Şirket tarafından Sicil'den terkin ettirilir.

Kurul tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görüşü alınacak olursa, Şirket tarafından, Kurul tarafından belirlenecek yatırım araçlarından oluşan, farklı portföy yapılarına sahip en az üç fon kurulacaktır. Kurulacak fonlardan her biri için sermayenin en az yirmide biri Kurul tarafından kayda alınacaktır ve kurulacak fon da sermayenin yirmide birine denk gelen paylar tutarında olacaktır. Katılımcılar tarafından verilen payların karşılığının kayda alınan paylara aşması durumunda, pay sayısının artırılması ve artırılan payların da Kurul kaydına alınması talebi ile Kurul'a başvurulur.

Kurul tarafından, Müsteşarlık'tan uygun görüşü alınarak üçer aylık dönemlerin son iş günü itibari ile fonun net varlık değerinin yüz binde beşini aşmayacak şekilde kayda alma ücreti alınır.

Fonların hesap ve işlemleri yılda en az bir defa bağımsız denetime tabidir.

Sonuç

Bireysel emeklilik şirketi ile bu şirketin fonları kuruluştan itibaren Müsteşarlık ile Kurul'un denetlemesine tabidir. Şirket'in kuruluştaki sağladığı ve katılımcının hakları bakımından süreklilik ile güvenilirliğin sağlanmasını amaçlayan şartları daha sonraları da koruması gerekir. Aksi takdirde, mevzuat Şirket'in iflasının istenmesine kadar giden tedbirlerin alınmasını mümkün kılar.

Tapu Kanunu'ndaki Değişiklikler*

Av. Sedef Üstüner

18 Mayıs 2012'de yayınlanan Resmi Gazete ile 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun ("Kanun") bazı maddelerinde değişiklikler yapılmıştır.

Yabancıların Taşınmaz Mal Edinebilmesi

Kanun'un 35.maddesinde yapılan değişiklikle, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişilere, kanuni sınırlamalara uyulmak şartıyla, uluslararası ilişkiler yönünden ve ülke menfaatleri gerektirdiği hallerde Türkiye'de taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinme hakkı getirilmiştir. Bu düzenleme ile yabancı uyruklu gerçek kişilere "karşılıklı olmak" şartı yerine, "uluslararası ikili ilişkiler ve ülke menfaatleri" esas alınarak taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinme imkanı getirilmiştir. Değişiklik ile yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı ayni hakların toplam miktarı da değiştirilmiştir. Buna göre edinilen toplam alan, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez.

Bakanlar Kurulu'nun Yetkisi

Yabancı uyruklu gerçek kişilerin taşınmaz mal edinimine ilişkin olarak Bakanlar Kurulu kişi başına ülke genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar artırmaya yetkili kılınmıştır.

Bakanlar Kurulu'na ayrıca ülke menfaatlerinin gerektiği hallerde yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinimlerini ülke, kişi, coğrafi bölge, süre, sayı, oran, tür, nitelik, yüzölçümü ve miktar olarak belirleme, sınırlandırma, kısmen veya tamamen durdurma veya yasaklama yetkisi de verilmiştir.

* Mayıs 2012 tarihli Makale

Yapısız Taşınmaza İlişkin Projeler

Yabancı uyruklu gerçek kişiler ve yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin satın aldıkları yapısız taşınmazda geliştireceği projeyi iki yıl içinde ilgili Bakanlığın onayına sunmaları zorunlu hale getirilmiştir. İlgili Bakanlıkça başlama ve bitirilme süresi belirlenerek onaylanan proje tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir ve taşınmazın bulunduğu tapu müdürlüğüne gönderilir. Onaylanan projenin süresi içinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ilgili Bakanlıkça takip edilir.

Askeri, Stratejik ve Özel Bölgelerde Kalan Yerlerin Yabancılar Tarafından İktisabı

Askeri yasak bölgeler, askeri güvenlik bölgeleri ile stratejik bölgelere ait harita ve koordinat değerleri bu Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde, bu yerlere ait değişiklik kararlarına ait harita ve koordinat değerleri değişikliklerin yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde Millî Savunma Bakanlığı tarafından Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Bakanlığa verilir.

Özel güvenlik bölgeleri ve değişiklik kararlarına ait harita ve koordinat değerleri ise yine yukarıdaki süreler içerisinde İçişleri Bakanlığı tarafından Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Bakanlığa verilir.

Bu Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren bir yıl sonra belirtilen şekilde gönderilen belge ve bilgilere göre tapu işlemleri yürütülür.

Aykırı Kullanım

Kanun'un 35.maddesinde belirtilen şartlara aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyen taşınmazlar ile bu maddenin birinci fıkrası kapsamındaki sınırlamalar dışında miras yoluyla edinilen taşınmazlar ve sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığı tarafından verilecek bir yıllık geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

Yabancı Yatırımcıların Taşınmaz Mal Edinmesi

Kanun'un 36'ncı maddesinde yapılan değişiklik ile yabancı yatırımcıların Türkiye'de kurdukları veya iştirak ettikleri tüzel kişiliğe sahip şirketlerin, ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet konularını yürütmek üzere taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı ayni hak edinmeleri ve kullanabilmelerinin şartları değişmiştir. Buna göre yabancı uyruklu gerçek kişileri ve yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişilerin ile uluslararası kuruluşların yüzde elli veya daha fazla oranda hissesine sahip oldukları veya yönetim hakkını haiz kişilerin çoğunluğunu atayabilme veya görevden alabilme yetkisine sahip oldukları Türkiye'de kurulu tüzel kişiliğe sahip şirketler taşınmaz veya sınırlı ayni hak iktisap edebilir.

Yukarıdaki kapsam dışında kalan yabancı sermayeli şirketler, yerli sermayeli şirketlerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde taşınmaz mülkiyeti ve sınırlı ayni hak edinebilir ve kullanabilirler.

Bu madde kapsamında edinilen taşınmazların kullanımı, valiliklerce tapu kayıtları çerçevesinde belli aralıklarla izlenir.

Aykırı Kullanım

Kanun'un 36.maddesinde belirtilen şartlara aykırı şekilde edinilen veya kullanımı tespit edilen taşınmazlar veya sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığı'nca verilecek süre içerisinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

Ölüm Halinde İntikal

Kanun'a eklenen madde uyarınca, ölüm tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde tapu sicilinde miras intikalinin gerçekleşmediği takdirde Tapu Müdürlüğü, mirasçılık belgesi düzenlenmesi için yargıya başvurabilir.

Tapu müdürlüğü mirasçılık belgesine göre tapu sicili kayıtlarını elbirliği mülkiyeti şeklinde tescil ederek güncelleştirir.

Yürürlük

Kanun'un 36. Maddesine ilişkin değişiklikler, kanunun yayım tarihinden itibaren 3 ay sonra, diğer maddeleri ise yayım tarihinde yürürlüğe girer.

HUKUKÎ GELİŞMELER

Önemli Milletlerarası Antlaşmalar

- 06.06.2011 tarihinde Lüksemburg'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lüksemburg Büyük Dükalığı Hükümeti Arasında Kültür, Eğitim, Bilim, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında Uygulama Programı'nın onaylanmasına ilişkin 08.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 12.01.2012 tarihli ve 28171 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 18.06.2010 tarihinde Bern'de imzalanan ve 19.10.2011 tarihli ve 6240 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve eki Protokol'ün onaylanmasına ilişkin 13.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 12.01.2012 tarihli ve 28171 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 16.12.2010 tarihinde Foz do Iguacu'da imzalanan ve 25.10.2011 tarihli ve 6244 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması ve eki Protokol'ün onaylanmasına ilişkin 16.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 12.01.2012 tarihli ve 28171 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti adına 19.01.2006 tarihinde Strazburg'da imzalanan ve 23.02.2011 tarihli ve 6135 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nin ilişik beyanlarla birlikte onaylayan 28.11.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 13.01.2012 tarihli ve 28172 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Su İhtiyacının Karşılmasına İlişkin Hükümetlerarası Çerçeve

Andlaşma'nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 14.01.2012 tarihli ve 28173 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- 28.09.2011 tarihinde Strazburg'da imzalanan Türk Kamu Görevlilerinin Avrupa Komisyonu'nda Görevlendirilmelerine İlişkin Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Mutabakat Zaptı'nın onaylayan 16.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 14.01.2012 tarihli ve 28173 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 29.04.2009 tarihinde Prag'da imzalanan ve 19.10.2011 tarihli ve 6241 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti ile Çek Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması'nın onaylanmasına ilişkin 08.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 15.01.2012 tarihli ve 28174 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 31.03.2010 tarihinde İslamabad'da imzalanan ve 27.10.2011 tarihli ve 6246 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Planlama Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının onaylanmasına ilişkin 08.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 16.01.2012 tarihli ve 28175 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 01.12.2010 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 19.10.2011 tarihli ve 6239 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Ekvator Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret İşbirliği Anlaşması'nın onaylanmasına ilişkin 13.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 16.01.2012 tarihli ve 28175 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 27.05.2010 tarihinde Kuveyt'te imzalanan ve 25.10.2011 tarihli ve 6243 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması'nın onaylanmasına ilişkin 27.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 20.01.2012 tarihli ve 28179 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- 06.11.2007 tarihinde Bakü’de imzalanan ve 27.10.2011 tarihli ve 6245 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye-Azerbaycan Uzun Vadeli Ekonomik ve Ticari İşbirliği Programı ve İcra Planı’nın onaylanmasına ilişkin 27.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 20.01.2012 tarihli ve 28179 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 27.05.2010 tarihinde Brasilia’da imzalanan ve 25.10.2011 tarihli ve 6242 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması’nın onaylanmasına ilişkin 27.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 20.01.2012 tarihli ve 28179 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 19.09.2011 tarihinde Berlin’de imzalanan ve 23.12.2011 tarihli ve 6263 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi ve Vergi Kaçakçılığını Önleme Anlaşması ile eki Protokol’ün onaylanmasına ilişkin 16.01.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 24.01.2012 tarihli ve 28183 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 08.10.2010 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İkili Ticari ve Ekonomik İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Derinleştirilmesine İlişkin Çerçeve Anlaşması’nın onaylanmasına dair Kanun 26.01.2012 tarihli ve 28185 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 01.12.2009 tarihinde Amman’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması ile söz konusu Anlaşmaya ilişkin Notaların onaylanmasına dair Kanun 26.01.2012 tarihli ve 28185 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 12.06.2006 tarihinde Zagreb’de imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin Uygulanmasına İlişkin İdari Anlaşmanın onaylanmasına dair Bakanlar Kurulu’nun 10.01.2012 tarihli kararı

09.02.2012 tarihli ve 28199 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.

- 11.05.2011 tarihinde İstanbul’da imzalanan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin onaylanmasına dair Bakanlar Kurulu’nun 10.02.2012 tarihli kararı 08.03.2012 tarihli ve 28227 sayılı Mükerrer Resmî Gazete’de yayımlandı.
- 12.05.2010 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması’nın onaylanmasına dair Bakanlar Kurulu’nun 06.02.2012 tarihli kararı 10.03.2012 tarihli ve 28229 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- 06.10.2009 tarihinde İstanbul’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Finlandiya Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ile Anlaşmaya Dair Protokol ve Notaların Onaylanmasına dair Bakanlar Kurulu’nun 17.02.2012 tarihli kararı 24.03.2012 tarihli ve 28243 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- Güneydoğu Asya’da Dostluk ve İşbirliği Antlaşmasını Değiştiren Üçüncü Protokol’ün Beyan ile Birlikte Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı 28.04.2012 tarih ve 28277 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 08.10.2010 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İkili Ticari ve Ekonomik İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Derinleştirilmesine İlişkin Çerçeve Anlaşmasının Onaylanması Hakkında 16.03.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 05.05.2012 tarihli ve 28283 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 14.09.2005 tarihinde New York’ta imzalanan Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin bildirim ve çekince ile birlikte onaylanması hakkında 02.04.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 08.05.2012 tarihli ve 28286 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 11.03.2011 tarihinde imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında Ortaklık Çerçeve Anlaşması’nın onaylanması hakkında 02.04.2012 ta-

rihli Bakanlar Kurulu Kararı 10.05.2012 tarih ve 28288 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- 22.12.2011 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Kültür İşbirliği Programı’nın onaylanması hakkında 16.04.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 10.05.2012 tarih ve 28288 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 15.06.2010 tarihinde Seul’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının onaylanması hakkında 02.05.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 19.05.2012 tarih ve 28297 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası’ndan sağlanacak 455.400.000 Avro tutarındaki Üçüncü Program Amaçlı Çevresel Sürdürülebilirlik ve Enerji Sektörü Kalkınma Politikası Kredisi’ne ilişkin Türkiye Cumhuriyeti ile adı geçen Banka arasında 06.04.2012 tarihinde imzalanan ilişik Anlaşma ve eki mektubun imza tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesine dair Bakanlar Kurulu’nun 14.05.2012 tarihli kararı 06.06.2012 tarihli ve 28315 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- 24.12.2011 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı ve Azerbaycan Cumhuriyeti’nden Transit Geçen Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattı Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının onaylanmasına dair kanun 12.07.2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- 25.10.2011 tarihinde İzmir’de imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti’ne Doğal Gaz Satışına ve Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Transit Geçişine ve Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattının Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma’nın onaylanması uygun bulunduğuna dair kanun 12.07.2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.

- 19.04.2012 tarihinde Londra’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Saint Christopher (St. Kitts) ve Nevis Hükümeti Arasında Karşılıklı Vize Muafiyetine İlişkin Anlaşma’nın onaylanmasına ilişkin 22.06.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 04.08.2012 tarih ve 28374 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 23.05.2012 tarihinde Manama’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bahreyn Krallığı Hükümeti Arasında Askeri Eğitim İş Birliği Anlaşması’nın onaylanmasına ilişkin 05.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 08.08.2012 tarih ve 28378 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti, Maliye Bakanlığı, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ile Hollanda Mali İstihbarat Birimi Arasında Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile İlgili Finansal İstihbarat Değişiminde İşbirliğine Dair Mutabakat Muhtırasının yürürlüğe konulmasına ilişkin 16.04.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 15.08.2012 tarih ve 28385 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Türkiye’de Yapılacak Anadolu Şahini-2012 Tatbikatı Sırasında Ev Sahibi Ülke Tarafından Sağlanacak Destek Hakkında Mutabakat Muhtırasının onaylanmasına ilişkin 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 22.13.2010 tarihinde Ramsar’da imzalanan, 24.05.2012 tarihli ve 6320 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Esendere ve Sero Kara Hudut Kapılarının Ortak Kullanımına Dair Anlaşma’nın onaylanmasına ilişkin 31.05.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 11.03.2011 tarihinde Ankara’da imzalanan ve 19.04.2012 tarihli ve 6294 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında UNDP-İstanbul Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezinin (IICPSD) Kuruluşu ile İlgili Anlaş-

ma'nın onaylanmasına ilişkin 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 11.09.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- 09.12.2011 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (Donör) ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Arasında UNDP Kalkınmada Özel Sektör Kurum Fonuna Katkı ile İlgili Anlaşma'nın onaylanmasına ilişkin 31.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 11.09.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 17.05.2012 tarihli ve 6315 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Governörler Kurulu Kararının onaylanmasına ilişkin 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 11.09.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Ekonomik İşbirliği Örgütü Ticaret ve Kalkınma Bankası Kuruluş Anlaşmasının 21 inci maddesinin tadil edilmesine ilişkin 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 11.09.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Ticaret ve Kalkınma Bankası Arasında Merkez Anlaşmasını Tadil Eden Anlaşma'nın onaylanmasına ilişkin 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 11.09.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 08.05.2012 tarihinde Roma'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İtalya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşmasının 2012-2014 Yılları İkinci Uygulama Programının Notalarla Birlikte Onaylanması Hakkında Karar'ın onaylanmasına ilişkin 08.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 25.09.2012 tarihli ve 28422 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Eşya Ticaretindeki İşlemlerin Basitleştirilmesine İlişkin Sözleşme ve Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşme'ye katılmamıza ilişkin 10.09.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 04.10.2012 tarihli ve 28431 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- 24.12.2011 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı ve Azerbaycan Cumhuriyeti’nden Transit Geçen Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattı Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının onaylanmasına ilişkin 24.09.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 11.10.2012 tarihli ve 28438 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 02.02.2011 tarihinde Ankara’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma’nın onaylanmasına ilişkin 24.09.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 11.10.2012 tarihli ve 28438 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 22.10.2012 tarihinde imzalanan Katılım Öncesi Yardım Aracının (IPA) 5. Bileşeni Kapsamında IPARD Yardımı Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Komisyonu arasında Çok Yıllı Finansman Anlaşmasını (2007-2010) Değiştiren Anlaşma’nın onaylanmasına ilişkin 06.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katılım Öncesi Yardım Aracı-Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma Bileşeni-Kısım 1-A Çerçevesinde 2012 Türkiye Ulusal Programına Yönelik Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Finansman Anlaşmasının Anlaşmaya dair beyanları içeren ilişik Notalar ile birlikte onaylanmasına ilişkin 06.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 05.09.2012 tarihinde imzalanan Başbakanlık Hazine Müsteşarlığınca Temsil Edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Arasındaki Hibe Anlaşmasının yürürlüğe girmesine ilişkin 26.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 21.12.2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Önemli Bakanlar Kurulu Kararları

- Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar Hakkında 08.12.2011 tarihli 2011/2541 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 10.01.2012 tarihli ve 28169 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarındaki Geçici Mahiyetteki İşleri Yürütmek Üzere Geçici Personel İstihdamı ve Bu Personele Ödenecek Ücretler Hakkında 08.12.2011 tarihli 2011/2543 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 10.01.2012 tarihli ve 28169 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sinyalizasyon, Elektrifikasyon, Haberleşme ve Emniyet Tesisleri Tevsii ve Yenileme Projesi Kapsamında Bazı Taşınmazlar ve Üzerindeki Muhdesatın Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 08.12.2011 tarihli 2011/2544 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 Tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bandırma-Bursa-Ayazma-Osmaneli Projesi Kapsamında Yapılması Planlanan Hızlı Tren Demiryolu Hattının İnşası Amacıyla Bursa-Yenişehir Arasındaki Bazı Taşınmazlar ile Üzerindeki Muhdesatın Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 08.12.2011 tarihli 2011/2545 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 Tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kocaeli-Köseköy Lojistik Merkezinin Yapımı Amacıyla İhtiyaç Duyulan Taşınmazlar ile Üzerindeki Muhdesatın Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 08.12.2011 tarihli 2011/2546 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 Tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kahramanmaraş-Türkoğlu Lojistik Merkezinin Yapımı Amacıyla İhtiyaç Duyulan Taşınmazlar ile Üzerindeki Muhdesatın Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında

08.12.2011 tarihli 2011/2547 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 Tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Mersin-Mut Projesi Kapsamındaki Mut Ovası Sulaması 2. Kısım İkmali İşinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 02.01.2012 tarihli 2012/2638 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 Tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Aşağı Göksü II. Merhale Projesi Kapsamındaki Göksü Sol Sahil Cazibe Sulaması ve Drenaj Pompa Binası İnşaatı İşinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 02.01.2012 tarihli 2012/2642 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Ilısu Barajı ve HES (GAP) Projesi Kapsamında Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 02.01.2012 tarihli 2012/2643 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 16.12.2011 tarihli 2011/2595 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 11.01.2012 tarihli ve 28170 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İstanbul Liman Tüzüğü’nün Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tüzük’ün yürürlüğe konulmasına dair 27.12.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 19.01.2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar’ın yürürlüğe konulmasına dair 09.02.2012 tarihli ve 2012/2771 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 18.02.2012 tarihli ve 28208 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Alçak Yoğunluk Polietilen (AYPE) İthalatında Geçici Korunma Önlemi Uygulanmasına İlişkin Karar’ın yürürlüğe konulmasına

dair 10.02.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 06.03.2012 tarihli ve 28225 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar’ın yürürlüğe konulmasına dair 17.02.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 08.03.2012 tarihli ve 28227 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar’ın yürürlüğe konulmasına dair 20.02.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 24.03.2012 tarihli ve 28243 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Başbakanlık Tarafından, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü Maddesinin (b) Bendi Kapsamında Yapılacak İhalelere İlişkin Esasların Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar 27.03.2012 tarihli ve 28246 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 02.04.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 06.05.2012 tarihli ve 28284 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Belirli Elektrikli Aletlerin İthalatında Korunma Önlemi Uygulanmasına İlişkin 02.05.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 07.05.2012 tarih ve 28285 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi ile İlgili Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında 27.04.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 07.05.2012 tarih ve 28285 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci Maddesi ile 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci ve 30 uncu Maddelerinde Yer Alan Bazı Tevkifat Nispetleri Hakkındaki Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 27.04.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, 18.05.2012 tarih ve 28296 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar’ın yürürlüğe konulmasına dair 15.06.2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakan-

lar Kurulu kararı 19.06.2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalat Rejimi Kararına Ek Karar’ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 24.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 02.09.2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalat Rejimi Kararına Ek Karar’ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 27.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 06.09.2012 tarihli ve 28403 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Silvan I. Merhale (GAP) Projesi Kapsamındaki Silvan Barajı İletim Kanalı 2. Kısım (Silvan Tüneli) İnşaatının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Antalya İli, Manavgat ve Serik İlçelerinde Tesis Edilecek Zincirli Hidroelektrik Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sivas ve Erzincan İl Sınırları İçerisinde Tesis Edilecek Olan Çobanlı Hidroelektrik Santraline Ait Enerji Nakil Hattının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Giresun İli, Dereli İlçesinde Tesis Edilecek Angutlu Hidroelektrik Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 16.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Nevşehir İli, Merkez ve Gülşehir İlçelerinde Tesis Edilecek Tuzköy Hidroelektrik Santrali Projesini, Ulusal Elektrik Sistemine Bağlayacak Enerji Nakil Hattının Yapımı Amacıyla Bazı

Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 16.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Çankırı İli, Merkez ve Kızılırmak İlçelerinde Tesis Edilecek Tımarlı Hidroelektrik Santrali ile Çankırı TM-Bayan KÖK-Bayat KÖK-Çorum II TM Enerji Nakil Hattının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 08.09.2012 tarihli ve 28405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Giresun İli, Çamoluk İlçesinde Tesis Edilecek Koçak Regülatörü ve Hidroelektrik Santrali ile Enerji Nakil Hattının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 16.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Edirne İli, Lalapaşa İlçesinde Tesis Edilecek Lalapaşa DM-Dombay KÖK Enerji Nakil Hattının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Mehmetli Barajı Yükseltilmesi Projesi Kapsamında Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Tekirdağ İçmesuyu Projesi Kapsamındaki Naipköy Barajının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kemalpaşa Lojistik Köyünün Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Tarafından

Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Şırnak ve Bingöl Havaalanlarının Hizmete Açılabilmesi İçin İhtiyaç Duyulan Enerji Nakil Hatlarının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Irmak-Karabük-Zonguldak Sinyalizasyon, Elektrifikasyon, Telekom Tesisi Yapımı ve Altyapı İyileştirilmesi Projesi Kapsamında Bazı Taşınmazların Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Ankara-Sivas-Kars Demiryolu Hattının, Erzincan İlinde İnşa Edilen Bağıştaş 1 Barajının Yapımı Nedeniyle Baraj Gölü Altında Kalacak Olan Kısımlarının Deplase Edilmesi Amacıyla İhtiyaç Duyulan Taşınmazların Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Amik-Afrin (Reyhanlı Barajı ve Sulaması) Projesinin Yapımı Maksadıyla Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İzmir İçmesuyu 2. Merhale İsale Hattı 2. Kısım İnşaatının Yapımı Maksadıyla Bazı Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Hatay İli, Erzin İlçesinde Tesis Edilecek Erzin Doğal Gaz Kombine Çevrim Santralının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 24.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Şırnak İli, Merkez İlçesinde Tesis Edilecek Şırnak Termik Santralının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 24.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Antalya İli, Alanya İlçesinde Tesis Edilecek Gevne-Karapınar Hidroelektrik Santralının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 27.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Malatya İli, Doğanşehir İlçesinde Tesis Edilecek Sancar Regülatörü ve Hidroelektrik Santrali-Doğanşehir DM Enerji Nakil Hattının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 30.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sivas İli, Koyulhisar İlçesinde Tesis Edilecek Olan Ekinözü I-II Hidroelektrik Santralının Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 09.09.2012 tarihli ve 28406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi Oran ve Tutarları ile Tapu Harçları Oranlarının Belirlenmesi Hakkında Karar 22.09.2012 tarihli ve 28419 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelinde Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi ile İlgili Kararın yürürlüğe konulmasına ilişkin 08.10.2012 tarihli ve 2012/3792 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 09.10.2012 tarihli ve 28436 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar'ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 02.10.2012 tarihli ve 2012/3802 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 19.06.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 13.10.2012 tarihli ve 28440 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6306 Sayılı Kanun Kapsamında Hak Sahiplerince Bankalardan Kullanılacak Kredilere Sağlanacak Faiz Desteğine İlişkin Karar'ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 08.10.2012 tarihli ve 2012/3803 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 13.10.2012 tarihli ve 28440 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bakanlar Kurulu'nun, 22.10.2012 tarihli Borçlanma Araçlarının İhraç Limitlerine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar (Karar No.2012/3878), 03.11.2012 tarihli ve 28456 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bakanlar Kurulu'nca, 08.10.2012 tarihli Ham Petrol ve Jet Yakıtının Türkiye Üzerinden Karayolu veya Demiryolu ile Taşınmasına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (Karar No.2012/3850), 04.11.2012 tarihli ve 28457 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanunun Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 05.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 05.12.2012 tarihli ve 28488 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Antalya İlinde tesis edilecek olan Elmalı-Gömbe Enerji Nakil Hattının yapımı amacıyla taşınmazların, Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü adına tescil edilmek üzere Akdeniz Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi tarafından acele kamulaştırılması hakkında 31.10.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.12.2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Erzincan İli, Çayırılı İlçesinde tesis edilecek Bedirdüzü-2 Hidroelektrik Santralinin yapımı amacıyla taşınmazın Hazine adına

tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması hakkında 09.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.12.2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Ordu İli, Kabataş İlçesinde tesis edilecek Kuzey I-II Regülatörü ve Hidroelektrik Santralinin yapımı amacıyla taşınmazların Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması hakkında 09.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.12.2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kırklareli İli, Lüleburgaz İlçesinde tesis edilecek Türkgeldi KÖK-Düğüncübaşı-Oklalı Enerji Nakil Hattı ile Türkgeldi Hayvancılık-Alacaoğlu Enerji Nakil Hattının yapımı amacıyla taşınmazların Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması hakkında 20.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.12.2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 12.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 13.12.2012 tarihli ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunun uygulanmasından elde edilen gelirlerin kullanımına ilişkin Kararda değişiklik yapılmasına dair Kararın yürürlüğe konulması, 28.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 20.12.2012 tarihli ve 28503 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Adıyaman ve Kahramanmaraş il sınırları içerisinde tesis edilecek Akpınar Hidroelektrik Santralinin yapımı amacıyla taşınmazların Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 30.12.2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Malatya ve Sivas il sınırları içerisinde tesis edilecek Sofular Hidroelektrik Santralının yapımı amacıyla taşınmazların Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 30.12.2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Diyarbakır ve Elazığ il sınırları içerisinde tesis edilecek Çağlayan Regülatörü ve Hidroelektrik Santralının yapımı amacıyla taşınmazların Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.12.2012 tarihli ve 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kahramanmaraş İli, Merkez İlçesinde tesis edilecek Okkayası Regülatörü ve Şehitlik Hidroelektrik Santralının yapımı amacıyla taşınmazların Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.12.2012 tarihli ve 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İstanbul İli, Silivri İlçesinde tesis edilecek Silivri Rüzgâr Enerjisi Santralının yapımı amacıyla taşınmazların Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.12.2012 tarihli ve 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğüne ait 154 kV Edirne Trafo Merkezi Yenileme Projesi kapsamında taşınmazların adı geçen Genel Müdürlük tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.12.2012 tarihli ve 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Balıkesir İli, Susurluk İlçesinde tesis edilecek doğal gaz dağıtım sisteminin kurulabilmesi amacıyla taşınmazın Hazine adına tescil edilmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından acele kamulaştırılması 04.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.12.2012 tarihli ve 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Kanunlardaki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 6266 sayılı Kanun 13.01.2012 tarihli ve 28172 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Kanunun maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi
- Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 26.01.2012 tarihli ve 28185 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Kanunun maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu, 26.01.2012 tarihli ve 28185 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 03.02.2012 tarihli ve 28193 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle 4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 11.02.2012 tarihli ve 28201 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanunun ilk maddesi 25.02.2011 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde; diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu 29.02.2012 tarihli ve 28219 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 08.03.2012 tarihli ve 28227 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Kanun maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Katma Değer Vergisi Kanunu ile Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanunda ve Kamu İhale Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Kanun No.6288), 04.04.2012 tarih ve 28254 Mükerrer Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun (Kanun No.6292) 26.04.2012 tarih ve 28275 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bazı Kanunlar ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 10.05.2012 tarih ve 28288 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 10.05.2012 tarih ve 28288 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tapu Kanunu ve Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 18.05.2012 tarih ve 28296 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Hakkında Kanun, 18.05.2012 tarih ve 28296 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 18.05.2012 tarih ve 28296 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun ile Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 31.05.2012 tarih ve 28309 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Kanun No. 6321) 03.06.2012 tarihli ve 28312 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 15.06.2012 tarihli ve 28324 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun hükümleri için farklı yürürlük tarihleri belirlenmiştir.
- İzmir EXPO Alanı Hakkında Kanun 15.06.2012 tarihli ve 28324 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu 22.06.2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanunun 28 ilâ 32. maddeleri ile geçici maddeleri yayımı tarihinde, diğer hükümleri ise yayımı tarihinden bir yıl sonra yürürlüğe girer.
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu 29.06.2012 tarihli ve 28338 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanunun 17. maddesi yayımı tarihinden dokuz ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun hükümleri için farklı yürürlük tarihleri belirlenmiştir.
- Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Kanun 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girer.
- Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu (Kanun No. 6356), 07.11.2012 tarih ve 28460 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Kanun No.6359), 10.11.2012 ve 28463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Expo 2016 Kanunu 10.11.2012 ve 28463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6361 sayılı Finansal Kiralar, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu 13.12.2012 tarihli ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Piyasası Kanunu 30.12.2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Yönetmeliklerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar (EURO 5 ve EURO 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tıp Onayına İlişkin Yönetmelik ((AT) 715/2007)'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.01.2012 tarihli ve 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik 25.01.2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankacılık Düzenleme Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10.02.2012 tarihli ve 28200 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 31.12.2011 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.02.2012 tarihli ve 28204 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- "CE" İşareti Yönetmeliği 23.02.2012 tarihli ve 28213 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.02.2012 tarihli ve 28218 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Gelişen İşletmeler Piyasası Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.02.2012 tarihli ve 28218 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gemi Acenteleri Yönetmeliği 05.03.2012 tarihli ve 28224 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmelik 02.03.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönet-

melikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.03.2012 tarihli ve 28225 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09.03.2012 tarihli ve 28228 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09.03.2012 tarihli ve 28228 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik 13.03.2012 tarihli ve 28232 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 13.03.2012 tarihli ve 28232 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tütün Üretimi, İşlenmesi, İç ve Dış Ticareti ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.03.2012 tarihli ve 28233 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Genel Yönetim Kapsamındaki Mahalli İdareler ile Bunların Bağlı Kuruluşları ve İktisadi Teşebbüslerinin Yurtiçi Piyasalarda Yapacakları Tahvil İhraçlarının İzin Sürecine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik 15.03.2012 tarihli ve 28234 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.03.2012 tarihli ve 28240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.

- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği 03.04.2012 tarihli ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bürokrasinin Azaltılması ve İşlemlerin Basitleştirilmesine Yönelik Başbakanlık, Bakanlıklar, Bazı Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ve Üniversitelere Ait 84 Adet Yönetmelik 03.04.2012 tarihli ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bürokrasinin Azaltılması ve İşlemlerin Basitleştirilmesine Yönelik Bazı Bakanlıklara Ait Yönetmelikler 04.04.2012 tarihli ve 28254 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sivil Havacılık İşletmeleri Yetkili Denetim Kuruluşları Yönetmeliği (SHY-YDK) 05.04.2012 tarihli ve 28255 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Noterlik Kanunu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 07.04.2012 tarih ve 28257 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bölge Adliye Mahkemesi Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik, 08.04.2012 tarih ve 28258 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 08.04.2012 tarih ve 28258 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi Yönetmeliği, 10.04.2012 tarih ve 28260 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 13.04.2012 tarih ve 28263 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 14.04.2012 tarih ve 28264 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 14.04.2012 tarih ve 28264 Sayılı Resmi Ga-

zete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik, 17.04.2012 tarih ve 28267 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 17.04.2012 tarih ve 28267 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları Yönetmeliği, 19.04.2012 tarih ve 28269 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Menkul Kıymetler Borsalarında Üyeliğe ve Kotasyona İlişkin Yönetmelik (Karar No.2012/3111) 26.04.2012 tarih ve 28275 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve Organlarına İlişkin Yönetmelik, 26.04.2012 tarih ve 28275 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.05.2012 tarih ve 28301 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.05.2012 tarih ve 28305 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 01.06.2012 tarihli ve 28310 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmeliğin ikinci maddesi 01.05.2013 tarihinde, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Borsa Muamele Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.06.2012 tarihli ve 28312 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Oda Muamelat Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.06.2012 tarihli ve 28312 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2012 tarihli ve 28321 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Doğal Gaz Piyasası Sertifika Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2012 tarihli ve 28321 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Noterlik Kanunu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2012 tarihli ve 28321 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük ve Ticaret Konseyi Yönetmeliği 22.06.2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 28.06.2012 tarihli ve 28337 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girer.
- Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik 28.06.2012 tarihli ve 28337 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girer.
- Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.07.2012 tarihli ve 28342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tarım Arazilerinin Korunması ve Kullanılmasına Dair Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 03.07.2012 tarihli ve 28342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tütün Mamullerinin Üretim ve Ticaretine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.07.2012 tarihli ve 28343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Asgari Ücret Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 07.07.2012 tarihli ve 28346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yönetmelik 08.07.2012 tarihli ve 28347 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük ve Ticaret Denetmenliği Yönetmeliği 14.07.2012 tarihli ve 28353 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik 19.07.2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği 19.07.2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik 24.07.2012 tarihli ve 28363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yayım tarihinden altı ay sonra yürürlüğe gireceği belirlendi.
- Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25.07.2012 tarihli ve 28364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Taşınmaza Yönelik Aracılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 27.07.2012 tarihli ve 28366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31.07.2012 tarihli ve 28370 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 08.08.2012 tarih ve 28378

Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 08.08.2012 tarih ve 28378 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sosyal Güvenlik Kurumu Taşınmazlar Yönetmeliği, 10.08.2012 tarih ve 28380 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 13.08.2012 tarih ve 28383 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.09.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Sağlık Mesleklerinin Uygulanmasından Dolayı Uğranılan Zararların Uzlaşma Yoluyla Halledilmesine İlişkin Yönetmelik, 14.08.2012 tarih ve 28384 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik, 14.08.2012 tarih ve 28384 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2644 Sayılı Tapu Kanununun 36 ncı Maddesi Kapsamındaki Şirketlerin ve İştiraklerin Taşınmaz Mülkiyeti ve Sınırlı Aynî Hak Edinimine İlişkin Yönetmelik, 16.08.2012 tarih ve 28386 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik, 18.08.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Yönetmeliği 18.08.2012 tarih ve 28388 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kozmetik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 18.08.2012 tarih ve 28388 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Hava Aracı Bakım Eğitimi Kuruluşları Yönetmeliği (SHY-147), 18.08.2012 tarih ve 28388 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Gemi Adamları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 23.08.2012 tarih ve 28390 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik 28.08.2012 tarih ve 28395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik 28.08.2012 tarih ve 28395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik 28.08.2012 tarih ve 28395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girer.
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.09.2012 tarihli ve 28404 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.09.2012 tarihli ve 28404 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Taşınmaz Malların Sınırlandırma, Tespit Ve Kontrol İşleri Hakkındaki Yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik 26.09.2012 tarihli ve 28423 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (Seri No: 2012/5) 27.09.2012 tarihli ve 28424 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik, yayımını takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girer.
- Hayat Grubu Sigorta Yönetmeliği 10.10.2012 tarihli ve 28437 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Limanlar Yönetmeliği 31.10.2012 tarihli ve 28453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zama-naşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacak-

lara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 01.11.2012 tarihli ve 28454 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin ikinci maddesi 01.11.2012 tarihinde, diğer maddeleri yayın tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.

- Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Karar No.2012/3834), 04.11.2012 tarihli ve 28457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Taşınır Mal Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Karar No.2012/3832), 08.11.2012 tarihli ve 28461 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik 09.11.2012 tarihli ve 28462 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Karasal Yayın ve Sıralama İhalesi Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 09.11.2012 tarih ve 28462 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10.11.2012 tarihli ve 28463 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.11.2012 tarihli ve 28467 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çerçeve Anlaşma İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.11.2012 tarihli ve 28467 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.12.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.11.2012 tarihli ve 28467 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.12.2012 tarihinde yü-

rürlüğe girdi.

- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası Yönetmeliği 15.11.2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.11.2012 tarihli ve 28473 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İskân Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.11.2012 tarihli ve 28474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul Ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik 28.11.2012 tarihli ve 28481 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- Sağlık Hizmetleri Lisans Yönetmeliği 30.11.2012 tarihli ve 28483 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Alacaklarının Takip ve Tahsiline İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 30.11.2012 tarihli ve 28483 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.12.2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zama-naşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 14.12.2012 tarihli ve 28497 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle, 01.11.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi.
- Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 19.12.2012 tarihli ve 28502

sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bağımsız Denetim Yönetmeliği 26.12.2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 31.12.2012 tarihli ve 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.02.2013 olarak belirlendi.

Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- 2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (No: 2012/1) 10.01.2012 tarihli ve 28169 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 01.01.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/1) 10.01.2012 tarihli ve 28169 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımını takip eden 30. gün yürürlüğe girdi.
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (No: 2012/2) 12.01.2012 tarihli ve 28171 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 10.01.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2012/2) 25.01.2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2012/1) 26.01.2012 tarihli ve 28185 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Marka Tescil Başvurularına Ait Mal ve Hizmetlerin Sınıflandırılmasına İlişkin Tebliğ (TPE: 2012/2) 28.01.2012 tarihli ve 28187 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik, 01.01.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/1) 31.01.2012 tarihli ve 28190 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/2) 31.01.2012 tarihli ve 28190 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Parasal Sınırlar ve Oranlar Hakkında Genel Tebliğ (Sayı: 2012/1) 11.02.2012 tarihli ve 28201 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Seri: IV, No: 56)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No: 57) 11.02.2012 tarihli ve 28201 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Payları Serbest İşlem Platformunda İşlem Görecek Halka Açık Anonim Ortaklıklara İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: IV, No: 58) 11.02.2012 tarihli ve 28201 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2010/6)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 18.02.2012 tarihli ve 28208 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliğ (No: 2012/1) 22.02.2012 tarihli ve 28212 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: IV, No: 38)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No: 59) 29.02.2012 tarihli ve 28219 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğde (Tebliğ No: 2008/8) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 02.03.2012 tarihli ve 28221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çek Defterlerinin Baskı Şekline, Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktar ile Çek Düzenleme ve Çek Hesabı Açma Yasağı Kararlarının Bildirilmesine ve Duyurulmasına İlişkin Tebliğ (Sayı: 2010/2)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2012/2) 03.03.2012 tarihli ve 28222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2009/8)'de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 13.03.2012 tarihli ve 28232 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Portföy Yönetim Şirketleri Tarafından Yatırılan Teminatların Kullanım Esasları Tebliği (Seri: V, No: 130) 13.03.2012 tarihli ve 28232 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/3) 14.03.2012 tarihli ve 28233 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Milletlerarası Tahkim Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ 16.03.2012 tarihli ve 28235 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 15.03.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/5, 2012/7) 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerde Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulaması Hakkında Tebliğ (Seri No:1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No:5) 21.03.2012 tarihli ve 28240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2008/6)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat: 2012/6) 21.03.2012 tarihli ve 28240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/6, 2012/8) 21.03.2012 tarihli ve 28240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VII, No: 43) 21.03.2012 tarihli ve 28240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®’nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2006/4)’de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (No: 2012/1) 22.03.2012 tarihli ve 28241 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/4) 27.03.2012 tarihli ve 28246 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ No: 2012/3, No: 2012/4 ve No: 2012/5, 06.04.2012 tarih ve 28256 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Anonim Şirket Esas Mukavelelerinde İmtiyaz Tesis Eden Hükümlerin Uyarlanmasına İlişkin Tebliğ (No: İç Ticaret 2012/1), 11.04.2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/9), 19.04.2012 tarih ve 28269 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tüketici Ürünlerinin Güvenlik Risklerinin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ, 01.01.2013 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 20.04.2012 tarih ve 28270 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2012/7), 21.04.2012 tarih ve 28271 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ No: 2012/6 ve No: 2012/8, 27.04.2012 tarih ve 28276 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı No: 2012/4), 12.05.2012 tarih ve 28290 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Menkul Kıymetlerin Geri Alma veya Satma Taahhüdü ile Alım Satımı Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 131), 12.05.2012 tarih ve 28290 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI, No: 33), 12.05.2012 tarih ve 28290 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Uluslararası Gözetim Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/26), 14.05.2012 tarih ve 28292 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/11), 16.05.2012 tarih ve 28294 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/12), 16.05.2012 tarih ve 28294 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ, 16.05.2012 tarih ve 28294 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2012/9), 17.05.2012 tarih ve 28295 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/10), 22.05.2012 tarih ve 28300 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Anonim Şirket Esas Mukavelelerinde İmtiyaz Tesis Eden Hükümlerin Uyarlanmasına İlişkin Tebliğ’in (No: İç Ticaret 2012/1) Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: İç Ticaret 2012/2) 01.06.2012 tarihli ve 28310 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2012/1) 20.06.2012 tarihli ve 28329 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 1) 29.06.2012 tarihli ve 28338 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kamunun Mülkiyetinde veya Kullanımında Olan Yerlerde Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı İlân Edilmesinin Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ 04.07.2012 tarihli ve 28343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Varlık Finansmanı Fonlarına ve Varlığa Dayalı Menkul Kıymetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: III, No: 47) 04.07.2012 tarihli ve 28343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2012/2) 05.07.2012 tarihli ve 28344 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yayımından itibaren otuzuncu gün yürürlüğe gireceği belirlendi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2012/10) 06.07.2012 tarihli ve 28345 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2012/14, 2012/16) 10.07.2012 tarihli ve 28349 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri ile İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğler 11.07.2012 tarihli ve 28350 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2012/11, 12, 13, 14) 19.07.2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/18) 03.08.2012 tarih ve 28373 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2012/8) 03.08.2012 ve 28373 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 17.08.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/15), İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/17), İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/19), 07.08.2012 tarih ve 28377 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ, 09.08.2012 tarih ve 28379 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2004/14)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/5)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/9)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 15.08.2012 tarih ve 28385 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğler yayımlarını takip eden 30. günde yürürlüğe girer.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2012/9), 17.08.2012 tarih ve 28387 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/6)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008/2)’de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ, İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2012/4) 18.08.2012 tarih ve 28388 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğler yayımlarını takip eden 30. günde yürürlüğe girdi.
- Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ 29.08.2012 tarih ve 28396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ 29.08.2012 tarih ve 28396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ 29.08.2012 tarih ve 28396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Cihazların Kayıt Altına Alınmasına Dair Tebliğ 06.09.2012 tarihli ve 28403 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Seri: IV No: 56)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No: 61) 13.09.2012 tarihli ve 28410 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2012-32/40) 26.09.2012 tarihli ve 28423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2006-32/32)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2012-32/41) 26.09.2012 tarihli ve 28423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bazı Tüketici Ürünlerinin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2012/30) 04.10.2012 tarihli ve 28431 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ yayımı tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girer.
- Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Tebliğ'de (Tebliğ No: 2009/5) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2012/5) 06.10.2012 tarihli ve 28433 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Katılım Bankalarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 17.10.2012 tarihli ve 28444 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 01.11.2012 tarihinde yürürlüğe girer.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/20, Tebliğ No: 2012/21) 18.10.2012 tarihli ve 28445 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ 19.10.2012 tarihli ve 28446 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ'de (Sayı: 2005/1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı:2012/12) 19.10.2012 tarihli ve 28446 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. İşbu Tebliğ 24.10.2012 tarihinde yürürlüğe girer.
- Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ 31.10.2012 tarihli ve 28453 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğde (Tebliğ No: 2010/2) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 08.11.2012 tarihli ve 28461 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2012/6), 08.11.2012 tarih ve 28461 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2012/7) 15.11.2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmî Gazete' de yayımlandı.
- Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ 15.11.2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2012/13) 21.11.2012 tarihli ve 28474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.
- Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği'nde (Seri: VII, No: 10) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VII, No:44) 24.11.2012 tarihli ve 28477 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/22), İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/23), İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/24) 27.11.2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.
- 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16 ncı Maddesinin Birinci Fıkrasında Öngörülen İdari Para Cezası Alt Sınırının 31.12.2013 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Ar-

tırılmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/1) 06.12.2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.

- 2013 yılına ait Genel Yatırım ve finansman Programının Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmesine Dair Tebliğ 12.12.2012 tarihli ve 28495 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ (Seri IV, No: 28)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri:IV, No:62) 13.12.2012 tarihli ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/25) 14.12.2012 tarihli ve 28497 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/26) 14.12.2012 tarihli ve 28497 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/27) 14.12.2012 tarihli ve 28497 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Yöntemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/16) 21.12.2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Uluslararası Banka Hesap Numarası Hakkında Tebliğ (Sayı: 2008/6)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2012/14) 21.12.2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yurt Dışı Tebligat ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (2008/33)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2012/28) 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Marka Tescil Başvurularına Ait Mal ve Hizmetlerin Sınıflandırılmasına İlişkin Tebliğ (TPE:2012/3) 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği 29.12.2013 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tebliğin birinci maddesinin ikinci fıkrası 01.03.2013 diğer maddelerinin yürürlük tarihi ise 01.01.2013 olarak belirlendi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/7)'de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle 15.12.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi.
- Mal ve Hizmet Tedarikinde Alacaklıya Yapılan Geç Ödemelere İlişkin Temerrüt Faizi Oranının Belirlenmesi Hakkında Tebliğ 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tarifinin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2010/4)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2012/3) 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tarifinin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Münfesih Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ 30.12.2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Standartlara Uygunluk Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/1) 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlandı. Tebliğin Geçici Madde 1'i 01.01.2013 tarihinde, 6 ncı maddesinin birinci fıkrası ile 9

uncu maddesinin dördüncü fıkrası 01.07.2013 tarihinde, diğer maddeleri 15.02.2013 tarihinde yürürlüğe girer.

- Finansal Araçlara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 9) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 172)'de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 2) 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Araçlara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 9) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 211)'de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 3) 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 7) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 42)'de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 4) 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış Ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğ (Seri: V, No: 65)'De Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 133) 31.12.2012 sayılı ve 28514 sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi

Genel Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 281), 03.01.2012 tarihli ve 28162 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 5) 19.01.2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gider Vergileri Genel Tebliği (Seri No: 89) 19.01.2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 116) 19.01.2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 282) 19.01.2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 412) ve Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 413) 20.01.2012 tarihli ve 28179 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 88) 31.01.2012 tarihli ve 28190 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 414) 18.02.2012 tarihli ve 28208 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 90) 06.03.2012 tarihli ve 28225 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 344) 09.03.2012 tarihli ve 28228 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması Hakkında 6111 Sayılı Kanun Genel Tebliği (Seri No: 3), 07.04.2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 117), 14.04.2012 tarih ve 28264 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 6), 05.05.2012 tarih ve 28283 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 118), 16.05.2012 tarih ve 28294 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi) (Seri No: 2) 29.05.2012 tarih ve 28307 Sayılı mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Transit Rejimi) (Seri No: 2) 05.06.2012 tarihli ve 28314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 67) 16.06.2012 tarihli ve 28325 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 119) 23.06.2012 tarihli ve 28332 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması Hakkında 6111 Sayılı Kanun Genel Tebliği (Seri No: 4) 26.06.2012 tarihli ve 28335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 415) 26.06.2012 tarihli ve 28335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (No: 417) 29.06.2012 tarihli ve 28338 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 345) 04.07.2012 tarihli ve 28343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 15.07.2012 tarihli ve 28354 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Aylıkların Banka Aracılığıyla denmesi Hakkında Genel Tebliğ (Sıra No: 1) 17.07.2012 tarihli ve 28356 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İŞlemleri) (Seri No: 90)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İŞlemleri) (Seri No: 91) 25.07.2012 tarihli ve 28364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 93) 27.07.2012 tarihli ve 28366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 283) 27.07.2012 tarihli ve 28366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 92) 31.07.2012 tarihli ve 28370 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 94), 04.08.2012 tarih ve 28374 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 13.08.2012 tarih ve 28383 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 01.09.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Genel Tebliğ (Seri No:1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 2) 15.08.2012 tarih ve 28385 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Hariçte İşleme Geçici İhracat) (Seri No: 1)’nde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (Seri No: 2) 17.08.2012 tarih ve 28387 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 24), 17.08.2012 tarih ve 28387 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 95) 18.08.2012 tarih ve 28388 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 120) 18.08.2012 tarih ve 28388 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 60) 28.08.2012 tarih ve 28395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 97) 04.09.2012 tarihli ve 28401 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 68) 25.09.2012 tarihli

ve 28422 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Gümrük Genel Tebliği (Seri No:98) 04.10.2012 tarihli ve 28431 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 346, Sıra No:347, Sıra No: 348) 10.10.2012 tarihli ve 28437 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No:25) 11.10.2012 tarihli ve 28438 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 419) 10.11.2012 tarihli ve 28463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 100) 13.11.2012 tarihi ve 28466 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Tır İşlemleri) (Seri No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 15.11.2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği) (Seri No: 2)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 15.11.2012 tarihi ve 28468 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 420) 07.12.2012 tarihli ve 28490 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 421) 14.12.2012 tarihli ve 28497 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Transit İşlemleri) (Seri No:3)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Transit İşlemleri) (Seri No: 4) 20.12.2012 tarihli ve 28503 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 101) 31.12.2012 sayılı ve 28514 sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.

- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 422) 31.12.2012 sayılı ve 28514 sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 121) 31.12.2012 sayılı ve 28514 sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 101) 31.12.2012 sayılı ve 28514 sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.

Diğer Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- En Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Ekonomik ve Teknik İşbirliği Paketi ile İlgili 2012/1 Sayılı Başkanlık Genelgesi 05.01.2012 tarihli ve 28164 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Genel Sağlık Sigortalısı Gelir Tespiti İşlemleri ile İlgili 2012/4 Sayılı Başbakanlık Genelgesi 11.01.2012 tarihli ve 28170 sayılı sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2011 Yılı Aralık Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 28.01.2012 tarihli ve 28187 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Ocak Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 29.02.2012 tarihli ve 28219 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Ocak Ayında İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 29.02.2012 tarihli ve 28219 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzükte Değişiklik Yapılmasına Dair Tüzük 09.03.2012 tarihli ve 28228 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığının 2008-32/34 Sayılı Tebliğine İlişkin I-M Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genelgesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Genelge (Sayı: 2012/1) 17.03.2012 tarihli ve 28236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Hizmetlerinde “Tek Pencere” Sistemi ile İlgili 2012/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Ticaret Sicili, Odalar ve Borsalar ile Esnaf ve Sanatkarlar Siciline Yapılacak Başvurularda Uygulanacak Esaslar ile İlgili 2012/1 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Genelgesi 04.04.2012 tarihli ve 28254 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife 02.05.2012 tarihli ve 28280 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Dış Ticaret Sermaye Şirketlerine İlişkin Ekonomi Bakanlığı Kararı, 15.05.2012 tarih ve 28293 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Nisan Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 01.06.2012 tarihli ve 28310 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Nisan Ayına Ait İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 01.06.2012 tarihli ve 28310 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Tebligat Tüzüğü’nün Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tüzük (Karar No.2012/3474), 07.08.2012 tarih ve 28377 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2012 Yılı Temmuz Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi ile 2012 Yılı Temmuz Ayında İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 04.09.2012 tarihli ve 28401 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Odea Bank A.Ş.’ye faaliyet izni verilmesine dair 28.09.2012 tarihli ve 4963 sayılı Bankacılık Düzenleme ve Denetim Kurulu Kararı 02.10.2012 tarihli ve 28429 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Ağustos Ayına ait Yatırım Teşvik Belgesi Listesi 05.10.2012 tarihli ve 28432 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Ağustos Ayında İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 05.10.2012 tarihli ve 28432 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013-2015 Dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları ile İlgili 2012/1 Sayılı Kalkınma Bakanlığı Genelgesi 09.10.2012 tarihli ve 28436 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Devlet Muhasebesi Standardı Kurulu’nun Devlet Muhasebesi Standardı 11 İnşaat Sözleşmeleri 10.10.2012 tarihli ve 28437 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Kamu Taşınmazlarının Yatırımlara Tahsisine İlişkin Usul ve Esaslarda Değişiklik Yapılması Hakkında Usul ve Esaslar 16.10.2012 tarihli ve 28443 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kamu Taşınmazlarının Yatırımlara Tahsisine İlişkin Usul ve Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Usul ve Esaslar 15.11.2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2012 Yılı Ekim Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 23.11.2012 tarihli ve 28476 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- 2012 Yılı Ekim Ayına Ait İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 23.11.2012 tarihli ve 28476 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.
- Tehlikeli Maddeler İçin Yaptırılacak Zorunlu Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Tarife ve Talimatlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Tarif ve Talimat 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tarife ve talimatın yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat 25.12.2012 tarihli ve 28508 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tarife ve talimatın yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- 2013 Tanıklık Ücret Tarifesi 28.12.2012 tarihli ve 28511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tarifinin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Genel Şartlar 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tarifinin yürürlük tarihi, 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Rekabet Hukuku'nda Önemli Mevzuat ve Kararlar

- Rekabet Kurulu (“Kurul”) Miele Elektrikli Ev Aletleri Dış Tic. ve Paz. Ltd. Şti.’nin Türkiye’de satış ve pazarlamasını yaptığı Miele markalı ürünlerin yeniden satış fiyatını belirlediği iddiası üzerine dosya konusu iddiaya yönelik olarak, 4054 sayılı Kanun’un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine karar verdi. (29.12.2011, 11-64/1660-590)
- Kurul, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ile AnadoluBank A.Ş. arasında 13.12.2011 tarihinde imzalanan “30.6.2008 tarihli “Yapı Kredi- AnadoluBank World Kredi Kartı Programı İşbirliği Sözleşmesine Ek Sözleşme’ye” menfi tespit verilmesi / muafiyet tanınması talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda; (a) Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ve AnadoluBank A.Ş. arasında 13.12.2011 tarihinde imzalanan “30.6.2008 tarihinde imzalanan Yapı Kredi - AnadoluBank World Kredi Kartı Programı İşbirliği Sözleşmesi’ne Ek Sözleşme”ye menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, (b) Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ve AnadoluBank A.Ş.’nin birbirine rakip teşebbüsler olmaları nedeniyle, söz konusu Sözleşme’nin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağına ve (c) 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesi çerçevesinde yapılan değerlendirme sonucunda; anılan maddenin birinci fıkrasında sayılan şartların tamamının karşılanması nedeniyle, ikinci fıkrası çerçevesinde bahsi geçen Sözleşme’ye muafiyet tanınmasına karar verdi. (12.01.2012, 12-01/10-7)
- Kurul, United Arab Shipping Company, United Arab Shipping Company Services DMCCO, Aratrans Transport and Logistics Service LLC, Cemil GANDUR ve Mişel ŞAŞATİ arasında yeni bir anonim şirket kurulmasından ve yeni kurulacak anonim şirket ile Fevzi Gandur Denizcilik ve Nakliyat Temsilcilik ve Tic. A.Ş., Riva Denizcilik ve Taşımacılık Tic. A.Ş. ve Mitaş Uluslararası Nakliyat ve Gemi Acenteliği Tic. Ltd. Şti. arasında gerçekleşecek olan çalışan devir işleminden oluşan işlemler bütününe 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi kapsamında izin verilmesi, izin verilmesine gerek olmadığına değerlendirilmesi ha-

linde ise aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda; (a) bildirim konusu işlemin, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında bir devralma işlemi olmadığına ve (b) talep edilmesi nedeniyle işleme 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (12.01.2012, 12-01/29-12)

- Kurul GSM işletmeciliği alanında faaliyet gösteren Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş., Vodafone Telekomünikasyon A.Ş., Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. unvanlı teşebbüslerin Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun düzenlemelerindeki boşluklardan faydalanmak konusunda anlaşıkıkları iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi. (19.01.2012, 12-02/78-22)
- Kurul, TTNNet A.Ş.'nin Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile aynı alanda faaliyette bulunmasının rekabet ihlali yaratacağı ve TTNNet'in sabit telefon hizmet alımı ihalelerinde diğer işletmeciler tarafından teklif edilmesi mümkün olmayan fiyatlar verdiği iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine karar verdi. (26.01.2012, 12-03/96-35)
- Kurul, Coca Cola Satış ve Dağıtım A.Ş.'ye ait Damla Su markalı suların satıldığı restoran ve kafelerde Coca Cola Satış ve Dağıtım A.Ş.'nin başka marka su satılmasına izin vermediği iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi. (09.02.2012; 12-06/186-48)
- Kurul, Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin internet erişim hizmetlerinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarlarda hakim durumunu ve bu pazarlar ve internet erişim hizmetleri pazarlarında kötüye kullandığı iddiasına ilişkin olarak verilen Kurul'un 05.01.2006 tarih, 06-02/47-8 sayılı kararının iptaline ilişkin Danıştay 13. Dairesi'nin 12.12.2007 tarih, 2006/1941 E. sa-

yılı kararı üzerine dosya konusunun yeniden değerlendirilmesi üzerine; Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin rekabeti ihlal eden eylemleri nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih, 5728 sayılı Kanun'la değişik 16. maddesi ve para cezasında lehe düzenlemeler ile Türk Telekomünikasyon A.Ş.nin, 2000 yılı sonunda oluşan gayri safi gelirleri dikkate alınarak takdiren onbinde beşi oranında olmak üzere 1.136.376,80 idari para cezası verilmesine karar verdi. (08.03.2012, 12-10/328-98)

- Kurul, TNet A.Ş. ve Superonline İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin sundukları ADSL hizmet fiyatlarının benzerlik sergilediği, aralarındaki bir anlaşma nedeniyle fiyatlarda değişiklik yapılamadığı iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi. (14.03.2012, 12-11/366-101)
- Kurul, Türkiye Elektrik İletim A.Ş.'nin açmış olduğu rüzgar enerjisi santrali bağlantı noktası yarışmalarında teklif veren firmaların, iletim kapasitesini bölüşmek ve katkı payı teklif bedellerini düşük tutmak üzere aralarında anlaşmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi. (14.03.2012, 12-11/370-105)
- Kurul, Akbank T.A.Ş., Finans Bank A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ve Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin büyük şirketlere komisyon uygulamadan kredi kartları ile 12 aya kadar vadeli satış imkanı sundukları, ancak küçük esnaftan aylık ortalama %1,5-2 oranında komisyon alarak haksız rekabete yol açtıkları iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi. (14.03.2012, 12-11/374-109)
- Kurul, Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'a ve 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründe Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne aykırı uygulamalarının bulunduğu iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdi. (06.04.2012, 12-17/459-134).

- Çimento Sektöründe Faaliyet Gösteren Bazı Teşebbüsler Hakkında Yürütülen Soruşturmaya İlişkin Nihai Karar 12 Nisan 2012 tarihinde açıklandı. Yürütülen soruşturma sonucunda Kurul, ilgili teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine oyçokluğu ile karar verdi. Bu kapsamda, (i) 2011 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren % 2'si oranında olmak üzere, Adana Çimento Sanayii T.A.Ş.'ye 4.959.857,04 TL, Çimko Çimento ve Beton Sanayi Ticaret A.Ş.'ye 3.376.238,67 TL, Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye 7.758.016,08 TL, Kars Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye 1.120.842,98 TL, KÇS Kahramanmaraş Çimento Beton Sanayi ve Madencilik İşletmeleri A.Ş.'ye, 2.957.990,69 TL, Mardin Çimento Sanayii ve Ticaret A.Ş.'ye 2.502.165,95 TL; (ii) 2011 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren % 3'ü oranında olmak üzere Aşkale Çimento San. T.A.Ş.'ye 10.745.776,24 TL, Elazığ Altınova Çimento San. Ticaret A.Ş.'ye 2.902.958,76 TL, Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye 10.283.220,47 TL, Yurt Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye 2.557.954,55 TL idari para cezası verilmesine oyçokluğu ile karar verildi. (06.04.2012, 12-17/499-140)
- Kurul, Ağır Ticari Araçlar Derneğinin internet sitesinde yer alan "online" veri tabanına TAİD üyesi teşebbüslerin aylık satışlarına yönelik çeşitli verilerin girilmesi suretiyle TAİD üyesi teşebbüslerce veri paylaşılması uygulamasına menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (12.04.2012, 12-20/518-154)
- Kurul, Türk Hava Yolları A.O. ile Güneş Ekspres Havacılık A.Ş. arasında yapılması planlanan "wet-lease" uçak kiralama anlaşmasına menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (12.04.2012, 12-20/517-153)
- Otomotiv Sektöründe Faaliyet Gösteren Bazı Teşebbüsler Hakkında Yürütülen Soruşturmaya İlişkin Nihai Karar 17.04.2012 tarihinde açıklandı. Yürütülen soruşturma sonucunda Kurul, 2009 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren % 0,5'i oranında olmak üzere Aktif-İriyıl Otomotiv İnşaat Turizm Tic. ve San. Ltd.

Şti.'ye 109.418,33 TL, Egeİsal Otomotiv Pazarlama Ltd. Şti.'ye 2.689,47 TL, İrde Motorlu Araçlar Servis Tic. A.Ş.'ye 18.791,83 TL, Yıldırım Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye 124.648,96 TL; 2008 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirinin takdiren % 0,5'i oranında olmak üzere Parlar Otomotiv ve Turizm Ltd. Şti.'ye 63.810,48 TL idari para cezası verilmesine oyçokluğu ile karar verdi. (12.04.2012, 12-20/557-141)

- Yapı Denetim Hizmetleri Hakkında Duyuru Kurul'un internet sitesinde 27.04.2012 tarihinde yayınlandı.
- Kurul OMV Petrol Ofisi A.Ş. tarafından yapılan dikey anlaşmalar ve çeşitli uygulamalar yoluyla 4054 sayılı Kanun'un ve 2002/2 sayılı Tebliğ'in ihlal edildiği iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, (a) OMV Petrol Ofisi A.Ş. ve Ömer AKSU arasında ilk olarak 08.06.2006 tarihinde POAŞ lehine tanınan 16 yıllık intifa hakkı ile kurulduğu anlaşılan dikey ilişkinin, 08.06.2011 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanma olanağının bulunduğu ve bu tarihten itibaren grup muafiyeti kapsamının dışında kaldığına, (b) Söz konusu anlaşmaya 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet de tanınamayacağına, (c) bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, taraflara gerekçeli kararın tebliği tarihinden itibaren altmış gün içinde aralarındaki dikey anlaşmayı sonlandırmaları gerektiği, aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağı yönünde görüş bildirilmesini teminen Başkanlığın görevlendirilmesine karar verdi. (03.05.2012, 12-24/669-191)
- Kurul BP Petrolleri A.Ş. ile yapılan bayilik sözleşmesinin feshedilmesine rağmen tesis edilen intifa hakkının terkin edilmediği iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, (a) Ağaoğlu Akaryakıt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ile BP Petrolleri A.Ş. arasında 15.06.2001 tarihli ve 15 yıl süreli intifa hakkı ile en son 21.03.2005 tarihli bayilik sözleşmesinden oluşan dikey ilişkinin 18.09.2010 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanma olanağının bulunduğu ve bu tarihten itibaren grup muafiyeti kapsamının dışında kaldığına, (b)

Söz konusu anlaşmaya 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınamayacağına, (c) bu nedenle, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, taraflara gerekçeli kararın tebliği tarihinden itibaren 60 (altmış) gün içinde aralarındaki dikey anlaşmayı sonlandırmaları gerektiği, aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağı yönünde görüş bildirilmesini teminen Başkanlığın görevlendirilmesine karar verdi. (03.05.2012, 12-24/670-192)

- Kurul Digital Platform Teknoloji Hizmetleri A.Ş./Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin uydu platform işletmeciliği piyasasındaki hakim durumunu Cinebeş Filmcilik ve Yapım A.Ş. aleyhine anlaşma yapmayı reddetmek suretiyle kötüye kullandığı iddiası üzerine yürütülen soruşturma sonucunda (a) Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş. ile Digital Platform Teknoloji Hizmetleri A.Ş.'nin iddia konusu eylemlerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi kapsamında hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilemeyeceğine, (b) Bu çerçevede, söz konusu teşebbüse 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi çerçevesinde idari para cezası verilmesine gerek olmadığına karar verdi. (03.05.2012, 12-24/710-198)
- Kurul Kamu kurumlarının çalışanların maaşlarını bankalarla yaptıkları protokoller çerçevesinde tek bir banka aracılığıyla ödemelerinin rekabeti bozduğu iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine karar verdi. (03.05.2012, 12-24/677-197)
- Kurul Ulusal Cad ve GIS Çözümleri Mühendislik Bilgisayar Eğt. Tic. A.Ş.'nin hâkim durumunu kötüye kullandığı iddiası ve Ak Mühendislik Bilgisayar Ticaret Ltd. Şti. ile Netcad Yazılım Bilgisayar Eğitim Hizmetleri Proje Mühendislik Ticaret A.Ş.'nin Kurul izni olmaksızın birleştikleri iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, soruşturma açılmasına gerek olmadığına, aynı ekonomik bütünlük içinde yer aldıkları tespit edilen Ak Mühendislik Bilgisayar Ticaret Ltd. Şti.'nin Netcad Yazılım Bilgisayar Eğitim Hizmetleri Proje Mühendislik Ticaret Ltd.

Şti.'ye ve Netcad Yazılım Bilgisayar Eğitim Hizmetleri Proje Mühendislik Ticaret A.Ş.'nin de Ulusal Cad ve GIS Çözümleri Mühendislik Bilgisayar Eğt. Tic. A.Ş.'ye devredilmesine ilişkin işlemlerin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi kapsamında teşebbüsler arası devralma işlemleri niteliği taşımadığına karar verdi. (09.05.2012, 12-25/729-209)

- Kurul, LUKOİL Eurasia Petrol A.Ş. ile Yaşarlar Petrol Madencilik Otomotiv Taşımacılık Turizm Gıda İnşaat Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti. arasındaki 28.09.2009 tarihli protokol ve aynı tarihli bayilik sözleşmesi ile intifa hakkının, 28.09.2009 tarihinden itibaren 5 yıl süre ile 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığının tespit edilmesi talebi ile ilgili olarak, - 27.10.2011 tarih 11-54/1390-498 sayılı Kurul kararında LUKOİL Eurasia Petrol A.Ş. ile Yaşarlar Petrol Madencilik Otomotiv Taşımacılık Turizm Gıda İnşaat Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti. arasındaki anlaşmanın 28.09.2009 tarihinden itibaren beş yıl süre ile grup muafiyeti kapsamında sayılabilmesi için öngörülen koşulun karşılandığına, Mezkûr taraflar arasındaki dosya konusu dikey anlaşma bakımından yeni bir idari işlem tesisine gerek olmadığına, karar verdi. (16.05.2012, 12-26/762-216)
- Kurul Efes Pazarlama ve Dağıtım A.Ş. ve/veya Efes Pazarlama ve Dağıtım A.Ş.'nin bayilerinin/distribütörlerinin müşterileriyle akdettiği tek tip açık satış noktası bulunurluk sözleşmesinin revize edilmesi sonucunda düzenlenen farklı tip açık satış noktası sözleşmesine menfi tespit / muafiyet talebi ilgili olarak, 1. Efes Pazarlama ve Dağıtım A.Ş.'nin Açık Satış Noktası Sözleşmesi (Standart Sözleşme-Süreli) başlıklı, Açık Satış Noktası Sözleşmesi (Standart Sözleşme-Miktar Taahhütlü) başlıklı ve Açık Satış Noktası Sözleşmesi (Otel Sözleşmesi) başlıklı sözleşmelerine bu sözleşmelerde 4054 sayılı Kanun'un 4, 6 ve 7. maddeleri kapsamında değerlendirilebilecek düzenlemeler bulunmaması nedeniyle menfi tespit belgesi verilmesine; 2. Açık Satış Noktası Sözleşmesi'nin (Merkezi Anlaşma Yapan Müşteriler Sözleşmesi) 10.04.2008 tarih, 08-28/321-105 sayılı Kurul kararı hükümlerine uygun olduğuna ve bu karar ile sağlanan muafiyetten yararlandığına; 3. Ancak Açık Nokta Sözleşmesi (Konsept Nokta-Süreli) ile Açık Nokta Sözleşmesi (Konsept

Nokta-Miktar Taahhütlü) başlıklı sözleşmelerde, sırasıyla, 12. ve 13. maddelerinde yer alan düzenlemenin 22.04.2005 tarih, 05-27/317-80 sayılı Kurul kararına aykırı olduğuna; 4. Bu nedenle bu maddelerin 22.04.2005 tarih, 05-27/317-80 sayılı Kurul kararına uygun olarak fiili münhasırlık yaratmayacak şekilde yeniden düzenlenmesi durumunda 4054 sayılı Kanun'un 4, 6 ve 7. maddeleri kapsamında değerlendirilebilecek bir düzenleme içermeyecek olmaları nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamında menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (23.05.2012, 12-27/796-224)

- Kurul, Total Oil Türkiye A.Ş.'nin, lehine tesis edilen intifa hakkını terkin etmeyerek 4054 sayılı Kanun'u ve 2002/2 sayılı Tebliğ'i ihlal ettiği iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda; Total Oil Türkiye A.Ş. ve Şirvan Petrol Ür. San. Tic. Ltd. Şti. arasında 26.10.2000 tarihli bayilik sözleşmesi ve 03.11.2000 tarihinde 15 yıl intifa hakkı tesisi ile kurulan dikey ilişkinin 29.03.2010 ve 12.05.2010 tarihli sözleşmeler ile kesintiye uğramadığına, bahse konu dikey anlaşmanın 18.09.2005 tarihinden önce yapılmış olması sebebiyle 18.09.2010 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına, bu nedenle, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, taraflara gerekçeli kararın tebliği tarihinden itibaren 60 (altmış) gün içinde aralarındaki dikey anlaşmayı sonlandırmaları, aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağı yönünde görüş bildirilmesini teminen Başkanlığın görevlendirilmesine karar verdi. (06.06.2012; 12-30/877-261)
- Kurul, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin 06.06.2011 tarih ve 11-34/742-230 sayılı Kurul kararı ile getirilen yükümlülüklere uymadığı iddiası ve ayrıca Turkcell İletişim Merkezi-2 adlı yapılanma ile Mavi Noktaları tamamen münhasırlaştırmaya çalıştığı iddiası, 09.07.2008 tarih ve 08-44/603-230 sayılı Kurul kararı ile muafiyet tanınan "Turkcell Extra Sözleşmesi"nin imzalandığı satış noktaları sayısının artırılacak olmasının 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediğinin tespit edilmesi talebi ve başta Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. olmak üzere, GSM operatörleri tarafından kontörlerin toptan satış fiyatına yapılan zamların

perakendeci kar marjlarını düşürdüğü ve hazırcartların Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. tarafından belirlenen Turkcell Dağıtım Merkezleri (TDM) dışındaki TDM'lerden alınmadığı iddiası üzerine yapılan incelemeler sonucunda, 22.11.2011 tarih ve 7989 sayılı başvuruya konu iddialara yönelik olarak Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin dağıtım ağında yer alan teşebbüsler hakkında işlem yapılmasına gerek olmadığına, 24.01.2012 tarih ve 709 sayılı başvuruya konu iddialara yönelik olarak Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin dağıtım ağında yer alan teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına, Turkcell'in TİM statüsündeki 1.100 nihai hizmet/satış noktasına 505 nihai hizmet/satış noktasını daha eklemesinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi anlamında mevcut koşullar altında kötüye kullanma hali oluşturduğuna dair bilgi, belge ve bulgunun bulunmadığına, Turkcell'in mevcut TİM statüsündeki 1.100 münhasır hizmet/satış noktasına ek olarak 505 nihai hizmet/satış noktası ile daha yapmayı planladığı durumda "Turkcell Extra Sözleşmesi"nin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşulları sağladığına karar verdi. (14.06.2012; 12-33/922-281)

- Kurul, Shell&Turcas Petrol A.Ş.'nin bayilerine istasyon (bölge) bazında uygulayacağı fiyatlamaya muafiyet verilmesi talebi ile ilgili olarak yapılan inceleme sonucunda, 5015 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatı dikkate alınarak bildirim konu uygulama bakımından 4054 sayılı Kanun'un 5. ve 8. maddeleri çerçevesinde değerlendirme yapılmasına yer olmadığına karar verdi. (04.07.2012, 12-36/1070-335)
- Kurul, akaryakıt dağıtım sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin paralel fiyatlamaya ve bilgi değişimi yoluyla 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiasına yönelik olarak yapılan inceleme sonucunda, şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (04.07.2012, 12-36/1040-328)
- Kurul, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ve Denizbank A.Ş. arasında 29.12.2011 tarihinde imzalanan Paracard Program Paylaşım Sözleşmesi'ne menfi tespit belgesi verilmesi/muafiyet tanınma-

sı talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda; Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ile Denizbank A.Ş. arasında 29.12.2011 tarihinde imzalanan Paracard Program Paylaşım Sözleşmesi'ne 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, Paracard Program Paylaşım Sözleşmesine taraf teşebbüslerin rakip teşebbüsler olmaları nedeniyle, söz konusu sözleşmenin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağına, bununla birlikte, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan şartların tamamını karşılaması nedeniyle, bildirim konusu sözleşmeye bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (18.07.2012, 12-38/1097-355)

- Kurul, bireysel emeklilik sigorta şirketlerinin aralarındaki centilmenlik anlaşması nedeniyle birikim aktarımı yapılmasını engelledikleri iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (18.07.2012, 12-38/1099-356)
- Kurul, Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş. ile Adana Çimento San. T.A.Ş. arasında fiyat tespit edilerek 4 gün arayla ürünlere zam yapıldığı iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (18.07.2012, 12-38/1115-366)
- Rekabet İhlallerine İlişkin Başvuru Usulüne Dair Tebliğ (No: 2012/2), 23.08.2012 tarih ve 28390 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kurul, Biletix Bilet Dağıtım Basım ve Ticaret A.Ş. tarafından "futbol müsabaka biletlerinin satışına aracılık hizmetleri pazarı"nda ve "canlı müzik etkinlikleri satışına aracılık hizmetleri pazarı"nda bir yılı aşan münhasırlık içeren sözleşmeler ve benzeri uygulamalar yoluyla 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla yürütülen ön araştırmada elde edilen bilgi, belge ve yapılan tespitleri 09.08.2012 tarihli toplantısında ciddi ve yeterli bularak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 41. maddesi uyarınca Biletix Bilet Dağıtım Basım ve Ticaret A.Ş. hakkında soruşturma açılmasına karar verdi.

- Kurul, Endüstriyel gaz satışı alanında faaliyet gösteren üç teşebbüs hakkında yapılan ön araştırmada elde edilen bilgi, belge ve yapılan tespitleri 09.08.2012 tarihli toplantısında ciddi ve yeterli bularak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca, Linde Gaz A.Ş., Yalızlar Sınai ve Tıbbi Gazlar Teknik Hırdavat Makine Sanayi ve Ticaret A.Ş., Orsez Sınai Tıbbi Gazlar ve Kimyevi Maddeler Ticaret Sanayi Ltd. Şti. hakkında soruşturma açılmasına karar verdi. Soruşturma, adı geçen üç teşebbüsün endüstriyel gaz satışında müşteri paylaşımında bulunmak, müşterilere rekabetçi fiyat teklifi vermekten kaçınmak, fiyat teklifleri konusunda bilgi değişimi yapmak gibi davranışlarda bulunmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediklerinin tespiti amacıyla başlatıldı.
- Kurul, TTNET A.Ş.'nin düzenlediği genişbant internet kampanyalarında yıkıcı ve rakipleri pazardan dışlayıcı nitelikte tarifeler uyguladığı iddiasını içeren şikayet başvurusu üzerine yapılan ön araştırmada elde edilen bilgi, belge ve yapılan tespitleri 09.08.2012 tarihli toplantısında ciddi ve yeterli bularak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla aynı Kanun'un 40 ve 41. maddeleri uyarınca TTNET A.Ş. ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. hakkında soruşturma açılmasına, 12-41/1153-M (1) sayı ile karar verdi.
- Araç takip hizmeti sunan işletmelere GPRS alt yapı hizmeti sağlayan Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin, bu işletmeler ile yaptığı dikey anlaşmalar ve çeşitli uygulamalar yoluyla Vodafone Telekomünikasyon A.Ş.'nin faaliyetlerini zorlaştırdığı iddiasını içeren 05.12.2007 tarihli şikayet başvurusunu, Kurul yeniden değerlendirdi. Dosyada yer alan bilgi ve belgeleri 18.07.2012 tarihli toplantısında müzakere eden Kurul, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. hakkında soruşturma açılmasına, 12-38/1110-M sayı ile karar verdi. Soruşturma yukarıda belirtilen şikayet başvurusu üzerine yapılan ön araştırma sonucunda verilen 02.04.2008 tarih ve 08-27/306-97 sayılı Kurul kararının Danıştay 13. Dairesi tarafından iptal edilmesi nedeniyle, 4054 sa-

yılı Karun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla başlatıldı.

- Kurul, Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin, TOKİ'ye ait evlere yönelik kullandığı kredi karşılığında kendi sigorta şirketinden poliçe yaptırmaya zorladığı iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (09.08.2012, 12-41/1187-397)
- Kurul, Metro Grosmarket'in sahip olduğu alıcı gücüne bağlı olarak tedarikçi konumundaki başvuru sahiplerini, çeşitli adlar altında bedel talep etmek ve konsinye satış şartı getirmek suretiyle öngörülemez ticari riskle karşı karşıya bıraktığı ve bu suretle maddi zarara uğrattığı iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda, şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (09.08.2012, 12-41/1178-388)
- Kurul, Esgaz Eskişehir Şehir İçi Gaz Dağıtım A.Ş. ve Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.'nin, serbest tüketici Eskişehir Sanayi Odası Organize Sanayi Bölgesinden tahsil ettikleri doğal gaz taşıma bedeli ile aşırı fiyatlama yapmak suretiyle hakim durumlarını kötüye kullandıkları iddiasına ilişkin 25.02.2009 tarih ve 09-08/158-M sayılı Kurul kararının Danıştay 13. Dairesinin 06.04.2012 tarih ve 2009/2951 E., 2012/601 K. sayılı kararı ile iptali üzerine ilgili dosyanın yeniden değerlendirilmesi sonucunda, şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (09.08.2012, 12-41/1171-384)
- Kurul, Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi ve EGO Genel Müdürlüğünün (Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş.), tüketicilerin kullanacağı sayaçları belirlediği ve tüketiciye bu konuda alternatif sunmadığı, belirli bir ürünü almak konusunda zorladığı iddiasına ilişkin 16.10.2008 tarih ve 08-58/921-368 sayılı Kurul kararının Danıştay 13. Dairesinin 06.04.2012 tarih ve 2009/701 E., 2012/603 K. sayılı kararı ile iptali üzerine, ilgili dosyanın yeniden değerlendirilmesi sonucunda, şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (09.08.2012, 12-41/1173-385)
- Kurul, Kablo TV şebekesinin erişime açılması taleplerinin Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş. tarafından yerine getirilmeyerek 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddi-

asına ilişkin olarak verilen 03.07.2008 tarih ve 08-43/587-220 sayılı Kurul kararının Danıştay 13. Dairesi tarafından iptali üzerine dosyanın yeniden değerlendirilmesi üzerine şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına karar verdi. (28.08.2012, 12-42/1313-429)

- Kurul, Otomotiv Sanayii Derneğinin binek, hafif ticari ve ağır ticari araçlar ile traktörlerin üretim ve satışına ilişkin birtakım verilerin üyeleri ve kamuoyu ile paylaşılması hususundaki teşebbüs birliği kararına menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda 1. Otomotiv Sanayii Derneğinin üyeleri ve kamuoyuyla çeşitli yayınlar aracılığıyla paylaşması öngörülen bilgilerden; - Otomobil ve hafif ticari araçların marka bazında aylık ithalat verilerinin, - Alt kırımlar halinde illere göre araç satışları verilerinin, - Otomobil ve ticari araçlar pazarı bakımından, pazarın geleceğine yönelik ve marka model alt kırımını içermeyen öngörü ve pazar tahminlerinin, daha önce verilen Kurul kararlarında değerlendirilmiş olması sebebiyle aynı hususta yeniden karar alınmasına gerek olmadığına, 2. Bununla birlikte; - Tarımsal traktörler pazarında gerçekleştirilecek ve geleceğe yönelik pazar büyüklüğü tahminlerini içeren bilgi paylaşımlarına, - Ana ve yan sanayinin firma belirtilmeksizin belli kırımlar altında, aylık, değer ve adet üzerinden ihracat rakamlarına ilişkin bilgi paylaşımlarına ve marka bazında aylık ihracat adet bilgilerinin paylaşılmasına, - İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu raporundan hareketle, teşebbüslerin net satışlar, toplam aktifler, dönem kar veya zararı, ücretle çalışan işçi sayısı ortalaması, özkaynak, istihdam ve katma değer bilgilerinin paylaşılmasına, - Otomotiv sanayi yatırım miktarlarının yıllık olarak ve firma belirtmeksizin yayımlanmasına ve firma bazında otomotiv sanayi istihdamı verisi ile Yan Sanayi Kataloğunun, Hammadde Maliyet Endeksi'nin, ACEA ve OICA raporlarının, petrol ürünleri sivil tüketim verisinin, satış durumu uzunluğunun ve Resmi Gazete'de yayımlanmış olan motorlu taşıt vergi oranlarının paylaşılmasına, - Aylık olarak hafif ticari araçlar (otomobil, kamyonet ve minibüs), kamyon, otobüs, midibüs ve traktör başlıkları altında kapasitenin ve kapasite kullanım oranlarının pay-

laşılmasına, - Fabrika satış ve dış satış adetleri ile Haber ve Basın Bülteni'nde yer alacak üretim verilerinin de firma ve model belirtilmeksizin hafif ticari araçlar (otomobil, kamyonet ve minibüs), kamyon, otobüs, midibüs ve traktör başlıkları altında paylaşılmasına 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesine, 3. Öte yandan; teşebbüslerin her bir alt model bazında aylık üretim adetleri, hammadde ve yan sanayiye yaptıkları ödemeler ile ödedikleri vergi ve ücretlere ilişkin bilgi değişiminin ticari sır olarak nitelenebilecek bilgiler içermesi ve teşebbüsler arasında koordinasyona yol açabilecek nitelikte olması nedeniyle bu paylaşımlara 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmemesine, 4. 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen koşulların sağlanmaması nedeniyle, a. üretim verilerinin firma ve model bazında paylaşılmasına, b- otomotiv sanayi firmalarının yan sanayiye ve hammaddeye yaptıkları ödemeler ile ödenen vergi ve ücretlerin firma bazında paylaşılmasına muafiyet tanınmamasına karar verdi. (20.09.2012, 12-44/1350-455)

- Kurul, UN Ro-Ro İşletmeleri A.Ş. (UN Ro Ro)'nin, Türkiye-Avrupa arasındaki ro ro hatlarında sunulan ro ro taşımacılığı hizmetlerinde, UND Deniz Taşımacılığı A.Ş. (UND Deniz)'ye karşı dışlayıcı nitelikte eylemler uygulayarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasını içeren başvuru üzerine açılan soruşturmayı tamamladı. Kurul 01.10.2012 tarihli toplantısında dosyanın müzakeresi sonucunda; UN Ro Ro tarafından UND Deniz'in söz konusu bilet tanıma ve hizmet sunuşu sistemine kabul edilmemesinin, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hâkim durumun kötüye kullanılması niteliğinde olmadığına karar verdi. Bununla birlikte, Kurul, Pendik-Marsilya ro-ro hatlarında yıkıcı fiyat uygulamak suretiyle rakibinin dışlanmasına yol açtığı ve ayrıca fiyatlama dışındaki bazı eylemleri ile rakibinin faaliyetlerini zorlaştırdığı, bu eylemlerin ise 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hâkim durumunun kötüye kullanılması niteliğinde olduğu sonucuna ulaşarak UN Ro Ro'ya idari para cezası verdi. (01.10.2012; 12-47/1413-474)
- Kurul, Kurul'un 17.04.2008 tarihli 08-29/352-113 sayılı kararı ile Roche Müstahzarları Sanayi A. Ş. ile Sistem Sağlık Araç ve

Gereçleri Ecza Deposu Tic. Paz. Ltd. Şti. arasında imzalanan “Münhasır İhale Deposu Sözleşmesi”ne beş (5) yıl için tanınmış olan bireysel muafiyetin yenilenmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda, Roche Müstahzarları Sanayi A. Ş. ile Sistem Sağlık Araç ve Gereçleri Ecza Deposu Tic. Paz. Ltd. Şti. arasında imzalanan “Münhasır İhale Deposu Sözleşmesi”nin 2002/2 sayılı “Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği”nin 2. maddesinde belirlenen pazar payı eşliğinin aşılması nedeniyle anılan Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağına, bununla birlikte söz konusu sözleşmeye, 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan şartların tamamını karşılaması nedeniyle bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (17.10.2012; 12-51/1448-495)

- Kurul, Türk Havayolları A.O. ve Türkiye Garanti Bankası A.Ş. arasında imzalanan “THY Frequent Flyer Programı Miles&Smiles Kredi Kartı İşbirliği Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda; Türk Havayolları A.O. ve Türkiye Garanti Bankası A.Ş. arasında imzalanan “THY Frequent Flyer Programı Miles&Smiles Kredi Kartı İşbirliği Sözleşmesi”nde, 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine aykırı hükümler bulunması nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine; bununla birlikte söz konusu sözleşmeye, 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesi çerçevesinde 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (01.11.2012,12-53/1511-529)
- Kurul, GlaxoSmithKline İlaçları San. ve Tic. A.Ş. ile Abay Ecza Deposu Tic.A.Ş., Akgün Ecza Deposu San. ve Tic. A.Ş., Aksel Ecza Deposu Tic. A.Ş., İmtaş Ecza Deposu ve Gereçleri San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Yeni Dicle Ecza Deposu Medikal Tic. Ltd. Şti. arasında akdedilen ve anılan depolara ihalelere katılım ve kazanılması halinde ürünlerin dağıtımını amacıyla bölge münhasırlığı tanıyan “Münhasır İhale Deposu Sözleşmesi”ne 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan şartların tamamını karşılaması nedeniyle bireysel muafiyet tanıdı.(06.11.2012,12-54/1522-540)

- Kurul, TÜVTURK Kuzey Taşıt Muayene İstasyonları Yapım ve İşletim A.Ş. ile TÜVTURK Güney Taşıt Muayene İstasyonları Yapım ve İşletim A.Ş. tarafından zorunlu trafik sigortası satış hizmeti sunulması işlemine menfi tespit belgesi verdi. (06.12.2012, 12-60/1616-593)
- Kurul, Türkiye Bankalar Birliği ile Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından fiktif işlemlerin önlenmesi amacıyla hazırlanan Mesleki Tazim Kararı Taslağı ile Fiktif İşlem Değerlendirme Komitesinin Oluşumu, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Tebliğ'e menfi tespit verilmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda, 4054 sayılı Kanun kapsamında bir işlem tesisine yer olmadığına karar verdi. (13.12.2012,12-64/1640-602)
- Kurul, Opet Petrolcülük A.Ş tarafından yapılan dikey anlaşmalar ve çeşitli uygulamalar yoluyla 4054 sayılı Kanun'un ve 2002/2 sayılı Tebliğ'in ihlal edildiği iddiası üzerine yapılan inceleme sonucunda;
- 1- Pendik Petrol Ürünleri İnşaat Turizm Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Mustafa YILMAZ ve Opet Petrolcülük A.Ş arasındaki muhtelif sözleşmelerle kurulan dikey ilişkinin 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden 08.07.2012 tarihine kadar yararlandığına; bu tarihten itibaren ise grup muafiyeti kapsamı dışında kaldığına; aynı Tebliğ'in 5/a maddesinde düzenlenen istisna hükmünden yararlanamadığına,
- 2- Bununla birlikte, ilgili dikey anlaşmanın daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yürütülmemiş gayrimenkul üzerinde yeni bir istasyon kurulmasına ilişkin olması ve istasyona özgü yatırım maliyetinin Opet Petrolcülük A.Ş. tarafından karşılanması nedeniyle, bayinin Opet Petrolcülük A.Ş. tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden bedelini ödeyerek anlaşmayı sona erdirebilmesi konusunda tarafların anlaşmaları koşuluyla, ilgili dikey anlaşmaya 07.08.2007 tarihinden itibaren 10 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (19.12.2012, 12-65/1650-605)
- Kurul Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş.'nin "Bayi Yönetim Sistemi" kapsamında yetkili satıcı ve servisleriyle bilgi paylaşımına menfi tespit belgesi verdi. (27.12.2012,12-68/1695-629)

Birleşme ve Devralmalar'da Önemli Mevzuat ve Kararlar

- Rekabet Kurulu (“Kurul”), Opet Petrolcülük A.Ş.’ye ait “endüstriyel ve otomotiv madeni yağları” işkolunun ve buna ilişkin malvarlığının Opet Petrolcülük A.Ş. ile Fuchs Petrolub Aktiengesellschaft’ın ortak girişimi olan Opet Fuchs Madeni Yağ Sanayi ve Ticaret A.Ş.’ye devredilmesi işlemine izin verilmesi talebi üzerine; (a) Bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı “Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” kapsamında izne tabi olduğuna, işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hâkim durum yaratılmasının veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verilmesine, (b) Bununla birlikte, bildirim konusu işlem ile haberdar olunan ve Opet Petrolcülük A.Ş. ile Fuchs Petrolub Aktiengesellschaft arasında Ocak 2005’te imzalanan Hissedarlar Sözleşmesi ile madeni yağ pazarında faaliyet göstermek üzere kurulan bir ortak girişim olan Opet Fuchs Madeni Yağ Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Kurul’un izni olmaksızın gerçekleştirilmiş olması nedeniyle idari para cezası verilmesi gerekmekte birlikte 4054 sayılı Kanun’un mülga 19. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre zamanaşımına uğradığından idari para cezası verilmesine yer olmadığına, ayrıca söz konusu ortak girişim sonucunda hâkim durum yaratılmasının veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına karar vermiştir. (29.12.2011, 11-64/1663-593)
- Kurul, Integrated Healthcare Holdings Sdn. Bhd. (IHH) (%60 hisse) ve Khazanah Nasional Berhad (%15 hisse) tarafından Acıbadem Sağlık Yatırımları Holding A.Ş. (ASYH)’nin % 75 oranında hissesinin devralınması ve ASYH tarafından Aplus Hastane ve Otelcilik Hizmetleri A.Ş. ve Acıbadem Proje Yönetimi A.Ş.’nin devralınması işlemlerine izin verdi. (29.12.2011, 11-64/1659-589)

- Kurul, Alpha Bank A.E.'nin, EFG Eurobank Ergasias S.A.'yı tüm aktif ve pasifleriyle devralması neticesinde EFG Eurobank Ergasias S.A.'nin tümüyle, Alpha Bank A.E.'ye katılacak olması, bunun sonucunda EFG Eurobank Ergasias S.A.'nin Türkiye'deki kontrolünde bulunan iştiraklerinin (Eurobank Tekfen A.Ş. ve iştirakleri) kontrolünün yeni oluşacak Alpha Eurobank'a geçmesi işlemine izin verilmesi talebi üzerine bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında izne tabi olduğuna, işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verdi. (29.12.2011, 11-64/1691-591)
- Kurul, Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.'nin SAB Miller Plc.'nin Rusya ve Ukrayna'daki iştiraklerinin %100'ünü devralması ve SAB Miller Plc.'nin de Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.'nin % 24'ünü devralarak bu teşebbüs üzerinde ortak kontrol kurulması işlemine izin verdi. (29.12.2011, 11-64/1691-598)
- Kurul, Coutinho & Ferrostaal GmbH & Co. KG ve sınırsız sorumlu ortağı Coutinho & Ferrostaal Verwaltungs GmbH'nin %66.6 oranındaki hisselerinin, mevcut hissedarları MPC Munchmeyer Petersen & Co. GmbH ve Fenostaal AG'den, bu amaçla yeni kurulacak olan Quistance Steel Beteiligungsgesellschaft mbH aracılığıyla, halihazırda %33.3 hisseyle hissedar olan Viga Internacional, S.A. de C.V. tarafından devralınması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verdi. (12.01.2012, 12-01/13-9)
- Kurul, Fabeks Dış Ticaret A.Ş.'nin %49,8 oranındaki hissesinin hisse devri ve sermaye artırımını yoluyla National Commercial Bank'ın kontrolündeki Eastgate MENA Direct Equity L.P.

tarafından devralınması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verdi. (12.01.2012, 12-01/14-10)

- Kurul, Sony Corporation ve Telefonaktiebolaget LM Ericsson'un ortak kontrolünde bulunan Sony Ericsson Mobile Communications AB'nin tam kontrolünün Sony Corporation tarafından devralınması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verdi. (12.01.2012, 12-01/1-1)
- Kurul, İdeal Standart İşletmecilik ve Mümessillik San. ve Tic. A.Ş. hisselerinin BİM Birleşik Mağazalar A.Ş. tarafından devralınması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurmayacağından izin verdi. (19.01.2012, 12-02/68-14)
- Kurul, Çiçeksepeti İnternet Hizmetleri A.Ş.'nin %18,72 hissesinin Amazon.com Inc. tarafından devralınması yoluyla ortak girişim kurulması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurmayacağından izin verdi. (19.01.2012, 12-02/67-13)
- Kurul, Koçnet-Vodafone ve Turkcell-Global devralma işlemlerinin iptal edilmesi/engellenmesi talepleri üzerine yapılan inceleme sonucunda başvuruların reddine karar verdi. (26.01.2012, 12-03/97-M)
- Kurul, Ferrostaal AG'nin hisselerinin %94.9'unun MPC Industries GmbH tarafından devralınması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabe-

tin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verdi. (26.01.2012, 12-03/85-24)

- Kurul, Tesco Kipa Kitle Pazarlama ve Gıda San. A.Ş.'nin Ardaş Gıda Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.'den Trakya bölgesinde bulunan ve "Ardaş" markası altında faaliyet gösteren 21 adet mağazanın kiracılık haklarını bazı sabit kıymetler ile birlikte devralması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verdi. (09.02.2012; 12-06/185-47)
- Kurul, General Electric Company ve Microsoft Corporation tarafından sağlık yazılımları alanında faaliyet gösteren tam işlevsel bir ortak girişim kurulması işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hâkim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verdi. (09.02.2012; 12-06/183-46)
- Kurul, Limak Yatırım Enerji Üretim İşletme Hizmetleri ve İnşaat A.Ş.'nin Limak İskenderun Liman İşletmeciliği A.Ş.'de sahip olduğu %96 oranında hissenin %20'sini Inframinervois Holding S.A.R.L. adlı fona devretmesi işlemine izin verilmesi talebi üzerine; bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında izne tabi olduğuna, işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verilmesine oybirliği ile karar verdi. (02.03.2012, 12-09/301-93)
- Kurul, Türkiye'de konteyner taşımacılığı ve taşıma işleri organizatörlüğü alanında faaliyet göstermekte olan Arkas Grubu ile merkezi Kore'de bulunan ve konteyner taşımacılığı alanında faaliyet gösteren HJLK Corporation arasında Türkiye'de taşıma işleri organizatörlüğü pazarında Hanjin Arkas Lojistik Ticaret

A.Ş. adlı ortak girişim kurulmasına izin verilmesi talebi üzerine; bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında izne tabi olduğuna, işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verilmesine karar verdi. (02.03.2012, 12-09/291-92)

- Tosyalı Holding A.Ş. ve Toyo Kohan Co. Ltd. arasında yassı çelik ürünlerinin Türkiye'de üretimi ve satışı konularında faaliyet gösterecek bir ortak girişim şirketi kurulması izin talebi işlemine 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve 2010/4 sayılı Tebliğ'de belirtilen nitelikte hâkim durum yaratılması veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucuna yol açmayacağından izin verildi. (14.03.2012, 12-11/367-102)
- Kurul, Citigroup Inc.'nin sahip olduğu EMI MP'nin; Sony Corporation of America ve Mubadala Development Company PJSC'nin dahil olduğu bir yatırımcı konsorsiyumu tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.04.2012, 12-17/464-135)
- Kurul, Karat Güç Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.'nin Tarablus Ailesi'ne mensup gerçek kişilerin elinde bulunan %49 oranında hissesi ile bir adet hissesinin sırasıyla Johnson Controls, Inc.'in kontrolündeki CRH Otomotiv Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ve Johnson Controls, Inc.'in kontrolündeki Johnson Controls Hybrid and Recycling GmbH tarafından devralınması suretiyle Karat Güç Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.'nin Tarablus Ailesi ve Johnson Controls, Inc.'in ortak kontrolüne geçmesi işlemine izin verdi. (12.04.2012, 12-20/515-151)
- Kurul, Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş. tarafından Ciments Français'nin tamamına sahip olduğu Parcib S.A.S. kontrolünde bulunan Afyon Çimento Türk A.Ş.'nin %51 hissesinin ve kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (12.04.2012, 12-20/503-142)

- Kurul, Aeroports de Paris'in iştiraki Aeroports de Paris Management aracılığıyla TAV Yatırım Holding A.Ş.'nin sermayesinin %49'una tekabül eden hisselerini Tepe İnşaat ve Sanayi A.Ş., Tepe Savunma ve Güvenlik Sistemleri Sanayi A.Ş., Tepe Home Mobilya ve Dekorasyon Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş., Akfen Holding A.Ş., Akfen İnşaat Turizm ve Ticaret A.Ş. ile Sera Yapı Endüstrisi ve Ticaret A.Ş.'den devralması işlemine izin verdi. (25.04.2012, 12-22/577-170)
- Kurul, Aeroports de Paris'in iştiraki Aeroports de Paris Management aracılığıyla TAV Havalimanları Holding A.Ş.'nin sermayesinin %38'ine tekabül eden hissesini Tepe İnşaat ve Sanayi A.Ş., Akfen Holding A.Ş. ve Sera Yapı Endüstrisi ve Ticaret A.Ş.'den devralması işlemine izin verdi. (25.04.2012, 12-22/576-169)
- Kurul, Antalya Gizli Bahçe Turizm Tesisi Ticari ve İktisadi Bütünlüğünün tam kontrolünün Yaylak Granit Turizm San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca olmadığına karar verdi. (25.04.2012, 12-22/575-168)
- Kurul Ankara Etlik Entegre Sağlık Kampüsünün yapım ve işletmesi için, Astaldi S.p.A ile Türkerler İnşaat Turizm Madencilik Enerji Üretim Ticaret ve Sanayi A.Ş. tarafından ortak kontrol edilecek Ankara Etlik Hastane Sağlık Hizmetleri İşletme Yatırım A.Ş.'nin kurulması işlemine izin verdi. (03.05.2012, 12-24/664-186)
- Kurul Webasto Comfort Italy Holding S.r.l. tarafından, Diavia S.r.l.'nin hisselerinin tamamının ve bağlı kuruluşu aracılığıyla Diavia S.A.'nın hisselerinin %50'sinin Delphi Italia Automotive Systems S.r.l.'den devralınması işlemine izin verdi. (03.05.2012, 12-24/672-193)
- Kurul Euromedic International B.V. üzerinde Ares Life Science L.P. ve Montagu III Fund L.P.'nin ortak kontrolünün tesis edilmesi işlemine izin verdi. (09.05.2012, 12-25/715-201)
- Kurul De Lage Landen International B.V. ile AGCO International Holdings B.V. tarafından AGCO Finance Finansal Danışmanlık Hizmetleri Ltd. Şti. unvanıyla ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verdi. (09.05.2012, 12-25/724-206)

- Kurul Kuveyt'te ortak sağlık projeleri geliştirmek, bu projeleri inşa etmek, bu sektörlerle ilgili Kuveyt'te düzenlenecek ihalelere katılmak amacıyla taraflarca kurulacak ortak girişim işlemine izin verdi. (16.05.2012, 12-26/759-213)
- Kurul Tekfen Holding A.ř. ile Rönesans Gayrimenkul Yatırım A.ř. arasında kurulacak ortak girişim işlemine izin verdi. (16.05.2012, 12-26/760-214)
- Kurul Filmat Dış Ticaret A.ř.'nin hisselerinin tamamını devralmak suretiyle Filmat Dış Ticaret A.ř.'nin tek kontrolünün Fuji-film Europe GmbH tarafından devralınması işlemine izin verdi. (23.05.2012, 12-27/809-233)
- Kurul, Eurobank Tekfen A.ř.'nin sermayesinin %99,26'sını temsil eden hisselerin Burgan Bank S.A.K. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.06.2012; 12-30/889-267)
- Kurul, Pfizer Nutrition'ın Nestle S.A. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (14.06.2012; 12-33/936-292)
- Kurul, Solvay SA ve Air Liquide International SA arasında ya da bunların %100 hissesine sahip buldukları iştirakleri arasında kurulacak ortak girişime izin verdi. (14.06.2012; 12-33/930-288)
- Kurul, The Procter & Gamble Company'nin "Braun" markası ile sunduğu ev aletleri iş bölümünün ve bu alanda kullandığı "Braun" ticari markasının kullanım lisansının, De'Longhi S.p.A tarafından devralınması işlemine izin verdi. (14.06.2012; 12-33/918-277)
- Kurul, Enerji Yatırım Holding A.ř. nezdinde bulunan Global Yatırım Holding A.ř. ve Mehmet KUTMAN'a ait hisselerin, dolayısıyla Enerji Yatırım Holding A.ř.'nin tam kontrolünün, halihazırda ortak kontrole sahip olan STFA Yatırım Holding A.ř. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2012; 12-35/1031-322)
- Kurul, International Business Machines Corporation'ın perakende mağazacılık çözümleri işinin ve bu işe ilişkin varlıklarının Toshiba TEC Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2012; 12-35/1003-314)

- Kurul, İhy İzmir Havayolları A.Ş.'nin %45.79 oranında hissesinin Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.'den devralınması yoluyla Air Berlin Grubu tarafından İhy İzmir Havayolları A.Ş.'nin ortak kontrolüne sahip olunması işlemine izin verdi. (26.06.2012; 12-35/995-308)
- Kurul, İstanbul Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı Yer Hizmetleri A.Ş.'nin elinde bulunan birtakım makine ve teçhizatın Çelebi Hava Servis A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (18.07.2012, 12-38/1087-346)
- Kurul, CMA CGM Deniz Acenteliği A.Ş.'nin sermayesinin %40 oranında hissesinin halihazırda hissedar olan CMA CGM Agencies Worldwide tarafından devralınması işlemine izin verdi. (18.07.2012, 12-38/1101-358)
- Kurul, Akbank T.A.Ş. ile Citibank A.Ş. arasında imzalanan "Citibank A.Ş. Gümrük Yazılarının Akbank T.A.Ş. Şubelerinden Teslim Edilmesine İlişkin Protokol"ün 21.03.2012 tarih ve 12-13/388-117 sayılı Kurul kararı uyarınca yapılan her yeni düzenlemenin bildirilmesi yükümlülüğü çerçevesinde değerlendirilmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda, "Citibank A.Ş. Gümrük Yazılarının Akbank T.A.Ş. Şubelerinden Teslim Edilmesine İlişkin Protokol"ün Citibank A.Ş. ile Akbank T.A.Ş. arasında yapılan bir işbirliği anlaşması olduğuna, söz konusu protokolün 21.03.2012 tarih ve 12-13/388-117 sayılı Kurul Kararı ile tanınan muafiyet kapsamında değerlendirilebilecek nitelikte olduğuna karar verdi. (18.07.2012, 12-38/1098-M)
- Kurul, Sberbank of Russia tarafından, Dexia Participation Belgique SA ve Dexia NV/SA'nın Denizbank A.Ş.'de sahip oldukları hisselerin devralınması işlemine izin verdi. (09.08.2012, 12-41/1183-393)
- Kurul, Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.'nin tam kontrolünün Standard Chartered Bank tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.08.2012, 12-41/1180-390)
- Kurul, 17.11.2011 tarih ve 11-57/1473-539 sayılı kararında yer alan taahhütlerden, İstanbul Carrefour Ümraniye, Antalya Laura ve İzmir Park Bornova alışveriş merkezlerinde bulunan si-

nemaların elden çıkarılması şartının yerine getirilmesi kapsamında, anılan sinema işletmelerinin Sinemay Sinema ve Eğlence Hizmetleri A.Ş.'ye devredilmesi işlemine izin verdi. (09.08.2012, 12-41/1164-M)

- Kurul, 17.11.2011 tarih ve 11-57/1473-539 sayılı kararında yer alan taahhütlerden, Akmerkez alışveriş merkezinde bulunan sinemanın elden çıkarılması şartının yerine getirilmesi kapsamında, anılan sinema işletmesinin Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'ye devredilmesi ve Sinerama Sinema Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ile Üçgen Bakım ve Yönetim Hizmetleri A.Ş. adi ortaklığına kiralanması işlemine izin verdi. (09.08.2012, 12-41/1163-M)
- Kurul, Yeni Karamürsel Giyim ve İhtiyaç Mad. Tic. San. A.Ş.'nin ve YKM Yeni Karamürsel Giyim ve İhtiyaç Maddeleri Pazarlama A.Ş.'nin kontrolünün Boyner Büyük Mağazacılık A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.08.2012, 12-41/1162-378)
- Kurul, Benetton Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş. hisselerinin %50'sinin Benetton Group S.p.A tarafından Boyner Holding A.Ş., Hasan Cem BOYNER, Neylan DİNLER, Lerzan BOYNER, Latife BOYNER, Zahide Leman HALULU'dan devralınması işlemine izin verdi. (28.08.2012, 12-42/1278-426)
- Kurul, Finansbank A.Ş.'nin, Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş.'de sahip olduğu %51 oranında hissenin Cigna Netherland Gamma BV tarafından devralınması işlemine izin verdi. (28.08.2012, 12-42/1260-411)
- Kurul, Konya Çimento Sanayii A.Ş. tarafından Erdoğanlar İnşaat Malzemeleri Nakliye Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin sahip olduğu Antalya ili Aksu ilçesinde bulunan hazır beton tesisinin kiralanmak suretiyle devralınması işlemine izin verdi. (10.09.2012, 12-43/1330-436)
- Kurul, Kosan Kozmetik Pazarlama ve Ticaret A.Ş. ile Kosan Kozmetik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin %51 oranında hissesinin, Yves Rocher SA tarafından Laboratoires de Biologie Vegetale Yves Rocher S.A. aracılığıyla devralınması işlemine izin verdi. (10.09.2012, 12-43/1330-438)

- Kurul Goodman Global Inc.'ın kontrolünün Daikin Industries Ltd. tarafından, Hellman&Friedman LLC'nin kontrolünde bulunan özel sermaye fonları ve küçük ölçekli yan yatırımcılardan devralınması işlemine izin verdi. (20.09.2012, 12-44/1332-439)
- Kurul OAO Novatek ve Total SA'nın kontrol ettiği ve halihazırda tam işlevsel olmayan Yamal LNG unvanlı ortak girişimin faaliyetlerinin genişletilerek tam işlevsel ortak girişime dönüşmesi işlemine izin verdi. (20.09.2012, 12-44/1333-440)
- Kurul Verbund AG ve Siemens Aktiengesellschaft tarafından Avusturya'da elektrikli araç alt yapı ve yan hizmetlerinin sunulması amacıyla ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (20.09.2012, 12-44/1337-443)
- Kurul halihazırda TAV Havalimanları Holding A.Ş., İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ve HSBC Investment Bank Holdings Plc. tarafından ortak girişim olarak yönetilen Havalimanları Yer Hizmetleri A.Ş.'nin %35 oranında hissesinin TAV Havalimanları Holding A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (20.09.2012, 12-44/1343-448)
- Kurul Infastech Limited'in tam kontrolünün Stanley Black&Decker, Inc. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (27.09.2012, 12-46/1410-472)
- Kurul Ataman Ecza ve İtriyat Deposu San. Tic. A.Ş. ile Ataman İlaç Kozmetik Kimya San. ve Tic. A.Ş.'nin kontrolünün Eczacıbaşı Girişim Pazarlama Tüketim Ürün. San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (10.10.2012; 12-49/1434-485)
- Kurul, hâlihazırda Unitim Marka Mağazacılık A.Ş.'nin işlettiği iki adet Ralph Lauren mağazasının kontrolünün Ralph Lauren Holding BV Türkiye tarafından devralınması işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1478-507)
- Kurul, Penti Çorap San. ve Tic. A.Ş., Penti Giyim Tic. A.Ş. ve Penti World SARL hisselerinin tamamını devralacak olan Penca Tekstil Çorap San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin %30'unun Retail Mena Holdings SARL tarafından devralınması ve Penca Tekstil Çorap San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin tam kontrolden ortak kontrole geçmesi işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1477-506)

- Kurul, Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş. tarafından Yılmaz Beton San. ve Tic. A.Ş. ve Yılmaz Madencilik San. ve Tic. A.Ş.'ye ait bazı malvarlıklarının devralınması işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1476-505)
- Kurul, Validus Holdings, Ltd. tarafından, Flagstone Reinsurance Holdings S.A.'nın ihraç edilmiş ve tedavülde olan bütün hisselerinin satın alınması suretiyle kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1465-502)
- Kurul, Illions Tool Works tarafından kontrol edilen Wilsonart International Holdings LLC'nin %51 oranında hissesinin ve kontrolünün, Clayton Dubilier&Rice LLC tarafından yönetilen CD&R Wimbledon Holdings III, L.P.'ye devri işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1456-500)
- Kurul, Kinetek Group Inc.'in ihraç edilmiş ve tedavüldeki oy hakkı veren bütün menkul değerlerinin Nidec Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1453-498)
- Kurul, General Atlantic YS B.V.'nin, Yemek Sepeti Elektronik İletişim Tanıtım Pazarlama Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. hisselerinin bir kısmını devralması suretiyle adı geçen şirketin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (17.10.2012; 12-51/1447-494)
- Kurul, General Electric Co.'nun dolaylı olarak kontrolüne sahip olduğu iştiraki olan GE Aviation Systems LLC ile Accenture plc.'nin iştiraki olan Accenture LLP'nin, Taleris Management LLC'yi devralmaları ile birlikte kurulacak ortak girişime izin verdi. (01.11.2012, 12-53/1512-530)
- Kurul, Nemaş Nemrut Liman İşletmeleri Anonim Şirketi'nin Gempport Gemlik Liman ve Depolama İşletmeleri Anonim Şirketi'ndeki hisselerinin %54'ünün, Yılport Holding Anonim Şirketi tarafından devralınması işlemine izin verdi. (01.11.2012, 12-53/1513-531)
- Kurul, H.Ö. Sabancı Holding A.Ş.'ye ait, Olmuksa-International Paper Sabancı Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin %43,73 oranında hissesinin, International Paper Company tarafından te-

şebbesinin tamamına sahip olduğu iştiraki I.P, Container Holdings S.L. vasıtasıyla devralınması işlemine izin verdi. (01.11.2012, 12-53/1514-532)

- Kurul, İpragaz A.Ş.'nin Balıkesir'de maliki olduğu gayrimenkul üzerinde bulunan likit petrol gazı dolun ve depolama tesisi ve ilişkili gayri maddi varlıkların BP Gaz A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.11.2012, 12-57/1535-548)
- Kurul, Seament Holding S.A.L.'nin Rota Liman Hizmetleri Sanayi A.Ş.'deki bütün hisselerinin Yılport Yarımca Yatırım ve Liman İşletmeciliği A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.11.2012, 12-57/1542-554)
- Kurul, Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin % 100 oranında hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında teklif sahiplerinden Cengiz-Kolin-Limak Ortak Girişim Grubu veya GENPA Telekomünikasyon ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. A.Ş. veya Elsan-Tümaş-Karaçay Ortak Girişim Grubu'ndan herhangi biri tarafından bahse konu hisselerin devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca olmadığına karar verdi. (06.12.2012, 12-62/1632-597)
- Kurul, Doğusan Boru Sanayi ve Ticaret A.Ş.'deki İller Bankası Genel Müdürlüğüne ait %56,09 oranında hissenin Mayıs Gayrimenkul Taahhüt İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.12.2012, 12-62/1622-596)
- Kurul, MOL Hungarian Oil and Gas Plc ile JSC KazMunaiGas Exploration Production tarafından KS EP Investments B.V. unvanlı ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (06.12.2012, 12-62/1608-585)
- Kurul, EBC Eczacıbaşı-Beiersdorf Kozmetik Ürünler San. ve Tic. A.Ş.'nin, Beiersdorf AG ile Eczacıbaşı Şirketler Grubu'nun ortak kontrolünden Beiersdorf AG'nin tek kontrolüne geçmesi sonucunu doğuracak hisse devir işlemine izin verdi. (06.12.2012, 12-62/1609-586)
- Kurul, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından bakım, onarım ve işletimi yapılan otoyol ve köprülerin özelleştirilmesi kapsamında, işletme haklarının 25 yıllık bir süre için devrine izin ve-

rilmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda; 1- Nurol Holding A.Ş.-MV Holding A.Ş.-Alsim Alarko San. Tes. ve Tic. A.Ş.- Kalyon İnş. San. ve Tic. A.Ş.-Fernas İnş. A.Ş. Ortak Girişim Grubu, - Koç Holding A.Ş.-UEM Group Berhad-Gözde Gir. Ser. Yat. Ortaklığı A.Ş. Ortak Girişim Grubu, - Autostrade Per I'Italia S.P.A-Doğuş Holding A.Ş.-Makyol İnş. San. Tur. ve Tic. A.Ş.-Akfen Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu tarafından devralınması işleminin, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 1998/4 sayılı "Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" kapsamında izne tabi olduğuna; 2- Adı geçen teklif sahiplerinden herhangi biri tarafından gerçekleştirilecek muhtemel devralma işlemi sonucunda aynı Kanun maddesinde yasaklanan nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, bu nedenle bildirim konusu işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (13.12.2012, 12-64/1639-601)

- Kurul, Doors Holding A.Ş. hissesinin %74,25'inin, Nahita Restoran İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş. ve Garanti Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş., Doğuş Holding A.Ş., Doğuş Turizm Sağlık Yatırımları ve İşletmeciliği San. ve Tic. A.Ş., Arena Giyim Sanayi Turizm ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (19.12.2012, 12-65/1653-608)
- Kurul, Özelleştirme kapsamında bulunan Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait santrallerden Bozüyük, Haraklı-Hendek ve Pazarköy-Akyazı hidroelektrik santrallerinin işletme haklarının Eyyüpoğlu Mühendislik Elektrik Enerjisi Toptan Satış Ltd. Şti. tarafından devralınması işlemine izin verilmesi talebi üzerine; 1- Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait santrallerden Bozüyük, Haraklı-Hendek ve Pazarköy-Akyazı hidroelektrik santrallerinin işletme hakkının verilmesi yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında Eyyüpoğlu Mühendislik Elektrik Enerjisi Toptan Satış Ltd. Şti. tarafından devralınması işleminin, 1998/4 sayılı "Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin

Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” kapsamında Kurul iznine tabi olduğuna; 2- Devralma işlemi sonucunda ilgili pazarda bir hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, dolayısıyla söz konusu devir işlemine 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı “Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” çerçevesinde izin verilmesine karar verdi. (19.12.2012, 65/1651-606)

- Kurul, Doğu Holding A.Ş. ile Solaris Partners Pte. Ltd. tarafından, Türkiye’de girişim sermayesi yatırım hizmetleri pazarında faaliyet gösterecek ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verdi. (27.12.2012, 12-68/1692-627)
- Kurul, National Bank of Greece S.A. tarafından Eurobank Ergasias S.A.’nın tedavüldeki tüm adi hisse senetlerinin devralınması işlemine izin verdi. (27.12.2012, 12-68/1691-626)
- Kurul, ISE Holding L.P.’nin ISE Beteiligungs GmbH’de sahip olduğu hisselerin Grupo Proeza S.A.P.I. de C.V. tarafından Metalsa Germany GmbH aracılığıyla devralınması işlemine izin verdi. (27.12.2012, 12-68/1690-625)
- Kurul, Havas Management Espana, S.L. ile Ayşe Fisun Medran ve Başak Narin Erkıran Görenler tarafından Medyamaks Maksimum Reklam İletişim Film Prod. Paz. Yay. Hiz. ve Tic. A.Ş. üzerinde ortak kontrol tesis edilmesi işlemine izin verdi. (27.12.2012, 12-68/1680-616)
- Kurul, Abraaj Viking Management Limited’in %42,86 oranında hissesinin XRC3 Limited tarafından iktisap edilmesi yoluyla Abraaj Viking Management Limited, Viking Services Management Limited ve Viking Services Investment L.P.’nin XR Investment Holding, Abraaj Grubu ve Dalea Grubu’nun ortak kontrolüne geçmesi işlemine izin verdi. (27.12.2012, 12-68/1704-630)

Özelleştirme’de Önemli İlan ve Kararlar

- Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun İzmir Limanı nazım imar planı değişikliğine dair 04.01.2012 tarihli ve 2012/01 numaralı kararı 07.01.2012 tarihli ve 28166 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun Doğusan Boru Sanayii ve Ticaret A.Ş.’nin özelleştirilmesine dair 09.01.2012 tarihli ve 2012/02 numaralı kararı 10.01.2012 tarihli ve 28169 sayılı sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kurul, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.’ye ait Kastamonu, Çorum, Çarşamba, Kırşehir, Turhal ve Yozgat şeker fabrikalarının (Portföy C) bir bütün halinde “varlık satışı” yöntemiyle özelleştirilmesi işlemine izin verilmesi talebi üzerine yapılan değerlendirme sonucunda; (a) Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.’ye ait Kastamonu, Çorum, Çarşamba, Kırşehir, Turhal ve Yozgat şeker fabrikalarının (Portföy C) bir bütün halinde “varlık satışı” yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında söz konusu hisselerin teklif sahipleri olan Ak-Can Şeker San. ve Tic. A.Ş. veya Safi Şeker Gıda San. ve Tic. A.Ş. veya Kolin-Limak Ortak Girişim Grubu veya Torunlar Gıda San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işleminin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 7. maddesi ve 1998/4 sayılı “Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” kapsamında izne tabi olduğuna, (b) adı geçen teklif sahiplerinden herhangi biri tarafından gerçekleştirilecek muhtemel devralma işlemi sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, bu nedenle bildirim konusu işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (19.01.2012, 12-02/70-16)
- Kurul, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.’ye ait Malatya, Erzincan, Elazığ ve Elbistan şeker fabrikalarının (Portföy B) bir bütün halinde “varlık satışı” yöntemiyle özelleştirilmesi işlemine izin

verilmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda: (a) ürkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'ye ait Malatya, Erzincan, Elazığ ve Elbistan şeker fabrikalarının (Portföy B) bir bütün halinde "varlık satışı" yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında söz konusu hisselerin teklif sahipleri olan Kolin-Limak Ortak Girişim Grubu veya Siyahkalem Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından devralınması işleminin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ve 1998/4 sayılı "Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" kapsamında izne tabi olduğuna, (b) adı geçen teklif sahiplerinden herhangi biri tarafından gerçekleştirilecek muhtemel devralma işlemi sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, bu nedenle bildirim konusu işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (19.01.2012, 12-02/69-15)

- Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin, yüzde 10,32 oranındaki kamu hissesinin özelleştirme ihale ilanı 06.02.2012 tarihinde yayımlandı. İşbu özelleştirmeye dair ihaleye son teklif verme tarihi 20.03.2012 olarak belirlenmiştir.
- Hidrojen Peroksit Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin İdare'ye ait % 28,2 oranındaki hissesinin özelleştirme ihale ilanı 28.02.2012 tarihinde yayımlandı. İşbu özelleştirmeye dair ihaleye son teklif verme tarihi 13.04.2012 olarak belirlenmiştir.
- Özelleştirme Yüksek Kurulunun 14.03.2012 tarihli ve 2012/36 Sayılı Kararı 16.03.2012 tarihli ve 28235 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu karar Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. sermayesinin % 0,00000059'una tekabül eden Hazine Müsteşarlığına ait hisselerin özelleştirme kapsam ve programına alınmasına ilişkindir.
- Otoyollar ve köprülerin özelleştirilmesine ilişkin olarak düzenlenecek ihaleye teklif verebilmek için gereken 200.000.000.- (ikiyüzmilyon) ABD Doları tutarındaki geçici teminat tutarı,

50.000.000.- (ellimilyon) ABD Doları olarak değiştirilmiştir. Ön Yeterlilik Son Başvuru tarihi 28.06.2012 Perşembe günü saat 16:00'ya, Son Teklif Verme tarihi de 09.08.2012 Perşembe günü saat 16:00'ya kadar uzatılmıştır.

- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Gayrimenkul A.Ş. adına kayıtlı İstanbul ili, Beykoz ilçesi, Paşabahçe Mahallesiinde bulunan taşınmazların özelleştirilmesine dair 30.04.2012 tarihli ve 2012/57 numaralı kararı 04.05.2012 tarihli ve 28282 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait Berdan ve Hasanlar Hidroelektrik Santrallerinin özelleştirme kapsam ve programına alınmasına dair 30.04.2012 tarihli ve 2012/60 numaralı kararı 04.05.2012 tarihli ve 28282 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Petkim'in %10,32 Oranındaki Hissenin Özelleştirilmesine dair 09.05.2012 tarihli ve 2012/61 numaralı kararı 10.05.2012 tarih ve 28288 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Maliye Hazinesine kayıtlı taşınmazların özelleştirilmesine dair 09.05.2012 tarihli ve 2012/ÖİB-K-14 ve 2012/ÖİB-K-15 numaralı kararları 16.05.2012 tarih ve 28294 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketi'ne ait % 20 oranındaki hissenin özelleştirme kapsam ve programına alınmasına ilişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 06.08.2012 tarih ve 2012/120 kararı, 07.08.2012 tarih ve 28377 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Elektrik Üretim A.Ş.ye ait Seyitömer Termik Santrali'nin özelleştirme programına alınmasına ilişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 30.10.2012 tarih ve 2012/161 sayılı kararı, 01.11.2012 tarih ve 28454 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 19/10/2009 tarih ve 2009/59 sayılı karar ile özelleştirme programına alınan ve özelleştirme stratejisi belirlenen Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ)'ne ait hidroelektrik santrallerinden Grup 1- Engil, Erciş ve Hoşap Hidroelektrik Santralleri ile Grup 2- Koç-

köprü Hidroelektrik Santralının işletme hakkının Tahiroğulları Petrol Ürünleri Nakliyat İnşaat Otomotiv ve Taahhüt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ne; Grup 3- Kısık Hidroelektrik Santralının işletme hakkının Kılıç Enerji Üretim A.Ş.'ne; Grup 4- Göksu Hidroelektrik Santralının işletme hakkının Nurol Enerji Üretim ve Pazarlama A.Ş.'ne; Grup 5- Bozkır ve Ermenek Hidroelektrik Santrallerinin işletme hakkının Özbey Hijyenik Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ne; Grup 7- Hasanlar Hidroelektrik Santralının işletme hakkının Batıçim Enerji Elektrik Üretim A.Ş.'ne; Grup 8- Ladik-Büyükkızıoğlu ve Durucasu Hidroelektrik Santrallerinin işletme hakkının Met Enerji Üretim İnşaat Taahhüt Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ne; Grup 9- Arpaçay-Telek ve Kiti Hidroelektrik Santrallerinin işletme hakkının Metaltek Metalurji Kimya Gıda Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ne ve Grup 10- Berdan Hidroelektrik Santralının işletme hakkının Tayfurlar Enerji Elektrik Üretim A.Ş.'ne devredilmesine ilişkin Özelleştirme Yüksek Kurulunun 19.12.2012 tarihli ve 2012/184, 2012/185, 2012/186, 2012/187, 2012/188, 2012/189, 2012/190, 2012/191 ve 2012/192 sayılı kararları 20.12.2012 tarihli ve 28503 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

Enerji Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Elektrik Piyasasında İletim ve Dağıtım Sistemlerine Bağlantı ve Sistem Kullanımı Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ 05.01.2012 tarihli ve 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Fuel Oil Türlerine İlişkin Teknik Düzenleme Tebliği (Akaryakıt Seri No: 24) 05.01.2012 tarihli ve 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Üretim ve Dağıtım Şirketlerinin Lisansları Kapsamındaki Faaliyetlerinin İncelenmesine ve Denetlenmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09.01.2012 tarihli ve 28168 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.01.2012 tarihli ve 28187 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmelik, 01.01.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.
- 2011 Aralık Petrol Piyasası Sektör Raporu Aralık 2011, 10.02.2012 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.02.2012 tarihli ve 28211 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.03.2012 tarihli ve 28222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmelik 01.02.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 10.03.2012 tarihli ve 28229 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ 10.03.2012 tarihli ve 28229 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 15.03.2012 tarihli ve 28234 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Perakende Satış Sözleşmesi Düzenlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ 15.03.2012 tarihli ve 28234 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Perakende Satış Hizmet Geliri ile Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi ile İlgili 2012/8 Sayılı Başbakanlık Genelgesi 21.03.2012 tarihli ve 28240 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 03.04.2012 tarih ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 03.04.2012 tarih ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Doğal Gaz Piyasası Sertifika Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 03.04.2012 tarih ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 03.04.2012 tarih ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- EPDK tarafından 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu’na aykırı hareket eden şahıslara uygulanan idari para cezalarına ilişkin duyurular, 03.04.2012 tarih ve 28253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 07.04.2012 tarih ve 28257 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Elektrik Piyasası Serbest Tüketici Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 07.04.2012 tarih ve 28257 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Doğal Gaz Piyasası Dağıtım ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.05.2012 tarihli ve 28281 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2011 Yılı Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu, 06.06.2012 tarihinde Enerji Piyasası Denetleme Kurumu sitesinde yayımlandı.
- Petrol Piyasası Sektör Raporu Nisan 2012, 07.06.2012 tarihinde Enerji Piyasası Denetleme Kurumu sitesinde yayımlandı.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Nisan 2012 Yılı Sektör Raporu, 28.06.2012 tarihinde Enerji Piyasası Denetleme Kurumu sitesinde yayımlandı.
- Enerji Verimliliği Destekleri Hakkında Tebliğ (Sıra No: 2012/3) 03.07.2012 tarihli ve 28342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.07.2012 tarihli ve 28343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Rüzgar ve Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvuruları İçin Yapılacak Rüzgar ve Güneş Ölçümleri Uygulamalarına Dair Tebliğ (No: 2012/01) 10.07.2012 tarihli ve 28349 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Fuel Oil Türlerine İlişkin Teknik Düzenleme Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Akaryakıt Seri No: 25) 14.07.2012 tarihli ve 28353 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.08.2012 tarih ve 28373 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin 4 üncü maddesi 01.01.2013 tarihinde, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

- Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11.08.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11.08.2012 tarihli ve 28408 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ, 14.08.2012 tarih ve 28384 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 18.08.2012 tarihli ve 28415 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik maddeleri için farklı yürürlük tarihleri belirlendi.
- Kıymetli Maden Standartları Ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2006/1)’de değişiklik Yapılmasına dair tebliğ 26.09.2012 tarihli ve 28423 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Otomotiv Yakıtları - LPG - Özellikler Ve Deney Yöntemleri İle İlgili Tebliğ (TS EN 589:2008+A1:2012 (EN)) (Tebliğ No: MSG - MS - 2012/34) 27.09.2012 tarihli ve 28424 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Dağıtım Ve Perakende Satış Faaliyetlerinin Hukuki Ayırıştırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar 27.09.2012 tarihli ve 28424 sayılı resmi gazetede yayımlanmak yayınlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ağustos 2012 ayına ait Petrol Piyasası Sektör Raporu, 15.10.2012 tarihinde Enerji Piyasası Denetleme Kurumu sitesinde yayımlandı.
- Enerji Verimliliği Eğitim ve Sertifikalandırma Faaliyetleri Hakkında Tebliğ (Sıra No: 2012/5)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 2012/6) 10.11.2012 tarihli ve 28463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14.11.2012 tarih ve 28467 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Fiyatlandırma Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.11.2012 tarih ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Doğal Gaz Piyasası Tarifeler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 13.12.2012 ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Kanununun 11 inci Maddesi Uyarınca 2013 Yılında Uygulanacak Para Cezaları Hakkında Tebliğ; Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanunun 9 uncu Maddesi Uyarınca 2013 Yılında Uygulanacak Para Cezaları Hakkında Tebliğ; Petrol Piyasası Kanununun 19 uncu Maddesi Uyarınca 2013 Yılında Uygulanacak Para Cezaları Hakkında Tebliğ ve Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 16 ncı Maddesi Uyarınca 2013 Yılında Uygulanacak Para Cezaları Hakkında Tebliğ 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Elektrik Dağıtım ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliği 01.01.2013 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 21.12.2012 tarihli ve 28504 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.

- Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Belgelendirilmesi ve Desteklenmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Elektrik Piyasasında Perakende Satış Sözleşmesi Düzenlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Perakende Satış Hizmet Geliri İle Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ 30.12.2012 sayılı ve 28513 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.

Önemli İçtihatlar

- Anayasa Mahkemesinin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 88. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde yer alan "... alacaklının muvafakatı ve..." ibaresi, 12.01.2012 günlü, E: 2010/90, K: 2012/4 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu ibarenin, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar yürürlüğünün durdurulması ile ilgili 12.01.2012 tarihli ve E: 2010/90, K: 2012/1 sayılı kararı 21.01.2012 tarihli ve 28180 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesinin 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 7. maddesinin (I) bendinde yer alan "veya denenmek üzere başka bir yükseköğretim kurumuna atamak" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline ilişkin 22.01.2012 tarihli ve E: 2010/20, K: 2011/166 sayılı kararı 25.01.2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesinin E: 2010/71 K: 2011/143 Sayılı, Türk Medenî Kanunu'nun 303. maddesinin ikinci fıkrasının "...hiç kayyım atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihte işlemeye başlar." bölümünün, Anayasa'ya aykırılık nedeniyle iptal edilmesine ilişkin kararı, 07.02.2012 tarihli ve 28197 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesinin E: 2010/10 K: 2011/110 Sayılı, Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesinin, 5728 sayılı Kanun'un 329. maddesiyle değiştirilen üçüncü fıkrasının "anonim şirketler" yönünden, Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptali istemine karşılık, Anayasaya aykırılık bulunmadığından itirazın reddine ilişkin kararı 18.02.2012 tarihli ve 28208 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesinin E: 2008/115, K: 2011/86 Sayılı, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasının reddine ilişkin Kararı 17.03.2012 tarihli ve 28236 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

- Anayasa Mahkemesinin E: 2010/115, K: 2011/154 Sayılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267. Maddesinin bazı fıkralarının Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline ilişkin Kararı 17.03.2012 tarihli ve 28236 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesinin E: 2010/73, K: 2011/176 Sayılı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun Ek 2 maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline ilişkin Kararı 17.03.2012 tarihli ve 28236 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 96. maddesinin (B) fıkrasının iptaline ilişkin 29.12.2011 tarihli 62/175 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı 19.05.2012 tarih ve 28297 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 88. maddesinin ikinci fıkrasının sonuna 17.07.2003 günlü, 4949 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle eklenen cümlede yer alan "... alacaklının muvafakatı ve..." ibaresinin iptaline ilişkin 12.01.2012 tarihli 90/4 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı 19.05.2012 tarih ve 28297 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin iptaline ilişkin 16.02.2012 tarihli 35/23 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı 19.05.2012 tarih ve 28297 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 88. maddesinin ikinci fıkrasının sonuna 17.07.2003 günlü, 4949 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle eklenen cümlede yer alan "... alacaklının muvafakatı ve..." ibaresinin iptaline ilişkin 12.01.2012 tarihli 90/4 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı 19.05.2012 tarih ve 28297 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun değiştirilen 90. maddesinin ikinci fıkrasının iptaline ilişkin 19.01.2012 tarihli 79/9 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı 29.05.2012 tarih ve 28307 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesinin Cumhuriyet Halk Partisi 2008 yılı ve 2009 yılı kesin hesabının incelenmesine ilişkin E: 2009/38, K:

2012/12 sayılı ve 11.08.2012 tarihli ve E: 2010/51, K: 2012/13 sayılı ve 11.08.2012 tarihli kararları 20.08.2012 tarihli ve 28417 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu’nun yabancı mahkeme kararlarının salt gerekçesinin bulunmamasının kesinleşmiş yabancı mahkeme kararının tenfizine engel olmayacağı ve bu hususun 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 54/c maddesi anlamında kamu düzenine açıkça aykırılık sayılmayacağına ilişkin 10.02.2012 tarihli ve 2012/1 sayılı kararı 20.08.2012 tarihli ve 28417 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesi’nin 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 4.maddesi ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun’un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının bir bölümünün iptali ile ilgili E: 2011/27, K: 2012/101 sayılı kararı 06.10.2012 tarihli ve 28433 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.

Avrupa Birliği Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Türkiye Cumhuriyeti adına 19.01.2006 tarihinde Strazburg'da imzalanan ve 23.02.2011 tarihli ve 6135 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan “Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nin ilişik beyanlarla birlikte onaylayan 28.11.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 13.01.2012 tarihli ve 28172 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar (EURO 5 ve EURO 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tıp Onayına İlişkin Yönetmelik ((AT) 715/2007)'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.01.2012 tarihli ve 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasında Türkiye'ye İlişkin “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” Bileşeni Altındaki Katılım Öncesi Yardım Aracından Sağlanan Topluluk Yardımına Yönelik Çok Yıllı “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” Operasyonel Programı ile İlgili Finansman Anlaşmasını Değiştiren Anlaşma'da değişiklik yapılmasına ilişkin anlaşmanın onaylanmasına dair Bakanlar Kurulu'nun 06.02.2012 tarihli kararı 27.03.2012 tarihli ve 28246 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.
- Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 137 ve 138 Sayılı Governörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 31.05.2012 tarih ve 28309 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 13.10.2011 tarihinde imzalanan “Katılım Öncesi Yardım Aracı Geçiş Dönemi Yardımı ve Kurumsal Yapılanma Bileşeni- Kısım 1 Çerçevesinde 2008 Türkiye Ulusal Programına Yönelik Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Toplulukları Komisyonu Arasında Finansman Anlaşmasına Ek No 3” ile ilişik Notaların onaylanmasına ilişkin 05.07.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 31.07.2012 tarihli ve 28370 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

KAVRAM DİZİNİ

A

Acente 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 270, 274, 288,
Acentelik sözleşmesi 95, 98, 99, 268, 269, 272, 274
Alacaklı 41, 91, 210, 211, 212, 244, 246, 254, 255, 256, 257
Alt işveren 313, 314
Anapara faizi 259, 260
Ana Sözleşme 25, 85, 86, 87, 95, 97, 237, 348
Anayasa mahkemesi 111, 112, 113, 451, 452
Anonim Şirket 393, 394
Avrupa Birliği 45, 46, 47, 56, 117, 136, 148, 154, 169, 173, 235, 276, 298, 301, 304, 333, 453
Avrupa Komisyonu 173, 358, 364, 453
Avukat 111, 112, 113
Ayıp 215, 279, 280, 281, 285, 287, 288, 291, 292, 293
- Ayıplı mal 287, 289, 290
- Ayıplı maldan sorumluluk 287, 288
Ayrıştırma 234, 235, 236, 237
Azlık 6, 14, 15, 18, 40, 57, 80, 150, 151, 152

B

Bağımsız denetçi 77
Bağımsız üye 81, 83, 231
Bakanlar Kurulu 6, 351, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 453

Bakanlık temsilcisi 87

Bankacılık 128, 134, 137

- Düzenleme ve Denetleme Kurulu 102, 137, 339

- Düzenleme ve Denetleme Kurumu 102, 137

- Kanunu 137, 338, 339, 340

Basiretli tacir 201

Belirleyici etki 118, 119

Belirli süreli 98, 268, 309

Belirsiz süreli 39, 268, 305, 306, 307, 308, 309, 310

Bilanço 19, 23, 24, 27, 28, 41, 77, 237

Bilgi alma ve inceleme hakkı 78

Bilirkişi 188, 214, 291, 336, 381

Birikimli oy 55, 56, 57, 396

Birleşme ve devralma 139, 143

Borç 4, 28, 63, 71, 72, 74, 89, 90, 97, 106, 212, 213, 244, 245, 246, 248, 250, 251, 252, 253, 255, 375

Borçlar Kanunu 89, 92, 95, 107, 241, 244, 247, 251, 254, 257, 259, 262, 263, 266, 273, 281, 322, 323

Bölünme 4, 26, 31, 32, 87, 233, 237

C-Ç

Ceza 7, 23, 111, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 162, 217, 218, 319, 335, 376

Ciro 16, 119, 120, 124, 139, 144, 153

Çıkarılma 68, 69

Çıkma hakkı 76

D

Dava 32, 42, 111, 182, 183, 187, 188, 192, 214, 215, 216, 282, 307, 323
 Davacı 40
 Davalı 214
 Delil tespiti 96, 184
 Denkleştirme tazminatı 97, 98, 99, 275, 276, 277
 Dikey anlaşma 277, 416
 Dikey bütünleşik yapı 134
 Distribütörlük 268, 269, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 283
 Dürüst resim ilkesi 20, 23, 28

E

Elektrik 128, 134, 227, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 238, 299, 368, 372, 373, 374, 412, 437, 438, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 452
 - Piyasası 128, 227, 229, 233, 234, 235, 236, 444, 445, 446, 447, 448, 449,
 - Piyasası Düzenleme Kurumu 227
 Emeklilik şirketi 346, 347, 348, 350
 Endüstri 138
 Esas sözleşme 8, 9, 10, 16, 17, 22, 24, 40, 42, 43, 51, 58, 59, 69, 75, 76, 80, 103, 398
 Eser sözleşmesi 291, 293

F

Faaliyet ruhsatı 346, 348
 Faiz oranları 259
 Fesih 10, 37, 39, 40, 43, 98, 108, 268, 274, 275, 276, 282, 305, 306, 307, 308, 310, 311
 Finansal 5, 19, 20, 21, 23, 28, 30, 31, 35, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 54, 62, 64, 77, 80, 84, 97, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 153,

280, 283, 330, 331, 362, 378, 401, 431

- Kiralama sözleşmesi 105, 106, 107, 109

- Kiralama şirketi 105

Finansal tablo 23

Finansal yardım yasağı 44, 45, 46, 47, 52, 54

Franchise 266, 267, 268, 269, 270, 271

- Franchise alan 266, 267, 268, 269, 270

- Franchise sözleşmesi 266, 267, 268, 269, 270, 271

- Franchise veren 266, 267, 268, 269, 270

G

Garanti 29, 73, 191, 247, 248, 249, 250, 366, 412, 418, 419, 424, 438

Geçerli nedenle feshi 309, 311

Genel kurul 12, 17, 24, 36, 38, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 68, 69, 76, 79, 80, 83, 84, 85, 86, 87, 103, 388, 396

- Elektronik ortamda genel kurul 58, 59

Gerekçe 11, 113, 158, 170, 219, 220, 221, 222, 223

Görev belgesi 190, 191, 192, 193, 194

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 26, 29, 30, 34, 35, 41, 55, 68, 69, 75, 84, 125, 384, 386, 388, 407

H

Hafifletici ve ağırlaştırıcı sebepler 119, 122, 123, 124

Hakem 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 219, 303, 307, 308

- Hakem kararı 189, 190, 191, 192, 194, 195, 196, 308

- Hakemin reddi 172
- Hâkim Durum 117, 140, 156, 157, 158, 159, 164, 166, 167, 171, 426, 429
- Hâkim durumdaki teşebbüs 140, 141, 142
- Hâkim Durumun güçlendirilmesi 158, 426, 430
- Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması 117, 118, 140, 141, 142, 162, 163, 168, 169, 170, 171, 415, 423
- Halka açık 12, 40, 53, 55, 57, 66, 69, 78, 80, 86, 137, 228, 230, 391, 396, 397
- Halka açık olmayan 55, 57, 66, 69, 396, 37
- Halka arz 10, 12, 80
- Hesap dönemi 62, 63, 64, 85
- Hızlı tüketim malları 128, 134, 139
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu 95, 181, 186, 198, 221, 274, 381, 451
- Hukuki 11, 13, 16, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 38, 46, 55, 58, 90, 94, 112, 128, 131, 134, 136, 137, 153, 159, 182, 183, 184, 187, 189, 191, 192, 193, 194, 220, 221, 234, 235, 236, 237, 238, 241, 242, 243, 247, 249, 250, 255, 260, 262, 271, 272, 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 308, 310, 335, 438, 440, 441, 447
- Boşluk 192
- Dinlenilme Hakkı 187
- İnceleme 279, 283, 284, 285, 286
- İ**
- İcra emri 211, 212
- İcra İflas Kanunu 73, 91
- İcra takibi 108, 210
 - İlamlı icra takibi 210
 - İlamsız icra takibi 210
- İç kaynaklar 24, 25, 26, 29, 32, 68
- İdare mahkemesi 218
- İdari para cezası 177, 216, 217, 218, 398, 412, 413, 414, 415, 423, 426
- İhbar 36, 89, 96, 125, 126, 268, 274, 275, 277, 282, 285, 335
- İhmal 254, 256, 257, 258 292
 - Ağır ihmal 254, 256
 - Hafif ihmal 254, 257, 258
- İhtiyati haciz 187
- İhtiyati tedbir 96, 184, 187
- İkamet 321, 340
- İkincil mevzuat 25, 26, 28, 105
- İlk itiraz 183
- İlke kararı 49, 50, 52
- İlmühaber 15
- İMKB 50, 53, 78
- İmtiyaz 6, 42, 56, 63, 79, 254, 255, 257, 258, 266, 393, 394
 - İmtiyazlı pay sahipleri 84, 85, 87
- İndirim sistemleri 140, 141, 142
- İnternet sitesi 3, 7, 77, 80
- İntifa senedi 9, 10, 11, 12, 16, 63
- İrtibat bürosu 329, 330
- İş güvencesi 305, 306, 307, 308, 310
- İş Kanunu 89, 297, 298, 300, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 313
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 297, 377
- İş sözleşmesi 96, 156, 253, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 377, 445, 449
 - Belirli süreli iş sözleşmesi 309
 - Belirsiz süreli iş sözleşmesi 305, 306, 307, 308, 309, 310
- İşçi 297, 298, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 313, 314, 315, 422
- İşlem denetçisi 4, 8
- İşletme 4, 5, 35, 37, 39, 45, 47, 71, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 100, 126, 156, 229, 232, 266, 267, 269, 270,

282, 283, 286, 305, 340, 421,
429, 431, 437, 438, 443

İşletme konusu 4, 39, 71

İşveren 297, 299, 300, 301, 304, 306,
307, 308, 309, 310, 313, 314, 315

İzahname 31, 32, 80, 397, 403

K

Kaldıraçlı devralma 44, 48

Kamu düzeni 220, 221, 223

Kamunun aydınlatılması 80

Kanun yolu 190

Kanuni faiz 22, 259, 260

Kâr 9, 11, 19, 22, 23, 43, 62, 63, 64, 65,
80, 281, 396

- Kâr dağıtım politikası 80

- Kâr payı 9, 22, 62, 63, 64, 65,
396

- Kâr payı avansı 62, 63, 64, 65,
396

kartel 118, 123

Kast 256

Kefalet 73, 244, 245, 246, 247, 248,
249, 250

Kira sözleşmesi 198, 199, 200, 201, 331

Kira uyuşmazlıkları 199

Know-how 143, 145, 147, 267, 269,
270, 278

Kontrol 51, 103, 149, 151, 152, 153,
154, 157, 229, 230, 231, 233,
236, 237, 282, 332, 386, 427,
431, 435, 436, 439

- Kontrol devri 149

- Mutlak kontrol 151, 153, 154

- Ortak kontrol 149, 151, 153,
154, 427, 431, 439

Koruma süresi 324, 325, 326

Kurucu intifa senedi 9, 10, 11, 12, 13

Kuruluş 4, 10, 25, 30, 35, 87, 95, 101,
103, 104, 132, 136, 137, 232,
304, 329, 332, 338, 339, 346,
347, 348, 350, 363, 382, 384,

386, 387, 453

Kurumsal yönetim ilkeleri 78, 79

Kusur 254, 255, 256, 258

L

Liman 131, 132, 341, 342, 344, 345,
366, 429, 436, 437

Limited Şirket 7, 25, 75, 398, 400

M

Marka 162, 164, 168, 266, 267, 270,
319, 320, 321, 322, 323, 324,
325, 326, 331, 390, 400, 411,
422, 435

- Hakkına tecavüz 319, 320, 321,
322, 323

- Marka Hakkı 319, 320, 321, 322,
323

- Marka Sahibi 319, 320, 321,
322, 324

- Tescilli marka 324

Menkul Kıymet 14, 17, 31, 32, 35

Mesleki Sorumluluk Sigortası 333

Meşru menfaat 125

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul
Hukuku Hakkında Kanun 195,
196, 216, 452

Milletlerarası Tahkim Kanunu 181, 190,
192, 193, 198

Milletlerarası Ticaret Odası 191, 192,
193

Muafiyet 270, 278, 410, 414, 415, 416,
417, 418, 419, 422, 423, 424,
425, 433

Muayene 281, 282, 284, 285, 286, 425

Muvazaa 244, 251, 252, 253

- Muvazaalı işlem 251, 252

Müdür 75, 76, 82, 103, 237, 347

Mülkiyet 92, 105, 157, 228, 234, 235,
236, 269, 270, 320, 334, 350

Münhasır 96, 157, 219, 269, 273, 276,
277, 340, 361, 364, 418, 424

N

New York Konvansiyonu 193
Nisap 17, 43, 52, 63 83, 86

O

Oy hakkı 8, 79, 83, 86, 439, 436

Ö

Ödeme emri 211, 212
Önemli nitelikteki işlem 79
Özel denetim 78, 79

P

Pay defteri 76
Pay devri 46, 47, 76
Pay sahibi 4, 5, 6, 9, 11, 14, 15, 18, 22,
25, 30, 31, 40, 41, 42, 43, 56, 57,
62, 63, 64, 70, 71, 72, 73, 74, 78,
79, 80, 83, 84, 85, 86, 87, 112,
228, 347
Pay senedi 12, 14, 15, 18, 64, 84, 102
- Hamiline yazılı pay senedi 14,
15, 18, 64
- Nama yazılı pay senedi 14, 15,
16, 18
Pazar 96, 132, 137, 140, 142, 150, 154,
161, 163, 164, 166, 167, 170, 171,
172, 175, 238, 269, 330, 422, 424
- Birincil pazar 164
- Coğrafi pazar 150, 159, 164, 170
- Dış pazar 161
- Etkilenen pazar 150
- İç pazar 161, 235
- İkincil pazar 170
- İlgili pazar 150, 166, 170
- Pazar payı 159, 171, 424
- Ürün pazarı 158, 163, 170
Perakende 137, 138, 139, 227, 229, 231,
234, 236, 237, 238, 432, 445,
447, 448, 449
Pişmanlık 122, 176, 177
Pro rata 63

R

Rehnin paraya çevrilmesi 210, 211,
213, 250
Rekabet 19, 79, 96, 97, 100, 117, 118,
119, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 126, 128, 129, 130, 132,
134, 135, 136, 137, 138, 139,
140, 141, 142, 143, 144, 145,
146, 147, 148, 149, 151, 154,
156, 157, 158, 159, 160, 161,
162, 163, 164, 166, 168, 169,
170, 171, 172, 173, 174, 175,
176, 177, 228, 229, 234, 235,
269, 270, 271, 277, 278, 334,
345, 400, 410, 411, 419, 426,
427, 429, 430, 438, 440, 441
- Haksız rekabet 334
- Rekabet ihlali 121, 124, 163,
173, 411
- Rekabet yasağı 97, 100, 143,
144, 145, 146, 147, 148
- Rekabetin önemli ölçüde azal-
ması 160
Rekabet Kurulu 117, 135, 136, 143,
149, 156, 157, 162, 168, 410, 426
Rekabet Kurumu 125, 128, 134, 138,
144, 172, 439, 440, 441
Rekabetin Korunması Hakkında Kanun /
Révision au fond yasağı 197
Royalti ücreti 267, 269
S
Sağlayıcı 273, 278
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (bkz. Güm-
rük ve Ticaret Bakanlığı) 20, 25,
34, 35, 214, 289
Seçimlik haklar 282, 287, 290, 291
Sendika 302, 306

Sermaye 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 35, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 62, 63, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 78, 81, 87, 88, 95, 111, 137, 152, 230, 235, 330, 331, 332, 346, 347, 348, 349, 378, 383, 391, 397, 398, 399, 401, 408, 427, 435

- Başlangıç sermayesi 67
- Çıkarılmış sermaye 21, 50, 51, 67, 68
- Esas sermaye 7, 16, 51, 66, 76, 111
- Kayıtlı sermaye 66, 67, 68, 69, 87, 391, 397
- Kayıtlı sermaye tavanı 66, 67, 68, 87

Sermaye Piyasası Kurulu 49, 50, 78, 95, 346

Sigortacı 333, 335, 336, 337

Sigortalı 315, 334, 335, 336

Sirküler 77, 80, 126

Sona erme 39, 40, 43, 108, 274, 326

Sorumluluk 31, 32, 42, 73, 87, 255, 263, 264, 287, 288, 289, 290, 297, 315, 326, 333, 334, 335, 342, 389, 409

- Hukuki sorumluluk 31, 32
- Cezai sorumluluk 32

Sorumsuzluk anlaşmaları 254, 257, 258

Sorumsuzluk kaydı 290

Sui generis 266, 269, 270

Sürekliyet 94, 267, 272, 350

Sürelî fesih 305, 310

Ş

Şikâyet 126, 126, 168

Şirkete borçlanma yasağı 4, 70, 71, 72

Şirketin kendi paylarını iktisabı 44, 49

Şube 102, 103, 339

T

Taahhüt 3, 24, 51, 63, 279, 285, 347, 437, 443

- İştirak taahhüdü 49, 71

Tabiyet 338, 340

Tacir 3, 94, 200, 201, 260

Tahkim 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 201, 334, 392

- Milletlerarası tahkim 181, 190, 191, 192, 193, 194, 198, 392
- Milli tahkim 181, 185, 190
- Tahkim anlaşması 182, 183, 193
- Tahkim kuralları 181, 191, 192
- Tahkim şartı 182, 183, 192, 199
- Tahkim yeri 187, 191, 192
- Tahkime elverişlilik 198, 201

Tahvil 12, 380

Tapu Kanunu 351, 376, 385

Tasfiye 11, 16, 35, 39, 40, 41, 42, 43, 77, 86, 108, 109, 152, 352, 353, 400

- Ek tasfiye 39, 42, 43
- Tasfiye memuru 40, 41, 43
- Tasfiyeden dönme 39, 43

Taşınmaz mal 105, 351, 353

Tebliğat 108, 191, 192, 194, 205, 206, 207, 208, 209, 379, 399, 408

Tebliğat Kanunu 205, 209, 379

Temerrüt faizi 259, 260, 400

Temlik 251, 252, 253

Temsil 9, 40, 41, 50, 56, 57, 60, 75, 76, 84, 94, 97, 126, 219, 241, 242, 243, 331, 338, 349, 364, 432

- Temsilci 57, 60, 86, 126, 206, 241, 242, 243
- Yetkili temsil 241, 243
- Yetkisiz temsil 97, 241, 242, 243

Tenfiz 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 219, 220, 221, 222, 223

- Kısmi tenfiz 195, 197
- Tenfiz kararı 192, 197
- Tenfiz mahkemesi 195
- Tescil ve ilan 15, 31, 35, 40, 41, 42, 43, 93, 95, 338
- Teşebbüs 117, 118, 119, 120, 121, 124, 127, 133, 134, 140, 141, 142, 144, 151, 157, 165, 166, 168, 170, 174, 175, 176, 270, 277, 420, 422, 427
- Ticaret unvanı 3, 42, 92, 126
- Ticari iş 35, 259, 260, 261, 266
- Ticari işletme 88, 89, 92, 100
 - İşletme devri 89, 90, 92, 93
- Ticari mümessil 94
- Toplu iş sözleşmesi 301, 302, 303, 304
- Tüketici mahkemesi 214, 215, 217
- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 214, 287
- Türk Muhasebe Standartları 19, 77
- Türk Ticaret Kanunu / TTK 3, 6, 9, 14, 19, 24, 34, 39, 44, 49, 55, 58, 62, 66, 70, 75, 88, 237, 259, 266, 273, 338
- Tüzel kişi 94, 347, 349
- U**
- Uluslararası Çalışma Örgütü 301, 304
- Uluslararası Finansal Raporlama Standartları 19, 77
- UNCITRAL Model Kanunu 181, 185
- Ü**
- Üstlenici 314, 315
- Y**
- Yabancı yatırımcı 340, 353
- Yargıtay 10, 30, 39, 88, 89, 90, 93, 94, 98, 99, 195, 196, 197, 200, 219, 220, 222, 223, 249, 266, 268, 276, 311, 315, 452
- Yatırım fonu 349
- Yavru şirket 51, 52, 235
- Yazılı borç ikrarı 251
- Yedek akçe 9, 21, 22, 46, 62, 63
 - kanuni yedek akçe 21, 24, 63
 - ihtiyari yedek akçe 21
- Yeniden değerlendirme 21, 25, 26, 27, 28, 29, 32
- Yetkili mahkeme 29, 321, 322, 337
- Yıllık faaliyet raporu 20, 21, 23, 83, 84
- Yıllık gayri safi gelir 119, 121, 413, 414
- Yönetim hakimiyeti 79
- Yönetim kurulu 3, 5, 14, 15, 17, 24, 29, 31, 40, 49, 51, 53, 56, 63, 64, 66, 67, 68, 70, 72, 73, 74, 79, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 102, 103, 136, 231, 237, 347
- Yönetim ve temsil 75
- Z**
- Zamanaşımı 32, 91, 216, 288, 293, 322, 337

